

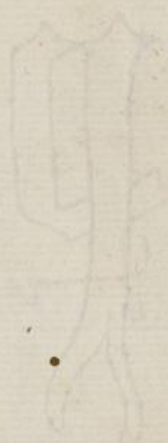

Indice quod per se non habet

Syst. Th. IV. 442 a b

Voull 1178.
Schleppende abweichend

Autor huius præclarissimi operis est *Thomas de Cantimprato*,
Brabantinus, ordinis prædicatorum, Alberti (et sereni) discipulus.
Item Hider in Decalogum.

Incipit liber qui dicitur bonum
vniuersale de proprietatibus apum.

Reuendo in xpo pa-
tri fratri Huberto ma-
gistro ordinis prædica-
torum frater humilis
cuius nomen ad pns
non vrgit necessitas nominari. Ro-
gatus instantissime a quibusdam fa-
miliaribus meis librum de prelatis
et subditis multa sollicitudine et la-
bore descripsi. Reuolui autem librum
illū de natura rerum quem ipse mul-
to labore per annos quindecim de di-
uersis autoribus vtilissime compila-
ui. In quo capitulū de apibus scōz
philosophū Aristotilem. Solinum.
Plinium. magnū basilium. Ambro-
sium episcopum et Iacobum acco-
nensem cū magna cōsideratione cō-
spexi. Cuius serie omnis status ho-
minū maxime in prelatis et subditis
necnon specialissime modus viuen-
di claustralium poterit apprehendi.
Hoc ergo capitulum exponere sim-
pliciter et moralisare presumēs. Pri-
mū librum de prelatis. secundū de
subditis sub diuersis et intitulatis
capitulis cōsummaui. Quibus etiam
capitulis fm materiam exempla a-
ptata et appropriata coniunxi. que
nostris temporib⁹ vel prope nostra
tempora contigerūt. Et ego quidē
in pluribus hoc vitauī vt terras ci-
uitates vel opida nomiata non po-
nerez in quibus rerum gesta patra-
ta sunt eo qd ipis adhuc viuētibus
et fugientibus hunc glorie fauorez

verecundiam facere formidarem. et
vtiqz in hoc nihil imitari volenti de-
perit vel legenti. Interdum etiam et
dicta philosophorum diuersis locis
inserui. A te igitur pater sādē labo-
ris mei studium corrigatur et corre-
ctum diuersis domibus filiis et fra-
tribus nostris rescribendum ocus
ordine. vt in nepotes filiorū semen
sanctum vberius transfundat. Hoc
autē in fine libri lectōes singulos hu-
militer deprecor vt in missa vna mi-
hi misero subueniant vel subueniri
faciant decedenti quod vnū a vob⁹
pro tanto labore pro sūma remune-
ratione requiro. Neqz enī spernen-
dum opus legentibus credo vt mi-
hi hanc vicem rependere negent cū
vnusquisqz ratōnis capax lucide vi-
deat omni statui omni cōditioni ho-
minū per diuersificatas ipsius text⁹
sententias et vniuersaz rez narra-
ta gestarum iocunde nimis et gra-
tissime cōuenire vir forte in multis
tractatib⁹ generalius aliquid inue-
niri. Unde et nomen ipsius bonum
vniuersale de apib⁹ prenotauī. Ma-
leat igit vestrā paternitas et in eū
longuz ad decus ordinis nostri in-
columem vos xpi pietas tueatur.

Quod xpus est summ⁹ prelat⁹ ecclesie
cui omnes prelati obedire tenent.

Ubi caput xpm in vnitāte
ecclē fideles hnt. et huic obe-
dire satagūt tanqz regi. sub
rege oēs pticulares ecclē platos
hnt tanqz reges qd vtqz in clero mi-
nisterio fidei dñant. Qualis at pla-
tus eē debeat in pmo oīm text⁹ oñt

a z

De prelatus debet esse bone vite et bone fame ¶ Ca. primū.

Rex inquit apud mellei coloris est ex electo flore et ex omni copia factus. Quid in melle nisi morum sinceritas. et quod in flore nisi fame redolentia designat? Quantū autem ad se bonā conscientiam necesse est habere prelatū. quantū vero ad primū bonā famam. Un beat? Aug? Conscientia tibi fama aut primo tuo. Sed ut seneca dicit. plerique famā. conscientiam pauci ferunt. et tales utique metu peccare cessant. non innocentia. Quanta demerita est vereri ne infameris ab infamibus. Quid in nostra refert conscientia. an sursum an deorsum sonent ista? Sapiens cogitat se quisque vita non quanta sit. Non enim vivere bonum est sed bene vivere. Non ut placeas viuas sed qualis sis studeas. Magnū est nolle laudari et esse laudabile. Gaudium verū nisi sapienti contingit quod est animi sui bonis verisque fidentis. Cogita ergo hūc esse sapientie affectum. gaudij qualitatem et hoc est gaudij conscientie bone. verū tamen necesse est ad alienā virtutē exerceudā exerceri quemlibet et suā. et talem suā instituere ut provocet alienā. Ipse salutis nostre princeps Ihesus suis precepit dicens Sic luceat opera vestra bona coram hominibus ut glorificent patrem vestrum qui est in celis. Et hoc quidem intus necesse est ut resultantia lucis secundo foras ad primos deferat. Hoc etiam apostolus Paulus ad romanos scribens dicit. Prouidentes

bona non tamen coram deo in conscientia sed. vix etiam coram omnibus hominibus. Notandum autem quod textus dicit. ex electo flore. Ex redolentia enim bone fame prelatus eligi debet. non se ipsum intrudere. quia nemo assumit sibi honorem. sed qui vocatur a deo sicut aaron. Ex omni inquit copia factus esse debet. Qui enim offendit in vno factus est omnium reus. De tali ergo prelato Oseus propheta gratulabundus exclamat. Vitis frondosa israel fructus adequatus est ei. Bonus enim prelatus bonos subditos facit. Unde seneca dicit. Nulla res magis animos in malum declinabiles reuocat ad rectum et prouocat ad honesta quam maior nostrorum conuersatio bona. Paulatim enim descendit in pectora et vim preceptorum obtinere. frequenter aspicere. frequenter audiri. occursumque ipse sapientium iuuat et vir aliquando in eorum actibus transit unde non recte proficias. Et reuera si nobis animus boni viri liceret inspicere. Quis pulcherrimam faciem quam sanctam quam ex magnifico placidoque resurgente viderem? Quicumque ergo instituit culmine aliquo et non proficit. hic omni amente deterior. De modo electiois et electio nostri temporis quoddam memorabile referam quod nobili et sancto viro philippo milite de monimiral narrate cognoui. Tenomanensis inclita citas et nota est quod dudum sub rege anglie. nunc autem regis fracie subiaceret potestati. hec multis annis sine vere vite pastore languerat. et mortuo episcopo electionis dies instabat.

at quoniā vir est aggregatio aliqua in personis adeo desolata qui vnū saltem habeat qui filiali pietate de maſino defectu ecclie doleat et gau/deat de proſectu Quidaz ipſius ecclie vere canonicus ad quandam famoſiſſime ſanctitatis occluſaz pro digno epiſcopo eligēdo orationes petiturus acceſſit cui⁹ precibus illa commota ab oracōne reuerſa eſt. et dixit **Cariſſime** ego rapta in celum vidi. quia beata maria virgo patro na ecclie p delato negotio ad pe/des filij rogatura proceſſit. cui fili⁹ dignanter aſurgens. tuum inquit erit mater et domina ſtature quem/ cunqz volueris. **Secedēs** ergo ma/ter criſti cum angelis ſanctis quaſi de negotio tractatura tandē reuerſa dixit. **Placet** mihi fili de conſilio bonoz mauriciū quondam archi diaconum trecentem in epiſcopū p feci cenomānis. et filius digne inq̄t elegiſti. ſic fiat. et mox reclinſa cano nico. **Vide** ergo cariſſime vt ſecre/tuz habeas quouſqz factū ſit quod audiſti. **Effuſus** ergo vir plus in la crimas pre gaudio ⁊ ſtupoze domi num benedixit. Quo autē ordine fi eret propter eligētuz puerſionē nec ſuſpicari quidē poterat. ſicet ppter hoc fieri nō dubitaret. Quis autem hic mauricius fuerit breuiter refera mus. **In** trecenti ecclieſia archidyacono ſtitut⁹ circuibat dyoceſum pe des ⁊ eā in ſolo baculo in p̄dicatio nis officiō viſitabat **Archidyacona** tu vero poſtmodū derelicto mona/ſteriu nigrāz monialiū q̄ruz elemo

ſinis nutrit⁹ fuēat adhuc puer expe cēt. vt eas ad emēdaciōē vitā cor/ rigeret et rudez terre populū p̄di cationibus erudiret. **Nec** eum ſefeli lit effectus. Quid plura? **Ad** electio nem ventum eſt. Cenomānis electi ſunt duo. **Prepoſit⁹** ⁊ **Decan⁹**. quo rum prim⁹ vir ſenſatus ⁊ nobilis. al ter vero litterat⁹. ⁊ diues erat **Men** tro igitur alteri volēte cedere dixit **Decano** prepoſit⁹. Mihi quidē epi ſcopatū expedire nō video. ſed nec tibi. Mihi ſufficit honoz. tibi diuicie **Cedere** tibi nolo nec tu mihi. **Nihil** ergo reſtat niſi iam in parte dilapi dataz ecclieſia per noſtruz litigiū ſū ditus eneruari. **Vellem** igit ſi velle tis et vos vt inter nos virū vite p/ batum et humilem concorditer po/ ſtulemus qui conſuſionis noſtre ru inas velit et valeat reparare vel re ſtaurare. **Ecce** venerabilis ille man ricius vir in omni norma iuſticie ſin gulariter decoratus qui etiaꝝ totū munduz poſſet diuina prouidentia gubernare. **Preſto** enim ſum cum meis omnibus tantum hominē po ſtulare. **Et** credo cercius q̄ deo et ſaluti ſue aduerſabitur cōtradicens **Mox** decanus ſubzidens. ſic fiat in/ quit ſed illa conditione. ſi idem epi ſcopatum acceptare noluerit mihi cedat. **Cui** mox **Prepoſitus** exuli tabundus inclamat. **Ratificetur** in quit et fiat. **Et** mox facta eſt poſtu latio conſenſu omnium et firmata. decanus autem preſumebat **Mauri** cium nunquam acceptare preſula/ tum. **Prepoſitus** vero dignis pre

sumebat christi amore coactū sādū
virum ppter salutem multorum non
audere respuere iā oblatū. **M**issi er
go duo canonici inuenerūt eū secū
dum quod solebat in via pedirē ad
pōdicandū euntem. **L**itteris igitur
sue vocationis ostensis. respondit
ille. **I**bitis ap hospitium nostrum.
vespere autem facta predicatōe re
dibo. et mane quod domin' dede
rit respondebo. **E**t factū est sic. **R**e
deuntibus illis ad hospitium pces
sit. ille et pōdicauit. audiuit inprāsus
cōfessiones vsqz ad vesperā. **R**edit
domum. salutat hospites. incenat
oratoriū intrat. pnotat celebs in
p̄cibus. respondit mane canonicis
Consilium dei et matris eius nega
re non conuenit qđ offertis. **Q**uid
plura condigno honore recept' ca
thēdatur cōsecrat' et tanto regimie
claruit vt infra quigētos annos si
millis ei fuisse nō credatur. **Q**uid mi
ri. valde congruū fuit vt taliter electū
tale regimen sit securū. **Q**ualis pla
tus esse debeat ocul' cordis pcesse
desiderans hoc videat et relegat.
Qualis aut' platus esse debeat. be
atus aug' ostendit in regula sua di
cens. **I**pse qui vobis pcesst nō se ex
ultimet potestate domināte. sed ca
ritate seruiente felicez honoē. corā
vobis pcelat' sit vobis. timor corā
deo subiect' sit pedib' vris. **C**irca
oēs seipm bonoz operū pbeat exē
plum. corripiat inquietos consolet
pusillanimes. suscipiat infirmos pa
ciens sit ad omnes disciplinā libēs
habeat. metum imponat. **E**t q̄uis

vtumqz sit. necessarium. tamen pl'
a vobis amari appetat q̄z timeri sē
per cogitans deo se pro vobis red
diturum esse rationē vnde vos ma
gis obediendo non solum vestri s
etiaqz sui miserrimi. q̄ inter vos q̄to
in loco superiore tanto in periculo
maiore versatur. **E**cce discretissim'
q̄z beue et q̄z pfecte statum debitū
pcelatorum et nihilomin' opendio
se descripsit. **S**ed sanctus et venera
bilis benedictus in regula sua quā
post augustini tempa annis multis
degit pcelati statū plane distinxit
Abbas inquit. qui pcesse dignus
est monasterio. semp meminisse de
bet quod dicitur et nomē maioris
factis implere. christi enim agere vi
ces i monasterio creditur. **E**t infra.
Memor sit semper quia doctrinae sue
vel discipuloz obedientie vtrarūqz
repp in tremendo iudicio dei facien
da erit discussio. **S**ciatqz culpe pa
storis imminere quicqđ. in ouibus
p̄familias min' vtilitatis poterit i
uenire. **E**t infra. **C**ū aliquis suscipit
nomē pastozis discat dei doctrina
pcesse discipulis id est omnia bona
et sancta factis. amplius q̄z dictis o
stendere vt capacib' discipline man
data domini. vobis pponat. **D**uris
vero corde et simpliciorib' factis su
is diuina precepta dñi ostrare. **O**m
nia dñi q̄ discipulis docuerit esse cō
traria in suis actib' vel factis indu
cet nō esse agēda ne alijs pōicans
ipse re pbet efficiatur. **Q**ui autē alit
pcesse gestit loco ignominie est apud
indignū dignitas. **P**relatus enim

que subiecto non proficit nec sibi p
dest Magna vero pars iusticie in se
redit qui proderit alteri Opus ē eni
aliquo ad quem mores nostri se eri
gāt vbi ad regulā praua corrigas
Aliquis vir bon' eligēdus ac semp
ante oculos habendus quo tanq̃
spectante viuamus et omnia tāq̃
illo vidente faciamus. Hic est rex p
latus apum fideliz q̃ni mellei colo
ris existens ex electo flore omni co
pia factus est.

De ingenio pollentes prefereudi
sunt. Capitulum secundum

Eges plures in vno aluea
rio sepius inchoatur. Et q̃
dez si tempore apostolorū
in primitiua ecclesia fm q̃ paulus
ad corinthios scribit nō multi sapi
entes fm carnem nō multi nobiles
non multi potētes. postea tñ et ma
xime nunc vt in presenti videri pōt
multi sapientes sed ppter carnē. m̃
ti nobiles sed in carne nō in mente
multi potētes. non ad protegēdū
sed ad opprimendū pauperes cle
ricos per ecclesias pcreantur. Ta
les morigerati. et spiritualib' viris
per suos complices preferūt De
talib' ecclesiastes dicit. Vidi suos
in equis et principes quasi seruos ā/
bulantes in terra. Si ergo culpabi
les sunt qui litteratos potētes no
biles sine moribus et carnales mori
geratus et spiritualib' viris prefe
runt. qualiter illi damnandi sunt q̃
stolidos ei ydiotas et sine vllō inge
nio naturali eligūt in prelatos. Nā
ingenio callentes et prouidi semper

abiliores sunt ad omnem aduū bo
num dummodo nō domine't mali
gnitas voluntati. Tales enim etiā
sine multa sciencia litteraz ratōnis
capaces sunt et ideo facili' a leuio
ris vite dispendio ad viam stabilez
gracie ouertunt. De vero ydiote et
sine litteris sūt rudes intellectu et mē
tis stoliditate mutabiles vit vniq̃
flectuntur in bonum. sed de malo in
peius facillime deuoluūt. Unde
Seneca humilis res stulticia abie
cta surdida humilis multis affcib' et
seuissimis sbiecta euētib'. hez plu
res heu in maiorib' dignitatib' oſti
tutos et vidim' et videm'. De illis
vero q̃ naturali callebant ingenio
etiā in statu vite leuiois elcōs i re
gimine pbatissios vidim' et tanto
seruētiore in cura primoz suscep
tis officijs extiterūt quāto tepidio
res a cura p̃pria añ regimē in vani
tatibus defluerūt. Hinc accidit q̃
q̃daz canonici in elcōe pōtificis cō
uenire concorditer nō valētes ea adi
tione in p̃positū et decanū vota sua
singlū trāstulerūt vt nullū extra gre
miū ecclie postularēt. Illi aut i ptem
secedētib' vt depōtificis electione li
berius ordinarēt. vnus canonicorū
p̃adij horā differre recusans extra
capitulū in tabernā primaz decu
currit. p̃asusq̃ ad tesseras ludē cōse
dit. Erat aut iuuenis vite leuissime
sz mirabili sup modū callebat inge
nio affabil' omnib' i bonis natura
libus insignit'. Facta ergo collatiōe
inter se p̃posit' et decanus viderūt
quia in suis oib' spūalē vlt' ydoneū

neminem iuenerūt ouenerūt in h̄ q̄
canoicū illū iuuenē q̄ tam mirabil
callebat ingenio i pōtifice elegerūt
Facta ergo denūtiacōne capitulo
ordinat̄ p̄cessio. p̄gūt p̄cessionalit̄
in tabernā. iuueniūt iuuenē ludo nu
datū renitētē cū lacrimis in aera ra
piūt. portāt ad eccl̄iaz in cathedraz
collocāt et ad eccl̄iaz oportūo fuer
rētes tpe cōsecrat̄. Qui statū vt se vi
dit episcopū mutat̄. ē in vizū altez
Oīa q̄ erāt digna offitio a deo in se
p̄fectissime ordinauit vt nullū antiq̄
vite vestigiū remaneret h̄ vt credi
posset omni tpe p̄fuisse. Negotia
aut̄ episcopat̄ tali mō gubernabat
extrinsec̄ vt nihil hoz̄ eū in exercitio
spūaliū impediret Quid miri. Donū
supueniēs vtutis gratuite natural
boni ouenientiā iformauit. Hinc se
neca dicit. Si vis tibi oīa subire. su
bice te rationi Multos regere pote
ris si te ratio rexit. quē admodū
flāma q̄ surgit in altū iacere et de p̄
mi nō pōt. nō magis q̄ quiescē Ita
noster animus in motu est eo nobi
lior et actuosior quo vehemētiōr fue
rit. sed felix qui ad meliora hunc im
petum dedit. Licet autem in iuuenē
isto prius dedito vanitati eligē
tibns eum taz bene et fortunate suc
cesserit. nullo modo tamen in cōsue
tudine est trahendū. vbi via cercior
poterit inueniri. proinde quid factū
op̄ sit vbi in cōgregatiōe aliq̄ p̄les
sapiētes. nobiles siue potētes siue
vita v̄l morib̄ p̄minere voluerit te
xtus eleganter ostendit.
Q. insolētes reprimendi sūt. Ca. 15

Sed cum adultēse ceperint
supple hī quo s̄ diximus in
solētes omēs cōcordi suffra
gio deteriores necat ne distrahāt
agmina et excidēt seditiones. Pra
tim enim vbi tales cōmua ceperint
erigere libertatis ab illis qui sancti
ores sunt et in virtutib̄ p̄uētiōres
reprimēdi sūt et artādi et ab oib̄
officiis retrahendi. ne vlla deē eis
ocasio malignandi Contra tales
clamat ezechiel. Tolle ciariz tolle
coronam Quid ergo. Nunquid cō
tra l̄atos inuehimur. Nunq̄d no
biles ab hominabiles dicimus aut̄
potētes Minime. ymmo si. tales ali
qui congruis apti moribus com p
bantur p̄m apostolū duplici honore
digni sunt sed heu maxime nunc s̄
caritate sciētia iflat Nobilitas car
nis plerūq̄ in moribus degenerat
poteu cia fere omnes turpiter abu
tuntur. Paulus quondāz mūdum
circueus et in lege doctissim̄. stulti
cia tñ p̄dicationis saluos fecit cre
dentes. Petrus p̄dicto rethi et na
uicula derelicta romanū subegit im
perium. Et nunc nostri sūmi apicis
pontifices credūt nobili sed tepido
sanguine infantiliū ecclesiam que sū
data fuit sanguine robustoz̄ marti
rum stabili. Absit. Ille qui sanctifi
catus ab utero Jeremias cū a dño
vt p̄esset populū vocaretur clama
uit. Na a domine nescio loq̄ r̄ Nec
mirum quia ioseph in figura xp̄i et
omniū p̄latoz̄ contestans fratrib̄
pastoribus dixit Nō videbitis faci
em meam nisi fratrem vestrum mi

nimū adduxeritis mihi vobiscū. mi-
nimū intelligens subditoꝝ quem il-
li nō traxerint q̄ntū in eis est exho-
rationibus et exemplo. Et heu quā
multi carebunt tunc beatissima visi-
one deifice faciei. Unde p̄cepit mo-
yses vt hyrcus emissarius platuz si-
gnificans portaret iniquitatē filiorū
israhel subditoꝝ scz in terrā solita-
riā inferni q̄ deserta est omni bono.
Et vt lucidius figura misterij vide-
atur infra iussit dñs vt tolleretur oēs
p̄cipes populi et suspenderetur in pa-
tibulis contra solē et hoc ideo quia
populū p̄ miserit cū madiatis forni-
cari. Q̄z durū iudiciū in his qui p̄-
sunt. De vno talium suppresso noīe
quid actum sit referēte quodā spi-
rituali viro theutonie atqz p̄bato
referam. **J**uuenis quidā in theu-
tonie p̄tibus ex sanguine principuz
plenissime. generosus sed moribus
et vita degener episcopatum male
fundus accepit. qui rapinis et luxu-
rijs verecunde primo. sed inuecun-
dissime postmodū operā dedit. Ca-
stigaui autē eū dominus flagello
multiplici. sed cū in abuteretur eo su-
pbiam dedit eum. dominus in re p̄-
bam mortem. Qua in hora venera-
bilis conradus deo dignus hilde-
mēp episcopus ad matutinas in tē-
peste noctis silentio surrexerat illisqz
dictis resedit ad studium facturus
in die sermonuz. Nec mora raptus
in spiritu videre se visus ē episcopū
quendam velata facie sed insulis in-
signitum ad tribunal iudicis rapī.
Mox assunt truci vultu satellites. ac-
cusant episcopum vn^o in rapina ali-

us in cede hominuz atqz alij in luxu-
rijs lubricatē. Tunc iudex assessorū
bus suis accusata discutite. librate
iudiciū ferte sētentiā. Nec mora.
assessores parent. iudici ferūt in cō-
mune sētentiā. iudex a p̄bat latā. De-
cedunt ministri sup fuliginē nigrio-
res et ablata mitra de capite anulū
casulā dalmaticam ac reliqz episco-
palia vestimēta detracta ad pedes
iudicis ponunt. nudūqz relictū cum
clamore rapiūt eiulatē et a facie iu-
dicis trahūt ad tartara nihil secuz
p̄ter p̄cā portatē. Mox assessores iu-
dicis surgūt et cū tāto sonoro s̄biū
gūt. **D**ū tps habem^o bonū ad oēs
opemur. His visis in spū dict^o hil-
demēp epus i se fuerus cogitatē ce-
pit. quis nā fuerit ille miserabil^{is} p̄e-
sul. **C**ū ecce qdā ad hostiū pulsans
intromissus est. clamās cū lacrimis
talē ep̄m in p̄ria villa venisse de ve-
spe et sub eadē noctis hora repenti-
na morte subtractum. **Q**uo audito
scs p̄sul miserio illi defūcto cōdo-
luit. et licz inaniter q̄tū ad s̄buetio-
nē p̄ pietate tñ lacrimas amarissi-
mas fudit. **C**ōsimil in malitia vt in-
fr altioris ordis et vite et tulit. **Q**ui
dā archiep̄s theutonie fuit q̄ in fel-
cissima morte defūctus cuidaz san-
ctissimo in vita dō inuisione ostē^o
est tali mō. **V**iditqz q̄ aia illa cum
miro cruciatu a corpore trahebāt
et in infernum demoniorum princi-
pi in cathedra residenti presentaba-
tur. quem officiose salutans valde
potulū ante se positū obtulit veniē-
te dicēs. beneueniat beneueniat ar-
chipsul. **E**cce bibas de potulo meo

quia mihi longo tempore fideliter et infatigabiliter deseruisti. **Q**uodem archiepiscopus acceptare recusans. conscius enim erat nihil boni esse in potulo. tandem a ministris violentus est compulsus accipe potulum de manu principis et bibere quod horrebat. **N**ec mora per aures et oculos. os et nares sulphurea flamma surrexit. Sic eternis incendiis est additus. Ecce qualis finis indigne suscipienda pastoralis curam acceperit. et nihilominus indigne regentes quod terribiliter vindicta damnauit. **I**nde ergo lector quod utile est non solum ecclesie sed et ipsi cordi suffragio promotione tali expedire. **N**am de et ipsi archiepiscopum in gallie partibus virum fratrum et nobilem circa quem talis vindicta contigit nutu dei. **D**e uotis finis in principibus rex francie ludouicus anno circiter ab incarnatione domini. M. CC. XXXIX. et instigante fratre henrico dicto de colonia ordinis predicatorum. predicatore populi. **I**pse rex sub pena mortis aggregari fecit parisiis nefandissimum librum iudeorum qui thalmuth dicitur in quo in audite hereses et blasphemie contra christum et matrem eius. locis plurimis scripte erant. **H**uius libri diuersa exemplaria ad oburendum parisiis allata sunt. **F**lentes ergo iudei adierunt archiepiscopum quem regis consiliarius summus erat. et pecunia per obseruationem librorum in numerabile obtulerunt. quod corruptus rex adijt et ad uoluntatem suam iuuenilem animam mox inuertit. **R**edit. ergo libris iudei solenne die agi constituerunt omni an-

no. scilicet inuans. alio spiritu dei ordinante. **R**euoluto enim anno die certo et ipso loco quod libri execrabiles redditi sunt iudeis hoc est in vicinis prope parisiis. dicitur archiepiscopus ad consultationem regis ueniens diro viscerum dolore correptus est et eadem die cum eiulatu magno vite finem accepit. **F**ugit autem rex de loco cum tota familia nimirum uerens ne cum archiepiscopo diuinitus feriret. **N**ec multo post instigante deo fuisse hereticos iudeorum libri aggregati sunt sub pena mortis. et in maxima multitudie obusti sunt. **N**ota autem lector quod omnes orientales iudei. hereticos et excommunicatos reputant hos qui contra legem moysi et prophetas hunc librum qui thalmuth dicitur recipiunt et describunt. tamen archiepiscopus legis christi defecit tale. **Q**uot modis peccat et reus est quod tales platos creat et elegit duobus modis dici potest. peccat in auctorem. pervertit ius tribulationis. **P**ax stat ecclesie pro quo reus hic feriat. **P**eccat in auctorem deum scilicet. unde per ezechielem dicitur sufficiat vobis scelera vestra domus israel eo quod induxerit alienos et incircumcisos corde. **P**ervertit ius ecclesie. **N**am di seruos in equis et principes quasi seruos ambulantes in terra. **T**ribulationis pax status ecclesie. **U**nde salomon in puerbis. **Q**ui mittit lapidem in aceruum mercurij ita quod dat insipienti honorem pro quo reus hic feriat. **I**deo est qui indignos eligit. **U**nde per ezechielem dominus clamat. **T**olle ciuitatem tolle coronam. **T**alibus enim auferendus est omnis honor et plebendi sunt insuper ira dei.

O de p[re]lat[us] d[icitu]r e[ss]e s[ecundu]m crudelitatem Ca. iij.
 O[n]stat inter aucto[re]s q[uo]d rex
 ap[ud] n[ost]r[os] h[ab]et aculeu[m] maiesta-
 te t[ame]n armat[us]. Acule[us] p[ro]
 seueritate vel crudelitate ponitur
 in scripturis. I[ste] aculeo carebat
 princeps pastoz[um] x[ristu]s qui discipu-
 los suos i[n]stru[en]s dicit. Discite a me
 quia mitis sum et humilis corde et
 inuenietis requiem animabus v[est]ris.
 Ubi eni[m] humilitas ibi et pax. et ar-
 ma et glori[us] i[n] via sup[er]bi. Maiestate
 t[ame]n armatus est p[re]lat[us]. d[icitu]r sola fa-
 cies eius in oculis bonoz[um] subdito-
 rum timori p[er]iter est et amo[ri]. Ubi
 vero tales s[ub]diti n[on] s[un]t o[mn]ia natu-
 ra tandem in corde p[re]lati seueritatis
 debet aculeus generari sicut quon-
 dam aduersus saulu[m] recalcitrantez
 stimulus in ipso fonte bonitatis ex-
 orsus est. Ioum eum maiestatis sue lu-
 ce cecatu[m] pot[er]it d[eu]tute p[er]stravit. S[ed]
 nu[m]quid occidit eum vulnere sup[er] vul-
 nus. Nunc audi qualiter acule[us] mi-
 tigatus est surge[n]s ingredi[re] ciuita-
 tem. Et statim infra. et cecideru[n]t ab
 oculis eius r[ati]o[n]e squame et visu[m] rece-
 pit. Non hostiliter. sed misericordie
 pupigit aculeus. cecatus est vt gra-
 ciori lumine potizetur. p[er]stratus vt
 stabili caritatis affectu infatigabili-
 ter fulciretur. Hui[us] exempli gracia
 malle debet quisq[ue] p[re]lat[us] de nimia
 pietate q[uam] remissionem dicit. q[uam] de
 seueritate nimia iudicari. Mediū at
 tenere optimum iudicamus. De cle-
 mencia principis ad neronem sene-
 ca scribens sic dicit. Nec p[er]miscuam
 nec vulgare oportet habere clem[entia]m

tiam quia tam omnibus ignoscere
 crudelitas est q[uam] nulli. mediū aut[em] te-
 nere debem[us]. Sed quia difficile est
 temperamentū quicq[ue] eis plus fu-
 turum est in p[ar]tem h[um]aniorē p[re]p[ar]a-
 deret. Clementia in q[u]icq[ue] domū p[er]-
 uenerit eam felicem t[ra]quillamq[ue] p[ro]-
 stabit. sed in regia quo rario[re] eo mi-
 rabilio[re]. Non decet itaq[ue] p[re]latuz
 seua et in exorabilis ira. Optimū ex-
 emplum p[re]lato constitnam ad q[uo]d
 informetur. vt se talez culibet exhib[ere]
 beat qualem sibi deum velit. Clem[entia]
 non t[ame]n honestiores sed pot[er]it
 tiores p[re]stat ornametoq[ue] imp[er]a-
 tozum est similis et certissima salus
 placito tranquilloq[ue] regi. fida sunt
 auxilia subditorum. Nec potest quis
 q[uam] habere bone ac fide voluntatis
 ministros quib[us] iniuriose tempo[re]
 pacis v[er]itur. Habere clemenciam
 p[re]cipue decet vt q[u]icq[ue] venerit man-
 suetio[re] o[mn]ia faciat. Nullū aial mo-
 rosi. nullū maiori h[um]anitate tractā
 dū ē q[uam] homo nulli magis p[er]cenduz
 Iracundissime ac p[er] corp[or]is capaci-
 tate pugnatissie apes s[un]t aculeos
 in vulnere s[er]u[er]u[n]t. Rex ip[s]e s[ecundu]m acu-
 leo est vt audistis. Voluit eni[m] natu-
 ra seuū esse h[ab]ere d[eu]tute o[mn]it[er]. Ex[em]plū
 B[ea]t[us] magnū r[ati]o[n]e ingerēs Errat si q[u]is
 existiat tutū ēē r[ati]o[n]e ibi vbi nihil a r[ati]o-
 ge tutū ē securitas securitate pacis
 cōda ē. T[ame]n necesse ē vt timeat q[u]icq[ue] ti-
 merivoluerit vnu[m] ē iexpugnabile iu-
 uamētū amor ciuiū. Quz ciuib[us] atq[ue]
 ignotis atq[ue] h[um]ilib[us] eo mod[er]ati
 agēdū est quo m[in]orise[st] afflixisse
 eos. Venerabilis d[eu]o dignus

guarous cameracensis episcopus
hinc a fratribus predicatorum audi
ui cum in via contra aduersarios he
reticos apud fluginense monasterium
brabancie in regulari obseruatione
strictissimum vitam suam sine beatif
simo terminasset in ipso tempore mi
grationis cuidam fratri predicatorum
per somnium apparuit in gan
dauo. Cui frater quomodo inquit
pater tibi est. Et ille. Mortuus inquit
sum debitorum commune soluens con
ditionis humane. Quomodo inquit.
Ecce ad satis graues transio penas
priusquam ad gloriam transferar expur
gandus. Et mox frater. Et que in
quit pene causa Cui ille. Dimia seue
ritas inquit me culpabilem reddit et
purgandum. sed via ista qua contra he
reticos per expurganda ecclesia qui
dius inhabita penarum meam imminuet
et accelerabit gloriam iam dilata. Di
scant ergo prelati. nisi cogat necessitas
nimie seueritatis aculeum non habere
maiestate tantum armati ut bonis
seditis timore sint pariter et amori.

Que vnus prelatus sit in ecclesia cui omnes
sediti obediant tanquam filii pa
tri.

Capitulum v.

In vno alueario princeps
vnus qui tantum regibus in
signibus dñatur et hoc secundum le
ges et canones antiquissimis tempo
ribus ordinatas. Vnus dñatur im
perio. Vnus regno. vni generis pri
nceps vnus. vni prouincie iudex vnus
ciuitatis presul exigitur. et hoc pro
pter concordiam vnitatis et pacis omni

mode firmitate secundum verbum dei. Ne
mo potest duobus dominis seruire
Omne enim regnum in se ipso diui
sum de solabitur. Non igitur in vno
corpore. caput bifforme constituas et
irruptionem chimere sustineas et rui
nam. Recorderis prope nostra te
pora quante confusionis horror quam
ruinosa iactura dissidii concu. cavit
ecclesiam secundum illud factum. Cum fre
dericus Imperator expulso alexan
dro papa. alium contra eum ponti
ficem in roma constituit. diuinis eni
transalpes et intra romam cessanti
bus non solum aliarum mundi pari
tium et exterarum nationes. verum p
ximam et nobilissimam lombardiam
prouinciam hereticorum feditas quasi
irreparabiliter maculauit a quibus
nuper anno sex ab incarnatione domi
ni. M. cc. liij. beatus Petrus per fratrum
predicatorum in verona felici mort. mul
tatus est et percussus. Si ergo romam
mundi verticem tam valide pertulit
bifforme caput. quod in membris futu
rum sit quam minori regimine fulcunt
huius bifformitatis occasione pesti
fera non solum multas et magnas
ecclesias destructas vidimus vno
maximos. principatus. Non ergo i
vno alueario ecclesie plures sint reges
sed vnus qui regibus insignibus dominetur

Que prelatus fulgeat eloquentia et
puritatem habeat in conscientia.

Capitulum sextum.

Rex apud in fronte macula quodam
quasi quodam dyademate can
didat. Et hoc quod est quod za

charie pphete precipit. **S**ume argē
tū et auz 7 facias coronā in capite
Ihesu. Quid in argento nisi eloq̃a
dñi casta. Et qđ in auro nūc sciē
cie puritas et preciositas designat.
De his bon' prelat' coronas in ca
pite portat dū verba veritatis que
alijs predicat. ipse intus in mēte ge
rit et in omni tpe primis foris oñ
vit. vel coronas ad litteram dicere
possum' fm statuta ecclesie infulas
prelatoz qbus nō omnib'. sed fere
solis epis licet. **A**busiue tñ quidam
abbates de nouo in magna mole
pecunie his vtunt'. **A**busiue inquaz
nisi forte vsum paucorū dierū dixe
rim oīra iura ciuilia q̃ vsū tps non
dicūt. nisi quantū etas legitima ho
minis in octoginta annis pleni' ap
probasset. **C**ertus sū aut qđ istud ni
h in paucissimis et specialissimis q̃
busdaz gallie monasterijs vt in mo
nasterio sancti dyonisi et cluniacēsi
antiquis temporib' nō fiebat. quib'
tñ tūc ppter vite eminentiā specialib'
bus pūilegijs est ccessū. **V**tunt et
his digne satis romane curie cardo
nales qui gemina scientia pōiti no
ui et veteris testamenti vident' rege
re totū orbem. et hoc bina cornua
in infulis p̃tēdere p̃robanē. et hec
qđez in his plerūqz qui de nouo v
tunt' illis locū nequaqz habent. **C**ū
verecundia referaz hoc quod vidi.
Aquiscentū monasteriū est et maxi
mū atqz ditissimum in attrebacensi
dyocesi constitutū. **H**ui' monasterij
abbas qui vix p̃ma spūalis regule
elemēta cognouit. tāta sūma pecu

nie cornuū istorū apicē attigit. qđ ec
clesiā suā plusqz in decem milibus li
brarū obligauit. res feda nimis et
plena ridiculis.

De prelato damnabilis est cult'
supfluus. **Ca. vij.**

Notabili signo cultus alteri'
rex pre ceteris nō ornatur
Ihic cultus supfluus in pre
lato damnat'. **U**n magn' ille prela
tus pontifer aug'. **P**urpura forte
deceat episcopū sed nullaten' augu
stinū. **I**n iconia beatissimi p̃ris au
gustini scriptura his versib' legeba
tur. **O**rdo gemmarū designat sep
tuaginta. **I**pse quib' p̃erat septua
ginta polos. **S**oli p̃ meritis est tra
dita tanta potestas. **N**ec successit ei
pastor honore pari. **S**i ergo augu
stinūz viuētē nō decebat ornatus.
claustralē qualēcunqz magnūz quo
modo decebit'. **O**ccurrit mihi in via
qđaz altioris ordīs abbas cū mul
torū equorū robore atqz familiavt
poti' ducē aut comitē credidissim.
Sp̃reueat in sacerdotib' rotūdam
omunis habit' cappā et tabarūm
quē gallici canē dicūt. i. vliger indu
erat. **V**estes ei' in scarlata morata
varia duplices vix genia ctingen
tes. ocreas habebat in crurib' q̃si
eis inate essēt sine plica porrectas.
nec aliud defuit nisi p̃tū i capite qđ
nō min' qz noui tirocinij militē loq
ret. **P**rochdolor vbi sona p̃ncipis
xp̃i in ihrlz veniētis. vbi nobilissimi
Johis baptiste ex pilis hirsutis ca
melorū zona. vbi melota vel cilici
um beati **B**enedicti ac hilarionis?

Dicto quidez de pfato abbate qui indutus tabardo habitū spreueat monachalez. videam^o exemplū qñ te enozmitatis sit atqz peccati cuiqz religioso habituz deponere vel ad horā. **E**rat in quodā monasterio nigri ordinis tres monachi in omī lasciuia dissoluti. **C**ūqz vna dierum seorsum in thalamo ad epulas cōse dissent. vn^o buccella panis immersa subito strangulat. cui^o mortem nec verecundia saltez passi duo reidui derelicto loco emin^o iuxta prandiū pfecerūt et sic in claustrō socj^os euē tū mortui nūciarūt. **N**ec diu postea dū dicti duo socj nō recogitando quid actū sit ad balneandū in fluuiū iuxta cenobiū nudati vestib^o de scēdissent. vn^o ad pfundiora digressus submersus est extract^o et sepult^o. Relictus post hec tertius cū vespe dormitū pgens discalciasset se. monachus submersus nud^o apparuit ei dicens. **E**cce quāta pena damnat^o sum. tu autē qd facias nūc saltē cogita. **E**go quidē immūdus et lubricus digne punit^o excrucior. sed illū multū ad verecundiaz dānationis accumulat qz sine habitu nudus a demonib^o irrideor. tu autē da mihi in quo signū mee damnatōnis ostēdam. **H**ec autē audiens turbat^o monachus et cito detrahens togaz tibi femorale roganti dedit et sic defund^o repente disparuit. **M**ira res. vix dies illuxēat cū tant^o fetoz claustri ambitū occuparet vt se omnes extingui horroze fetozis pre angustia oclamorent. **R**arrante autē mo-

nacho qd sibi vespe otigisset. qñta est vndiqz dicta toga et tandē inuēta est fetidior omni cadauere et sup fuliginē denigrata qua humo celarius cooperta in admiratōne ouer si monachi plozauerūt. **V**id^o vero socius defuncti ad ordinē fratz mi hoz repēte trāsiuit et vsqz nūc tātē rei cert^o testis et felix viuīt. **S**imili modo quidā monach^o cisterciensis ordinis i theutonia sicut certissima ffrs ordinis pdicatoz relatione didicim^o in acuta febre labozans intolerabili labore estuans cū cucullam sancti habit^o exuisset fragor tātus audir^o est vt dom^o infirmoz corruisse ab his qui iacebant in dormitorio putaret. **E**t cū quidā vir sanct^o iuxta posit^o ozaret et supra moduz territus extitisset apparuit ei demō dicens. pre indignatione nimia fragorē istū maximū excitauī qz impediuisti me ozatiōe tua ne monachū illū exuentem habitū ordinis in corpore raperē cruciandū. **N**ec mora monachus ille deuot^o et sanct^o hec audiens. statim ad egrotātes egrediēs inuenit monachū habitū ordinis exuisse. quē leniter correptum et habitu reindutū ammonuit ofiteri. **N**ec diu post vt ofessus est et absolutus creticauit optime. sed passus postea recidiuū in magna deuotōe defund^o est. **Q**ualis autē seruoꝝ dei in religione habit^o esse debet. beat^o Aug^o. in regla describit dicēs. **N**on sit nōbilis habit^o vñ nec affectetis vestib^o placere sed morib^o. **E**t infra. **V**estēs vñas in vnū habeatis sub

vno custode vel duob^{us} vel quot sufficere possunt ad eas excuciendas ne a tineas ledañt. et sicut pascim^{us} ex vno cellario sic induam^{us} ex vno vestiario. Si fieri pōt ad vos nō pertineat vobis indumentū pro temporū congruentia pferat. vt hoc recipiat vnusquisq^{ue} vrm quod aliū habuerat dum tñ vniciq^{ue} p vt cuiq^{ue} opus est nō neget. Si at hinc inter vos attentiones et murmura oriuntur cū querit aliq^{ui}s deterius accepisse q^{uam} p^{rius} habuerat et indignū se esse q^{uia} nō ita vestiebat sicut ali^{us} frater vestiebat. hinc vos probate q^{uā}tū vobis desit in illo sancto interiori habitu cordis qui p habitu corporis litigatis. Et beat^{us} benedict^{us} precipit in regula sua dicens. Vestimenta fratrib^{us} p^{ro} loco^{rum} qualitatem vbi habitant vel aeris temperie detur. In frigidis regionib^{us} amplius indiget. in calidis min^{us}. Hec ergo consideratio penes abbatē est. Et infra. de colore asit et p^{re}cio monachi nō cauēnt. sed quales inueniri p^{oss}unt in puincia vbi habitāt aut quod vilius opari pōt. Ecce quales vestes quāta p^{re}ch^{us} forma determinat a sancto p^{re} Quod vilius inquit opari pōt. nūc asit isto tpe miles pannū et monach^{us}. miles p palio monachus p cuculla vel tunica partiunt^{ur}. hinc seneca moderamē vestis inuariat. Sic omis inqt n^{ost}ra frons populo cōueniat nec splendeat toga nec sordeat quidē. Mas ergo non quod placet. sed q^{uod} necesse est. Que est virt^{us}? superuacua otemnere. imo

tūc amireris cū necessaria otemple ris. nec hec sola sed et discas ipsam vitā otemnere q^{uia} illam nemo bñ rexit nisi qui otemperit. Quis ē pauper? qui sibi videt pauper. Que sunt maxime diuicie? nō desiderare diuitias. Quis minimū habet? qui minime cupit. Viror in illis ambire superflua qui se iactant omnia dereliquisse paupertatis nomen habere gestiunt nō virtutē. videri volunt mundū fugere sed rebus herent. Ne ve iterū ve. etiā v^{is}itatio^{rum} seculariū vel nobilium pompa. sgo ve ve itez et tertuz ve pompe incōuenientissime monachorum. Et hec q^{ui} p^{ri}ncipiosa sit atq^{ue} damnable^s religionis atq^{ue} claustralibus exemplo manifestissimo declarabo. Vidi abbatē cisterciensis ordinis virū eruditū scientia atq^{ue} probatū. hic cū die quadā aquā manibus sumeret. et manutergiū coram eo magnates quidā ex vtraq^{ue} parte teneret. facta ē vox huiusmodi dicens latine. quare pannus ante pannosū? Q^{ui}d vt venerabilis ille abbas audiuit cum timore et horrore manutergiū dimisit repente. Pro sericis enī vestib^{us} coloratis et mollib^{us} pannus posset ante positus tolerari. sed q^{uod} faciat indut^{us} vllib^{us} nō discerno. Et digne quidē bono et p^{re}fecto viro ad reprobandū honore exhibitū vocē factā considero q^{uia} soli dō honor et glia vtpote q^{ui} olim p^{er} Isaiā prophetā clamaueat. Gliaz meā alteri nō dabo. scio ei et cert^{us} sū q^{uia} in secularib^{us} et nobilib^{us} psonis pōpa glie seculari. nōbilit^{er} rep^{re}hēsa sit et dānata

Prope autē nra tpa fuit mulier nobilissima Maria capanie comitis/ sa. hec nupta nobilissimo. h. campai/ nie comiti. filia fuit lodoivici regis/ soror eque regis francoz quatuor/ reges fr̄es in anglia habuit filiū in/ transmarinis. **H**ec multis ānis mor/ tuo marito cū pōposissima ābitiōe/ circuiēs ⁊ moriēs talē finē sortita ē/ **L**aboraauit hec in extremis abbate/ persanie sanctissimū et eloquentissi/ mū virū migratura venire manda/ uit. **Q**ui vt venit intronissus nō est/ et pre forib⁹ expectauit. **J**am comi/ tissa decesserat ⁊ distrahebant a mi/ litib⁹ et ministris et suis omnib⁹ vtē/ filia vasa aurea et argentea vestes/ precise culcitre purpuree ⁊ tandez/ lintheamia ipa cū peplis. **E**xremo/ ex garcionib⁹ mora inscia retarda/ tus lectū p cornua cōprehendit et/ resupinātū corpus emortuū emin⁹/ in stramenta diuoluit. **M**oras autē/ abbate cū tedio sustinente quidam/ nobilis ex circumstantib⁹ indignat⁹/ hostiū infregit violenē et virū vene/ rabilez intronissit. **Q**ui cū introisset/ et nobile illud corpus nudū in stra/ mento repperisset. volente quodam/ ex familia illud ex straminib⁹ opire/ abbas exempli puid⁹ nō sinebat. s̄/ libera voce clamabat. **V**os om̄es/ cernite pompā nobilissime comitis/ se marie. videte illud delicatissimū/ corpus quanto de decore pudoris/ deobuoluit. videte qd ei pro multi/ plici honore et gloria mūd⁹ exoluit/ **E**cce q̄ stulta illi mūd⁹ oputatiōe/ occlusit. **S**i ergo honor secularis in

ram nobili persona damnat⁹ est. qd/ fiet cū monacho qd fiet cū clerico q̄/ cū verecundia mūd⁹ etiā ambit glo/ rias seculares. **N**ullus autē prelato/ rū nisi tñ hi quib⁹ iura ccedūt aliq̄/ corporali ornatu pompe vel glorie/ sed virtutis exemplaris diademate/ candidef.

Qu prelatus eligif extra gregem/ ppter pbitatem ideo humeris suis/ habet portare onera suoꝝ subdito/ rum. **Ca. viij.**

Ic forma semp egregior ē/ et duplo ceteris maior. **A**n/ tiquā nota lectoz grāmati/ cam. ⁊ hoc idem quod de saule in li/ bro regū pmo legif. q̄ ab humero/ ⁊ sursum sup om̄ē populū eminebat/ **I**n humeris onera portare solem⁹.
In humeris bonus pastor xps pec/ cata nra ptulit sup lignū vt iusticie/ viuam⁹. vt qui p̄sus errauim⁹ quasi/ oues errantes ad ouile aliaz ouiu/ scz angeloz redirem⁹. **Q**uid ergo?
Si nos quoꝝ capitib⁹ plati hoies/ imponunt inuicē alter alterius one/ ra s̄m apostolū portare debem⁹. et/ sic adimplebim⁹ legē xpi. quāto am/ plius factur⁹ est qui psonā plurim/ gerit. **T**ot habet portare onera q̄t/ habet regere capita. et tociens sus/ ferre singuloꝝ importunitates q̄ti/ ens variauerint volūtates. **D**igna/ ergo caritate q̄ forma est virtutum/ semp erit egregior ⁊ duplo in virtu/ tib⁹ ceteris maior. **P**aruos quidē/ vt dicif in vulgo parua decent. et/ magnos magna. **E**t licet om̄es ma/ gna qz magni vocamur. magna tū

maiora decent. **M**aior enim facta ad exempla ponunt. Et 13 tutela tutissima ex proximo sit et sibi quisque commissus sit. tamen proprie maior est instituere et provocare minores. **I**hinc de illo venerabili Mauricio de quo supra retulimus cenomannensis episcopo. postea archiepiscopo rotomagensi. domino roberto quondam abbate. blesensi narrante cognovi. **I**stante hieme ipso roberto tunc dicti archiepiscopi capellano pellicium a dispensatore domini emptum est et oblatum. **C**umque ipse robertus vir senex et debilis aliud pellicium levius et ex subtilioribus pellibus postularet. archiepiscopus sine inquit sine videre pellicium quod respuit nimis grossum. quod mox ut manibus ostendit. vade inquit et domino roberto subtilius emas. **I**stud vero mihi loco pene sub scorticio meo ponas. **H**oc dominus robertus audiens multum erubuit. quod ipse capellanus pro pellicio portare noluisset quod archiepiscopo domino suo pro supertunica forratura suffecit. **E**t mirum valde in archiepiscopo videri potuit. quod sibi tam parvus et pauperibus tam largus fuit. vix enim cum patientia potuit videre quod in una die in tota familia sua libras tres aut quattuor procuratores expenderet et tamen ei elemosinarius omni die libras decem aut duodecim in pauperes expendebat. **S**ed et mirabilius visum est. quod tria paria corrigiarum in unum par calcearum. et in ferro unius freni quinque lora vel quattuor assumebat. **V**estes vero frequenter mutabat quas senibus sacerdotibus vel clericis paupe-

ribus tribuebat. **D**icebat autem yconimus cum annuos redditus sue diocesis ad duodecim milia librarum computaret. duo autem milia aut tria ad strictissimum victum nostre familie conservaret. **I**n reliquis autem omnibus nihil habeo. pauperes enim sunt et in pauperes dispensate. **I**lla autem que mihi manent dispensatores. utar loco non domini. ne in die iudicii sugillant me. et qui unum pro mille reddere non possunt quasi servus inutilis obmute scias dum a me sub iusto iudice christo computatio strictissima requiratur. **E**ya nunc prelati vos presules vos cornuti qui testibus gemmatis anulis in fide desponsatis ecclesiam cuius doctorem cuius bona utinam non peius quam pro digno dissipetis. dicatis divites indignos extollitis et familiam sponse quam potius membra. pauperes non curatis immo certe deprimitis. **C**ertus sum et vere certus quod sponsa vestra libenter interpellaret sub celo iudicem si haberet et libenter a vobis separet. **D**ivorcio qui vos ab eius contubernio fecistis alienos. **V**eniet certe dies cum iustum iudicem christum non tamen loco sed auditi vultu adversum vos interpellabit ecclesia. et secundum **I**saiam incurvabit omnis altitudo virorum. subaudias prelatorum et exaltabit dominus solus. **T**unc vestra pompa vestraque supbia in confusione pessundabit. et quantum glorificatis vos in deliciis tamen dabit vobis tormentum et luctus. **Q**ue si velis evadere tu prelate et cum mauricio sponsus ecclesie recognosci. **E**sto si-

delis seruus et prudens et non tñ
ficut vnus ex bonis subditis h̄ for/
ma semper egregior sis et duplo ce/
teris maior.

¶ Qz prelatus non conqueratur si
alas habuerit breuiores. **Ca. ix.**

Ale ei^o breuiores sunt **Quid**
miri? Martha satagebat cir/
ca frequens ministerium. et
ideo querulose circuit. nec potest cū
maria domi sedere et obseruare pe/
des **I**hesu ad vacandū ⁊ videndū
q̄s suauis est dominus **I**deo dauid
pluribus intentus optat pennas si/
cut columbe vt euolans a terrenis
et in contemplatione videre posset
deum deorum in syon. **N**on causef
aut prelatus non cōqueratur si alas
habuerit breuiores. **S**equit^r eni in
textu q̄ perfectoz formam suscipit.
quia qui bene presunt fm apostolū
duplici honore digni habent. vt in
benedictōnibus glorianes pingue/
dinem terre per presentem gratiam
rozez celi in refrigerijs eternoz fra/
tres domini recipiant constituti. **¶**
Vidimus venerabilem conradum
virum nobilissimum primo abbate
vilariensez postea cystericiensem de/
mum romane curie episcopum car/
dinalem. qui in āministratiōe p̄la/
tionis sue mirabili sagacitate vige/
bat. nihilomin^o tamen deditum cō/
templationi diuine quocienscunq;
vacare poterat sibi soli **I**n tāto eni
moderamic rez aim spiritui seruire
coegēat vt nunc ad libitū causis se/
cularib^o nunc spūalib^o animo dedi/
tū ex hoc in hoc libere transiens in

clinaret mirabilē. **M**irabile de hoc
viro excellentissimo dictū ab abba/
te vilariensi guilhelmo pbatissima
veritate agnouit q̄ digiti manuum
eius quos in cōsecrationem corpo/
ris xpi extendebat ad studiū et in/
spectiōē litterarū vel libroz nocte
instar candelaz lucebant. **H**inc cū
legatus in alemanniā vnde nobilis/
sime nat^o erat a sede apostolica mit/
tere venit parisiū. et videns fr̄es
ordinis predicatorū qui de nouo il/
luc aduenerant visitauit eos **D**ubi/
um aut quid gerēs de eis in corde
orauit dñm vt sibi ad qd ordo iste
aduenuisset ostendere dignaret^r **N**ec
moza oblato et aperto libro ad qd
ordo predicatorū aduenuisset. respō/
sum est cogitationi eius dicēs. **A**u/
dare benedicere et predicare. q̄ sta/
tim effusus in laudez xpi coram eis
dixit. **L**icet alterius p̄fessionis sim
habitu. fraf tñ vester ero q̄s diu sub/
sistaz in vita. nec vlla vnq; a vobis
aduersitate diuellat. **E**t hinc qdem
nacta occasione videndum est pre/
dicatozū ordo quare tali nomine
vocatus est. **C**um eni ordo cōfirma/
ri ab apostolico debuisset precepit
notario vt in scriptione ordinis fra/
tres predicantes poneret. **Q**ui or/
dinans litteraz confirmationis fra/
tres predicatoros posuit recto mo/
do. **E**t littera inspecta. apostolicus
dixit notario. **Q**uid fm q̄ dixe/
ram tibi nō posuisti fr̄es p̄dicantes
et fratres predicatoros ponere vo/
luisti? **A**t ille ostanti vultu respōdit
predicantes inquit nomē adiectū ē

licet a principio substantiari posse concedatur et est commune nomen in actu. predicatorum vero proprie nomen substantivum est et nomen verbale in quo nomen officii manifestissime declaratur. unde ergo lector quod veridice notius respoderit ad obiecta. predicatorum enim significat per modum actus. predicator significat rem suam per modum habitus. licet sit tamen semper in actu et ideo debuit ponere congrue predicator. **C**onsiderate ergo domino apostolico evidenter rationi ordo intitulatur et nomen predicatorum. et inter cardinales solenniter confirmatur. **P**roinde dictus cardinalis postea verbis memorabilem respondisse fertur cui dicitur in colonia sacerdoti. Illi enim in synodo presiderenti quodam sacerdos provincialis inquestus est dicens Ecce fratres ordinis predicatorum qui in damnum nostrum coloniam intrauerunt falcem mittunt in messem alienam. Audiunt confessiones subditorum nostrorum et per hoc attrahunt sibi homines in fauorem. Cuiusmodi coram legatus respondit. Quis est numerus hominum tibi in provincia subditorum. Et ille novem milia inquit. Et consignas se cruce legatus dixit Qui tu es miserrime qui tot milibus solus sufficis debitam gubernationis curam impedere. Nescis hominum peccatissime quod debes in tremendo iudicio ante tribunal christi de his omnibus respondere. Et tu si tales habes vicarios qualis quod onus tuum gratis revelat sub cuius onere nescis equassaris. Ergo ex hac querela indignum te cura omnimoda iudicasti. et ideo prius te omni officio pastoralis hoc facto publicavit auctoritatem

qua a sede apostolica fratribus ordinis predicatorum specialiter prius legatis predicare populis et audire confessiones per sanctissimos presbiteros dominum innocentium tercium dominum honozium quartum dominum gregorium nonum commissum et in iudicium. Sane tamen in hac auctoritate collata sub audientum est quod pastores debent vultus pecoris sui agnoscere. nullus ad confessionem tales recipiat qui se subtrahere nititur ne eum pastor agnoscat. **D**e isto etiam venerabili Conrado indubitabili fide suscepimus. quia cum existens in partibus brabantie tunc beate marie de ogines sedulus visitaret in tempeste noctis silentio cum oraret vidit in spiritu ipsam dei famulam flexis genibus pro se dominum exorantem. et post orationem eius labores et sollicitudinem dulciter consolante. Huiusmodi igitur ale contemplationis et in negotia diversarum curarum extente fuerunt ad dominum et formam perfectorum ex adiectione suscepit.

Capitulum. x. **O** placet debet suis subditis hilarem faciem prestare.

Quam procedunt apes in medio rex earum est. **A**chephalū hoc est sine capite conventum esse. non decet. Stetit Jesus immedio discipulorum suorum et ait eis Pax vobis. Idem si prelatus faciat pax vera sequitur et subiectis. Ideo in textu sequitur et. se vnaqueque prima esse cupit. **N**on vere oves sunt quod

fugiunt pastores. **C**hristus enim dicit **Q**ues mee vocem meam audiunt et sequuntur me. **S**i ergo vult religiosus agnosce pastorem prelatum sequere. non fugias quasi lupum. si fugis signum est ingratitude. signum alienationis signum diffidentie atque discordie. **I**n libro regum primo nabal et si stultus pro malo tamen habuit quod increuerunt qui fugerunt dominos suos. **S**ed et de maioribus si subditis occasione prebuerint fugiendi. **H**ic seneca dicit quales se exhibere debent domini suis subditis vel prelati. **S**ic inquit cum inferioribus viuas quem admodum superiorem tecum velis vivere. quotiens tibi in mentem venerit quantum tibi in servum licet. veniat vel mente tantumde in te domino tuo liceat. quodam tenes tecum quod digni sunt. quodam quod nec digni sint. **S**i quod enim in illis ex sordida conversione servile est honestus conuersus excuciet. **N**on est quod amicum tantum in foro et in curia queras. si diligenter attenderis et domum inuenies. **V**ive cum subdito clementer. comitem quoque illum in sermone admitte. et in consilio et conuiuium. **S**epe enim bona materia cessat sine artifice. **T**empta et experire. **S**eruis tuis hylarem te prestes et subditis. non superbo superbiorem. colant te potius quam timeant. **N**on potest quisque bene regere qui se tantum intuetur qui omnia ad utilitates suas conuertit. **A**lteri ut viuas oportet si te vivere vis. **S**i paci si tranquillitati studere vis socium te exhibeas nec ostentes ut dominum. **C**

Moi abbatissam cisterciensis ordinis in partibus brabantie in monasterio quod vllis florida nuncupatur. **H**ec mulier **B**enta nomine. hec nobilis genere sed nobilior virginitate. pulchra facie sed mente decencior. **D**e hac semina veritate testatissima referebant quia cum annis fere triginta in monasterio prefuisset nunquam pro cibo vel potu extra conventum quinque solidos expendisset. lectus ei in dormitorio communis est. **R**efectorium in conventu si hora prandii festina itinere aforis advenisset conventum intravit et socias sodales ad infirmariam mittebat. **S**i moniales suas ad solatium educebat in medio omnium consedebat et aliquando de deo vel de scripturis vel etiam de moribus proponebat. **A**ffectus vero monialium talis erat circa eam ut vix possent eius visione et colloquio saciari. **H**ec ante mortem per longum tempus elanguit ut brevi compendio in hoc corpore totaliter purgaretur. **C**um autem ego ipse languidam visitare mea super statu secretius inquisivi. **Q**ue humiliter respondens dixit. **P**overis carissime intima cordis mei in pace locata per gratiam dei. et animam meam in omni tranquillitate spiritus venientem dominum prestolari. **H**ec frustrabor. de eius misericordissima pietate et desideratissima facie eius. solutis carnis viculis saciari quod me in deum vivere dignatus est prestolari. **H**ec dicens de lectulo potuit surrexit videtur monialibus quod ei. seculi misrabant. locum autem fenestram

cui incubebat digito demonstravit et ait. **H**ic coraz nobis omnib' que astamus tribus noctib' lucidissimi splendoris globus apparuit et per maximū noctis spaciū immobilis p'duravit. Cui ego nescio q'd respō dens p'slagiūz futuri minime dubitavi. Nec mora cū valedictio omnibus recessissem audiui nō multo p' beatā mulierē ab hoc seculo ad dominū transmigrasse. globumq; lucidissimū ignis eius transitū p'cessisse quo foret claritate siderea ilico migratura. Sit ergo p'elatus apū fideiū semp in medio paratus omnib' et tūc vnusquisq; se esse proximū cupit et vide qz apte text' p'sequitur.

O bonus subdit' nō tū bonum opat' in p'ntia p'elati. Ca. xi.

Et in officio illius omnes se conspici gaudent. Quid mirum? Bonus subdit' et fidelis xpo dño omnium nō fuit ad oculū sed tanto libētius et grātius q'd bonū est opat' quo p'elatus semp p'ntez respicit et meminit agaudentem. In libro iudith syri et libij dixerunt oloferni. Veni nobis pacific' domin' et vtere fuitio nostro sicut placuerit tibi. Nihil enī grauius qz seruire ingratū et importūno semp insistere dñz fūienti. Olim nemroth robustus venator exercere tyrannidem inchoauit et in perditis sine lege hominibus perseuerauit insania. Nunc aut in lege xpi lege inqz gratie et clemencie crudelitas finem accepisse debebat. et ecce cōtumatior pullulat qz vnqz ante. eo qz pericu-

losius quo magis grassatur interi? Scū enī vulnus in scapulis. sed intolerabiliter viscēa dolent. Nec sine vite periculo vulnera paciunt. Sic in secularibus quidem p'secutio dura perpetit. sed in claustralibus sine vite dispendio et graui iactura virtutū nō exerceēt tyrannidis villo modo. Et vide quare secularis q's patitur a maiore. et cū voluerit locum mutat. Claustralis vero p' p'elatus passas iniuriā fugere nequaqz pōt sed quasi obicem oportet sustinere in hostio semp emulū habere p'sentem. nec restat aliud nisi solum deū inuocāe precibus adiutorē. sed heu non oim posse nec omnū virt' hec mole grauaminū suffocati tenētur cū necesse est nō deerit qui manus porrigat pius xpus. succurrent angeli et p'egent et sancti eius. Noui secretius canonicum in ordine regulari qui assidue orationib' et meditationib' dedit' et ordis sui scrupulosissim' obseruator. vix poterat p'elatos suos erga se aliquatenus mitigare. Ecōtra obsequiosus in omnibus et deuot' temptabat in bono euincē maliciā h' nō poterat. Vespere ergo quodā sup id q'd ferre nō poterat lacrimas tribulat' amarissimas fudit. ad exorandos sanctos martires qz dies solennis instabat mauricij scz sociozq; eius vt eoz mere-reē solari p'cib' et iuuari. Nec mora vbi p' longas vigilias intravit cubiculū et vix somno leuissimo releuat' audiuit choros angeloz cātātiū in sublimi. Gaudent in celis aie

sanctorum qui christi vestigia sunt secuti
et quia pro eius amore sanguinem
suum fuderunt ideo cum christo regnant
in eternum. Dixit autem mihi quod descensus
notularum in ipso cantu quos gal-
lice aualees dicimus tante melodie
et tante dulcedinis existebant quod ni-
si deus aliter ordinasset fere ei ani-
maz extra corpus sine reditu rapu-
issent. Et quoniam illo in tempore gra-
uissima infirmitate detentus erat.
in sola delectatione ipsius cantus et
corpore et spiritu ita integre suspi-
tus est ut vix eum postea vlla pertur-
batio quantumcunque magna ledere
potuisset. His ergo sedulus erga
qualemcumque prelatum et maxime si
bonus est ut in officio suo conspici-
te gaudeas si tamen recto animo se-
ris gaudentem.

Qui subditi orant pro vita prela-
torum. **Ca. xij**

Quam autem rex procedit unum
est totum agmen et circa eum
globatur cingiturque eum ac pro-
tegit. In his notatur quod sollicitos esse
oporteat subditos erga prelatos.
ut foris ad negocia precedentem cum
compassione et motu cordis etiam non
corporis comitem et in omni neces-
sitate deuotis eum precibus tueatur.
Sic dauid et iudas ceterosque reges
et duces ac iudices israel preliant-
es bella populi. sacerdotes domi-
ni lacrimis et orationibus adiua-
bant. Sic moyses sacerdotum pro-
pria gerens principes populi dei pu-
gnantes contra amalech in eleuati

one manus protegebat. Sic macha-
beus principatum suscepit populique ad-
iuuabant eum fratres sui. Refert de
nobilissimo quodam comite campa-
nie qui in remotis orbis partibus re-
cessurus virum quendam pauperem
et languidum atque deuotum quem diu e-
lemosinis pauperat suppliciter exora-
uit ut pro se quotidie rogaret dominum
ut eum sanum et sine periculo eunte
duceret. reducere redeunte. Cui pau-
per sine diligenti inquit sustentione
corporis orare non possum cum sim
exinanitus cerebro. corde debilis et
viribus penitus destitutus. Mox comes
duobus dispensatoribus quos in cu-
stodiam sue domus relinquebat prece-
pit dicens languidum istum cibis et om-
nibus necessariis corporis diligen-
tissime procurate quod illi promiserunt
se facturos. et sic comes profectus est et
primum quidem per dies quindecim dispen-
satores illius pauperis recordati ei
necessaria ministrauerunt. Deinde
minus ac minus ad ultimum pene ei
obliti sunt. Quid plura? Neglectus
pauper orare cessauit. comes autem
in via non modice tribulatus post mo-
ram multam ad patriam est reuersus. nec
mora pauperis recordatus querit an vi-
uus sit an defunctus. quem adhuc viuum
intelligens visitauit dicens. Mortuum
inquam te putabam carissime secundum solitum
orationum tuarum suffragia non desper-
tus. exceptis ei. xv. diebus aut non mi-
to plus postquam iter arripui usque in di-
em qua ad propria suam reuersus nunquam
non tribulatus et angustie defuecit. mox
pauper obortus lacrimis dixit. quoniam tua

beneficia cessauerunt a me adiutorium dei mei cessauit a te. **E**t comes posteriorum oblitus. qualia inquit in te beneficia mea defuerunt. **C**ui pauper. Recedens ait hinc duobus domus tue dispensatoribus precepisti ut me debilem in omnibus necessariis procurarent: quod parum plus quam diebus quindecim impleuerunt. ego autem viribus destitutus pro te orare non potui. stupefactus ergo comes dictos dispensatores precepit aduocari et eis coram omnibus dixit. **O** cunctis seruientibus nequiores qui contra preceptum meum nequissime bonis meis pepercistis et pauperem hunc quem patronum salutis et pacis mee frequenter exptus fueram non paupertis. **E**t nunc frustratus orationum eius suffragiis pericula et tribulationes inueni quales nunc ante in vita me sustinui. quas quodcumque ut certus sum euitalles. si pauperis suffragium habuissem. **N**os ergo reus periculorum meorum bonis omnibus et exules a terra mea constituo. **D**epulsi ergo a terra campanie exules per triennium extiterunt. **I**nde per interuentum mobilium in conspectu principis sunt admissi. **Q**uibus ille dixit. **N**ullam pro suis aliis gratiis vobis exhibeo nisi quam vobis dominus papa veritate narrata dare censuerit. **Q**uod moris illic cum insperato gaudio iter rapietes cum litteris secretum comitis continuentibus quia eos non exheredare sed pro culpis vexare volebat. ad summum pontificem peruenerunt. cui narrata aduentus sui causa. litteras pa-

pe in hanc sententiam retulerunt. **C**omiti quod quilibet nummum aureum solueret comiti. et sic adepti gratiam facultatibus redderentur. **T**unc comes inquit. latitudinem nummi et spissitudinem ab ore pontificis volo scire et sic vos ad gratiam quam mandauit admittam. **D**enuo ergo reuersi satellites domino pape responsionem comitis ostenderunt. **N**ox papa concilius quid responderet rescripsit comiti. nummum aureum debere habere secundum latitudinem terre et spissitudinem eius extendi usque ad altitudinem celi. eo quod oratio iusti qua comitem frustra uerunt celos penetret et virtus eius corroboret uniuersa. **A**d hoc mandatum comes satellitibus ait videte miserrimi quod mihi dominus papa rescribit. **H**unc nummum aureum exsolue quis sufficiet. **V**idete quanta vos pena dignos existimet qui vos debitores tante solutionis addixit quam nec totus mundus soluere preualeret. **H**inc ergo tercio redeat. ad papam et litteras absolutiois vestre qua in me peccastis enormiter apportate et sic penis sufficiens exatis liberi ad propria redeatis. **S**ic inclitus comes ille et in suis quod deliquit puniuit et alijs post futuris dignam orationis fiduciam dereliquit. **D**iscant ergo apes fidelium subditi prelatum suum foris ad negotia procedentem precibus tueri et cordis compassione iuuare.

De subditi non perturbent contemplationem prelatorum. **C**a. xij.

In qua alam regis transiens iuxta destruxerit non effugiet agmen: supple qui vin- dicent Alam contemplatione vel spi- rituali vitam intelligo. Hanc si quis subditorum in prelato non debita vel in discreta fatigatione turbaue- rit. aliorum debet indignatione gra- vissimam experiri. Unde non incon- grue spiritus sanctus in canticis am- monet dicens. Adiuro vos filie Je- rusalem p. capreas cervosque campo- rum ne susciteris neque euigilare fa- ciatis dilectas donec ipsa velit. Et dñs ipse christus primitiue ecclesie prelatis ad consolationem dixit. In mundo pressuram habebitis in me- autes pacem hanc in plato foueas hanc exoptes quia in pace eius erit pax tua. Cui caput infirmum cetera membra dolent. Unum de platis vi- dimus quem malo suo a vita contem- platam a suis subditis nouimus sus- citatum. **A**lbas sancti mathie mo- nasterii treuerensis vir nobilis et stir- pis regie patre et fratre duces illu- stres habuit. Hic ab adolescentia i- omni puritate nocentie et contemplatione vi- te fuerat educatus. Electus ergo a su- is omni in abbate annis pluribus a deo- deditus fuit actibus spiritualibus et mo- nasticis ordinis disciplinis ut cum difficultate non modica nisi maiori- bus urgentibus causis ab habitu clau- stri poterat euocari. Quod vidit et inuidit dyabolus et suos officiatos hostiliter instigauit. ut quasi inpo- tuitis impulsibus abbatem ab ipso secreto vite celebris deubarer. Quod

ille quidem in primis grauitur pru- lit. et paulatim exterioris vite dele- ctamentis illectus totas tandem ter- renis actibus manus dedit. Ipse tamen adhuc honestate seruata et spirituales diligit et virtutis decus in aliis bene- dicit. Quod utique et si bonum in aliis est melius tamen et optimum sibi su- is tam in temporalibus quam in spiri- tualibus extitisset si gratioris vite primordia tenuisset. et hoc quidem qui sedebat in trono contra ephesi- orum episcopum habuit quod primam fidem irri- tam fecerat et prima opera dereliquit. Quamobrem prima opera facerehorta- tur. Alioquin se cito venturum et cam- delabrum eius amouere minatur. Por- ro si unum est necessarium et optimam partem quis contemplatiue elegerit nunquam tamen procurate deo vacatibus sibi et suis obseruantibus pedes regi fa- miliaris necessitas auferet quinym- mo plepe perspeximus sub specie venan- tium piperam quod hi in curribus et hi in equis curias principum frequen- tes infinitas copias inaniter dissipa- runt et nihil secum preter peccata et amatissimam remotionum stimulos reportarunt. In plato ergo alaz con- templationis non destruas ne et si hic fugias agmen apostolorum angelorum agmi- na ad vindictam pro iniuria summi principis non enadas.

Que prelatus subditis viarum exem- plaris vite ostendat. Ca. xiiii.

Migraturo agmine nulle ext- re de domibus audet nisi rex primo fuerit egressus et vo- latus sui vendicauerit principatus

Unde in libro ioseph sacerdos q̄ portabāt archā dñi p̄cedebāt. **T**obias etiam familiā p̄cedebat. **E**t dñs de scribis et phariseis dicit q̄ i ponāt hūeris hoīm onera grauiā et importabilia dīgitō aut̄ suo nolunt ea mouere. **Q**ui sūt līmites domus apū nisi ēmini mōstice regle q̄ vnusq̄q̄ in sua vocacōe p̄fessus ē quos p̄s n̄rī singlī statuerūt. **H**os exire illos p̄tergredi nullus audeat subditoꝝ. vt scz p̄ se superogacōis regulas ordinare p̄sumat. nisi p̄lmo prelatū viderit artioꝝ et altioris vie v̄dicare volat̄. **N**ō est enī discipulus sup̄ magistꝝ nec seruus maior dñō suo. **M**aiōꝝ est regulas ponere. ordinare statuta. **M**inoꝝ v̄o ac s̄bditoꝝ est fm̄ regulā viuēti statuta suare. **N**ulli tñ maiōꝝ licz graue aliquid atq̄ difficile p̄ se q̄d stabilimentum obtineat ordinare nisi p̄ consensum subditoꝝ qui ad alia non tenentur nec obligari possūt in aliquo nisi ad illa que conuersionis tempore statuta p̄ regulas inueniunt. **M**aiōꝝ tamē est. si quid minus sit et statutum est in obseruantia regulari superogationis opera facere in se prius supplere quod parū est et sic ad melius subditos p̄uocare. **H**orū quosdā et i claustris vidimus et in seculo experti sumus. **D**ilectum valde socium in scolis habui coeum fere et prope pariliū studioꝝ. hic a p̄nero vsq̄ ad finē vite a mulierib̄ incōmixtus omnino semp̄ fuit. **I**n adolescētia sacerdos factus in brabantie p̄tibus suscepit

regimen animarum quibus tam diligenti tam sincera cura p̄fuit: vt quos in bono r̄ incere ammonitōne non potuit multimodis p̄uocare studebat exemplis. **A**lijs comedentibus ieiunus ipse manebat. alijs dormientibus manebat in somnis atq̄ alijs i n̄ctis ad aleas ipse orationibus int̄uebat. **Q**uicq̄ in v̄l̄ suos deputatū ē om̄ie paup̄b̄ faciebat. **S**i quā ex ouib̄ aberrare videbat importūe et oportune ad reuocandū instabat: hec foris p̄ter illa que intrinsecus maiora latebant talib̄ actib̄ ferme viginti ānis cūctis imitand̄ emicuit. **C**ū altissio placuit tali fine defunctus est. **I**sebre acutissima per aliquot dies laborauit. **E**t ecce vbi sacramentis salutarib̄ p̄minutus et attenuato spiritu aīaz felicē emisit mox s̄n v̄llo interstitō choruscacio tāti lumis resp̄nduit. vt p̄ vnā leucā circūq̄q̄ et eo āpius q̄i dies esset clarissima in lucē sedulā noctis tenebre verterēt. **Q**uid mirz? **I**llū fcedē sine luce nō decuit q̄ multis illustratis exēplo altioris vite volatus feliciter v̄dicauit. **F**acta est in morte b̄ri viri dicta choruscacio lucis diffusa p̄ patriā p̄nta hora noctis adhuc vigilantibus plurimis et ipsuz lumen emissum multa milia hominū v̄ndecūq̄ viderūt qui ad maiōꝝ et gratioꝝ agnitionis et veritatis lucē in visione tāti miraculi p̄fecerūt. **B**eat̄ ergo ille p̄lat̄ q̄ subditis suis viam vite exemplarīs ostenderit et volatus altioris exercitij vendidauerit principatum.

Quia prelati suditorum opera inspicere
at et eos exhortatione et quando
quod etiam manibus adiuvant. **Capitulum xv.**

Reliquo tempore in labore est
etiam apibus ipse autem operantes
circum et solus immunis est
ab opere. Paulus tamen supplebat
que sibi deerant et his qui secum erant
propter manibus laborando hoc tamen
non ex necessitate sed ex gratia faciebat
Sufficiens enim labor eius quem habe-
bat instudio predicationis et sollicitu-
dine omnium ecclesiarum non enim
secundum discretissimum beatum Augusti-
num putandus est ociosus qui verbum
dei studet ita nec ille qui preest in soli-
tudine. Illos autem quos oportet
esse subiectos ex omni periculo corpo-
ris labor incumbit ut in labore manu-
um cordis autem ut psallere vel lege-
re vel utrumque temporibus constitu-
tis. His ergo ut acrius instant soli-
tudine adhibenda est exhortatio
prelatorum quicquid etiam locus est man-
us corporis adhibenda ne onera gra-
uia et importabilia subditis videan-
tur imponere digito autem suo noluit
ea mouere. Unde modernus nostris
temporis ille poeta in persona alexan-
dri dixisse legitur. Si quando dixeris for-
titer proxi sed in arma veni precedere
nihil. Cum demum socios suos dignus
habere sequaces.

Legimus in libro contra athadem-
icos beatissimum Augustinum propriis ma-
nibus laborando quicquid discipulos
ad opera prouocasse et exemplum
temporibus posteris reliquisse. **¶**
Audiuimus et vidimus de illo venerabili et

do digno magistro Waltero signio
tornacensis episcopo qui vix vix oculi
oculus domini domini sedens viueret ap-
parebat. Aut enim meditabatur aut
legebat aut confessionibus audien-
dis aut causis discernendis intentus
lites hominum dirimebat. Hic si alii
quid exercere tederet propriis manibus
laborabat. Tuum ergo est prelato
diligenter inspicere subditos videre
opera singulos exhortari

Quia prelati innocentie sue custodes
fideles semper secum subditos habe-
ant **Capitulum xvi.**

Quia etiam satellites quodam sunt
assidui custodes auctoritatis
et soli enim ubicumque sic
non decet esse prelatum nec sine testimonio
quicquid agere ne cum ioseph et si innocens
scandalum infamie patiat. Habeat autem
secum non sicut roborem iuuenes per quos
perdidit iherusalem nec segnes nec mu-
lieres ut ysaiah et ideo occisus
est et seniores et probatiores sicut da-
uid et robustiores sicut salomone qui le-
gatum suum abiebat propter tiores noctes
nos. Timores et tremores nocturni
ubicumque tenebre ubicumque insidie latent
Teuebre sunt et ideo laqueus spargitur
Nix secerni potest amicus ab inimico
Quid mirum. dauid dicit in persona
christi. Qui edebat panem meum magnifi-
cauit super me supplantationem. Si ergo
in viridi hoc factum est in arido quid
fiet. **¶** Venerabilis henricus sub nostro tem-
pore canonicus regularis in urbe belesse
si in monasterio sancte marie de burgo
medio cum diu parisiis studuisset in

abbatē licet inuit^r ab omnib⁹ est iele
ctus. et erant in eodē monasterio vt
a quibusdāz audiui viri viginti fm
seculū sapiētes et puidi h⁹ minus q³
decebat religiosi et casti. Aggress⁹
ergo primū eos blandis et rationa
bilib⁹ v⁹bis hortabat^r eos ad regu
lam seruandā. et ad honestatē vite
et vt tenerēt in morib⁹ disciplinā. h⁹
cū p⁹ hec nihil p⁹sus se p⁹ficere cer
neret nec litib⁹ vellet ecclesiā dissipa
re. romanā curiā adijt cui vir sanct⁹
optime not⁹ erat. qui inde sūmi pō
tificis munit⁹ auctoritate redijt et cū
eos aliter flectere nō posset de faci
li rigore vsus ē pastoralis. Quod vt
viderūt sui et nullaten⁹ se posse con
tra stimulū calcitrare nequie humi
liātes se colla regule subdiderunt.
vestitū cibū et potuz largius q³ añ
ministrabat omnib⁹ sed in clauistro
eos quiete sedere et fm ordinē viuē
spellebat. Sic sicut legit^r de Augu
sto. omnia cesar auet et nullū d⁹ his
qui religiosi nō erant ministrare in
aliquo officio obediētie vt est celle
rariū vel rerū pcuratio pmittebat
sed si quos bone v⁹scientie cōfidebat
illis officia cōmittebat. Hoc vt vide
rūt alij fingerūt se p⁹ tps religiosos
et in ipocrisi neq⁹ter ambulātes ab
bati q³ se familiarissimos cōiunxerūt
Qui vt vir pius et bon⁹ omnia tole
rās oīa credens eis liberiozis vite
frena laxauit quib⁹ illi in tantū dā
nabiliē sunt abusi vt vigintiocto pa
ri malicia cōuenirēt et tres viros sce
lestissimos ribaldos cōducerent et
eos in mortē sancti viri p⁹ pecuniaz
animarūt. Qui quodā vesp⁹ abba

ti extra optōū et ad negocia pperā
ti. sicut ordinauerūt. obuiauerūt. et
salutātem ac predicātez eis salutis
viā extractis ensib⁹ eū crudeliē occi
derūt. Roberto aut⁹ tūc socio eius
cui⁹ sup⁹ mentionē fecim⁹ euadente.
corpus occisi ad monasteriū est de
latū et in ecclia collocatū. Et vide le
ctor q³o actū sit et pbatū. Stati eni
vbi sequenti die ad sepulturā occi
de locis vbi extra manebāt rei cri
minis eccliaz intrauerūt. ecce vox sā
guinis fr̄is sui abel de terra q³ vin
dictā clamās p⁹ vulnēa q³ a loco oc
cisionis ficta remāserāt abundatissi
mo sanguinis impetu manauerunt
Et hoc alias frequēter audiui⁹ fa
ctum esse. Quod vbi viri fr̄es et filij
cū p⁹lis astātib⁹ inspexerūt dirū eiu
latū leuauerūt cū lachrimis. Quid
plura! sepulto martire vt audacter
dicim⁹ vbi ad electionē ventū est rei
q³oaz vt maliciā suā palliarēt. boni
āt vt imitatorē h̄rnt dē m robertuz
vnanimiē elegerūt. qui statī eadē die
pfect⁹ ad papam acceptis lris ad
philippū regē et ad blesensē comitē
ludouicū capi oēs q³ suspecti erant
manu laica procurauit. q³ nō nulli
vitate salubriē cōfiteātes carcerati p
petuo pniaz acceperūt. alij vero a sa
cris ordinib⁹ degradati morte pu
ti sūt. xvi^o h⁹ ex eis q³ in scelere potis
sūmi credebant^r man⁹ homicidas si
bimet iponētes seipos in carcerib⁹
suspēdijs vel alijs mortis generib⁹
occiderūt. venerabil⁹ robert⁹ abbas
officio derelicto cessit et circa predi
ctū rotomageñ. archiepiscopū mau
ricium vidimus post eius mortem

q*uo*d ip*se* fratrib*us* predicatorib*us* parisi
us per t*em*p*us* se adiunxit inter eos
felici fine quieuit. Bonus ergo fide
les custodes autoritatis et innocē
tie sue prelat*us* habeat per q*ui*s digne
et iuvare possit et defendi.

Que prelat*us* sedulus sit in corri
gedis et extirpēdis viciis. Ca. xvii.

Ant et circa regem lictōes
seu qui morte puniūt delin
quētes. Certū est q*uo*d mortis
penā ecclesia nō infligit. Quid autē
in lictorib*us* qui circa regem prelatū
sunt nisi officiatos et platoz vices
agētes accipim*us*? Ipsi utiq*ue* detracto
res et susurrōnes deo odibiles i*re*
patione corripiūt. Nam s*ecundu*m Ap*osto*l*um*.
utilius est huiusmodi tradere sathā
ne in interit*us* carnis ut spiritus sal
uus fiat supple q*ui*s eternis tribulatio
nib*us* tribulari. Moderate t*amen* corrigi
vicia. Seneca docet dicens. Esto vi
cioz fugax p*ro*mit*us* ipse tuorū. aliorū
vero neq*ue* scrutator curiosus neq*ue*
acerbus reprehēsor. Ex vicio alteri
us sapiēs corrigit suū. Optimū est
moderate corrigē tanq*uam* si ipse quo
tidie pecces. Obiurgationi semper
aliquid pietatis admisce. O*mn*iū sem
per peccāto nō metū facias et hoc
optimū est sequi maiorū vestigia si
recte precesserint. Itaq*ue* q*ui*s necessari
um sit in monasteriis ut p*ro*res et se
niores quiq*ue* q*uā* t*em*p*us* i*nter*est ut a sup*er*i
orib*us* iniunctū pueroz et adolescen
tiū docto emineāt ne p*er* dissolutionē
varias inualescāt. Beat*us* aug*ustinus* in li
bro cōfessionū de se ipso cōquerit di
cens relaxabant m*ichi* puero habe

ne vltra t*em*p*us*amentū dissolutionū va
riarū et p*ro*ibat q*uā*si ex adipe iniqui
tas mea. Huius exemplū in anglie
partib*us* accidisse narrat. In mona
sterio nigri ordinis puer quidā nō
bilis a parentib*us* tradit*us* est discipli
nis regularib*us* educand*us*. et q*ui* erat
decorus forma nature donis et cō
tra talem etatē morū honorificētia
gracius seniores maxime et q*ui* of
ficiis p*re*erant puero vltra q*uā* necel
se erat habenas libēas relaxabant.
Prior aut*em* qui cōuentū sub abbate
i*re*gebat discretiori regimine. nec ip*se*
p*ro*p*ri*e nature in tali etate creden
dū putabat. q*ui* ut dicit p*ro*bus. pueri
nō t*em*p*us* monendi sūt sed etiā artandi
verbis. aggressusq*ue* est iā aliquātū
lum inolecentē puerū verbis inter
dum et verberare ab illicitis refrenāē.
Qui puer ad omnē informationē
boni quasi mollis cera p*ro*oris corre
ptionē accipiēs in adolescentē san
ctum et p*er*fectū crevit. et circa viginti
annos etate finita mortuus priori
apparuit dicens. Tue correctiōi gra
tias ago prior qui mecū tua p*ro*vidē
tia id egisti. ne insolētia puerili pau
latim defluerem et tandē plaberer
in damnanda. Hec ut dixit beata
anima tanto splendore resplenduit
ut vix in loco angulus i*re*maneret q*ui*
ab illo lumine expers fuit. Simili
p*ro*p*ri*e modo ut audiui*m* a fratre or
dinis predicatorū. Cum in theuto
nie partib*us* circa annū d*omi*n*i* Mccclij.
Adolescens quidā nobilis cū in lu
bricitate corporis excessisset a seni
b*us* canonicis et decano ab ingressu

ecclesie. artat^r est et infra septa monasterij quasi pro agenda penitentia in hoc deputato reclusus. Qui humiliter. valde suspiciens flagellabatur interim a decano et grauib^r conuictis culpabatur. **E**o autem ad huc in penitentia existente contigit eum a cōcanonico suo innocenter de nocte et latenter occidi. **U**na ergo nocte ex cōcanonicis sãcto viro post matutinas orãte suppliciter et secreto vidit subito totam ecclesiam illustrari et apparente cum multo comitatu sanctorum gloriosam virginem m̃frez christi in medio omnium velut magistraz et dominaz cōsedere. et de diuersis negocijs vniuersalis ecclesie tractatum habere. **H**is finidatis patronus ecclesie ipsius exorsus ē dicens **E**t quis ex vobis miserebitur mei canonici vt presertem dñi nostri matrem pariter rogem^r vt sup pialculo eius solita pietate flectatur. **E**t mox supplicantibus sanctis allata est anima et omnibus dicitur. **Q**uia locus iste specialiter disciplina viguit. et adolescens iste mortuus disciplina libens accepit. et ex corde penituit p purgatorio cedat ei mors innocens quā ipse sustinuit. tu autem anima pete quod vis et fiet. **E**t aia **P**ro occisore meo peto qui me occiso statim valde penituit et ad dñm apicum iter arripuit vt misericordiam consequatur. **E**t mox responsus accepit. sicut digne petisti anima fili et tibi hoc vt orans audiuit canonicis quod vidisset exposuit. **I**ntraresq locum occisum inueniunt. et de

plangūt. occisore vero mox post factū de nocte iter arripuisse ad apostolicum repperierunt. **S**eculi ergo priores in cenobijs et decani in canonijs in corrigendis et extirpandis vicijs semper sint. ne etiam si proprias non habuerint subditorum negligencijs obzuantur.

Que prelatus sine causa non facile foris vagetur. **Cap. xviii.**

Iustus semper rex est sollicitus et nō de facili cerni patitur subaudis sñ causa. **E**t hoc contra prelatos qui impacientes quietis circū. circa. vltra. infra sine vlla necessitate negocij cum cū maximis dispendijs et impēis crebrius euagantur. sed forte videns prophetam dauid imitari vis qui optat pennas et auolare. **M**ale tu in verbis prouidentissimis discreti qui vanam et friuolam euagationē in omnibus exclusit dicens. **Q**uis dabit mihi pennas. **Q**uales audis. **Q**uis dabit m̃ penas sic colūbe q̃ vtiqz gregaria est et amat cōmune bonum. **E**t volabo et requiescā. **O** rex. o propheta dauid que optas fugere quo optas auolare dixisti enim in consequenti. **E**cce elongaui fugiens et mansi in solitudine si fugiens elongasti ergo populum cui rex pre eras dimisisti. **A**bijt absit. et hoc circa penultima psalmi innuēs ostēdisti. **E**go autē ad dñm clamaui et dñs exaudiuit me. **Q**uo fructu **A**udi redimz in pace aiaz meā ab his q̃ appiquāt m̃ quia inē multos erant mecum. et hoc quomō. **N**ecū

in corde meo i quiete a pusillanimitate spiritus et tempestate. et hoc erat fugere a tumultu et fugiendo a volare. in pace animas redimi et inter multos sine tumultu esse cum christo et ibi inter humeros eius amantissimi domini quiescere ut in eo et cum eo leue pondus sentiat quicquid pro illo habuerit sustinere. Sed nunquam talis erat volatus tuus o prelate qui vagaris instabilis et fugiens evanescis. Non pennis columbe utesis ut quiescas a tumultu antecedentium et subsequen- tium et concoitanti-um famulorum dicarum aut sociorum et non potius dominorum. **Vulgo** dicitur. Miles in obsequio famulum. clericus sotium. monachus dominum habet. Si vis credas expro. **Frequen-** tissime vidi dominis paucis esse contentos sicut et famulos. **Supfluis** inhyare res feda et detestabilis in prelatis. **Quid** eo verecundius. quod eo damnabilius. et hoc maxime in claustralibus. secus enim est in secularibus clericis licet et in ipsis hoc malum sit pestilens ubi res transit i dominium quod in religiosis hoc est claustralibus nunquam fieri potest. nisi forte quis in ipsum assumatur cui tamen dispensatio creditur non dissipatio. **Ab-** sit tamen ut dignis mercedibus obloquar famulorum cum dictum sit. voca operarios et redde mercedem illis. **Sed** tamen non impius immo sacrilegus iudico ut quis abbas vel prelati spiritualibus filiis quibus summe teneatur detrahat necessaria et famulus supflua largiatur. **Isti** pannis vilibus illi comitibus molli-um vestiantur

Isti vaccinis calceis sordeant. illi oreis hyrcinis nitcant. **Et** utinam saltem illa sufficerent quin potius et non iubentibus propter verecundiam vel timorem consentientibus tamen vel dissimulantibus dominis aggregant inmensas pecunias quibus possessionibus episcopis naves tales suos transeunt in nubedo et velles rustici nobilibus coequantur. **Ibi** si fratres aut sobrii aut sanguinet sunt dominorum tanto liberius et audacius faciunt que prediri. **Non** recordaris o monache responsionis senioris illius in vitaspatruz qui dixit opera monachorum ignis sunt. **Et** vide quare. Si enim aliarumstantiam rerum igni miscueris consumetur sic et si ecclesiasticis bonis bona tua patrimonialia contra iura miscueris cum illis ad nihilum redigentur. **Horum** tot exempla vidimus quod nimium esset tedium singula pertractare unum tamen de pluribus explicabo. **Erat** cliens natus et rusticus qui i ditissimo monasterio patrum habuit assumptum a monachis in abbatem. **Vocatus** autem a patruo eques iri didicit. quod prius ire pedes consueverat. ad mensas seruire ineptus ponitur. et qui solus azatruz contorto collo regere et tenere didicerat erecta ceruice cibos inferre principibus cogebatur. **Quid** plura. ex rustico paupere factus est diues inclitus. domui domum coniunxit redditus anxie redditibus agro agrum discentius conpulauit. **Hinc** villas emit et predia qui olim fuit vnus ex rusticis factus est dominus

rusticorum. Tandem eum ad hoc fortuna leuauit. ut spreto nubio militum simplicium factus miles uxorem libi nobilem copulauit. Nec diu postea in hac eo gloria constituto pes ei succisus est cui innitens innixius stabat et recidit miser tanto deiectus. quam to sublimius fuerat eleuatus. Statim ei mortuo abbate patruo eius spernit. efficit. fugat ab omnibus. et ab abbate successore defuncti nimium velut monasterij depredator impetit. conuictus autem in plurimis minoratus est sed tamen diues in multis copiis remansisset nisi eum fortius infortunium ad pauperiem impuisset. Mox enim contagia pecorum agorum sterilitas ruina edificiorum. ingratitude suorum sublecura est. ut nulli dubium esset iusto dei iudicio tantam infelicitatem ex iniusto aggregatis diuitiis successisse. Extremo ad tantam calamitatem deuenit miser ille ut nullus eius miserere. nullus ei in paruo succurreret. Et digne quod ex minimo fere indigne se extulerat super magnos. In se ergo etiam tarde homo reuersus iustum in se dei iudicium benedixit. Misit uxorem cum paruulis ad parentes. laborare cum propriis manibus ipse cepit. et in sudore comedere panem suum. Quod ut viderunt sui viderunt et monachi vel qui bus abbas patruus suus bonus extiterat. homini humiliato in pluribus beneficiis extiterunt. Paulatim ergo tam per laborem quam per alimoniam cepit resurgere. et in paruo tempore satis habuit pro statu suo. Intus itaque prelatus bonus fit et sollicitus

circa suos et extra in tumultu cerni sine causa non facile patitur. Si ergo diu necesse est non pompose sicut comitem sicut principem. sed sicut religiosum et christi famulum decet familiam paucam habeat utilem et honestam. Quod prelatus necessario egrediens deum ut eum egredientem tueatur exoret.

Ca. xix.

Non enim foras egredietur nisi agmine migraturo. Ad idem hoc pertinet quod expositum iam precessit. Migraturum agmen dicitur cum communis necessitas aggregationis expostulat ut per negotiis prelatus exeat etiam cum instantia multa conpulsum. Ad id quendam ex prelatis maioribus qui quicumque ad exteriora negotia vocabatur ante egressionem secretum petebat. supplex peruoluebat in precibus et a domino lachrimis expetebat. ut se in omnibus egredientem et regredientem sua clementia tueretur et in manibus suis negotia coram posita prosperarent. Et vide lector quid secutus sit hunc precessum. Secura et indubitabili relatione didicimus de eodem quod vix in omni tempore prelacionis sue iniuriam passus sit vel offensam. Quanti autem periculo et mali sit nisi ex causa valde necessaria curam susceptam deferre aliarum patet ex eo quod subiungam. Bruno in partibus theutonie in opido magno quod mons martis dicitur bonus presbiter et castus fuit. Referente mihi memorabili henrico de colonia fratre ordinis predicatorum comitum sobrinum habebat. presbiterum eque bruno nomine virum scientia et moribus approbatum

hūc auūculus p̄sbyter bruno sepi
us rogabat deuote vt dicte parro
chie curam susciperet et ip̄e iam se/
nex religionem intraret. annuit ille
post mltas preces inuitus tñ eo q̄
regimen tante parrochie formida/
ret. **H**oc vt obtinuit bruno p̄sbi
religionez intrauit et cito post hoc
ab hac vita migravit. differēte bru
none iuniorē animaz regimen attē
ptare eo q̄ aliud beneficiū capella/
nie viginti marcaz sup̄ius in castro
teneret vicariū p̄ se p̄sbitez in par
rochia collocavit. **B**runone ergo
iuniorē vna nocte in lectulo quiescē
te. apparuit ei in cappa nigra bruno
senior iam defunct⁹ et dixit ei in eis/
dez versibus. **I**n grege omissio ma
le te regis et pede scisso. **C**laudio p̄
spicito que pena futura redito. **H**ec
dicēs eleuauit cappam qua videba
tur indut⁹ et se grauiter incendi de/
monstrauit. **N**o hec bruno iunior ex
p̄gefact⁹ recolit visionem et versus.
Et mox itez resoluī in soporez cui
eodem scemate defunct⁹ apparens
dixit. **T**u pene inis causa requies p̄
te m̄ clausa. **A**spice sic vñcib⁹ ignis
et esca futuri. **E**t hec dicens iterum
illi tormentū ostendit. **T**ui itez ter
tio sopozato apparens dixit. **M**ūdi
delicij interduz seria misce. **E**t his
p̄ncipijis vel p̄micijs cape partes
aut respisce. **N**o cuius vba bruno
surrexit et flexis genib⁹ se impletuz
quod auūculo viuenti promiserat
deo vouit. **N**ec mora cū splendore
nimio manifeste defunct⁹ apparens
et viuenti ogaudens dixit. **L**etatus

sum in his que dicta sūt mihi in do
mū dñi ibim⁹. et hec dicens in subli
mi oīscendit. **V**ide ergo quāti peri
culi sit curaz animarū recipere et in
man⁹ negligentis relinquere. quod
in brunone seniori poteris aduertē
qui curā negligenter deseruit. et in
brunone minore qui susceptā alteri
incurate omissit. **S**imul etiam in ista
narratione diligēter aduertē quod
in p̄mis versib⁹ dicit. **I**n grege com
misso male te geris et pede scisso.
Claudio p̄spicito que pena futura
redito. **T**ibi quidē manifeste signa
uit scissum eū habere pedē affectio
nis quē integrū erga omissum gre
gem habere debuerat. claudūqz eū
esse monstrabat cū vni beneficio ca
pellanie seruiret in castro. et curam
omissam parrochie negligent⁹ de/
serebat. **N**olo vt quicūqz hoc lege
rit sciat me āno ab incarnatione dñi
Mccxxxviij. fuisse parisijs vbi vene
rabilis wilhelm⁹ parisiensis ep̄s. q̄
in theologia iam rexerat. ouocatio
nem fecerat in fratrū p̄dicatorū ca
pitulo oīm magistrorū. **P**roposita
ergo questione de pluralitate bene
ficiozū solerti et valde longa dispu
tatione p̄batum est duo beneficia
vñmodo vnū valeret q̄ndeci libras
parisiensis teneri cū salute nō posse.
hoc determinauit p̄dict⁹ ep̄s. **H**oc
frater hugo ordinis predicatorum
postmodum romane curie cardina
lis. hoc frater **B**uerricus et frater gan
fridus eiusdem ordinis. frater iohā
nes de rupella ordinis fratrū mino
rū. et alij q̄z plures m̄gri theologie

determinauerūt in scholis successiue
Fuerat autē ante habita disputatō
 longa valde et multo solennior an-
 tres annos. in qua etiā omnes ma-
 gistri theologie exceptis duob^{us} de-
 terminasse p^{ro}bant idem p^{ro} omnia q^{uo}d
 et supra. quoz vn^{us} fuit m^{ag}ster philip-
 pus cācellarius parisiensis. et m^{ag}ster
 arnoldus postmodū ep^{iscopu}s abianē-
 sis. **Q**uid autē de isto philippo orige-
 rit audiam^{us}. Agonisante in morte
 dictus **W**ilhelmus parisiensis epi-
 scopus paterna sollicitudine visi-
 tauit. rogauit q^{ui} eum vt singulari
 opinioni cederet de pluralitate be-
 neficiorū. et omia beneficia sua exce-
 pto vno in man^{us} ecclesie resignaret
 et hac additiōe media vt si oualescēt
 ei supplere vellet de suo p^{ro}prio quod
 dimisit. Renuit ille experiri se velle
 dicens **U**trū esset damnable bene-
 ficia plura tenere. mortuus est ergo
 sic. **P**ost paucos dies cū dictus pa-
 risiensis ep^{iscopu}s finitis matutinis ora-
 re vellet. vidit inter se et lumē quasi
 vmbra hominis tetrā nimis **E**leua-
 ta ergo manu designat se. et si ex par-
 te dei sit precipit vt loquat^{ur}. **C**ui re-
 spondit apparens **A**lien^{us} a deo sū
 sed tñ misera factura eius **E**t presul
Tu quis es inquit **E**go sū cancella-
 rius dudū miserrim^{us}. **R**ursum ep^{iscopu}s
 elato altius gemitu. **E**t quomodo
 inquit tibi est sic dolenti^{us}. **M**ale ait
 immo q^{ui} pessime. sicut quidaz nat^{us}
 sum eterna morte. **E**t ep^{iscopu}s. heu
 ait carissime que causa damnatōis
 tue. **T**res sunt inquit cause q^{ui}re mor-
 te perpeti sum damnat^{us}. **U**na est q^{ui}

recrecentes fructus annuos cōtra
 pauperes timide reieruauit **S**ecun-
 da est q^{ui} cōtra sententiā plurimoz
 de pluralitate beneficiorū quasi lici-
 te tenendoz opinionem p^{ro}priam de-
 sensauit et in hoc me periculo morta-
 lis culpe dimisi **T**ertia est et illa gra-
 uissima omniū q^{ui} abhominabili car-
 nis vicio in scandalū multoz m^{ag}istro
 tpe laborauit. et ad ep^{iscopu}m mor-
 adiunxit. est ne inquit finit^{us} mūdos
Et ep^{iscopu}s. miroz ait et l^{ib}atissimuz vi-
 rum te quondā hoc querere cū me
 adhuc viuuz carnas et omnes nos
 viuentes adhuc mori necesse sit an-
 te q^{ui} mund^{us} instante iudicio finiat^{ur}.
Et ille nō miraris inquit. q^{ui} nec sciē-
 tia nec op^{er} nec ratio apud inferos
 venienti. **E**t hec dicens vmbra ab
 oculis mirantis euauit **I**pse ep^{iscopu}s
 nō tamē sub p^{ro}sona sua quasi hec vi-
 disset in predicatione sua clericis oī-
 bus recitauit. **S**imili modo cum
 quidā clericus maxime litteraturē
 mihi agonisans in morte mandaēt
 et consiliū quereret quasi in proxi-
 mo migraturus **F**ouxi ei ad memo-
 riam disputationem illam solennez
 et determinationem de pluralitate
 beneficiorum parisi^{us}. cui ille inter-
 fuerat doctoz magnus. consului q^{ui}
 illi cum magna instantia lacrimarū
 vt vnā prebendarum dimitteret.
 quia duas cōtra animā suāz tenuē-
 rat quaz vna ad omnē vite copiā
 omni clerico sufficere potuisset. tūc
 ille facie ouersa dissimilans hoc tñ
 respondit **O**rate dominum vt inspi-
 ret. **N**ec diu cum recessissem et tenu-

issimo spiritu vite herente hoc idem quod consulerā ei quidā consobrinus iuueniculus cum maximis lacrimis in clamaret euz voce non posset manu innuens expirauit. Post cuius obitum cum quidā ex nostris stupefactus nimium cogitaret cur tantus homo et tantus clericus si mortale peccatum esset plura beneficia retinere in tali statu mortuus extitisset. Mox quasi semiuiulanti defunctus apparens dixit. hec sola prebendarum causa est per qua infelix ego eternaliter sum damnatus. Super hec eadem questione cum beate memorie Iacobus de vitriaco tunc quidem achonenis episcopus. postea vero romane curie cardinalis. magistrum quendam theologie probatissimum robertum de cortho romani apicis cardinalē morientem ante primam damiace ciuitatis obsequione interrogaret respondit. Dico iam migraturus a vita quod mortale est et damnabile dummodo vnum competens sit plura beneficia retinere. Hoc idem magister Petrus omestor sancte marie cantor parisiensis dixit et scripsit. Hoc idem magister guiarodus cameracensis episcopus verbo huiusmodi confirmauit. Nollem inquit pro toto auro arabie vna tantum nocte duo beneficia retinere et certus tamen essem quod de mane vnum illorum homini idoneo conferretur. et hoc propter vite incerte discrimen. Super hoc etiam narrante fratre bernardo quondam penitenciaro domini pape et fratre ordinis predicatorum cum beatissimus papa

Gregorius nonus interrogaretur si posset de plenitudine potestatis cum plurium beneficiorum detentoribus dispensare respondit. Non possum inquit nisi super veratione tantum detinentium dispensare. Quis ergo erit sapiens et fallat se et sibi super dispensatione aliqua blandiatur? Esto quod multi magistrorum dicant hoc quod et multi alij opinantur. hoc solum mortale ab Augustino omnium doctorum maximo iudicatur. quod quis incertitudinis periculo aut mortalis peccati discrimini se committit. Noli ergo fieri sub trina inuocatione diuini nominis usurpator. et sicut sub tribus personis inuocatur et colitur vnus deus. ita tu deride tu sacerdos duorum trium aut quatuor beneficiorum vel plurium possessor existas. Lucifer ille sapientissimus et pulcherrimus in creaturis. lucifer inquam angelus assimilare deo voluit et contemptibilibus cecidit vniuersis. Quanto ergo numero fortius extiteris in prebendis tanto te superbius non solum contra deum. sed etiam supra deum extollis. Ego in quadam ciuitate episcopali annis vnde cum adoleui. vbi. lxij. canonici sub prebendis pinguis simis ducentarum fere librarum pariter. in matrici ecclesia fuebant quod plures erant detentores plurium beneficiorum. Vide ergo quale vindicta vidi in ipsos turpes detentores. mihi testis et iudex sit sancta trinitas vnus deus. quod paucos eorum vidi communi morte defungi. Et omnes subito et reprobe mori. Ita

q̄ quidā eoz audito q̄ vnus socio-
rum in nocte sanus mane mortuus
inuent^o esset complohis manib^o dixit
Et quid vultis? Scdm̄ vsum et con-
suetudinē ecclesie mortuus est vt vi-
detis **V**idi ego ip̄e in ecclesia eadē
infra paucū tps quatuor archidia-
conos sic defūgi **V**ide ergo lector
et mirare mira culum **P**rim^o eorum
de equo phalerato et grādi cecidit
et fractis ceruicib^o expirauit **S**ecū-
dus mane in cathedra sedens mor-
tuus est repertus **T**ertius in choro
stans cuz ad missaz eleuatio corpo-
ris fieret cecidit resupin^o. et subtra-
cta loquela cum sensu quasi brutuz
animal die tertia sine sacramentis
ecclesiasticis est defūct^o **Q**uartus
p̄fessionem peccatoz et sacramēta
recusans mortuus est et extra cimi-
terium sepultus

Qui prelat^o oberrantes reducat
et lassos releuet **Ca. xx.**

In qua lassata est aut forte
aberrauerit eaz rex ex odo-
re prosequi^o. subaudi vt rei-
leuet lassam et reducat errantē **L**as-
sus dici potest qui a currenda via
mandatorum dei vel penitus desti-
tit vl̄ animo tepuit **A**berrare vero
apis dicitur cum claustralis quis
aut subditus a rectitudine virtutis
aut regule per deuia vicioz recede-
re non veret^o. **T**ales nimirū bonus
prelatus odore fame ad inuestigā-
dū vel corrigendū vel deuote orati-
onis odore vel spiritu lenitatis ad
cōpaciendū infirmo ne pereat si iui-
ste agit prosequi^o **U**nde de p̄ncipi-

pe pastoz xp̄o per p̄phetam predi-
ctum est **C**alamū quassatū non cō-
teret et lignum fumigans non extin-
guet. **N**e ergo illis qui seueritate
nimia subditos oterunt. et illis ma-
xime ve qui eos male vite exemplis
extinguunt. **U**nde ego sicut magi-
stro **J**ohanne de **L**eodio narrante
cognoui **P**rinceps apostolor^o **P**e-
trus cuidam prelato multis annis
male regenti in infirmitate vultu se-
uerus apparuit. libzq^o tenens aper-
tuz legere compulit refutanti **E**rat
aut^o hec scriptura in textu libri **M**or-
tificas animas que nō moriunt^o. et
vīuificas que non viuunt **C**ūq^o ille
horreret nimirū amplius legere vul-
tu q^o refugeret. apostolus **P**etrus
seueri^o institit et quasi glosam text^o
legeret que in margine videbat^o. le-
git ergo coactus **Q**uando reduces
animas de inferno quas per tuum
destitutas exemplum eterno suppli-
cio tradidisti? **E**t cū ille pre horrore
et cōfusione respondere non posset.
de visione ad se rediens se sudantē
et c̄retitantē inuehit. **N**ec mora de
cōsilio dicti venerabilis viri seculum
dereliq̄t et xp̄i dedit^o fuituti in mo-
nasterio hanonie cisterciens^o ordi-
s q̄o taberonuz dicit^o beatissimo fine
q̄euit **Q**uantū aut^o piculū prelatis
imineat nō tm̄ ex officio verū etia^o
ex surreptiōe multimoda demonū
vbiq^o sparsis insidijs exempla scri-
pta multoz ostendūt **S**eu^o **S**ulpi-
cius scribit beatus martinū dixisse
maiozem sibi virtutē ante episcopa-
tum habuisse q̄ postea. cum duos

ante suscitauerat mortuos. postea
vero vnū. Apud sanctū victorem
parisijs referentib⁹ canonicis audi
ui qd quidā canonic⁹ regularis erat
vita genere et litteris pollens. Ele
ctus ergo in episcopuz renuit et pti
naci ostentia vtra plurimoz et ma
iorū cōsiliū se subtraxit. Moritur⁹ au
tem post multos annos socius qui
vā eius qui cū multū dilexerat ad
iurauit eū quaten⁹ ad se si deus per
mitteret resolut⁹ morte rediret. Et
annuit ille statimq; defunct⁹ est. nec
dies multi post mortē eius defluxe
rant. tū ecce anima sū qd pmisserat
rediēs emin⁹ in pariete crucis signū
impressit dicens. Ne dubites ne va
cilles in visu. sed quere quod vis et
me finas ad pociora transire. Mor
socius ad visionē exultās et sollicit⁹
inqt valde fui ne grauissimā ad mi
nus penā in purgatorio sustineres
quia refutasti vtra maiorū cōsiliū tā
ptinaciter p̄sulatū in quo ad salu
tem animaz tot et tanta bona face
re potuisses. Cui anima. In me inqt
B ordinauit clementissima bonitas
saluatoris. qz ex tunc timui et nunc
scio. si ep̄at⁹ cathedrā ascēdissem. p
petue dānationis piculū incidissem
et hoc dicens qd cū ingenti corusca
tionis lumine p̄transiuit. Sed et ve
nerabilis hugo cameracēb ecclesie
decan⁹ vir in omni honestate et ge
neris nobilitate clarissim⁹ cum in di
uersaz ecclesiaz ep̄atib⁹ se p̄cipa
ri formidaret nec posset subterfugē
sedis apostolice iussione. derelictis
omnib⁹ monasteriū cystericiensē ori
dinis in vacellis p̄pe tornacū ingre

di cogitauit. Tūq; p̄posito declara
to accipitrē decē mutonū p̄optimū
quē habebat multi nobiles peterēt
mira curialitate dissimilauit et veni
ens ad portam cenobij monachus
mox futur⁹ accipitrē pedū vinculis
soluit et ad auras libere volare per
misit. huiusmodi verbis vsus. Hic
te dimitto laxū placidūq; remitto.
Libertate frui p̄ bonitate tui. Nec
moza multi dimissū accipitres cape
vel reuocare conātes frustrati sunt
qz postea nunq; apparuit. Et hoc qd
dez in iuniorib⁹ dispensatiōe p̄mitti
tur. vt in auib⁹ celi ludant horis et
temporib⁹ agruis. ne temptationū
diuersaz fluctib⁹ submergant. De
ip̄o etiam beatissimo viro et illud in
monasterio vt ip̄e met audiui a mo
nachis qui viderūt memoriter fere
bat. In mensa nouici⁹ sedens passe
res aduolātes de manib⁹ eius pa
nis minucias capiebāt. Sup quo a
magistro nouicioz leuif redargut⁹
his versib⁹ passerēs sū cōsuetudinē
venietes alloquit dicens. Passer abi
nec habe miz qd abire cogaris. E
tas ordo iubet. te si nō tibi me. hic
vt dignū erat maluit sū habitu mo
nachali latē sub regula q̄spōtificali
isula decorari. In h⁹ morte beatissi
ma ex innumerabiliū angeloz p̄ntia
tāta dulcedo crediū resultasse. vt oi
b⁹ qd p̄ntes erāt singularis gr̄a vide
rēt infūdi. Discāt g⁹ fideles culmia
reuereri et neq; catedras ipudēt
ascēdant qz q̄nto stat⁹ altior tanto
casus grauior. Et illud solēne mi
raculū ad terrorem oīm p̄elatoz
enarrabo. Cleric⁹ quidā in synodo

epozuz p̄dicare opulſu āguſtiabatur nō modicum q̄nam digne poſſet coram tot p̄latis eccleſie p̄dicare. At vbi acceſſus in oratione iacere venit ad cū dyabol⁹ dixit ei. Quid anguſtiaris iſtis clericis p̄dicare. dicas eis iſtud et nō aliud. **P**ricipes inferni tenebrarū p̄ricipes eccleſiarū ſalutant. leti omnes nos gr̄as referimus eiſdem quia cū iſtis p̄latis nobis eozū ſubditi deuoluuntur vel offeruntur et p̄ eozū negligentia ad nos fere pariter deuoluit tot⁹ mundus. **I**nuitus q̄dem tibi dico qd̄ dico h̄ altiffimi iuſſione coactus. **R**eſpondit cleric⁹. n̄ q̄dēz ſi narrauerō non credent. **U**bi dyabol⁹ tāgens maxillaz eius. **E**cce ait ſignū. nigredo inſolida faciei. **I**duc ante q̄z p̄dices non cōtingas qz fruſtra poſt p̄dicationem vero aqua benedicta delebis. **P**roceſſit ergo cleric⁹ p̄dicaturus in ſinodo et admiratib⁹ cūctis in ſigno indito faciei. tū illa q̄ ſibi iuſſa ſunt recitauit et ad horrorem maximum cūctoꝝ corda permouit. **I**ſte eodem anno ab incarcerationē domini. **M**ccc. xlviii. fuerūt parifius coram omni populo et clero ſolēniter recitata. **Q**uā vera iſta ſint ſtatus p̄culdubio demōſtrat eccleſie qui nullā ſupbie auaritie luxurie compactionem recipit in clericis ⁊ p̄latis. **V**idi moderatores orbis et reges magnos. vidi duces et comites et barones. nihil vidi in eozū cultu veſtiū tā ſingularit̄ exq̄ſitū. **E**ozū auaritiā ſi attēdas nulla mercatorū nulla ciuiū talē. **Q**ui tamē legitimos

heredes ſi haberē tolerabilior inſania videreſ. **D**e luxuria vero eozū nihil diſſinire preſumo niſi qd̄ illā ſolus nouerit qui renū et cordiūz ſcrutator eſt. **S**i quis clericorum culpabilis de duritia verborū dictoꝝ cōqueritur. corrigat ſe et contra ſe p̄lata non audiet. **S**i q̄s vero legentium ſe a rep̄heſis mordacit̄ victis inuenerit innocentem nō irascaſ nō indigneſ mihi. ſed gaudeat vitiade quibus oſcius nō eſt incōſcius obſurgari. **S**i quis vero indigne tulerit dicta ſc̄ba notabilez ſe reddet in dictis et veritatis pleniffie d̄tractorem. **I**ſte et his ſimilia cū qd̄a nobilis adoleſcēs d̄ romanorū p̄tib⁹ thomas de aquino nomie verereſ itrauit ordinē fratrum p̄dicatoꝝ bononie. **Q**ui cū dñō ibidē i magno feruore et alacritate ſpūs deſuieret inuit dyabolus ⁊ inſtigauit p̄ntes ei⁹ et maxie duos fratres eius potentiffimos ac feroces. q̄ obtinuerūt a papa vt ad curiam p̄litteras apoſtolicas citaretur. q̄ cū oparuit iuſſus eſt habitum deponere et dignitatibus eccleſiaſticis iſigniri quod euz ſperneret mira conſtantia facti a ſuis fratribus rapt⁹ eſt quos p̄diximus et in carcerem clām detruſus. **U**bi cum graui in edia frigore et penuria affligeretur nūq̄z tamen tortores eius efficere potuerunt vt ſaltem habitum ordinis ſuſcepti vſcibos mutare vellet. **E**t his ōnib⁹ nequias cogitantes p̄ qd̄ poſſent auertē animū iuuenilē ſecū m̄liēs in carcere per tempūs aliq̄d conclu

serunt. Qui fortius q̄ prius spretis
illecebris sic annis duob' vel trib'
in carcere p̄durauit. Romā igit' ad
iens magister ordinis predicatorū
pie et beate memorie Johānes sup
raptu et incarceratione fratris impa
tori friderico cōquestus est. Qui re
examinata et inuenta vt dictū est p̄
fatos nobiles quesuit ad penā nec
vllomodo mortis sentētiā euasit/
sent si dictus magister in querimōia
p̄stitisset. Sed veritus est iuditiū sā
guinis et impatoris animū. mitiga
uit. Frauditer enim audita tanta in
hūanitate frat' in fratrē cesar cō
mot' erat. Deterriti ergo dicti fra
tres soluerūt fratrē q̄ trāsmisus est
parisijs a magistro ordinis eiuscō
nec diu distulit sathā inuidias spgē
adolescenti. Instinctu enim fratrū
suo et carnaliū et amicosū quos ha
bebat i curia p litteras apostolicas
iterum mandatus est. Veniēte igit'
mor a papa precipiter vt regimen
abbatie montis cassini susceperet q̄
vtiqz maxima erat in totius apolie
et capanie p̄tibus p̄latura. Septez
enī episcopatus subiacent abbati il
li qui et ipse pontificale officitū in om
nibus administrat. Rēnuīt ergo p̄
clazissimus adolescens nec ordinez
vel habitum suum deserē vlla con
ditione consensit. Qui cū papa con
cederet vt in ordine et in habitu suo
p̄cesset officitū noluit ille et claz pro
lapsus a curia fugit et in coloniam
agrippinam venit studuitqz in loco
illo. quo vsqz p̄clar' lector fratrū
ibidem frater albertus parisijs est

translatus. et pro incōpabili sciētia
theologie cathet'ā sortit' est. Post
quem et idem frater thomas confu
milis solennitatis regimen et cathe
drā adeptus est. et digno f̄mune
rationis honore ad decus ordinis
incolumis p̄seuerat. His narratis
nō ambigo q̄ bonuz desiderat qui
episcopatus desiderat h̄ tamen qui
non tantū p̄cesse desiderat sed pro
desse. Vtinā multi tales. Si ergo
confusionem et obprobrium eterne
pene effugere volueris cū prelatīs
p̄uidis et p̄fectis lassos et abērates
p̄sequere. ne per tuam negligentia
aut duritia depereāt aut exēplum.

¶ Q. p̄latus sit benign' et sollicit'
pro pace seruanda. Ca. xxi.

Nec regis benignitas et soli
licitudo maxia circa popu
los et circa regē populi obe
diētia adeo p̄seuerat. vt nūqz odio
aut discordia inuicē moueāt. Ecce qz
culpā dū viciū natū corrupte vt
illō icōtamiatū fuit. Buis vita et in
uolatilib' apis et hō rois capax tā
ferali mēte trāsgredit'. Et enī gl'io
sissim' aug'. i. li. de ciuitate dei dicit
Nihil enī ē hoīm genē tā discordio
sū vicio tā sociale natura neqz omo
di' extra viciū discordie v̄l cauēdū
ne existēt v̄l sanādū cū extitissim' natu
ra sanaēt hūa qm̄ p̄ ea de' creaē
voluit vnū de q̄ mltitudo p̄pagaēt
vt hac amoicōe et i mltis occis vni
tas suaēt. Nūqz p̄lēqz i sociabiles
et soliuage bestie sūt. vt leones vul
pes et aqle tigresqz l' vrsi q̄ filijs suis
mites inurmurāt pacata fēocitate

blandiuntur. **Q**uis miluus quātū/
libet solitarius rapinis circūuolat
Nunquid in signum pacis coniugi
um copulat niduz congerit. oua fo
uit. pullos alit. et quasi cum matre
familias societatez domesticā quā
ta pace potest conseruat. quāto ma
gis homo infestus quodammodo
nature sue legibus ad inēdaz loci
etatem pacemqz cū omnibz quātū
in ipso est in omnibus optinendam
elabore deberet. vt quod in bestiis
irrationabilibz esse pbatut ipse ho
mo rationalis seruare contenderet
De pace phus elegantissime dicit
pacem cum hominibus habebis et
bellum cū vicis. **S**emper igitur dis
sentio ab alijs incipiat a te reconci
liatio. **N**on est extrinsecus malū no
strum vt ad discordiam moueatur
Intra nos est i ipsius visceribus se
det et ideo difficulter ad sanitatem
venimus quia nos egrotā nescim?
Medicina. non regio querenda est.
tecuz sunt que fugis. **T**e igitur emē
da. si vis habere iocundas peregrī
nationes comitez tuū sana. **S**i vis
vicijs exui longe a viciozum exem
plo recede. **M**agnanimes natura
prouit et vt quibusdam stolidum
quibusdam pauidum ita nobis glo
riosissimum et excelsū spiritū. **Q**ua
re hoc nisi vt honestissime et mitissi
me viuat. **M**ultra non quia difficilia
sunt non audemus sed quia nō au
demus difficilia sunt. **A**bsolutū hu
mane. nature bonū corporis et ani
me pace contentū est. **Q**ueris qua
re. **T**e fuga vt curas minuas nō vt

adiuuat cerū fugis. onus animi de
ponendum est. **N**on autez tibi vll?
placebit locus. illud qz queris in pa
ce viuere. in omni loco positum est.
Non multū pdest vitia tua piecis
se si cuu alijs rixandū ē. **M**agni ani
mi est placidum esse trāquillū et iu
rias et dissentiones sup me despice
re. **I**n omnibus que aduersa vidē
tur sic format? sis vt nūqz te a for
ma recta diuellant. **M**alētiōz omni
fortuna est animus et in vtrāqz ptē
res ipse dducit beateqz ac misere vi
te ipse sibi causa ē. praua atqz aspe
ra ferēdi sciētia et assuefactio emol
lit. **N**on potest gratis ostare datus
ac si magnū estimas omnia fiunt si
ne murmuratione comitante. **M**al?
miles qui imperatorem sequitur ge
mens. **P**acem ille mundo intulit na
tus pacem viuens etiam mortuus
et ini illi omnia contraria reddider
unt. **Q**uid ergo illi retribuam pro
omnibus que retribuit mihi. **P**acē
retribuam primis et si psequantur
tamen vicem nō reddamus. **S**i aut
communiter cum omnibus homini
bus securitas pacis habēda est qd
illis altis habendū est qui altioris
vite regulis instituti sunt tytpote suc
cessoribus apostolorum quibz chri
stus pacem suam pro testamēto re
liquit. **P**acem meam inquit do vo
bis. **S**ed heu in secularibus psonis
pro parte cessauit persecutio nis in
sania et nunc non tantum clericos
qui tamen fors domini nuncupant
verū etiam cernim? et claustrales q
toti deo esse deberēt nūc p fas nūc

per nephas contra prelatum subdi-
tos et prelatum contra subditos
eleuari et in his omnibus iura eccle-
sie superent et spernunt et iura ciui-
lia asserere iusticiam gladijs volūt
et armis bellicis ad inuicem exercē-
tur. **A**pud papiam longobardie
ciuitatez nobilem in monasterio be-
ati petri extra muros vbi gloriof-
simi augustini corpus cū boecio no-
bili p̄ho et martire christiano cōdi-
tum iacet quod celū aureū nomina-
tur sub innocentio hui⁹ nois papa
tertio monachi abbatem suū crude-
lissime pemerūt. q̄ ob causa digne ex-
puli reglares ibidē p̄cis sūt local-
ti. In cōfinio vero germaie ciuitate
nūcellē ep̄s luxurie dedit⁹ est et ra-
pinis. tādē ep̄atu priuatus est⁹ de-
iectus. Quis loco cum vir nobilis
et deuotus fuisset electus et conse-
cratus et episcopatum regēt dig-
ne deo a predecessore suo deposito
nequiter raptus est et occisus. qua-
de causa a fratre p̄prio deprehēsus
vicaria morte punitus est.

Quod subditi obediant suis prela-
tis. **C**api. xxij.

Quia regē mira p̄p̄i obediē-
tia cōseruatur ih̄inc de obe-
dientia parum latius disse-
rendum est que vtiq̄ cōseruata tā-
to est gracios in subiectis. quanto
per necessitatem imposita timoraci-
or in prelati. **H**anc adam cum vx-
ore positus in paradiso transgredi-
tur et eiectus est. **H**anc moyses et
aaron ad aquas contradictionis
positi nō seruauerunt. et re pmissio-

nis positi nō intrauerūt terrā ih̄ac
saul electus in occisione agag ⁊ et⁹
populi nō suauit ⁊ ideo regno pri-
uatus est. **S**ed forte dicis. debeo
deo obedienciā non prelato. Audi
q̄o dominus dicit in deuteronio
Qui superbierit nolens audire aut
obedire sacerdotis imperio morie-
tur et post parum. **S**i genuerit ho-
mo filium contumacem qui non au-
diat patris ac matris imperium et
cohercit⁹. et obedire contempserit la-
pidibus eum obruet populus. **N**ō
ergo conuentus talez sustineat aut
defendat ne sicut quondā p̄ inobe-
dientiam vnius hominis peccato-
res constituentur multi. sicut scribit
beat⁹ paulus apostolus ad roma-
nos. ad thessalonicenses. In obedi-
entēz vitare iubet quasi excōicatū
Si quis inquit non obedierit vbo
meo p̄ epistolā hūc notate et ne cō-
misceamini cum illo. **C**hristus deus
et hō vt euāgelista ait matri subdi-
tus obediuit. ⁊ et hoc parū ymmo
et patri putatiuo. Quis ergo o ho-
mo es qui te tibi credere p̄sumis et
regi spernis nō obediens regimini
alieno. In immensū dromonib⁹ mul-
ta milia populi modico gubernacu-
lo se cōmittunt. Qualiter autē obe-
diendū sit dominus in exodo moy-
si et aaron figuraliter reprōmittēs
dicit. Absq̄ tuo imperio non moue-
bit quisq̄ pedē aut manū in omni
terra egipti. Moyses et aaron figu-
ra cōtinent prelatozū ad quoz im-
perium omnis subditus teneē obe-
dire simpliciter in omni bono. **I**bec

obediētia i quibusdā religionibus extenditur vsq; ad mortem scilicet in ordine p̄dicatoꝝ et minoꝝ. In aliis religionibus nequaquā ita est. Et videt rationē quare ab homine obediētiū est hominī sicut dicit in libro iudicum obediēte domino voci hominis sol et luna a suis progressib; tardauerunt. Quale autē malū quidā nostra etate per inobediētiā male cautus incurrit referamus. ¶ **T**enerabilis fulco de grādauo natus canonicus apud insulas fuit. Ibi ergo ut ipse nobis narrauit a magistro iacobo de vitriaco legato et p̄dicatore crucis contra albigenes rogatus ut secum crucem per flandriam p̄dicaret rennuit. Qui cum inisteret p̄ amicos ut euz adiuuaret in negotio ecclesie tam necessario et deuoto rennuit ille secundo et nullo mō se futurū assenit. Tūc magister iacobus illū magis p̄ceptū timē et fidens et ego inquit p̄cipio vobis auctoritate qua fūgor ut i nomine dñi Jesu xp̄i in remissionē oīm p̄ccōꝝ v̄roꝝ illud negociū assūatis. Cui dictus fulco nullomō inquit assūmā. Et ego rogo vos ut nequāq; me d̄ hoc vltius fatigetis. Mox magister iacobus grauiter cōmotus in corde et fere vsq; ad lacrimas fatigatus ait illi. Cū vtiq; digne possem vos excoicare auctoritate omīssā et omni bñficio tāpuare p̄ iobediēciā otumacē. Nolo tamen ne grauamen tñ ingerere videar tanto viro. Rogo tñ deum qui omniū cordiū est inspector quatenus reddat vos nō solū ad istud

quod spernitis et p̄orsus in vtilem ad omne opus. Mira res mox ad hec verba quarta febris eum cum fluxu ventris inuasit. et vsq; ad finē vite sue p̄ viginti quinq; annos irremediabiliter fatigauit. ¶ **E**t audi lector mirum dei iudiciū de hoc viro cum talis et tantus esset ut ei dominus. Jesus xp̄s sicut p̄ fratres egrediū ordinis p̄dicatoꝝ in gaudaio p̄cepimus ante mortem quasi recēter extēsus in cruce visibiliter appareret et euz ante finē mensis augusti p̄diceret moriturū. n̄lōmō tamē dñs illi in hac vita p̄cere voluit qui cū pro inobediētia tanto spacio tēporis flagellaret. Quid ergo de nobis miseris futurū est qui p̄ntib; inobedientes frēpter fuim; et p̄latis et de eo maxie qui nos creauit et pascit qui tā p̄fecto viro p̄ sola inobediētia nō pepcit. Discat ergo apes fidelīū cū p̄lato suo sincerē et hūiliter recordat et circa eū sp̄ obedientiam cōsuare. Seruet et pacē p̄lati s̄ditis et pacē teneāt s̄diti cū p̄lato ut i s̄ditis honoris et gr̄e fructus crescat et p̄ h̄ in p̄lato gl̄ia cumulet et iā in p̄nti et̄nalit̄ p̄lat; cū s̄ditis pace omnimoda p̄fruat̄.

¶ **Q**uod subditi p̄clatis orationū iuuamen impendant. Ca. xxij.

Rex i expeditiōe a plebe sustollit. Ecce nūc s̄ditis forma dat q̄admodū se h̄re debeāt ad p̄latū et hoc idē ē qd̄ ille magnus p̄latus apostolus paulus s̄ditis suis ait. Obeyte prepositis vestris et subiaceite eis. Ipsi enim

pervigilant rationē reddituri pro animabus vestris. **Q**uid est plarū in expeditione poni nisi cōtra sathānam in orationibus bellum parare si temptatio subditis irrepserit contra mundum. si psecutionis horroz ingruerit contra pacem. si mentē ad luxum inclinare voluerit contra carnez. **E**t hoc est cū moyse eleuare manus. cū dauid eleuare oculos. cum anna mentē sustollere. vt expugnet p̄cib⁹ hostes quos armis secularib⁹ etiā si nocuerit nūq̄ debet. **H**ec sūt brachia militū xp̄i. p̄ces et lacrimae. **A**udiui inquit domi⁹ ad ezechiam lacrimaz tuam. euidentior visus au diti. lacrimae enim sunt testes doloris. **H**ec sūt arma et inimica demonib⁹ et inuicibilia mūdo et nobis tutela contra domesticuz hostem carnis. **H**ec arma hec brachia q̄ sp̄s uerū et intumescit p̄ supbiāz cōtra fluctus elisi sunt et cecidi. **U**nde dauid in plandū sup saul et ionathā imprecatus est dicens **M**ontes gelboe. nec ros nec pluuia veniāt sup vos vbi ceciderūt fortes israhel qz inte abiectus ē clipeus saul in excel sis tuis ionathas iterfēct⁹ est **S**aul et **J**onathas p̄zelatos signāt q̄ id circo in gelboe p̄ire dicūtur quia i ea idest p̄pter eam. et notat supbiā abiectus est clipeus fortiū idest patientia q̄ vincere in bonūneq̄tiā debuerūt **U**nde satis egregie quidā versificās dixit. **N**obile vincēdi genus est pacia. vincit. **Q**ui patitur si vis vincere disce pati. **E**t notandū q̄ mons gelboe supbiā signat. di

citur enim coaceruans vbi sub audis iram dei secūduz apostolum in die iudicij in qua attestāte p̄pheta omnes impij quasi ignis cōsumētur. **N**ihil enī deo indignius supbia et illa maxime que nūc scelestissima regnat p̄elatozū. an non dicam potius clericozum. **T**u ergo verus saul platus mitis et humil⁹ et ionathas columbe domini in expeditione positus nō extollas cornua sicut thaurus sed innitaris precibus tuozum subditozū qui tēsecum sustollāt ad celum et sine bono illa que te artāt negotia concludentur. **Q**uante autem virtutis apud deuz orationes fidelium ac maxime perfectoz exstant in euidenti miraculo videat cum ipse iacobus apostolus dicat. **M**ultum valet oratio iusti assidua. **¶** **D**ouī vite sanctissime mulierez in partibus brabantie de qua vt melius credas sequentia modum vite compendiose de scribam. **I**n breui tugurio lapideo reclusa erat. lorica ferream portabat ad carnem et super lorica exercetis pilozum cilitiuz quo per medium lorice acrius pungebatur. sup durissimos cornutos lapides indiscretis temporibus nudis pedibus recumbebat ter tantū in ebdomada pane i dimidia parte mixto cineribus et piscato lixinio i mensura et pōdere vefcebat. **H**ec plures sibi in orationibus commēdatos domino quotidie suppliciter offerebat vt eos sua clementia ab omnibus aduersitatibus tueretur. **E**t audi summe amirationis mira

culum vt ipsamet mihi dixit **I**n mo-
mēto quocunq; de omnibus in ora-
tione memor erat defectum virtutis
et gracie ita notabiliter sciebat ac
si lesionem corpalem in aliquo arti-
culo corporis vlt membro suo sentiret
Qua ppter certissima compatiōe
cognoui mltos valde a diuīnistēp-
tationibus periculis et aduersitati-
bus eius orationibus fuisse libera-
tos **D**e hac psona indubitabile
miraculum ab omnibus ferebatur
Filia fuit viri pauperti et cuz puel-
la munduz septennis. miro seruoze
spiritus interius traheretur roga-
uit patrē cuz lacrimis vt sibi psalte-
rium comparet. **C**ui pater. **U**nde
filia psalteriū compabo que vir ti-
bi quotioie panem lucrari suffitio.
Mox illa conuersa ad matrem chri-
sti orauit et dixit **O** mater cristi da
mihi psalterium qđ pater dare nō
potest et ero ppetua ancilla tua. **I**n
hac simplicitatis prece pseueauit il-
la p annū. **E**t ecce in somnis appa-
ruit ei beata xgo ferens vt ei vide-
batur in manu duo psalteria dicēs
Accipe nunc filia mea qđcunq; ex-
duob' elegeris **N**ec mora. vbi cum
maximo tripudio elegit vnū **D**ispa-
rente beata xgine puella de sōnis
euigilans nihil inuenit in manibus
suis et ilusā se cōquerēs a mīre xpī
flere cepit vbrime. **Q**đ cuz audiuit
pater irrisit filie et solat' eaz vade
inquit tñ diebus dñicis ac festiuis
ad magistrā que filias diuituz psal-
terium docet primo discens legere
et postea beata maria psalteriuz ti-

bi fortitan pcurabit. **M**ira res qđ
vbi puella simpliciter accepit et ad
magistrā que filias diuitum doce-
bat venit psalterium insperit et legit
et sic beata maria multo miraculo
suis promissum sue dignationis im-
pleuit. **Q**uod vbi viderunt honeste
persone et diuites matrone proch-
ie emerunt puelle psalterium et seq-
ti tempore cum eam in christi suico
alacrem cernerent et deuotam eidē
intra ecclesiam cellulaz pro recluso-
rio locauerūt. **S**ubtollas ergo pre-
latum amicum vel primum cōmis-
sum tibi orationū iuuamē. **E**t scias
p certo quia quod illi impendis ti-
bi ipsi rependis et sis dignior in p-
prijs exaudiri in eo qđ dignatus es
alijs misereri.

Que pfectiores subditi prelatos
in officij releuent. **Ca. xxij.**

Sessum regem humeris sub-
tollunt validiores ex toto
portant **I**mpossibile est qđ
quam fortissimum nequaquam sub
magnis et continuis oneribus fati-
gari. **F**atigatozū autem persona
gygas gemine substantie christus
dominus omnium in se suscepit di-
cens. **O** generatio praua atq; per-
uersa qđoiu apđ vos ero qđoiu vos
paciar **E**t vnde o pssime benignis-
sime atq; prestulantissime iesu tā in-
solite tam amare exclamationis in-
fatigationis sententia. **U**tq; quia
ad generationem prauam incorri-
gibilitate. peruersam incredulitate

tāto tempore detinetur. **C**orrigas ergo mores qui subditus es discipulis salutarib⁹ erudire. q̄si asinus fortis supponas mādatis dei humeros ad portāduz et fatigationibus fessum in humeris subleuabis. **M**ali dioēs autē dicūt. hi q̄ carismata meliora sectantes non solum sub esse s; etiam p̄esse nouerunt. **E**t hi sūt officii qui vices prelatoz gerunt et in hoc ex toto portant supportātes inquit apostolus in caritate. **I**n p̄suntia lueuie priozissaz ordinis ip̄ dicatoz nup fuisse fratz narratōne p̄cepimus que in sancto et p̄fecto regimine subditaz membris omnib⁹ fatigata et cōtracta iacebat. **P**riorem ergo turicensem fratrū predicatorum qui sororibus p̄erat occulte priozissa demandans se absolui rogat cū lacrimis maxime cū cū super hoc diu ante rogauerat cuz ad huc sanior ess; atq; validior modo ita vero contracta cū esset vt nullū membrum preter ligam mouē valeret. **M**otus autē prioz lacrimis et in valitudine deprecantis cum eam absolvere voluisset totus conuētus ad pedes priozis prostratus rogat vberzime plorans ne illam absolueret a priozatu quia se ad obediēdū illi conuentus paratum spondet q̄ diu vocem ad verba formāda in p̄ceptis et exhortationibus ordinis extollere p̄ualeret. **H**ec videns p̄or et multuz consolatus et edificatus sororum verbis priozissam eis cum tali in valitudine dereliquit. **D**eputantur ergo illi sorores quatuor q̄

cibant eam et componūt ac vertūt in lecto portant ad conuentum ad capitulum tenenduz. **A**udit illa culpas et corrigit exhortat lingulas ad ordinē suādū ordinat et uegotia monasterij nec in aliq̄ deperit p̄ eam vlli p̄uidētie spūali v̄ etia corpali. **H**ec diu postea. q̄ in tali defectu a primore relicta est laborib⁹ cōpassa sorozū q̄ eā humanissime pertractabāt quētu quodā die in refectorio cōmedēte facit se añ altare in ecclesiam deportari. **R**ecedētib⁹ ergo sorozib⁹ eleuato vultu ad corp⁹ xp̄i in p̄ixide cū lacrimis dixit. **T**empus est domine vt onere p̄lationis absoluar et corpe. **S**ed qz placet tibi. sic qualiscūq; adhuc gemaz et laborem sub onere. **R**ogo te p̄ tuā nimiaz bonitatez vt sorozū meaz laboribus p̄cas et corp⁹ meū restituas sanitati. v̄ tibi placeat vt proz⁹ absoluar. **M**ira res. ad. hec p̄tinus x̄ba priozissa exiliuit i pedes et obuia cōuentui soroz de refectorio cū decantatione miserere mei deus subito venienti cū p̄ ammiratōe sorores fugere voluissent iclamat dicēs. **P**riozissa v̄a ego suz nolite timere. **M**ox sorores mutata gratiaz actōne p̄ psalmo hymnū. **E**t deum laudamus p̄cedētes in ecclesiā decātauerūt. **O** vere digna f̄muneratio s̄bditorum. sed heu q̄ pauci sūt hoc maxie tpe qui portare velint et nō potius portari. **E**xercent officia vt querant que sua sunt non que Jesu xp̄i. **C**erte iudas fur erat et loculos habens plenos ea que mittebātur

portabat. Et qz semp infidelis infideliter agit. murmurat contra dñm veritatis eo qz passus est preciosuz vngentum supra caput ei⁹ sacratissimi mū diffundi. Male ergo inuidus pietati assuescit in peius et precio vili distrabit salutis auctorem. **C**redis ne iudam istum officiatorum aliquē imitari? **N**ō dubites. Subtrahunt nonnulli tales prelati. subtrahunt fratribus. subtrahunt et egenis. implent marubia. **E**t si cupidi sunt honoris aut glorie studēt interim paritati. donec aliqua dignitas pateat qua mediante symonem osequantur. **N**ec in hoc tñ diei sufficit malicia sua. sed et si locus occisionis fuerit surgunt in patrem proprium patri cide sicut iudas in dominum et per complices clam corruptius si quib⁹ sinistris accumulāt grauiora et vbi hec inueniri non potuerint fingunt mendacia et per hec sacramenta firmata deuorant innocentem. vt pro eo regnent aut regnare faciant ipo chritam per quem exercere et facere poterunt quod intendunt. **H**ec plerumqz patenter et si quando latenter possunt hoc faciunt. ne in suspicionem malignitatis veniant aut doli. **S**ed absit vt frustretur sententia veritatis qua dicitur. **N**ihil optum quod non reueletur. nec absconditum quod non sciatur. quod patuit in Iuda qui suspensus crepuit medius et diffusa sunt omnia viscera eius. **O** nostri temporis Judas credis ne pari similia? **M**inime dubites. **N**ō modicum dissimulare poi-

tes nequiciam sed non in longum. **A**ccidit citius vltra qz credere potest pertinenter aut impertinenter. occasio per quam non tñ ista malignitas in integrum pateat. verum etiam inuerecunda vulgaris audacia veris addiciens nephanda feraciter vt per phas et nephas in ore indifferenter omnium abhominabilis habearis. **N**ec confidas fame ante forsitan habite. **A**bsolon enim et si pulcherrimus in omni ysrachel pro eo tamē qz nusus est contra patrem suspensio iugulatus triplici hasta confossus est. **C**ave ergo et tu ne hasta fede conscientie. hasta turpis infamie. hasta gehennalis pene postmodum transfigaris. **I**horum tot exempla quot regna. **U**nū tamen referam euidentem in subiecto. **E**rant in flandria sicut a presbytero terre illius cognoui duo viri diuites qui contra se grauer inimici oportunitatem querebant qualiter vnus alterum caperet vel necaret. **E**rat autem quidam nequissimus qui vnus seruus fuerat et nunc alteri seruebat. **A**d hunc ergo cui olim seruebat ille veniens conquestus est de domino cuius ad presens erat seruus. sibi qz fore per facile vt eius manibus illum tradat. qui gauius valde continuo pactus est pecuniam illi dare. et spopōdit statim. **E**t exinde nacta oportunitate dominum tradidit in manus inimici. **Q**uo occiso. statim venit proditor ille ad amicos partis aduerse et simul dolo tradendum illis obtulit

occisore. Credebat enī zelus proditiōnis in primo omnibus nisi solis illis cum quib' pactum inierat latuisse. sed nō sic erat. Comprehensus ergo ab illis quibus tradere voluit occisorez oblatuſ est iudici et suspēſus turpi morte necatuſ est. sed zelus eius factō turpiori postmodū claruit. Amicorum enī precibus patibulo deponi pmissuſ est et in terra sepultuſ. Nec mora sequenti nocte cū sepultuſ fuisset. ignoti canes sepultuſ multis videntib' extraxerunt ⁊ membratim inter se miserabiliter discerperunt.

Qui subditi in morte boni prelati iure tristentur. Ca. xxv.

Regem si mori contigerit. tristis populus circa ei' funera glomerat spectantes qz exanimē lugent. tunc nisi subueniatur eis fame moriuntur. Reuolue textū veteris et noui testamenti aliarumqz gentiū libros. nō inuenies in gestis filioz hominū tantuſ pīculuſ quale nunc in apibus vides qd filij pro parentibus mortis dispēdiuſ incurrerūt nisi quis forte patrem aut quod minus est animatuſ vindicare volens occisū aut lesuſ morte nō incurrerit male cautuſ. patres aut pro filiis. viros pro femis ⁊ econuerso sepe inuenimus. Luget ysaac matrem. Ioseph luget et patrem. Optauit Jacob filiū sequi luſgens ad inferos. Dauid mori pro absolō. Sed filiū p pīe mori velle vlt mortuū nō inueni. Quare autē

hec pietas cōuertibilis nō exstat. vt sicut parentes pro filiis et filij p parentib' moriantur. notari hic quidem potest humane nature corruptio. nisi forte iuxta quosdā illū nature ordinem iudicamus vbi videt humor de radice arboris in ramos extendi sed nō de ramis humorez ad radicez equali mensura reciprocari. Spiritualiter tamen legimus filios pro patre mortuos. cū glorioſos martires pro xpō regeneratore omniū vsqz ad penalissimas mortes sanguinem cernimus effuisse. Hac morte pī prophetā nihil vidimus pīciosius his qui christuſ adhuc reciproca dilectione in suis intimis opletuntur. De hoc etiam in libro de natura rerū stophados figurate valde describitur. Arpia auis est in deserto indie in loco que stragopoles dicitur iuxta mare ionicum rapinis insatiabilis fere. semper faciem hominis habet sed in se nihil virtutis humane. naz ferocitate depredatur insanit grassatur vltra humanū modum. Hec auis pīmū hominē quem viderit in deserto fertur occidere. Inde cum fortuitu aquas inuenerit ⁊ faciem suā in aquis fuerit cōtemplata. mox sui similem hominē se occidisse pīpiciens tristatur nō modice. et hoc aliquando vsqz ad mortem vel plāgit mortuū omī tempore vite sue. Quid auis ista crudelis nisi genus humanū significat. que beluina qui dem sp ab ipō mūdi exordio inuicē sibi ferocitate insaniuit et grassata

est. **N**o hoc tandem flagitiū imma-
ne peruenit vt omniū creatorē do-
minū ad redemptionem suam in de-
serto secti huius suscepta forma ho-
minis venientem despiceret et occi-
deret saluatorez. **Q**uis ergo homo
tam crudeliter inhumanus dei filiū
hominem inter homines ⁊ propter
homines factū et a se id est sui cau-
sa peremptū in scripturis sanctis ve-
lut in lucidissimo speculo prospici-
ens non horrescat ⁊ totis viscerib^o
compassus occiso non cōmoriatur
mortuo vel irremediabilibus lacri-
mis eū quotidie lamentet. **U**n Job
visitans speciē tuam non peccabis
Et paulus ad hebreos. **R**ecogita-
te inquit eum qui talem a persecuto-
ribus sustinuit tribulationem. **I**n fue-
rimus socij tribulationū erimus et
consolationū. **E**t si comparimur. cō-
regnabimus. **E**xeamus ergo ad eū
extra castra in pperium eius portā-
tes. dicas cuz dauid. **Q**uid retribu-
am domino pro omnibus que retri-
buit mihi? **E**t cōsultu interno respō-
det. **C**alicem salutaris domini id ē
Iesu accipiā ⁊ nomen xpī ad meā
sufferentiam inuocabo. **Q**uis enī ex
se ad hoc idoneus. **O** felicem homi-
nem vicem xpō reddere cupientem
O beata mors et preciosior omī vi-
ta dū anima in morte tenebras ex-
cuciet morosius cruciando et idum
splendentis gladij pro xpō momē-
taneū formidabis. **E**xul viuo. gra-
ue me pondus corporis mei astrin-
gens alligat. **E**tia fortuna felix inie-
licissime stabescens et nō beatū me

partem vbi tali morte fund^o eripiar
Moziar ergo desinā egrotare posse
desinam alligari posse. desinam mo-
ri posse. **M**ortē ergo vt nunq̃ time-
as beatam semp adopta. **M**agna
res est et nō diu dicenda cum hora
illa inuitabilis veniēt equo animo
abire. **V**iuere noluit qui mori non
vult. **V**enientem mortē nemo hila-
ris accipit nisi qui se ad illā diutius
preparauit. **E**t reuerat dicit seneca
Honesta turpitudine est mori p bo-
na causa. et ego dico. honestissima
pulcritudo est mori momētaneē vt
semp viuas. **V**ixim^o enī vt morere
mur h̄ quo fine viuendū est. **F**inis
aut legis est xpūs et maxime legis
mortis ad iustitiam omni credenti.
Neq̃ enī dign^o est aliq̃s beata mor-
te. nisi vitā desiderādo futurā vehe-
ment^o exoptet. **Q**uod aut in exēplū
huius materie otigerit referam^o sic
a fide dignis accepim^o. **C**irca an-
nū dñi ab incarnatiōe. **M**ccxvi. qui-
dā vir fidelis et bon^o de opido dy-
nāthea mare trāsijt et ingressus ter-
ram sanctā loca singula in quib^o pe-
des dñi stetisse quibusdam indicijs
fatebant^o multa deuotōne et lachri-
mis visitauit. **C**ūq̃ venissz ad locū
caluarie vbi redemptorē nrm audi-
uit mortis angustias et crucis sup-
pliciū ptulisse gravissime suspirijs
ingemiscēs cū clamore valido et la-
crimis dixit. quid tibi benignissime
dñe quid tibi xpē retribuā pro om-
nibus q̃ pūs amator amabilis inq̃
mirabilis tribuisti. **V**id^o prius loca
in quibus natus et inter homines

conuersat⁹ doctrinā euāgelicā p^odicasti ⁊ diuinitatis tue indicia per miracula demōstrasti. **H**ec quidem ob amorem et reuerentiā tui sincēo corde oplexus sū. hūc x^o locū passionis et mortis tue equo animo videre nō possuz vbi clauis crucifigiteret⁹ lancea. et animā p nobis tradere voluisti. **H**ec vt beat⁹ ille p^o orauit exclamans ruptis vitalibus cordis venis spiritū exalauit. **S**ed et de fratre voluando priore ordinis predicatorū in argentina ciuitate theutonie rem mirabilissimā et deuotaz pprijs oculis vidi. **H**ic vt f^ores mihi testatissima veritate narrauerunt semp fere siue gradiens siue sedens pollice signū crucis in pectore depingebat. **C**ontigit aut vt mogunciā veniēs infirmitate decūberet. et ingrauescente morbo cum mira alacritate spūs moreretur. et apud f^ores minores sepeliret⁹ ibidez. **M**ondū enī tūc f^ores p^odicatores in eadem ciuitate locū habebāt. **Q**uo audito f^ores in argentina duos fratres p f^oris defuncti corpore direxerunt. sed frustra qz f^ores minores seipultū reddere noluerūt. **C**ōtigat autē post annos paucos vt fratrib⁹ minorib⁹ ad locū aliū transeuntib⁹ fratres itez de argētina duos fratres in mogunciaz p dicto prioris corpore destinarent. qui sine cōtra^odictiōe acceptis vel assūptis ossib⁹ in argentinā pspere redierūt. quid plura! **I**lla diligentius f^ores abluētes os pectoris cui ex vtraqz parte coherent costę supius insignitū cru

ce operosissima reppererunt et h^o qñ scutum cordis interius. **E**rat autēz crux vt ipse ad h^o videndū q^oraginta miliarib⁹ laborauit et vidi oculis vidi in ossis medio ex substantia ossis spissitudine euidentissimā eleuata trib⁹ superiorib⁹ brachijs crucis equalis longitudinis et inferiori brachio decētissime longiori. extremitates vero triū brachioz supiorūz instar repādi lilij recuruatas. ⁊ brachioz inferiorūz quasi trunco deberz infigi exacuata habebat. **Q**uid igit in signo corporee crucis in osse pectoris nisi mortis xpi in mente p^os habita signata passionis. **E**t quid in folijs repādi lilij in crucis extremitatib⁹ nisi mundissime castitatis insigne quod ad memoriā mortis xpi fundatissime fixum gerebat in carne! **N**oui secretius in brabacie partib⁹ p^orogatiue sādītatis puellā de qua p veridicos f^ores ordinis p^odicatoz manifestissime pbatum ē qz p assiduā meditationē passionis et vulnerū xpi in latere eius vuln⁹ ingens p plures annos apparuerit et de ipso vulnere sanguis fere cōtinue in multa q^ontitate p fluxit. **C**ui⁹ itaqz sanguinis particulā ad euidentiaz tanti miraculi vidim⁹ diu in vitreo vase seruata. nec coloris mutasse speciē vel odoris. **N**o idem de quodā martire ppe n^ora tpa veridica relatione suscepi. qz cum captus cuiusdā gentili tyranno seruiret. ⁊ ille eum honestissime tractaret. martir autē gemebund⁹ incederet. mirat⁹ causas tristitie querit et quare cum

Liber

seruis alijs non gauderet. **T**ui mar-
tir cū alijs inquit gaudeo sed semp
tristis incedo. quia dei mei memoz
mortis otinue in corde meo ei⁹ pas-
sionis stigmata porto. **H**oc mox vt
tirannus audiuit grauitur indigna-
tus. et ego inquit experiar que dixi-
sti. **N**ec mora exemptore vocato iu-
bet aperto pectore martiris cor ei⁹
euelli et per mediū cultro secari vbi
statim mirante tyranno cū suis res
miranda aspiciē⁹ p sigillo ps vna
cordis altera crucifixi xpī imaginē
otinens repit. **Q**uo viso tyrannus
mox credidit. et cum omnib⁹ suis sa-
crū baptisina suscepit. **Q**uid miruz
cū p prophetā a xpo fuerit reprimis-
sum. **S**i posueris inquit p peccato
animā tuā videbis semen longeuū
et in manu tua volūtas dñi dirigeē⁹.
Quid ē semen longeuū nisi xpīanū
nomē vsqz in cōsumationē seculi di-
latatū. **E**t quid est in manu filij pñs
dirigi volūtatē nisi fideles quosqz
ouerfos ad fidem operib⁹ bonis in-
sistere et ad regnū ptingere qd nō
habet finez. **R**egē ergo bonū prela-
tū si nos apes fidelisū habere et mo-
ri otigerit iure nos tristarī nemo sa-
pientiū reprehendet. immo poti⁹ in
boni prelati morte gaudētes. etia3
scelestissimi quiqz quasi puerfos et
nequissimos cōdemnabunt. **H**ec de
regib⁹ apum. hoc est prelati8 fide-
lium dicta sufficiant. **N**unc aut grati-
us ad apum populos transeam⁹.

**Explicit liber primus de prelati8
tractans**

secund⁹

Incipit liber secundus qui tra-
ctat de subditis

Omnis ecclesiasticus or-
do sub diuisione tripli-
ci ordinat⁹. **I**n epīs. in
presbiteris. et in clericis.
Et hi omēs vnū pñci-
pē papā romanū habent. **S**ic et in
laicis fidelib⁹ ecclesia toto orbe dif-
fusa sub impatore romano. in pñci-
pib⁹ militib⁹ et plebea multitudine
ogregat⁹. **S**ed de his supsedere dis-
ponim⁹ nisi forte incidenter aliqua
se obtulerint psequenda. **D**icit er-
go text⁹ in pñcipio qualē ordo mo-
nastic⁹ sicut et in precedentib⁹ distin-
guat⁹. **I**n trib⁹ distribuunt⁹ ordinib⁹
apū plebes. sic et omnis ouent⁹ mo-
nastic⁹ sub trina distributōe scz offi-
ciatis claustralib⁹ atqz ouerfis sub
vno capite prelato qñ sū rege apes
omodiū adunant⁹. **P**ars aut pma
illaz est que matres et emerite sunt
ceterisqz maiores existūt. **I**ste autez
offici8 singulis et operib⁹ presunt.
Ihec pma ps officiatis in claustris
cū seniorib⁹ signat⁹ et hoc ibi vbi ma-
tres emerite noiant⁹. **I**n mñib⁹ affec-
tus ostendit⁹ qui pñtib⁹ et supiorib⁹
officiatis tanto fructuosius genera-
tur quāto ex caritatis radice erga
subditos inuenit⁹ fundatioz. **U**n in
paulo. nō tm pñs sed etiam matris
affectuz que tenerius diligere solet
obserua. ait enī. **F**ilioli mei q8 itez
parturio donec forme8 xps in vob⁹.
Tales mñes sūt quib⁹ gloriofus pñ
Aug⁹ in regula sua precepit dicens
Suscipiat inqt infirmos. cōsoletur

pusillanimes paciens sit ad omnes
Vere beatus animus in prelato q̄
se omnium animis subditorum pie/
tate compaciens inclinaret. **H**unc
paulus euidenter ostendit dicens.
Quis infirmat⁹ ⁊ ego non infirmor
Quis scandalisatur et ego nō vroz
Propterea emeritos dicimus seni/
ores qui emeriti id est sup̄ meritum
aliorum esse dicuntur. **Q**uia ce/
teris auctoritatis maioris reueren/
tia existunt. **H**ī sunt per prophetaz
dicti populi graues in q̄rū maturi/
tate deus et totius religionis noz/
ma laudatur. **H**os signant viginti
quatuor seniores quicunq; illi sunt.
qui in apocalipsi cytharas spiritua/
lis iocunditatis habentes sedētes
in throno in phialis meritorū nihil
se habere penitus cognoscentes. ni/
li quod dispensatione incarnati ver/
bi fm̄ misericordiam nō fm̄ meritū
acceperunt. **V**idi virum sanctum
et bonum qui de numero emeritorū
rectissime dici pōt et potuit q̄m diu
vixit fuit in monasterio sancti Ma/
thie apostoli iuxta treuerim. mona/
chus quidaz **O**tto nomine qui qua/
draginta annis et amplius prioris
loco deseruierat in cōuentu. p̄mus
ad omnes horas. p̄mus ad matu/
tinas denocte surgebat. nullo vnq;
in choro die vel nocte appodiamen/
to sediū vtebat. nunq; sedit aut ia/
cuit. **H**eredit⁹ semp stans ad celū mē/
bris oculis et mēte nitebat qđ in se
de ei⁹ cōdēsato puluere euidentissime
oprobāt. raro et breuē in colloq̄o
in studio frequēs. cetepz t̄pis i orōi

bus aut meditationib⁹ expēdebat.
vt in necessitatib⁹ nō egerēt miram/
uent⁹ curā habebat et p hoc eos
ad regularē obseruātiāz fidentius
opellebat. **C**irca adoleſcētiōes va/
lidissimo zeli seruoē vigeat vt eos
instituere morib⁹ ⁊ ab illecebris car/
nis et alijs vicijs impuditos arcēt
Ihic vsq; ad precedentē diē mortis
sue p sex dies occulte ouentū suū cū
acuta febre secut⁹ in infirmariāz de/
portat⁹ est. qđ vt p̄cepi veni cū phi/
sico visitare iacentē. **Q**uem vt vidit
phisicus aduertit senē debilitate ni/
mia ⁊ abstinētia fatigatū ⁊ inanitū
p̄cepitq; statim occidi pullū cū tñ
esset quarta feria añ pasca. **E**t mox
prior auerso vultu cū renueret dixit
ei **N**ō te cōpetit sine piculo aie tue
id est mortalis peccati cōtradicare
phisico dūmodo p̄cipiat quod fieri
potest licite cum iure scripto. **T**unc
ille placido vultu. domini inquit vo/
luntas mecū fiat. **D**ec mora hoc di/
cto expandit man⁹ et pedes in lecto
et eleuatis sursum oculis expirauit
Vidi et alium virum emeritū con/
radum nomine de ordine predica/
torum apud Louaniū vita et aiaz
zelo feruentissimū doctrinaq; glori/
osum. **Q**uez cū audiuissē mori ve/
ni ad locum vbi mutus et quasi sui
nescius decumbebat **A**ppropinquā/
te ergo hora mortis cōtra spem om/
niū oculos eleuauit et man⁹ et cū le/
tissimo vultu intuit⁹ crucifixuz dixit
Educ de carcē aiaz meā vt cōfiteat
nomini tuo dñe. **E**t cum tertio hoc
dixisset dimissis oculis expirauit

Liber

Aldi et alii eiusdem ordinis in eodem loco **B**erualiu nomine dilectum valde mihi et in amicitia specialem de isto beatissimo et merito valde viro fides qui cum eo in ordine predicatorum triginta quinque annis fuerat communiuersati vitate testatissima referebant quod in tanto temporis spacio ex quo intraverat ordinem nunquam fratrem nunquam hominem ex sua culpa vel in curia perturbasset. humilitatis et mansuetudinis tante fuit quante nunquam hominem meminerim me videri. **C**ompassionem vero et caritatem erga proximos miram habebat et vehementem. hic ad mortis exitum debilitate corporis appropinquans oculis ac manibus celestibus inhiabat. Et cum a fratre rogaretur ut sibi super pacis statu sue sciencie responderet humiliter dixit et deuote **P**ax certa et firma est inter me et salutis nostre auctorem nec ulla modo diutius ab eius contemplatione frustrabor. **A**ldi et alii eiusdem ordinis in gaudauo egidii nomine qui canonicus apud sanctum Andream in flandria seculum dereliquit et predicatorum ordinem intrans. tantum deditus lacrimis. et tamen spirituali leticia et animarum zelo effervere probatur. ut vere sanctus crederetur et esset et hoc exitus eius monstravit. **N**am cum frater suus carnalis sepeliret in claustro fratrum. marmorque suppositum male iacens deberet corrigi. **S**inite inquit fratres sinite diu non iacebit immotum manifeste predicans se cum fratre defuncto sub eodem marmore in proximo deponendum. quod et factum est

secundo

Sed et fratre quodam narrante mihi qui ante ipsum reledit diu prima mortis quod querenti sibi quomodo sentiret respondit dicens. bene frater carissime me bene sentio quia tribus diebus tamen in purgatorio hinc exiens expurgabor. et statim postea per dei gratiam et misericordiam ad gloriam euolabo. **A**ldi et alium eminentis vite virum de ordine fratrum minorum. fratrem Wilhelmum de miltona qui magister theologie parissius sanctissimam ac deuotissimam vitam duxit. et cum die quadam parissius predicaret per horam obmutuit et verbis inde resumens omnibus cum vultu serenissimo valedixit et sic in pace quieuit. **A**ldi et alium fratrem ordinis predicatorum **O**donem nomine in iure regentem virum sanctum et bonum qui raro volebat commedere quod seminali fluxu ab animalis descenderat sed olere vel pisca corpus sobrius reparabat. hinc in ingressu ordinis vite sue terminus reuelatus est. et hunc fratribus certo die ante obitum reuelauit. **A**ldi et fratres **C**onradum ordinis minorum qui minister theutonie miragracia preeditus fuit et sanctorum feruentissimus venerator in multis enituit. **A**ldi et alium emerite vite canonicum in monasterio cancelli diebus undecim ante mortem qui **J**ohannes nomine cognomento bonus valetur vir latus et bonus innocentissimam vitam duxit ab annis pluribus usque in eam vitam. **D**e bono viro in sui canonici referebant quod cum esset

parisijs et esset auditor beati et ma-
gni viri magistri Petri comestoris
cantoris parisiensis quibusdam tem-
ptationibus et dubitationibus ce-
pit fluctuare et supplex super hoc in
oratione factus vidit beatos aposto-
los Petrum et paulum. et mox eorum
solacio ad spem gratioris vite meri-
to confortatus. **H**ic gloriosissimam Christi
matrem miro feruore complectens.
inter cetera que de ea composuit du-
os istos versus incopabiles edidit
Felix mater aue qua mundus soluit
aue. **Q**ue genitricis eue. ve facis es-
se breue. **V**idi et magistrum Salo-
monem predicatorem solennem. et
magistrum qui per totam theutonia
multa doctrina et miraculis celebra-
tis tandem pro Christo omnia beneficia
dereliquit et in colonia predicatorum
ordine proluxo valde fatigatus se-
nio introiuit in quo veluti puer be-
nigne et humiliter ouersatus post an-
nos aliquot sanctissimo fine quieuit.
Vidi et alium nobilem et illustrissi-
mum virum qui helgerus nomine fili-
us potentissimi comitis in iuuentu-
te possessiones castra et diuicias mul-
tas pro Christo dereliquit. et predicatorum
ordine intrans. frisacensem prior
effectus. **Q**ui postmodum multis ie-
iunijs et laboribus fatigatus pro nimia
debilitate eques ire impulsus est. sed
tamen asino usus est pro reditu. hic semel
stans in puinciali capitulo et coram
diffinitoribus accusatus audiuit asinum
suum hinnitu ut solent horrido voci-
ferare et dixit. **E**cce fratres asinus
meus accusat me quod non sum dignus

tenere officium prioratus. qui inua-
lidus ire pedes contra ordinem subue-
hor dorso eius. **H**ec ut dixit nonnul-
los in lacrimas deitauit. regere ta-
men quantum ut erat debilis usque
in finem vite impulsus. multis pro morte
et maximis miraculis claruit. **F**uit
sub eo et eius tempore quidam **C**on-
radus frater ordinis predicatorum
qui inter alia infinita miracula tres
etiam mortuos in vita suscitauit. **P**ro-
inde utrum videretur dubito monachum
cisterciensem. ordinis virum pietate ple-
num de quo tale miraculum ferebatur
Algoze niuium terra brabancie re-
spersa per totum monachus predictus
premissis in villa famulo solus in cam-
pis per devia veniebat. et ecce inue-
nit puerum elegantissime forme quasi
triennem magno fletu et eiulatu solum
in niuis frigore residentem. passus
igitur tali puero equo descendit. et
complexus flentem flere cepit cum eo
et querere quid haberet. **T**acente
autem puero ingeminat ingemiscit
querens ubi est mater tua nunquam per-
didisti matrem? **N**on interrogaciones il-
lius puer fortius eiulans. tandem dixit
Heu me heu me. quare non fletis quare
non eiularis? **E**cce vides quod egens solus
et in frigore sedeo. et non est qui colli-
gat me et hospitium prestet. mox mona-
chus surgens et puerum in brachijs ele-
uans osculatus est dicens. **C**esses flere
dilectissime quia ad hospitium porta-
bo te et faciam enutriri. hoc dicens cum
puero equum ascendere voluit. sed
puer de brachio tenentis exiliens
disparuit repente. **Q**uia **C**hristus

filius virginis fuit. In terram igitur
 cadens monachus flere et iulare ce-
 pit acerrime. et cum diu sic iacuisset
 eiulans tandem quesitus a seruo
 inuentus est. eleuatus est in equo ad
 hospitium ductus. quesitus cur fle-
 ret nihil aliud vna nocte dicere po-
 tuit. heu me puer bone puer pulcer-
 rime quare me dereliquisti. cur ab-
 sti tam cito. cur te perdidisti. Post hec
 monachus consolationem recipiens
 cuiusdam euentum retulit qui illis p-
 quos sciuit tante rei miraculum et
 piaculum patefecit. Quis enim sine
 lacrimis audire potest piaculum ta-
 le et tantum quod filius vnicus pari deo
 deus existens hospitium in terra qua-
 rit. eget cibo. algore contrahitur. et
 pro abundantia iniquitatis frigidis-
 sime caritate multorum. non est qui
 eum recipiat cordis hospitio. refici-
 at patris placiti benefica volunta-
 te reuoluat et foueat deuotionis si-
 nu. veste contegat caritatis. Ad id
 et multos alios viros vita emer-
 tos et virtute. quorum alij seruantes
 spiritu salutis proximorum instabant
 alij in tribulatione patientes in bo-
 no malum semper euincere laborabant
 alij pio et casto timore quasi tumen-
 tes fluctus super se dominum pre-
 stolantes continuas lacrimis insiste-
 bant. alij spe gaudentes in vita pre-
 senti dulcedinem patrie celestis pre-
 gustantes nihilominus felicem mor-
 tem in iubilo preueniebant. Tertius
 tamen est lector nullum ex suis me-
 ritis sed sincerissime in domino glo-
 riatos et eosdem potius habuisse i-

spiratam leticiam quam presumptam
 nullum tamen sine horrore demonum
 recessisse. Nullus ergo seniorum eme-
 ritorum vel maiorum nostrorum de
 meritis suis aut vita presumat. quia
 dyabolum legimus vite auctori in-
 diatum quadraginta diebus et qua-
 draginta noctibus etiam ieiunanti
 et nihilominus secundum quasdam scrip-
 turas in cruce morienti.

De vigore subditorum in iuuentute
 Capitulum primum.

Secunda pars illarum apud
 est que iuuentutis vigore ope-
 ra multa prestantes discipli-
 na quadam matribus subdite sunt
 nec quicquam agunt sine maiorum im-
 perium. hic planissime demonstra-
 tur status et vita claustralium. qui
 secundum litteram de iuuentute et
 fortitudine vigent tempore loco et
 ordine. vel laborant manibus. Qui
 enim non laborat non manducet.
 Vel si labor manuum ex ordine non
 habetur canticis spiritualibus ho-
 ris debitis et interdum studiis scrip-
 turarum nec non regularibus discipli-
 nis letanter et gaudenter insudant
 huiusmodi enim opera si sint multa
 et proprie salutis primo secundarie pi-
 ximorum cum exemplo vite cum de-
 core virtutum et oratione multipli-
 cis fructus iuuamenta prestabunt
 Quis enim quantumcumque peccator
 huiusmodi opera videns ad emen-
 datioris vitam et penitentiam non
 compungatur. Quis tam flagitiosus
 et amens tam seculas tam continuas

laudes audiens. deū timorati⁹ ado-
rāda nō laudet. **Q**uā taliū stet suffra-
gio totus mūdus et pccōres apud
iratum iudicem deum eoz oratōne
inuentur. nō est verus qui ambigat
christianus. **U**nde tpe nūduz psto
quo mūdus talium suffragio iua-
retur ysayas de planxit dicēs. **N**ō
est qui cōsurgat teneat te. **Q**uod
bene patuit vbi nec angelo peccāti
icelo nec homini pepcit ī terra nec
hostibus nature in zodomis. nec fi-
lius israhel ydolatrīs nec murmurā-
tibus in deserto iudeis. **T**empo-
re quo gens vngarioz cuz aīis re-
gnis multis a gente tartaroz de
orientis pt bus veniente crudeliter
est destructa et iam in theuthoniaf i-
nes bohēmie inuadere conarētur q̄
dā pro ipsa terra theuthonie ma-
xime pibus brabātie corde turba-
tus sollicitus venit in brabantia ad
sanctissimam tunc tps moniales di-
cēs. sollicitoz non modice mater ca-
rissima p terris his primis a facie
tartaroz ne sicut alijs fecerunt faci-
ant et his terris quia iam inuadere
fines theuthonie scilicet bohēmiā
inchoauerunt. cui illa. **N**ihil carissi-
me verearis quia tot sunt in terra
ista anime bonorum et in his maxi-
me claustris q̄ null⁹ est hic tartaro-
rum exercitus formidandus sancta-
rum orationum iaculis repellēdus
Benedictus ergo deus in omnib⁹
et p omnia sicut audinim⁹ ita et vi-
dim⁹ **H**uic autem contraz. um quid
acciderit audiamus. **A**nteq̄ in Wa-
latria sub rege Wilhelmo modera-

toze romanoz a comite florentio
et seelandensibus flammigorum ex-
ercitus feriretur. oranti cuidam p
dicta gente id est pro flamingis in
oratione responsum est. **S**ine super-
bos humiliari. **Q**uā tertia die post
factum insperimus. licet tamen mul-
ti cum eis et in eis occisi fuerint cui
nullo modo meuerunt talem mo-
tem **S**ed notandū q̄ acerba mors
bonis non obfuit sed profuit ad sa-
lutem quia terreno domino obedi-
re in bonis iustum est **Q**uod patu-
it in quodam fidelissimo viro de q̄
a matre regis dicti Wilhelmi venēa-
bili Mechtildē didicimus. **C**ū eni
ipsa regis mater hollandie memo-
rabilis comitissa post factam cede-
in Walatria deuenisset aggressa est
cuz duobus fratribus predicatori-
bus viuentes ad huc querere et col-
ligere sauciatos. **I**nuenit autem et
ad idem opus pietatis matronam
diuitem et pclarā que cum fletibus
matri regis comitisse narravit **T**ra-
siēs inquit hic vocauit me voce fle-
bili quidā saucius ex prostratis ad
quem cuz veuissē caput eius loca-
ui in sinu meo et eum ad cognoscen-
dum deū hortabar. et vt poterat il-
le eleuatis in celum oculis. cū mani-
bus dixit **F**ateor me coactū in exer-
citū venisse. et hoc eo aio q̄ nullū le-
derem nec ī corpe nec in rebus ihic
lesus sū. et ecce iam moriar. **O**ccisori
meo p̄sus indulgeo vt mei sūtr mi-
sereat oipotēs de⁹ et oītra cuz mihi
indulgeat quicquid feci. **M**aticum
corpus christi vehementer exopto

quod licet ore non summam in me
te tamen virtutis eius gratia non
frustrabor. et hoc dicens cruce signa
uit se et sic spiritum reddidit. **L**ector
vobis ait matrona p salutē meam
q̄ statim ubi spiritum ad reddendū os
aperuit auicula tāte pulcritudinis
vt ei nihil in creaturis cōparari pos
set de ore eius cuius odoze miro aro
matico ad superos euolauit. **V**ide
ergo lector q̄ veridica sit illa sentē
tia beati augustini qua dicit. **H**ere
dico credidi propter quod locutus
sum. non potest male mori qui bene
vixit. **S**tu deant ergo fideles clau
stralium insudare laboribus. inuigi
lare spiritualibus canticis studiis
sacris inherere. disciplinis regulari
bus exerceri. et p̄ hec erūt p̄mis in
exemplum et peccatoribus contra
iram dei veri iudicis in tutamen.

De virtute humilis subiectio.

Capitulum secundum.

Disciplina quadam matri
bus subdite sunt. nec agunt
quicq̄ sine maiorū imperio
hic notat humilitas subiectionis
et abrenuntiatio p̄prie voluntatis
que duo si subiectus quis integre
et ex corde tenuerit. exaltat̄ quidez
exultabit i gaudio et absolute liber
tatis gloria p̄fruetur. **U**nde apo
stolus. **I**lla que sursum est ierusalē
libera est. que est mater nostra. **S**ed
non absurde queri potest cur cōsu
lit et velit ecclesia vt homo subda
t̄ hōi cū deus hōinem rationalez cō
ditum ad ymaginez suā nisi irratio

nabilibus dominari non hominem
homini sed hominem pecori voluit
quod patuit vt dicit gloriofissimus
Augustinus in parentibus p̄mis
et maxime in patriarchis qui poti⁹
fuerunt rectores pecudū q̄ hōinūz
Inde eis dictū est. dñamini piscib⁹
maris et volucris celi et bestis
terre. **E**t potest sic solui. **I**lli quidez
antiqui et primi parētes soli deo s̄b
diti nequaquā abutebantur ocella a
domino libertate. sed i dñi honesta
te morū creatori omnium s̄uebant
Nunc vero p̄ abrupta vitioz hōi
nes defluentes vix etiā sub durissia
seruitute possunt a vicis cohiberi.
In peccatibus filiis israel in deu
tronomie minacit̄ dictū est. **E**o q̄
nō s̄ueris dño deo tuo i gaudio et
leticia cordis tui p̄pter rez abūda
tiam dñiūz. s̄ues inimico tuo in fa
me et siti et areditate rez dñiūz pe
nuria et imponā iugū ferreū sup cer
uicē tuā. **A**udi ergo qd dictum sit et
minas tanti iudicis verearis. **N**on
enī incōpabil̄ ille doctor. **A**ugusti⁹
ait. **N**ihil interest s̄b cui⁹ imperio fa
cilius homo s̄uiat moztur⁹. dūmō
ille q̄ imperat ad ipia et iniqua nō
cogat. **F**elicius enī seruit hōi q̄
libidini. **C**onsidera xpm dei filium
ab ipsa maiestate supna ad nostrā
miseriā descēdisse. qui alios saluta
tione sua vere liberos facit. s̄bdi pa
rentibus voluit s̄m prophetam du
rissimam pertulit seruitutem. **P**ro
inde quod dictū est superius q̄ sub
dite matribus iuniores nihil agūt
sine maiorū imperio. **O**ptime clau

stralibus cōpetit q̄ abrenunciātes
proprie volūtati nihil agere debēt
sine maioꝝ imperio vñ saltem sine li
cencia. **A**duertite claustrales princi
pem salutis nostre iesuz vt volunta
tem suam sed patris faceret non ve
nisse. ac per hoc patri obediēs vsq̄
ad mortem non liberas manus nō
liberos pedes affixos cruci corpus
q̄ sacrum immobile sed solū os tā
tum liberum ad orandum habuisse
mōstratur. **R**ea mens tibi dico ca
rissime serui est qui talem non vult
passum talia dominum imitari. **L**i
beras ergo manus ad dandum ali
quid vel agendum. liberos pedes
ad ambulandum. libera membra
ad conandum aliquid non habeb
sed totum cum christo corpus affix
um penitencie cruci. sola tibi lingua
ad orandum confitendū et laudā
dum libera erit. **T**emptantur curio
sitate oculi oculos christi attēde ve
latos. **T**emptātur aures vaniloq̄o
xp̄s otumeliosos smones ⁊ terror
res audiuit. **T**ēptat gust⁹ supfluis
cibis et potib⁹. christ⁹ felle cibatus
ē aceto potat⁹ est **T**ēptat olfad⁹ re
dolentis pigmentorum. christi faci
es sputis fetidissimis illinitur **T**ēp
tatur manus ad illicita contrectan
da. christi manus intueri trāsfixus
Temptatur cor ad cogitāda vñ ca
pienda nociua christi cor lancea te
rebzatum aspicias **T**emprantur pe
des ad ambulandum vel pagran
dum terras. christi pedes cruci cla
uis affixos attendas. **I**n hac vltia

temptatione tibi specialiter cauēdū
est. **C**laustralis cum dyna filia ia
cob que prius inter fratres securissi
me conuersata egressa est videre se
minas regionis. que et si primo vio
lenter corrupta est. postmodum ta
men est blandicijis delinita **S**ed for
te dicis. **Q**uid mihi est sychem et e
moz quorum vnus labor vel hume
rus. alter amaricans interpretatur
vt cum secularibus subsiciat hume
ros ad tolerandos labores mun
di vanos vt amaricata per illos a
nima mea in fel aspidum conuerta
tur. quin potius cum fidelibus po
pulis ac deuotis leui iugo christi in
cruce suscepta transibo mare. ter
ram sanctam adibo vel alijs parti
bus vbi ecclesiastica necessitas fili
os pios inuitat et per ipsam crucis
peregrinationem a pena simul vere
et a culpa sō breui temporis spacio
liberabor. **S**ana salus et beata in
dulgentia omnium delictorum q̄
hanc meruerunt mire tripudeant.
sed eam nequaquam sibi ista via re
ligiosus aut claustralis quis vendi
cet vt cōtra votum suum sine licētia
vel per crucem susceptam vel modo
alio in absolutionem peccaminum
viam peregrinationis sumat liga
tos tibi diximus pedes ligatos et
manus. **Q**uis te soluit et ambules
Forte respondes. christus petro et
apostolis in suscitatione lazari dix
it. **S**oluite eum et finite abire. **E**ur
ergo me vicarius petri papa non
soluet. **P**ene dicis. te non negam⁹

si soluerit esse solutus. sed vide ut re-
ctam et debitam causam ostenderis
dispensati. Alioquin non est dispen-
satio sed dissipatio potius. Neque enim
credere phas est tanti moderamis
patrem aliquid talium facere sine ra-
tionabili causa. quanquam id fieri
forte minus iuste putetur. Et quidem
sicut paulo. omnia licent sed non om-
nia expediunt. Illius occasione sen-
tentie blandiri sibi impudentissime
voluerunt qui omnia sibi licere dix-
erunt que in positivo iure verantur.
Inter que et symoniam ponunt quod
cum illicitam pro scriptam scriptu-
re noui testamenti et veteris posue-
runt. giesi et semini eius precedente
helizeo adhesit lepra. Symonem cum
pecunia petri apostoli imprecatio
condemnavit. Super hac questione
quidam maioris ecclesie a venera-
bilis magistro gviardo cameracensi
si episcopo in lugduno ubi papalis
curia tenebatur sub specie yronie que
fuit dicens. Credis ne tu frater epi-
scope quod summus pontifex potest com-
mittere symoniam. At ille audaci
vultu conspicuus non credo inquit
sancte pater ymmo potius certissi-
me scio quod viliozem posset papa quam
ego vel aliquis in toto mundo. Et
si dubitaueris vel forte dissimulas
per testamentum nouum et vetus
manifestabo. Quo audito calumni-
ator probra non intulit. sed statim
verbo captus obmutuit. cernens uti-
que virum esse ydoneum ad omnem
veritatis regulam conprobendam

Nulli ergo prelatorum indispen-
satione et dispensabilium causa sit pro-
ratione voluntas. sed cum summo
moderamine dispensationes fiant
quas secundum locum. tempus. et
personam fieri ecclesiastica necessi-
tas quandoque deposcit. Decipi se
de facili dispensator non dimittat
nec se decipiat dispensationem extor-
quens. quia equalis fere periculi est
vel decipere velle vel decipi. Et ne
nostro tempore nouiter exortum malum
exincidenti materia pretermittam
penitus intactum. Nouum genus
apostasie antiquos ille deceptor dy-
abolus adinuenit non solum de an-
tiquis ymmo heu de perfectissimis
ordinibus fratrum predicatorum at-
que minorum increuerunt quidam qui
nec statum suum nec ordinem repu-
tantes impudentissime se iungunt
maiorum consocijs prelatorum ut
per predicationem crucis aut alio
aliquo officio mediante a prelato-
rum obedientia penitus exuantur.
Heu quam fera heu quam pessima et ab-
omni professione aliena exemptio
talis sit et ideo iusta dei vindicta vi-
sum est. ut qualiscunque necessitas in-
cumbit ecclesie acta et dispensata pro-
tales vix finem bonum et debitum
sortiatur quin potius prelati boni
superiores in ecclesie moderamine ostentati
ordinum predicatorum atque mi-
norum ut eis qui diligenter vultum
sui pecoris inspexerint tales de suis
ouilibus assignarent qui conscien-
tia timorata et viribus expediti non

sua querebant aut suorum sed pure
que Iesu christi. **N**olo teste christo
sponsor esse pro talibus ut si pro eos
debita negotia non prosperantur
ecclesie mendax et periurus inueni
ar in die tremenda ante facies iudi
cantis. **U**tiliter quidem ict si longe
digressum diligentem lectoris forsi
tan non tenebit. **R**eferam tamē an
teq̃ materiam repetam postq̃ de
pigrinatōne crucis mentio habita
est quoddā valde memorabile qd̃
audiui fulconem quēdāz canonicū
insulensem cuius superius fecimus
mentionem virum religiosū et piū
cuius relatōne te tempore contigit
quod subiungo. **A**nno ab incar
natione dñi. M.c.xc.cii. orbe. fere to
tum fames validissima in mortem
innumerabilium hominū occupas
set. heremita quidam sanctissimus
in beluaceū. dyoceū humano gene
ri in multis lacrimis et miseratione
compassus dominū frequētius ar
guebat cur populū suū animadi
uersione cōtemneret et tam irreme
diabiliter flagellaret. **H**oc vbi no
te vna cum miro cordis estuante
conspēctum summi iudicis iteraret
apparuit ei vir etate et psona gran
deus dicēs. surge et missaz ichoa
Salus populi **C**ui heremita. **D**ies
inquit non est missam celebrare nō
licet. **O**portet inquit ne differas **T**re
mesact̃ ergo heremita. **R**emisi si au
dens surrexit preparauit se missam
q̃ salus populi ut iussus fuerat in
choauit. **A**t vbi post euangelinū of
fertorium dixerat accessit grādeu⁹

ille et vas plenum arstis obtulit di
cens. **R**eperta librum ad aliud al
taris cornu et. missam inchoa de sã
cra cruce domini nostri ihesu chasti
Quod heremita vsq̃ post euange
lium ut ante compleuit dicto offer
torio grandeus ille vas plenum
fasciculis discoloratis crucis signū
habentibus obtulit dicēs. **R**egira
librum tercio ad aliud altaris cor
nu et missam inchoa pro defunctis
Quod ille vsq̃ post euangelium si
cut ante p̃fecit grādeus ille calua
riam capitis cruentataz in vase ob
tulit. **I**n hoc quidem heremita mil
rabiliter horruit. et in hoc si a deo
esset ostensio plurimum dubitauit
Cuius cogitationi grādeu⁹ ille re
spondit. **P**etrus inquit apostolus
Ego miss⁹ suz ad te ut ostendā tibi
que oportet fieri post temporib⁹ fu
turis. **I**mmortalitate humano ge
neri compassus es. et ex audiuit te
deus et i signū hui⁹ optuli tibi vas
arstis plenū videbis anteq̃ finia
tur mensis augustus q̃ mensura p
viginti denarijs habebitur que mo
do viginti solidis venūdat. **S**ecū
da oblatō quā feci tibi de diuersis
fasciculis discoloratis signū crucis
habentibus pegrinationes diuer
sas signat. que omnes crucis titulo
signabuntur. **T**ertia oblatio quaz
de caluaria capiti. obtuli tempus i
fine. dierum istorum signat. in quo
tanta strages humanorum corpo
rum erit quanta nunquāz vīsa fuit
ex q̃ christiani nominis gētes ēē ce
perunt. **H**ec dicens grādeu⁹ ille

disparuit. **D**e annona: vero qđ pre
dixit euenit. **D**iscoloratas cruces ⁊
ex omnibus mundi pt. bus. quedā
sanctissima reclusa vt ipsa mihi retu
lit in brabantie partibus vidi. et se
cunda expeditio. ad purgandaz al
bigentium terram per legatos ro
mane curie missa fuit. **S**ed et crux a
multis cum diuersis partibus pōi
caretur visa fuit manifeste. necnon
et ego fidelium nouissimus anteq̃
pñssimus Ludouicus frācorum rex
Anno ab incarnatione domini M.
cc. xvi. crucem transmarinam susci
peret. crucem in celo exclarissio et si
dereio lumine vidi. **N**ec recolo me
decentius et operosius formatam
cruceꝝ nunq̃ sub aliqua materia vť
figura vidiſſe octenos habere cubi
tos crucem ipsam in longitudine m̃
planissime visum est serenum celum
erat valde et sine vlla nube in aliq̃
pte sui. sub nostro orizonte celū erat
coloris vnus. **D**e discoloratis dō
cruciuꝝ fasciculū vidimus quia p̃ma
crux nostri temporis cōtra terram
albigentium pōicata est. **S**ecūda i
terum terram sanctam contra sarracenos
Tercia itez albigenses **Q**uarta cō
tra stadingos quos in theuthonia
heinricus dux brabantie cū suis stra
uit **Q**uinta iterum in terrā sanctam
Sexta contra aquenses. qui se pro
fiscimatico frederico quōdaz impa
toze. contra **W**ilhelmum regem ro
manorum electū stultissime opposu
erunt **S**eptima contra hezelinū ho
bilem ytalie et eius' complices. qui
condemnatus et puplicus hereti

cus fidem catholicam grauer in
sedatus est. **Q**uot ergo genera cru
cis tot colores tot fasciculos cerni
mus assignatos. **D**e indulgentia
autem que crucem susipientibus p̃
dicatur. nullus fidelū dubitare p̃
mittitur qui integraliter vere peni
tentes et cōfessi indulgētiā recipiāt
omniū pccōꝝ et in ea volūtate desi
derij qua p̃ fide si se obtulerit locū
mori gestiūt totaliter a pena simul
absoluunt et a culpa **T**erra ergo m̃
fides de his dñibus est. ex nihil he
sito de hoc qđ summus pontifex no
ster p̃ legatos auctoritatis sue man
dauerit faciendū. **S**ed de his multi fi
delium non sufficiunt ammirari qui
crucem pecunia redimunt et hanc
in tam modica pecunie q̃nantitate
vt vix decimam. vix vicesimam vel
vix certe bonorum suorum saltem
mobiliū saluis hereditatibus in
tegris centesimam dare velint. **C**ū
enim laboris iter displicuerit. vť cer
te lucrozum suozꝝ viderint tempo
ra deperire querunt dispēsationes
lepatos roma multiplicat. qui eos
pecunia mediante sanctificent. libe
beros peccatis per litteras recom
mendent **B**ona sanctificatio que
liberat a peccatis. bone et beate
littere que securaz. ⁊ mundam ani
mam ab omni culpa et pena fecerūt
Sed o quāti monachi in claustris
sunt qui longo ieiunia longo tēpōe
disciplinas graues silentiū p̃pe cō
tinuū vestem asperam nocturnas
vigilas et in his omnibus vidum

tenuem et vix vllm solatium et ta-
men nondum de peccatorum suorū
absolutione litteras indulgētie ac-
ceperūt. **C**redo tibi paule. h̄ in apo-
stolatu tuis successoribus. **C**redo ti-
bi inq̄ credo qui veridico ore dixi-
sti. q̄ reddet dominus vnicuiq̄ fm̄
suum laborem. **T**aceam de fratrib⁹
p̄dicatoribus qui studijs cōtinuis
et vigilijs macerati non habentes
in zona es sed membranas maxie
pauli. non in equis aut. curribus h̄
fessis artubus et pedibus gradien-
tes p̄dicationibus terraz circueunt
Sed de fratribus minorib⁹ q̄onaz
dicam qui duro funiculo cincti et si-
ne amictu cappe vel pallij induti tu-
nica sup nudo pedibus undis sup
niuem gelidam quasi sup lanam de-
ambulant et panem suoz quotidie
quasi pauperes emendicant. **Q**uid
inquā dicam de talibus si non etiā
cuz his vel sup hos qui p̄ modicis
vel nullis laboribus sed tm̄ pecunia
p̄ccorū suorū i indulgētiā acceperūt se-
cūduz suū laborem retributionez pre-
mij sortētur. **N**oueris lector carissi-
me q̄ x̄ps portauit crucē portauit
latro qui credidit. portauit et ille q̄
a sinistris latro pependit. **S**ed his
diuerso fine conclusum est. **N**ō cre-
dis et hoc idēz sub nostro tempore
dispensari. **C**rucē vero ex p̄prio cor-
pore dedicatam mensus est christ⁹
hanc se fideles et membris affligūt
et mentibus. **F**ingit et dyabolus
truces suas quas re pbi mente per-
uersa tm̄ membris affigunt. **V**idi-
mus anno ab incarnatione domini

M.cc. xij. infinitam pueroz multitu-
dinē spiritu deceptionis arreptos
cum signo crucis inter ierosolimita-
num aggressos fuisse. perisse indi-
uersis locis. et maxime ex eis multi-
tudine p̄ maleficos quosdam. sar-
racenis in mari venditos extitisse.
Vidimus ab incarnatione domi-
ni **M.**cc. li. mirabili et i audita rabie
pastorum multitudinem de diuersis
regionibus congregatam. qui sub
crucis titulo per quosdam flagitio-
sissimos viros ad tantam p̄nitentiam
inducti sunt. vt in multis partibus
gallie villas et ciuitates et populos
inuadē et destruere conarent. intm̄
vel hoc parisijs et auerlianis p̄claris-
simis vrbibus occisis plurib⁹ cleri-
cis attemptarent. **E**t vide lector mi-
rabile et pregrande piaculum. his
illoz facinoribus in odium cleri ap-
plaudebat populus laycorū. maio-
raqz fuissent facta nisi tandem et cū
clero cōmunis plaga ipsos laycos
inuoluisset. **E**t hi q̄qz autore p̄deo di-
uersis locis et penis. citissime p̄ieft
Considera ergo ex his q̄ narrata
sunt quantum sibi populū antexps
cum venerit ex ipso christiano p̄plo
congregabit. **D**iscant ergo apes si
delitum claustralium omnimode s̄b
diatribus hoc est inferioribus p̄-
latis vel senioribus disciplina nec si
ne eoz imperio vel saltem licentia
quitq̄ agant. vt p̄ hoc humiliati h̄
postmodum exaltentur et hic supe-
rioribus obligati postmodū liber-
tate perpetua perfruantur.

**De reuerentia accusationis lay
coꝝ erga clericos. Ca. iij.**

Tertia pars apum que fuce
dicunt. he sine aculeo sunt ve
lut imperfecte apes. Ibis qui
dem conuersi seu layci fratres in clau
stris aptissime designantur. et hoc quia
sine aculeo esse dicunt. Non enim vo
cem accusationis in conuentuali ca
pitulo habere solent. nisi forte se in
uicem in capitulis interdu tentis ac
culent. Nam secundum apostolum dicitur
Aduersus presbiterum accusationem
de facili recipi non debere et in hoc
respectu sacerdotalis ordinis laico
rum imperfectio demonstrat. Secundum
iura enim aduersus sacerdotes de fa
cili non admittet laicorum testimonium
nisi cum eis testimonium tulerint et
alii sacerdotes. et hoc tam apud se
culares quam apud claustrales potius
obseruat. In claustris enim nec est deo
dante nec esse debet odium inter laicos et
ordinem clericale quale inter secula
res esse probatur. Antiqui quatuor
odia inter diuersi generis animalia
posuerunt. Inter hominem et serpen
tem. inter griphum et elephantem. inter
lupum et agnum. inter coruum et vulpem.
Ego autem quintum addo odium per
petuum inter peruersum laycum et sa
cerdotes. huius rei exempla sunt plu
rima. Ut autem in claustris execrande
rei simile caueat nostro tempore in
monasterio quodam gallie ordinis
altioris accidit quod subiungo. **¶**
Dormitorium ingens et maximum

in opus suum conuersi fratres layci con
struxerunt. Quod videntes monachi
vel emulationis vicio vel necessitatis
gratia maius illo sibi construere para
uerunt. Muroque posito funda
mento monachorum. supercellit opus
suum grauiter indignati magistrorum
operis conuersi in ipso peremerunt.
Quid plura? verecundum omnia di
cere que secuta sunt. Ad hoc tamen
res deducta est quod ordinatione ma
iorum per manum validam princi
pis secularis adtores tanti sceleris
comprehensi ac puniti sunt et disper
si. Quid ergo mirum si conuersi fra
tres sine aculeo accusationis aduer
sus clericum velut imperfecti exemplo
apum regulariter ordinantur.

De seruitio laycoꝝ. Ca. iij.

Iste sunt quasi clientes et quasi
serui primarum et verarum
apum. Non indignentur fra
tres conuersi si quasi clientes et quasi
serui clericorum in hac nostra expo
sitione vocentur qui etsi serui dican
tur propter manualium operum si
militudinem non tamen secundum propri
etatem vere existencie. Et ideo in te
xtu littere non est dictum clientes
simpliciter. sed quasi clientes ut ve
re dicantur fratres et non serui.
Et ideo si in officiis suis videantur
seruire clericis. conditionem suam humi
liter tamen recognoscant se debere subici
et non posse. nec velint clericis equa
ri sed discant tamen ordinem reuereri.

Marrañ de beatissimo bernardo clarenalē. abbate q̄ aliquando in messione segetum fratres conuersū viderit deuote quidem et vltra vires in agro cum monachis laborātem. spiritu autē sancto tactus intrinsecus beatus bernardus dixit corā omnibus laborātibz. **E**ya frater age quod agis. nullum aliud post hanc vitam purgatorij sustinebis. **V**ere beatus ille cui post modicuz laborem requies eterna promittit̄. **Q**uod enī s̄m apostoluz momentaneum est et leue tribulatiōis nostre supra modum operat̄ in nobis eternum pondus eterne glorie. **P**roinde f̄res clerici et monachi f̄res conuersos et laycos amplectentur vt vere fratres honorēt vt socios. nec sibi permittāt a laycis fratribz et cōuersis nisi necessitas maior exigerit maiora seruitia exhiberi et hoc tanto inuitius quanto eos in exhibendo viderint promptiores. **S**alomonē enī testante superbū sequitur humilitas. humilem autē spiritu suscipiet glia. vñ apte in textu s̄iungit̄.

De expulsiōe peruersoz laycorum

Ca. v.

As primas expellūt in opere tardantes et sine clementia necāt. **S**icut boni et disciplinati fratres ouerſi honore ⁊ dilectione mutua digni sunt. ita puerſi et superbi otumelia et correptione dignissimi. **I**bi quidē etſi fratres habui sūt. serui tñ nō immerito dici p̄nt ⁊ serui sūt peccati qđ est genus vi

lissime et damnatissime seruitutis. **H**os tales p̄mos in opere decet expelli et tardantes cōtumaciter sine clementia flagellari. **D**e talibus in eccl̄. dicit̄. **C**ibaria et virga et onus asino. panis et disciplina et op̄ seruo. **E**t infra. **S**eruo maluiolo turtura et compedes. mitte illum in operationem ne vacet. **E**t hoc tamen s̄m beatissimū **A**ugustinum non sic crudeliter sed misericorditer ne contagione pestifera plurimos perdat. **S**i enim peruersa consuetudine licēcius inualescant et alios quotidie malo exemplo corrumpant nunqđ dissimularentur crudeliter et misericorditer punirentur. **Q**ualiter autē tales s̄m regulam beati **B**enedicti excommunicandi sunt et tractandi satis est notum atqz planū vbi supra textus necandos tales posuerunt nos diximus flagellādos seueritatem exempli in verbo vitantes cum tamen omnis disciplina aut flagellorum veratio necis quedā et mortificatio quedam dici potest. **U**nde **P**aulus. **M**ortificate mēbra vestra super terram. **N**on mihi indignent̄ peruersi tales si eos ad opera cogi suadeam. multa enim mala didicit ociositas. **R**egnantem dauid deiecit ocium quem bella non poterant. **Q**uot ergo tales crede mihi experto. quot tales in cenobijs viderim qui in laboribus manuz deuote ⁊ sancte vixerūt. expositi vero officijs vel ocio vel quodāmodo redditu libertati irreparabiliter ceciderunt. **C**irca illud tempus quo ānus dñi.

Accisi. voluebatur expeditio peregrinorum validissima facta est in terram sanctam. ita ut sarracenos qui christianorum fines inuaserant propulsarent. Factis autem egressionibus plurimis multi ex utroque populo ceciderunt. plurimi etiam in captiuitatem deducti sunt. Inter quos ex populo dei duo milites unus ex galia alius ex brabancia cum ex nobilissimo viro in terra gentilium sunt adducti et contra natales suos et consuetudinis usum grauissimis laboribus manuum annis tribus additi sunt. Ut ergo mihi unus militum enarrauit die quodam sedebat sub estu solis grauissime laboribus manuum fatigati. Cumque optarent milites cum graui suspirio cordis esse in terram suam ille nobilissimus eorum in pena socius segnicie eorum redarguit dicens. O miseri quid optatis? Redibitis forsitan et eritis miseres in iniuriis pauperum quam fuistis. Hic autem si velletis possitis utique finem vite felicissimum expectare. et hoc dicens flexis genibus ad celum manus intendit et oculos. Nunquam michi deus omnipotens respondere concedat ad patrios portus sed hic sinat me mortem peracta penitentia prestolari. Mira respondetis constantia. nec minus mira dispensatio saluatoris. Ambos milites vidimus liberatos. postea et forte malis potioribus quam ante irretitos. Pro illo autem nobilissimo et beatissimo viro cum rex iherosolomitani et alij multi nobiles laborassent

nunquam tamen efficere potuerunt ut eum a captiuitate gentilium liberarent. Insuper et hoc ipsum de eo miles socius eius qui michi hoc retulit referebat quod tamen post quotidianos labores de nocte orationibus incubebat quod ei cameli calli in genibus accreuisent. Ne ergo illis qui ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt et euge in laboribus dicitur isti ut introeat in gaudium domini dei sui.

De mutuo adiutorio seniorum et subditorum. Ca. vi

Ades iuniores luce non in opere tamen sed in seculo quoque adiuvant matres ad calorem conferente turba. Matrum nomine affectum prelatoz et seniorum super diximus designari. Qui quidem non tamen iuvari dicuntur in opere manuali ouerorum sed etiam seculo fructuose virtutis dilectioni dei et proximi sincerius inherendo. augent et nutriunt incendium caritatis. Non enim est distinctio iudei et greci clerici et conuersi. dummodo rite et secundum ordinem viuant quin et ipsi si cut et illi bonum exemplum prebendo orationibus deuotis et lachrymis insistendo. de diuinis premiis et beneficiis celestibus meditando tales comune bonum augent et salutem. Unde quendam cysterciensis ordinis laycum in monasterio acquirie in brabancia Hermannum nomine

egritudine otinue laborantez vera
tū otumelijs fratrū falſioꝝ. q̄ nō p
deſſet domui ſed obeſſet eleganter
valde reſpondiſſe cognoui. **D**ūmo
do inq̄t ordinē meū ſm q̄ languoz
permittit et dolor in infirmitorio te
neā ⁊ animā meā in patientia ſaluē
credo in oculis ſāmi dei melius gra
tius et ſublimius monaſteriu pmo
uiſſe q̄ ſi illud in mille marcaꝝ copi
is augmentarē. **T**ere digne iuſte ⁊
optime dixit. **N**on enī ppter mona
ſteriu anime ſed ppter animas mo
naſteriu inſtitutū eſt. **S**icut nō ppter
locū gens ſ; ppter gentē dñs locuz
elegit. **J**uniores apes adiuuant ma
tres. aliter exponi pōt ſm mādatū
decalogi. vbi precipiē honor p̄fis
et m̄fis quod naturali pietate om̄i
bus inſitū eſſe debet. **S**ed iſto prece
pto abutiē om̄i animali neq̄oz hūa
na impietas nullā fere vicē dilectio
nis aut opis filij parentib⁹ impēde
tes. **M**ultas aues in libro d̄ natura
reꝝ legim⁹ que ſeneſcentib⁹ parenti
bus vel plumis nudatis aut cecis
foture vicem rependant. **A**fferūt ci
bos medelas querunt vt huppupa
quouſq̄ vel morte deficiāt vel recu
perent ſanitatē. **O**mnī ergo animali
turpioꝝ homo qui parentib⁹ debili
tatis aut reb⁹ p̄ditis non ſuccurrit.
Et ppter hoc **S**eneca talib⁹ cōſulit
dicens. **N**e des ſeruo aut filio impe
riū ſup te. **Q**uanta dementia eſt res
pcurare heredib⁹ ſuis et ſibi ip̄i ne
ceſſaria denegare vt ſibi ex amico
magna hereditas faciat inimicum?
Plus enī tua morte gaudebit quo

plus acceperit. **S**up hoc valde qd/
dam memorabile contigit qd ſub/
iungo. **I**n nozmadie partib⁹ vir
admodū diues erat ſ; ignobilis. ſ;
habebat filiū vnicū et dilectū quem
delicatū educauerat ad robur viri.
Cōuenit ergo p̄rem miles quidam
nobilis cū amicis dicens. **F**ilia eſt
decoꝝa nobis nimis et prudens p
quā ſi tibi placuerit poſteritas tua
exaltari poterit et iuuari. hanc filio
tuo dābim⁹ in vxozē. hoc tū modo
vt cedas poſſeſſionib⁹ vniuerſis et
filij tibi et matri q̄m diu aduixeru
tis abūdantiſſime miniſtrabit. **C**a/
ſus enī diuerſi ſūt in quib⁹ filius tu
us poſſet te in poſſeſſione manente
hereditate fruſtrari. **H**oc p̄re audi
ente et herēte ſub dubio ab amicis
tandē opulſus eſt ⁊ ſi mente pauio⁹
cedere cūctis bonis. **P**eractis ergo
nuptijs filius et vxoz eius anno q̄/
dem pmo honorauit parentes. vi
dum copioſius miniſtrauit. ſ; ſecun
do minus. et tertio inuerecūdius q̄
decebat. quarto aut anno ſuggerē
te vxore filius parētib⁹ ſuis domū/
culam paruā in oppido domus ſue
oſtuit vt minus eſſet indecentia ſe
nū iuuenib⁹ ibiq̄ eis neceſſaria inſuf
ficienter miniſtrare. **P**ertulit ergo
onerofa ſenex pater ibidem cū vx
ore decrepita nō modicā egeſtatem
et vix interdū domum filij audebat
intrare. ſ; per clientuluz mandabat
quib⁹ poterat nō carere. **U**na autē
die cum accidit vt mater ex oppoſi
to domus ſue viſa auca inſixa veru
in domo filij diceret viro ſuo. **N**e ſe

minam magis decet paucis esse cōtentaz. tu autē vadas ad domū filij et saltem semel esurientē animā facies de auca quā ibidē vidi esui p̄pata. hoc autē audito. senex innitens baculo p̄perabat ad domū filij. Sz mox vt eū filius vidiit aucā retraxit ab igne et clam abscondit. statimq; obuius patri quid quereeret inquisiuit. et mox factū pater notans dissimulauit et rediit ad domū suā. Filius autē puelle precipit vt mox aucā reponat ad ignem. Nec mora vbi puella in thalamo aucā vidiit bufonem maximū auce pectori herentē inuenit. Ea ergo clamante accurrit iunior dñs nifusq; bufonē excutere vt violenter institit bufo ab auca refuliens faciē adeo conantis inuasit vt nulla arte vl' cōsilio deponi possz aut excuti. sed sic multis annis hominis nequiciā inherendo puniuit. Et erat illud sup̄mi stuporis miraculū vt si quando monstri illius ps aliqua tangebāt ac si percuterēt in corde ita homo sensibiliter ledebāt. Conterritus igit mirabiliter et contritus adijt dyocesaniū ep̄m et cum omni dolore cōfessus pro penitētia recepit ab illo vt p omēs fines normandie et gallie ciuitates reuelata facie circuitet et vbiq; narraret populis euentū rei vt p hoc exempluz sumerent filij honorare parentes. et discerent qz piculolū sit et nocuum vicem nō rependere laboribz quos ipsi parētes filijs impenderūt. Hūc ergo hominez cū bufonis monstro circueuntē vt dicim⁹. frater Johan

nes de magno pōte frater ordinis predicatorū. licet p ipsū nobis relatum est vidiit in iuuentute parisijs palam referentem omnibus et monstrantē quod pro inhonoratiōe parentū passus fuerat multis annis et adhuc fm voluntatē dñi patere. Hunc postea sed nō p dictū fratrem Johēz audiui⁹ scōz qzundā precibus liberatū et disparuisse subito sedum monstrū. huius igit exemplo discant apes fideles filij adiuuare et honorare parentes et eis vicem honoris retribuunt et laboris

De labore omuni ¶ Ca. vii. ¶ **H**abibus igitur omnis est labor omnib⁹. Et hoc est qd beat⁹ Augustin⁹ in regula sua dicit Omnia opa vestra in vnū fiant maiori studio et feruētiori alacritate qm si vobis singuli feceritis p̄p̄ia Caritas enī de qua scriptum est q nō querit que sua sunt sic intelligit qz omunia p̄p̄is. nō p̄p̄ia cōmunib⁹ anteponit. Et ideo quanto amplius rem omunē curaueritis tāto vos amplius p̄ficere noueritis. vt in omnib⁹ quib⁹ vtiē transitoria necessitas semp sup̄emineat que pmanet caritas. Et beat⁹ Benedict⁹ in regula monachoz Ociositas inimica est anime. et ideo certis t̄pib⁹ occupari solēt fratres in labore manuū. certis itez horis in lēctione diuina. hic idem pater benedictus ordinat t̄p̄a in quibus debent labori manuū lēctionib⁹ vel orationib⁹ occupari. Temporalib⁹ vtitur rebus

necessitas transitoria vti et etiam fm
q diuersi ordines habent tpalibus
 studijs. licet spiritualib' vsibus de/
 beant coaptari sed tñ semp in oñi/
 bus debet caritas peminire. Cari/
 tas eni nō tñ est virtus sed potius
 forma omniū virtutum. Hec est fm
 apostolū via excellētissima que du/
 cit ad celū. hāc qui gradit calcabit
 vicia calcabit et mundū. **V**idi ca/
 pellanū quendā apud sanctū An/
 thonium in monasterio ordinis cy/
 sterciens' parisiū fratrē brunonem
 nomine. virū sanctū et bonū et mire
 deditū pietati. Vita eius tali ordi/
 ne disposita videbatur. Noctes fre/
 quenter fere ducebat insomnes ora/
 tionib' gemitib' profusus inheren/
 do. Sūmo aut mane horas et mis/
 saz solennia psoluebat. postmodū
 vero vsqz ad nonā audiendis ofe/
 sionib' clericoz mira deuotione so/
 licitus intendebat. ad mensaz vero
 sobrius veniens. panē quē comede/
 bat p bucellas incisum et intinctum
 oleribus comedeat. et inter come/
 dendū pauperib' scholarib' quater
 nos scribebat vt scz omne tempis
 spaciū vtiliter occuparet. Post prā/
 diū vero vsqz in noctez diem in scri/
 bēdo totaliter occupabat hec vita
 eius exterior fuisse probatur. Interi/
 or aut talis erat vt in itinere missus
 in greciā anno ab incarnatione dñi
Mcxcvii. miro seruoze spūs animā
 exalaret et post mortē eū dñs mul/
 tis miraculis honoraret. **D**iscant
 ergo apes fidelīū in comune vel ma/
 nualiter vl' spūaliter fm diuersa sta

tuta tempoz ve. psonaz alacriter
 opari nec marcescere ocio nec inuti/
 liter tpus expendere. sed agere ali/
 qd in quo pxiimi pficiant et quietē
 perpetuaz poterunt promereri

De sedulitate omnis laboris

Ca. viij

Omnēs ad opera indifferen/
 ter expellunt. Ecce quanta
 omib' sedulitas laboris in/
 nuat. et hoc est quod dicit Paulus
 Qui nō laborat nō māducat. Egre/
 gius ille cysterciensis ordo illud qd
 sūmopere seruat. vt nec priores co/
 rā nisi in sūmis necessitatib' ab ope/
 rib' eximant. Et qd miri. si subditi p/
 latis si filij parentib' ppijs manib'
 cooperant in bonū vbi prelati iub/
 ditos et parētes filios laborare p/
 ueniūt in exemplū. **V**bi aut hoc nō
 fit ex segnicie torpent filij parentuz
 laboribus puocari. noueris eis vel
 egestatis vel iniquitatis periculum
 imminere. **V**idi iuuenē cui' amarissi/
 ma relatione memini qd subiungo
 hic pioz fratrū suoz manuū laboē
 viuebat. **I**pse vero segnis ocio vaca/
 bat et tedio. Et factū est aniauerfi/
 one diuina vt eo cuz pfe et frib' se/
 dente ad mensaz cibi vt ei soli vide/
 bat verterent in angues sapore tñ
 rez deterrentiū nō mutato. s' cū p/
 aliqt dies otinuaret in pei' tandē
 mutato vite pposito liberat' est et
 sanat'

De ocio fugiendo. **Ca. ix.**

Nill' cū p celū licuerit ocio pte/
 dies. **V**ide quāta diligētia la/
 bore sedādū et ociū fugiendū iculcat

In significatiōe mali quod est ocīū
cū misisset moyses manū infimū suū
protulit leprosam Unde solomon
Ocī nocumentū infinuās dicit De
sideria occidūt pigrū. id est ociosuz
Et vide causam Noluit enī manus
eius quicqz operari Nihil sic timen
dū est ociosis qz plapsus in cenum
luxurie. et hoc in Dauid euidenter
aduertas Un et salomō itez dixit
In lapide luteo in quo aduertas
luxuriā. lapidabit piger et omēs lo
quent sup aspernatione eius Dein
de post pauca qī idem inculcat. de
stercore boī lapidabit piger et oīs
qui tetigerit eū manus excuciet In
significationem vero boni quod est
manuū opus ab exordio mundi tu
lit deus hominē et posuit eū in pa
diso voluptatis vt oparet et custo
diret illum Si ergo in loco volup
tis. et quid eius opere opus erat ni
si q suis posteris quibz necessitas
incūberet exemplū operis preberet
Unde illi et suis postmodū secutu
ris dñs dixit In sudore vultus tui
vesceris pane tuo Et ne aliquis ex
cludat dñs p moysen in deū. dicit
Non erit apud te sterilis vtriusqz se
rus Ut enī dicit philosophus. vitā
in odiū sui adducere solet iners oci
um Insta ergo operi quia turpe est
onere cedere Non est vir fortis aut
strennuus qui laborem fugit Nullū
laborem recusent manus. vnde ho
nesta vita consistit Ocio enī paupe
ris patet infamia Nunqz vacat la
sciuire remissa manus. nihilqz tā cer
tū qz ocī vicia negocio discuti. Mi

rum est aliquod fortiter dici vel fie
ri ab homine molliciē professio labo
res ergo manuū tuarum manduca
bis. Opus enim iusti vt dicit Salo
mon ad vitam. fructus autēz impij
ad peccatum Bonorum autem la
borum gloriosus est fructus Unde
iusto in fine diceē. date ei de fructu
manuū suarum q laudent eū in por
tis opera eius Paulus vt dicit glo
riosissimus augustinus aliter educat
vt pote vnus vir nobilis ad chozin
theos scribit Laboram inquit ope
rantes manibus nostris Et ad co
losenses Docte ac dic operātes ne
quem vestrum grauarem. Memor
sum illustris virginis Mechtildis q
nostro tempore obdormisse proba
tur Hec filia regis schocie vt pba
bili relatione didicim quatuor fra
tres habuit Ducez qui relicta vxo
re pro Christo pauperrimus exula
uit Item alium comitem qui vitam
heremiticā duxit. Item archiepi
scopum qui relicto regimine ordinē
cisterciē. intrauit Quartus fuit ale
xander iunior frater annorum sede
cim. quez cum pater rex regnare co
geret Mechtildis soror eius virgo
viginti tm annorum dixit fratri. A
lexander frater carissime quid nunc
ages? Fratres tui maioēs natu ter
ram vel munduz deseruerunt vt ce
lum adquirerent. regnum spreuerūt
mortale vt regna perpetua posside
rent. tibi ergo soli regnum relictum
est pro quo es celestem gloriāz per
diturus Nec mora alexander reso
lutus in fletus Iheu ait soror et qd

consulis facere. paratus ego sū q̄c/
quid iussēs adimplere. quo audito
gausa soroz accepit fratrem muta
to habitu et ad remotiora transou
xit eū vbi euz et mulgere vaccas et
lac ad coagulū coadunare et case/
os optimos facere docuit. **I**nde ve
nerūt ad gallias ad foni claustrum
cysterceiē. vbi soroz locauit fratres
p̄ mulsoze vaccaz et pbat^r inuent^r
est in optimis caseis faciendis. hinc
monasterij fratrē querelū factū so
roz alloquit^r. **A**ultū inquit apud de
um meritū adquirem^r q̄ terrā et pa
rentes dimisimus. **S**ed in hoc speci
alissimā remunerationez habebim^r
si vsq; ad tpus futurū quo nos inui
cē in celo ad cōsolationē perpetuam
videam^r. ad p̄ns nos vt n̄m null^r
amplius altez videat ab inuicez se
questram^r. **I**hoc audito fleuit frater
grauius. **I**stud dicens omnib^r que
amisit et lz inuitus. imperat animo
et a sorore totaliter sepa^r. **I**lla autē
ad nouez miliaria in villa que dicit^r
Alapion ibidē mansura secessit. do
munculā paruā habēs quasi auca/
rū tuguriū solo manuū labore viue
bat. **D**onū vel elemosinā accipe co/
gi nō poterat nec rogari. **E**uz cete
ris pauperib^r in angusto spicas col
ligere recusabat. vixq; extrema euz
porcis que vix euaserant diripienti
um man^r rarissima colligebat. vix
aliquid substratū mēbris habebat
et caput iacens equatū humeris. ci
bū et potū incubens callosis genib^r
capiebat. **I**hoc idē in p̄lixissimis p̄ci
bus faciebat. **I**n orationib^r multo

ciēs ita sensib^r abstracta erat vt nec
choruscationes aduerteret nec toni/
trua audiret. **I**lluc enī de fratre eius
dē alexandro quod gracios est p̄e
termittā. **C**ū monachus quidaz si
stulatū ex vlcere ped^r haberet oza/
retq; ad tumultū fratris eius iaz de
fundī. apparuit frater alexander so
le lucidior coronam gestans in ma
nib^r et corona capite insignit^r. cū er
go monachus quereretur. quid coro
na duplicata signaret. **C**orona in
quit quā gesto manib^r corona exti
tit t̄palis. quā pro xp̄o deserui. **C**o
rona vero quam gesto in capite co
rona est quaz cōmunē cū sanctis ac
cepi. et vt tibi fidentius in ista visio
ne credat^r. p̄m fidem tuā sanus eris
et ab omni incomodo quo torq̄ris
Et notandū q̄ incognitus mansit
vsq; in diē mortis sue et tūc cōstric^r
obedientia p̄oris sui se fratrē beate
mechtildis de alapion et filiū regis
scocie reuelauit. **I**fecerat autē euz in
nobilitate suspectū. factū quoddaz
q̄ multum postea voluit euenisse.
Air nobilissim^r dñs hugo de ikir/
menni. ap̄rū imanis magnitudis ve
natu lassauēat. et vt natura bestie ē
stare coegerat ad resistendū. **E**quo
āt nobilis ille descendēs aptato pu
giōe cū bestiā vellet impetē et tñ ei^r
truculentia formidaret frater alexan
der q̄ vaccas in vicino pascebat ar
repto pugione de manib^r formidā
tis bestiā audacter impecht et occi
dit. q̄ viso nobilis ille in oscula s̄is
alexandri ilico ruēs. vere inq̄t. nunq̄
vaccaz custos. nunq̄ etiā rusticus

vndecūq; veneris increuisti. Soror
vero eius beata mechtildis vnde
et que esset per quosdā milites qui
eam in scocia viderant nouem an
nis innotuerat ante mortem. et tūc
statim a terra fugisset. nisi violēter
retenta ab hoibus extitisset. Mira
culis multis in vita claruit et post
mortem. ¶ At quoniā vt dignum
est p scripturas et exempla que po
nim⁹ laborātes manibus vehemen
ter extulimus. obijci p dicatorū et
minorū sanctis ordinibus potest
cur nō ipi fm idem qd paulus in p
dicatione prim⁹ manuū laborē nō
habent. Et breuiter quidē p ipsis
respōdeo. i eis vt minus pfectis de
fectus est quo tantū apostolū ca
ruisse minime dubitamus. Sed hec
ratio nō sufficeret illis q oblatran
di bonis et pfectis viris occasiōes
forsitan querē nō desisterent. Chri
stus veritas marthe conquerēti de
ocio sororis magdalene respōdit.
Maria optimam prem. elegit q nō
auferet ab ea. ¶ Itiq; si optima ps
fuit verbum vite q̄rere et anhelāti
corde sitire. ergo minus bona ps
indignior marthe q ex solitudine
laboris erga plūima tnrabatur
Ecce et alia pbatio. ¶ Primo autez
a calūniatoribus quero. Quis lar
bor grauior et dignior dici potest.
corpalis aut spūalis. ¶ Non est q am
bigat quin spūalis. ¶ Etenī fructuo
sior. i dō dignior xps suis de spiri
tuali non de corporali labore dixit
Operamini cibum non qui perit. s
qui pmanet in vitā eternā. Labor

eorū quibus laq̄os occlusionis inne
ditis. labor est studiū. labor consilij
labor pmeditationis. labor solici
tudinis. ne indiscussū qd et iordina
tūz pferam. labor timoris. labor p
dicationis. ¶ Talibus haut dubium
est qui spiritus bonorū fratru iugi
ter atterantur. ¶ Omittam reliq que
fm exptos grauiora vident. ¶ Quid
dicam de labore cōsilij et cōfessionib
bus audiendis in quo spurcias
peccatorū portare cogantur. vt au
res ad cor transitum faciāt et spiri
tū corpusq; totaliter defatigēt. Et
in medijs incēdijs positi p āgustia
qd faciant quo se vertāt ignorāt
¶ Quis enī fm Boetiū taz compo
te felicitatis est vt non cū status sui
q̄litate rixetur. ¶ Credo multos esse
et fuisse in ordine qui potius p tēp⁹
sustinuissent flammās incendiū cor
porales qz huius spūalī incendiū
āgustias ptulissent. ¶ Potēs est ta
mē deus in seruis suis flāmas igni
um mitigare vt eos nō tangat icen
dium sicut nec pueros tres in for
nace et facere medium eius quasi
ventum rois flantē. ¶ Nec est autez
consolatio bonorū fratru vt si ad
modicum in confessionibus audiē
dis eos oporteat contristari. muli
er enim cum parit tristitiam habet
gaudet tamen in spe quia p penitē
tiā natus est hō in mūdum. ¶ Viden
tes enī q filij p dīgi a regione lōgi
qua ad piū patrē redeūt. videntes
nihilomin⁹ eos i osculo recipit. pri
mam stolā innocētie pferri. eos an
nulo fidei que p dilectione operat

gloriosius adornari. calciari erem-
plis patrum et in omnibus totam
angelorum et sanctorum familiā tā-
to tripudiosius quanto eorum multi-
tudo numerosius gratulari. Neque
enī credo in corde boni fratris ma-
ius sub celo posse gaudium genera-
ri quā quod videat per preuenientē gra-
ciam et suam exhortationem con-
uerſi ad penitentiam peccatores et
sua lugere crimina confitendo et sa-
tisfacere corde prompto. Et de his
vidi plures quod pre nimio gaudio la-
crimas dulcissimas ediderunt. Et
quis autem dixerit officia ordinis
que premissi cum multo multoties gra-
uamine spiritus et corporis attenua-
tione non fieri amentem dico vel or-
dini detractorem. Hinc veniat ad
labores qui sunt in ordine corporales
si pro laboribus non receperint. que
dicta sunt detractores. Nunquid
primo vides in predicatorum ordi-
ne fratres qui et si studiis continuis
et vigiliis macerati non habentes
es i zona. per lutoſa et lubrica pedibus
gradientes terras predicationibus
circuire imparata frequenter hos-
picia cibos duros et crudos et sup-
omnia ingratitudine hominum susti-
nere. Parare enī alia quā ea quibus
vivent et hospites. incognitis maxi-
me. graue ē quod minime est de ali-
is religiosiſ qui etiam carnibus non
vutuntur quia hospitibus suis possunt
vata refundere et de suo emere quod
non habent. Hinc quod daz memorabi-
le quod contigit non tacebo. Mallisou-
cis in brabantia monasterium est quod no-
bilis dux brabancie heinricus mar-

garete filie sue sub rigore cisterciensis
ordis preparauit huius premissa abbatissā
sā vidimus nobilissimā aleydez quā na-
turali ingenio dextere et gratia clara fu-
it. Ad visitandum autem monasterium abbas
wilhelmus postea clareuallensis secundum or-
dinem venit. Tunc capitulo a quibus-
dam accusata ē abbatissa quod fratribus pre-
dicantibus et minoribus vinum daret
pisces. tunicas ad paulatim lotas
mudas daret et loturam eorum pedi-
bus prepaaret et hec omnia non faceret monachis
sui ordis cum veniret. Illa ergo quā sita
et obtenta licentia respondendo dixit. Et
accusata ita ē. Sed quod hec rationis habeat
audietis. Fratribus quod predicantibus et
minoribus vinum et pisces quācumque cum pos-
sum offero quia vni emant heretici non possunt.
vris monachis idipsum non facio quia
egrediētib⁹ vt credo et scio dat per-
cunia vni possunt emere et heretici. Fratribus
egrediētib⁹ pedes et lubricatis i ce-
no concedo vestes mudas et tunicas
vt nocte possunt quiescere. monachi autem nostri
equos vadunt et i matricis suis tuni-
cas vestes portant. quos cum voluerit
poterunt commutare. loturam pedibus fra-
tribus facio procurari quia sudoribus
sordent luto. Monachis autem idem non fa-
cio quia equis alioribus insidentes ab in-
mundiciis talibus poterunt conuari. hec
vt audiuit venerabilis abbas cum mon-
achis suis i risu serenissimū soluunt in-
miliere mentem nobile et sapias commēda-
tes. Igitur quales defectus fratribus i su-
mis necessitatibus contigerit frequenter
audiui. Quod autem et mihi cōperire
volenti cum fratribus contigerit i ter-
ra natiuitatis mee simpliciter enar-
rabo. Veni pedes in villam igno-

tam mihi in longo itinere. fatigat^r
in tantū vt pre debilitate nimia cor
de me deficere mor putarē. Ingres
si fratres domū p̄biteri nec saltem
frustum panis nigetrimi quo fami
lia vescebat poterāt obtinere. **I**n
de digressi late p villaz nihil proxi^m
nisi in fine ville a quadā paupcula
fragmen panis furei habuerunt
donum satis magnū ymmo mihi
maximū donatiū. **R**esedim^r ergo
sub diuo pane cōmedimus. **E**t licet
palearū ariste que crāt in pane pa
latui cōmedentiūz stimularent nū
q̄ tñ in vita mea sum tam suauī del
liciaz edulio delectatus. **C**ōsidera
ui ergo nec sine graui doloē corol.
q̄o illi beati viri i multis locis et in
multis articulis grauioribus susti
nebant q̄ hoc vna die nō poteram
sustinere. **T**aceā ergo de talib^r que
ill^r frequēter occurrūt. vnū cōsiderē
tur ab omnib^r q̄ subiuōgo. in cleri
cis nostris triplex viuendi mod^o di
stinguū. **C**lerici seclares laborāt in
studio. **C**anonici seclares vel regla
res horis canēdis iuigilāt. **M**ona
chi vero et alij religioni institutioni
bus reglarib^r diligēter insudant. et
in his^r onib^r suo mō viuendi singuli
sūt cōtenti. **F**res autē p̄dicatores vel
miores put ordo eoz istituūt siml^r
et semel hos tres viuendi modos sibi
seruare vident. **S**tudēt cū clericis.
Cū canonicis horis canendis inui
gilant. **C**ū monachis vero et alijs
religiosis in cōuētib^r suis accusa
tiōes vapulationes ieiuniū et pro
magna pte silentiū 7 quotidianas

fere ac generales post completoriū
disciplinas. preter illa que intrinse
cus sunt vt ad nudū. que in p̄dica
torib^r durus funiculus sup lūbos
vestis in itinere pedestri lancea mul
tis sudoribus inscissua. **S**ine vilis
possessionibus viuere elegerunt. **Q**
qualis et quantus labor fratrib^r
minoribus instat vt suum quotidie
querant panē. fratrib^r p̄dicato
rib^r generaliter omnib^r post au
gustum vt p residuū tempus neces
sarium panēz habeant quo minus
studiū eoz ipediatur aut cesset. **Q**
cōstātissimi viri nō vos pudeat pa
nem petere cū christus dñs a mulie
re samaritana aquā petierit ad bi
bendum nō vereamini dici vel esse
mendici quoniā beatos pauperes
christ^o veritas hos astruxit. **T**estā
tur hec scripture noui ac veteris te
stamenti. **I**hac et omnes fere p̄bi in
scripturis suis cōmōdabilē reliqrūt
et p̄cipue seneca q̄ pauli doctoris
gētium multis epistolis cōmōdatuz
Ergo idē illustris vir. **N**ihil ma
gnū in reb^r hūanis nisi anim^o mag
na despitiēs. **I**nopie parua desunt
auaritie ōnia. **Q**uietissime viuerent
hoies si duo p̄noia de mūdo tol
lerent scz meū et tuūz. **P**lane ergo
est feliciss^o cui felicitate vti nō ē op^o
Potētissim^o q̄ habz i prāte seipsuz
Auaritia paup̄tatē intulit et multa
ocupiscēdo p̄didit oia sū hoste pa
tiē hostilia 7 cladis causas. **S**i alia
deficiūt nimia felicitas sibi iueit q̄
quid lōga etas mltis laborib^r mlt
ta demū diligētia struxit id vn^o di

es spargit et dissipat. **E**sset aliquis
i nbecillitatis nostre solatium rerū
qz nostraz si tā cito reparent cūcta
hic fugiunt. sed nūc incrementa exēūt
lente. et festinatur in dānū. **P**ecunia
ex quo in honore esse cepit. **X**rus re
ruz honori cedit. **A**n diues quis sit
omnes quezim? nemo an bon? **I**bi
qz tāti quilibet. quātū habuerit fuit
Nulla auaritia sine pena est qz quis
sit satis ipsa penaz. **M**aiore tormē
to pecunia possidet qz querit. **N**e/
cesse est ergo paruo assuescere. non
putop auperē esse cui quātulūcūqz
supest satis est. **H**onesta inquit res
est leta paupras. **O**mnia habet qui
nihil cupiscit et quidem cercius qz
qui multa possidet. **C**ui cū paupra/
te bene ouenit diues est. **I**lle beatif
simus et securus sui possessor est q
crastinum sine sollicitudine expectat
Si res exigue sūt non tñ sunt angu
ste. **N**ec tua desleas nec aliena mire
ris. **N**emo potest habere quicquid
enim vult. **I**llud tñ potest nulle qd
non habet. **N**ihil habes pare nisi te
Nihil graue quod leuiter excipias
Paupras nulli malū est nisi repug
nanti. **T**unc bonuz te esse iudica cū
tibi solū virtutis gaudiuz omne na
scetur. **T**unc te habebis tuū cū intel
liges infelicitimos esse felices. **I**rri
tare autem est calamitatem cum te
felicem vocaueris. aut ista bona nō
sunt que vocantur. aut homo felici
or deo est. qm quidem que parata
nobis sunt non habet in vsu deus.
Ergo aut incredibile bonū deo de/
esse aut hoc ipsum argumentum est

bona nō esse que deo desūt. **S**i vis
scire qd nihil in paupertate mali est
compara inter se pauperum et diui
tum vultus. sepius enim paup et si
delius ridet. hōz qui felices vocan
tur hylaritas ficta ē. aut grauis aut
superata tristitia eo quidem graui
or. quia interdum non licet palā mi
seros esse. **O**mniū istoz psonata
felicitas est. contemnes illos si vere
te rexeris. **N**ihil locupletius eo cui
quod donat fortuna non inuenit. **S**i
cui nō videntur sua amplissima. licz
to. ius mundi dñs sit miser est. **N**e
alius est deo dignius nisi qui opes
contempserit quaz possessionez se
cularibus non interdico. sed effice
re volo vt illas intrepite non possi
deant. **R**educte ad parua ex quib?
cadere nō possis. **I**ndum latro di
mittit. **E**t iā i obfessa via paupi par
est. **I**s maxime diues est qui mini
me diuitijs rediget. **B**reuissima ad
diuicias via est per contemptū di
uiciarū. **N**am aliquis contemnere
potest omnia. habere omnia nemo
potest. **M**ultis ad philosophandū
obfucce diuitie. paupras expedita
est et ideo predicatorz et minorz or
do non dissipuit paupratē eligēdo.
Ista non considerant qui destruūt
ozrea sua vt faciāt ampliora. **A**ccu
mulant copias vt dicant sibi. **E**cce
reposita habes multa bona in an
nos plurimos. **O**mede. requiesce. bi
be. **C**aucāt ne dicatur eis sicut et il
li. **S**ulte hac nocte reputet aia tua
a te illec autem q pparasti cui? erūt
Et respondeat euz dauid. **P**artes

vulpium erunt. sed quoz vulpium
Pars vermium corpus. ps demo-
 num aia ps filioz vxoris vel prin-
 cipis diuitie quas reliqt. Et hi tres
 sibi taz comode diuiserunt vt neut
 eoz ptem suā p ceteris reliduis p/
 tibus cōmutaret. **N**ibi testis sit xps
 q in omnibus his gloriā dictoz
 duorum ordinum nō q̄hui. est qui q̄
 rat et iudicet. Sed respondē de tra-
 ditoribus sū compulsi qui religio-
 nes has nouas supsticiales iudi-
 cant et inanes fratru discorsus no-
 uos. et vt vtar eoz verbo giroua-
 gos. id est vmlopers fratres vocāt
Eya fratres non vos pudeat cum
 paulo doctore gentiuz dici vel esse
 girouagos q̄ ab hispania vsq̄ ad
 illyreiciū repleuit euāgelii xpi. **S**e-
 dent illi in claustris domi et vtinaz
 cū maria. vos cū paulo circuitis. o/
 bedientiā adimplētes. Et spero q̄
 si in mūdo p̄surā habetis in xpo tñ
 pacē hebebitis tāta forsa v̄l maio-
 rēq̄ illi qui in loco q̄etismurmurāt
 et libimet inuitez discordiā suscitāt
 v̄l p̄lati. **Q** si a discordia vt forte
 dicēt fuerint alieni sedeāt vestiti tri-
 plicib⁹ gaudeāt pace sua pmittant
 fr̄es vt dicit girouagos i semicinctis
 et pannosis circuire si mūdum aias
 viuificāe xpi morte r̄dēptas de fau-
 cib⁹ demonuz extrahētes q̄s illi in
 sua pace et leui cura dissilant ad in-
 feros descēdē. **Q** si vere fligiosi. et ve-
 re xpi amatoēs essēt qui talib⁹ de-
 trahūt iudicāt et despiciunt q̄s ince-
 ris ocul⁹ illos ispicerēt q̄s leto vultu
 t̄ribus cōgauderēt qui ad retrahē-

dum liberādū et soluedū aias inli-
 stūt q̄s xps tāto dignas precio usi
 sanguinis appbavit vt sp̄spective p
 uipenderet quicq̄d p eaz redēptō
 ne facere potuisset. **S**up hoc qui
 dam cisterciē mōch⁹ vite tā sancte
 visionē mirabilē vidit vt ei non cre-
 dere flagitōsissimū et impiū putare-
 tur. **R**aptus enī in spū patronā ipsi
 us cisterciē ordinis vidit ihesu xpi
 benignissimā genitricē. **C**ui beata
 virgo vt sincere inquit diligas et p
 eis itēti⁹ ores. tue caritati meos fra-
 tres et filios r̄cōmēdo. **C**ū ille letus
 ānueret fr̄es ordis sui hos cōfidēs
At beata xgo habeo inqt et alios
 fratres quos meo p̄cino fouen-
 dos et custodiēdos āplectoz. et hec
 dicēs. reuelato pallio fratres ordi-
 nis p̄dicatoz sub eo cōtutatos ostē-
 dit et adiecit **I**bi sūt inqt qui spūali-
 ter inliat ne dilecti filij mei sāguis
 inutiliter sit effusus. **S**imiliter cū
 quidam in saxoniam vt nobis frater
Walterus de treueri ordinis p̄dica-
 toz retulit. sanctissime opionis re-
 clusa. p̄dicatoz nomine excitata. vi-
 dere fr̄es in initio ordis vehemēti⁹
 affectassz. et tādē duos iuuenes fra-
 tres. data occasione vidissz. **A**ttoni-
 ta mētis acie dixit ad dñm. **Q**uid ē
 dñe q̄ predicatio xbi tui p tā in fā-
 tullos et impitos hoies vsurpatur
Cui mox ad hec xba beata xpi ma-
 ter apparēs reuelato pallio vt p̄us
 dictū est ei fratres ordis ostendit
 dicēs **N**e despicias q̄s cūq̄ tales.
Ego sū q̄ rego eos et p̄tego et eo-
 rū vias dirigo in viam pacis. **E**cce

vide lector q̄ veratissime hoc dixit
veritatis mater. **V**idim⁹ maxime i
initio ordinis p̄dicatoꝝ. vidim⁹ et
nūc iuuenes inexplōs delicatos re
center a seculo veniētes circuire ter
ras locis obinatos. inter pueros
non euerfos. inter nocentes inocen
tes simplices sicut colūbas inter as
tutissime malignātes. prudenter tñ
sicut sp̄entes in sui custodiā ambu
lantes. **Q**uis nō miret̄ vt oliz ⁊ ma
gis nūc istos pueros in medio for
nacis estuātes ignib⁹ nō exuri quā
do alioꝝ a turbis secularib⁹ restri
ctissimoz ordinū religiosi sine maxi
mis piculis vt frequēissime heu vidē
mus et audiūm⁹ vix euadūt. **A**gū
tur illi laboribus et diuersis nego
tijs distrahūt̄ et tñ ifracti p̄sistūt
Isti vero vacant salutē mētis ⁊ cor
poris ⁊ vacillāt̄. **E**t hec cui impu
tāda sunt. **N**onne virtuti. Minime.
sed matri xp̄i. **S**i qui vero cadunt
quia spiritus et caro sūt. nō colūne
celi que maria est sed baculo arūdi
neo confracto egipti de fides inni
tunt̄. **E**t vt hoc sub exemplo pateat
miraculū euidentissimū p̄ponamus
Vidim⁹ fratres in ordine p̄dica
toꝝ de domo brugensi in flandria
rauenus vel raynerus nomine iuue
nem sagacem ingenio et secularib⁹
litteris institutū. hic statim vt ordi
nem ingressus est acriter studio the
ologie cepit insistere. **S**ed cū nō dñ
illuminata mens nec orationibus
p̄parata stuperet ad lumē et min⁹
capax animus vento incōstātē flui
duaret cepit cogitare velle discute

re que sectaz iudeoꝝ gētiliū christi
anoꝝ potiori veritatis culmie ful
ciretur. videbat quidem q̄ inter gē
tiles et phos q̄ naturali ratione re
gebantur. **V**idebat et iudeos le
gem a deo antiq̄tus accepisse. **V**i
debat et christianos euāgelicis ob
seruationib⁹ gloriari. **S**z q̄o i his
certi⁹ tenēdū esset signi⁹ fluctuabat
Cōueit ergo iudeos discussionez le
gis p̄posuit sed cū s̄res ordinis vi
disset ex frequēti collatione hominez
fluctuare arcendū eum a talib⁹ cen
suerunt. **A**t quoniam artatus ignis
acrioz surgit in flāmas iuuenis in
tātū dyabolo stimulatē grauat⁹ ē
vt media nocte fugā oīdā attēp
taret. **S**tati ergo vbi ad exituz por
te veit. obuia illi fit maris stella ma
ria ad portū salutis deuū reducū
ra. **C**ui dixit. fluctuasti a via deuī
et veritatem in fide fili⁹ mei te dubi
tas inuenisse. **N**oueris certissime q̄
diuersis erroribus scatet p̄ orbem
gentilitas. **J**udei nihil solidi tenent
diuersas vmbraz sequuntur nequi
tie tenebris obfascari. **E**uangelium
vero noue gratie p̄ hoc veritatem
habere probatur q̄ caritate humi
litate castitate refulget. que tria in
ordine quem intraſti purgato men
tis oculo p̄rogatiue videbis. **E**go
autem sum mater christi patrona
ordinis tui que non passa sum solū
ta pietate tuam castam indolez de
cipi vel perire. **H**ec dicens gloriola
virgo disparuit et iuuenē conforta
tuz ac firmatum in fide in magna
cordis iocūditate reliquit. **H**ic idē

in ordine tantū profecit vt lector in ordine fieret et consumatus in breui ad potiora transiret. Vere ergo digne et iuste a fratribus p̄dicatozibus parisijs est sancitū. vt post cōpletorium omni die cum p̄cessionē et solennitate cereoz Salue regia misericordiē flexis in initio genibus in laudem et gloriā gloriosissime & ginis decantetur. Cantāt ergo maledicti et impij detractores ne contra p̄ociniū matris christi eius filios insectētur et irā patrociniātis et defendentis incurrāt. ¶ Quidā nostro tpe papa cuius nomē p̄pter reuerentiam sedis apostolice silentio p̄transimus cū sicut ab illis indubitatē accepimus qui rome in curia tunc fuerūt litteras dedisset contra p̄uilegia a seipsoz suoz p̄decessorum quatuor apostolicoz obtenta duoz ordinum quorum vnum per zachariam p̄phetam conditor ab eterno vocauit decorem p̄dicatorum scilicet Alterum vero funiculū quo lucidissime intelligas et minores eadem die paralisi p̄cussus ommutuit. nec vnq̄ postea ualuit aut surrexit. Litteras vero datas beatus alexander papa cōsilio fratz cardinaliū solenniter reuocauit. Et vide q̄ felix fuit illa ecclesie reuocatio litterarū. ¶ Pro constanti enī recepim⁹ a fide dignis. q̄ si processus suum machinatio per dictas litteras habuisset. potentissimi reges orbis vt audire. postea papale mādatū cum iuramento dixerūt sibi & p̄latorū et clericorū secularium possessiones et additus vsurpasse. n̄ dictos

duos ordines apostolic⁹ destruxisset. Dixerūt enī p̄dicatores & minores p̄ exēplū et doctrinā in salutem maximā a deo datos esse hominib⁹. et hoc manifestū est toti mūdo. Quales autē illi essent p̄ quos illoz destructō p̄bat nec deū nec scōs latet nec ipsos inhabitantes orbem quibus eorum vita nota est et p̄bata. Ihu⁹ crudelissimi edicti quatuor p̄cipue magistri fuerunt parisijs in fatigabiles intentores qui simplicitatem scolarium parisijs contra dictos f̄res ferialiter citarūt in tātū vt nisi se p̄issim⁹ ac deuotissim⁹ Ludouicus rex frācoz necnō et frat̄ eius pius comes pictauiē alfonsus añq̄ ip̄e rex a trāsmarinis p̄tib⁹ rediret in galliā murū in quē se p̄fibus posuisset abdicatos f̄res reb⁹ et corpib⁹ exēminassēt. ¶ Hinc cū nihil aliud possēt lrās informatorias v̄ infamatorias plenas mendacijs contra f̄res p̄ diuersa loca et f̄gna miserūt. ¶ Post has et libz nefandissimū cōpilauerunt qui sic incipit. Ecce v̄ dētes clamabūt foris. titulum h̄is de picul⁹ nouissimorū tpm in quo libro spū neq̄rie et vesano dictos ordines elidere et destrūere nitebantur. ¶ Qui liber q̄libet citatis & vōtis ad curiā et p̄ntiā sūmi p̄tificis dictis magistris dānat⁹ sit et obust⁹ nō solū ipsa curia. sed et parisijs corā vniuersitatis multitudine copiosa sciē poterit qui collationes et disputationes legerit p̄cipue contra magistros quatuor in capite aduersarios. disputationes quoque domini hugonis p̄sbyter cardinalis f̄ris

ordinis p̄dicatoꝝ. domini Richar
di et domini Gaetani et alioꝝ car
dinalium plurimorum necnon alle
gatōes venēabil' ffr̄is p̄ris Huber
ti magistri ordinis p̄dicatoꝝ. sed et
ministri ordinis fratrū minorum et
maxime magni Alberti fratris or
dinis predicatorum ad hoc specia
liter a domino papa vocati et alio
rum prelatoꝝ atq; magnorū vi
roꝝ disputaciones p̄lixas et mag
nas habitas anagine corā mltis et
in ipsis inuenire poterit rerū gesta
rū enucleatissimā veritatez. Quā p
pter iā dicti magistri fratrū aduer
sarij dignitatibus et bñficijs ōnib'
sunt p̄uati donec iurauerūt manda
tū dñi pape et reuocāe parisijs et i
alijs ciuitatib' et locis verecūde p̄
dicationis eoꝝ quicq̄ oꝛa dicto
ruz ffr̄m ordines implicate et explicite
euomuisent. Et notādum q̄ an
teq̄ p̄fatus magister Albtus frae
ordinis p̄dicatoꝝ curiā romanā in
trauerat dict' magister Wilhelmus
cū suis cōplicib' miro mō clerū ro
manū necnō et populū in ptē sue p̄
uerſitatis puerterāt et seduxerant
multis x̄bis. S; post p̄fatas dispu
tationes cū ad petitionem domini
pape et ōninz cardinalium ipe magi
ster Albtus euāgeliū iohānis tota
liter. et epistolas canonicas miro et
inaudito mō sup omnē hominē ex
ponendo legisset cū tāto fauore ne
gotiū ōniuz fratrū p̄dicatoꝝ. et ne
gotiū minorū terminatū est et oclu
suz vt omnes inimici eorū obstupe
sicerent et horrerēt et veritatis fau

tores summa pace conquiescerēt et
gauderent. Quid autem super hoc
cuidā sancto viro duobus ānis an
teq̄ disceptatio fieret ostensum est
indubitabiliter referam'. **V**ene
rat quidā p̄positus ordis reglar.
de bauaria vir sanctus et bon' ad
curiam romanā pro negotijs que
habebat. Una ergo dierū in eccle
sia sancti petri rome orans ad excelsū
mentis raptus est et vidit ipsā
ecclesiam plenam serpentibus quo
rum horribili sibilo non tantum ip
sa feruētiā tota roma replebatur
Nec mora. eodem sancto viro sibi
lo serpentuz conterrito. vidit viruz
in habitu ordinis predicatorum ec
clesiam introeuntem. Quem cū stu
peret icognitum dictum est ei respō
so diuino quoniā Albertus nomie
vocaretur. Hunc ergo dicti serpen
tes sibilis importunis aggressi in
uoluebant se pedibus eius et pecto
ri brachijs q̄q; ac totius corporis
membris. de quorum medio se viri
liter et violenter excutens ascendit
exceozam in qua sacrum euāgeliū
diebus solennibus legi cōsueuerat
et legit in ea euāgelium ffr̄m iohā
nē vsq; ad locum vbi dicitur. et ver
bum caro factum est et habitabit in
nobis. statimq; serpentum sibilus
conquieuit. Serpentes fatigati sūt
et pax reddita est vniuers'. **H**ec igit
q̄d significarent nimiz vir sanctus
ignorās in terrā suā reuers' est et so
rozis sue cuidā sādissime fcluse q̄d si
bi rome fūelatū fuēat idicauit. **C**ui
illa vehemēter exultās. **E**cce inquit

audiui q̄ ille **A**lbertus qui tibi in
visione forte monstratus est nuper
comiti de **O**theabum prope terram
istam locuturus aduenit et preposi-
tus non modice gauisus in verbo.
vadam inquit et videbo quis sit.
Spero enim q̄ adhuc faciem eius
ex dicta tibi visione cognoscam. **E**t
hec dicens properauit videre virū.
et ex certissimis signis stature faciei
coloris et parue macule quam ha-
bebat sub palpebra hominem reco-
gnouit. **M**irare lector obstupesce mi-
raculuz. **Q**uid eo euidentius quod
vidisti? **N**ec i verbo distat visio diu
ante precognita. a re facta postmo-
dum subsecuta. **I**ndicauit ergo vir
beatus dicto magistro alberto mo-
dum quez viderat visionis. sed neu-
ter quid hoc significare posset ag-
nouit. **A**ccidit autem postea vt fa-
cta dissensione inter vniuersitatem
cleri parisijs et fratres ordinis pre-
dicatoruz atque minorum. **C**itatis
q̄ partibus coram domino papa
ipse apostolicus magistrum man-
daret **A**lbertum antequam iter vel-
let arripere experiri forsitan pro cer-
to volens prefate visionis effectuz
Nec enim fefellit vt dictum est. vel
dignum enigmatice reuelationis ve-
ritas prophetalis immo secundum
ostense rei ordinem omnia contige-
runt. **G**ratia autē dei vnus ex qua-
tuor dictis magister scilicet **C**hristu-
anus **B**eluacensis infirmatus et
amarissimo corde contritus. recog-

nouit nil se et complices suos con-
tra dictos ordines habuisse nisi q̄
illis equari scientia non valerent.
et ob hoc eos paruipenderent au-
ditores et addidit **Q**uoniam ait ni-
hil habeo quod vobis pro iniuriā
grauī illata refundam. in signum ta-
men quod ex corde peniteo corpus
meum apud vos fratres predicator-
es tradendum sepulture relinquo
Similiter et magister **L**aurentius
anglicus post grauissimam persecu-
tionem fratrum. datis librorum su-
orum copijs fratribus predicatori-
bus. parisijs moriturus apud eos
mire penitens delatus est et sepul-
tus. **H**oc idem de alijs plurimis q̄
ordinem persecuti sunt contigit nu-
tu dei. **E**t vide lector quam amara
et quam execranda contra fratres
predicadores primo. et postea con-
tra fratres minores simul per vni-
uersalem ecclesiam discordia suscita-
ta est quia cordibus non tñ cleri-
corum secularium et laycorum. ve-
rū etia omnibus quorumcunq̄ re-
ligiosorum tam virum scandalum
est impressum vt nullis rationibus
nullis autoritatibus sanctorum fle-
āti possent donec per dominum pa-
pam et totam curiam romanam iu-
diciaria sententia flecterentur et dis-
cucientur. et in hac tamen pertinaci
et generali stulticia quis nō videat
maximum christi ecclesie periculum
imminere. **U**nde homo summe opi-
nionis in **B**rabancia per excessum

mentis quasi vniuersalem ecclesiaz sub celo collectam vidit. et cum ordi-
nib' vniuersis predicator' ordinez in singulis psonis vibratissimis ra-
dijs choruscare. **N**ec mora vidit to-
ti mundo caliginem teterrimā sup/
fundi itavt vix toto orbe aliquid lu-
minis videret. **H**ec vt vidit grauissi-
me ingemuit sed paulatim tenebris
dissipatis lux pristina reddita ē vni-
uersis. **V**idit quoqz et in illa collec-
ta generalissima psonarū ecclesiasti-
carum maxime auctoritatis virū ve-
lut speciali gloria euidentius premi-
nere. **C**ūqz stupens quæreretur. quis
hic esset responsum est ei. **P**aul' iste
apostolus precipuus doctor eccle-
sie est q multa opassione oquerit a
tēporib' suis nuncqz sanctaz vniuer-
salem ecclesiam tam graui periculo
fluctuasse. **E**t vide lector euidentia
veritatis. **S**i eni tā pfectis tā discre-
tis atqz litteratissimis viris vt nec
studere nec regere nec predicare vl'
cōfessiones audire possent ora ob-
structa fuissent et hoc solis seculari-
bus clericis facere licuisset quorum
pmaxima ps precipue in sacerdoti-
bus parrochialib' vita et sciētia mi-
nus ydonea pprobaf. quāta iactu-
ra fieret animaz quas auctor et p-
nceps salutis nostre. **I**hesus suo san-
guine precioso redemit. **Q**ūqz pauci
sunt ex his qui nō ppte sola querūt
que sua sunt et in minimis que **I**he-
su xpi. mallent potius omissas sibi
animas saucias per totū annum in
mortalibus dissimulaē peccatis qz
equū suum clauo pedis lesū vno

die vel duobus negligere claudicā-
tem. **S**umma aut in supradictis ma-
gistris et secularib' clericis inuidie
causa fuit. qz fratres parisijs ples
et prope omnes litteratiores in sco-
lis auditores habebāt et in regimi-
ne pminebant. **V**idebant enim qz
magistri seculares sicut viri diuicia-
rum dormierunt somnū suū. duce-
bantqz in bonis dies suos et cū de
vespere multiplicitate ferculorū ob-
ruerentur et potuū et postea vigila-
re non possent neqz studere et per
hoc nihil inuenirent in manib' qd
proferrent sequenti mane solennem
diez constituebant in condensis au-
ditoribus et sic p ineptas vacatio-
nes clerici. quia sua inaniter expēde-
re se dolebant optato studio priua-
batur. **M**aiore enī corporis sarcina
vt dicit **S**eneca animus eliditur et
minus agilis est. deinde copia cibo-
rū subtilitas impeditur. **V**irū est eni
aliquid fortit' dici ab homine molli-
ciem professio. **F**ratres aut predica-
tores siue minores sicut viri paupe-
res in magna sobrietate rfecti vigi-
lare poterant et studere et per cōse-
quens inuenire que auditoribus ef-
sent digna. **I**stud in summo occasio
fuit qz in magistris secularibus fm
vulgare prouerbiū calceus pedē
prefferit. **T**alibus seneca euidenter
inclamat. et inuidorum excludens
viciū dicit. **F**eras non culpes qs
imitari nō potes sed qnto maiora
feliciz hominū bona tanto maior
inuidorū tristitia. et ideo fm eundē
dicit. **A**stinam inuidorū oculi essent

in omnibus ciuitatibus vt omnium felicitatibus vexarentur. Illo in tem-
poze cum venerabili Philippo pri-
ore predicatorum ab illustri roma-
norum rege Wilhelmo ad Alphon-
sum comitem Castilie fratrem re-
gis francie et procuratorem Fran-
cie pro negotio pacis imperij. Au-
diuimus a domino Alberto apo-
stolice sedis legato in Gallias con-
stituto qd dicti magistri ex parte vni-
uersitatis et fratres predicatores
qui tunc soli innocentissime verabā-
tur. **D**atis super hoc litteris in ip-
sum finaliter cōuenerunt vt omnes
querelas inter ipsos proprio arbi-
trio terminarent. Querens ergo le-
gatus a magistris quid illud esset
quod magis in calumpniam verte-
retur. Responderunt qd fratres pre-
dicatores duas scolas haberent. ⁊
duos magistros in theologia regē-
tes. optime autez pacem fieri si vna
scola vellent esse contenti. et vniuer-
sitatis mandata seruarent. **L**ega-
tus autem quesuit a fratribus si
hoc vellent. Responderunt fratres
vna libenter scola se esse cōtētos et
vniuersitatis mandata velle serua-
re. dum tamen illa eis precise daren-
tur expressa. et in hoc sapientissime
prouiderunt. Sicut enī postea per
eos qui in consilio fuerant magi-
strozu fratribus dictum est. si sim-
pliciter sine expressione promississent
fratres vniuersitatis seruare man-

data in mandatis. postmodum ab
vniuersitate daretur vt fratres om-
nimode a regimine theologie et le-
ctionibus cessarent. **L**egatus ergo
talium nihil talium suspicatus gau-
sus est. sperans qd finem contentio-
nis huius habere. mandauit magi-
stris et obtulit ex parte fratrum qd
vna scola vellent esse contenti ⁊ vni-
uersitatis mandata in scripto reda-
cta seruare. **T**unc magistri malicie
sue propositum non habentes tur-
bulentissime responderunt. Quid
nobis inquit prodesset vna scola
esse contentos dum rupto pariete
medio inter duas scolas tot sicut
ante haberēt vnius capacitate am-
bitus auditores? **E**t mox legat^r
ad indignationem commotus gra-
uiter. **U**t video inquit vestri propo-
siti aut voluntatis nō est. vt qd fra-
ter rector sit et vna saltez scola gau-
deat vel duabus. **S**uper hoc quid
fratres faciant viderint. **N**ec credo
qd romana curia obtento per mul-
tos annos duarum scolarum ma-
gisterio p̄uare eos debeat iure suo.
Sicut audiuius ita et vidimus.
Nam dominus tunc papa quanq̃
grauissimus fratribus fuerit vt su-
pra posuimus tamen vt in hoc ius-
tus iudex iusticiam fratribus dene-
gare non potuit. ⁊ pro eis iuris sen-
tenciam tulit. nec hoc semel et iterū
immo et tertio inani semper appel-
latōe p̄ nūcios vniuersitatis opull^r

Et mox legatus ad indignationez
cōmotus grauiter. vt video inquit
vestri ppositi aut voluntatis nō est
vt quis frater rector sit ⁊ vna saltē
scola gaudeat vel duab⁹. Sup hoc
quid fratres faciant viderint. Nec
credo q romana curia obtento per
multos ānos duarū scolarū magi/
sterio priuare eos debeat iure suo.
Sicut audiui⁹ ita et vidim⁹. Nam
dñs tunc papa qñq̃ grauissim⁹ fra/
trib⁹ fuerit vt supra posuim⁹ tamen
vt in hoc iustus iudex iusticiā srib⁹
denegare nō potuit. ⁊ pro eis iuris
sententiā tulit. nec hoc semel et itez
immo et tertio inani semp appellati/
one p nuncios vniuersitatis cōpul/
sus. Et notandū q oculari quidē
et tribulari iustorū vita et veritas
potest ad temp⁹ sed extingui nunq̃
calcare quidē dispensatiue et suppe/
ditari pōt sed hoc vt exercitati iusti
postmodū elucescant. inimici vero
eorū ad modicū eleuati postmodū
nō existant. **U**nde gratulabundus
dauid. nō relinquet inquit deus vir/
gam peccatorū sup sortem iustorū.
ac si dicat **N**on relinquet deus vir/
gam dominanciū peccatorū neq̃ter
sanctis vt semp eos affligant s̃ sor/
te pacis et remunerationis veniēte
sanctorū virgā hoc est ipaz tribula/
tionem vel vt melius dicat virgā
ip̃os tribulantes otemptibilē amo/
uebit ṽl impenitentes in ignē preci/
pitabit eternū. Et vt euidenter pate/
at quedā referaz de magistro quo/
dam opinione pmaximo qui prius
preposit⁹ solennis ecclesie domum

fratrū predicatorū ostructā in oppi/
do violenter eiecit. sed ruina turpio/
ri vt audies est eiectus. **F**actus eni
episcopus romane curie cardinalis
tyrannifauit feraliter otra fratres
predicatores pariter et minores ⁊
ob hoc vt patuit tali morte est mul/
ctatus. **C**adens eni de loco editio/
ri fractis ceruicib⁹ expirauit. **E**t vi/
de mirabilius ⁊ grauius q̃ audiisti
Eadem die qua cecidit. cū ei⁹ mors
subita ex reuelatione cuiusdā mulie/
ris sanctissime p fratrē minorē p̃di/
ceret. spreuit arguentē se et inued⁹
otumelia dixit. **N**ō est ppheta neq̃
filius pphete. et ego quidē procura/
ui vt ordo vester et ordo predicato/
rū subficiant epis. **A**ddam ad hoc
vt subficiamini vilissimorū pedibus
sacerdotū. **H**ec dicens vidit signa
predicta sibi et nō aduertit. **E**xeca/
uit eni eū supbia qm nō vidit. ⁊ hec
signa fuerūt q ira immoderata do/
minaret ei dū in ip̃o mane dici quo
accessurus erat ad altaē pacificari
non posset. q loturus manus suas
episcopale anulū pderet. q oia luce
clarius sunt opleta. **C**ū eni dñs pa/
pa ecclesiaz quandā fratrū minorū
osecrare debuisset et dñs ep̃us car/
dinalis ad portā fratrū minorū pul/
sans intromissus celeriter nō fuisset
tanta ira raptus est extra se vt cele/
bratur⁹ primā missam nullo modo
etiā facta osefione pacificari possz
et tñ ad terrifica sacramenta pcel/
sit. **P**ost hec vero cum manus suas
regressus ad hospiciū ablucere volu/
isset. et astanti episcopalem anulū

ad tenēdū porrexisset loc' illū mox
q̄ habēt annulū nō iuenit. **S**tatiq;
mirat' dicit. Ego p̄didi p̄sulatū s̄b
ticētib' oib' atq; stupentibus. ascē
dit citius ⁊ solus cōtra cōsuetudi
nem suam. senex. et debilitate p̄fēd'
p̄cessit ad camerā et dissiliente asse
re deorsum excidit et expirauit. **E**t
vide stupēdū valde ⁊ occultum dei
iudiciū. **C**ognoui ipse hoīe vt cō
mēsalis dilectus et familiaris eidē
secū vna domo paritius hospitat'
de quo fateor raro secularē clericū
tā sobriū tā honestū tā affabilē taz
largum in pauperes me vidisse. et
eū vtiq; vidi nouē episcopatuū con
tūptorē. tādēq; p̄ tres mēses i excō
municatiōe coactuz archiep̄at' cuius
dā suscipe dignitatē. **Q**uā vero trāf
latus romane curie sit ep̄us cardī
na l. ⁊ in tali eminētia talit' desipuit
vt audistis. **S**z spero qd nō i finē de
us obliuiscat' eius. et in ira p̄tineat
misericordiā suā. et magna pietate
sua miserebit' forsan penitenti. **I**git'
nō tacebo diuine p̄missionis mira
bilīa postq; cepi. **N**arrabo et de
infelicissimo quodā noto mihi sacer
dote p̄mū prochiali et postea deca
no. christianitatis et demū canoico
cuiusdā ecclie cathedral' q̄ omib' re
ligiosis et specialit' p̄dicatorib' pa
riter et minorib' sup̄ modū cōrtari
us eoz p̄dicatōib' et maxime ne cō
fessiōes audirēt crudelissime detra
hebat. **M**erebat' aut' sicut oēs fere
tales ne immūdiſſima et luxuriosissi
ma ei' vita p̄ tales q̄quo mō i noti
tiā deueniret. ⁊ factū est vt palū de

stitutū p̄ septēnium veraret' in qua
egritudine nec x̄bo saltez dñm reco
gnouit. **C**ūq; a p̄p̄io ep̄o socis et
fratribus decōz ordinū sepi' visita
ret et corripereť h nō curaēt sine cō
fessione et diuini nois reclamatiōe
et sacramētis vita p̄uatis est et ex
tra cimiteriū tumulatiōe sepulti. **E**t
digne qdē. vt q̄ alijs b̄ficiū p̄dica
tionis et cōfessiōis inuidēs ip̄ediu
ipse p̄cōz cōfessione et sacramētis
p̄uaret'. **N**arrabo et demagistro
philippo cācellario. parisiē de quo
superius retuli loco suo. **I**hic cōtra
fratres ordinis p̄dicatoz in omni
fere publica p̄zisius statione et ser
mone latrabat. **E**t quidez cū ipse di
ebus xv. añ mortez oīra eos crude
liter p̄dicassz sequēti dominica fra
ter hynricus dict' de colonia dicti
ordinis frequētissim' et discretissim'
predicator corā vniuersitate singul'
que contra fratres dict' cācellari'
p̄dicauerat retractatis ad vnguez
omnia luculētissime p̄ diuie scriptu
re paginā im p̄bavit. **C**ui' im p̄ba
tionis cōfusione cācellarius mox tra
ctus dolore cordis intrinsec' repē
te cōtremuit. et infirmatus ad mor
tem obijt tali modo vt audistis in
p̄cedentib' **I**dec sunt q̄ oīra aduer
sarios f̄m facta vidim' exceptis a
lijs p̄multa et veracissime nouim' ⁊
occultis dei iudicijs q̄ grauiora et
damnabiliora istis omnibus repu
tam'. **S**z de his adp̄is ista suffitiūt
nos aut' ad exponēda reliqua oci'
trāseam'. **D**e bonitate social
vite. **C**api. decimum

Omnēs vnā incolūt māsiōnem neq; enī eas natura diuidi patitur. Probabile est oib; tutissimū esse fidelib; . ōnib; vnā incolere māsiōnem. **Uñ** dānō Ecce q̄ bonum ē. **S**eu enī eā vno mitescūt loco. **E**t iterū dānō. **Q**ui habitare facis vñ; moris in domo hoc oīa cōsuetudines q̄rūdā mōsterioz qui monachos suos vel clericos vt ita dicā si fuerit regulares in curiis aut in prochijs solos mittunt solosq; relinquūt et hoc cōtra ipsū dñm toti; rectitudis et vritatis ex^m suos binos et binos misit. **N**e enim soli vt dicit salomō qm̄ si ceciderit nō habebit subleuātē. **Q**uam vera hec sentēcia sit ego noui q̄. xxx. ānis et eo āpius vices epī in diuersis puincijs et dyocētib; habui qui in hoc articulo quo religiosi vel soli vadūt i vñ; vel soli manēt i curiis horrenda mala horrenda scandala horrenda picula frequēter audiui que nūq; sustinuissent adiūcto socio vel fecisset h; et p̄ discretiss; . **A**ug; i regula sua statuit vt nō min; q̄ duo vñ; tres vbiq; necesse haberēt irēt. **I**n hoc enī articulo ōnes fere ordines rēglares oīa votū rēglā grauius pccare vidēt. vñ; pbanē q̄ suos p se solos nō cōbinatos in via mittunt. **S**ed sic dicunt vt audio et mihi sepi; obiecerūt q̄ de fratre socio intelligēdū nō sit h; cū qbus pposit; iusserit ire debz qui mittit. eosq; in p̄tari velle seclares cōsibz gariōes et suos. **E**go pbaē volo p regulā q̄ interpretes tales cōtra aīaz suā

pestime menciūt. **E**t hoc euidenter in pcedētib; regule videri pōt vbi dicit. **Q**n̄ sil' estis in ecclia et vbiq; seie sunt inuicem vñ; pudicitia custodire. **D**e; enī qui habitat in vob; etiaz isto mō custodiet vos ex vob; . **S**i ergo vos ex vobis id est fratre ex fratre deus custodit. q̄o ē q̄o isti dicūt vt ex suis et vilib; psonis mīlā sui curā aut custodiā hñtib; q̄nto min; vestrā custodiāt in via. **S**i autē duo ex fratribus simul sunt q̄ se vn; custodire nō vult. tñ custos est frater q̄o neq; potest de suo et gariōe sperare nisi forte sit tal' qui nō inuenitur in mīlee. **Q**nta custodia debent regi i ocul' eoz ad quos declinant corā qbus eis incūbit et suam p̄p̄iam famam et nihilo minus famam sui ordinis custodire. **L**egitur et tenetur de beato patre augustino q̄ monasteriū instituit p̄m regulam sub sanctis apostolis constitutam quam quidez fundamentū habuisse ac ipso salutis antoē q̄ et i stituit vt dictū est vt cōbinati li. xij. discipuli mitterēt et p spm scm̄ in bar nabā et paulū segregatos et miss; p̄t post modū app̄bavit. **P**ac ergo regulā canoici rēglares specialit' et precipue et plures alie religiōes sic p̄mōstratēles sparsim p vniuersalē eccliam p̄fiterē. **S**z non nulli penit' dictum regule articulum obseruare videntur. sed et derident arguentes et dicunt. **Q**ue necessitas vt pro negocio quod solus complere possit duo combinati pariter emittant. **C**ur frustra bona ecclesie con

sumetur. **Q**uod quod miserabilis derisio et
quod deridenda responsio. Non sic im-
pudenter non sic ne tegas caluitie sterco-
supposito. **V**ulgo dicitur. non iacz
hic lepus. **I**bi ergo reuera latet ubi
alius non accedat. **I**n corde latet
ubi nullus testis nisi cordium perscru-
tator. **H**eu quantis pcellis inutilium
expensarum obruitur monastica celsi-
tudo quazum copie incustodia fra-
trum et ordinis deo gratius locare-
tur. **S**allice puerbium dicitur et ne-
scio si verba latia sufficiat. **I**bi bona
custodia ibi et bona pax. **D**icam quod
sentio et si inuite a reprobis audiat
Credo solus id sine socio foris ambulans
tibus mille in fortuna et plura quam
credi potest sepius occurrisse in qui-
bus nec opere nec saltem animo of-
fendissent si custos frater socius as-
fuisse. **S**ed qui amat periculum inci-
det in illud. **E**t hoc iuste ut dicit se-
neca. **Q**uotidie est deterior dies po-
steriore. **Q**ui non timet periculum quod
casui patet omni bruto demeritorum
sed dicis. **T**utela tutissima est sibi
quisque commissus est. verum dicis. **I**n
hoc loco tempore et persona. **P**redica-
torum atque minorum fratrum ordi-
nes expensas non habent nec copi-
as et tamen combinantur semper in via
nec socius socium debet deserere in
colloquio maxime mulieris nisi aliter
alteque videat colloquentem. **I**n
rauit mihi frater ordinis predicatorum
cui optime credo quod cum cognatum ha-
beret in ordine vizum quondam diui-
tem et preclarum. accidit ei nocte ut
nocte dormitum pgens vnaz de tu-

nicis expositam posuisset ad caput
habebat enim fratrem dilectum sibi cum
quo solebat secretius et iocundius
ambulare. **S**oporatus ergo audi-
uit vocem sibi dicentem. **S**urge in-
quit et vide quid facit frater tuus.
Nam iam morti primis agonizat
Euigilas ergo et nihil inuenies ob-
dormiuit. **E**t vox secundo ait. **S**ur-
ge et visita fratrem tuum morientem.
Ad hanc iterum vocem euigilans et
nil aduertens iterum obdormiuit. **E**t
vox tercio dixit ei. **M**ale dissimulasti
quia frater tuus mortuus est. **M**ox
ille euigilans tunicam quam ad ca-
put posuerat super se extensam inue-
nit quasi paratam ad induendum. quam
ille mox confessus et admirans indu-
it et surrexit fratremque quesitum in-
uenit letali funere iam sopitum. **E**cce
quod manifesto exemplo per contrarium
vera esse innuitur. sententia salomo-
nis. **I**frater qui adiuvatur a fratre
quasi ciuitas firma. **C**ayn primus
et nequissimus homicida interroga-
tur a domino. ubi est abel frater tu-
us cuius tutor fuisse debuisses non
occisor. et negauit. **N**unquid custos
fratris mei sum ego. **E**t ideo male
dicente domino super terram pfugus agi-
tatur. **I**n figura huius qui fratris
custos esse recusat et a fratre renuit
custodiri varijs frequenter et vagis
diuersis temptationibus agitatur
et terra in eius ope maledicta spinas
fimois et scadali tribulos germi-
nabit. **O** vere beata et in oculis summi
iudicis. constitutio benedicta per quam fa-
ma tuetur et nota vitam et omnes malorum

suspiciacō et tēptatōis occasiō p̄pedit
De communitate et parcialitate
victus. Capi. xi.

Quoniam communis est omnium cib⁹
Neq; enī separti velsūt ne ī
eq̄litas opis et cibi fiat et tē
poris Et ideo vsus oībus iure mō
steriis inoleuit vt officinā r̄fectoriū
habeant vbi omnib⁹ in cūe sū p̄so
naz acceptione cibaria ministrant
O q̄z decens et q̄z digna deo cōsuetu
do ī mōsteriis obseruat. Hāc et ip̄e
christus totius x̄tutis exēplar ī suo
brissimo cōtū. hoc est cū discipulis
obseruat. ita q; nec manū Jude hor
ruit in p̄phide p̄ditoris. Ergo
prior tu prelatus q̄s es vt querat an
gulos in cūe istud hospitium ē. tñ qñ
q̄ et nō sp̄ aut sepe fieri necesse est
quos pastu cōpetit refici largiori
Cōsuetudinē bonaz nō dāno h̄ ab
usū penitus non v̄mendo. Beat⁹ be
nedictus q̄d in his agēdū sit indicat
Mēsa abbatis cū pegrinis hospiti
bus sp̄ sit Quoties tñ min⁹ sūt ho
spites q̄s de fratribus vocare vult
in eius sit p̄tate seniores tñ vnū aut
duos sp̄ cū fratrib⁹ dimittēdos p̄
curet p̄pter disciplinā. Vide lectoz
q; ex tūc tātus hō per talia cūiūia
occasione hospitū insolētiā esse fi
endas preuidit Et notādū q; vir il
le discretissim⁹ Augustin⁹ nihil horū
scripsisse in regnla cōp̄batur. h̄ su
os conuenire ad mēsa vbi nō soluz
fauces sumāt cibū h̄ et aures esuri
ant verbū dei Optime tñ beat⁹ bñ
dict⁹ posteriori tpe vt p̄diximus
ita distinxit. Sā. rā sūt cūentualēz

familiā egere necessarijs et prela
tos cum hospitibus superflua disti
pare ysayas conquerit dicens. Pa
scentur agni iuxta ordinem suum et
deserta eremi in vbertatē versa ad
uene comedent. Qui sunt agni nisi
claustrales innocencie veste circum
dati. qui iuxta ordinem consuetudi
nis non institutionis. p̄sa vel ole
re male condito pascunt Et qui sūt
aduene nisi cardinaliūz legatorum
archiepiscopoz episcopoz aliorū
q; prelatoz hospitū multitudine qui
cūz magnis exercitijs suis p̄ci⁹
q̄z familijs quasi non sit singulis nu
merus familie iure cononico disti
tus deserta eremi. id ē possessiones
adquisitas noualiū et in vbertatez
verlas comedūt. Et ideo vix ē mō
sterium tantis diuicijs epulentū q;
talib⁹ sufficere valeat in expens. O
quis veniet. O qñ ventur⁹ est sūm⁹
pōtifer cui⁹ equitate liberata mise
ria ista. infania ista corrigat. Sed
dicetur forsītā mihi nec dubito qui
dicetur Quis est iste qui posuit os
in celū et ad archā federis etiā incli
natā manū in dignus extēdit Ira
cent forte m̄ sed non dominus cui⁹
vices semp dolui et dolebo pro ci
uis veritate et iusticiā tñā dign⁹ el
sez mēbris omnib⁹ dissipari. Scio
tamen quicunq; quantuscunq; īdi
gnabit ex his scriptis se debite rep̄
hēsiōis obnoxū iudicabit Illic ad
n̄raz materiā et xpositū redeamus
Quicūq; extra r̄fectoriū iordiate et
sū obita cā istaurāt cūiūia grauif
sic peccāt et B m̄p̄licie. Iūt ei rep̄

conuentualiū distractiones et hoc est rapina vñ furtuz qz illis que sup flue seorsū tribus aut qtuor exhibetur. totus aliqñ cōuetus possz cuz sufficiētia et moderamine pcurari. Iñiūt susurratōnes q murmura quibus pax et vnitas claustraliū dissipatur. Ex his ille beat⁹ ordo cisterciē. alien⁹ habetur vbi null⁹ extrarēfectoriū infirmariā vñ mēsa abbatis comedere. ¶ Regim⁹ in libro regū pmoq filij heli sacerdotis nō timentes dñm neqz q iustū est iudicā populū domini a sacrificijs detrahebāt. seorsūqz sibi cōtra cōsuetudinem reſuari carnes crudas vt eas lautius ppararēt exactione q violētia faciebāt. Qd peccatū puerorū grāde corā dño ibidez fuisse describitur. Et vide qz grauit hoc a deo aiaduēsiū sit. Ad vindictā ābo vna occidūtur in bello. et pater hely q etfi vbo. vberē tamē non corripuit trāsgressores. audita filiorū morte retroſū de sella editiori cadēs fractis ceruicibus expirauit. Tu ergo heli. tu abbas. tu prior. tu pposite tu plate ne facias ipse qd veras in alijs faciēduz. et hoc ipsum in filijs patiaris ne vindictā in cis aut in te sētias quā audisti. Audi quid meo tempore in frātia talib⁹ cōtigerit in exēpluz. ¶ Erant duo senes monachi ab ipis puerilib⁹ annis pazes in scelere. dissoluti valde i monastica obſuantia nutriti. hi sibi plures ex iuuenibus in immunditia assidui q tidie copulabāt. seorsum vacabant epulis risibus et cātib⁹ exultabāt et

innocētib⁹ et simplicib⁹ detrahebāt. Cumqz de eorum insolētis conuentus quotidie non mediocriter ēbaretur nec esset qui corrigeret deliqñtes vidit dominus. q ad iracūdiam concitatus est. Dix enī finit turbationem piozm claustraliū inultā. Decidit qz vt vespē fm cōsuetudinē suam esculento ore ad voraginē inharent. Dix ori cibus appositis quartum aut quintum morsellum man⁹ obtulerat tum ecce vnus predictorum senum subita ingluuie strangu latus euerſis statim ocul⁹ expirauit. Territi igitur omnes qui cōfederāt surrexerūt. Nec diu post supstes vetulus. socij animaduersione nō fractus. licet ad momentuz horreret. si cut occiso a carnifice porco resumpta audacia reſedit ad mensam et cū enozmi crapula sit replet⁹ vt amēs penitus portaretur ad ledūz et qñ brutum animal expirauit. Horroze ergo omnes exēplorum talīuz p turbati vitam suam et mores in melius correxerunt commūnezqz vitā et cibum strictissime ſuaauerunt. Diſcant ergo apes fideliū claustrales cibus parcere nec in gurgitari superfluis et fm Augustinum ad mensā tanquam ad medicamenta non ad delectamenta sumpturi cibos accedant. Apostolus abundare ſciuit q penuriā pati et hoc quia dñia potuit in eo qui eum in omnib⁹ confortabat. Multos morbos vt dicit Seneca multa ſercula fecerunt. Numera coquos q nō numerabis morbos. Bene morigeratus venter et

contumeliam patiens. estimari non potest. **U**bi se anim' prepaui et in dixit sapiētiā v' patientiā non eque apparet q̄ntuz habeat firmitatis. si quid dari deberet ipse nō cōsiderando suppleuit et cogitauit aliq̄t cōsuetudini sue sibi nil deesse. **M**ulta q̄sui puacua essent non intelleximus nisi quādo de esse ceperūt. **U**tebamur vero illis nō quia debebam' s' quia habebam'. **S**apiens assuescit futuris malis et que alij leuia faciūt diu paciēdo. leuia facit diu cogitādo. **N**ulla res adiunat eque curi vite q̄s tempācie moderamē. **C**orp' m'ltis eget rebus vt valeat. aim' ex se crescit seipsū exercet et alit. **V**irtus nihil vacatē pati' iocis. totū aim tenet cōsideriū oīm tollit. sola sibi sat' est et oīa opa eius cū ipsa cōcordāt et cōgruūt. **Q**uēadmodū desiderare delicatas res luxurie ē. ita vilitas et nō magno p̄bables fugē demēcie est. **D**ue voluptates sūt gust' et tactus. hoibus cōmunes et bestijs et idcirco in pecudū numero habendi sunt qui his ferinis voluptatib' innituntur bestialiter. **N**ō iocūda res ē aqua et polenta ac fragmen ordeae et panis. s' sūma voluptas ē posse cape ex his etiā voluptatē et ad iose deduxisse qd nulla fortune iniquitas possit. **M**aior sum et ad maiora genit' q̄s vt mācipiū mei corpis sum qd equidē nō aliē aspicio q̄s vincim aliq̄d libertati circūdatū. cōtemp' aut corpis sui certa libertas ē. **V**ir di hoīem inē modernos excellētissimē grē in p̄dicacōe et exhortacione

fidelīū magistrū iohēem agnomēto ranchū canonicū regularē s̄ci iohānis in vineis sueffiōis ivatinianēsez et postea blesensem abbatē. hic qdē in abstinentia sedulus et oīm v̄tute choruscus a se multo vsu et violētia p̄citatis extorserat vt ei eq̄li mō rudissimi et delicatissimi cibi saperent ore sumpti. **N**ec hoc credimus naturali potentia cōtigisse sed virtute illius et gracia qui hoc oli egerat in iudeis vt scdm illud celestis cibus in ore omnium sapiebat.

De silencio et eius virtute

Capitulū duodecimū.

Silul silent. **A**d uesperascente enim die in alueo strepāt miu' ac min' donec vna circūolet vocis bucina q̄etē impans et hoc castroz more hoc idē faciūt in matutino. **N**ō līaz egoipse ista in apib' sum exptus et ista tpe estatis poteris expiri. **S**ilenciū ab ysaiā p̄cipue cōmendatur vbi dicit. **C**ultus iusticie silenciū. Et bene dicit cultuz iusticie q̄a teste iacobo siquis se putat esse religiosum non refrenans linguam suam huius vana est religio. **O**pulentissima terrarū egiptus ramis loquacib' legiē flagellata. **N**ū compulsi sunt orare moysen vt dominus auferret ab eis ranas. ita et vere fligiosi magis q̄s seculares tēptantur ranis. semper enim nitimur in vetitum. **I**heremias quoque in persona religiosorum dicit. **I**ngrediamur ciuitatem munitam. religio nem intellige. et fileam' ibi quia dominus deus noster facit nos silere.

causam autem reddens quare in sequentibus dicit. Bonum est postulari cum silentio salutare domini. Existimo autem esse salutare domini gratia consolationis et pacis in contemplatione diuina. Unde postea dictus propheta scribit. Sedebit solitari et tacebit quia leuabit se super se. et hoc ubi. in contemplatione. De hoc contemplator gloriosus Augustinus. i. li. c. 1. ait. Intraui in intima mea duce te et potui quoniam factus es adiutor meus. Intraui et vidi quicquid oculo anime mee super eundem oculum anime mee super mentem meam lumen domini incommutabile quod tu es. Ista ergo gracia ista dignitas maxime in silentio postulatur. quia delicata res ut dicit beatus Bernardus amoris affectio et tenui occasione leuatur leticia spiritualis. Unde salomon. Lingua quae immoderata est conteret spiritum. In libro regum quarto dicitur quod non in igne non in commotione non in turbine dominus. sed in subtili aure leuis ibi dominus. De silentio et paucitate verborum dicit seneca. Quod diu tacueris id puta rectissimum. Arigelaus philosophus quaesitus est. quomodo quies placere posset hominibus. Si fecerit inquit optima et locutus fuerit pauca. Socrates cuiusdam interroganti quomodo posset optime dicere. si nihil inquit dixeris nisi quod bene scieris. Salomon cum alijs loquentibus taceret. Nemo inquit stultus tacere potest. Theophrastus vel Theophrastus in diuino tacet rusticus ex doctis inquit hoc solum habes quod taces. Socrates deo namque garrulam volentem discere opescuit dicens. Dicere et discere non sibi opera

tiuntur quia discitem silere competit. Nihil eque proderit quam qui escere et minimum cum alijs loqui. plurimum secum. Hec sit propositi nostri summa. quod sentimus loquamur et quod loquimur hoc sentiamus. Concordet primo cum vita. Sermo tuus non sit inanis. sed aut sua deat aut moneat aut consoletur aut precipiat. Turpia fugito antequam accidant nec quenquam alius verearis plus quam te. In verbis quoque turpibus abstineto quia licentia eorum impudentiaz nutrit. Sermones utiles magis quam facetos et affabiles amas. rectos potius quam obscuros. Reprehensibilis risus est si immoderatus. si pueriliter effusus si muliebriter inutiliter effusus. si alienis malis euocatus. Sales tui si debite sint. Joci. sine leuitate. risus sine cachinno. vox sine clamore. incensus sine tumultu. quies tibi sine desidia erit. et cum ab alijs luditur tu satis honestique aliquid tractabis. Tacere quod nescit. nescit et loqui. Quae ad modum sapienti viro incessus modestior. uenit ita verbum pressum non audax. Summa autem summam haec erit. Tardiloquus te esse iubeo. Quod quantis operibus est ut stabile ad quid quiras intime bonitatis. Si scires quid esset vir bonus nondum te esse crederes. fortasse etiam posse fieri desperares. Quante autem virtutis si lenti sit exemplo manifestissimo demonstrabo. Affligentium monasterium ordis beati benedicti in梓abatia religionis probatissimum est et in caritate precipue

in hoc cenobio mōchus erat ita in
 silentio deditus q̄ infra .xvi. ānos
 ab ore nec vna verbi sillaba p̄ tātū
 temporis audiret. Contigit autē si
 cut a monachis ibidez audiuius
 vt in clauſtro grauiffimū ignis incē
 dium graſſaretur Tunc idē mona/
 chus videns humanum auxiliū nō
 valere mox ſe contulit ad dominuz
 oransq; paululū in ſilentio linguaz
 ōi mutā in hec vba laxauit Stes
 ignis hac hora flamma penit' con
 quieſcas Mira res vīm virtutis ſue
 oblitus eſt ignis ſtetit q; in vbo vi
 ri ſancti flāma penitus extincta eſt
 Q̄ longe iſte erat ab his quoruz
 lingua maculat totum corpus ⁊ vt
 dicit Iacobus rotā noſtre natiuita
 tis inflāmat. In ore inquit ſalomō
 ſtultoz ebullit ſtulticia et homo ſa/
 piens tacebit vſq; ad tempus. Et
 vide q; prouide et q; ſtride hic diſ/
 tinxit. Sepe minus circūſpectos et
 ſtultos verba diſcordie et vba ad
 indignationem puocantia proſicē
 cernimus quibus ſi audiens ſtatim
 reſpondere voluerit multiplicabit
 incommodum. ſi autēz tacuerit ad
 tempus in ſe moderamen reperiet
 quod nequaq; ante ſubito potuiſſz
 Et yſayas. In ſilētio et ſpe erit for
 titudo veſtra Si enim cauſa remūe
 rationis eterne compreſſeris labia
 ne ſtulto reſpondeas iuxta ſtulticiā
 ſuam. fortitudinem in animo conſe
 queris. ne periculofius contra deū
 ad impaciētiā mouearis. Unde
 beatus Aug'. Tene arma exterius
 ne ſez lingua maliloq; ad viuiperiū

primi moueat et imperator tuus
 ſuperior cor interius gubernabit.
 Et notandum q; prelatoz p̄prium
 eſt cum animos viderint ſubditoz
 contra fratrem ad verba contume
 liosa prozumpere. verbo eos aut p̄
 cepto obedientie refrenare. Unde
 ſalomon. Qui imponit ſtulto ſilenti
 um iras mitigat ſuſcitat. Conſul
 tiſſimum autē eſſet vt quis videns
 aduerſum ſe eſſe primū commotuz
 ſub ſilentio p̄tranſiret vſ curialitate
 verboz commotuz primi animuz
 mitigarz. Legit i geſtis p̄hoz q;
 pyrrhus cū audiſſet quoſdā de ſe
 in conuiuiū male fuiſſe locutos mā
 dauit eos querens ſi verum eſſet.
 Cui vnus illozū. niſi vinū inquit po
 tantibus defeciſſet ludū reputares
 ea que diſta ſunt reſpectu eoz que
 bibituris dicēda reſtabāt. Nec mo
 ra. tam vrbana conſeſſione verita
 tis regem prius commotū concita
 uit in riſū ⁊ curialitate reſponſionis
 regalem animū mitigauit. Magna
 q; virtus in bonis clauſtralium api
 bus tenere ſilētiū ſtatutis hois
 alijs q; fidelibus p̄ tpe modēatis
 verbis tempore ſmonē.

De pace mutuo habēda. Ca. xij

Oax inter eas p̄cipua. Quid
 miri. Sine qua nec vidit q̄
 nec videre poterit deū. Ut
 aut q; pacis ſūt ymōda videamus
 Scdm beatiffimū aug'. p̄pacē mul
 tiplicē diſtinguam. Aut eni in libro
 de ciuitate dei p̄par corpīs ē ordia
 ta tpantia p̄ciū. p̄par anime irōdā
 ordinata reſq; appeticionū. p̄par

anime rationali cognitionis actionis
 quod sensus. Pax anime et corporis ordina-
 ta vita. Pax hominum ordinata concordia.
 Pax hominis mortalis et dei ordi-
 nata in fide sub eterna lege obedi-
 tia. Pax civitatis et claustris ordina-
 ta imperandi obediendi quod concordia.
 Pax civitatis celestis ordinatissima
 et concordissima societas fruendi deo et
 se invicem in deo. Pax omnium regum et tran-
 quillitas ordinis. Cum deo autem pax pri-
 mo habenda est. Quis unquam resistit ei
 et pacem habuit. quasi diceret nullus. Re-
 gum. iiii. libro dicit. Que pax Jesu
 cum adhuc fornicationes iezabel. id est
 anime peccatricis et veneficia multa
 viget propter quod. Job consulit dicens
 Adquiescite illi et sic habeto pacem
 et per hoc habebis fructus optimos. In
 in canticis anima fidelis gratulatur et dicit
 Ego minimus. id est fortis inter aduer-
 sa et prospera. et verba mea sicut vi-
 tis fructifera scilicet in affectionibus ex qua
 facta est coram eo quasi paces reperies.
 Postquam igitur anima fidelis coram deo pacem
 adeptam est. pacem cordis habere necesse
 est. In pace enim factus est locus eius.
 Est autem pax ut dicit augustinus. Se-
 renitas mentis tranquillitas animi/
 simplicitas cordis. amoris vinculum
 consocium caritatis. Hec est que simul-
 tates tollit. bella conspiciat. quiescit
 iras. superbos calcat. humiles amat
 discordes sedat. inimicos concor-
 dat. cunctis est placita non querit ali-
 enum. nihil reputat suum. docet ama-
 re que odisse non novit. De hac pa-
 ce cordis salomon rex pacificus me-
 rito loquitur. Qui pacis ineunt com-

filia sequitur eos gaudium. Ad hanc no-
 ieremias hortatur dicens Querite pa-
 cem civitatis. scilicet cordis et orate pro
 ea dominum. quia in pace illius erit pax
 vestra. In ierusalem semel vixit pacifi-
 cus qui extra positus est trucidatus.
 Hanc et angeli christo nato boue-
 voluntatis hominibus nuntiaverunt. De
 hac seneca dicit. Non est pax vera ni-
 si quam mens conscia boni possidet.
 Et illa est vera tranquillitas in qua
 mens bona consertit. Si speciosa com-
 temnimus nulla res nos annotabit nul-
 lus hominum streptus interrumpet cogi-
 tationes bonas solitasque iam et cer-
 tas. Tunc te scio esse compositum cum ad-
 te nullus clamor pertinebit cum te nulla
 vox aut visus excuciet. Ubique sum
 ibi meus sum. Rebus enim me non tra-
 do. sed o modo nec desitor perendi
 temporis causas. si quicunque constitutus loco
 ibi cogitationes tracto et aliquid in
 animo salutare verso. Hanc etiam inter-
 pressuras mundi in christo eo permitten-
 te verum habemus quia sicut nec mun-
 dus dare potest pacem. ita nec ha-
 bita potest auferre. Inde post pri-
 mam pacem cum deo. post secundam quam cor-
 dis dicimus. scio pacem cum proximo disti-
 guam. Pax inquit dominus habete iter
 vos. Hec ut dicit beatus augustinus. tanta est
 ut ad hereditatem domini non poterit pue-
 re qui hanc noluerit obsequare. Abdica-
 ta pater. exhereditatus a filio. et a spiritu sa-
 cro alienus efficitur. Salomon de
 pace diffiniciens dicit. Cum placue-
 rint domino viis hominis inimicos quicunque
 eius conerte ad pacem. Et de hoc in
 deuteronomio dicit. Non sit in vobis
 radix germinans. fel et amaritudo

Paulus quoque nobis inculcās pacem. **S**i fieri inquit potest ex vobis cū omnibus hominibus pacem habentes. **N**on enī est deus. dissentionis sed pacis. **E**t magne quidē virtutis est cū his qui oderunt pacē esse pacificus. **C**onsideratis igitur quae sūt commoda pacis ad prīmū. de illa sempiterna pace q̄ erit in patria videamus. et hec illa de qua paul⁹ dicit. **E**t pax dei q̄ exuperat omne sensū. **S**uper quo dicit aug⁹. **S**i pax dei omnē sensum superat. ergo et sensum angelorum. et est argumētū a minori. **Q**uid ergo dicem⁹ ad hec. vti quod pax dei deus est. **H**anc nemo perfectē nouit quia deū nemo vidit vniū⁹. **U**nde dñs in euāgelio. **N**emo nouit patrem nisi filius. **E**t considerandum est. sicut ipse filius. **Q**uod autē sequitur et cui voluerit filius reuelare. hoc sumat⁹ p̄ capacitatem angeli vel hominis. **U**nde beatus **A**ug⁹. **E**tiam hoc intelligere. angelus quod dabit angelo. quis angelus hominī. ysaías clamat. **D**omine pacem da nobis. **S**uper quo beatus **A**ugustinus. **P**acem inquit dabis. pacem cordis. pacem quietis. pacem sabbati. pacem sine vespera. et hec vltima eternitatis est. **D**e qua dauid exultabundus inclamat. **I**n pace in id ipsum dormiam et requiescam. **A**d hanc autē venire non poterit qui nec ad deum nec ad seipsum nec ad proximum pacem habuerit. et hic quidem miserrimus est et omni misero prolixius miserior. **M**agna et gloriosa res est vt dicit **I**heronim⁹

humanus anim⁹. **N**ullos sibi nisi cōmunes et cum deo terminos patitur nullum. seculū magnis ingenijs est clausū ē. nullum vero cogitationi praeuius tempus animi magnitudo nūquam maior est quam cum altiora se posuit et fecit sibi pacem. nihil timendo. fecit sibi diuicias nihil concupiscendo. **Q**uis ergo sit sūmi boni locus queris. animus hic. qui nisi purus et sanctus sic. vt dicit **S**eneca deum non capit. **O**mnia ergo impedimenta dimitte et vacā bōementi. **N**emo enim ad ista venit occupatus. profice quaecumque cor tuū laniant quae si aliter extrahi nequeunt ipsum cor cum ipsis euellendū erit. **Q**uando istud videbis tēps quo scies tempus ad te non pertinere. **T**unc animus noster habebit quod gratuletur sibi. cum emissis his tenebris in quib⁹ hic volutatur non tenui visu clam prospexerit. sed totū diē admiserit et reddidit celo suo fuerit. **Q**ui quo destinauit vult peruenire vnam sequatur viā nec per plurimas euagetur. **A**lium quempiam in partibus gallie sibi philippo rege nostris temporib⁹ viro religioso referente. fuisse cognouimus. **H**ic ab ineunte etate paruicacissime vite fuit vt illud quod d̄ hysmahēle scriptum est. manus ei⁹ contra omnes et manus omnium contra eum. in eo vita videretur impletum. vt nec parentes proprios quiescere sustineret. **S**ed ad amarissimum vite finem perduceret post quos et ipse miserabiliter infirmat⁹

et i agone mortis positus sumptis ecclesiasticis sacramentis subito inter manus assistentium clamās horribiliter exiliuit dicens **E**rgite omnes arma accipite iuuate me cōtra proprium patrem. quia omnium inimicorum meorum ductor factus est. et me conatur occidere. **E**t hoc dicens quasi contra egredientem multitudinem ad hostium conabatur. **N**ec mora cadens euerlis terribiliter oculis clamauit expirans **I**beu me. pater meus modo validissimo lapide frontem meam percutiendo contriuit. **H**i autem qui assistebant neminem quidem videbāt sed quasi turmas se comprimentium et ingredientium audiebant. **V**ide ergo qui nec patrem proprium propitium habere potuit quante diuine viciat animaduersionibus dignus fuit. **N**on tamen absolute eum qui apparuit illius patrem dixerim. sed quēcūq; forte ex spiritibus siue bonis siue malis. cum dictum sit. **A**rmabit creaturam ad ultionem inimicorum in sensatos.

De contentiōis exhortē sed ammonitione **C**apitu. xliij.

Pro conuehendis floribus rixa inter apes sit sed inter iectu pulueris aut fumo tota distutitur. **I**n florum genere diuerse sunt species vnam ceree dignitatis substantiam facientes. cuius

alimonia lucis inter noctis tenebras domus terrene habitationis sollet iocundissime decorari. **I**n scriptura vero consuetum est floz nomine spem fructuum siue virtutum dignitates designari. que virtutes si diuerse sunt in specie ad vnam tamen primam et ad vnum finem fructus vite gracia tendunt. **U**nde beatus Augustinus in libro confessionum de se ipso dicit **D**isplicebat mihi quicquid agebam in seculo predulcedine dei et decore domus eius quam dilexi. **E**t illud. **V**olebam cōferenti estus meos vt proferrez qd esset aptus modus viuendi ad ambulandum in via dei in qua alius sic alius sic ibat. **D**iuersis enī sed non auersis vijs sancti quique ad vnam patriam diriguntur. **I**n via virtutis iusticie noe saluatus est **I**n fide abraham intimore ysaac in propagatione iacob **I**n innocentia ioseph in mansuetudine moyses in obediencia iosue in lenitate samuel in humilitate dauid. **I**shelias in zelo. **E**zechias in oratione et lachrymis **I**osias in omnimoda perfectione **J**ob in patientia **D**aniel in abstinentia. **T**hobias in misericordia **y**sayas in veritatis annunciatione **T**heremias in sanctificatione. **I**his floribus antiqui patres vernantissime nituerunt. **S**ed et hīs patres noue gracie singulariter floruerūt. **I**n maria primo matre christi qd est totius virtutis exemplum cum virginittis honore effulit casti

tas. In iohāne contemplationis af-
fuitas. in petro fides. in ceteris a/
postolis caritas. in magdalena de
uotio ⁊ penitētia. in paulo labor cū
pōicatiois doctrina p̄fuit. **I**horum
omniū sp̄m nūc a fidelib⁹ flores d̄/
tutū singlarit̄ rapiūt vt vnū edifici-
um corpis xp̄i qđ ē mysticū cū sarci-
nis bonoz opm onusti ingredi ge-
stietes materia laudis q̄li cerā p̄be-
ant in eccl̄iaz dei qua i tenebris pec-
catorū q̄ solito āplius odēsant solē
inter illustres. **Q** aut̄ i textu dicit̄ p
d̄uehendis florib⁹ rixā fieri int̄ apes
null⁹ miret̄. cum inter ipsos xp̄i apo-
stolos cōtētio fca sit q̄s eoz maior
d̄ute v̄l meritis videret̄ q̄q̄ rixā
aliter dici pōt cū quis in vna d̄ute
p̄polleat vt i abstinētia ⁊ p̄simonia
cibi. eos qui embolismū v̄l natura-
liter vel v̄saliter patiūtur secū etiā
abstinere cogit inuitos. qui tñ illi in
feruore sp̄s v̄l alia d̄ute aut cari-
tate p̄pollent. propter quod paul⁹
ad romanos scribens. Qui non mā-
ducat. māducantē non iudicet. **D**i-
uersa enī dona graciaꝝ sunt. vnus
autē domin⁹. **P**roinde nota q̄ inter
tu subiungit̄. Rixa inter apes inter
iectū pulueris tota discutit̄. **E**t iuste
quidē. **Q**uid enī supbis. tra et cinis
nemo altero nobilior vt dicit p̄bus
nisi cui rectius ingenii et artib⁹ bo-
nis aptius. atq̄ facili⁹. **E**ito igno-
minia fit supbi gloria. ambitio nul-
lum terminum habet tam sollicita ē
nequem ante se videat q̄ se. **S**imili-
ter et rixa fumo discutit̄. **Q**uid aut̄
ē vita hois nisi vapor ad modicū

parens.

De subditoꝝ mutua ammoniti-
one.

Capitulū. xv.

Aparum apum singule ha-
bent aculeū. h̄ his mitibus
nihil nocent. **S**i qui vero su-
dores amaros habēt et ex natura
fetidi sunt hos p̄sequūtur et pūgūt
Supra posuimus regem apum ca-
rē aculeo. **H**ic v̄o d̄r verazapū sin-
gulas habere aculeum. **S**ed notan-
dū est q̄ inter aculeū regis. ⁊ apū
aculeū sit magna distantia cum ille
crudelitatem in prelato. iste loco et
tpe r̄dargutiōz vici i s̄dito signat
Veraz enim apū singule q̄ religio-
sos aut fideles quosq̄. signant sine
aculeo esse non decet. cū discretiss⁹
Augustinus dicit in regula. **M**agis
inquit innocētes nō estis si fratres
vestros quos indicando corrigere
potestis. tacēdo p̄ire p̄mittit̄. **E**t
beatus benedict⁹ in regula sua. **S**i
quis frater contumax vel supbus
vel inobediens aut murmurās aut
in alio cōtrarius regule sancte et p̄-
ceptis senioꝝ suoꝝ contemptor re-
ptus fuerit. **H**ic secundum precepi-
tum domini nostri ihesu ch̄isti. am-
moneatur secrete semel. et secundo
a senioribus suis si non emendauē-
rit se obiurgetur publice corā omni-
bus. **T**alis aculeus in claustralib⁹
esse debet. **D**e hoc ezechiel prophe-
ta terribiliter loquitur dicēs. **S**i nō
ānuntiaueris impio impietate suā
et ip̄e in impietate sua mortuus fu-
erit portabis iniquitatem eius. **S**z
dicis cum cayn. **N**on quid custos

fratris mei sum ego **E**t quidē negā
do veruz dixit qui fratrem non cu/
stodiendo inuidus interfecit. **T**ame
ergo et tu ne in eo q̄ non custodis
occidas et utiq; nō custodis si pec
cantem non arguis. **Q**uod sciens do
ctor gentiū paulus discipulo prece
pit dicens **A**rgue inquit obsecra. in
omni patientia et doctrina. **E**t be
ne dixit in omni patientia quia da
uid predixerat. **S**uperveniet mansue
tudo et corripiemur. **E**t quidez vir
ga aaron q̄ p̄us x̄sa fuit in colubz
postea tū flores et amigdala tulit.
In in ecclesiastico dicit **Q**ui corri
pit hominem graciā postea invenit
apud ipsū magis q̄ qui p̄ blādimē
ta decipit. **Q**ualiter aut̄ arguēdus
est. **p**rim⁹ apostol⁹ docet dicēs **S**i
preoccupat⁹ fuerit aliquis in aliquo
delicto vosq; spirituales estis istru
te huiusmodi in spiritu lenitatis cō
siderās temetipsū ne et tu tēpteris.
Bene dixit in spiritu lenitatis. **A**speri
tas enim crudelitas appellata est et
si qñq; corda timidoz frangat fe
re tamen omniū vt frēpter exaspe
rat. **M**oderata aut̄ lenitas et si qñz
peccatis re p̄bis audaciam prebe
at. tamē ingenezosis animis malefa
ciendi voluntatē exnihilat. **A**lteri⁹
vicia vt dicit p̄bus emendāda sunt
et alteriusfrāgenda nec desperaue
ris diutios egros posse sanari si cō
tra t̄pantiaz steteris si mlt̄a inuitus
facere cōtigeris et pati. **M**erced⁹
est enī pudor qui q̄diu in anio du
rauerit a'iquis erit bone spei locus.
Vicia alterius et si nō excidero tū

inhibeo. non desinent sed intermit
tent. **F**ortasse aut̄ et desinēt iuēmit
tendi consuetudinē fecerint. **D**ebz
aliquid contra vicia dici aspere cō
tra picula animose contra auariciā
superbe. contra ambitionez contu
meliose. luxuriā detestari. fallacias
obiurgari. **Q**uomodocunq; tñ siue
seueriter siue leniter excess⁹ peccanti
um corrigat. malle debet coraz fra
trib⁹ et a ffe. **V**ge verbere vapulaē
q̄ in illo terribili et extremo iudicio
demonū seuitia cruciari. vel saltez si
xpi benignitas nobiscū remissi⁹ ege
rit ad temp⁹ ante iudiciū in purga
torio t̄bulari. **M**iserū et plus q̄ fatu
um iudico qui differt et eligit corri
gi in futuro ihuius autem rei vide
as exemplum manifestū. **A**pud
sanctū victorē parisi⁹ i mōsterio ca
nonicoz regulariū magister hugo
fuit qui scōs **A**ugustin⁹. id est scōs
ab augustino dictus est in sciētia q̄
et si vite valde laudabilis fuerit. in
hoc tñ minus p̄fecte fecit q̄ discipli
nas in secreto vel caplo cū alijs p
quotidianis excessibus nō accepit
habebat ei carnē tenerrimā et nimis
a puericia delicatā. **Q**uia ergo na
turā v' consuetudinē poti⁹ min⁹ bonā
in se virtutis exercitio nō euicit. audi
q̄d eū sustinē et tegerit ide. **A**d exte
ma veniens a q̄dā canonico suo
qui eū i vita sua valde dilex̄at ad
iuratus ē q̄tenus ei post obituz ap
pareret. **L**ibēter inq̄t si hoc tñ p vi
te et mortis dñm concedatur. **H**is
cōditōibus appositis medijs magi
ster hugo defungitur. nec multo
post redijt ad socium prestolātē di

cens. **E**cce ego. quere quod vis. morari nō possum. timet ille. et si cuz tū moē non tamen modice gratulat' quomō inquit dilectissime. tibi est **B**e ne ait nunc mihi est. sed qz renui accipere disciplinam. vix vllus demonum in inferno remāsit qui mihi nō ictum validuz dederit ad purgatorium transeūti. **E**cce nunc carissimi quāto melius quāto gratius qnto leuius in vita qz post mortem vir ille doctissimus vapulasset. videant nunc qui in capitulis nec arguere volunt nec argui. cessant accusatōnes et ideo accrescunt excessus. defert vnus. alteri vt sibi ab altero deferatur. veniet certe tempus in quo cani muto non valenti latrare silentiū indicetur. ore p ignez flāme vorantis obstructo. et ille qui latrat' accusatiū vl' corrigētiū sustinere cōtempnit clamores et irrisiones et cachinnos demonū ad penas ieuitabiles opellētiū sustinere coget. **H**ic p pphetā dicit. **R**eges eos i virga ferrea et tanqz vas figuli ofringes eos **E**t post pauca quasi causā subiungens. **A**pprehendite inquit disciplinam nequādo irascatur domin' et pereatis de via iusta. **M**emor vir g: ferree cuius propheta iam meminit. quod inde in etate puerili audi erim audiat. **E**rant in scola duo insolētissimi scolares adolefcētes qui nō solum non pati volebāt correctiones magistri veruz etiam et ad insolentias et dissolutiones alios studere volentes sepissime cōpellebant. et hoc quidem magister

emendare nō poterat nec audebat **C**ontigit ergo magist' mori 7 tertio die aut quarto in media scola i effigie magistri dyabolū cū virga ferrea corā omnib' apparere. **R**ec mora cū nigro vultu i adolefcētes dictos erurgēs. et cū dga illis mortem intēptās repēte disparuit **M**ox qz illi p pauōē in furiā versi post dies aliquot obierūt **E**t hic ergo scolares diuinū aduertant iudiciū et magistris suis subdi discant nec vnqz refugiant corrigi ne eis otingat postmodū sū virga ferrea vapulare. **I**n fine autēz hni' p'icule de apib' notari potest qd dicit q aculeo nihil mitib' nocēt. qz nō ppter legū obfuatores sed ppter trāsgressores pena est in legib' cōstituta. Si q ve ro sudores amaros hnt et qsi a natura fetidi sūt hos psequūtur 7 pūgunt **S**udorēs amari peccata significant. q ad amaritudinē p'rahunt sēpiternaz **N**atura autē fetidi sūt q p cōsuetudinē peccōz q p'prie non ē natura infames facti sunt. et fetore turpl. fame sue. corda hoīm oi fetore graui' ifecerunt. **T**ales utiqz boni claustrales vl' veri fideles qsi vē apes nō imerito psequūt et pūgūt sicut dauid de ill' dicit. pfecto odio oderā illos inimici facti sūt mihi. **E**t sup. **I**niquos odio habui et legē tuā dilexi. **C**ōseqs est eni vt q legē diligit inimicos legis odit iniquos pfecto tamē odio id est pfectorum qui dei facturā diligunt hoc est hominem et factum hominis quod est peccatum consequēter oderūt

De periculo carentium zelo cor-
rectionis. Capitulum. xvi.

Apes que aculeum pōunt.
mella decetero facere non
possunt. Quid melle dulci?
quid vntate iocundius. Hanc vtiq;
in primo promouere non satagūt
qui peccātem primū arguēdo vel
accusando non pungūt. Mel aliter
exponi potest. s; grauius. Apes q;
aculeū perdūt mella de cetero face-
re non possunt quia sepins fit vt q;
primo subuenire arguendo vel iu-
dicādo nō curat. iusta vindicta dei
a melle virtutis cadat. q; fratri suo
a fouea cauere noluit ipemet labo-
rintū iniquitatis incurrit. Quid mi-
ri? Maledict' a ppheta dicit' qui pro-
hibet gladiū suū a sanguine. Pro-
hibere aut gladiū a sanguine ē pri-
mū nolle verbo corrigere quo mo-
ri posset penitendo a peccato. et vi-
uere correptus deo. Talis maledi-
ctus id est malo addict' est qz in eo
q; proximū curare noluit. eū in ma-
lum culpe in pñti et malū pene in fu-
turo perpetue damnationis inuol-
uit. De hoc quod nro tempore cō-
tigerit audiam'. Vidim' in mona-
sterio quodā monachū naturali in-
genio et scientia predictū virtute ca-
stitatis et omni mox honestate pre-
claz. In quo solus ille defect' erat
q; nullā ctra peccata rigiditatē ha-
bebat. quē defectū in eo corrigendū
sperantes monachi eū in abbatem
vnanimiter elegerunt. At ille fa-
ctus abbas vt ante in pusillanimi-
tate et ignauia persistit. Et ex hoc
ordo monastic' notā satis grauem

dissolutionis incurrit. Qd supiores
eius ordinarij graue ducētes illum
ab officio remouerūt. qd ille supra
modū grauiē ferēs ad tantā paula-
tim impacientiā venit vt man' iniq;
tati totalit' daret et se impudentissi-
me neqssimis in dilapidationē ecclē
sociaret. Nec hoc tps distētius in-
cessit cū esset posit' in agonia ipoz-
tunos exactors sibi instare vidit. se
q; oportere reddere rōnem nō solū
de suis excessib'. verūetiā de illorū
excessib' q's qñq; corrigere debuit
et nō correxit. Extractores ergo cum
declinare vellet nō potuit. clamans
inter angustias expirauit. Qz hor-
rendū est illius horā erit' expectare
et nō cū lachrimis debitis et lamē-
tis et dignis penitētie fructib' pue-
nire. Ihui' ergo exempli gratia cor-
rectionis aculeū habeas ne frustra-
ris melle et a virtute cadas.

De culpe remissione. Ca. xvij.

Sunt et apes rustice aspe-
ctu horride multo iracūdio-
res. sed labore et opere pre-
stantes. Ille aliqñ in tantū attacto
aculeo pungūt vt intestinū sequat'.
et tūc ilico moriunt'. Apem rusticaz
et aspectu horridā quosdā claustra-
les intelligo qui in exteriori ordinis
obseruatione superficialiterambu-
lantes nulla dulce vine sanctispiri-
tū interī irrozanē. Hi bñ in actib' apo-
stolorū signati sunt p illos q; se spiri-
tū sanctū ignorare respondēt et se tñ
in Johis baptisinate baptisatos q;
vtiq; dura abstinentia predict' zona

pellitia ⁊ camelorum hirsutus hor
rescebat. Tales vt p̄dicim⁹ in austeri
tate mox exterius ābulantes acti
ue vite multo labore operam p̄stāt
et ideo iracūdiores sūt. Martha eni
solicita erat circa fr̄q̄s ministeriū
et ideo erga plurima t̄r̄baba t̄r̄a/
les eniz etiā int̄m attactō aculeo pū
gunt vt intestini et rancozis odiū se
quatur. vel etiā occasionez infirmis
et nōdū p̄fectis fratribus dederint
vt ab ipsis odio habeant mortalit̄
sime peccāt. et q̄n̄ irremediabile pec
catū manet. quousq; fratrib⁹ recō
ciliantur ⁊ correctis moribus se ha
bilitēt vt ⁊ ipsi in pace viuāt et alios
secum in pace viuere permittāt. Et
vide q̄s reprehēbile istud christus
in euāgelio denotauit. Qui scādali
zauerit inquit vnū de pusillis istis
qui me credūt expedit supple magl.
ei vt suspendatur mola asinaria in
collo eius et demergatur in profun
dum maris. Nota q̄ rarissime xp̄s
nū̄ hic penas certas in alio pecca
to distinguit hic autem pro solo scā
dalo demersionē in mari cum mola
asinaria fieri iudicauit. Quis autez
magis scandalizat hominez q̄s qui
ei occasione peccati ⁊ scādali p̄stāt.
De his autem quorum reprehensio
nes vel mordacitates odiū sequit̄
intestinum exemplum nostri tempo
ris ostendamus. ¶ Venerabilis ia
cobus de vitriaco cuius supra feci
mus mentionē vt multis adhuc no
tum est crucem ierosolimitanam ob
salutem multorum in brabantia p̄
dicauit. Contigit autem vt pacif

caturus quadam die mortales ini
micitias. iniuriam passus p̄mo su
ppliciter deinde prostratus pedib⁹
eius semel. iterum et tercio cuz mul
titudine populi p̄sēte rogaret nec
proficeret in rebellem. Conuersus
autem ad populum dixit palaz om
nibus. Contestor vos quia qui sp
nit nos. speznit et eū qui mittit nos.
Rogate ergo dominum vt tale sig
num ostendat in obstinatum homi
nem quo cunctis p̄sentibus pate
at eum hostiliter contra se in reten
tione odiū contra proximum hoc e
gisse. Nec mora. vbi vir sanctus or
rationem expleuit miser ille euerfis
oculis semel iterum et tercio interi
ram corruit ore q̄s cruozem spumās
et saniem horrozis maximum speci
taculum et piaculum omnibus p̄e
buit. Tunc flente populo reuerend⁹
vir fusa prece prostratum erexit qui
mor integerrime sospiratus vbi an
te se inimicum vidit quasi aliquid ro
gaturus cum lacrimis veniam pe
tiuit. ruensq; in oscula eius ad laci
mas et laudem christi omnium cor
da commouit. ¶ Similiter et de
hoc eodem articulo quoddam me
morabile in germanie partibus cō
tigit. Nobilis quidam fra trē vteri
nū a quodā valde plebeo ⁊ ignobi
li occisum perdidit. fugiente eri
go de patria occisor cōtigit vt ille
nobilis ille cum multo comitatu pe
regre p̄fectus impremeditate so
li in agro occurrēt occisor. qui mor
extracto gladio vbi inimicum expe
cīt i terrā p̄strat⁹ occisore clamauit

Miserere mei nobilissime vir p illo qui tui misertus et omniū. mundū istum sua morte redemit. Repente nobilis animus in lachrimis resolutus illam quā extenderat manū retraxit. sed cū hoc ignauie ascriberetur a suis et itez manū extenderet in prostratū. iterato reus ob remissionem peccatorū eius veniā petēs secundo manū deposuit. **T**ertio increpatus a suis cū mortem certius intemptaret et miser ille ob euasione angustie quam omnis caro esset in extremo iudicio perperessura veniā precaret. respondit nobilis genere sed nobilior mente. **E**t ego inquit tibi prozsus mortez ffrīs indulgeo. **N**ec mora eadem die vt audiret missaz ecclesiam introgressus vbi coram imagine crucifixi tertio flexit genua visus est a quodaz sancto viro ad singulas genuflexiones illius nobilis crucifixus caput suū humiliter inclinare. **S**eorsum ergo vir sanctus ille qui solus hoc viderat nobilem euocatum quis esset interrogat. **E**t ille Miles inquit dicoz in terra quā natus sum. **E**t rursus ille. **D**icas inquit carissime nihil celes in quo cōfidois te magis diuinā misericordiā meruisse. **T**unc miles. peccator inquit sum et seculo dedit in nullo prius nisi hodie forsitan veniā pmerui. **E**t hoc dicens quid actū sit retulit. **M**ox ille et quid vidisset exponens ad actū vite gratioris et meriti nobilem exhortat. **E**t digne quidē de viro nobili hoc audif. qz pphus dic. **V**era ingenuitas nō recipit contu-

meliam. **U**nde tarentin? ille nobilissimus diuitem inueniens villicū male dispensantē rebus. **S**umpsissem inquit de te supplicū nisi tibi irat? esse maluitqz impunitū relinquere qz p iram impiū punire. **N**ihil eni tā preclarū tā magnificū quod nō deideret temperacie moderamē. **P**roinde quid pphī sentiāt super eo q inuiriā dimittenda sit. primis videam? **D**icit eni pphus. **N**unqz scelus scelere vindicandū est. qz impiū est meminisse quod oderis ledere quāto iniuius odisse qz leseris. **Q**z magnarum virium est ledentem negligere. **R**es igitur magne clementie est in dulgēdo corrigere peccata nō vindicādo. **R**idiculū est odio nocentis innocentia perdere. **S**ed reuera memoria fragilis est iniuriarū tenax. si qz irascit et ab aliquo penas expevit a se exigit. **M**agni animi est ppiū placidū esse trāquillūqz. et iniurias atqz offensiones supreme despicere. **S**i magnanim? fueris nunqz tibi iniuriā fieri iudicabis. honestū eni genus vindicte ignoscere. **P**ropositū optimi viri et ingentis animi est tā diu ferre ingrātū donec fecerit gratum. nec te ratio ista decipiet succūbūt vicia virtutib? si illa ocito odif se paraueris. **D**iscant ergo apes fidelium pro tempore loco et psona aculeo pungere et nullum intestinū fraterni odij in cordibus retinere. vt sic in mellis dulcore proficiant et fratrem caritatiue correctum emendatum ostendant.

**De non querendo gloriā pro-
prium** **Ca. xviii**

Inter omnia genera anima-
lium illud supra modum mi-
rabile quod apes communē sobo-
lem habent et eis communis est fructus.
Quid monache religiose viuēs. quod
predicator egregie de fructu multi-
plici singulariter gloriaris. Et tuus
fructus si congaudeo meus est. Et
hoc ut Aug. dicit caritas operatur.
Caritas enim teste apostolo non est
ambitiosa non querit que sua sunt.
Rex dauid quē deus hominē fm
cor suū inuenisse testatur in multitudine
populi quasi sub eo audus creue-
rit gloriatus. cū populo suo tanta
aduersione percussus est diuinitus.
ut septuaginta milia populi ange-
lo cedente corruerūt et ipse regni glo-
ria destitutus proprium filium fugerit
et in maxima penuria tribus mensi-
bus exularet. Si ergo regi dauid i
multitudine populi nequaquam glori-
ari permittitur. quid est tibi pastor
prelate. quid tibi monache. quid ti-
bi predicator est et glorie. comunez
tibi sobolem reputes. communem tibi
fructum cū alijs. Paulus ille excel-
lentissimus predicator olim in electis
fidelibus reprehendit quod dicebant
ego quidē sum pauli. ego autē apol-
lo. ego vero cephe. et iuste quia po-
stea subinferunt. Ignobilia mundi et
contemptibilia elegit deus ut nō glo-
rietur in conspectu eius omnis caro.
Quare autē ille gloriosissimus nathan-
nael. cui xps vere super omnes apostolos et
discipulos suos testimoniū phibet

dicens. Ecce vere israelita in quo
dulus nō est. sicut petrus et andreas
quod utique homines erant sine lris et idiote
apostolatus nō accepit dignitatem.
Ibi aug. inuenit videtur quod nathanael
si idiota fuisset apostolus extitisset.
Quid ergo predicator. quod doctor
populi de multis lris gloriaris. Memor
sū loci temporis et persone quod beatissime me-
morie fratris iordanis magistri ordinis pre-
dicatoz predicator strenuus iuuenes
vno tempore tantę parue lratuē ad ordinē
recepit pñsus. lx. ut plures eorū vir
posset ut audiui cū multa repetitōe
ad matutinale officiū vnā legē lecti-
onē. Super quo ut dicitur a fratribus graui-
ad generale capitulū accusatur spiritu
sancto repletus dixit. Sinite illos
ne contēnatis vnū ex his pusillis di-
co vobis quod multos et fere omnes pre-
dicatores videbitis gloriosos et per
quos dominus super multo lucidiores et
litteratiores in salutem operabitur
Quod nos veridico ore dictū vsque
in hodiernū diem vidimus et vide-
mus. Discant ergo melliflui fructus
apes cū gaudio et admiratione si-
delem sobolem communem habere et
non in fructu singulariter gloriari

De mutua et vera amicitia

Ca. xix.

Intra amicitia apes fouetur
ad inuicem. Et hoc iure cū
christus totius virtutis ex-
emplum nequaquam discipulos seruos
sed amicos vocare dignatus est.
Ecclesiasticus quoque de amicitia
elegantē insinuans dicit. Ne obli-
uiscaris amici tui in animo tuo et

spolianerat supra modū. Hic frequenter occurrēs religiosus. rogabat q̄i cū lachrimis pro se orari. sed in nullo se penitus correxit. Cūq; super B eū frequētius arguisset nec tñ in aliquo p̄fecisset. accidit vt repentina infirmitate correptus ad exitū propinquaret. Et ecce subito duo ingētes tenebraz canes lectūz iacentis circuitib⁹ ambiebant. Ipse vero pro tracta lingua p̄pe ad longitudinem pedis dehiscens horribiliter expirauit. Hos igit apes fideliū exhortate que audistis. nolite auaricie sordibus inquinari. sed sicut a deo bñficiū hilariter accepistis. ita hilarit̄ nō habētib⁹ cedatis

De laude et commendatione virtutis.

Ca. xxij.

In apibus quasi habitualit̄ totius virtutis insigne reperiesque in alijs animalib⁹ singillatim sparsa vident̄ in istis natura mater p̄pensiōi beneficio congregauit. Ex his illa quidem si fas est dicere felix xpi mat̄ maria significat. cui veraciter et elegāter sapiēs dicit. Multe filie congregauerunt diuitias tu supergressa es vniuersas. Ih̄ac et tu fidelis anima pro captu tuo studeas imitari. Si vere conaris nō frustraberis in longinquum. Quante aut̄ qualesque virtutes sint. omnis sacra scriptura testatur. Sed et has p̄ diuersa capitula sup̄ dicta scripsim⁹. Mit enī p̄hoz mari⁹ Aug⁹. Iniciū virtutis est imo maxima virtus amare virtutē. Et seneca in p̄uerbijs. Scias cū multis virtu-

tibus abundare qui alienas amat. Virtutem verā intelligo animosā excellēz quā incitat quicq̄ infestat. Nō dat natura virtutē. ars est bonū fieri. Si pōt virtus efficere ne aliquis miser sit facilius efficiet vt bonus sit. Minus enī interuallū a bono ad beatissimū restat. q̄ a misero ad beatum. Omnīū honestarū rerū semina animi gerunt que ammonitione excitant̄. nō aliter q̄ scintilla flatu leui adulta ignez suū explicat. Erigit enī virtus cū tacta est et impulsā virtus et aliorum scientia est et sui. discendūz est de ip̄a vt ip̄a discat̄. Non contingit tranquillitas. nisi immutabile quid cuiuscunq; adipiscaris et hoc est deus. ex animo illuz nō quia necesse est sequor. vnde hominis bonū ip̄a virtus est que inter hanc fortunā et illam id est inter aduersā et p̄spera superba incedit cuz magno vtriusq; contemptu. Neminē estimam⁹ eo q̄ est. sed adficiamus illi et a quibus ornatus est. Atq; cum voles veram hominis estimationē inire et scire qualis quantusq; sit nudum inspicere. p̄ponat patrimonium. ponat honores et alia fortune mendacia corpus ip̄m exuat. Animū intueri qualis quantus sit. alieno an suo magnus. Corpus multis eget vt valeat. animus ex se crescit seip̄z alit. se exēcet. Quid tibi opus est vt sis bonus? Velle. Tunc te scito in omni virtute perfectum cum eo peruenēis vt nihil deum roges nisi qd̄ rogare palam possis. Sic ergo cuz hominibus viue tanq̄ de⁹ videat.

Sic loquere cū deo tanq̃ homines audiant. **N**ullo honestamento eget virtus. **I**psa sui magnum decus est virtuti retroire nō licet. quicq̃ intīgīt in sui similitudinē adducit. quicquid tractat id amabile aspiciū mirabile facit. **O**mnis virtus in modo est. **M**odus certa mensura. virtutez materia nō intrat nec peiozez facit. dura nec facilis nec melior est hilaris aut leta. **Q**uēadmodū minora lumina claritas solis obscurat sic dolores molestias iniurias virtus magnitudine sua elidit et opprimit. nec magis vllaz portionē habent incōmoda cū in virtutē inciderunt q̃ in mari nimbis. **V**irtus non pōt maior fieri. vnus stature est. **C**atho. q̃ die repulsus est lussit. qua nocte occidēdus legit. eodē loco habuit gratulari et vita excedere. **M**agnus et virtuosus anim⁹ deo pareat ⁊ quo cūq̃ fortuna impulerit sine cundatione patiat. **N**ō mirū est in trāquilatate nō ōcuti. **I**llud mirare ibi extolli aliquē vbi omnes dep̃merent. ibi stare vbi omnes iacerent. **S**apienti nichil hoꝝ displicet que ferēda sunt. nā quicq̃ in hominē cadē potest in se cecidisse nō querit. **S**apiēs nihil se minoris vite cōquerit q̃ virtutes eius spacio breuiore claudūt. **P**erfecta virtus est equalitas et tenor vite p̃ omnia ōsonans sibi. **A**biq̃ idem cris ⁊ prout rez varietas erigit. ita te acōmodes tēpori nec te in aliquib⁹ mutes sed potius aptes. sicut manus que eadē est et cū in palmā extendit et cū in pugil-

lū ostringit. **D**e dubijs nō diffinas sed suspensā tene sententiā. **Q**ue possunt cōtingere animo tuo cūda p̃pone. nihil tibi subitū sed totū añ ōspicies. **C**ogitatiōes vagas et inutiles et quasi somno similes nō recipies. **C**ogitatio tua stabilis ⁊ certa sit. siue deliberet. siue querat. siue ōtemplet. nō recedat a vero. **N**on extollas quēq̃ nec deficias. **M**obilis esto nō levis. **C**onstans nō pertinas. paucis familiaris. omnib⁹ equ⁹. **O**mnes tibi pares facies si inferior res supbiendo nō ōtemnas. superiorē recte viuendo nō metuas. cum cōtis esto benignus. nemini blandus seuerior esto iudicio q̃ sermone. vita q̃ vultu. rari sermones q̃ ip̃e. h̃ et loquentē patieris seuer⁹ ac seren⁹ hilaris nō aspnans. **Q**ue nosti sine arrogātia imperties. que nescis sine occultatiōe ignorātie tibi postules impertiri. **N**elis omnib⁹ p̃desse nulli nocere. **M**ēsura magnanimitatis est nec timidū esse hominē nec audacem. **N**ulli preclusi virt⁹ est. omnib⁹ patet. omēs admittit. omēs inuitat ingenuos libertinos seruos reges et exules. nō eligit dominiū nec senlū h̃ nudo hoīe ōtēta est. **C**orpora obnoxia sūt et ascripta dñis. **M**ēs q̃ dez sui iuris q̃ adeo est vagant nec ab hoc quidē carcē cui inclusa ē tēneri queat quo mim⁹ ipetu suo vta tur et ingētia agat et in infinitū cōmes exeat. **T**utū iter est. iocundum iter est ad qd̃ natura te instituit. de dit tibi illa que si nō deserueris par deo ōsurges. **S**ubsilire enī in cclum

De bono hospitalitatis. Ca. xx.

Unt apes hospitalitatis virtuti dedite Apes enī ex/ traneas dūmodo bone et mitis nature sint secū rēpiūt **Q**uid miri p̄per hanc enī et **L**oth euasit in cendiū Et abraham recepit et re/ sectis angelis meruit benedici Et apostolus. **H**ospitales inquit inuicē sine simulatione Et bene addidit. si ne simulatione qz maxime isto tpe in plurib⁹ videm⁹ hospicia simulata vt hoc faciant hoīes aut p̄pter ve/ recūdiā honestatis aut p̄pter fauo rē ⁊ gloriā secularē. pauci vero sim pliciter p̄pter deū. Et vere credo q̄ modo indigentib⁹ hospiciū exhibe ret ei etiā dñs refunderet in p̄nti. et de hoc digna fratris predicatoris relatione manifestū miraculū enar/ rabo. **F**uit in roma vir pius et bo nus qui indifferenter homines reli/ giosos et pauperes ad hospiciū inui tabat. origit aut̄ eū cōfectū senio at/ tenuari vel apoziari reb⁹ tpalibus et angustia bat plus q̄ solitā hospi talitatē exercē nō posset q̄ ad vsus suos. sufficientiā nō habere **C**umqz vna noctiū anxius p talib⁹ iaceret in lecto semiuigilās audiuit vocē di centē sibi. **V**idi caritatē tuā quā in exhibenda hospitalitate multotpe infatigabiliē habuisti. et p hanc ad vitā deuenisti pauperē **V**olo ergo nō solū in futuro remunerare te. ve rū etiā in p̄nti **L**oquere illi diuiti. et de vinea tua que melior ē cū vinea illius cambiū facies **I**pse aut̄ liben

ter annuet verbis tuis. **H**abita er/ go illius vinea in medio illius acer/ bum fodiens in pfundū et sub eo reperiēs quod rationis copijs ē in visum. **A**d hanc igitur vocem cum nō homo p̄tinus obediret. secūdo quoqz et tertio idem quod vox di uina primo precepit **T**ūc homo ad diuites veniens obtulit concambiū vinearū **C**ui diues. **L**ibenter inq̄t ⁊ quo melior tua vinea mea tibi sol uaz. **C**ui pauper nolo ait. sed equo valore cōcambium fiat. et factum est sic. **M**ox pauper cōmunicato secrete p̄filio filio quem habebat et duab⁹ pariter filiabus ad aceruū cum eis supradictū accedit in vineaz et inci piunt fodere cum spe magna **C**ūqz diu fodisset nec adhuc effectus sui si gnum aliquod inuenissent. ceperūt patri suo filius cum sororibus insul tare. **Q**uibus pater. **N**ullo ait mo do possum credē q̄ frustrabor acer uo **P**ater igit̄ cū filijs viriliter insi stentes tandē in pfundū inter ingē tes lapides vas marmoreū plenū aqua. et in ore ipsius vasis ollam vi tream plenā balsamo. et in oreificio olle vas partiūz fictile. et in eo tres lapides preciosos. smaragdum. sa phirum et carbunculum quātitatis non modice reppererūt **N**ihil ergo aquam in vase marmoreo reputan tes eā effuderūt. que vt mox ē effu sa instrumēta crea in quib⁹ labora uerant pfusione cōtingens calorem eris in pulcerrimi auri speciē cōmu tauit. **E**rat enim aqua ex sanguine et carnibus basilisci in modū aque

rosacee p elevationē facta que solet ab alchamistis aurum fieri sophisticiatum. sed hac aqua deus noluit dici viri innocentia maculari et ideo effusa disparuit. Balsamo vero cuius dictus homo debilitatus visu vsus fuisse nescius quasi communi oleo per dies aliquot. recuperavit integer. me visum et post cognito per presbiterum suū qd esset balsamum vendidit illud inestimabili precio et pro lapidibus quos inuenerat preciosis pecunias copiosissimas et multas accepit. Factusq; diues et inclitus glorificauit deum et post se filios et nepotes suos in multis copiis dereliquit. Studeant ergo apes fidelium hospitalitatis gratia pauperes et peregrinos et maxime probatos viua secum recipere et necessaria ministrare.

De auaricia cauenda Ca. xxi.

Quam plura animalium genera cupida sint et auara. apud genus nullis auaricie spurcicius scatet. sed super beneficiū gratulatur. Et digne quidē qz auaro secundum verbum sapientis nihil est scelestius. et hic suppleas christiano. Est enim secundum apostolum auaritia idolorum seruitus quod est peccatū maximū et christianis finibus impulsandū. Hanc auariciam et philosophi detestantur. dicit enim seneca in peruerbiis. In nullo auarus bonus est. in se pessimus. Cupiditate effugere. regnum est vincere. Negandi causa auaro nunquam deest. Pecunia si uti scias est ancilla. si nescis domina. Pecunia non faciat auarū sed irritat. Quid hac re

stulti reputamus? Nihil satis est mortituris. quod diu satis nihil tibi fuerit. ipse alijs satis non eris. Resistendū est occupationibus cupiditatum nec explicande sed submouēde sunt. si semel intraverit locū suū alias instituet precipitans illas obstem. melius non incipientes definēt. nos ceca cupiditas in nocitura non faciatura precipitat quibus si inquit satis esse fuisset qui non cogitamus quod iocundū sit nihil habere quod magnificū plenius nec ex fortuna pendere. Discedat aliquis ista insidio sa bona et sperantibus meliora siquid in illis esset solido aliquis impletur nunc haurientiū sitim. excitat non extinguit. **C**ū dyogeni a capite de nocte fur sacculū cum numis trahere conaretur. et ille sentiret. Trahe inquit infelix ut facias utrumque dormire. docueris ergo mobilia esse que dedit casus. et maiore cursu fugere quod venire nec his portionibus quibus ad summam puentū est retroire. sed sepe inter fortunam maximā et ultimā nihil penitus interesse. **U**nde atigit ut didici fratre minore referente in porta fratris ecclesie cathedralis in gallia ymago usurarii sculpta desuper de lapide quasi cum sacculo pecunie euidentius premineret. ut autem quidā maximus et ditissimus usurarius ciuitatis ecclesiaz debuit intrare per portā. imago usurarii desuper cadens. caput intrare conantis illius et repente contritus turpiter expirauit. **V**idi et ego ipse in brabantie partibus usurarium nequā valde qui multos nobiles et potentes exheredauerat et ipsos pauperes

nō immemor sis illius in operibus
tuis fidelitatez amicicie omnes di
uine scripture commendant. sed et phi
iocūda nimis et pulcra de illa testā
tur. **S**it enī philosophus. **N**ulli^o bo
ni sine amico vel socio iocūda est
possessio. Cum his ouersare qui te
meliozem facturi sunt. illos admitte
quos tu potes facere meliores. **T**a
les igit cōparabis amicos quibus
possis. et in aduersis confidere et in
prosperis nō timere vt et hinc te in
aduersis subleuent et inde te in pro
speris non supplantent. **Q**ualez ami
cum habere volueris talem te exhi
beas erga ipm. **I**ta semper amicum
habeas vt posse fieri inimicum pu
tes. **I**ta credas amico ne sit inimico
locus. **T**urpius nihil est q̄ cum eo
bellum gerere cum quo familiariter
vixeris. **E**go monstrabo tibi ama
torium sine medicamēto sine herba
sine vllius veneficij carmine. **S**i vis
amari ama. **N**egotiatio est nō ami
cicia que ad cōmodum accedit. nō
quicquid cōsecutura sit spectat. de
trahit amicicie maiestatem suā qui
illam parat ad bonos casus. **S**i ali
quem amicum existimas cui nō tan
tundem credis q̄ tibi. vehementer
erras et non satis nosti vim vere a
micicie. **O**mnia cum amico tuo deli
bera sed de ipso prius. post amiciciā
credendū est. ante amiciciā iudicā
dum est. **T**u ita viue vt nihil illi cō
mittas nisi quod ommittere etiaz ini
mico possis. **D**iu cogita anteq̄ tibi
in amiciciam aliquis copuland^o sit
Cum placuerit toto illū pectore ad

mitte taz audacter cum eo loquere
q̄ tecum. **U**trumq̄ viciū est et omni
bus credere et nulli. **S**emper in ami
cicia fixus esto. **C**ontra amicū nulli
credas nisi q̄ ipse probaueris. **M**e
ra amicicia nunq̄ sefellit sed semp
stabilis perseverat. **S**i vero in ostra
rium adum est nunq̄ vera fuit. **D**e
duobus amicis vir philosophie de
ditus ista narrauit. **E**rat vt memi
ni parum ante nostra tempora iuue
nis quidā sagax ingenio diues val
de qui nuncios suos per diuersas
mundi ptes causa mercationis mit
tebat. qui vt venerūt quidā ex ipis
in partibus orientis reppererūt gē
tilem quendam in omnibus copiis
et rebus mūdi super omnem modū
ditissimū liberalem in omnibus et fi
delem. **Q**uidō plura? **N**unciant illi se
habere talem dominū vadunt et re
deunt. munera ex parte domini sui
gentili deferunt. referuntq̄ maiora
iuueni xpiano. **E**t vide tantuz amo
re admirationeq̄ succendit q̄ pro
perat cum multo comitatu et mune
ribus in oriente videre gentile quē
ille cum magna gloria et exultatiōe
susceptum expertus est. honestū ho
minem. moribus sagacem ingenio.
et pre omnib^o liberalem. secumq̄ te
net illū non paruo tempore nec par
uis expensis. **Q**ui cū redire delibēa
ret ad patriam eum ad thesauros
incōparabiles introducit. sed cū ali
quid ille accipere recusaret ostantis
sime tandē ostendit illi septem puel
las virgines in oclau nobilissimas
genere et pulcherrimas in decore.

quas sūm ritū suū ducere pponēbat
tēpore oportuno. et dixit ei. Ex his
tibi vnā eligas in vxorem. **D**ec mo
ra. **I**uuenis super modum animo
captus et oculis vnā elegit pre
stantiorem moribus et decore. Cui
gentilis. **O**ptionem inquit dedi tibi
et tu quidem mihi pre omnibus di
lectissimā elegisti. et tu quidem sa
piens experieris quid dederim tibi
et ego vt minus sapiens propter te
quod dimiseris non causabor. **H**ec
dicens sponse tradidit et digna mu
nuscula et eam tradidit xpiano. **E**t
ille ad propria veniens sponsā suā
in magna gloria baptisatam acce
pit vxorem et mulierem mire virtu
tis inuenit. **I**pse autem audus glo
ria et diuicijs in virum profecit ma
ximū ciuitatis. **G**entilis autem fre
quēter recolens quid in dicta iuue
cula pōidisset grauari cepit animo
vltra q̄z credi potest. et paulatim p̄
tristitia cōtabuit in eo species atq̄
sensus. **D**e die autē in diem. de an
no in annū. de tempore in tempus
decrescens rebus. cum nihil curāet
de omnibus que haberet. tandē ad
extremāz miseriam deueniens exul
de patria quasi infatuatus pulsus
est ab amicis. **Q**ui cum quid ageret
ignozaret incidit cordi eius amicū
visitare debere pro quo ista contu
lerat nec posse credere euz futurum
immemorem et nunc tanti piaculi
contemptorem. **A**ggressus ergo iter
venit ad locū vbi illa manebat. pul
savit ad portam quendāz amici sui
dixit quis esset. neglexit nūcius ver

bum non intrōmissus est. **Q**uo in fa
cto gentilis contristatus est ad mor
tem. **D**espere veniente super vasū
ecclesie atrium se proiecit. **I**ntempe
ste ergo noctis silentio quidam in
diatus latrunculus transeunti. occi
dit eū. clamq̄ discessit. **M**ane autē
inuent⁹ est homo occisus et iuxta gē
tilē ignot⁹ capīt et gurgatis nobili
bus et p̄lo ciuitatis offerē capē et
sibi factū imponit. qui cū desperati
one fact⁹. homicidiū nō negaret. il
le quondāz amic⁹ eius stans diut⁹
stupefact⁹. contēplat⁹ est hominē et
agnouit. statiq̄ p̄siliēs cū ille duce
retur ad mortē clamauit. **I**nnocēs
iste ē. ego sū q̄ factū feci. **D**ec mora
dū cū maximo clamorē et meroē po
puli. p̄cūberet decollād⁹ ille q̄ factū
fecerat. p̄uidētia diuina verit⁹ tam
nobilē et innocentē hominē dep̄re.
In mediū p̄siliēs exclamauit. **I**nno
cētes ābo et p̄m⁹. **A**lecūd⁹. **E**go sūz
ille neq̄ssim⁹ qui homicidiū p̄petra
ui. **M**ox iudex et p̄cēs ciuitatis mi
rabiliē stupefacti limē capiūt dictos
tres viros et factū diligēt⁹ p̄scrutā
tes cū veritatē p̄ oia agnouissent.
innocētes absoluūt et ip̄m reū pre
āmiratiōe piaculi dimittūt. xpian⁹
autē ille obujs manib⁹ et oculis ami
cū suscepit. et vt breuē dicā inuitat
ad fidē. ānuīt ille. baptisat⁹ est. acce
pit vxorē nobilē et sobrinā amici. et
eo cogēte. dimidia cū illo bona par
tit⁹ est q̄ habebat. **A**p̄es ergo fidei
um xpiana et debita amicitia ad in
uicē foueāt. studeātq̄ dīne grē de
diti ex^m saltē gētilis hominis imitari

viderim vel gustauim. **L**eti ergo in fa-
cto mirabili domum perreximus. ce-
nauimus. reuersa familia quotquot
erant in domo satiati sunt. missisq;
partibus his qui non sibi prepara-
uerant. gratias domino retulimus
largitori. **N**arrauerunt mihi fra-
tres ordinis predicatorum in traie-
cto qd prior eorum frater guardus
vel guinardus quem ipse cognoui
domū hospiciū post prandiu in-
troiuit dicens. **N**ade inquit cellera-
rie et affer fratribus et mihi cyphū
vini si potes. **E**t ille vere inqt tres
dies sunt qd eleuato dolio vinu; to-
taliter est extractū. **Q**uid plura; **J**u-
bete priore redit ad dolium cellera-
rius repletum inuenit. et vltra spem
fratribus diu postea ad augmentū
miraculi ministravit. **N**ec ab re vi-
di quendā iordanu; virum in reb;
tenuem sed elemosinis deditu; sup
vires. **A**nno autē ab incarnatione
dñi **M**ccxxxi. sup renū et mosellaz
in theutonia vinoru; caristia habe-
bat. et accidit qd duo fratres ordi-
s predicatoru; ad dicti viri hospiciū
declinarent. quib; hilariter introdu-
ctis filium cū lagūcula pro vino mi-
sit. quo reuerso dixit filio mater. de-
fectu; cordis frequēter in mane pa-
tior. tu autē mihi nocte hac haustu;
vini reserues de laguncula. quia ni-
mis tarde solet pater tuus añ pran-
dium vinū demandare. **H**is dictis
omnes conseruerūt ad mensam qui
erant in domo. **E**bibito autem fere
de lagūcula vino. filius in aure pa-
tris matris verba susurrat. **Q**ue ille

quasi cū indignatione dissimulans
lagunculā in magna quantitate cū
hospitibus exhausit. **M**ane ergo il-
lis recedentib; et eos hospite dedu-
cente. cepit mulier fm vsuetum mo-
dum cordis defectū pati. et vocato
filio quesuit si aliquid esset in vascu-
lo. et ille inquit nihil. **C**ui anxia ma-
ter. versa inquit vt intincta bucella
panis. cordis mei debilitas releuet.
Accessit puer leuauit vasculum inue-
nit plenū. **Q**uod vt vidit mulier ex-
clamās cecidit et fere pre amore de-
fecit. **C**urrens autem filius post pa-
trem et fratres quid factum sit reci-
tat. quibus in laudem christi cuz la-
chrimis resolutis. orat hospes redi-
re fratres benedictionē recipe quā
dedit omnipotens. negāt illi. omen
dant illū deo et cū bñdictione remit-
tunt ad ppria gratulantē. **P**ost mltos
vero annos cū hoc a fratrib;
treuerensib; audiuissem et p descen-
sū moselle fluminis domui dicti viri
in nauigio primassem. exiui nauez
et iui pedes ibi vidē virū vxorē illi;
et filiū. et redij edificat; nō modicū
in modo et vbis ei;. **E**rat ei tot; ex-
tra modū vite xbo; et gestuū habi-
tato; illi; terre. qd in vinetis mōtiuz
et desertis. agrestes morib; ouersāt.
Ad scdm qz articulū qd egeni se ho-
spicijs inducēdi. venēabili **D**oe de
belomē tle miracū otigit. **R**ecedē-
te viro suo nobilissimo milite et nō
q̄i dieb; plurib; redituro perēte le-
so hospiciū r̄cept; ē. ille g; gemēte et
causate debilitatē corpis fatigari.
petit in lectu; suauissimū se deponi.

C. **D**ña autē credēs

nullū lectū dñi sui meliozem. in eo leprosus hominē mox deponit. **N**ec mora. ex inspirato dñs rediens petit in thalamū intromitti. **D**issimulante ergo dñā cōiecit ille aliquem esse in thalamo et irruptione facta hiemali tpe lectū suū rosis fragrantissimis coopertū inuenit. **A**miratus igitur querit quid factum sit indicat vxor. nec mora in laudē xpī ambo cū lachrimis resoluunt. **N**ot tertium articulū qđ vestiēdus est nudus. **I**llustris dñā Aleidis carnotensū ac blesensū comitissa mihi de quo suo retulit dicens. **M**obilissim⁹ ac potentissimus in baronibus galie comes carnotensū ac blesensū pariter **T**heobaldus liberalissim⁹ omni suo tempore extitit in donando. **I**ste hieme media quē tunc soluto magis inhorruit p viāz cū multitudīne transeunte. obuiam habuit pauperem nudum. **Q**uo clamante respondit comes. **Q**uid petis? **C**ui pauper. **D**a inquit cappaz. quāz habes indutam. **N**ec mora comes extractaz cappā pauperi dedit dicēs. **S**i quid vis amplius pete. **E**t pauper. **D**a et sup tunicale quod habes quo habito statim tunicam petiuit quāz vt comes dedit remansit in lineis. **C**ui pauper. vides inquit comes qđ caput habeaz rasū et nudū da et pillem. **T**unc comes paululum erubescens. calu⁹ enī erat. **N**ūc inqđ carissime nimis insistis qđ h ipse carere nō possū. **H**oc dicto relictis vestibus paup euauit. **C**omes vero de equo cadens fecit lamentabilē plā

ctū. et omī tpe postea tale qđ cauēs omni se petenti tribuit. **I**n quarto aut articulo qđ primū non oportet despiciere sed fouere. **C**hris⁹ eundē de quo dixim⁹ comitē solatus est tali modo. **L**eprosus quidā quasi in meditullio vie inter carnotū et blesum mēbris deformat⁹ et sed⁹ valde manebat quē comes **T**heobaldus pro sanctitate vite plurimūz diligebat. et semp per eandē viā transiēs visitauit. **C**ontigit aut comitē alias moras facere fere p annū et medio tempore leprosu mori. **R**euerfus autē comes p locū transijt. relictis qđ omibus solus casam intrauit et hominē quē tabefactū lepra reliquēat cute intentē et integerrimū mēbris inuenit. **S**tupefactus comes et diu secū hesitans qđ naz esset. **E**go sum inqđ leprosus. ille amic⁹ tuus et nūc p manū dei sanus effect⁹ suz. **S**up est qđ mihi corona iusticie. tibi verō vice repēdet dilectiōis in illū diē iust⁹ iudex quāz mihi et alijs paupib⁹ exhibere dignantissime voluisti. **H**oc dicto comes cuz magno gaudio et lacrimis sicut an sp in ipso et in alijs leprosis osueuerat osculabat man⁹ eius. et valedicēs ei suos psequēbat. **V**eniētī autē comiti qđ az ex militib⁹ arridēdo dixit. credebatis more solito leprosu amicūz vrm qđ adhuc viueret visitare. h frustra qđ iāz diu carnis viam ingressus est vniuerse. **T**ūc comes pmo sciēs leprosu esse defunctū caute dissimulauit. et vere recolēs qđ vidissz respōdit. anime eius misereat omnipotēs et clemens

mulier occupierat in boue mox trāsi-
misit. qua omeſta mulier ex toto cō-
ualuit. Mira res horrendum specta-
culum. Mane factō cū frater cōuer-
sus famulos suos ad aratrū seque-
retur vidit bouem occisum arantez
in aratro et extra q̄z credi potest ter-
ribiliter stupefactus recurrit ad do-
mū intrat thalamū requirit carnes
repositas nihil de boue proſus in-
uenit nec carnes nec pellem nec sal-
tem sanguinē quem effudit. Huius
rei tres fratres cōuerſi in domo te-
ſtes ydonei pro veritate fuerunt. Et
ipse carnifex vir fidelis et bon⁹ nec
non super omēs ipsa mulier que in
sola bouis occisi carne cōualuit co-
meſta et non in alijs potuit quia in
eis quodā occulto sed tamen natu-
rali instinctu cum violenta deſiderij
virtute decreuit. **F**amiliam autem
curie res penitus latuit. quia eaz di-
uulgari abbas ſtrictē prohibuit.
Apud ipſum abbatem res adeova-
luit vt ſicut ip̄e dicebat qui ante na-
turaliter parcus fuit largus super
omnes abbates ordinis et pius in
pauperes extitit. **H**ic poſtmodū in
clareuallēſi monaſterio abbas ele-
ctus et translatus cum multis val-
de archiepiſcopis epiſcopis abba-
tibus et prelatis ad generale conſi-
lium rome a domino papa grego-
rio nono vocatus. a frederico impe-
ratore in lumbar die partibus cap-
tus eſt. **E**t poſt trienniū ab ipſo im-
peratore p vite meritis ſpecialiter
eſt dimiſſus et poſt pauca reb⁹ hu-
manis eſt exempt⁹. **H**ūc ſpecialiſſi-

me deditū lacrimis vidim⁹ vt illi di-
xerunt qui hoiez ſecretius agnoue-
rūt in tantū diuine otemplationis
aſſiduitate vacabat vt ei dñs mltā
in viſione mōſtraret de quib⁹ non
nulla ſcripta vidim⁹ et pbata. **H**inc
potius ſpecialiter videam⁹ de
eo q̄ panis eſt dandus pauperi. et
q̄ in exempluz hui⁹ rei anno ab in-
carnatione dñi Milieſimocentefimo
nonageſimoq̄nto multa p gallias
et theutonie partes miracula oti-
gerūt. **E**x quib⁹ vnū referā qd̄ cuidā
matrone in brabancie partib⁹ cōti-
git quā optime noui. **E**rat in illo
tpe cirra montes alpiū et anglicuz
maē famēs pualida ita q̄ omunis
multitudo populi pmaxima more-
ret. tunc illa quaz dixim⁹ matrona
genere clara et opib⁹. egenis cepit
ſine pondere menſura et numero li-
beraliter erogare. qd̄ cernēs vir ei⁹
miles artauit eā et ei farine menſu-
rā certā per ſingulas ebdomadas
dari fecit. **Q**uā vbi die quadā totā
expēderat. inſtāte paupe et petente
precepit ancille dñā vt diligēt ſco-
pata cista in qua farina fuerat ſpo-
ſita paupi ſiq̄ inueniret afferret. et
fecit ancilla vt iuſſit dñā. poſt hunc
venit et alter q̄ ſe nihil omeſſiſſe in-
fra brouum deplozabat. quod vbi
audiuit dñā fleuit et iterato iubet
ancille ſcopare ciſtag et pauperi al-
quid impartiri. iurat ancilla nichil
penitus in ciſta remanſiſſe. **S**ed in-
ſtante domina cum lachrimis vt at-
temptaret. currēs impaciētius et ci-
ſtag aperiens plenam florentiſſima

simila mox inuenit. Ad cuius intuitum ancilla clamans horrefice cecidit in extasi resupina. Clamore audito occurrit dñs occurrit dñs occurrit famuli. et viso miraculo in comune dñm benedicunt. Mox vir ipse oreu letus aperiens omnibus ex illa die conuenientibus dedit. Nec defuit annona cistarchis donec supueniente augusto appiaret dñs populo quem afflixit. Dixit autem mihi dictus miles maritus dñe quod nisi fuisset miraculum nequaquam sibi tria vel quatuor oreas sufficissent. sed et ipsa venerabilis et nobilis femina sicut confessori suo michi sincero amico et cum gaudio mentis dixit quod et nocte et die septem horis que canonice nuncupantur aus mire pulcritudinis et decoris eam dulcissimis et ineffabilibus vocibus annis ante mortem plurimis consolaretur. elanguit enim multo tempore lecto iacens. Cumque quasi uissem ab ea cuius aus uocem imitari illa volucris videretur. Nihil ait in terrenis est quod illi posset vocibus comparari. Nec solis auribus delector in illis. verpetiam ad cor interius transfundit modulamen et ex eo spiritus meus ad delicias eternas desiderantius excitatur. Hinc eidez beatissimi me mulieri ut mihi ipsa cum lacrimis reuelauit. temptatiōe quadam. xvi. annis quasi quotidie laboranti. in vigilia solennitatis sue beatus martinus in ecclesia oranti apparuit. qui quasi viueret pontificaliter insulat altaria singula cum thuribulo circumiuit. indeque ad eam veniens ab illa temptatiōe diutina liberauit. Quis mi

ri. Omne aial diligit sibi simile Martinus adhuc cathecumenus christum in paupere veste ostendit. Ita autem nunquam letam vidi. nunquam ridentem nisi cum manus liberas ad egenos extendere potuisset. Et vere beatus et digne. quia hominem cui deus cor beneficium tribuit et elemosinis dandis hilariter delectari. nihil in terrenis credo dulcius experiri. Si vero talium quod non sufficeret dare quod voluit. ut frequenter et sepe visum est. eidem benignitas domini quod non habuit ministrabat. unde mihi ipsi res mira satis contigit quam si factam regere voluissem non potui eo quod multis innotuit. Mense augusto familia circa mensem instantius occupata. factum mane praedio inter me et dyaconum qui mecum religiose degebat. rete sumpsimus et ut tempus deducerem ad piscinam late diffusam accessimus ad piscandum. Remisso ergo dyacono in custodiam domus. intraui solus nauiculam piscaturus. Multo ergo merfui capere aliquid longa die frustra sum conatus. Et circa occasum solis cum exire temptarem. ecce praediatus dyaconus cum tribus fratribus minoribus hospicio receptis veniebat. Quos ut vidi gaudius sum et omissa salutatio praegaudio dixi. Per totum diem laborans nihil praedicti in verbo aut vestro laxabo rete. Et accepta corda qua unus cinctus erat. retis funiculo alligavi. prima ergo vice iactato reti in terram. traxi octoginta pisces talis qualitatis saporis et elus. qualis nunquam ante vel post in eadem piscina vel alia eiusdem speciei

ex angelis. liz nec ad hec efficacius vehiculū q̄ virt' est. Postremo qui dem exemplū virtutis omnimode posuissē si nō defectum virtutis in omni homīe reperissē. Nemo enī bon' nisi solus de'. Scio tñ pso naz in brabancie partin' adhuc in carne viuentē. quā et ouerſatione ⁊ vita ānis triginta familiarissime no ui. de qua qui cū illa annis sexagin ta fuerunt fidelissime testati sunt q nūq̄ in factis eius aut dictis aliq̄ aduerterūt quod saltē veniale pec catū iudicari ab yllo posset homīe Mozes incessus et verba tam com posita tam sincera tam angelica sūt vt modus eius vite super homines credi posset. vultus eius tante maie statis et glorie vel gracie apparuit. vt omniū in se ōtuentiū vultus pre nimio stupore et admiratione con uertat. Satagant ergo apes fideli um fm datam sibi gratiā habitua liter insigniti. Quod enī sine habitu multimodi exēcicij ingenijs nostris adheſerit sicut artes diuerſe sūt. vel cordis intimis et virtutes. facilima dissimulatōne abolebit obliuio. qđ vero habitu diuinaliter est infixū pma net inconcussū.

De ratione reddenda in ōmissis officijs

Ca. xxiij

Ant et inter apes diuerſa quidem officia. alie ſtruunt alie poliūt. alie ſuggerunt. alie distribuūt ex eo qđ alatum est. Hic nōre potes diuerſa officia clau stralium. Ad litteraz ſtruere dicunt qui monasticis institutis puidēt i

ſtructuris vt prepoſiti. Polire vero dicunt qui eccleſiaſticis operib' pre ſunt vt ſacriſte. Suggestere vero di cim' illoz quoz ōilio regiſ mona ſt eriu vt ſūt maiores ſeniores atqz prudētes. Distribuē aut cellerario rū est q̄ cibū alijs tribuūt in tempe oportuno. Ihoz officia in regula be ati Aug' et in regula beati bñdicti ſingulariter diſtinguūt et ex eoz traditionib' etiā inter canonicos ſe culares eozūdeſ officioz noīa ſor tiunt. His opetit q̄ſi ſummo iudici deo rationē de ſuis officijs redditu ris ita dñō deſeruē vt inter bonos et fideles ſeruos euge mereant au dire ⁊ intrātes dñi gaudiū ſup om nia bona illius oſtitui mereant.

De diuerſitate et certamine vir tutum.

Ca. xxiiij.

Aderes omnes certare de munere. lucidiſſime vez est Munus apud fideles opus eſſe virtutis. Sicut aut nō oīm eſt virtus ita nō omnis virtus eſt om niuz. Nemo eſt bonus niſi ſolus de us. et dicē bonitas eſſentialis que ſoli opetit deo. nō accidentalis. Si cut enī omīs creatura ex nihilo ſcā eſt. ita teſte beato Aug'. ad nihilūz tendit ſi ſibi met relinquaē. et nō p uidentia diuina in ſuo mobili tene atur. nō ergo omnis virtus eſt om nium quia ſolius dei eſt. Certes er go fidelis anima de munere virtu tis alicuius et ſi non de virtute om nimoda. Certes deo tuo offerre ali quid quod in conſpectu eius grati ficē oblatū. alij aux in ſp̄lo dei. alij

argentū. alij gemmas. alij purpurā
 alij coccū bis tinctum. atq; alij alia
 offerebant. **M**ecū bene agit si pilos
 capraz aut minutū cū vidua in ga
 sophilaciū dñi posuero. **P**rimo cor
 neliz. postea romā obtulit petrus
Maria magdalena p̄ciosū vnguē
 tum. paulus fere totū mundū. apo
 stoli ceteri singulas regiones. vtpo
 te **A**ndreas achadiā. **J**acobus ma
 ior hispaniā. **J**ohānes asyaz. **T**ho
 mas indiam. **J**acobus minor iude
 am. **P**hilippus persidez **B**artholo
 meus indiā minore. **M**atheus ethy
 opiam. **S**imon ⁊ thadeus mesopo
 tamiā. **M**athias palestinam. **M**arti
 res generaliter sanguinē. **C**onfesso
 res linguā. **V**irgines sanctimoniā.
Nec desuit sanctorū aliquis qui nō
 de p̄prio certaret munere. ne in con
 spectū sūmi vacuus appareret. **S**ed
 et nostrū quilibet certare de mune
 re gestiat ne lampade vacua cū fa
 tuis virginib⁹ excludat. **P**almes q̄
 dem cuz lignis et folijs grauid⁹ cul
 tui q̄i filo tenuissimo in stipite pen
 det vt vix posset auelli. **Q**uantula
 cunq; virtus sit compage caritatis
 te tenebit in xp̄o dūmodo omnino
 non cadas. virtute enī nemo male
 vitur. **N**ullum diez penitus p̄ter
 mittas. nulla te sollicitudo. null⁹ la
 bor excuset qn boni aliquid operis
 facias. **E**t vide causam. **I**n libro de
 natura rerū **P**linius auctor est q̄ di
 cit. q̄ gallina a serpente nō p̄t infi
 ci ea die qua ouū ediderit. **Q**uid in
 ouo in quo spes est pulli nisi fruct⁹
 boni operis p̄ quē spes vite perpe

tue designat. **Q**uale autē debeat es
 se opus. illud p̄pheta **I**saias osten
 dit dicens. **F**rango esurienti panem
 tuū. egenos vagosq; induc in doi
 mū tuā. **C**ū videris nudū operi cū
 et carnē tuā ne despereris. **Q**uattu
 or ponit hic. dare panē esurienti. ho
 spitē suscipe. nudū vestire. nō despī
 cere p̄mū s̄ fouere. de his quatu
 or exempla ponemus. **D**e p̄mo q̄
 subueniendū est pauperi. **I**n nostro tē
 pore anno ab incarnatiōe dñi. **M**cc
 xxij. **Q**uidā abbas **W**ilhelm⁹ noie
 monasterio vilariensi in brabantie
 p̄tib⁹ fuit q̄ in paupes larg⁹ valde
 et pius tali occasione miraculi existi
 tit sicut f̄ri **W**altero quondā priori
 frat̄ p̄dicatoz in treueri a quo et
 ip̄e accepti idē abbas secretius enar
 rauit. **C**uria erat cenobio vilariensi
 in locensi vel laucēsi comitatu salba
 die q̄ heyr dicif attinet in qua bos
 oueris f̄rib⁹ fuit elegās forma pin
 guedine et virtute de cui⁹ carnibus
 paupcula pregnans omedē irreme
 diabili desiderio cōcupiuit. **N**lebat
 autē quotidie ⁊ q̄i cū vite piculo tor
 quebat. dabant illi bouine carnes
 pulcerrime. s̄ ad restringendū eius
 ōcupiscentiā nō valebāt. **V**eniente
 ergo abbate **W**ilhelmo ad curiam
 et narrante ouerso fratre piculum
 mulieris. respōdit abbas. **M**elius ē
 occidi bouē q̄ hominē. s̄ secrete s̄
 facias et cōple desiderū mulieris.
 induxit ergo frater ouersus bouē
 vespere secretus in conclauī et occi
 sum excoziatumq; membratim diui
 lit et reposuit. **P**articulā rei o quā

deus. Quid aut philosophi de misericordia in pauperes sentiāt videamus. Homo qui in hominē miserī corā est meminit sui. Et quidē auarus sibi pessimus est et in nullo bonus. Inopi qui beneficium dat. bis dat si celeriter dat. Qui succurrē potest morituro et non succurrit. occidit. Quid est dare beneficium? Imitari dñm. Succurre paupi immo potius occurre. Eo animo quo acciperis debes dare. si vero non eguisti accipere. eo letius dare debes quominus eges. Errat ergo si quis beneficium libentius accipit q̄ reddit. Sepe quod dat̄ exigūū est qd̄ aut sequit̄ magnū est. Nihil carius est. mam̄ q̄ beneficium. q̄ diu petim̄. nihil vtilius q̄ cū accipim̄. Quēis quid sit quod obliuionē nobis faciat acceptorū? Cupiditas accipiēdo rū. Sic debem̄ erogare quō vellemus accipe añ omnia libent̄ cito sine vlla dilatiōe. Ingratū est quod diu inter man̄ dat̄is hesit. Gratissima sūt bñficia pata facilia occurrētia vbi nulla mora fuerit in accipiētis verecundia. Qui h̄ tormentū remittit multiplicat mun̄ suū. Nō tulit gratis qui cum rogasset accepit. Nulla res carius cōstat q̄ que precibus empta est. Optima res addicē d̄ba bona reb̄ bonis et p̄dicatiōe hūana cōmēdare q̄ prestat. nōnūq̄ magis obligat q̄ dedit parua q̄ magnifica. Opes equit̄ animo q̄ exigūū tribuit v̄l si libent̄ q̄ paup̄tatis iue oblit̄ est dū meā respicit. Nihil eque vitandū in bñficio q̄ iactātia

res loquūt̄ nobis tacentib̄. Non est bñficiū nisi quod a bona voluntate p̄cedit. Nō est bñficiū nisi qd̄ ratōne dat̄. qz ratio omnis honesti comes est. Videbo ergo qñ dem. cui dem. quēadmodū. quare. Des igit̄ tpe necessitatis pauperi large p̄pter deū. Primo dem̄ necessaria. deinde vtilia. postmodū iocūda. Et in his q̄ sūt necessaria qd̄az p̄mum obtinēt locū sine q̄bus nō possum̄ viuere. quēdā secundū obtinēt locū sine quib̄ nō debem̄ viuere. quēdā tertiū sine quib̄ volum̄ viuere. Sūt quēdā nocitura impetratib̄ q̄ non dare sed negare bñficiū est. Estimabim̄ ergo vtilitatē potius q̄ volūtatē poscentiū. Sepe enī noxia concupiscim̄ nec respicere q̄ p̄niciose sūt licet. qz iudiciū interpellat affectus. Unde ea demus que nō tm̄ accipere sed etiā accepisse delectet. Exorari in p̄niciē rogantiū seuā bonitas ē turpissimū dandi gen̄ est incōsulta donatio. viro bono dabo. erit ei in sūma inopia. grat̄ et cū omnia illi nō deerūt. nō deerit anim̄ bonus. Eligā virū integrū simplicē memorē gratuz alieni. abstinentē sui nō amarū nō tenacē beniuolū. anim̄ totus quicqd̄ cōmiseris illi ad onus suū et p̄niciem et occasionez miserie facit. Nihil enī potest ad malos p̄uenire quod p̄sit immo nihil quod non noceat. Tu ergo lector s̄m ista que legis exerce virtutem et omni tempore certare de munere videaris. quo deum places et p̄mū. et copiosius meritis augearis

De vigili cura officiatorum. Ca. xxv

Uideres alias inuigilare quod
rendo victualia. alias de cu
stodia esse sollicitas et dili
gentem custodiā adhibere. Certu
re de munere dici possunt qui secundum lit
teralem sensum in aliquo comune ne
gocium studuerunt quotidie promo
uere. Inuigilare autem querendis vic
tualibus rerum venalium mercatio
nes exercere et commutatione non ne
cessariarum rerum quotidiana sollicitu
dine prouidere. et hi mercatores in ci
sterciensi ordine nuncupantur. Ihs qui
in egipto inter mundi tenebras pre
ciscentibus valde necessarium est. ut cum
Ioseph puerum ipsum secum tollant.
Ihs vigilantissime cauendum est ne
aliqua per talem modum exerceant per
que sanctus ordo inter illos qui re
ligiosorum actus fraudulenter obser
uant scandalum infamie paciatur.
Ne eni illi per quem scandalum ve
nit. Ihs accidit quod in vacellensi mo
nasterio quoddam nostro tempe mo
lendinum factum est quod stramina et pa
leas quasi in farinam tritione puali
da querebat. Tali autem farina porci
admixtis fufuribus impinguebant
venundatisque eis in primam camera
ensem cimitatem. cum pulmosa et non so
lida caro inueniret in illis. et ex hoc
graue scandalum oriret. quidam ipsius
monasterii sanctissimus frater lamber
tus nomine cognomento pater no
ster. audito quod actum est manus
et oculos eleuauit ad celum et dixit
Nunc amplius domine deus huius mo

lendini mola vertat. **N**ec mora die
to citius machina totaliter corruit
et simpliciores fratres et monachos
sui miraculo a scandalo liberauit.
Proinde de castris sollicitos dici
mus et eius custodiam adhibere pre
latos ut priores et superiores in clau
stris vel illos qui dicuntur officio cu
ratores. Ihs maxime vigilanter in
cubito ne sessiones inordinate et intra
et extra suspecta colloquia teneant
per que pax domestica vel regula
ris disciplina negligentius subuertat.
Ihs etiam inter cetera prestanter
incumbit ne fratres minus timora
ti aliqua per usuras vel iniuste adque
sita ubi certe persone inueniri possunt
quibus debet restitui. monasteriis
attrahant et ex his diuine vindicte
periculum non solum ecclesiis sed etiam
generaliter sic ex peccato. Nichil
populo israel cunctis incumbat.
Ihs accidit nostro tempore ut cer
tissima relatione didicimus in predi
cto vacellensi monasterio ut congesta
cuiusdam defuncti feneratoris de at
trebaco pecunia in ipso cenobio ser
uaretur. Igitur die quadam cum ille
famosissime sanctitatis frater Wal
terus monachus scilicet de beamont
iuxta scrinium in quo pecunia serua
batur oraret desuper diabolus sedere
videret. territus autem ad horam sed
signo crucis munitus interrogat. quod
hic sedes? Quid hic expectas neque
sime humani generis inimice? Cui il
le. Bene inquit et iuste hic sedeo. Bene
quod meum est obseruando. **N**ec mora
monachus ad abbatem currens quod

deo prima omnium vouit et sterilem a fructu bonorum operum legis maledictione plebendum ostendit. In cuius rei figura Christus postea sicui non habenti fructus maledixit et aruit. Sed et discipulis plane dixit. Omnis arbor que non facit fructum bonum excidetur et in ignem mittetur. Proinde nota quod virginitatis decus contra illos qui preferunt nuptias virginitati virginis matris necnon et eius filii virginitatis. qui omnis virtutis exemplar est gloriosissime commendat. Et ad exemplum baptistarum vide. quo maior inter natos mulierum non surrexit. Sed et apostolum et euangelistam Johannem qui de nuptiis specialiter vocatur a domino. cui in cruce virgo virgini commendatur ut liliū liliorum Christus nostri amore laqueus. ex utraque parte fulciret. Et beata quidem virginitas lilio comparatur. tamen propter candorem niuem. tum quod ex se folijs repandis constat. ut cordi primo. deinde quicquid sensibus corporis ab omni contagio illibatissime caueatur. Et bene folia ista repanda dixerim quod promittens et apertum significat. quod licet omnis gloria filie regis ab intus quantum ad scientiam erigatur. tamen quod dominus in euangelio iubet ut opera nostra ad exemplum luceant proximorum. necesse est ut oppositio forinseca sensuum ad commendationem virginis dignitatis ordinatissime famuletur. Quod utique de regina virginis sanctus quidam eleganter asserit dicens. Licet maria etiam in corpore mulierum pulcherrima fuerit. utpote quod concepit sine admixtione virili. et peperit

rit speciosum forma pre filiis hominum. tamen ita ordinatissima fuit in moribus ut nunquam eius decetissima pulchritudo quicquam etiam facinorosissimum luxu ad concupiscentiam saltem tenuissima temptatione commouit. et hoc per spiritum sanctum cooperantem in ea credimus et fateamur. quomodo enim aliter fieri potuerit non videmus. Igitur lectorem nostrum ut plene confidamus non pigebit de gloriosa virgine aliquid inserere lectioni. per quod et ad amorem ipsius et dignam venerationem eius sincerius accendamus. **I**uuenem fuisse prope nostra tempora in germanie partibus certa relatione vidimus. hic mortuis parentibus prauius consilio deprauatus hereditatem preclaram in ludo tessarorum et tabernis totaliter dissipauit. hic vagabundus et miser per patriam ferebatur qui etsi alias stultus. castitatem tamen corporis conseruabat. Quem quidam miles patruus eius non modice miseratus obuium die quadam alloquitur dicens. Male te competit consobrine carissime taliter oberrare qui clarus genere probum virum et magnum efficere potuisses nisi te talis insania rapuisset. Cuius verba cum quasi muliebria iuuenis derideret. subiunxit miles. Est ne aliquid care meus quod pro me facere tu curares? Cui ille. Est utique. Cui miles. Nolo ergo ut gloriosam dei genitricem Mariam salutes quinquaginta vicibus omni die. Cui cum cachinnando responderet.

Hoc semel factam et nō omī die. patruus insitit dicens. Hoc te facere omnibus modis oportebit si qñ te oculis misericordie sue glorioſa virgo respiciat et p tua miseria suū filiū interpellat. Ad huiusmodi vba annuit iuuenis et recessit inde. post annū otigit patruū videre iuuenēz quē etſi pmissū seruasset interrogat Et ille. Seruauī inquit et nollez me nullaten⁹ nō obseruasse. Remissius enī mihi est q̄ ante in vanitate mundana. Cui patruus cū gaudio dixit. Ergo in osequēti anno seruitium tuū xpī matri in salutationibus duplicabis. Et iuuenis fiat inquit Ex acto aſit secundo anno reuerſus est ad patruū dicens. Jam suffragāte matre xpī omīs vecordia miserrimi mei ſtar⁹ euauit et firmo bñficiōdi pposito volūtatis mee oſtantiā ſtabiliē. Cui patruus cū lachrimis dixit. bñdicta ſit pietatis mater. et tibi q̄ carissime gratias refero q̄ ſalubri conſilio credidiſti. Nihil ergo reſtat niſi vt anno pñti pposituz tuuz firū experiar. ſi dignū inuenero cō dignas tibi nupcias pcurabo. tu aſit medio tpe auxiliatricē tuā in ſalutationib⁹ qñquageſime tertie ſeſolus honorabis. Oſentit iuuenis ſtabilis inuent⁹ eſt. Et euoluto āno patruus qđ pmiſit iuueni cōquiſiuit nuptias. Et inſtaurato cōuiuiō ex vtraq̄ parte oueniūt parentele poſitiſq̄ menſis et loris manib⁹ cū iaz ſponſus et ſpoſa cōmeſturi pariē cō ſediſſent ex inopinato memor ſponſus nondū ſe ſponſionis debite ſa-

lutationes illa die glorioſe virginis occupatus alias perſoluiffe. Repēte ſurgens ſuſurrat patruo vt paululuz induciet ſercula miniſtranda. quo annuente ſolus iuuenis intrat thalamū ſoluit mī xpī quod vouerat tāto deuotius quanto ſe clemētius pbauerat exauditum. Nec mora vbi extremam ſalutationē tertie quiquageſime iam compleuit apparuit illi glorioſa virgo lucidior ſup ſolem tres togas in ſua tunica. iuueni vnā anteriorem et duas laterales oſtendens. Ecce inquit ſalutationes tue litteris aureis ſcripte quibus me in tribus quinquagenis ſeſolus honorafi. et quoniaz in tuo corpore lz vanus et vagus virginitatē conſeruafi. et mox te febris lenta corripiet et ad me die tertia ſine vlla carnis corruptione peruenies. Hoc dicto glorioſa virgo diſparuit Iuuenis autem egreſſus hortatur omēs letari epulari et gaudere ſe vero appetitu comedendi deſtitutum et ad preſens cum eis eſſe non poſſe. Singulis ergo ad menſaz cōſidentib⁹ et comedentib⁹ iuuenis interim lectum aſcendit. et facto prandio. ſponſam ſuā patruū et amicos in thalamū ouocauit et eis quid ſibi contigerit vel dictū fuerit intimaui. Mortuus eſt ergo iuuenis tertia die vt predixit ſpōſa vero eius nullo poſtea nubere volens in ſancta v̄ginitate permanſit. Nec mirum ſi in tribus quinquagenis beatiffima v̄go a p̄dicto iuvene ſe dixit p ſalutationem angelicam honoratā cuz in

parisius omozatez et alios fratres theuconicos visitaret. Cūq; id sepius et diuti⁹ faceret ex collatiōe sancti viri puero ceperūt terrena vilescere et placere celestia. ocepitq; ita re ordinē et apud mgrm Jordanū occulte pro ordine petere. Erat enī puer parūper imbut⁹ lris h mgr in/stantē ducens affectū pueri eū ad regimē comitatus sui. cuius solus puer legitimus heres erat. vt māstue tudine subditos gubernaret. poti⁹ hortabat. factus ergo puer annoz xvi. p solennes nuncios a mfe man/ datus est. quasi ducturus vxorē nobilissimaz et comitat⁹ gubernacula susceptur⁹. Pater enī eius iā longa etate senuerat. Dicit ergo puer militibus et seruis suis. Eamus videre opatriotas nostros fratres ordis predicatorz parisius anteq; recedamus. Veniens ergo cū suis omib⁹ ad domū fratrz. in cōclau seorsum magistrum vocauit et fratres. quorum pedib⁹ puolur⁹ dixit. Cōtestor deus corā vobis q; hodie paratus sum mundū deserere. et vobiscum in ordine xpō dño deseruire. Q; si volentē respuitis videat et iudicet ipe deus. et nō inultū iri a vobis meuz sanguinē patiat. Hec vt dixit puer magister fleuit. Et fratres attoniti in verbis eius artati sunt spiritu. et soli dño negocium omiserunt. Conuocato ouentu causam et verba pueri diligenter exposuerūt. et receptū statim habitum ordiuis induerunt. Quod vbi suis innotuit planxerūt valde. et ad patriā reuersi rumoēs

tristissimos parentibus detulerunt. Cui⁹ pater senex assumpta copiosa multitudine venit parisius. et cuz filiū violenē extrahere conaret fere a nouicijs fratrib⁹ lacerat⁹ membra tim ad patriā infecto negotio est reuersus. Erat autē ea tēpestare parisius archidiacon⁹ qdā teutonice speciosus forma p omib⁹ clericis ciuitatis Theoderic⁹ nomie. nec ab re. pulcer theuconic⁹ ognomento. Hic quidē ex mfe dicti adolescētis auūculus erat et turbatus grauiter. cōsobzino. diu distulit videre illū. Cādem autē cū repatriare deberet. mā daut ei p clericū suuz q; ad videndum eum sequēti die veniēt. Quod vt audiuit puer frater albert⁹ cucurrit ad mgrm. cucurrit etiaz ad frēs magis spirituales supplicat omnib⁹ vt p auunculi salute quē sincerius diligebat dñm exorarent. Quo fēo venit archidiacon⁹ auunculus eius et in capella ad colloquiū oederūt. Et mox oboztis lachrimis dixit puero. Quomodo hoc carissime facē potuisti vt matrē tuā sororem meā que te solum in filijs supstitez habu it. et me auunculu⁹ tuuz q; te pre omnib⁹ diligo deserere potuisti. et nunc vt audio mater tua pre tristitia mori. Ego autē post ingressum tuum fere moritur⁹ elanguī. nec vnq; vllō solacio fleuabor nisi videā te infra annum pbatōis licite ad seculuz redeuntem. Cui pauper cum mirazis gratia respondēs querit. Ecce triū imaginū figurē pictē in fenestra vitrea coram nobis. qnam sunt illi

carissime! quoz memoriā represen/
tant. Nam xpi et mris sue et iohānis
cōsobrini eius in ceteris predilecti.
Ex his vere conficias qd et si xps di/
lexerat matrē et in tantū ex passiōe
cerneret cruciari vt animā eius do/
loris gladius ptransiret. cōsobrinū
vero dilectū Johannē euangelistā
grauatū vltra qd credi pōt doloris
anxietate tñ cuz potens esset de cru/
ce descendere noluit ppter illos sed
in cruce pstitit moriturus. A simili
me scias carissime huius religionis
sācte crucē cū xpo et p ipso xpo dño
ascendisse. Et lz mrez mori videam
pre dolore te carissime piclitari in
cruce tñ vsqz ad mortē immobilis p/
manebo. Et hanc quidē si credis m
ascendes et tu. ne te mudi h' vt ce/
pit damnable laborint' inuoluat.
Quid plura. Resolut' archydiacono
nus in marias lachrimas corde cō/
pungit. cōsciencie stimulis agit et nō
valebat resistere spiritui qui in pue/
ro loquebat. Sup b institit ozōib'
iuuenis et tandē in paucis dieb' ar/
chydiaconū fletit ad ordinē mirāte
clero et ppo ciuitatis. qd tā cito leo/
ninū aim ad tantā humilitatē vba
pueri domuissent. Creuit autē puer
frat' albert' in viz pfectū et bonū et
vsqz hodie pōicator nobilissim' de/
clarat. Hūc dñs papa epm maxie
citatis pñce voluit. h vir sanct' resti/
tit memorabili vbo dicēs. Secur' et
let' moriar s' ozōis qd vllō epī ho/
nore sublimat'. Bonū est ergo hōi
cū portauerit iugū dñi ab adolescē
tia suā et ceruicē subdere leui sarcine
Cibu xpi

De virtute castitatis. Ca. xxviii.

Integritas est cūctis apib'
corpis virginalis. Neqz eni
vllō inter se concubitu miscen/
tur nec in libidinē resoluūtur. Et tñ
maximū filioz examē emittūt. et b
maxime mirū fm litterā videri pōt
et vnū ex abditissimis vocari secre/
tis. Si hoc ergo in minimis anima/
lib' repit qd calūniaris iudee vnā
apud xpianos virginē peperisse. et
hoc nō quēlibet hominē sed christū
quē messia venisse credim' et vos di/
citis esse venturum. Videas iudee
xpm natum et nō mireris virginis
partū. Obserua lector qd notabilē
dicit integritas cūctis ē corpis vir/
ginalis. quare ergo deus eas sicut
et alia animalia nō statuit cōmisceri
Absolute credo nō ambigo quia et
hominib' dare voluit virginitatis
exemplum et resolui in libidinem ex/
traordinarie euidenter ostendere qd
sit nocuum. Queri autē potest. cur
in antiquo populo dei non cōmen/
dabat integritas virginalis et nūc
post aduentum christi deserta here/
mi virginitatis lilhs decorant. vna
ratio fuit propagatio generis hu/
mani et maxime populi dei. Secun/
da quia rudis ille populus ad litte/
ram maledictaz sterilem metuebat.
Unde filia septe virginē se moritu/
ram expauit et a patre desendi vir/
ginitatē suā tpus tñ triū mensium
postulauit. Beatissima vero virgo
maria super quā requieuit spiritus
sapientie et intellectus virginitatez

vidisset exponit. Abbas vero in at
trebaco pecuniaz cū omni velocita
te remisit. Sed et hinc quod nro fe
re tpe sub quodā religioso abbate
in vilarienti monasterio in bzaban/
tia otigerit audiam. Maxima pecu
nie summa libraz forte mille sexcen
tarū mortuo quodā vsurario in na
murco in dictū monasteriū est de/
lata. Ex quo cū multe possessiones
empte essent. quidā vir arte oscien/
cie abbas monasterij est electus. Quā
vbi cōperit factum voluit et vdi
tis ouib' atq; pecudib' rebuq; mo
bilibus pecuniā in namurco remisit
vt spoliatis singulis redderet. nami
ne aut assumere volute restitutōis
negocia. pecuniā itez ad monaste/
rium ē delata. pius ergo abbas re
portantib' indignat. Iussit eni itea
to referri et in foro corā ciuib' et
omni plebe deponi dicens pecuniā
qui velit accipiat nostrā esse renuo.
quā iniuste adquisitam nō dubito.
quod vbi viderunt ciues edificati.
non modicū in hoc facto omuni cō
silio p manus fidelīū viroz pecuni
am ipsam iniuriatis singulis reddi
derunt. Monasterio aut de' nō mul
to post in decuplo plura restituit. et
quod ante tenuissimū et fere mendi
cum fuisse probat. modo elegans et
multis copiis opulentū videmus et
ampliatū. In hoc monasterio mul
tos vidimus sanctos et plerosq; q
pphecie spiritu et miraculis clare
runt. Inter quos Walterū quendā
dictū vidim' de traictō qui cū esset
vir nobilis genere diues et delicat'

in seculo optime lriset maxime qua
diuinalibus institut'. nūq; tñ a dō
vilem in oculis suis vidi et vere hu
milē. De eo quidā robert' abbas
vacellēsis me corā posito referebat
q ab ore illius audisset frequenter
eū p dimidiā vel totā fere diē dum
meditare et oraret in tāta mētis
sinceritate et tranquillitate fuisse vt
nec vna saltē tenuissima cogitatioe
eius anim' altrinsec' pulsaret et hoc
sup hominē fuisse nō ambigo. Est
et aliud malū quod cauere debent
prelati in his qui negociant' exteri.
Quidā eni vt veraciter expertus sū
causa p motionis dom' sue mentiri
hominib' nō verent. patrociniū mē
dacij ab abrahā sara et ysaac et ia
cob et osimilib' de scriptis veteruz
pferentes. quasi hoc istis modo sō
nouo testamēto facere liceat quod
olim fieri sub veteri testamento lice
bat. nō attendētes q in euangelio
dñs dixit. nisi abūdauiēt iusticiā vā
plus q; scribā et phariseoz nō in
trabitis regnū celoꝝ. Nezetia etiā
secularib' vna occasione liceret. reli
giosis tñ et claustralib' nūq; qui
pfectionē vite et sanctimoniam sūt p
fessi. Memor sum quod a layco vno
simplicissimo in cameraco pcepi. Re
ligiosi quidā pmissum ei non serua
uerant veritate firmatū. nō videns
aut qualiter illos aliter excusaēt di
xit. Isti mihi mendaciter quotidie
quod pmittūt infringūt. sed credo
q p abbatis sui licentiā mentiatur
quod vsq; hodie illuc qñ aliq; reli
giōsus. min' vere loquit' qñ p. puer

bio retinet. Salua res est per abba-
tez suum licenciose mentitur. De vi-
cio falsitatis vt philosophus dicit
nihil simulatio profuit. tenue est me-
daciū perlucet si diligenter inspe-
xeris. veritas autem in omni parte
sui eadem est. Nunq̃ in fastidiū ve-
niet veritas falsa faciabūtur Simu-
latozie loqui et facere eiusde est vi-
ciū. q̃ uia quod facere turpe est. loq̃
inhonestum puta. Io agas vt om-
nia facta dictaq̃ tua inter se cōgru-
ant ac sibi respondeant et vna for-
ma percussa sint. Non est huius ani-
mus in recto cui⁹ actus discordant
Verbis turpib⁹ et mendacib⁹ absti-
neto. quia licentia eorum impuden-
tiam nutrit. Quātm̃cūq̃ magnus
et potens sis in cōtemptum venies
si mendax fueris. Honorabit autē
inops veritatis amicus. Viri boni
est etiam non pollicitam fidem ser-
uare. Monstrabo tibi cuius rei ino-
pia laborēt magna fastigia. Quid
omnia possidentibus deit. scilicet il-
le qui verum dicat dum nemo ex a-
nimi sui sententia dicit suadetq̃ sed
adulandi certamen est vnuz amico-
rum omniuz officium. vna cura. q̃s
eorū blandissime fallat. dic illis nō
quod audire nolunt sed quod au-
disse semper nolent. Plenas aures
adulationibus aliquādo vera vox
intret. Quoniam stricte autem men-
daciū in libro de mendatio et cō-
tra mendaciū ad consentium ab
Augustino sumatur. legat claustra-
lis et videat. et ex cōmunicatū libru
illum quem in patrociniū menda-

ciū quondam maledictum fecisse co-
gnouimus respuat nec attendat

De subdolis suspectis diligentior
sit prelatoꝝ custodia. Ca. xxvi.

Quocres de castris alias es-
se sollicitas et diligentem cu-
stodiam adhibere. Hos
vtiq̃ prelatoꝝ dicimus et priores.
Istis maxime vigilanter incumbit
vt siqui conuersatione suspecti sunt
et prelatoꝝ calliditate deludunt ar-
ceantur claustro vel ab alijs diligē-
tius obseruentur. Q̃ si nec sic depre-
hendi possunt de facili zelus in ora-
tione magis spirituales accendat
vt diuino adiutorio fiat q̃ huma-
no non potest. Vidi fratrem in or-
dine regulari qui prelatis suspectus
de incontinentia multa tamen soli-
tudine callidissime latitabat ita q̃
in nullo penitus poterat deprehē-
di. Quidam autē de collegio visio-
talis apparuit. Vidi ipm qui suspe-
ctus erat et alium qui bone cōscien-
cie credebatur in claustro stantes.
qui subito cōuersi in arbores vt in
somnia plerumq̃ fieri consuevit et
in terrā pstrati ipaz arborū caude
inēbro pudoris femineo ligabātur
Quod vt ille vidit abbati retulit.
Qui cū merore respōdit ambos il-
los finē vite in luxuria sortituros.
Q̃ nō mltō post vidim⁹ nā vterq̃
fact⁹ infamis de monasterio sūt p-
iecti p̃m̃ tñ primo alius multo post
Veridica enī dñi sententia in talib⁹
frequēter experta est. Nihil opertū
quod non reueletur. neq̃ abscondi-
tū quod non sciatur.

De iugo domini ab adolescētia
portando. Ca. xxvii.

Omnibus est eaz adolescētia
ad opera exeūt. seniores ini
tus operant. De operibus
adolescētiū vel manualib⁹ vel spi
ritualibus satis diffuse dixisse supe
rius estimamus. Nunc autem exem
plo euidentissimo doceam⁹ q^d a ser
uicio xpī nulla proxius etas excipit.
Cū pfectissimus ille in regibus rex
iosias octennis cepit timere deum.
et obsequi mandatis eius. Cum be
atissimo viro Job ab infācia cre
uit miseratio q^d ab ytero misis egres
sa est secum. Nec admiratione dissi
mili. sub nostro nuper tēpore in tho
routh opido flāorie puer acham
annoz qnq³ honestis valde paren
tibus oriūdu^s fuit. qui primo visis
minozibus fratribus a parentibus
suis lachrimis multis obtinuit vt
ipoz⁹ habitu vestiretur. Sed cum h
illi primū quasi puerile viderēt. cre
derentq³ fm q^d in alijs pueris vide
ri solet obliuioe temporis similiter
in illo aboleri. animaduertunt parē
tes⁷ vicini eozum omnes q^d seriose
puer cepit vsuetudines ordinis mo
dis mirificis obseruare. incedere nu
dipes. nudata⁷ dura corda precu
gi. argētum et aurum sūmope vita
bat attingere. et in hoc articulo ca
sus accidit mirus valde. Inegocia
tores quidaz ad hospiciū patris
eius hospitandi gratia declinarāt.
qui viso in tali puero habitu mirati
sunt. et cum intellexissent puez om

nem vitare pecuniā. Numum in va
sis fundo quo bibebant latēter im
mittunt. et cum modico vini puero
porrexerūt. Qui vbi exhausto vino
numum vidit exclamans horrifice.
vas proiecit. tētisq³ in celum oculis
et manibus cū lachrimis dixit. Tu
deus nosti omnipotens q^d inscius
meum ordinem violaui. hinc treme
būdu^s expalluit. et quasi ad mortē
tendens nigredo eius faciem occu
pauit. Quod vidēs eius pater ex
pauit et currens ppere sacerdotem
adduxit. qui puero absoluto manū
imponens. eum a dolore et penitu
dine mitigauit. In platea puer se
dens pueros vicinorū diebus solen
nibus duocabat. et eos si distorti es
sent in moribus. si superbi. si ornati
vestibus arguebat. penas inferni p
eorum excessibus pponebat. bonis
vero pueris celoz gloriā promitte
bat. Interdum eos docebat oratō
nem dñicaz⁷ scz pat^r noster. et q^d bo
num esset matri xpī in salutatioe an
gelica et genuflexionib⁹ deseruire.
Ad has pueri cōuocationes et ex
hortationes. senes etiaz ipsi cum iu
nioribus concurrebant. et miro mo
do delectabantur in prudentia⁷ re
sponsis eius. patrem pprium iuran
tem vel leuem in gestibus aut ebrio
sum si quando vidcret ei compaciē
do et quasi cum lachrimis argue
bat dicēs. Pater carissime nūquid
presbiter noster in ecclesia dicit. q^da
qui talia agunt regnum dei nō pos
sident. Matrem quoq³ cum in so
lennitate qdam optimis scarleticis

et rubicundis vestibus vteretur. cū graui meroze corripuit in ecclesia coram consedentibus dicens. digito q̄ demonstrans imaginem crucifixi. Intuere mater. intueri et videas dominum nostrum ihesum xp̄m in cruce nudum pendentem sanguine rubricatum. et tu te in contumeliā eius vestibus scarleticis adornasti. **C**auē mater caue carissima ne pro rubore vestiuū penas eternalis ignis incurras. **N**ec mora. mat̄ verbum filij non modicū exhorrescens vestes deposuit. vt eis vel talibus vti vltēius penitus abnegauit. sed quid miror. **I**mpossibile quidem esset verbis vnq̄ attingere quāta dignitas morum eius. quanta in oratione sedulitas. quanta oculorū grauitas. quanta incedētis humilitas. quanta in loquente congruitas. **E**t hoc quidem mirabilius omnib⁹ excedebat q̄ etas t̄m et vmbra exilis corporis puerum ostendebant. mores vero et gestus eius p̄fectissimū virtutis virum in omnibus predicabant. **H**ic nondū septennē impleuerat etatem et consummatus in breui expleuit tempora multa. **P**lacita ei erat deo anima eius. raptus est ne malicia mutaret intellectū eius aut fictio deciperet animā eius. **A**ppropinquans enim morti confessus est sacerdoti. sacramentū christi corporis postulauit. **S**ed cum hoc propter genēalis consilij veritū ne in etate tali puero offerret sacerdos facere nō auderet. puer cū mira orationis gratia extēsis in celoz manib⁹

oritur. **T**u nosti dñe ihu xp̄e q̄ sumū desiderij meū est te habere. **P**etui te feciq̄ quod debui et spero cōfidētius q̄ tui p̄ntia nō frustrabor. his dictis parentes circūsidētes et flentes solatus est et ad meliora puocans. inter verba exhortatiōis orationis et laudis spirituz deo reddidit impollutum. **N**ec mora. sine vllō interstitio habit⁹ ordinis fratruū minorū. tunica sc̄z cū assuto caputio q̄ super eū extēta iacebat repēte dissipauit. et nūq̄ postea fuit visa. **I**gitur post mortē eius cū ad sepulcrū illius stantes quidam de fratribus psalmū de p̄fundis dicere voluisset nullo conatu nulla iteratione hūc finire vel dicere potuerūt. videlicet vt hoc dareſ intelligi nullis illā sandā animā orationū suffragijs idigere. **C**redo q̄ et idē mihi ad sepulchruū illius origerit roganti. **P**arentes vero pueri post mortē eius in tantū exemplo filij p̄fecerūt vt oīa oblēa. mēta seculi deserentes. p̄ ordinē p̄dicatoz. mater aut̄ cisterciē. ordinē. simul eisdē t̄pib⁹ intrauerūt. **E**imili deuotiōe et si nō simili etate q̄a adultus magis puer nobilissim⁹ annoz tredecim in theutonie partib⁹ fuit. hic fili⁹ comitis de flanzēberch a matre missus est ad regē francie cognatū suū cū eius filijs educand⁹. **A**t qm̄ mos est maxie in alienis p̄tibus compatriotas sibi inuicem congaudere. accidit vt dictus puer **A**lbert⁹ noie beatissime memorie fr̄m iordanū magist̄ ordinis predicatorū natione theutonicū eo tempe

martha ministra eius mulier religi/osa et prudens valde ambo frequēter lassati sibi inuicem succederēt in docendo. **Q**uid plura. **M**ox vt parentes in filia ceperūt aduertere cogitatū. ouenientibus iudeis pluribus ouenerūt in hoc vt missam filiam de louanio ultra renū sponso traderent artius obseruandam. qđ vbi puella cognouit presbitero cuz lachrimis indicauit vt si illam eadē nocte nō raperet et xpianaz efficēt. perditā esset in perpetuū et confusa. **Q**uod audiēs presbiter puelle precepit vt ad solitū auditū sūmo mane veniret. **Q**uod cum incūctanter annueret de vespere matri ei⁹ dixit. **P**er me mater volo ista nocte iacere. **Q**uod dum simplex puella dixisset et diutius renuisset mater. cōsensit tandē eidez super ceruical ad pedes suos lectulum precipiēs preparari. **I**acente ergo puella vsqz ad mane et obliuiscēte penitus quod presbitero precedenti nocte pmisserat astitit illa glorioza mater maria in habitu candido sup niuem et offerens illi virgam splendidā quam gestabat dixit. **S**urge catherina et iter arripe. grandis enim tibi restat via. **H**ec illa dicente rachel virgam apprehendere credens de lecto cecidit et exclamauit. cuius clamore excitata matre et querente clamoris causā. filiaqz cauti⁹ dissimulāte mater prius obdormiuit. **E**t rachel surgēs ad dictū locū presbiterum mox inuenit. **Q**ui let⁹ assumpsit eaz et venit ad monasteriū quod pratu

dominaz dicit qđ erat ad leucam dimidiā dictē ville et gaudentibus cunctis baptisauit eā. nomē ikatherine imponens ei. quo vocata p̄s fuerat a chrisi matre. **S**tatimqz habitum ordinis induit baptisatam. **N**ec mora vt audiuit pater et amici eius quod gestum est consternati sunt. **E**t per ducem dominū terre et p̄ episcopum leodiē. tandē p̄ papā honozium datis maximis pecunijs laborabāt vt infra etatem legitimā filia ablata parentibus redderetur. **Q**ue si in domo parentum vsqz ad duodennē etatez pseueraret in fide suscepta tūc iuste xpiano nomī redōi posset. cogitātes nequissimi mendicio tempore infantilē animū facili⁹ deflectere posse vt ad natia parētum vota rediret. **H**ozum fraudulēta conamina prochdolor multi magni ⁊ littēati viri pecunia suscepta fouebant. pro quo presbiter sup̄ dictus nō modice tribulat⁹ solū xpm et matrē ei⁹ que audrix fuerat hui⁹ facti multis lachrymis inuocabat. **M**ira res et vsqz in presens cunctis seculis inaudita. **P**erijt a presbitero ad omnem citationem et iudicē se puella deduci. forsan inquit iudices flectentur etate ⁊ ad mei placulum mouebuntur. et factum est vt petiuit et dixit. **A**t enim quadam die apud leodium venit coram episcopo clericis et magnatibus diuersis. aduocatos et iudices taz cōstanti qđ veridica ratione confudit et mouit vt voces vlulantium ⁊ clamantiū cum lachrimis pre stupore

in ecclesia sancti lamberti a locis di-
stantissimis audirent ita vt omnes
manifestissime discerent et viderent
in taz exili etate diuini spiritus sapi-
entia pualere. **H**inc post annos du-
os cessatum est a lite iuris et aliud
deceptionis tendiculum prepatum
iuuenis elegantis forme iudeus cō-
ductus ad hoc venit ad monasteri-
um supradictū in quo puella erat si-
mulato animo baptisma suscepit. q̄
cum se fingeret miro modo vt puel-
le quasi cognate sue. gracia eruditi-
onis loqui posset. dicebat eni plus
super omniū sermonibus mi chi co-
gnate verbum salubrius imprimeſ
Illa tñ vt michi retulit interius dis-
cernebat fictū ad fidem iuuenem ac-
cessisse. et ideo nec prece nec precio
nec vlla obedientia flecti potuit vt
solum verbum iuueni loqueret. hec
vt viderunt iudei miseri. cessauerūt
ab illa. **I**uuenis aut ad vomituz est
reuerſus. **I**hac postea tanta gratia
potiri vidim⁹ vt nihil ea serenius vi-
deri posset. **C**ūq; nobiliū parentes
cū multa ambitōne venirent videre
filias et cognatas. hec coraz imagi-
ne beate virginis veniebat et grati-
oso vultu dicebat. **A**lie sorores nre
moniales a matribus et amicis so-
laciū habent et gaudium. ego au-
tem paupercula pupilla et indigna
ad te dñaz et cognatā meam fiden-
ter accedo. tu sola pre omnib⁹ esto
michi refugium et solamē. **E**t hec di-
centē quis dubitet eam a misericor-
dissima pietatis mre solacio defrau-
dari? **N**on te decet o dñā tuam car

nem tuū sanguinem spernere. de cu-
ius genere vt rosa de spinis orta ē
lilium de tribulis generatū. **E**t qm̄
de iudeis sermo exortus est de con-
uersione cuiusdaz iudee alterius. rē
nuper gestam mirabilez referamus
Erat in partibus theutonie mona-
sterium virginū quo belloz euentu
funditus destructo ad domus pa-
rentuz moniales redire opulſe sunt
quazvna pulcherrima agnes noie
vbi ad p̄ez militem redijt ab eo vi-
olēter oppressa mox impregnata fu-
it. **A**d partū ergo appropinquans
anxia fugit ad deuia ⁊ partu edito
adest diabolus in specie monachi.
qui se eius osobzinū ostensans et cō-
scium facti eius dixit ad eiulantem
et quasi pre tristitia desperantē. **D**e-
tu carissima p partum editum cum
patre et parētib⁹ confundaris. par-
uulum in stagnū primum proijce. si
eni vixerit latere non potest. **T**unc
mater miro certaminis pondere fa-
tigata tandē post lachrymas post
dolorem vicit erubescētia maternū
pedus et mox paruuluz sūmerſit in
stagnū. et statim diabolus ad mi-
re tabescentē dolore cōiecit. **I**nq̄t
omniū femiaz miserrima quid nūc
restat. **M**elius est vt sine scādalo tui
et tuoz in grauiori mortis periclo
facta mihi ofessione in aquā cum fi-
lio te sūmergas. **A**udito inclamās
mulier exhorrescit et glorioſā virgi-
nē mre z xpi inuocat o tra diaboluz
adiutricē. **N**ec mora vidit demonē
cū fumo et fetore teterrimo disparē
tez et mox effusa in laudem matris

xpi ad spem meliorem in prece et la-
chrimis confortatur. Venit ergo in
proximaz ciuitatem et hospicio sus-
cepto ab honesta matrona. locata
est ab eadem cum quadaz iudea sa-
ra nomine vt eius paruulum enutri-
ret. Mansit ergo annis qñq; cuz ea-
dem iudea in tanta cordis tristitia
vt vix eaz quis posset videre riden-
tem. bis in pane et aqua p ebdoma-
daz ieiunabat. Interim domine sue
iudee de fide xpi et bonitate ac pie-
tate matris eius vt erat femina pru-
dens et eloquens predicabat ⁊ sen-
sim cor illius verba edificantia ⁊ ef-
ficacia penetrabant. Cuiushorta-
tu orationem dominicā et angelicā
salutationez addiscens. xpm et ma-
trem eius quotidianis precib⁹ inuo-
cabat. Hinc factuz est vt nutrit ipa
cuidam fratri ordinis predicatorū
nomine Conrado confessa mittere-
tur ad papam. Obtena ergo abso-
lutione ad patriam est reuersa ⁊ ac-
celerauit visitare iudeam dudū do-
minaz suā. Quā illa gratulabunde
valde suscipiens rogauit fessaz qui-
escere super lectū. At vbi vespere iu-
deus venit et cognouit hāc esse nu-
tricem quasi in furiam raptus suspe-
ctā eam quasi peruertricem sue vxo-
ris habebat. Certe inquit male ve-
nit huc insidiatrix ista. iam occidaz
eam et mox extracto canipulo inua-
dit dormientē et tria deo it ei vulne-
ra citra et intra cor. hoc viso iudea
horruit et intrans thalamū obsera-
uit. Hinc noctis medio facto signo
iudeus synagogā cū vicinis intra-

uit. iudea autē post lectū obdormi-
ens in somnis vidoit gloriosissimam
dominam cum duabus puellis ad
occisam mulierem intrantem et ex
tribus pñdibus quas ferebat vnā
quāq; vngvine salutari. in rediuiū
statū mortis vulnera reducentem.
Intuere lector mirare miraculū. Iu-
deus mane rediens occisaz feminā
non inuenit. credebatur q; vxor sua
cadauer mortuuz subtrasserat. hoc
idem de viro vxor illuciscēte die cre-
debat. et super hac re nec quis alte-
rū requisit. Vix dies quadragin-
ta cpleti sūt et ecce venit mulier pe-
grina iudeāq; et virū eius ex parte
agnetis occise officiosissime saluta-
uit et abiit. Tunc iudeus vxori ait.
Quid est q; illa viuit? Nunq̄d occi-
di eaz. Cui vxor. Potens est inquit
xps dñs eius mortuā suscitare. Et
iudeus. hoc est ait qd semper timui
q; te apostatam duceret in errorem.
Nec mora hec dicens cōprehendit
vxorē et in thalamo duob⁹ ānis re-
clusit obstrictā. Hinc accidit vt ad
remotiora recedēte iudeo vxor eua-
sit et cū duob⁹ paruulis tertium ge-
rēs in vtero ad ecclesiā fugit et cuz
gaudio fideiū qui eam ditissimā et
honestissimā nouerāt baptisma sus-
cepit. Hāc postea duo filij eius ado-
lescētes et vna filiarū secuti sūt et fi-
dē alacriter susceperūt. Mansit autē
p⁹ baptisma cuz filijs dēa dudū iu-
dea in colōn. diocesi mutato nomie
vōta gertrud ⁊ inuenit agnē qñdaz
nūceq; suā ibidē manētē et de ouer-
siōe ei⁹ valde gratulātē. q̄siuit ergo

ab Agnete Bertrudis. quō reuixisset. Et illa mirata subzistit dicens. q̄ re nunq̄ mortua suscitaretur? Ad hec stupefacta gertrudis. Vere inquit vidi q̄ te vir meus trib' vulnerib' cultro cōfodit occidēs. Et ait. No uerit xp̄us omnipotens q̄ in sōnis tñ me uidisse et nō sensisse videbar occidi. Mane vero offensam viri tui si mansissem p̄cogitās omnib' insalutatis recedere festinaui. Nec mora. gertrudis apprehēsa veste circa colluz agnetis lacerauit eā. simulq̄ ciliciū quo induebat ad carnē vsq̄ ad pectus mediū. et inuenit manifestissimas trium vulnerū cicatrices. Manifestata sūt hec archiepo colonienſi. dñō conrado Mortua est eni in maxima penitentia et feruore spiritus. Annus secūdo' millesimus ducentismus sexagesimus quint' eo tempore voluebat quo ip̄a agnes a iudeo occisa est. et per gloriosam xp̄i matrē et virginē suscitata. Bertrudis vero superstes est miro fidei calore succensa. Hunc q̄ de iudeis mentio facta est. miraculū celeberrimū referā quod āno p̄nti ab incarnatione dñi. Mccxi. factuz est in villa theutonie forchem nomine. Contigit aut̄ vt quedam malignissima vetula iudeis familiaris effecta puellam eis annoz. vij. orbatam parētibus venderet occidendā. Hanc igitur in secreto sup̄ plura paria lintheamina obstructo ore eius in omnibus fere iuncturis membrorū incisionibus vulnerauerūt maximo conamine sanguinem exprimentes et

in ip̄is lintheaminib' diligentissime receptantes. Hanc aut̄ post tormēta defundā iudei in aquā fluidam p̄pe opidum piecerunt et sup̄ eam cōgeriem lapidum posuerunt. tertia aut̄ et quarta die p̄ manū erectam ad celuz a piscatoribus est inuenta et in opidū deportata horrentib' clamantibus populis ab impijs iudeis tantū flagitium perpetratum. Erat aut̄ in vicino marchio debaden qui mox audito tanto piaculo puenit ad corpus. statimq̄ erectuz residens tetendit manus ad principem quasi vindictam sanguinis vel forte misericordiā imploraret. post horam vero dimidiāz itez se deposuit defundī more supinam. Adductis ad hoc spectaculū impijs iudeis statim irruerunt omnia vulnēa corporis et in testimoniū nephādenecis copiosum sanguinē effuderūt. Mox clamor vulgi ad sidera tollit̄ et in vindictā zeli totaliter animat̄. Ex quib' indicijs capta est vetula et diuidā. maxime cū filia eius puella omnia prodiderit. quia a puero et ebrio extorqueſ veritas. Iudei quoq̄ capti sunt qui in puellaz manus nepharias extēderūt. rotatiq̄ et suspensi sunt cum vetula. duo vero se mutuo iugulauerunt. Hec nobis ordinis fratres predicatorū reinerus et egidius sicut illi qui in villa fuerūt post triduū quo hec gesta sunt veraciter retulerunt. Hinc igit̄ videndum est cur iudei s̄m cōsuetudinem in omni puincia quā inhabitant xp̄ianum sanguinem fundant.

perint. deum vltionum ⁊ vniuersita
tis dominū formidantes. ad matrē
cuius quasi propiciatorum pietatis
confugiunt et eam vt vere reconcili
atricem carius amplectunt. Nec mi
rum quia circa frequens ministeriū
sacerdotum nō desistit donec p̄digos
filios reconciliet vite patri. At illi de
mentissimū patrem super se peniten
tes cum angelis vt viderint exultā/
tem fere postmodum reconciliatri/
cis obliti tenerrime nimis in p̄i pa/
tris oscula per dulces lacrimas re/
soluuntur. Audias lector si miraris.
ausculta. Merissime et expertissime
iudici. Quid mirū mater? Quid mi
rū o bona domina p̄ omnia? sed p̄
optimū est ille. dulcis p̄ omnia tu. h̄
ventris tui fructū omni suauitate io
cundior. quanto enī altior tanto su
auior fructū. plane si pie temerari
us ille. tñ verissime dixit. nihil in cre
aturis stultius maria posse inueniri
O benignissima mat̄ ne viro illi vel
mibi in tuo assultu quasi temerarijs
indigneris. Hec dicens o dñā stul
tus factū sū. sed me coegisti. q̄nimo
vehementior amor tui. Neq̄ vt seri
ose loquar. de te inquā sancta virā/
go nō te min⁹ decuit in reconciliati
onē penitentiū stultā dici q̄s filiū tu
um vt saluos faceret credētes quē
paulus stultescere patris sapientiā
p̄dicauit. Cert⁹ sū pia mater et dñā
q̄ nullū in reconciliatis amicicie pa/
teris detrimentū cū erga fauorem
tui remissiores existunt. vt in amorē
filijs tui plenius trāsfundant q̄n po
tius om̄imode tibi dulciōes sūt q̄n

to illi fuerint gratiores. Et ⁊ illud
referam⁹ qđ certa valde et indubi/
tabili relatiōe didicim⁹. In partib⁹
lumbardie in domo quadā fratrū
p̄dicatoꝝ apud granū ciuitatē de
gloriosa m̄re xpi miraculū accidisse
Deuotissimi fr̄es sub sincerissimo p̄
ore erga beatā vginē erāt in orōib⁹
deuoti et infusi sepius lacrimis diui
ne cōtēplationi vacabāt. Accidit at
vt quidā magis sedul⁹ secedentib⁹
alijs vel ad studiū vel ad quietē di
es q̄sq̄ noctes cōtinuēt in precib⁹
Ipsic gloriose vginis specialissime de
uor⁹ et supplex speciale ab ea meru/
it solaciū obtinere. et cōtigit vt eo so
lo in ecclesia remanēte altaris circu
ituz luce iocundissima circūfundi et
ei super altare gloriosaz vginē cū
ip̄a sua nobilissima prole inauditis
vultuū et formaz scematib⁹ appare
Sup̄ eos aut̄ in modū stellaz septē
globi ignei radiabāt. Hec vt vidit
frater timuit fantasma quamq̄ in
signū verissime visionis solatio mi
rabili ⁊ intellectuāli lumine repleret
Dixit ergo cū magna reuerētia cor
dis et lachrimis. O gloriosa mater
et dñā. nō sum dignus solus videre
que video. Rogo supplicē vt si es
vere mater christi vt sentio appare/
as priori nostro. appareas et toti
conuentui qui viri sunt serui tui et tue
gratie feruētissimi dilectores. Hec
vt dixit mater pietatis annuit et to
to conuentui scema et formam prio
rem vt prius aperuit. Et vide lec
tor miraculum cunctis seculis inau
ditum Referebant fratres qui hoc

viderūt q̄ illa visio imaginaria qui
dem fuit sed ex certis grossis et cir/
cūscriptibilib⁹ lineamentis corpis
nō ostabat. **U**t autē opatione aliq̄
et si p̄pria nō vtamur. corpus illud
apparens dyaphanū videbat. ⁊ tñ
tā p̄p̄iam tā excellenter egregiā in
gerebat formā oculis intuentiū vt
nihil iocundius nihil capabilius vi
dere posse a mortalib⁹ videret. hec
videntes fr̄es crebrius solito preci/
bus et fletibus insistebāt. et orabāt
benignissimāz matrē vt secundo et
tertio fratribus appareret vt si for/
te p̄mo diabolica fuit illusio. in noie
sanctē et indiuidue trinitatis frat̄z
precum instantia fugaretur. **U**t qm̄
nulla xp̄i cōuentio vel matris eius
ad belial. secundo et tertio fm̄ for/
mā prius dictam toto se conuentui
gloriosa dei genitrix demonstrauit
Facta autē sunt hec in inicio fere or/
dinis predicatorū vt in tali et tam
speciali miraculo regina misericor/
die sibi ip̄i debitū ordinem p̄proba
ret. **U**bi in brabancie partib⁹ ci/
sterciē. ordinis monialē. in qua cō/
uersa de iudaismo opus digne ma/
rie matris xp̄i gloriofius excelebat
Annoꝝ nō plene q̄nq; in domo pa/
rentū iudeoꝝ aduertere cepit aimo
cur distinctio nominū fieret iudeoꝝ
piter et xp̄ianoꝝ cū vni⁹ vultu atq;
loquele homines essent vtriusq; gē
tis. **M**ira talis puelle discretio inhe/
rebat. tamen vt postmodum retulit
audiuis audiēti cordi eius magis
xp̄ianū q̄ iudaicū nomen. et specia/
liter beate marie nomen letabat au

dire cum xp̄iani aliquo inuicem pe/
tere vel iurare solebant. **I**urabatur
autē sub vtraq; ascella panē de men/
sa parentū et pueris occulte mendi/
cis partiebāt vt regraciādo sibi ma/
rie nomē audiret. **I**n his ergo de tē
poze in tempus mire pficiens ita sa/
gaciter latitabat vt neuter parentū
aliquo sup cogitatu filie aduertere
poterat vel audire. **C**ontigit autē vt
parentes eius a colonia in louaniū
brabancie opidū cū filia deuenirēt
vbi cū successu tempozis in domum
cuiusdā preclari presbiteri magistri
reyneri noie cū xp̄ianis pueris ad/
uenisset et eā ex nomē nouisset pre/
biter. eāq; venire libentius ad se fre/
quentius aduertisset interrogauit
eā dicens. **N**is ne rachel carissima
fieri xp̄iana? **E**t illa. volo inquit. dū
modo erudias me quid sit fieri xp̄i/
anā. **T**unc presbiter vt vir sanctus
mire gauisus. in spiritu sentiebat de
puella futurū nescio quid diuinum.
Et incipiens a cōstitutione mūdi ce/
pit illi scripturas exponere p̄ quas
fides christi vel ipse christus signifi/
cari poterat vel ostendi. **Q**uaz ex/
positōes vt ipsamet dixit ita itegro
sensu in illa etate sex annoꝝ tunc et
dimidiū discretōne spūs intellexit vt
raro oporteret presbiterū rationem
aliquā iterare. **H**ec eruditio fere p̄
annū dimidiū p̄durauit occulto ai/
ditu p̄ quē furtiue et oportune rapi/
tam puellam edocebat. **E**t vide am/
miratiōis insigne p̄digiū. **I**unq; rachel
auditu verbi dei faciare po/
terat vel lassari cum tñ presbiter et

tempore gracie quasi anno iubileo electa sit et effecta nobile triclinium trinitatis. Unde venerabilis mgr Adaz canonicus sancti victoris parisiensis cum in dictanda sequentia. Salve mater saluatoris. alium rigmi versiculū edidissz. Salve mī pietatis et toti trinitatis nobile tricliniū. gloriōsa virgo apparens ei et quasi pro honore laude satisfaciens cogitanti eidem supplex et altissime humilitatis ceruicē inclinavit. **Q**uid iterato de triplici quinquagesima in salutatione versus angelici. Ave maria anno ab incarnatiōis dñi Mccli. otigerit referam? **V**idi et cognoui iuuenē in brabantie partibus generosum qui quāvis esset totaliter seculo dedit. beate tñ virgini marie devotus. quotidie tres dictas quinquagenas in salutationib⁹ exolvebat.

Infirmatus autē ad extrema perditus est. Cūq; per horas diei plurimas mortuus iacisset reuixit subito et sorori moniali que iuxta sedebat inclinavit dicens. Soror ecce recito cito aduocari facias sacerdotē. **M**irantib⁹ omnibus presbiter aduocatur in maxima cordis letitia palam omnibus cōfiteatur dicens. **A**d tribunal xpī iudicis rapt⁹ cū in tribus maxime a demonib⁹ accusarer ferriq; deberet sententia contra me pñssima mater xpī rogauit filiū vt ad corpus reducerer locū penitentie susceptur⁹. **N**ec mora. factū ē vt rogauit. **U**nū de peccatis erat pro quo dānand⁹ eram. decime q̄s de bonis et agris meis subtraxerā sa-

cerdoti. secundū erat qd cū sodalib⁹ meis pisces quorundā religiosoz furtiue subtraxerā. tertius erat qd segetes et fruges paupeꝝ cū canib⁹ venaticis vagabund⁹ destruxeram. **H**ec cū. coram omnib⁹ loqueretur quidam ex mansionarijs dixit. **E**t cur inquit pro damno isto extremo damnandus eratis cum nos omīs illud vobis puro corde remisim⁹. **E**t ille. **M**ichi quidem vestra remissio nequaquā suffecerat ad salutem. cum copiosior essem vobis in iniurijs refundendis q̄ vos mihi in iniurijs dimittendis. **E**t hec dicens restituenda damna protinus assignauit. sicq; disponens rebus et domui in spe et pace mirabili spiritus exhalauit. **I**tem de ipso versiculo salutationis āgelice aliquo specialius attollamus. **P**otissimuz enī laudis eius illud euangelium reputamus in quo eam decentissime paranympus gabriel honorauit. **E**t hoc quoddam a cystericiensibus mirum plane miraculum recitatur. **E**rat quidam emerite milicie veteranus. qui seculo tñ tarde renunciāz sanctum cystericiens. ordinem intrauit. **Q**uestus autē a magistro nouitiorum si sciret orationem dominicā scilicet pater noster. negauit. se nunq; scire potuisse contestans. **Q**uid plura. **I**fit labor inanis vt discat. et cū non posset precepit abbas vt saltē illi breuē angelice salutatiōis versiculū inculcarēt. **Q**d etsi multo diutino labore. factū est tñ. **C**ū enī ad exhortationē magistrī sui ipm ver-

ficulū inē prandendū ad vnāquāq;
bucellā fere ne obliuioni tradēt ru/
minaret ex frequēti ⁊ longo vſu tā/
tā in ipā ſalutāōe mētis dulcediēz
cepit vt cordi eius et ori ſola me/
moriam mris xpi tāq; alias aduoca/
tus indelebiliē adhereret. Contigit
ergo vt poſt aliquanta annorum
curriculaveteranus ille deuotiſſime
morereſ et ſepelireſ in cymiterio in/
ter fr̄es. Mira res. De tumulo eius
nō mltō poſt a parte capitis arbor
naſci ignoti generis viſa eſt. cui⁹ ſo/
lijs litteris aureis inſignita. aue ma/
ria gr̄a plena notabiliſ ſingula con/
tinebant. Quod vbi notū ſit dioce/
ſano pontifici ad locū venit miracu/
li. radicē arboris p effoſſionē diligē/
tē ſcrutat⁹ eſt et eā de ore veterani
illius ortū habere pbauit. Nō mo/
ra. vbi diuine oſtenſionis arbuſtula
debitū officiū executā eſt in oculis
omniū aruit et defecit. Quicūq; er/
go mri xpi cupis eſſe deuot⁹. ſaluta/
tionē iſtā frequēs et deuot⁹ ingemi/
nes. Nec credo quidq; gratius illi
vocalis laudis offerri. Proinde fa/
teor a me queſitū qd in ipō verſu ſa/
lutationis angelice audiret letius
mri xpi. Ego aut̄ nihil ābigēs mor/
reſpondi. letanter quidē audiſſe vir/
ginē gratia ſe plenā. ſecū dñz maie/
ſtatis. et ſe in mulierib⁹ id eſt precun/
ctis mulierib⁹ bñdictā. h̄ i eo mariā
gratulantius exultaſſe cōfido i quo
audire fructū vētris ſui ſingulariter
benedici. Quid miruz. Ipā dilectio/
ſuo. et ad eā ouerſio ei⁹. Benedictū
aut̄. i. bono addictū. vel bñdictuz. i.

digne dictū dicim⁹ fructū eius. quia
ip̄e malo pene crudelis mortis ad/
dict⁹. bono addict⁹ ſedens in potio/
rib⁹ p̄ris. In p̄phētā dicit⁹. Male/
dict⁹ omnis qui pependit in ligno.
qui vtiq; xps fuit. ppter quod et de/
us exaltauit eū ſup omne quod eſt.
et donauit ei nomē qd ē ſup oē nō⁹
Benedict⁹ etiā dicit⁹ quaſi bon⁹ di/
ctus. qz nemo bonus niſi ſolus de⁹
et hoc eſſentialiter. vt in nomie eius
omne genu ſtētat⁹ celeſtiū terreſtri/
um et infernoꝝ. Quotiēs ergo xpm
bñdicim⁹ fructū vteri virginis bo/
nū ſimpliciter vel bono addictū di/
cim⁹ ⁊ in hoc mariā potiſſime credi/
mus gratulari. Preterea remiſcor
me adoleſcentulū adhuc vidiſſe pa/
riter et audiſſe pie temerariū quen/
dā in hac ſententia. ſed nō p eadez
verba de maria xpi matre locutuz
Erat autē inter religioſos quoda
ſpiritu mire ſeruentes ſermo mutu/
us de maria. Alius fm euangeliz
luce ſpecialiter extollebat pudoroſi/
tatē eius vbi in ſermone angeli ſit
turbata. Alius prudentiā ei⁹ ⁊ cōſtā/
tiā vbi ſecūdo andā ſe audiēs modū
ceptiōis inq̄rit. atq; ali⁹ humilita/
tē. vbi ancillā ſe vocās cū tñ eſſz do/
mina āgeloz gabrielis aſſertionib⁹
obediuit. Tūc ille pie temerari⁹ ob/
ortis lachrimis cū applauſu. Et ego
inq̄t meā dicā ſnāz de dulci maria
Nihil illa ſtultius in creaturis inue/
nitur. Cumq; in hoc omnes pariter
attoniti ſuperemus. an ignoratis
inquit qd omnes fere totaliter pec/
catores vbi poſt lapſum ſurgere ce

Tertissime enim reatum qd omni a
no i qualibz puincia sortes mittūt
que ciuitas vl opiduz xpianum san
guinē alijs ciuitatibus tradat. **C**ō
stat quidem ex sancto euangelio qd
pylato lauāte man⁹ ⁊ dicente. mun
dus sum ego a sanguine iuste hui⁹
iudei impijssimi clamauerūt. **S**ang
uis eius sup nos et sup filios nros
Super quo beatissimus Augusti⁹
in smōe quodā qui incipit. in cruce.
innuere videtur. qd ex maledictione
parentū currat adhuc i filios vena
facinoris p maculam sanguinis. vt
per hanc fluidam importune. ples
impia inexplabiliter crucietur quisqz
se ream sanguinis christi recognos
cat penitēs et sanct. **P**reterea au
diui quendam litteratissimum iude
orum nostris temporibus cōuersū
ad fidez dixisse quendam quasi pphē
tam eorū in extremo vite pphētas
iudeis. **T**ertissime nos inquit scimus
nullo modo sanari nos posse ab illo
quo punimur verecūdissimo crucia
tu. nisi solo sanguine xpiano. **Q**uod
xbū cecī supbi iudei ⁊ impij rapien
tes induxerūt in omni āno. in omni
puincia fundēdū sanguinē xpianū.
vt tali sanguine oualecāt. **E**t addi
dit. male inqt intellexerūt verbū san
guinē intelligētes xpiani cuiuslibet.
sed p̄sus illū sanguinē qui in salutē
peccaminū q̄tidie fundit in altari.
quē quicūqz v̄ui ouersus ad fidez
christi sūperit vt decuit mox sanat
ab illa maledictiōe paterna. **M**agis
tro richardo normanno viro p oia
līrato ⁊ pio narrāte cognoui. h ⁊ in

scriptis cuiusdā fr̄is ordinis p̄dica
torum in beluaco legisse me memini
Quendā in normānie partib⁹ virū
flagiciosū valde et impiū fuisse suis
temporib⁹ rapinis ⁊ cedibus hoīm
debauchantē. quē inimici sui in decli
uo montis cuiusdā dephēdētes
amputato capite pemerūt. **C**ui⁹ ca
put abscissū trunco corporis in loco
manēte in vallē sbiacentē deuolutū
est clamās horribiliter p hec verba
Virgo sancta maria da verā cōfessi
onē. hoc nō paucis horis incessantē
capite clamāte vn⁹ inimicorū pro sa
cerdote cucurrit in villā. **V**enit ille
sed a p̄pinquare nō audens nisi rela
tum caput ino corpi cōpaginaretur
Qd vbi factum est aduenit p̄sbyter
sedit et loquēte capite cōpaginato
cōfessionē illi⁹ audiuit **I**n fine ergo
confessionis p̄sbyter inquit dicens
Miroz in miraculo de te facto super
omne miraculū qd audiui **E**t ille cau
sa inqt miracti hec ē. **A**udiui adhuc
iuuenis qd quicūqz q̄rtam feriā aut
sabbatū in honore gloriose x̄ginis
marie ieiunaret verā cōfessionē añqz
ab hac vita discederet matris xpi p
cibus obtineret. hoc vt audiui in oi
scelestissima vita mea dictū ieiuniū
obseruauī. alterius boni nihil aliud
feci. hoc sacerdos audito miratus ē
et statim vbi hoc dicentem et confi
tentem absoluit spiritum defunctus
efflauit. **N**ota ergo lector me nō cre
dere esse regulaz necessariam super
hoc et in dictis ferijs ieiunijs effica
cem quamqz gloriosa virgo in isto
peccatore tale voluerit miraculū de

mōstrāe vt seculos dilectōēs suos
iuuandos a se et honorādos alti⁹
cōprobaret. Scio tñ et certus sum
q̄ in multis dictum ieiunium effica-
ciam habuerit salutarem vt in fine
cōfessionem veram haberent et ar-
cins peniterent. ¶ In germanie p-
tibus circa annum ab incarnatio-
ne domini. M.c.c.xxix. gloriose vir-
ginis marie assumptio solennis in-
stabat. Missus ergo frater ordinis
p̄dicatoꝝ religiosus et feruens val-
de ad stationem quādam indiātam
solemniter predicare. venit mane ad
flumiū qui medius erat loco statio-
nis et loco fratrum et nō inuenit ali-
quem qui eum in nauī transponerz
vt solebat. Angustiat⁹ ergo nō mo-
dice predicādi tempe iā instāte nec
locus erat transire per pontē eo q̄
linum amnis extenderat in christuz
et matreꝝ eius fido corde confusus
cum p̄cece supplici cappā ordinis ex-
positā sup vudas liquidas explica-
uit signo crucis edito resedit desu-
perz siccis omnimode vestib⁹ p̄trā-
uit fr̄ vero socius eius tantū mira-
culum āmiratus nec sequi aus⁹ na-
uem ad transeundū dñi postmodū
expectauit et trāsiuit. ¶ Simili mō-
frater eiusdem ordinis predicatorz
vir deuotus et bonnsin angliā trā-
sitū⁹ rogauit in portu dominū na-
uis vt se et secū in nauī sociū recipe-
ret p̄pter deum. Sed ille nec deū ti-
muit nec fratruꝝ reueritus ē s̄ suble-
to velo nauigauit a portu. Tūc fra-
ter angustiat⁹ grauit̄ vrgēs enī
erat negociē transeundi post oratō-

nes et lachrymas fiduciā mēte cō-
cepit et ad sequendū frat̄e sociū
exhortatus inter vndas p̄fūdi ma-
ris tñctis tātum in sūma extremi-
tate vestigijs ābulauit. Nec mora
vbi nauta. retrosperit exhorruit et
fr̄es mox cū velocitate nauis resera-
suscepit. veniāq̄ petēs cum lachry-
mis idulgētiā impetravit. Vbi ho-
mineꝝ fide dignissimū qui frat̄e cū
dem ambulanteꝝ in fluctibus vidit
et mihi in magna deuotione oboꝝ-
tis lachrymis enarrauit. ¶ In ordi-
ne cisterciensī specialiter dedito vir-
gini gloriose multa valde facta mi-
rabilia referunt q̄ nōnulli ex eis pre-
scripta digna memorie tradiderūt
nos tñ vnū qd nostro cōtigit tpe li-
cet forte conscriptū sit referam⁹.

¶ Noni claustrū ipsius est nobilissi-
mū atq̄ ditissimū. Cōtigit aut vt
in obnubilatione celū tempestatem
aeris grauissima minaret̄. que et fa-
cta est. Sparsis igitur coruscacioni-
bus vndequaꝝ per aera sequunt̄
et fulgura. que vt viderunt mōchi
certatim ad ecclesiam fugerunt vbi
eouentu totaliter in choro congre-
gato vidēt patrie et specialit̄ clau-
stro periculuz imminere. inchoāt al-
tissimis vocibus. Salue regina mi-
sericordie etc. Et cum venissent ad illū
locum ātiphone. ¶ Ya ergo aduoca-
ta nostra illos tuos misericordes
oculos ad nos conuerte. subito ve-
hemētissim⁹ vent⁹ ab occidēte veni-
ens cū horribili fragore tonitruī se-
nestras ecclesie vitreas cū tāto ipe-
tu tōlit dissipauit vt ecclia firmissime

solida corruere videretur. **N**ec mora .vbi in tanto discrimine satis perterritus conuentus flexit genua et illa verba antiphone cantauit. **E**t iesum benedictum fructum ventris tui nobis post hoc exilium ostende. Statim ymago crucifixi que media stabat iter choꝝ monachoz et conuersorum fratru ouersa ad orientem versus monachorum reflexa est. **E**t ut mihi a monachis dcm est contra naturam picture oculos aperuit et mox omnis timor sublata tepestete cessauit. Quis ergo in tato miraculo non obstupescat. Quis non videat et plene collaudet illaz misericordie patronam et matrem que speciali priuilegio christo pot imperare et filio reconciliare miseros quos noxa proscrisperat ut benedictum Iesum fructum ventris sui illis in salutem qui venturus est reprobis in condemnationem. huius fructus gracia mirum accidit quod subiungo.

Erat frater Wolterus nomine ordinis predicatorum de meysenborch vir nobilis et religiosus valde qui prebenda cathedralis ecclesie in treueri derelicta necnon et alijs possessionibus magnis sub annis etatis sue .xvi. predicatorum ordinem intravit et intantum scientia et religione profecit ut prior in multis doibus et lector in ordine magnificus haberetur. hic a quodam principe imperij vocatus multa instantia venit ut ei ad salutem consulere et eius confessionem audiret. **P**recedenti autem nocte quo principem de mane

auditurus erat mecum in thalamo vno in domo iacebat. **I**ntempeste autem noctis silentio clamare valde cepit quasi in somnis. benedictus iesus fructus ventris tui. quo mirati sumus pariter et gauisi. **M**ane facto conueni secretius dictum fratrem quid sic clamans valide somniasset. **Q**ui respondit. **I**n consuetudine inquit duxi multis annis ut in salutatione angelica nomen iesus addaz dicens. **E**t benedictus fructus ventris tui. **H**inc nocte ista factum est ut nequam ille humani generis inimicus inuidens saluti principis quem auditurus sum strangulare me voluit et ego in solitam salutationis vocem pauidus exclamaui. et hec dicens abcessit. **S**imile quod accidit mihi cum illam nobilem iuenculam relictam friderici filij comitis de vienna a seculo reuocasset et ad cistercium. ordo nem adduxisset illa quoque primo grauissimis demonum insultibus pulsaretur vidi quod dyabolus a dextris eius stabat et eam ad se fortiter trahere conabatur. **E**go autem exaduerso stans et eam a vomitu retrahere non valens clamaui audientibus fratribus qui mecum erant. benedictus iesus fructus ventris tui. **N**ec mora. iuencula liberata est et in ordine perstitit. tantumque profecit quod abbatissa effecta est et custos collegij virginum. **H**ic idem frater est qui nobilissimam illam puellam comitis de vienna ut postea dicemus et ad statum vite perfectissimum adduxit et in miris et in auditis tribulationibus lachrymis et precibus continuis constans

tiſſimam conſeruauit. Retulit quoq;
mihi frater ordinis predicatorum
de cuius veritate et ſinceritate non
dubito miraculū de glorioſa xp̄i ma/
tre maria plene piſſimum. Vir qui/
dam longo tempore deuotus deo
ordinem ciſtercieſi. intrauit. in quo
et ſi diu ſaucte vixit. tamen tandem
dyabolo temptante deuiſus. in
peccatum cecidit et multis per hoc
occaſionem ſcandali dedit. Pro q̄
vt in illo ordine conſuetum eſt gra/
uiſſime tribulatus ad cor tamen cū
amariffima penitētia redijt et ſe ad
glorioſam criſti matrem in p̄cibus
et lacrimis contulit. In magno igit̄
luctu per tempus non modico poſi/
tus tandem die quadam orauit et
raptus in exceſſum mentis glorio/
ſaz x̄ginē vidit et in brachio ei⁹ q̄ſi
lactentē puez parulū ſup omnem
pulchritudine ſpetioſuz. Cūq; vidēt
p̄ ſe matrē ſupplicā em inſtabat ille
ſe a p̄ccō et tribulaciōib⁹ liberari et
ad gr̄az p̄oris vite r̄ſtitui. h̄ cū puer
q̄ſi renitēs vultū auerteret et m̄r ecō
tra puez in altera brachij pte tranſ/
ferr̄ vt cōmodi⁹ vultui ei⁹ vultū
ſue benignitatis igereret illeq; itez
vultum auerteret et auerſuz mater
frequēci⁹ rogaret. tādē poſt mirā
et piā ſupplicacōez euicit mater in fi/
lio et vultū eius ad piaculū ſerena/
uit vt peccatū hōi ad ioulgēciā et
ſtatū p̄oris vite ad gr̄az cōdonar̄.
Quid miri. Marie enī ſpeciali p̄uile/
gio c̄ceſſuz ē vt ſm̄ p̄phetā vtrūq;
arguere poſſet et manū ponē in am

bobz. Qd̄ in libro de natura reruz
apte valde ſignatū eſt vbi dicit̄ q̄ i
deſerto vbi vnicornus illud ferociſ/
ſimū animal in mortē hoim graſſat̄
atq; ferarum. puella x̄go relinqua/
tur. qui adueniens omni ferocitate
depoſita caſti corporis pudicitiam
in virgine veneratur. qd̄ reclinans
caput in ſinu virginis ſoporaſ. Cui⁹
cornu vt vidimus in brugenſi eccle/
ſia flandrie. vij. pedum in longitudi/
ne virgo manibus apprehenſo flexi/
bilez reddidit et animo moderatum.
ita q̄ quandoque capitur et occi/
ditur vel ad ſpectaculum exhibei/
tur. Quid in vnicornu ferociſſimo
animali niſi criſtū ſignatū accipim⁹.
q̄ vnice poteſtatis eſt q̄a non eſt po/
teſtas que cōparetur ei et poteſtas
eterna que non auferetur. que ante
incarnat ouem puniēti in celo in an/
gelos p̄pter ſuperbiciā. in terra
in homines p̄pter inobedientiā. in ſo/
doitas p̄pter luxuriā. in filios iſrael
p̄pter murmur ſue crapulā ſeuicbat.
Huic nullo audente cōtradicere ſe/
nienti clamās conqueritur yſayas.
Non eſt inquit qui cōſurgat et tene/
at te. Et vide q̄ vere et q̄ recte cō/
queritur. Neq; enim hoc angelus in
celo nec ſanctus in terra p̄ſumpti/
h̄ illa pulcherrima mulierum maria
x̄go ſtirpis dauidice in deſerto mū/
di a filio dei mediante angelo para/
nimpho inuenta eſt cuius pulchri/
tudinem virtutum et ſapientiam et
pudicitiam caſti corporis venerat⁹
elect⁹ et i ſinu virginalis vteri caput

altissime diuinitatis sue humiliter inclinauit. in quo nouem mensibus soporatus in tantum a sua ferocitate deflexus ē et animus moderatus ut se capi permetteret et occidi manibus iudeorum indeque resurgens et ascendens in celum ante aspectum paterni vultus et ciuium supernorum in gloriam solennis victoriae qua contra demones triumphauit ad ammirabile voluit spectaculum exhiberi. Et inde est quod non modo seuit vnicuique cornus noster Iesus. sicut antiquitus seuebat. quodque et peccatores maiores nunc sunt quod tunc fuisse probantur. eo quod salutis veritas magis innotuit et fomes peccati per mortem eius minoratus sit in peccato. Sed virgo materque propter nos materno iure et fiducia patronali cornu illud vniuersae potestatis obuiat ut ipsos quosque longanimitate sua patienter expectet et non ut olim mox in scelere feriat delinquentes. Sed quod canor florētissima virgo pia mater et domina quod conor persequi debentes tuas. Si cuncta mei corporis membra et omnes gutte vitalis sanguinis mei verterentur in linguas potius tamen in laudis tue verba deficerent quod exempla istius de clarissima in personis virginis dignitate secundum textus consequentiam aliqua videamus.

Item in eodem capitulo integritas est cunctis apibus corporis virginis. Dicā ergo illud quod a multis odiosum audiat. Mulierum actum fuit opinio ut si in mulieribus pudoris sigillum integrum

pseueret. habita contritione et penitentia iam pacta. dici tamen deberet et credi incorrupte etiam si alias corrupte sint. et virginis aureolam promereri. Quod ille incomparabilis scientie magister Albertus frater ordinis predicatorum et dixit et scripsit. nullo modo debere virginem reputari quam sopita sensuum ratione in carnali delectatione fluxus concupiscentie pollueret etiam sigillum pudoris intactum incorruptum et integrum conseruetur. Alioquin in sexu virili qui illo sigillo caret nequaquam virginitatis dignitas haberetur. quod utique dicere impium et absurdum. cum beatissimus apostolus Iohannes euangelista homo sit electus a domino et pro eo inter ceteros magis dilectus. Teneamus ergo quia et in mulieribus et in viris dignitas virginis est et in utroque sexu sancti aureolam merebuntur. In mulieribus homo et si verecundus per fluxum concupiscentie carnalis aliquid in mente corrupte sunt dum tamen sigillum pudoris a coitu viri integrum pseueret habita contritione et penitentia de peccatis consecrari et velari ab episcopis quasi virginis iure possunt. et hoc quidem fit ad indulgentiam pie matris ecclesie quam in casu verecundie humane consuevit pudori. hic propterea virginis exempla quam nostris temporibus euenerunt ad exhortationem virginum differam. De virginis autem loquitur beatus augustinus dicens. Mulier quod contrarios conat propter suorum igne ardorem superni amoris superauerunt. Fratres est propter plorauit mater non curauit illa cui ante oculos stabat specul-

ofus forma pre filiis hominum. **H**uius rei exempla q̄ plurima quorum vnum sub nostro tempore q̄d a nobili de gomelin ppe cameracuz accipi vtpote qui psonam nouit ⁊ vidit gloriofissimuz referamus. **I**n roma q̄daz sanctissima virgo fuit nomine iachzelina hec soroz nobilissimi et ditissimi comitis apulie sapientia ac decore prestantissima fuit. que cū a fratre comite tradi nuptiis conaetur assumpto virili habitu clā aufugit directis ergo nuncijs per omnes vias frater comes eaz insequitur via qua fugiebat. **N**ullum aut effugiuz soroz videns ad obuiuz mare se cōtulit ⁊ crucis signo se signās in mari se ex alta rupe p̄iecit. **Q**uō vbi frater vidit ciulatu magno sorori de rupe clamauit. **S**uper omnia mihi soroz carissima reuertaris ad me cōstruam tibi monasteriuz ditatu co p̄ijs in quo libere seruias soli deo. **C**uius clamores h̄go sancta quasi surda aure p̄transiens per āpla maris spatia procedebat. **E**t vide quāta virtus diuini miraculi. **N**imiz nātandi artis ignara. ocul ac manib⁹ in celum extensis quasi per aridum ambularet maris p̄funda trāibat. **Q**uo trāsito in desertissimis grece fluis tribus annis sub virili habitu sanctissimo cuidam seni eremite seruauit vt sibi spiritualem viuendi modum plenius informaret. **I**nde verēs astutias inimici et nequicias ne se proderet feminam quia eremitaz erga se affici solito amplius aduertebat. fugit citra mare in propinqs

sicilie desertis et ibi super arbozem adiutorio cuiusdaz fidelis viri arto valde constructo tugurio per nouēnium latitauit. eodem sibi viro ita elemosinā ministrante vt nunq̄ p̄ victuz descēdē cogeret. **H**ec postea in romam spiritu cogente perueit ⁊ innocentuz papaz tercium euz omni clero et populo ciuitatis seuera ⁊ audaci redargutione p̄mouit. **H**ic victus eius longissimo tempore fuit ter in ebdomada nullo adiecto panem cum aqua comedit et super nudam penitus terraz equata ceruice pedibus requieuit. **T**alia et h̄js similia de virginibus facta et gesta meo tempore si referrem potius me tempus desererz q̄ exempla. **V**idimus ei plures filias comitū et baronum que sp̄etis nuptiis in monasterio vel congregationibus virginum vitam celibē elegerunt. quaruz inter ceteras vnam filiaz videntis comitis vidi que ad predicationez cuiusdam fratris ordinis predicatorū iualteri nomine cuius supra fecim⁹ mencionem inaudita constancia parentes euicit vt sponso suo cristo ihesu cū sorozibus ordinis predicatorum in valle beate marie in dyocesi treuerenci libere deseruiret. **H**ec eni romanorum moderatoris neptis ⁊ sp̄atoris grece cōsobrina et achæie principis soroz a parētib⁹ ⁊ amicis p̄parabat nobilissis nuptiis copulari p̄ quaz posset eaz posteritas sublimari. **I**lla autem alias intendens sollicitauit animo matrem vici loci

sozores inuifere. Quo vbi venit ali
as cuz militibus ⁊ familia matre in
tenta. filia vt prius ordinauerat vo
catis i capitulū sorozib' votū religi
onis fecit habitū induit ⁊ impositū
responforium. regnum mundi ipsa
met inchoauit. qđ conuentuz letissi
mis vocibus psequētem audit ma
ter. miratur concentum repētere le
ticie. Mittit vnum ex suis videre qđ
esset. renuntiat ille beatissimā voley
dam habitu sacri ordinis insignitā
Quo audito mater attonita. accur
rit rapere filiaz furibūda. Nec cum
data emunitatem loci violenter in
fringere. raptam secuz abduxit ⁊ in
palatio viennensi artissime custodie
mancipauit. Et vide quali constan
tia vicerit. Tibis tantū reglaribus
secunduz ordinem ⁊ tenta alios co
medere nulla cogi violētia potēat
alia quoq; statuta ordinis a quib'
corpus vl' animus arceri non pote
rat. vigilantius obseruabat. Detra
cto tamen illi habitu ordinis violē
ter. coloratis eam vestibibus induer
bant. Nuditatem eniz pati virgina
lem pudicitiam non decebat. Quid
moroꝝ verbis. Per epos abbates
et prelatos et p alterius professio
nis moiales ⁊ religiosos diuersi ge
neris temptabatur nec tamē infra
triennium vel ad redditum seculi vl'
saltem ad laxioris vite ordinez. ani
mum eius. conuertete potuerūt. Vi
cebat enim verbis innitens aposto
li In ea vocatione qua vocata sum
immobilis permanebo. Parentes
igitur et amici a reuocatione illius

finaliter desperati eam redire ad vi
dnu locum et ordinem permiserūt
Vbi tantis exemplis vite fulg3 vt
nulla in ea deesse virtutis dignitas
videatur. ¶ Audimus ⁊ illam quā
minus iuste extremam ponimus fili
am ludoivici regis francoꝝ sorozē
scilicet deuotissimi regis ludoivici q
felicissime regnat ad presēs. hec de
sponsata filio frederici conrado. ro
manozum imperatoris in virginita
te pmanere innuba preelegit q soli
deo vacans adeo contemplationi
data et virtuti vt nulla ei cura in vl
lis transitoꝝ videat. Sed et ipsi
frater quem diximus rex deuotissi
mus ludoivicus intantuz amplecti
tur virginee dignitatis pudicitiam
consecrantes vt parisiis collegerit
maximam multitudinem beginarū
vt se in humilitatis obsequiis exer
ceat et salute.

De fuga peccati contra naturam.
Capitulum .xxix.

¶ Pes inter se nullo concubi
tu miscēt. nec in libidinem
resoluuntur. Sapiēter et be
ne verba distinxit. Coit' etsi est na
tural marl. ⁊ seie tñ ad fornicatōis
vl' adulteriꝝ ptinz malū. Resolutio
ho i libidine inatural viciꝝ tāgit cri
men. Et hoc fit dupliciter vel per se
vel per aliū quod fel dici potest om
nium peccatoꝝ. Et quidez de de
moniꝝ incubis indiuerfis libris ex
positoꝝ legi vt i libris augustini su
per genesim ⁊ tra manicheos ⁊ ali
is multis locis. De demonibus ho
succubis me nunquā legisse repperi.

Et in hoc notatur qd viciuz contra naturam demonibus est etia3 verecundum. Qd glosa velle videt sup illum locuz ezechielis. xix. vbi dicit. dabo te in manib3 palestinorum idē demonum qui etiam erubescant de via tua scelerata. vicium contra naturam intelligēs. **M**ihi per plures annos in episcopatu cameracen. vices gerenti episcopi in confessionibus audiendis. quodā mulier cu3 maximo meroze et pudore ē cōfessa se assuefactā hoc scelere in lecto lassiciū se. demonemq3 inter se et parietē cū cachinno clamātem audisse phi phi phi interiectionem signans indignātis. Qua voce confusa mulier eadē hora cucurrit ad me et beneficio absolutionis accepto. penitenciaz etiā ultra q3 statui amarissimā egit. Et et aliam per idem fere tempus audiui voce3 que cum multis lachrimis mihi confessa fere se in cōsimili vitio polluentē audisse voce3 demonis et dixisse. Age misera age qd agis bñ tibi soluetur in proximo quod nunc facis. Nec multo post vbi mulier cōfessa ē et a peccato resiliit ex timore maximo mortez incurrit. et qd hic p penitenciam non expleuit in purgatorio diris peis exoluit. **R**icharda quodaz huius vici3 nephandissima vetula fuit que multis annis in monasterio degens nihil tamen religionis in eo consecuta est aut virtutis imo tanto erat deterior quanto magis professā fuerat sanctitatem. Mortua ergo in claustro sepulta est. Nec mora. sequēti nocte scropham

gerria cū pcellis. vij. coloris eiusdē visa est manifeste itrare claustrū vetulamq3 sepultam effodere et menbratim corpus miserabile laniare et viscera eius lōgo tractu per claustrū ambitum dissipare. Quo facto cu3 porcellis scropham disparuit et post se feda vestigia dereliquit. Et notādū valde ac mirandū est qd nōnulli ex monialibus claustrū scropham cum porcellis videre non poterāt. h3 grūnitum eorū clarius audierunt. Tertium quidē est quorūdam oculos esse minus habiles demonūz fantasmata cernere aliquorum vero natura perlucidos vt eos possint demones assumptis corporib3 non latē. **V**enerabilis bonifacius quodā lausanelis episcopus nunc rector in theologia parisijs mihi tunc et multis alijs retulit quendā clericū se in confessione audisse qd malo assuefact3 vsu se contredictionibus illicitis ad libidine3 prouocabat. Pro nephas auditu et v. de quid seqtur. **A**bi hec semel vt erat solit3 attēptar3 manu in crura loco virilī mēbri colubrum apphēdit. qd i scō horrore pcul3 ad confessionez mor pueit et i mltis lachrimis pniaz agit. **A**ristotiles i libro de aialib3 autor est qd dicit qd nullum aial eicit extra semē nisi hō et in hoc ordiacoī natuē strari3 pl3 q3 pecus hoc tm malū ihero. eē dixit vt p eo fili3 dei multo tpe distulerit incarnari. Hoc etia3 est tantum vt augusti n3 dicat. deo nature in carne veniēte oēs hostes natuē sodoitas itellige. morte pproba. et scita perhisse. **A**do

lescens adhuc sodales habebam in
 scolis pariliū studioꝝ earum valde
 pudicum et bonūz h̄ heu postmodū
 a magistro quodā suo per hui⁹ cri-
 men vicij deprauatuz. **A**domonius
 aut per me et alios amicos et fami-
 liares suos cur ipse tāte nobilitatis
 vir talis turpitudinis infamiaz pate-
 retur. Cessauit ille pluries h̄ semp ite-
 rum in pristina labeat. **A**d hūc enē
 cum damnablem res miranda per-
 uenit. **V**enerunt ad eum in ciuitate
 in qua erat canonicus viri nobiles
 consanguinei eius et apud eū hospi-
 tati sunt cum multo sermientiū comi-
 tatu. facta autē cena cum se locatis
 hospitibus inuenis sopori dedisset
 clamare cepit et auxilium fortiter in-
 uocare. **A**d domini ergosui clamorē
 clientes turbati surgunt et rati-
 onem nullaz in eius clamoribus in-
 ueniunt. **A**duercentes tamen cano-
 nici decanum accerunt. **C**oncit⁹ ille
 venit. ad scūlum relictis clamitantis
 confiteri inuenem peccata adhorta-
 tur et diuinum non humanum con-
 silium inuocare. **H**ec cum decanus
 ei magnis vocibus inclamarēt. tan-
 dem post diutinaꝝ decani claman-
 tis vocem eum terribilibus oculis i-
 sperit dicens. **N**e illi qui seduxit me
Ad quid super me diuinum auxilium
 inuocabo. **E**cce iam video patuluz
 infernum. pñtes demones et ad ra-
 piendum me terribiliē inbiantes. **C**ū
 q̄ omnes. se vt potius signaret cū
 lachrimis inclamarēt ille quasi nihil
 aduertens clausis oculis auertit fa-
 ciem ⁊ cum diris clamorib⁹ animaz

exhalauit. **S**imilis in vicio quidā
 de episcopatu camēacen⁹ cū sacerdo-
 te suo accedens ad me rogabat vt
 euz absoluerē. quem reciduiantem
 p̄ ānos plurimos absolueraz ⁊ pe-
 nitēciā ei iniunxeraz salutarē. **Q**uē
 cum ad dyocesanum episcopum mit-
 tere vellem quasi grauius affligēdū
 a sacerdote rogatus sum vt tali cō-
 ditione absoluerem penitentem. vt
 flexis genibus coraz nobis rogarz
 dominum vt si postmodum recidi-
 uaret in scelere eui⁹ mox diuina vin-
 dicta puniret. **C**onsensi ergo condi-
 cioni ⁊ heu mihi misero q̄ consensi.
 mox ille flexit genua et vincta in se
 reciduiantem precatus est. **A**bsolui
 euz. recessit gaudens. **S**ed feria ter-
 cia aut quarta post pascha instigan-
 te dyabolo passus est reciduiū mox
 q̄z horrifice clamans vindicta dei su-
 per me vt mihi postea sacerdos re-
 tulit amarissima morte multatus ē.
Vidi et quendam huius vicij ne-
 phanduz virum de quo mihi vir bo-
 ni testioni⁹ presbiter ferebat q̄a cū
 ille p̄ viride pratu ante et presbiter
 seq̄retur inuenit vestigia p̄euntis in
 gramine quasi igne cōtacta manife-
 stissime palluisse. quē et nos postea
 percepimus pro vita sceleratissima
 morte turpissima perhisse. **N**ullum ei
 peccatuz tā sepe dñs reproba mor-
 te condemnat. **D**icunt nonnulli et
 vere credo q̄ null⁹ talis vicij postq̄
 tps vite mortal⁹ xp̄i q̄d ad ānos se-
 re triginta tres extēdit i scelere pse-
 ueraus excesserit nisi speciali mira-
 culo redeptoris poterit liberari. q̄d

frequenter in eo probauimus q̄ in
octogenarios et cētenarios isto cri
mine per confessionem inuenimus
irretitos. Quid miri. Omne tēpus
quod christus vixit morum discipli
na fuit. Qui ergo sp̄reto tēpore qđ
ad penitentiam habilissimū indicat
amicus nature qui christ⁹ est ab ho
stilitate nature conuerti neglexerit
vix vnq̄ postea sine difficultate per
maxima ab hoc scelere continebit
Beate mēorie magister petr⁹ quō/
dam cantoz parisiē. cuidam m̄ no
to narzant se viderisse locum in gra
mine vbi de vesp̄e quidā clerici hoc
vitio infecti cōsederāt de mane om
nibus circa locis abundātissime ro
re infusis. sine vllō rore quasi sceler
is consciuz siccissimū inuenisse. **I**n
de in libro sapiēcie aperte satis de
sodoma dicitur. **I**ntestimoniū inq̄t
nequicie fumigabunda constat des
serta terra. et hoc iuste ingente que
ita exarsit. **I**n siccitate etiam illa lo
ci illius. qui expers māsit a rore ste
rilitas designatur que fit i tali vitio
gentis impie. **U**nde. psalmista **E**r
rauerunt ab vtero locuti sunt falsa
quia vix p̄fēte et integre tales con
fitentur. **U**nde ille vir fortissim⁹ iu
das qui tot victorijs fuerat insigni
tus deuictis ad dexteraz hostibus
sinistro cornu cui bachides preerat
contritus est. et occisus. **S**ic multi
confiteri volentes de peccatis omu
nibus et assuetis audacter se expedi
unt confitendo. **E**t cū ad inuitata
peccata sicut sunt in naturalia vene
rint pudore erubescētie preuio. se

gniter obzūitur. **U**nde bene sodo
ma interpretatur muta. qđ diu tales
sunt muti spiritus sanctus ad eos in
trare nō potest. **Q**ua p̄pter **J**ob di
cit. **N**on p̄cā ore meo s̄ loquar in tri
bulatione spiritus mei et cōfabula
bor i amaritudine anime mee. **Q**uid
autē et p̄bs de confessione p̄ccoz
videatur dicere in mediū p̄feram⁹
Proximum ad innocētiam tenet lo
cum. verēcūdia peccati cōfessio. **S**ō
nium narrare. vigilantis inditiū est
et vicia sua cōfiteri. sanitatis indici
um est. **N**on p̄dest latere peccatib⁹
q̄ si latendi facultatē hnt fiontiam
nō habēt tuta esse scelera nō possūt
Maxima enī pena penitētū est pec
casse. **N**ec vllū scel⁹ licet illud fortu
na exornet. suis munerib⁹ impunitū
est qm̄ scelus in scelere. supplicū est.
Aliques ergo habeat ois homo se
cretuz quē vereatur qui cōscius sui
secreti sit. cuius auctoritate secretū
corrigat si errauit. **T**ales consolāt
et animat ad audaciam vir ille curi
alissim⁹ et hūanissim⁹. **A**ug⁹. **Q**uid
inq̄t erubescis o hō cōfiteri pecca
tor sic et tu ego sū. **C**ōfiteri ergo hō
hoi. p̄ccor hō hoi p̄ccori. **Q**uid ti
mes cōfiteri homo sū. humanū a me
nihil alienū puto. **Q**uid times cōfite
ri. **J**o qđ p̄ cōfessionē scio min⁹ scio
qđ qđ nescio. **C**ōfiteri times qđ nō cō
fiteōdo potes ēē occult⁹. **E**lige quod
vis si nō cōfess⁹ lates. i. cōfess⁹ dāna
beris ad hoc enī de⁹ exigit cōfessio
nē vt liberet hūilē. ad hoc dānat nō
cōfitentē vt puniat supbū. **E**rgo tri
stis esto anteq̄ cōfitearis. confessus

exulta quia iam sanaris. Ipse est iu-
dex tuus protector tuus. Preuidet
enim et preuenit faciem eius in con-
fessione propter quem et per quem
confessus est agz causam eius et de-
fensor est penitentis et ipetrator ve-
nie confitentis. confessus ambula se-
curus et exulta iam in via. Moli tie-
re iudicem. adiutor tuus iudex tuus.
Anteqz esses confessus inuenisti sal-
uatozem. Impium te quesuit vt re-
dimeret. redemptu deseret vt pdat.
Aperias in confessione peccator os
tuuz ne claudat super te puteus os
suum. Et nota qz puteum dicit in-
fernum hic. Quid hinc nris tempo-
ribus acciderit audiamus. Erat
in villa bruccellensi brabantie sacer-
dos quidam vita et moribus pluri-
mum ihonestus. hic gule et luxurie
deditus nichil fere videbatur aliud
meditari. Post finem annorum pau-
corum postqz presbiter fuerat ordi-
natus iusto dei iuditio impmedita-
te defunctus est. Nec multo post qui-
daz presbiter comensalis eius et so-
cius cum crepusculo noctis viam a-
geret extra villam audiuit miserabi-
lem vocem quasi de sub terra clamā-
tis et plangentis. Consternatus at
presbiter quisnam esset cuius voces
audiret cruce se signās idrit. Quis
es tu. Et vox ego inquit sum infelix
ille socius tuus. Et rursus presbiter
Quomō inquit tibi est. quare de hu-
mo eloquiuz tuum. Cui ille dato ru-
gitu magno imo maximo. Me inqz
mibi ve ve quontiam clausit sup me
puteus os suum. Et cum quasi peni-

gero volatu vox plāgentis deferre-
tur in longum audita est. Mirabili-
tamen intelligas ipsum qui hoc au-
diuit presbitero in nullo prorsus vi-
tam miseraz correxisse h obisse mor-
te turpissima. et feda nequissime con-
uersionis vestigia posteris fliqse
Adimus quēdaz tñ mltaz deli-
ciarum et possessionum presbiterum
qui prioris audita damnacōe pres-
biteri omnia penitus caduca dimi-
sit et fligionez cisterciensium intrās
bene vixit et obiit. Nota ergo qd
illi ad cumulum damnacionis. et isti
ad vitam correctionis res ista cessit
Videāt itaqz fidelium et potissime
claustralium apes ne inter se coitu
misceantur. Inductum enim gene-
rale diluuium tempore noe legitur
sup terrā eo qz filij dei filiabz hoim
miscebāt. Et ecce pl^o mō fit vbi nō
solū filij dei filiabz hoim h etiā filia-
bus dei qd grauius est sic religiosi
feminis religiosis miscēt. Deu vido-
mus et hoc frequenter qz quidam
secundum verbum apostoli ceperūt
spīritu et carne consummati sunt. Vo-
luerunt quidem et vtinaz bono mo-
do filias facē spūales et eas fecerūt
postea cōcubinas. Ecōuerso nōnullē
femine ex viris spūales filios facē
volute. qz postea carnales mres ef-
fecte ex filiis spūalibz carnales filios
peperūt. De cōcubitu ego taliū nō
narrāte sādissima abbatissa ordinis
cisterciē. qd moderno tēpe in bur-
gūdia accidit videam. Presbiter qd
noie tñ sād^o et cast^o moialē quādā
altioris ordinis inuēculā sub fligio

nis specie procurabat. **M**acta ergo occasione cū socia seniore iuuenicula monialis presbiterū visitauit. **P**ost lautos autē cibos et potum immo/deratum moniales in loco vno ⁊ p̄sbyter in altero quieuerunt. **M**ane factō vetula monialis sociam iuueniculā ad matutinoꝝ executionē officij nīsa est excitare quam cum strepitu primo quia silentium tenebat. deinde pulsationibus vt attemperass̄ nec profecisset. surgens quesuit sociam nec inuenit. **T**urbata ergo cū tota familia monial. cum factum p̄confusione celare. vellent nec possēt cum horrore et scandalo multoꝝ. si cut inuenta fuerant amboꝝ simul cadauera sunt sepulta. **S**ed et hinc potest queri si miraculose aut naturaliter factum sit quod narrauit. **E**t respondeo. et miraculose et naturaliter. **M**iraculose ad exēpla facti de testabilis vt vitaretur. **N**aturaliter quia p̄ nimio ardore libidinis i ipso luxu ⁊ delectatione coitus. nimie exhauriūtur spiritus aiales. et cor nimie dilatatum. reclusionē non recipit subitis morib⁹ interceptū. **Q**uid autē de luxuria et turpi amore ⁊ impudicia p̄bi sentiāt audiam⁹. **L**uxurie homines dediti voluptatib⁹ se immergunt. quibus in cōsuetudinē ad viciis carere non possūt. et ob hoc miserrimi sunt q̄ eo puerūt. vt illi que supuacua fuerant facta sūt necessaria. seruiūt. voluptatib⁹ non inuiti. et mala sua q̄ multoꝝ vltimum est diligunt. **T**unc autem cōfirmata est infelicitas. vbi turpia nō

solum delectant s̄ etiam placent. et desinit esse remedio locus vbi q̄ fuerant vicia mores ferunt et non iunt. **N**ecessē ē enī vt in immensū exeat cupiditas. que naturalem modum transilit. **I**lla enim habet finem suū inania autem et ex libidine orta sūt terminuo sūt. **C**onsiliari nisi turpi ratione turpis amor non potest. **E**t si sedum. delectationis tamen cōmodum luxuriantem sedtur. consiliari vero turpia nullum. et hoc turpissimum iudico. **Q**uanto eui in honestior luxurie turpitudine p̄dicat. tāto honorificetior pudicitie castimonia cōpbat. **E**st autē pudicitia viroroꝝ ac mulierū p̄cipuū firmamētū cui⁹ nomis respect⁹. sincer⁹ iuuetutis. flos p̄manens qua custode matrimonialis scola censetur. **D**ue voluptates sunt gust⁹ et tactus hominibus cōmunes et bestijs. **E**t ideo in pecudū numero hūdi sūt qui his feminis voluptatib⁹ defuiunt. **Q**uā quidā stolid⁹ audiēte p̄tagora diceret. malle se cū mulierib⁹ q̄ cū p̄bis conuersari. **E**t sues inquit iu ceno q̄ i florib⁹ volutari malunt. **E**t qm̄ ad oēs ēminū sp̄ via dirigit. de vñs quas ad fornicatōis lapsū i p̄be puenit lati⁹ disseram⁹. **E**t hec via p̄rima ad fornicatōnē. cogitationes malas ⁊ turpes. cōsensum aut malā voluntatē p̄cedere. certū est. **I**has maxime polluētes vel pollutiones. ofonis n̄re sacrificiū virga crucis qua deus pater filium liberauit vel dberauit cū abrahā abiga⁹. **U**nde ysayas. **A**uferite malū cogitationū

vestraz ab ocul' meis. Peruerse eni cogitationes sepant nos a deo. p/bata aut' virtus. subaudi crucis. corripit insipientes. demones utiqz. qui verant nos in cogitacōe maligna. Quod in libro de natura rezz apertissime designat. Aut eni. per diction arbor est in pside et interpretat' extra dextera. In hac colūbe q' fugiūt serpētes volatiles. tum ppter tutelā. tum ppter fructū eius q' mirifice delectatur. libenci' req̄sunt. Nec mirū nō solū eni odor ei' ē et vmbra spēuites verat ita vt eam vetent attingi. Quid in ista arboze nisi crux christi quid in dextera nisi mater eius que iuxta crucez stetit et quid in serpētibz nisi demones qui colūbas id est sanctas aīas valide psequuntur. Ibi' nō solū odorē virtutis quā in fructu xp̄s cōtrahit verūetiā et vmbra hoc ē crucis signū fugiūt et abhorrent. quia teste augustino. Ibi' cūqz crucis xp̄i signū cū fide pcesse. rit. nihil ibi nocere poterit inimicus. De hac arboze scā ecclia letabūda cātāt in ymno. Crux fidelis in omnes. q̄c. Ibi' fructū in cāticis spōsa dicit dulcē gutturi suo. Quā aut' arcēdus ē anim' a cogitacōe ostendit pbs dicēs. Nō cito ruinā patit' nisi qui ruinā timet. Null' maior est conquestus qz q' coerceas aim anteqz capiat. Penes eni aim effugere potes siue capi. et hoc plane pbat' sic. Omne pccm actio. oīs aut' actio volūtatis. ergo oē peccatū volūtariū. Omitte igit' excusacōez qā nō peccat inuit'. Sūt quoz corp' innoxii

est et in mille facinorū fines mēs viciosa discurrit. Nihil peccāt oculi si nō ocul' mens imperet. Quātū aut' malū sit cogitatōes puerfas fouē et per eas allici ad cōsensū sub exemplo ponim' euidentē. Ibi' viz i bācie pib' decore virtutis et forma cōspiciū q' iuuenē puella lasciuiens impetebat. Defas autē ducēs iuuenis vginē deflorare stupruz renuit et aufugit et in cōspectu familie dom' tut' a puella recedit. Quē illa in uerecūdi' ilscuta sup eius genua se locauit. et dato graui suspīrio aīam miserā euerz lumib' exhalauit. Qui vizum grauius cōtristatū qm reum mortis subite in puella prout potuit cōfortauit et ei' cōstāciā ac rectū dei iudiciū in defuncta sicut debui colaudauit. Secunda via ad fornicationem est luxur oculorum in visu. Quod iob euidenter conquerit' dicens. Animam meam depredat' est oculus meus. Qd' utiqz patuit in dauid qui incante visa bersabee captus est oculis et cum adulterio crimen prodicionis et homicidij spetrauit. Et propter hoc sollicitus orauit iu psalmo. Auerte oculos meos ne videant vanitatē. In pti bus sueuie q̄s alemāia cōtingit sicut a fratre iualtero quem supra posui nuper audiui. Mulier quedam deuotissima erat et nobilis. pulcherrime etiam secundum carnem inter omnes patrie feminas repntata. De hanc videndā cuz multi nobiles et potētes sepi' uenirēt et illa p visita cōe hmoi grauis sepi' ēbare ne sci

licet curiosa videntibus occasio scā
dali prebētur. quia secundum p̄m
magno vel malo periculo custodi
quod multis placet. Oratorium so
la suum semel intrans fufis ad deū
lachrymis dixit. **V**ideo mihi criste
Jesu ex carne qua induisti me perī
culum iminere. licet enim animū me
um fortiter fixeris vt nulla p̄orsus
vanitate commouear. tñ non modi
cam p̄timesco dare me posse causaz
debilibus vt temptationum cupidi
ne aliquaten⁹ agitenr. **R**ogo ergo
te misericordissime pater et domine
vt speciem meam in tanta feditate
commutes vt carnis misere turpitu
do i horrore poti⁹ sit q̄ pulchritudo
fuerit in honore. **H**oc dicto statim
fedissima lepra cōtabuit vultus ei⁹
eruperunt pustule. oculi tumuerunt
os lacez inepte patuit nasusq; gib
bosa deformitate contortus alienā
penitus faciem demonstrauit. **D**ec
moza **E**grediente illa occurrit ma
ritus. virq; eam tñ p̄ habitum cog
noscens querit que ipsa sit. et ea di
cente ego sum. **M**ox et ille totus in
horruit et vt vidit familia omnes si
mul exclamant in plandū mirantes
p̄cipue q̄o tā subito domine sue cōti
gisset. **T**urbatis parentib⁹ illi⁹ no
tisq; omnib⁹ et amicis consuli⁹ phi
sicus respondet incurabilem leprā
nihil aliud esse cōsiliū nisi q̄ extra ha
bitationē hominū collocet. **Q**d vt
factum est et audiuit frater ordinis
predicatorum qui eius confessionē
audire solebat venit ad illam et mi
re gaudentem inueniens querit cau

sam inopinati ⁊ subiti morbi. q̄naz
vt illa per ordinem enarrauit. frat
ipse turbatus ⁊ miratus non modi
ce icrepauit eā dicens **O** miserima ⁊
stultissima mulierum que in cōtume
liam et in periculum viri tui op⁹ dei
in te precum instantia destruxisti. et
parentes et amicos tuos qui deuz
laudauerunt ⁊ venerati sūt in te ad
blasphemandum nunc per tale ifor
tunium coegisti. **A**ge nūc carissima
insiste precib⁹ et ad contrariū rei
geste diuinam misericordiam inter
pelles. **H**oc dicto recessit frater. **V**
la autem totaliter in lacrimis reso
luta orauit ad dominiū dicens. **D**o
mine pater ⁊ domiator vt vite mee
liberiori mente et puriori spiritu ser
uiem tibi hoc in me flagellaz lepre
a tua bonitate expediui. **S**ed quia
audio a patre meo spiritali cui to
ta deuotione commisi me contra sa
lutem meam a te omnium domino
petiuisse. rogo te per tuam benigni
simam caritatem vt in me tuum pla
sma restituas secundum q̄ tue pla
cuerit optime voluntati. **M**ira res
Dix verba compleuit et in tāta cla
ritate cutis et elegantia forme subi
bito fit facies restituta vt nec in ea
vnius ruga vestigium vel saltem te
nuissima macula remaneret. **Q**uo
visio gaudz miles et vxorē reputat
sibi quasi redditam rediuiuiam. **E**x
ultat familia. fama rei geste diffun
ditur. letāter amici applaudit et pa
tria et inclita ch̄risti pietas ore om
nium collaudatur. **E**t vix quidem
miles anno dimidio super vixit. et

inclita mulier eius nō immemor bonitatis christi cuius filia vnica quam habebat et possessionibus vniuersis ad mōsterium sororū ordinis predicatorū transijt quod hemberch dicitur et i eo auctore deo religionissime conuersatur. Vide ergo lector considera virtutem in femina que in tantis horruit oculū impudicu vt in se precum instācia lepre plagā acciperet. Quid nimirum nequius oculo quod creatū est. Ioco moyses i lege inhibet filiis israel ne sequantur cogitationes suas et oculos per res varias fornicantes. Et ecclesiasticus Oculi malis ad mala non faciuntur et in tristitia erit semper. Non ab re dominus in euangelio dicit. Si oculus tuus scandalizat te erue eum et proijce abs te. Quāquā hoc ad litteram durū sit intelligere qui potius per oculum nequam concupiscētiā male volūtatis intelligas et hanc efficiendam a capite cordis p̄ficiendam q̄ mutato p̄posito. ne in facto prodiens prolaberis et sic scandalizeris a primo et per consequens proximum scandalizes. ¶ Vidi sanctum virum magist̄ gvi donez p̄biterum bechinarum in niuella de quo certissime fēbat q̄ cū i sonagio opido hanonie scolas regeret adolescēs incaute semel feminam contemplatus p̄ annos tres ipsa mortua in tantum temptatus est vt excepto eo quod vigilans sustinebat omni nocte in somnis crederet esse presentem. Sciens ergo sibi se dyabolum non cessare de

nocte clam tumultum mortue mulieris aperuit et nares et faciem in cenno putrefacti corporis tam diu tenuit vt pene nimio fetore suffocat⁹ quali mortuus caderet resupinus. Que res in tantum valuit. sancto viro vt nullum postea stimulum in carne sentiret. ¶ De hoc illud secretum accepi q̄ statim vbi dicti viri beata anima pro conditione carnis corp⁹ exiuit cuidā ad. quatuordecim. miliaria longe posito per visionē apparuit et cui⁹ esset meriti. lapis preciosus quem in pectore portare videbatur ad illustrandum totum orbem ydoneus et clarus ostendit. Nec mirum vt qui multorum corda ad cognitionem veritatis illustrauit dei verbo et virtutis exemplo felix eius anima tanto lumine potiretur. ¶ Sanctus Ludouicus cathalanensiu episcopus fuit vir corpore venustissimus et pudic⁹. Quē vt vidit quedam galliarum regina oculos coniecit in eum et oportuno loco vocatum ad concubitu inuitauit. quam ille toruo vultu et oculo indignanti despiciens verbis mirificis osutauit cui⁹ oculus post mortem etiā in sicco cadauere extingui et caligari nō poterat. vt et multis alijs audientibus magister iohānes de firmitate abbas quōdā reglarū in eadē ciuitate q̄ ipm oculū q̄li cristallinu lucidissim⁹ v̄t it et p̄modū enarrauit. interfuit eleuacōi dicti sancti corporis q̄ ānis plusq̄ quadringentis in terra iacuerat. Et iuste quidez oculos etiā in mortuo

corpe extingui nō poterat. q̄ cōtra mortificantē hostez in fragili vasculo viuū pmanebat. **E**t veze merito extrinsecus caligari nō debuit q̄ venenū corrupciōis intrinsice r̄cipe non curauit. **Q**uid aut̄ de oculo nō figendo p̄hus seneca sciāt audiamus. **Q**ui deponere iūquit vult delicia rerū omniū quāz cupiditate flagrauit ⁊ oculos ⁊ aures ab his que r̄liquit auertat. **N**ihil enī facili⁹ q̄z amor recrudescit. **A**ffectus q̄cunq̄ se vertet aliq̄d p̄is sue occupacionis inueniet. **C**ogitaciōes vagas et inutiles ⁊ quasi somno similes nō recipies. **C**ogitaciō stabilis sit ⁊ certa. siue deliberet siue querat siue cōtemplē nō recedat a vero. **E**i continens es et animi et corpis tui sēlus singulos motus obserua ne indecori sint. **N**ec ideo odemnas qz latēt. nam nihil differt si nemo videat cū ipse illos videas. **S**i oculus occupat auerte. si aures heferit finge. si arserit lingua restringe. si tactū man⁹ illexerit retrahē. si curiosus odor irrepserit nares otorque. **E**t hec q̄dē si p̄mo motu in vīu duxeris abominabunt̄ sensus vicia et inuito federe cum animo oquiescent. **E**xcluditur affectus facili⁹ q̄z expelliūt. **Q**uia ergo non est r̄gredi facile. optimū ē omnino nō p̄gredi. **M**ire pulchritudinis adolescēs cernens in sua specie solitari plurimas illustriū feminarū vultum suū cōfodit vulnerib⁹ malens deformitatē habere seditatis q̄z formā incitamentū aliene libidinis. **T**ercia via ad fornicatiōez

est consiliatricū abhorrenda inmanitas. **D**e his ecclīasticus dicit ⁊ in gua t̄cia mulieres fortes deiecit et priuauit eas laborib⁹ suis. **L**ingua tertia ē turpitudinū mediatrix que prime matris eue speciem gerit que virū in omni sapiēcia et decore p̄fectum seduxit et expulit a paradiso. **Q**ue es igit̄ puella simplex expers fallacie que taliū man⁹ possis effugere si semel etiā tenuissime prebes auditū. **S**olum it̄bi restat cōsiliū vt taliū d̄sordia tibi semp̄ uites nec cū eis vadas aut sedēas quia nil puellis p̄niciosius isto malo. **M**iror certe et diu miratus suz q̄ iura ciuilia tales nō puniunt que p̄ re modica furem iudicāt et suspēdūt. **L**ex moysi in leuitico p̄cepit si quis hoiez furatus fuerit et vendiderit sine vlla misericordia moriāt. **S**i furtuz manu sit furtū d̄silio nec vllō mō differūt in peccato. **Q**ua ergo pena plēdenda est lamia que puelle animā quā seduxit tradit dyabolo et corp⁹ leuocinīs defecandū. **P**reterea turpius dehonestare vlt̄ dānificare nō poterit hoiem q̄z in filia vel vxore. **A**udi quid hinc nostro tempore remis acciderit. **E**rat homo vt mihi frater ordis p̄dicatoz retulit faber lignarius ad modū tenuis vxorem habens pulchrā et bonam. **I**n hac diues q̄daz pecunia h̄ inops corde oculus iniecerat impudicos. **M**issa ergo ab eo nephanda vetula irat domū iuencule salutāt eam quasi incognitam. residet ad ignem. **N**ec mora. circūductis oculis fatigataz

se plāgit. Querit hinc iuēcula anū
cur veniat aut quid querat. **E**t ve-
tula. si ip̄a sis nescio talis nominis
talisq; matris filia quaz habere me
credo in ista vicinia cōsobrinā. **C**ui
iuuencula. si sum nescio tali quidem
nomine censeor et etiam habui talē
matre. **T**unc vetula ruens in oscu-
la iuuenule. bene inquit assimilaris
optime matri tue. **T**u autē qualē vi-
rum habes? **C**ui illa. bonū inq̄t ope-
re fabrūlignariū. **M**ox vetula alti-
elato gemitu. heu inq̄t optime ma-
tris filia quomodo ad istam miseri-
az venisti vt fabrum habeas virum
que tot in parētela tua magnos et
diuites habuisti. **H**ec dicens quasi
mesta nil amplius locuta recessit. **I**n
de quarta die reuerſa. vere inq̄t mī-
tū sollicitor vt post infortunū saltez
copiosius rebus valeas abundare.
Inueni ergo viaz qua hoc fieri po-
terit si cōsentis. **E**st in ciuitate ista vir
diues et potens valde qui te vt heu
mihi dixit cum tuū infortunium de-
plorare super omnia diligens cōcu-
piscit. **C**ū isto quidē habebis quic-
quid corpori placere poterit vel de-
cere. **C**ui iuēcula. **B**onū inquit vi-
rum et melioze me habeo. diuitias
aut cum peccato augere nō cupio.
Cui vetula. quasi blando vultu cō-
gratulanſ. **E**t hinc inquit magis te
diligo carissima. **H**ec dicens abiit.
et post triduū reuerſa dixit. veni me
cum carissima et ecclesiā pariter glo-
riose virginis visitem. **N**ihil ergo
mali suspecta simplex iuuenula pa-
ret illi et cū vetula vadit. **A**t vbi an-

portam diuitis tranſeunt vt p̄eoz/
dinauerat vetula. iuuenula rapi-
et p̄trahit in oscula. **A**ngustiata er-
go iuuenula et em̄ ad aures ve-
tulę se inclinans ait. **M**ihi hac nocte
ctigit iuxta cōsuetudinē feminarum
Ad horam nunc liberes me cogna-
ta dulcissima. et fide data spondeo
cras redire. **A**nnuit vetula. cōsentit
et diues. **H**inc ergo iuuenula do-
mū rediens quid fiat excogitat p̄e-
parat de vicinia tres fortes et vali-
das feminas et eas cū scopis clam
in thalamo collocauit. et quasi vel-
let melioribus vestib? indui. venien-
tem vetulam velut ad suū auxilium
introduxit. firmatoq; hostio cōcur-
runt femine et nudatam vestibus
percuciunt scopis miseram vsq; ad
sanguinis effusionem. **N**ec cessant
a verberib? donec eluctuato cona-
mine vetula hostiū exiliuit et nuda
penitus per plateas aufugit. **M**irā-
tibus cunctis quid factū sit audiūt.
et cōstantē in castitate iuuenulā per
totā nimiz ciuitatē extollūt. plusq;
lucrata est in honore et gloria bone
fame q̄z fuisset in omnib? copijs di-
uitis adeptura. **D**e taliū q̄z cōfi-
liaſce miserrima a fratre ordinis p̄-
dicatoz verissima relatiōe percepi.
Erat vetula infelix que relicā iuue-
culam p̄ septenniū circūduxit et di-
uersis vēdidit viris pro virgine in-
corrupta. **M**aleficio aut suo hec ege-
rat vetula vt vnicuiq; agnoscenti il-
lam inuiolata penitus videreſ. **E**t
ctigit inde vt p̄ fata intrante augu-
sto mense. vetula p̄cedet iuuenulā

sequētez. **N**ec mora. **I**n demonibus rapit vetula et vidēte iuueſca p aeris vacuū vsqz in longinquū quo eā amplius videre nō poterat ferebat h viſo oterit iuuenſcula et ille q hoc mihi retulit ſequēti die oſeſſa laudabili virit poſt h. Sicut aut de oſili aſcib' dixim' que puellas pſtituūt ita et de adulteris dicim' qui proxi moꝝ vxores deſeōāt. quare ſm le ges ciuiles ſtatutum nō ſit vt crimē tam abhominabile non puniatur.

Quantum aut malū et qz de for me ſit. deus omnipotens in quodā milite theutonie demonſtrauit. **H**ic de latere cōiugis intempeſte noctis ſilentio exurgens opleto cū aliena flagitio domū luna lucente redibat **C**ui' faciē p fenestrā intrantis vxor emin' otemplata clamat horriſice. **A**d cui' clamorē ancille dom' et fa muli occurrētes mox ad oſtuitū dñi pariter clamauerūt qī a oſpectu de monis deturpati. **Q**uod vt miles vi dit aniaduertit faciē ſuā a pꝑria for ma reſeſſiſſe et diuino iudicio ſm vi litatē peccati oſuſionis ignominia iuduiſſe. **E**rgo vbi de lituit vsqz ma ne pꝑerat verſus eccleſiā vt oſeſſus ſacerdoti formā pꝑriā recipe mere reſ. **C**ui cū vacce et pecudes ville p cedentes ad paſcua longius obuia rent. mox diros dedere mugitus et quaſi mox minati fulmine retroacte queqz quo pñt diffugiūt **J**oē paſto res et obuī qz fecerūt. **S**acerdos at in hoſtio eccleſie ad dicendas ho ras reſidēs mox vt illū vidit ſigna l. it ſe et intrans eccleſiā hoſtiū poſt

ſe clauſit. **T**ūc miles pſternēs ſe añ foꝝes eccleſie. **M**iſerē inq̃t pꝑ ſce miſerē miſerimo pꝑcoꝝi. **N**ō ei ſū ille q vide oz. **H** h pꝑcis meis exigētib' acci dit vt in me laruata qī faciēs deſoꝝ meſ. ſed penitēti iniūge quod viſ. q ſic de me qd deus voluerit expecta bo. **N**ec mora vbi miles cū mira cō tritione et lachrimis eſt oſeſſus lar ualis illa oſuſio deterſa eſt et pꝑriā faciē cū ſua integritate recepit. **Q**ui dim' pluēs ex his qui militē optime oꝝnouerūt nobiſqz iſta de illo veri tate teſtatiffima narrauerūt. **Q**uar ta via ad fornicationē luxus in ver bis qd ſalomon de muliere blanda et vaga teſtaſt dicens. **I**lla queauit eū multis ſermonib'. **V**iri eni mulie res et qd turpius eſt. muliēs viꝝos illaqueāt et illaqueant. **C**aliuz lin gua eſt vt dicit iacob' apoſtolus in canonica epl'a inquietū malum qd mentes in ſe añ pacificas fluāuare facit vel incutit. plena veneno moꝝ tifero. qd mētes ita inſicit tēptato rū vt nec timōē dei vel hoim vel dā no aut ſcandalo poſſint auelli vt ſic in corpe p corruptionē q in aia per pꝑcēm i oculis dei p' et ſbſequent in oculis hoim oſuōant. **T**u g' virgo xꝑi ſiue in pꝑoſito vidua vel quīs honeſta mlīer maſmonio copulata ab inicio caput otere tēptatoꝝis et nō erit nꝑce cū laboē et nꝑcitātē nō modica herētez aim ſuocaē. **M**aria dgo omnis virtutis et caſtitatis ex emplar etiaꝝ in ſermone angeli vbi ad ſe clauſam ingređiētem vidit tur bata eſt. et hoc quia aereū corpus

in similitudinē viri loquētis acceperat. **V**isitatiōes enī angelorū in spīritu p ppiū subiectū hoc est in propria natura āgelica vt credi dignissime pōt assueta erat habere. **S**alutantē ergo angelum ⁊ secundandā virginē astruentem. nō verbi dubia sed modi nescia cōstanter inquirīt. **Q**uo modo inquit fiet istud qm virum nō agnosco. **S**ed et tu castitatis amatric si saltē verbū viri suspēctū audieris. scinde moras. dirumpe sermonē. auditū auertas. **A**ristotiles testis est in libro de animalib⁹ q qm diu sus solitante mare rigidas aures tenuerit nō cōsentit in coitum. vbi vero aures incepit laxare ad luxuriā stimulat. **Q**uid euidentius hoc exemplo? **E**t nota q idem pbs dicit q omne aial hz aures mobiles pterqz homo. **R**igidas ergo et immobiles aures habeas et cum aspide cauda. exitus rei que tibi suggerit. eas obtura ne exaudias. id est corde audias incantantē. **R**aro enī fit vt nociuū quid aures introeat et cor non ledat. **E**t ppter hoc hortat salomon dicens. **S**epi aures tuas spinis scz vt qui impotune intrare voluerit. importunius hūc repellas. **E**t hoc ptz sub exemplo. **V**enerabilis **J**obis bosnenf. cuiusdā episcopi et postea mgrī ordinis predicatorū vt a fratre ipius ordinis pcepi factū cōmendatissimū audiam⁹. **F**redericū nuper romano rū impatorē luxa corpis impudētissimū hic beat⁹ vir secretius arguebat. quod lz impator pacienter au-

dire videret exteri. s. in corde tamē indignantissime grauabat. **P**recepit ergo cuidam sue pulcerrime in ceteras ocubine vt sanctū virū secretius oueniret ⁊ cū si vllō modo posset inclinaret ad lapsū. **Q**uod vbi illa secreti⁹ ouenienti⁹ et maliciosius attemptauit. clam in insidijs impatore cū plurib⁹ cōtente. vir beatus manū erigēs in sublimi meretricē in maxillā cū virtute percussit et facientē in terrā elisit. **Q**uo in facto sanctum virū impator in tanta postmodum reuerētia habuit. vt vix vlli tantum in ecclesia sācta crediderit. **V**ide ergo serue dei. vide dgo xpi. quantū lingue malū quantā siluā nisi repta fuisset mira viri virtutis soliditas incendisset. **Q**uis nō videt in tanti viri lapsū totū et tantū ordinē vacillasse. **C**rede salomoni tanqz experto qz vipereū vir⁹ mala lingua. **N**ec serū hic excludit virilē. **D**icit etiā sapiens. **C**ū fatuis nō habeas cōsiliū. **N**ō enī poterūt diligere nisi ea que sibi placēt. **E**t itez infra. **A** cōsiliariis malis serua animā tuā. **E**t beat⁹ aug⁹. sibi cauens. **A**ppetit inqt ⁊ appetit cōcupiscentia mulierū. **E**t vide qz execrabilis dolus ē q quidā magis temptant de psonis q speciē in habitu et religiōe pte dūt qz de his q seculo se dederūt. **E**t mulieres similit⁹ q nunqz de viris secularib⁹ tēptarent eas diabol⁹ et mēs pueria in sāctos et religiosos vel viros ecclesiasticos stimulabat. **C**ui⁹ simile quid in libro de natura rez plinius apte ponit. **S**us inqt qn luxurie fu-

rijs agitur in vīrū irruit candida
maxime veste indutū. Et vt hoc pa
teat sub exemplo quid nris tpi^b
in hyspania origerit audiamus. ¶
Predicator quidā et actiōe et ordi
ne in hyspania maxim^o fuit qui fra
ter dominic^o dict^o cū beato domini
co ibidē predicator^o ordinē amplia
uit. hic opiniōe sanctitatis et grā ac
ceptissim^o erat regi castelle et nobi
libus vniuersis sicut a frē ordinis p
dicator^o in nouitate ipi^o ordinis an
nis iā fere .xl. elapsis accēpi. qđ vbi
quedā soldaria vt gallice vocatur
tales sed re vera solennis meretrix
vidit et inuidit. dixit regi et suis. qđ
creditis de isto hoīe quē sanctissimū
reputatis. Ostendā vobis qđ ipse sit
et eū vobis vidētib^o ad ocubitū fle
ctā. Cūq^{ue} rex meretrix vt vir vrbā
nus et nobilis increpāet. et illa in pe
riculū vite sue si nō posset h^o instāter
pmittēt. Respondit rex. Fiat vt spo
pōdisti. Nec mora vbi qđaz die vir
beat^o in pōdicatione stabat. publica
meretrix ad vestigia ei^o cū miro eiu
latu et lachrimis spectante populo
se pstravit. Qđ vt ille vidit exhila
rat^o in se qđ sup penitētez opassiois
lachrimas fudit. Tūc audita cōfessi
one ei^o p multos dies cōsolabat^o eā
et ipaz hūm qđ decebat mutare habi
tū fecit. Humilitate ergo et obediē
tia in omib^o simulata post mltos cir
cuit^o flexuosos qđ antiq^{ue} spēte do
cēte tēptauerat ad istō tandē inau
diti doli tendiculū ouertit ingeniu^o
flevit dieb^o mltis nec vllā lachrima
rū cāz extorqre potuit vir beat^o do

nec ille pmittēt vt erat inocētissime
simplex in subuentōez salutis illi^o to
talit^{er} se datur. Ad hāc voce^o mere
trix cū clamorē valido et lachrimis.
De^o inq^{ue} oipotēs nō hec miserrī
ma meruit vt p voto tantū viz scz
seruū tuū in salutē meā ad omē libi
tū obtinerē. Et ille audactar inquit
pete qđ vis et fiet. Et illa. Ne inquit
nūc scio qđ mei misert^o est de^o. vnum
restat qđ pacto parata sū et i mortez
et i penā ire qđcūq^{ue} pcepīs experiri
Cui ille. qđ est h^o inq^{ue}. Et illa inclia
to vultu suspirās qđ nil min^o qđ mere
trix vilissima putaret. Meretrix
inq^{ue} dicē qđ tamen vita comite vi
taē nō possū nisi vite sola tuo fruar
ocubitu. mee salutis aut vite spes es
se nō pōt. Mor ille dolū viperece men
tis itelligēs. nec h^o inq^{ue} frustraberis
esto certa. et hec dicēs assignauit ei
locū quo eū solū sūmo mane p^o di
es qtuor inueniret. Infmedīs igit^{ur}
dieb^o vir beat^o in orōe cōtinuus p
noctabat. Mulier hō regi et suis qđ
actum sit occulte indicat iubēs eos
suū introitū obseruare. Quid plura
Stupefacto regi cū suis qđ fieri de
beat pstolat. Sāct^o hō dei. a media
nocte ad instar lecti ex carbonibus
ignē in cella parauerat. Mane ergo
pulsante ad hostiū muliere intronā
sit eā vir beat^o. baculoq^{ue} cōfricans
ignē vt magis ignesceret. mor se de
posuit sup ignē dicens. Ecce lect^o ta
li opere dign^o. hic cuba mecū alium
non habebis. Hoc vt vidit mulier.
quasi mortua cecidit. Milites vero
ipsius regis ex insidijs irruentes.

beatū virū sine adustione aliq̄ cor-
poris aut amictus in medijs ignib⁹
mulierem autez irrigidatam ad pa-
rietem quasi mortuam inuenerunt.
Horrōre igit̄ et ammiratione cōfusi
flexis genibus rogant ab igne sur-
gere sanctū virum ⁊ stultis suis p̄su-
ptionib⁹ indulgere. Quo facto extra-
hant cum furore miserrimam. ⁊ nisi
vir beatus instantissime ⁊ cum diffi-
cultate ei fuisset presidio. illam statim
iubente rege ignibus cremassent.
Nec mirum. in isto facto p̄ totū re-
gnū hispanie predicatorū ordo re-
cens adhuc et coaluit et conualuit
sublimari. **N**ota igitur lector quan-
ta puicacia in muliere vilissima cui for-
nicatores in rota nequaquā hispania
fieri sufficere potuerūt nisi etiā in tā
sancto ordine quereretur corruptores
Ideo de muliere nequā salomō cō-
querit dicens. **I**nveni amariorē mor-
te mulierem que laqueus est vena-
torū et lagena cor eius. vincula sūt
man⁹ eius. qui placet deo effugiet
illam et qui peccator est capiet ab
illa. **E**t **J**ob. **A**halitus inquit eius
prunas ardere facit et flamma de
ore eius egredit̄. **Q**uid igitur serue
dei quid tibi cū feminis cōfabulatio
tam assidua? **M**irabant̄ de xp̄o qui
de⁹ et homo simul est ⁊ ideo ab omni
suspitione remotus. **M**irabant̄ inq̄
discipuli q̄ cū muliere dñs loquebat̄.
Quid ergo tibi faciendū est pecca-
tor homo qui carnē gestas infirmā
et naturā infectā? **S**i iuuenis es nul-
la securitas. si senex experire in te cū
illo qui dixit. adhuc igniculus viuit.

Sed respondes. zelus me trahit et
hec salus primi. **E**t respondeo. **N**ū-
quid et animas viri habent? quare
non cū illis assiduas colloquia? **E**t
utriq̄ viri plurib⁹ et maiorib⁹ pericu-
lis patent. **M**odereris ergo verba
cum feminis. semper sit tibi testis in
oculis. **S**ermōnes viles et succin-
ctos p̄pone his. si nolunt illi esse cō-
tente flectiq̄ nequeūt ad salutē cō-
sulo q̄ te subtrahas ⁊ negociū deo
omittas. hoc est maxime si speciali
sorte personarum curā non habes.
Quid enī prodest si vniuersum mū-
dum lucreris et anime tue detrimē-
tum paciaris? **S**i forte in longeuo
etatis vlu ⁊ retroacta castitate con-
fidis. audias quid dicit sanctissim⁹
et veridicus **A**ug⁹. **C**ū mulieribus
sermo breuis asper ⁊ rigidus semp
est habend⁹. **N**ec ideo minus vitan-
de quia bone indolis et honeste vi-
dent̄. sed quanto religiosiores tan-
to magis alliciūt et sub specie religi-
onis plurimū vigz viscus libidinis.
Crede m̄ vt ep̄s loquor et expt̄. ce-
drus libani. gregū arietes reperi
sub hac peste corruisse. **D**e q̄ vita
nō min⁹ suspicabar q̄ de ieronimi
vel ambrosij turpitudine impudica.
Ecce q̄o audisti. si in viridi hec fca
sūt. in arido q̄o fiet? **I**gnis ē mulier
etiā ignis ad cōsūptionē deuorans.
Quid aut̄ de se iuuenes sentiāt ne-
scio. ego aut̄. lx. annorū sū vno min⁹
et vndiq̄ p̄strepentib⁹ malis casum
adhuc lubricitatis horresco. **M**e-
mor sū facti quod moderno tēpōe
prope cameracē. diocesim accidit

Quidā cleric⁹ a pueritia celebs ⁊ castus post longū theologie studiū in solenni ōuentuali ecclesia canoni az est adeptus. Animaz ergo zelo duct⁹ prebendā p parrochiali ecclesia cōmutauit in qua cū p septenniū fructuose multū et fideliter laborasset predicatione et exemplo animas lucrat⁹ est xpo quas dyabolus conabatur auferre. Accidit ergo vt virgo sexagenaria que ciliciū ipsius sacerdotis lauare ⁊ mundare solebat sola sine teste vñ socia thalamū igredere. Quid plura? Ad tā nefandū infortunū res deuenit vt ambo sacerdos et mulier anteq̃ separentur diu seruato castitatis et virginitatis lilio frustrarent. Et quidez mulier in tantū doluit vt pze nimia amaritudine mortez acceleraret in planctu. Sacerdos vero expert⁹ incognitū in luxuria adhuc vt credim⁹ vilissimus pseuerat. Quid miri? Quāto locus altior tanto casus grauior. Nū merito angeloz casus irreparabilis fuit. Quid in ordine alioz religiosoz fiat ignoro. nec enim est meū iudicare. Si scirē de fratru peditatoz ordine vtpote magis familiarī mihi. et cognito. scio omnes ferre quos in scādalum sancti ordinis cecidisse cognoui quasi irreparabiliter corruisse. Credo tñ vsq̃ in hodiernū diem qua presens opusculum scribo vnū esse inter ordines istū q̃ dñs ih̃s xps sua pietate et gr̃a mitius custodiuit sicut ipse exptus suz qz triginta annis in diuersis regionib⁹ vices epōz cōfessiones audiēs

exequabar. **Q**uinta via ad fornicationē est luxus in oculo quod salomon in puerbjs insinuās de muliere garrula et vaga. Apprehensuz inquit iuuenē osculatur. Ratio hui⁹ est quia luxuria per osculum incitat⁹ quia in osculantibus cōuentio partium fit et animales spiritus coniunguntur. Unde Aristotiles dicit q̃ equi ante coitum conspirant anhelitu et per hoc ad coitum prouocant⁹ quomodo hoc verū sit illi maxime conscj sunt qui confessiones audiunt illius generis mulierū quas nolo propter scandalū ex habitu appare. Quanta enī ex oculis enormitas feditatum eueniat salomon innuat vbi ait. nolo detegere nescienti bus ne nitantur in ventitum et a dyabolo grauius attemptentur. Hinc forte dicis. Nulla prozsus in oculis libidine moueor sed deum in virgine veneror et presentia eius inhabitatoz afficioz. Nequissime mentiens qui hec dicis. Audi quid dicit xps qui falli nō pōt nec fallere. Epiric⁹ est de⁹ et eos qui adorāt. in spū et veritate oportet adorare. Quid ergo dicis deū p osculuz in virgine venerari? Esto. ponam⁹ te in oculis libidine nō moueri quis secuz. te faciet nō mentem saltez virginis. non vas fragilissimū corpus in oculis lubricari? Scimus talib⁹ maxime feminaz etiam deuotaz affici corpa que coitū nō nouerūt. et in hoc euidentissima ratio demonstrat⁹. quia hoc in illis maiori delectatiōe coit⁹ minoratur q̃ in istis expertis. quasi

solum sine corruptione corporis lici-
tū. augmentat. Absit tñ ab vlla mē-
te xp̄iana licitū et sine crimine credē-
dū osculū. dū veridicus Aug⁹. in re-
gula sua etiā fixum oculū tanta pe-
na censuit iudicandū de te. Si igit̄
virginē aut feminam in xp̄o diligis
quia sancta. ei cauere debes sicut et
tibi. de te q̄dēz vt dicis securus esse
p̄ oteris in osculis nō moueri. de illa
nunq̄. discrimini ergo te sine morta-
li peccato omittere non licebit. Si q̄s
virgo xp̄i quasi ad sanctū osculū te
imitauerit sputū p̄ osculo reddas.
pugnū ingeras oteranti. Nec cre-
das hunc seruū xp̄i sed sathane. nō
amatorē. sed corruptorē. nō pudici-
cie zelatorē sed eū certissime noue-
ris vilissimū leccatorē. ¶ Existens in
opido magno brabantie Bruccel-
lensi venit ad me puella quedā reb⁹
tenuis et formosa cū multis lachri-
mis sibi postulans misereri. quā cū
hortarer dicere q̄d haberet. illa cuz
eiulatu magno heu inquit me mise-
ram qz cū sacerdos quidam violent-
ter me vellet opprimere et osculare
me inuitam illū auersa manu percussit
in faciem et p̄ nares sanguinolentū
reddidit. p̄ quo vt mihi dicit̄ a cleri-
cis romā me adire modis omnib⁹
oportebit. Tunc ego vix otenens a
cachinno et quasi seriose locut⁹ ter-
rui illā tanq̄ grauiter excessisset. tā-
dem iuramentū eius accipiens q̄ sta-
ret mādato meo dixi illi. Sub p̄sti-
to iuramento precipio tibi vt si ille
vel alius presbiter violentiā tibi in
osculis vel oterationib⁹ tibi facere

voluerit oterato pugno valde ocu-
lū si potes excucias oteranti. nec
in hoc vlli ordini parcas. qz castita-
tē tueri licet. sicut corpis vitam ver-
bere. hoc vt dixi omēs qui aderāt
et ip̄am puellā in risum magnum et
letitiam omutauit. ¶ Vidim⁹ in gal-
lie partibus virginem cuius virtu-
tem mirabilem non expedit subice-
re. hec vtroq̄ orbata parēte in do-
mo fratris militis loco pedisseque
fuit. que cum nullius viri iocos
prosus vellet admittere. ea quodā
die in preparanda salsa manib⁹ oc-
cupata. quidā ex satellitibus eam
nissus est osculari sed frustra. naz pi-
stillo quo salsam terebat. eum capi-
te percussit. Tunc ille lesus. ¶ Neq̄s-
sima inquit quare me volentez lude-
re percussisti? Cui illa sub stomachās.
et ego inquit nolo. ¶ In tali ergo ri-
go virtutis virgo nobilis perseue-
rans adeo famosa effecta est vt co-
mitissa de encholismo eaz cum filia
sua regina anglie vt illius instruere-
tur obsequijs collocauit. Hec cum
nullo modo postea virum accipere
consentiret. cuz multis regijs mune-
ribus et honoribus ad gallias est
reuerfa ⁊ in domo hospitalis apud
patranum humilis soror est effecta.
quam nos vidimus eiusdem dom⁹
magistrā et in seruitute Christi la-
bore et senectute confectā. ¶ Rem
quidem et si modo ad propositum
non spectat ista narrante narrabo.
¶ Eo tempore quo in Anglia mora-
batur mōstrum a nautis in mari ca-
ptum regine allatum est. quod in

paucis distabat a femina. nisi qd ca-
put ita signatur habebat ac si super
frontem coronā in modū valis qd
fiscellaz dicim⁹ insigniret. **Q**medebat
et bibebat et nouis maxime frugib⁹
letabatur. nullis verbis utebatur ac vo-
ce nisi qd exili gemitu molestias exp-
mebat. tribus annis in palatio fuit
Etia hinc magnificand⁹ est deus q
digne in creaturis talib⁹ etiā deus
mirabilis predicatur. **S**exta via ad
fornicationē est lux⁹ in stredationib⁹
bus vbez vel pudendoz quod sa-
lomon in puerbijs insinuās de mu-
liere vaga. procaci inquit vultu blā-
dit dicens. **V**eni inebriemur vberi-
bus et fruamur cupitis amplexibus
Heu qd flagitiosis actib⁹ se immiscet
humana nobilitas. hac noxa irra-
tionabilitatis solus rationabilitatis
capax homo sedatur nec vllum irra-
tionale animal huiusmodi fecit⁹ ma-
culatur. **N**ota ergo quanta miseria
illoz est qui iumentis insipientibus
insipientiores fieri reproban⁹. **N**ec
bestia fact⁹ homo. s³ bestia turpior
est. **R**egū pmo libro legit⁹ qd azoch
qui interpretant⁹ intendētes mutuo
palpatores et stredatores intelli-
ge. in secretiori parte natiū vindicta
dei iustissima sūt percussa. **V**ide quan-
tū scelus et quāta nequicia cū accū-
bunt viri feminis nudi nudis. et cre-
dunt se corruptionis euasisse spurci-
cias. si certa regione polluta. figillū
carnis integrū pseueret. hoc saluo.
faciūt quicqd volūt. **A**bsit hoc a mū-
dissime virginis filio. vt hanc spon-
sam reputet. sceleratissime sordida

tam. **A**postolus enī respondit vni
viro castā virginē exhibē xpo. **C**a-
stā inq⁹ nō pollutā. **T**estor deū spē
qz omū oim bonoz. qz plures me
in cōfessionib⁹ audiuissē que magis
stredationū occasiōe cōtra pudici-
ciā peccauerūt. qz si decē pueros de
p⁹rijs srib⁹ genuissent. **Q**ue enī cō-
paratio peccati naturalis ad inna-
turale flagitiū. **H**oc malū late p oz
bē serpens. etiā vinculo coniugali iun-
ctos inuoluit. **E**t vide quid hic etiā
vinculo coniugali in cameracensi ciui-
tate sub venerabili rogero ciuioem
vrbis episcopo contigerit. **A**liz
quondaz fuisse percepimus qui tali
vicio subiacebat vt nō ei sufficēt de-
lectatio coit⁹ cū vxore qn etiā eā cō-
stredationib⁹ illicitis molestaret. **E**r-
go vbi nocte quadā reclamāte vxore
et imprecate vindictā dei. marit⁹
ppetrato violentē scelere. ad vētris
officiū surrexisset more solito. vētre
soluto p secreta nature in cloacā vi-
scēa ei⁹ descēderit. **N**ec mora clamās
reporat⁹ ad lectū et publica voce
cōfessus. cū durissimo manū crucia-
tu. quas qd ignib⁹ vzerentur abscondi
petiit. in horā diei tertiā expirauit.
Vide ergo qz pigna tali operi vini-
dicta illata sit. **S**i ergo viri flagitiū
cū vxore tanta aniaduersione percussū
est et punitū. qd illi acturi sūt qui in
pposito stinēdi et sub specie religio-
nis talia omiserūt. **I**ste sunt vie sex
certe reprobis p qz ad fornicatōis
ludibriū puenit nec illd vitabit. aut
peius. **Q**ui p eas vel vnā etiā cōsen-
serit frequētare. **N**ū ecclesiasticus.

via impioꝝ plantata lapidib⁹ ⁊ in
vīs eoꝝ inferi et mors. Et psalmis-
ta imprecādo dicit. Fiat via illoꝝ re-
nebre quantū ad excecationē. et lu-
bricū quantū ad facilitatē peccāti
et angelus dñi subaudiis malus. co-
artās eos quantū ad exitū. Ecōtra
semitē iustoꝝ q̄i lux splendēs ⁊ vie
eoꝝ vie pulchre et nō coartabūtur
gressus illoꝝ. Per vias ergo immū-
dop. flos agri in coniugatis. et lilium
cōuallium in virginib⁹ sterunt. Quo
fugiendū est quo diuertendū est in
libro iudiciū req̄re cōsiliū. Angelū ge-
deonē instruētē attendas. Cū eni
gedeon q̄ et ieroboal sacrificiū sup
lapidē ex coctis carnib⁹ obtulisset.
precepit angel⁹ vt simul ius carnis
supfusu offerret. Quid in carne nisi
fornicationis aut adulteri carnale
peccatū? Et q̄o in iute in quo caro
excoquit nisi predictaz viaz lux
p̄ q̄s etiā mētes cōstātissime in mol-
licie resoluūtur? Prius enī q̄ mens
immūdis cogitatioib⁹ imoret ocu-
los vagos incaute p̄ficiat. suggesti-
ones cōsiliatricū exaudiat. amatori-
is se verbis immisceat. osculis mul-
ceat et tandē cōtractatiōes illicitas
patiat. p̄sq̄ inq̄ ista sustineat mens
et caro cōstās fortissima perseverat
Cū vero talib⁹ dare aim ceperit et
seferit miseris delectari velut exco-
cta caro in tabē resoluūt et absq̄ vl-
la fortitudine subsequitur añ faciez
tribulantis

De sp̄ialiū filioꝝ generatōe. ca. xxx

Apes quidem licet nequaquā
coitu misceant tamen maxi-

mū filioꝝ examen emittunt. Quid
est aut sine otagio luxus. caste ⁊ pu-
dice maximū examen filioꝝ emitte-
re nisi in vnitatē matris ecclesie non
adulterantes verbuz dei sicut dicit
apostolus. id ē ad lucrū aliud incli-
nātes. sedule predicationis ⁊ virtu-
tis exemplo. Ep̄o dñō adoptionis
filios generare. Inde est q̄ spiritus
sanct⁹ in canticis admirat⁹ dicens.
O q̄ pulcra est inquit casta genera-
tio cū caritate. Nihil feditatis cari-
tas patitur sed munda ⁊ pudica cō-
plectit⁹. In beat⁹ aug⁹. in libro sup
Johānem. O sponsa xp̄i pulcra in
mulieres id ē virtutes. dealbata ascē-
dens ⁊ incumbens super fratruelez
tuū quia cuius lumine illustraris vt
candeas. eius adiutorio fulciris ne
cadas. huc zelator animaz iunga-
ris consortio. hanc in nullo negotio
p̄termittas. quia quicquid sine illa.
(q̄ formavit virtutum est) agitur omī
virtute frustratur. hoc preceptū do-
mini luciduz in quo vniuersa lex p̄-
det et prophete. hec est lex Christi
conuertens animas testimoniū do-
mini fidele. sapientiaz prestans par-
uulis id est humilibus. In lucro er-
go animarum sicut lex domini tecū
operetur caritas et nō ages perpe-
ram. Quotquot enī in lege carita-
tis (que est gratia) per legeꝝ carita-
tis conuertis. coronas meritorum
tot habebis. Lete ergo innumerosē
examen filioꝝ poteris laborare.
quia singulorum gloria videberis
choruscare. ita vt ab Isaya dica-
tur tibi. Leua in circuitu oculos

tuos et vide. omnes isti cōgregati sunt venerunt tibi filij tui de longe venient et filie tue de latere surgēt. tunc videbis et afflues et mirabitur et dilatabit cor tuū qñ uersa fuit ad te multitudo maris fortitudo gētium uenerit tibi. **Q**uid autem hinc temporib⁹ meis acciderit videam⁹. **M**agister **J**ohannes de niuella de odictē. ecclēie decan⁹ diuicias contempnit et gloriā. et in monasterio de oignies ad regulare ordinē venit. de hoc beato viro quedam uidim⁹ et quedā audita narram⁹. vix vnq̄ in dulcit ocio vel quieti qñ semper indefesse in reuocatione animarū peregrinorum laboraret. et vide zelus. **E**o diutina et graui podagre molestia laborante quidāz nominatissimus phisicus a superioribus partib⁹ galie vt euz in proprijs expensis curaret aduenit. **C**umq̄ a medico quereretur quantū se tēpore expendere in morbi remedium oporteret. **R**espondit. perfectissime inquit infra menses quatuor uos curabo. **M**ox ille tibiā manu percussus clamose dixit. heu me miserū tūc si p̄ ista. cū deus voluerit i primo putredine resoluēda. a p̄ocatione et salute hominū etiā trib⁹ ebdomadib⁹ cessem. et anime quas xp̄us precio sui sanguinis emit per me interim liberāde a demonibus distrahanē. **N**os autē magister carissime ad patriam redire poteritis cū placebit. bonā voluntatē vestrā ac labores xp̄s uobis ip̄e restituet. **I**p̄e quidez beatissim⁹ homo adeo pius cū zelo aīarū in paupes fuit vt

cū qđ daret paupib⁹ obuijs nil habēt. speciali infirmitate sp̄ p defectu muneris torquebat. et tūc p corporali elemosina spūalis bñficij orōez p eis supplicē exolvebat. **P**roinde lector cōsidera zelum quē habebat. **A**gonisabat in morte eo uesp̄e quo nocte est defunct⁹. **E**t ecce vir vag⁹ et nud⁹ ex his q̄s ribaldos dicim⁹. in exteriori parte dom⁹ venit qua ille interiori decubabat. **R**ogauit ille vag⁹ de confessione colloq̄ scto viro s̄ ei responsū est qđ nō posset. **M**esto illo recedente quendā ex circūstentib⁹ aduocat vir beat⁹. **R**educite illū inq̄t ad me quē repulistis. s̄ audito mirati et cōfusi om̄s hoīez reuererūt. q̄ cū om̄i diligētia facta confessio. et absolutio suscepta. recessit. **E**t dixit om̄ib⁹ vir beat⁹. **N**ollē p mille marcis auri me hoīem nō audisse. **E**t vide quo fructu. vix eniper q̄rtaz partez leuce homo recessit a domo. tū ecce repētina morte percussus cecidit iā defunct⁹. **N**ec moza in sequenti nocte viro scto migrāte ad dñm accidit qđ subiūgo. **I**n vltimis orib⁹ p̄tib⁹ anglie qđaz vir sanct⁹ et bon⁹ p̄dicatiōis officio p̄minebat. **E**o aut in statione publica p̄dicāte qđaz peccatrix mulier amarissime strita vt patuit in p̄p̄o cū lacrimis exclamauit. **M**iserē mei serue dei. audi miserā et absolue me a p̄ccis. tūc ille vt potuit eā cōpescuit. et vsq̄ p̄ finitū sermonē expectare precepit. **Q**uid plura. **I**te paululum cū clamore surrexit. et petijt mox audiri. s̄ cū iā finiendū sermonē p̄mitteret

predicator. et illa parū q̄sceret. sur-
git iā tertio clamat horrifice. cadit
in faciē et expirat. **T**urbat⁹ ergo nō
modice cū pp̄lo p̄dicatoz orat oēs
p̄ntes cū lacrimis orare dñm vt ali
cui q̄d sit factū de aīma peccatricis
ostendere dignaret⁹. Interim p̄ tres
dies clausus in cellula p̄dicatoz nil
dormiuit neq; gustauit. s; cōtinuus
in orōne pmāht. **T**ertia ergo nocte
aīa defuncte lucidior sup solē appa-
ruit p̄stolāti. **A**ssū m̄qt aīa p̄ qua
oras. ab omni pena soluta sū. nihil
restat nisi ad superos statim auola-
re. **T**ūc illo nimiz interi⁹ heitāte re-
spondit aīa. **H**oc signū tibi q̄ non
deciperis. **Q**uidā mgr̄ iohānes in
partib⁹ brabācie in monasterio ma-
rie de oīgnies leodiens̄ dioceſ ista
nūc hora abijt. et sicut in vita semp
sup afflicto et pauperes pius fuit.
ita et nunc cū post mortē aīa locum
purgatoz in quo cū innumerabili
multitudine detinebar. ei⁹ selix aīma
ab angelis deferret⁹ ⁊ ibidē multos
recoḡnosceret q̄z auctoz salutis exti-
terat. pietate omot⁹ p̄ eis supplicē
dñm exorauit vt a pena purgatoz
soluerent⁹. **N**ec mora exauoit⁹ a do-
mino et nō tm̄ p̄ illis p̄ quib⁹ oraue-
rat. vtz etiā cū alijs multis et ego
pariter liberata ad celos in maria
glōria fit suscept⁹. **H**ec dicēs aīma
ab oculis mirātis euauit. **I**p̄e x̄o
in transmarinis stati directo cū l̄ris
nūcio. sic aīa p̄ signo dederat diem
horāq; beati viri migrātis inuenit.
Auide ḡ lectoz q̄nta glōria digni sē
q̄ in salutē p̄rimoz fideles existūt

De virtute orationis. Ca. xxii.

Nocte in expeditione depre-
hense excubant supine. vt
alas a roze protegāt. **N**ox
in sacra pagina p̄ ignorantia poni-
tur. **S**i ergo in ignorātie via p̄ quā
ad x̄pm p̄gas incideris. excuba in
orōne supin⁹. erigas oculos et ma-
nus ad celū denec elucescat splēdor
in tenebris et viā dirigas ad opta-
tū. **I**dem facias si noctem vel tene-
bras incideris peccatoz. sed si ocu-
los cū publicano leuare non audis
inuita sanctos. angelos interpella.
vt deū tibi mitigent. puocatum vt
f̄m p̄phetaz dñs exaudiat celos. ce-
li terram et terra te. **S**icq; etiā in-
tericalariter p̄charis ad gratiaz
et spe certiori q̄z pus. hilaritatē pa-
terni vult⁹ attingas. **A**n beatissim⁹
Aug⁹. in libro de vera religiōe hoc
fieri cōfidenter asserit dicēs. **Q**uisq; s;
angeloz eū diligit certus sum etiāz
q̄ me diligit. **Q**uisq; in illo manet
et pōt humanas preces sentire. in il-
lo me exaudit. **Q**uisquis ip̄m habet
bonū suū. in ip̄o me adiuuat nec ei⁹
participationē m̄ poterit inuidere.
Et notandū valde q̄ auctoz tāgit
in littera. **I**p̄is ideo excubat in no-
cte supina vt alas a roze protegāt.
In roze hic rigorem tribulationis.
in alis vero virtutes. gratuitas et
naturales accipim⁹. **A**n sponsus in
canticis querulat⁹. **C**aput inq̄t meū
plēnū est roze et cincinnati mei guttis
noctium. hoc est vt dicit glosa. **M**i-
noribus et grauioribus tribulati-
onibus **C**hristus caput ecclesie tu

mis non proterit. Qualiter autem orationibus pretegatur beat? Aug. in libro de martiribus euidenter ostendit dicēs. Fident itaque fratres nostras preces ad deum dirigamus. Pro nobis enim angeli deorsum celestia descendunt ut pretegant. rursusque ad celestia ascendant ut per nos dominum petant. ut hinc desideria nostra ad ipsum. et inde ad nos diuina beneficia reportent ad premium. Factus est aer ipse angeli peruius. nitefcit quoti die per comitatum sanctorum. Nil enim maius in elementis vacuum quod non christi morte fuerit consecratum. Eius manus in cruce leuate sunt ut fideles sui possint impetrare quod petunt. Peruenit ergo cum fide petas et accipies. si ne feruore aut fide oratio tua debita virtute priuatur. Meritum est quod in oratione vocali duo sunt. labor et intentio. si cum intentione oras loqueris cum deo et exaudiris a deo. Si vero sine intentione oras oratio quidem proprie dici non potest sed tamen labor tuus premiabit et non frustrabit fructu suo. Multum tamen in fructu et premio differunt orationis et laboris. cum orationibus deo iungamur et in laboribus partem qualicumque penarum. ad quas per peccatis obligamur. exoluere deponamus. Fratres in oratione predicatores vidimus de quo veritate testatissima ferebatur quod dum in via pergeret et ozaret sepiissime a sociis visus est quod euz a tergo sequebantur ad altitudinem vni cubiti a terra suspensi et per aera ferri. Hoc idem est moraliter quam ante quadraginta annos vi

dim' in foresco brabacie mōasterio
q̄ multis annis in die penthecostes
hora tertia dum in chozo veni crea-
tor spūs cantabat ad vnū cubitum
eleuabat a terra ⁊ vīqz in finē hym-
ni suspēsa manebat. Me quondam
in adoleſcentia oſtutū et querulā-
te q̄ alijs deditis orōnib' vacare
nō poſſe. quidā ſācte vite reſpondit
Ad min' inquit ſp̄ ſemel in die v' no-
cte captes horā vel ſpaciū qua deū
libera mēte deuot' ores et talis qui
deꝝ oratio robur v̄tutis preſtat et
ſacula ſubmouet inimici. Supina er-
go id eſt ſupplex fidelis apīs anima
in oratione p̄cūbas aut vt p̄prios
reatus aut alienos emūdes vel p̄-
prij ſtat' pericula vel aliena demo-
ueas vel celeſtib' deſiderijs inherē-
do hui' miſere carnis incolatū eua-
das

De vera libertate que in xpī ſer-
uitute comprobatur. Ca. xxxij.

Libet poſite ſint ſub lege. tñ
libere ſunt. Dñs in euange-
lio dicit. Qui facit peccatū
ſeruus eſt peccati. Super quo beat'
aug'. A quo q̄s deuid' eſt hui' ſer-
uus addid' eſt. In q̄diu in anti-
q̄s t̄pib' poſt diluuiū innocentia in
hominib' p̄durauit. nemo inter ho-
mines dñat' fuiſſe deſcribit'. Cū āt
abundauit iniquitas et pax refriguit
caritatis. nemroth robuſt' venator
ē eſt raptor hoies cepit deprimē et
ſubiectis p̄ pōpaz p̄ncipari. Exiit
reges ſaci' ſūt et totū iniquis legib'
ſbiecerūt. In b̄tūs aug'. in li. de ci.

dei Et q̄o magna ſigna niſi magna
latrocinia! In die quadā quidaz
pirata capt' a nautis magno alexā-
dro oblat' eſt. q̄ cū inſrogaēt ſi ma-
re vellet habere inſeſtū vt p̄ q̄d pec-
cauerat p̄ h̄ et tozq̄reſ. libera ſtu-
melia inuect' in alexandriū reſpōdit
Et tu inq̄t. ſi totū mundū velles ha-
bere inſeſtū. ſapinas qz exerceo p̄/
ua nancula latro vocor. tu aut qz
magno nauigio impator. Cui' niſi
onis et inuecte veritatis audaciā in-
tantū et mirat' et oplexus eſt alexā-
der vt piratā redderet libez. Itaqz
lex libertatis eſt caritas quā ſi ferre
volueris etiā ſub xpō p̄ncipe liber-
eris. In dñs in euāgelio. Si vos
filii' liberauerit vere liberi eritis. q̄
ſi recuſaueris ei ſubdi etiā regū p̄n-
ceps ſubſciet te diabolice ſeruituti.

Et q̄oꝝ nro t̄pe in germanie p̄-
tib' ſicut in ſrat' ordinis p̄dicatozū
narravit et vidit. Virgo q̄dam ſan-
ctiſſima fuit q̄ nullis artari clauſtris
vel ſeris potuit. nullis p̄ſus vincul'
opedita teneri. quin mox vt ſpiritu
mouebat ſicut ſagitta q̄ quanto in
arcu fortius ſtringit' tanto robuſti'
iaculat'. ita ſolutis clauſtris viculis
qz diuſtis inſtar auis quaſi per ae-
ra ferebatur. Unde dicit'. Ibi ſpi-
ritus domini ibi libertas. Sed illud
notum omnibus ſolenne miraculū
dicebat q̄ ſacra virgo videntibus
multis frequenter exhibat in campū
et aues indomitas cuiuſcūqz gene-
ris clamorib' cōuocabat. et i medio
eazq̄i gallina inter pullos ſingl' as
manu demulcēs ⁊ ocul' ſuidebat. q̄o

miri In illa innocentia perstitit. a q̄
 Adam lapsus p̄ncipatuz animaliu
 perdidit. que ei deus p̄ obedientia
 in prima creatione subegit. **De li**
 bertate dicit p̄hus. Nō pōt gratis
 constare libertas. hāc si magno est
 mas omnia parua estimanda sunt.
 Multa nō quia difficilia sunt nō au
 dem⁹. sed quia nō audem⁹ difficilia
 sūt. Libertas nihil aliud est q̄ aim⁹
 quodāmodo se ip̄m habens. O q̄
 magnis homines tenent errozib⁹ q̄
 causa dominādī maria cupiūt p̄me
 are. ignari q̄ sit ingens par q̄ celis
 regnū. Imperare sibi. maximū ē im
 periū. Rebus habitis. hilariter vti.
 pars est libertatis. Beneficiuz acci
 pere. est libertatē p̄dere. et nisi incū
 bat necessitas de facili nō mēdices.
 Sapiens se cōtent⁹ est. nō vt velit es
 se sine amico s̄ vt possit. Ea sola pu
 tam⁹ emi p̄ quib⁹ pecuniā soluim⁹.
 Ea gratuita vocam⁹ p̄ quib⁹ nos
 ip̄os impendim⁹. adeo nihil ē cuiq̄
 se vilius. Sepe maximū precium est
 pro quo nullū dat. Nostri essem⁹ si
 alia nostra nō essent. Qui se habet
 nihil p̄didit. Omēs ad hoc nobiles
 sum⁹ nec pauperes abijcit philoso
 phia nec diuites eligit. Bona mēs
 nec cōmodatur nec emitur. et puto
 si venalis esset nō haberet emptorē
 et mala mens quotidie emitur. Ani
 mus nobilem facit. Ex quātaunq̄
 enī cōditione licet supra fortunā sur
 gere. Nō deformitate corp̄is sedat⁹
 anim⁹. sed pulcritudine animi corp⁹
 ornat⁹. Sicut nec vlla cōditionis. ser
 uitate subijcit. sic intra se fruēs liber

tate ad nullū sui cōtrariū cogi pōt
 Subdere igitur ap̄is anima fidelis
 vt libera seruias regi xp̄o ne tibi
 dominet diabolus tanq̄ seruo
De electione prelatoz a subdi
tis. Ca. xxxij.

Sicut regem ordinant sic et
 populos creant. Nemo enī
 sibi assumit honorē sicut di
 cit ap̄ls sed qui vocat⁹ a deo tanq̄
 Aaron Vocari autem a deo dicit⁹
 qui voluntate diuina canonice ab
 his quoz interest dign⁹ eligi. Re
 ges dico iudices vel prelatos. p̄
 illis quoz. indigni electionis suffra
 gio. sustollunt. Eis fiet sicut in libro
 iudicū dicitur. vt ignis egrediat⁹
 de ramno ⁊ succendat ligna siluaz.
 O quotiens probleuma istud etiā
 isto tempore videmus impletum.
 Creant miseri fatuellos et simplices
 et omnis virtutis obliti genus tm̄
 respiciunt. non personam Et vide q̄
 liter illis rependitur iusta merces.
 Isti quidem dignitatis apice robo
 rati. quid sit iusticie virtutis et iuris
 non curant. fas omne contemunt
 grassantur in clericos et laicos de
 bachantur et cum horum vltius
 rapine non suppetunt. proprie eccle
 sie manus imponunt. et suos crea
 tores impios spoliātes. eos magis
 q̄ alienos et turpius erecrantur.
Hoc in figura istoz liblicut er regū
 testat⁹ zacharias filius ioiade sensit
 qui a ioias rege quē pater octennē
 regem populis p̄fecerat immatu
 ruz. occisus est. Nec recordatus est
 que sibi pater fecisset bona sed cum

crudeli morte multauit. **E**t notan/
dū qd dicit. sicut regē ordināt ita et
populos creat. **Q**uid sit aut apes si
deliū populos creare id est genera
re breuiter dici pōt. **I**n generatione
quidēz tria nēcia sūt p̄cipue scz va
litudō ogra generātis. debita q̄li
tas in sementina generatiōis mate
ria. matrix in ōcipiēte oueniēs. **S**e.
nerantis p̄sonā dicim⁹ p̄latōz. **S**e.
mētine generatiōis materiā p̄dicati
onis verbū. **C**ōueniētez in ōcipiēte
matricez catholice ecclesie sinū. et b
sp̄ sacra ydoneitate oueniēs. **I**here
ticoz enī ouēticoloz siqua dici po
terit matr. dirupta et scissa est. et iō
fet⁹ viuos generāe nō p̄t. ⁊ iō p̄phe
ta ysaias oquerit dicens. **V**enerūt
filij vsqz ad partū et nō erat virtus
pariendi. **D**icam⁹ ergo de valitudo
ne ogra generātis. **T**res sūt sicut
dicit aristotiles qui inualidi sunt ge
nerare. infirm⁹ puer et senex. **I**nfir
mus generare nō pōt p̄pter debili
tatez ⁊ defc̄m virtutis actiue. **Q**uos
p̄ infirmos accipim⁹ nisi illos q̄ lan
guent in vicis inualidi ad virtutes.
Nelle q̄dēz bonū p̄nt sic dicit apo
stol⁹. p̄ficē aut nō valent. **I**sti ergo
p̄ p̄dicatiōez sp̄iales filios genera
re ydonei non sūt sic eis dñs p̄ psal
mistā improp̄erat dicens. **P**eccato
ri aut dixit deus. **Q**uāē tu enarras
iusticias meas et assumis testamen
tū meū p̄ os tuū. **E**t vide causā. **T**u
vero odisti disciplinā et p̄iecasti ser
mones meos retrosum. **I**ndign⁹ ē
ergo qui verbū ore seminat et ma
nu dissipat. **S**cdo generare nō pōt

q̄ puer est p̄pter clementiū qz semen
tine generatiōis matia trāsit p̄uēis
in cremētū. **E**t in signū h⁹ dñs ihs
cū fact⁹ esset ānoz. xij. inuent⁹ est in
medio doctoꝝ non docens s̄ audi
ens et interrogās eos. **E**t illd quod
lucas de eo in actib⁹ aploꝝ scribit.
Cepit ihs facē et docē. et p̄mo scilz
facē et postea docē. **C**omedē ergo
p̄mo iuniores. i. i. corpaē sibi ad icre
mentū virtutis. s̄m ezechielē volumen
dñt sacre sc̄pturē vt i ore eoz p̄ p̄oi
catōz fiat optūo tpe tāqz mel dulce
Terti⁹ qz. i. senex. generāe nō pōt. ⁊
hec cā. qz natā nō p̄t i eo digerē s̄a
guinē seialē. vñ in libro regū dicit⁹ q
rex dauid senuēat et calefieri nō po
terat dū coopiret pellib⁹. **N**atural
enī virt⁹ in senib⁹ a rigore deflēt
et necesse est vt duz organis⁹ cor
poris q̄si fornar ad istrumētū ignis
destruit feruoris et sēlus q̄litas mi
nuat. **S**i enī vez est qd magn⁹ ille
grāmaticus dixit. **Q**uāto iuniores
tāto p̄spicatores ergo ex osequen
tia vez est q̄to seniores tāto tardi
ores. **S**z in libro q̄rto regū dicitur
q̄ asa rex iude in senectute voluissz
pedes. ⁊ hoc affectuū qui vtiqz fiūt
in senenib⁹ circa salutem p̄ximi tar
diores. **C**aloz enī feruore caritatis
causa est vt p̄mo exhortatiōis in p̄
dicante apte et bene digest⁹ vtiliter
auditorib⁹ p̄ferat. qd vix ⁊ sine di
uino miraculo in senibus qui a .lx.
vel si in longū a .lxx. annis senibus
minozatur. fieri oprobatur. **Q**d āt
de beatissimo patre augustio legiē
teste possidio calamentis episcopo.

qui senectute longa affectus verbuz
dei vsqz ad extremam ipm egritudi
nē impetremisse alacriter ⁊ fortiter
sana mente sanoqz cōsilio in sancta
ecclesia predicauit mēbris omib⁹ sui
cōporis incolumis itegro aspectu
atqz auditu. dormiuit cū patrib⁹ su
is diuine virtuti potius ascribendū
est qz nature. Et in tpe transacto. et
certe in presenti. simile nō videmus
Tertio necessaria est qualitas in se/
mentina generatōis materia vt scz
in eo tpantia caloris sit frigiditatis
siccitatis et humiditatis. Nū dñs
dicit in euāgelio. semē est verbū dei
In semine autē predicationis neces/
se est vt predicator sermonē cōtepe/
ret audiētib⁹. ne excessu feruoris et
zeli erūpat in talia p que scandaliz
et turbet aut puocet audientes. vñ
psalmus instruit dicens. Et bñ pa/
cientes erunt vt annunciēt patienti
am. volens intelligere in predicā/
bus moderamē. Hoc idem ceteris
excessib⁹ caueat ne tepor aut frigus
in verbo. ne sine humore gratie sic/
cum ne ⁊ humidū nimis. hoc est fm
aphetā aqua id est seculari scientia
mixtū. minus reddat intentos et so/
licitos auditores. Discant ergo a/
pes fidelium reges id est prelatos
idoneos ordinare qui per predica/
tionis semen cōueniens possint ad/
optionis populos generare.

De peruersa et iusta iustitia.

Ca. xxxiiij.

Derogatiūū examē iudicij
tenēt. Incorrigibiles necāt
castigant mox et morte pu

niunt. Quid miri? Audi quid dixit
Josaphat rex israhel iudicib⁹ popu
li quos cōstituit. Videte inquit qd
faciat. Non hominis exercetis iu
diciū sed dei. et quodcūqz iudica
ueritis in vos redūdabit. O qz hor
renda sententia in illos qui peruer/
tunt vel pervertere pmitūt iudicia.
fm prophetaz iustificat p munerib⁹
impium. et causa vidue non ingredi
tur ad eos. Ne ergo impijs in ma
lum. retributio enī illoz venit. quia
iustus dñs et iusticias dilexit equi/
tate vidit vultus eius. Si autē dilex
it iusticias et approbationis oculo
cōsiderat equitatē. p cōsequēs iniusti
cias odit in iudicibus. et improbat
falsitatem. vbi ergo iusticiā habere
nō poteris patienter ad tñm cū fi/
ducia ouertaris qui impunitam ne
quiciam ire nō finit et cū accepit tē/
p⁹ ipse iusticias iudicabit. Quid autē
sup hoc nostro fere tempore fm qd
a fratre ordinis predicatorū audiui
in lothoringia cōiuncta brabantie
factū sit audiam⁹. Monasteriū san
cti iacobi apud leodiū notū multis
est et acceptū. Istud quidam ado/
lescēs cōsobrinus maioris prepositi
causa maioris deuotionis et religi/
onis intrauit. Quod vt audiuit p/
positus indigne tulit. mādāt abba
ti remitti sibi cōsobrinū p clericos.
Renuit ille. Tūc preposit⁹ forti ma
nu collecta satellitū intrat violenter
cenobiū. rapit iuuenē et nudato san
cto habitu induit seculari. Abbas
ergo monasterij collectis pmozib⁹
vel priorib⁹ ciuitatis epō cōquerit

et totum clerum pro tātis iniurijs
interpellat. Hoc cum indignanter
audire vix vellet episcop⁹ et abba/
tem potius impeteret duris verbis
abbas flexis genib⁹ cū moderami
ne dixit. iudicē cōtra te o preposi-
te in terra habere non possum et ideo
extra te deum summū iudicē inſpel/
lo vt infra quadragita dies vterq⁹
nostrum opareat corā illo sententi-
am pro meritis accepturis Ad hoc
presul cachinnans cū suis irrisit ho-
minem atq⁹ spreuit et repulit expro-
bratū. Quid plura. Quadagesimo
autē die circa nonā mortuus est di-
ctus abbas. Et cū p eo solenniter
pulsaret. sedēs in balneo ppositus.
quesiuit a circūstantib⁹ quid B esset
Mox quidā ingrediēs ⁊ requisitus
de sonitu cāpanaz. respōdet abba-
tem sancti iacobi iam defunctum et
pro eo pulsationē fieri tam solennē
Illico recordat⁹ prepositus quadra-
gesimū diem esse qua se citatū corā
summo iudice audierat ab abbate cō-
sternatus animo dixit suis. Cito vi-
dete quid faciā. Moritur⁹ ego sum
Comparere me hodie summi iudicis
aspectib⁹ oportebit. Dec mora. P⁹
hec verba cū balneū egredi festina-
ret in astantium manus cū diro eiu-
latu et vocib⁹ expirauit. Illic pcul-
dubio respōdere cōpulsus vbi cau-
saz strepit⁹ cesserat. iurisperitoz ad-
uocatō stitescit. vbi nec preces nec
precii laborabūt. Simile quid de
comite quondā hanonie fide indu-
bitata pcepim⁹ qui duz vellet in ec-
clesia sancti iohannis in valentenis

canonicos expellere regulares et p
eis ponere canonicos seculares ab-
bas ei⁹dē loci ad sumū iudicē ap-
pellauit. Appropinquāte autē appel-
latiōis die cū abbas inciperet infir-
mari et se ad oparandū corā summo
iudice orationis instantia prepara-
ret ipeq⁹ comes sub eodē tempore
sentiret incōmodū cause cessit omni
mode diem veridit⁹ iudicij et sentē-
tiā expectare. Et nota in puerſione
iudicij duo mala. Vnū q⁹ offendūt
deū. et vnū q⁹ offendūt primū. pri-
mū fit mandatū dei transgrediēdo
scdm primo iudiciū subtrahendo.
Retributio ergo eius veniet vt of-
fensam dei etiā hic penituerit. p af-
flictionē corpis luat et offensaz pri-
mi quā p iudiciū iniustū incurrit dā-
nis eius satisfaciendo restituat. Joē
enī iudico quod manu diripere. vel
si impenitēs pseuerat penā p vtro-
q⁹ perpetuo damnat⁹ exoluet. Qua
fronte in futuro illo extremo et tre-
mendo iudicio ipm iudicē expecta-
bit qui hic tpaliter iudex eū p inuer-
sum et falsum iudiciū irritare non
timuit. Quid sit autē tenere iudiciū
ad illos maxime spectat qui iudica-
re et corrigē debent excessus ⁊ ope-
ra subditoz. Unde dicit incorrigi-
biles enī necāt castigāt mor ⁊ mor-
te puniūt. Qui⁹ exēplū in pmo libro
regū inuenies vbi heli sacerdos cō-
tra legē excēdētēs filios nō correxit
et cū eis in vno die vindictā crude-
lissime sed iustissime aniaduersiōis
accepit. Quod verit⁹ in vtroq⁹ qd
dictū est de iniustis iudicibus et de

his qui sunt circa correctionem subditoꝝ incorrigibiliū negligentēs.
Comes quidam iustissim⁹ iudex vt certa relatione didicim⁹ in pꝛiū filiū et vnicū tale iudiciū fecit. **D**ecubuerat comes annis duob⁹ aut tribus languens. et vna dieꝝ filio ei⁹ virginem opprimente clamor populi p̄ ciuitatem validus excitat⁹. **Q**uo clamore pater attonitus inquit q̄ causa sit. **N**egant p̄mates qui astabant h̄ tandē minus territi intimant veritateꝝ. quo detecto vultu dissimilante cū lachrimis pect⁹ ab astante seruo cultrū exacuātū et longum q̄i vellet sibi vnguiū excrementa rescindi. **N**ec diu immorat⁹ cū vix sex horarū spacio interiecto filioꝝ precepit aduocari. **Q**uo veniente ⁊ propius accedente dixit pater. **N**unq̄ nosti q̄ sum dñs terre et tu me superstite et viuente in cōsusioneꝝ mei ⁊ tui opprimere virginem voluisti. **A**bsit vt te talem heredem habeam et te talē post me terre dominū relinquam.
Hoc dicens subito eum in corde cū cultro percussit. nec quatuor dierū post hoc spacium intercessit cum ecce comes mortem sibi imminere respiciens quendam secreti sui consciū mandauit abbateꝝ. **C**ui cū confessus esset et peteret corpus christi et nihil in confessione de occisione filij tetigisset abbas nolens eū absolueret et cōmunicare quare tantū sce lus filicidij confitens omīss⁹ quesit. **C**ui comes mira constantia respondens dixit. **A**bsit vt illum reputem paterni principatus heredem.

lic⁹ genitū carne mea qui cōtra fas ausu nefario iuris violator existens se dignū fecit mortis iudicio et omni iure successionis indignū. **N**ec vere ergo pater filium sed legū violatorem occidit. **T**u autē abbas vicarius iudicis dei contra legem me iudicas que deutronomij libro teste in necem paterni filij pamas patentum manus esse precepit. **U**nde ad xp̄i iudicis tribunal appello vbi sine tua absolutione facti huius astare volo. et certus eius iudicium expectare. **H**oc solū peto vt p̄ridē apertas dominici sacramenti et me salutare dei oculis tm̄ videre p̄mittas. **Q**uod vbi annuit abbas hostia salutaris mox se orbi comitis patenter infudit. et eum iustum p̄rogatiui examinis iudicem et rectissimū vindiē scelerum comprobauit.

De virtute innocentie et simplicitatis. **Capitulum. xxxv.**

Mpro modo innocue sunt. **I**lum vtiq̄ apes fideiūz imitantes qui s̄m p̄phetaz peccatū non fecit nec inuent⁹ est dolus in ore eius. **R**ara res est istis temporibus etiam in pueris qui nomine ⁊ facie innocentie puritateꝝ ostendūt puritatis innocentia inuenire. **S**ed etate supplente malicia luxurijs in se vires exhauriunt ante tempus idē o decus omne deperit. robur elanguit in adultis. facinorosi quiq̄ pre ferunt palmam. virtus obiecta succumbit in fratricidij reuiuiscit. **A**bel innocens de nouo prosteritur.

Nō est qui reputet puritatē et ideo
 sedator innocencie rarissim⁹ inueniē
 ibis quidē si soli essēt principes ob
 noxi⁹ seculares. posset utiq; sed tñ
 euz gemitu tolerari. **S**ed in illis est
 cū detestatione maxima cōspuendū
 qui sunt loco apostolorū dispensato
 res ecclesie qui despectis innocentib⁹
 et probatis. nō ponderāt pro
 mouere impium si euz videāt et ver
 futuz. **N**on sic vilis deo innocentia
 creditur qui ab initio mūdi innocē
 tem. enoch a seculo trāstulit. noe iu
 stum seruauit. abraham ampliāuit.
 esau reprobauit. iacob dilexit. ioseph
 innocuū toti mundo p̄fecit. **I**nno
 centiā puritatis in matre xp̄us ele
 git. **I**n innocentibus coronauit. **I**n
 baptista laudauit. **I**n iohanne dile
 xit. **I**n illis q̄s vocauit ad se et com
 plexus est paruulis cōmendauit di
 cēs. **S**inite paruulos venire ad me.
 taliū est enī regnū celoz. **E**t q̄o di
 cam⁹. **T**empus me potius defereret
 q̄ exempla. qm̄ quicūq; dñō placu
 erūt aut p̄ vite p̄fectionē post lapsū
 aut p̄ vite innocentia an lapsū. aut
 certe ad vite puritatē post lapsum
 redierūt. **Q**uid aut in cōfinio bur
 gūdie p̄ innocentia actū sit vt affe
 ordinis minoz p̄cepim⁹ referam⁹.
 Antiquissimo more seruātū est in or
 dine sancti benedicti a cunabulis fe
 re pueros indui et sic eos in ordinē
 p̄ vite innocentia educari. **Q**uo cō
 tra sepius actū tñ audiui⁹ nec ap
 probam⁹ p̄ oīa puez rōnis expertē
 fouere quod nescit. sed poti⁹ adultū
 quēlibet qui possit discrete reproba

re quod displicet. et electione digna
 approbare quod placet. **P**uer qui
 dam in cōfinio burgūdie fuit qui in
 mōasterio ordis sc̄i benedicti apud
 cluniacū ab ip̄is cunabulis innocen
 tissimus ac simplicissimus adoleuit.
Adultū ergo iuuenē abbas suus p̄
 f̄creationē v̄ ioco secū p̄fiscī extra
 precepit. **S**ufferrandoz ergo equo
 rū causa abbate cū suis añ domum
 ferrariā descendēte. mirat⁹ ex simpli
 citate iuuenis eo q̄ nunq; tale q̄o
 viderat ferruz candens nuda illud
 manu sine adustione aliqua vel lesu
 ra eleuans cōtrectauit. **S**upefact⁹ er
 go abbas et omnes qui p̄ntes ade
 rant innocentia in iuvene venerati
 sunt et rem iterato ac pluries proba
 uerūt. **P**ost hoc abbate cū suis ali
 as occupato iuuenis mox interiora
 domicilij est ingressus vbi vxorē fa
 bri cū puero sup̄ genua mirat⁹ inue
 niēs cū paruulo cui nunq; simile vi
 derat iocabať. **I**lico aut mulier in
 iuuenē q̄i inexpertū malicia stimula
 ta. si talē habere vellet inquit. **E**t
 ille libentissime inq̄t. **Q**ue mox nesci
 um ad cūbitū instruēs puez sic fie
 ri p̄mittebat. **E**rgo vbi iuuenis p̄
 cūbitū innocentia spoliat⁹ egressus
 est. ferrū cādens vt p̄us existimans
 cōtrectare adust⁹ grauiter exclama
 uit. **Q**ua i re turbat⁹ abbas nō mo
 dicū admirat⁹ aiaduertit ex interio
 ri lesura aie iuuenē foris lesū. et p̄ori
 innocentia q̄ eū cōtra ignē p̄tulerat
 denudatū. **R**eductū ergo ad mona
 steriū iuuenēz abbas sup̄ gestis dili
 genē inq̄rit veritatem q̄ simplicissime

confiteſ. Et ſic cum multis lachry-
mis damnum ſuum tremebundus ex-
pauit. ¶ Sed et potentem contra
demonēs puritatem mira geſta iuli-
ane virginis ꝛ cipriani teſtant. Vbi
ciprian⁹ adhuc puer a magiſtro ſuo
compulſus legitur. xviij. annis puri-
tatem virginalis innocentie cuſto-
diſſe vt per hanc maiori potentia cō-
tra demonēs et imperio potiretur.
Super hoc quoddam valde memo-
rabile certiffima relatione ab his q̄
pntes aderāt ꝛ viderāt i machlinia
opido brabantie ꝑcepim⁹ acciſiſſe
ꝑuella qdam ſacro die dñico cū iu-
uenibus choiſauerat diu valde ſa-
tigata ergo domū redijt. Nec mo-
ra dormitū pergens demone ſit re-
pleta. qua clamante ſurgit familia.
ligant vinculis ſeuientem. Mane in-
hanſiuit ad oratoriū glorioſe virgi-
nis extra opidum deportatur. Fre-
quenter eni ibidem maria virtutum
operatrix miracula plurima demō-
ſtrauit. Quod vbi ſcolares pueri ꝑ-
ceperant ad locum vbi vexabatur
puella in oratoriū cucurrerunt. quo-
rum vnus annoꝝ ferme duodecim
audacior ceteris atqꝫ ſagacior ce-
pit compellere et adiurare demoni-
um vt corpus obſeſſum deſereret ꝛ
exiret. Nec mora. vbi demon circa
vmbilicum per tumorem ſe eſſe mō-
ſtrauit. dictus puer crucem cū polli-
ce in ōtrariū fixit et ſic paulatim ꝑ
crucem verſus os ascendere compu-
lit donec eū in ſpeciē hirsuti vermis
omnis populus intra hiatū ozis he-
rentē vidit Quo miro conatu ad in-

ferioꝛa redire volente clamauit po-
pulus. puer iſtanter ſignū ſalutis
oppoſuit et cū maxima violentia de-
monē exire coegit. Eiedum ergo vt
diximus in modum hirsuti vermis.
puer audacter dextēa comꝑhendit
et in foſſam paruulaz vbi pluuialis
aqua conſederat mox proiecit. Qui
ſtatim in oculis plebis totius diſpa-
rens. leticie et laudis omnib⁹ mate-
riam dereliquit. ¶ Proinde man⁹ pu-
eri a contactu vermis nigredine in-
ſecta remāſit. ſed protinus aque be-
nedicte lauamento diſceſſit. Sacro-
ſanta ergo res eſt eſſe ab omni la-
be criminū innocentem ſed ſimul eſ-
ſe ſuenit ſimplicem et prudentem.

¶ De innocentia boni hominis et
iuſti qui nemini cupit nocē ſed omi-
bus ꝑdeſſe. Ca. xxxvi.

Frudibus nullis nocēt. ſed
nec mortuis quidem. Xꝑs
de patre dicit. Omnem pal-
mitem qui fert fructum purgabit cū
vt fructū plus afferat. Recte autēꝫ
ſubdiſ. nec mortuis qdem ſubaudi
nocent. Et hoc eſt qđ in euangelio
de xꝑo rege fidelīū ſignanter legiſ.
Calamū quaſſatū nō conteret et li-
gnū fumigās nō extinguet. Quod
ꝛ ad nos moraliter referri pōt Iſru-
dib⁹ nullis nocēt. i. fructificantib⁹ ꝑ
bona opa nocē nō debem⁹ vt impe-
diam⁹ eos in aliquo ſꝫ poti⁹ adiuue-
m⁹ vt eoz exēꝑlo ad ſilia ꝑuocemur
¶ In ſalomō in ꝑuerbijs Noli ꝑhi-
bē eū qđ bñ facit. ſꝫ ſi potes et iꝑe bñ
fac. ¶ Multis modis dicitur nocere
homo homini. ſed ꝑecipue tribus.

corpus occidendo. animā seducendo. vitā infamando. Corp⁹ tripliciter occidit. gladio materiali vñ cōsimili vt cayn abel. subdola pōitione vt iudas xpm. victus subtractione vt qui tpe necessitatis et famis negādo victū pauperes pīre pmitunt. de quo dicit in decalogo. **Nō occides.** de scōdo in eodē. **Nō feres oītra.** primū tuū falsū testimonium de tertio dicit ambrosius. **Pasce** fame morientē. q si nō paueris occidisti. **Anima** etiā pīmi tripliciter seducit. peccato exemplo cōsilio. **Peccato** vt qui hominē peccare facit sicut heli ophni et finees qui peccabant cū mulierib⁹ que exubabāt ad hostiū tabernaculi. **Exēplo** vt salomō qui illed⁹ amore mulierū idolis imolauit. et p hoc peccare fecit multos ex israel. **Cōsilio** vt qui tpe iude machabei pīuaserūt multis vt derelinquerent leges patrū suorū et idolis imolarent. **Vel** cōsilio pnt vici seducere qui incauta predicatione nescientes et simplices de occitis peccatis reddunt curiosos sollicitos de his que pīus ignorabant. de pmo dicit in decalogo. **Nō mechaberis.** de secundo in libro **Iheremias** in fine. **Blasphemo** et igne pereat pro exemplo contempt⁹ et inobediētie. de tertio in libro **Job.** Adducet consiliarios malos in stultū finē. **Vita** etiā pīmi tripliciter infamat. vel minuēdo bonū quod in eo est. vel augendo malū quod in eo nō est. vñ fingēdo malū. **Primū** malū scdm pīus. tertius pessimū. **Et** hec est bestia quā videt

Daniel cū triplici ordine dentius q multos populos deuastabat. et hoc quare. qz eo min⁹ peccatū detractiōnis vitā a plurib⁹ quo min⁹ peccat mortalis culpā ab ignorantib⁹ habere putat. cū tñ multo graui⁹ sit si ne culpa primū infamare qz furto vestē eius auferre. et hoc qdēz mlti illud vero ponderāt pauci. **Paulus** rei vindictā horribilē valde et mīrabilem vidi. **Nouū** ordine. nō re. noie nō actib⁹ sacerdotē. hic in tantū vicio lingue dedit⁹ erat vt poti⁹ de se pessima mentiret. q non socios vel cohabitātes sibi criminib⁹ infamaret. hic añ mortē rapt⁹ in furia tanta in se debachat⁹ est cede. vt pīis dentib⁹ linguā maliloquā laniaret. et palā cunctis ostenderet q qz lingua sua dolose egerat. et venenum aspidū sub labiis eius qñ sepulcrū patens guttur illius vtorē terribilē anhelaret.

¶ Quilibet studeat occasionē pificiendi et emendandi sumere nō solum a bonis verūctiam a malis.

Ca. xxxvj.

Non solū ab odoriferis. verū etiā a fetidis herbis mellis alimonīā trahunt. Mire cū odorib⁹ bonis delectant⁹ et naturaliter fugiūt fetida. sed in eis propter mellis bonū ad tpus vtiliter demorant⁹. **Et** hoc est idē qd dicit paul⁹. **Omnia** probate. quod bonū est tenete. **Per** odorifera intelligim⁹ opera bone fame. **Unde** apostol⁹. **Bonus** odor xpi sumus deo. alijs qui dem odor vite in vitam. alijs odor

mortis in mortem. **A**ugustinus sup
eodem verbo dicit. Sicut quondā
illud preciosissimū vnguentū fracto
alabastro odore domum impleuit.
ita ⁊ apostolorū opinio bonorum
fractis eorum corporibus per mar
tirium quasi suauissimū holocaustū
domino ecclesiam toto orbe resper
sit. Et hoc quideꝫ alijs congauden
tibus fama vite in vita. alijs inuidē
tibus fama mortis in mortem. **T**u
autem apīs fidelis anima delectare
fame operibus odoribus bonorū
qui tibi in mutuꝫ collatione de bo
nis et edificatorijs verbis os sapi
dum et odoriferū reddant p quod
edificet proximus et cor mundatū
spurcijs gratulabundū faciant. q
magis ad desiderū colliū eternorū
eius suspirium exciteꝫ. **G**ratius tibi
sit quasi fauos mellis et lactis dul
cedineꝫ linguaz tuā et labia distilla
re qꝫ amaricari ventrem tue memo
rie ⁊ felicis recordationibus ad vo
mituz prouocari. **I**llud vero quod
textus apte subiungit q licz fugiāt
naturaliter fetida in eis tñ propter
mellis bonū ad tempus vtiliter de
morantur. sic intelligi debet q non
solum in bonis hominū actibus pfi
ciendū occasionem sancta anima su
mit. vepetia in malis dum in his vi
det quod iuste displicet ⁊ in illis imi
tat bonū quod videt. **V**idim⁹ et
valde dilectū et familiarē habuim⁹
nobilem philippū de mōmiraul mili
tē vite pfectissime viruz in quo illud
memorable frequent⁹ aduertim⁹ q
totū tps suū vel in oratione ac de

uotione otinua vel in sanctis collo
cutionib⁹ expēdebat. **D**ouerat eniz
mītos valde religiose vite viros ac
feminas qꝫ in grece. libardie. bur
gundie. puincie. gallie. flandrie. bra
bancie partib⁹ illustrauerat. qꝫ vir
tutes mores ⁊ verba cū miro feruo
re et desiderio referebat. ⁊ ad melio
ra p s mentes audientiū excitabat
Sed et auditores suos ⁊ collocuto
res mira oris gfa opellebat vt sibi
aliqđ dignū relatu qđ audissent vī
dissent in facto vel in dicto bono
rū exponere dignarent. **E**t hec qui
dem vltra qꝫ credi pōt in eo tantaz
deuotionē tantā leticiā et tantū de
sideriū excitabant. vt istis solis viue
re crederet. **S**iquid vero extra talia
eū audire cōtigerit quasi esset pcul
sus in capite cū mira anxietate spiri
tus faciem auertebat. **N**ec frustrat⁹
est fructū oris auris bonorū scz que
libenter ptulit et audiuit. cū cū de
miro modo remunerauit etiā in pñ
ti. **V**ix enī habuit de omnibus pa
ternis bonis necessarium vite victū
et tamen octo monasteriorum cister
ciensis ordinis sūdator extitit inde
fessus **E**xceptis congregationibus
beginarum quas vsqꝫ ad quinque
milia in diuersis locis et eo amplius
in xpī seruitio mancipauit. **E**cce qđ
sit bonis bōe fame odorib⁹ delectari
Que rigor iusticie et zelus correctio
nis in capitulis stricte sit seruandus
Capitulū. xxxviij.

Mira mundicia circa eas.
admolunt omnia in me
diā nulla opera spurcie

latent. qm̄ et extremēta operantiūz
intus ponūt. ne longius recedāt vt
cōgesta in vnū locū. turbidis dieb⁹
et operū ocio. foras efferāt aggrega-
gata. In his v̄bis notat capitulo-
rū necessaria ⁊ celebriſ officina vbi
debent excessus peccantiū pferri ac
cusari corrigi et purgari. Cōuentu-
ales enī omnes generaliter decet ⁊
precipue cenobitas vt mira sit mun-
dicia circa eos. Et hoc quō oueniē-
tius fiet q̄ vt in mediū excessus sin-
guloz. q̄i extremēta operantiū salu-
tē mutuā. pferant. Et sic fit qd scri-
ptū est. Salutē n̄rāz inuicē opemur
Multū est enī remissius misericordi⁹
et tolerabilius in p̄nti corā paucis.
et hoc corā fratrib⁹ corripit et emen-
dari q̄ in illo horrendo iudicio co-
rā omnib⁹ bonis et malis sententia
liter odemari. Et hoc est quod di-
cit apostolus. Si nosmetip̄os diu-
dicarem⁹ nō vtiq̄ iudicaremur. sed
heu timet quilibet paci sue et peccā-
tez verē arguere ne sibi a socijs cū
peccauerit talio refundat. qui pot-
ius gaudere deberet argui cū pecca-
ret. et illa fronte sociū audacter cor-
ripere qua nollet eū suos excessus
vel negligentias tacere. Sed nunc
sm̄ pphetam Job ptegent vmbre
vmbra eius. et corpus eius quasi
scuta fusilia opactum quasi ex iqua-
mis se prementib⁹. et in hoc dyabo-
lū cū suis omnib⁹ intellexit qui inui-
cem se vel defendūt vel ptegent vt
sic omnis ordo monastic⁹ in dissolu-
tionē omnis honestatis dec⁹ in tur-
pitudinē. omnis formavirtutū in vi-

ciū. omnis rigor iusticie in precipiti-
um facinoz euanescat. Hec omnia
propterea eueniūt eo q̄ accusationes
⁊ correctiones in capitulo nō habē-
tur. Petrus ananyam et saphiram
quasi in capitulo seniorūz pro vicio
p̄petatis corripuit et puniuit. Pau-
lus principem apostolorū petrū q̄si
in capitulo corā seniorib⁹ ⁊ fratrib⁹
arguit qz reprehensibilez iudicauit
Ihec in initio nascentis ecclesie et in-
ter dispensatores fidei maxime ad
instructionē nostram acta sūt et con-
scripta. Ubicunq̄ ergo hoz serua-
tur exemplum ibi indiuidua semper
cum ip̄a abundantia rez tempora-
lium xp̄i gratia perseuerat. Et licet
in mutuis accusationib⁹ et correctio-
nibus capituloz. subite aliquando
perturbationes proueniant animo-
rum. spiritus tamen sancti virtute ci-
tius conquiescunt et ad se redeunt
corde pacati. Unde textus satis in-
nuat q̄ hec fieri solent turbidis die-
bus et operum ocio hoc est cum de
liberatione et discreto moderamine
p̄clatoz. Quod autez premititur
poni in medium operantium excre-
menta ne longius recedāt intelligi
sic debet. vt pro accusationibus et
correctionibus capitulorum appel-
lationes et diffamationes fieri pro-
hiberet. Solertissimum quendam
in rementi ecclesia anglicum genere
Decanū ab his qui virum agnoue-
runt audiuius qui canonicos su-
os pro excessibus viriliter corrige-
bat. Accidit aut ei⁹ tpe vt venēabil⁹
et deo dign⁹ albert⁹ leodiē. ep̄us

frater ducis brabantie ab impato-
re heynrico exul ab imperio pellere
tur et a militibus eius iuxta remen-
sem urbem p iustitia dolosissime ne
caret. Ad cuius obsequias cū vene-
rabilis richardus ex regali genere
ortus tūc quidez archidiacon⁹ re-
mensis. sed in cathalauno presul ele-
ctus sine nupciali veste cū multa tur-
ba nobiliū interesset. Sepulto autē
sacro cadauere in choro ecclesie ca-
thedralis vt decebat decan⁹ omēs
canonicos necnō et ipm cathalaun-
ensem electū ad capitulū euocauit
Residentib⁹ ergo cunctis dixit deca-
nus electo **N**ondū adhuc vt credo
archidiaconatū aut canoniam refig-
nastis. **T**ui electus **N**ondūz inq̃t
Et decanus. **S**urgite ergo et satis-
faciatis ecclesie et dorsū ad discipli-
naz coram fratrib⁹ preparate eo q̃
sine veste nupciali choz cū canonici-
s oīra regulaz introistis. **N**ec mo-
ra surgens et procumbens electus
vestes exuit et a manu decani vali-
dissimaz disciplinā accepit. **Q**ua ac-
cepta elect⁹ vestib⁹ reindutis erexit
se ⁊ decano cū maxima oris gratia
coraz omnib⁹ dixit. **G**ratias ago
deo et patrone remensis ecclesie ei⁹
piissime genitrici q̃ te talē hic in re-
gimine derelinquo. hinc magis dili-
gam locū istū et in sede ista dignaz
semper veritatis memoriaz venera-
bor. **N**ec dicens archidiaconatum
et canoniam resignauit et in se veri-
ficauit illud vulgare puerbiū. **Q**uā-
to caput altius tāto collū mollius.
Aire enī decet nobilitatis celsitudo

nē humilitatis māuetudine remol-
liri. **E**go autē in quantū in re narra-
ta cōficio nō min⁹ in correctio exem-
plū virtutis relinquit q̃ in prelato
cōstantia precessit corrigentis dū
nobilis et elect⁹ in presule correctio-
nem pualidaz parue culpe cū paciē-
tia et humilitate sustinuit. et ille etiā
in tanto viro inultū iri nō pertulit.
q̃d nō correctū alijs in ruinā futurū
fore puidit. **A**udi itez q̃d idē de-
can⁹ de filio sororis sue egerit exce-
dente. **O**b amorē et reuerentiā dicti
auunculi sui canonica prebenda in
attrebacensi ecclesia clerico est libe-
raliter collata. **P**ost tps autē ipse cle-
ric⁹ p lapsu carnis punit⁹ p annum
suspendit a prebenda. **I**nde casus
accidit vt decan⁹ eius auunculus ad
ciuitatē attrebacen. causis emergē-
tib⁹ deueniret. **Q**ui honeste vt talē
viz decebat a canonicis est recept⁹
Narrať etiaz ei excessus nepotis a
socijs pena q̃ inflīta. vt canonica
portione vno anno careret p̃mptū
q̃ esse capitulū penā liberaliter re-
laxare nepoti. si pro eo preces fūde-
re dignaret. **E**t ille. quare? **N**onne
inquiūt filius sororis vestre est? **C**ō-
uocato ergo capitulo canonicorūz
dixit **D**epotē meū excessisse p̃cepti
et iuxta cōsuetudinē ecclesie p̃ annū
in prebenda punitū. **R**ogo vos vt
in meū arbitriū ponatis hanc norā
Nec mora cunctis annuentib⁹ leto
vultu. erat enim cleric⁹ de bonis so-
cijs illis q̃z nec vnus vnq̃ vt vul-
go dicit benefecerat. decanus sub-
iunxit dicens. **V**estri grāa vos dñi

mei carissimī. noraz nepōtis mei in
meū arbitriū posuistis. **Cō**mendo
quidē ⁊ approbo cōsuetudinē vestrā
qua p annū lubricos in carne puni-
tis. Isti anno quo nepos me⁹ a vo-
bis in prebenda est punit⁹. altep an-
nū addo. vt duob⁹ annis omni bñ-
ficio careat prebēdali. etiā quid me-
dio tpe se correxēit. tali modo vt di-
gne restitui mereat⁹ vestre in hoc an-
nuo beniuolentie largitati. **S**inautē
ipso facto q male se gesserit vt nūq̃
ad prebendā vel gremiū hui⁹ eccle-
sie in perpetuū admittat⁹. hec vt au-
diere canonici mire in verbo edifica-
ti sunt et tantā virtutē decani p to-
tam galliam vulgauerunt.

De cōsonātia vocū in psalmodijs
ut vigili mente seruāda. **Ca. xxxix.**

Ariter cōgregate suauiter
cantant. Quid autē de cātu
apum ad laudez xpī fm lit-
teram acciderit audiamus. **N**ar-
rante mihi viro sancto abbate quo-
dam quondā audinē hominē pau-
perem in suburbio ciuitatis cuiusdā
aluearia apū maxima habuisse. **Cū**
qz frequētius pauper apes solicit⁹
visitaret. p̃mu⁹ aduertit eas sepius
in die mira alacritate concinere et
postea cū curiosius indagaret sexi-
es interpolare cōcentus. nec vllis cō-
uehendis cibis operam dare. **D**ec-
diu post hec cum casu media nocte
currerisset vidit sup apes totū aerē
illustrari et cōtra cōsuetudinē omniū
apum apes ipas in nocte cantibus
modulari. **S**upefactus ergo vir et

rem frequētius pbans ad ciuitatis
epm cum suo presbitero venit. nar-
rat de apibus quid agat. **D**ec mo-
ra presul in propria persona verita-
tem explorans sicut ei didum fuit in-
uenit. **Cō**municato ergo consilio p
bis viris et euocato populo ciuita-
tis quid in alueari sit aggrediē ex-
periri. **E**t fracto vase inuenit in mo-
dum picidis eburnei vasculuz ex ce-
ra candidissima in fastigio alueari.
et in ea sacramentū corporis ch̃risti
circa ipm vero apum choros in mo-
dum phalangaz celestiu excubias
celebrantes. **S**ublato igit valdissi-
mo clamore cum lachrimis corpus
xpī in ecclesiam detulerunt. et in lo-
cum vbi inuentum fuit in remediuz
languentium innumerabilium ora-
toriu⁹ construxerunt. **Cū**qz laz nar-
rata vbiqz terrarum fama celebri
vulgarentur. duo fures rei perterri-
ti nouitate sponte confessi sunt. q in
vicina ecclesia corpus xpī cum pic-
ide argentea rapuissent. ⁊ retenta pi-
cide sacramentum corporis ch̃risti
iuxta transeuntes sub alueari predi-
cto. in fuga celeri proiecissent. **E**t
ergo innotuit. si tamen dici potest
etiam breuissime in volatilibus apī.
panis ille viuus qui de ceio descen-
dit et dat vitam mundo. et hominē
credere monuit veritati. que dixit.
Panez quez ego dederō caro mea
est pro mundi vita. **E**t quidem suf-
ficiens ratio est huius preciosissimi
sacramenti illa veritas attestans.
que fallere nec falli potest. quamqz
et hoc māifestissimis miraculis etiā

nostris temporib⁹ nō cessauerit cō/
probare. **O**pīdū duacense ampluz
et magnū est inter cameracū a dex/
tris vie et attrebacuz nobilissimas
ciuitates. **H**inc in ecclesia canonico
rū sācti amati episcopi. cū sacerdos
in pascha cōmunicato populo corp⁹
xpī sup nudā terrā stupid⁹ inuenissz
et flexis genib⁹ eleuare temptasset.
mor p se in aera sublimatū pannicu
lo quo cōsecratos digitos sacerdos
detergere solet inhehit. **C**lamans er
go presbiter canonicos vocat. **A**c/
currūt illi. spectāt in panno corp⁹ vi
uificū in specie faciei venustissimi pu
eri. **E**t mor cōuocato populo ad spe
ctaculū presentat et indifferenē nul
li tanta celit⁹ visio denegat. **H**ec cū
audissem famavulgante veni in opi
dū quod predixi. **A**ccessi ad decanū
ecclesie cui optie not⁹ eram. petij vī
dere miraculū. **A**nnuit ille pcepit vt
fieret. **A**pta est theca cōcurrit ppls
morqz ibi pīris reuoluitur. clamāt
omnes. **E**cce iā video ecce cōspicio
saluatorē. **S**tabat ergo attonit⁹ ni
hil vidēs nisi tm̄ specie panis albissi
mi. nihil quidē cōsciū mihi. quare sa
cro sanctū corp⁹ cū ceteris nō vide
rem. **N**ec diu mecū ista voluebā. tū
ecce vidi faciē in mensurā etatis ple
nitudinis xpī spineā coronā in capi
te. et duas guttas sanguis ex vtra/
qz parte nasi p faciem descendētes.
Mor igit genib⁹ flexis adorauī cū
lachrymis. **S**urgens aut nec corō/
nā in capite nec sanguinem vidi sed
faciem hominis sup effigiē honora
tā cūcrsā ad dexterā. ita vt vix ocu

lus dext⁹ videri posset. **V**alidus erat
admoduz longus directus valde.
supcilia arcuata oculos simplicissi
mos et dimissos habebat. cesariem
longam sup humeros descendētem
barbam intensam et sub mento cur
uatā sub rictu exterminatā. locū disti
fimi oris ex vtraqz parte menti nu
dam ppe a pilis malliculas vt in iu
uenibus solet apparere qui barbā
a puero nutrierūt. frontē letā. maci
lentas genas et collū longū cū ca
pite parūper inflexū. hoc scema hic
decor benignissime faciei. **E**am aut
diuersimode sub vnius hore spacio
videre solebāt. **A**lij aut in cruce ex
tensū. alij quasi ad iudiciū venientē.
pleriqz et hoc ex magna parte sub
pueri forma. qz sanctuz aut 7 qz me
ritoriū sit missā. audire quot die vel
saltez cū se facultas obtulerit exem
plis manifestis ostendit. **S**acer
dos quidā de dacia **A**ndreas noie
vt fratres dachj boni et beati viri d
ordine predicatorū cū eo de parisi
us remeans certissima relatione di
dici cū cōuicaneis suis terrā sanctā
peregrinus adiuit. **T**ransito ergo
mari in vigilia pasche reuerunt in
iberusalem et sūmo mane recedere
voluerunt. quib⁹ sacerdos dixit. san
ctissim⁹ dies est pasche et locus re
surrectionis dominice est. audiat
prius missam et eucaristiam sumite
postea recedam⁹. **A**bnuētib⁹ omni
bus et redeuntib⁹ sacerdos reman
sit i vrbē. et dicta missa. factozqz pza
dio solus cepit insequi precedentes
Quē vt attigit qdaz in equo sedēs

quid est ait qd solus properas peregrinus? Et ille factus narrans. hac inquit de causa solus a socijs suis relictus. Tunc ille. ascende inquit retro me. et ille residens obdormiuit. Circa vesperam vero cum euigilaret et circūspiceret vbi esset dixit illi ductor suus. potes ne cognoscere locū istū? Et ille pre timore maximo vir respōdere valens. videt inquit mihi dñe mi qd ecclesia que ante nos est ecclesia mea est et domus hec proxima in qua mansi. Qui ductor eius. recte videtur tibi. xpm glorifica cuius sacramenta veneratus es et quorum causa in peregrinas terras solitudinem non horuisti. Hec dicens subito disparuit. Sacerdos autem diuina suis omnibus narrās magnalia quid secum actū esset per regressum sociorum postmodū comprobauit. At quoniam in dubiū pluribus venire posset qualiter sub breui tempore spacio in graui corpore per tot maris et terre tractus transire posset excepto euidenti exemplo. Abacuc per paruam diei horā in babilone de iudea translatus. Miraculū con simile quod diebus nostris in brabancia contigit. quod nulli qui hominem nouit dubium esse potuit referimus. Anno circiter ab incarnatione domini. Mccxiij. cum crux transmarina predicaretur vbiq; fere terrarum. Erat vir in brabancia inestimabilis sanctitatis qui desiderium longum habuerat terrarū in qua steterant pedes ihesu christi. peregrin⁹

inuifere. sed retardari a cōtemplatione diuina incorporali exercitio verebatur. In oratione autem existēs in vigilia sancti petri ad vincula. clauso cubiculo astitit illi cum ingenti lumine. erat enī nox. angelus dei dicens. Vidit dominus ingens desiderium tuum te velle inuifere terram sanctam et nunc ad hoc mitte ad te vt tuum desiderium compleatur. Hec dicens angelus hominem apprehendit et in vna nocte ad omnia loca spectabilia terre sancte trāstulit et retranstulit in eadem nocte. Videbatur autem illi ipsa nox omni die lucidior ita qd omnium ciuitatum Gallie Burgundie Lumbardie Thuscie et terre sancte loca dispositiones et situs hīs qui terras nouerant prop̄issime designaret. Postmodū vero factum est vt horatu quorundam deuotorum ac sāctorum viroꝝ quibus hoc negare non poterat cum illis crucem susciperet sanctam. planeq; per viarū demonstrationem cunctis ostenderet qd nequaquam et nullo modo mendax. sed verus dei nuncius qui eum duxerat extitisset. Hic vir beatissimus postq; reuersus est vt vidit quia in honore cepit haberi apud conuicaneos. dulce solū natalis dei reliquit. et vsq; in finem vite in alijs partibus sancte vixit. Sed in hoc miraculo questio difficilis oritur. quomodo vir iste momentanea visione taz diuersimodas viarū dispositiones retinere memoriā potuit

et docere. Et sic solui pōt. Ticonie tempora recessus habent. a nostro aut orbe gallie et germanie remotis limi sūt recessus. Quis ergo eas semel attēptatas vias. ad nidos animo redire docuit. quis inqz nisi nature sagacitas? Quod ergo natura hoc et deus nature potuit. Et certe plus de sacratissimo dominici corporis sacramēto nacta occasiōe loquendi quantū peccatū sit indigne officiētinz excepta beati pauli solidissima veritate miraculū subsequens demonstrabit. ¶ Prope villā in qua natus fui sacerdos lubricus et immundus fuit. Et olim quidē cū immunus a mulieribz panē illū legalē sabbati. significātez hūc panē viuū edere nō liceret. infelix ille presbiter hūc quondam polluto ore sumebat. et vide vindictā dei. os eius circa nasuz et mentuz et lingua oputruit. ita vt vix posset pre fetore ab amicissimis sustineri. Sed et alius in gallia fuit vt quondā puer audiui cui manus in missa sup arā extense igne celestis vsqz ad cubitos obuste sūt et osumpte. Proinde occasione laudis apū ad litterā quantā in gloriā corpis xpi eas exhibuisse describim? de vocali etiā laude angeloz aliquo dicere laborem? Si aut laus angelorū in patria vocalis futura sit. magna questio inter theologos ventilatur. Et ego quidē si vocalis laus in celo futura sit nescio. vnū scio qz et si nequaquā angelis laudare deū. sic nōnulli volūt vocali laude forte qsi ex necessitate oueniat. tñ vtranqz et

vocalem et mentalē laudez in potestate veraciter obtinebūt. Hinc vero hoc est i aere. in terra peregrinationis nostre angelos vocali laude vsos fuisse legi pluries et audiui. ¶ Audi sueffionensē ciuitatē in gallia excoicationi subiactū diuti. et nō nisi sub silentio diuina misteria clericos ministrare. In vigilia igit assūptionis beate marie dñs Johānes cognomēto res vltimas por canonicoz regulariū sancti Johānis in vineis iuxta muros eiusdem ciuitatis assumptis secū tribus canonicis deuotissimis viris qui nunc omēs defuncti sunt in monte proximo ciuitati in loco vbi quondam heremita resederat ad celebrandā solennitatē virginis gloriose successerunt. Inclinato aut die cantatis vespis panem et aquā ore sobrio libauerūt in completorio dicto post oratiōes deuotas et longas. membra supernudā humi. desertus enī loc' erat vt quiescerent paululū prostrauerūt. Nec mora detērior. surgūt ad matutinas cantant simpliciter et deuote. At vbi ante laudes por nonam lectionem ex more finiuit subito cōcent' mirabilis insonuit angeloz et responsoriū. Felix nāq altissimis vocibz cantauerūt. Quo pacto tñ quatuor ex illa innumera multitudine versū et gloria singulariter succernerūt multitudine semp respondēte. Post repetitionē dñi secundā. iterato Felix nāq. iuxta morē gallicū inchoauerūt. et prosequētibz oibus omunē finierūt. Finito at rñsorio

factū est silentiū angeloz. Prior au-
tem inchoato Te deū laudam' ma-
tutinas cum suis laudib' p'fecerūt.
Quib' dictis q̄t singult' q̄t lachry-
me q̄t suspiria in recordatiōe suauis-
simi modulaminis ab imo pectoris
eviderūt illi q̄tuor beatissimi nō est
nre possibilitatis euoluere v' effari
sz in eis opletū plane poterit cre-
di et relique cogitationū diez festū
agent tibi. **H**oz scz duos noui. scz
pozē et robū dcm cognatū. cetēoz
noia scire nō potui. **D**e vocali etiā
laude angeloz istud q̄z miraculum
ortigit qd subiūgo. **C**amera btē ma-
rie monasteriū est monialiū ordinis
cisterciē. in bzabancie iuxta bruxel-
las. **I**n hoc loco capellan' erat no-
mine godefrid' deuot' nimitū. dilec-
tissim' michi et nor' valde. hic diro
rupture et viscepz cruciatu annis fe-
re. xiiij. tribulat' nunq̄ tñ a predica-
tione et salute hoīm quiescebat. **C**ō-
tigit aut' vt ipse. morte subita añ no-
tē mediaz intercepta. melodia et
cant' mirabilis angeloz q̄i de loco
ppe ecclesiā audiret quo attonit' vi-
gil mirabaf' q̄ ouent' solito tēpesti-
uius surrexisset. et cui' essz solēnitas
sancti quā feriata nocte tā insolitis
vocibus et concentibus efferebat.
Nō enī suspicari poterat aliunde es-
se cantū nisi a monialib' intra choz
ergo vbi cant' ille cessauit horolo-
giuz cecidit. campana pulsata est et
sic vigil cognouit pmo q̄ cant' ce-
lestiū nō monialiū fuit. **M**ane ergo
inuēto mortuo omnib' patuit q̄ in
exitu sancti viri angeloz exercitus

tantis tripudijs exultauit. **H**ec de
cantu apū ad litterā in laudēz glo-
riā corporis xpi. necnon et de cantu
vocali spiritū angeloz satis q̄dez
dicta sufficiūt. **N**ūc de cantu spiri-
tuali apū fideiū differam'. **C**arus
et laus vocalis a patrib' institutus
ab ecclesia frequentatus est. **U**nde
septē horas canonicas a vbo psal-
miste tenem' q̄ dixit. **S**epcies in die
supple naturali q̄ est dies et nox lau-
dem dixi tibi. **E**t illud **O**mnes gen-
tes plaudite manib' iubilare deo in
voce exultatiōis. **E**t illud **C**antate
ei et psallite ei narrate omnia mira-
bilia eius. **H**ic quidez cant' et laus
vocalis innuit. de quib' aug'. in li-
bro p'fessionū dicit. **F**lebā aut' vber-
rime in hymnis et canticis suauē so-
nantis ecclesiē vocib' vehemēter af-
fect'. **V**oces igit ille influebant au-
rib' meis et eliquabatur veritas in
cor meum et fluebant lachryme et
bene michi erat cum eis. **P**allici
vulgari prouerbio vtuntur et di-
cunt. **B**oins vins grase larine as-
oels maine. **Q**uod latine et nō
eque sic dicitur. **B**onum vinum pin-
guem lachrymam ducit ad oculos
Credo ergo q̄ illud vinum exulta-
tionis in canticis quod vt in **A**ugu-
stino patuit lachrymas tam pin-
gues excussit de vasis optimis pro-
pinabatur. et propter hoc quasi ro-
re celesti secundatus mundo subli-
mius intonabat. **S**ed heu nunc
corruptis dolijs acescit vinum et
abominationez potius prouocat
q̄ deuotionem. **D**um enī quis sine

Deuotōe formare voces nīti in mētib' audientiū deuotio dissipat et inuanū exterius clamātis lingua laborat nū spūs artifer cor int' tangat. **N**ī in gallia memorabile qđ dam circa temp' philippi regis filij Rodouici regis canonizati accidisse refert. **I**n quadā ecclesia ouentu ali canonicor' seculariū precipua. sūcti cuiusdā festiuitas agebat. **I**n cōpletorio aut inter p' n' et credo re/ sponsoziū illud in pace in idipm clericis cantantib' et discātantib' statim vbi secundā repetitionē p' glia p'ri finierūt et simbolū fidei. **C**redo sub silētio dicere crediderūt. vox celestis omnib' audientib' dixit. **N**ul' exaudit' nisi rauc'. **S**tupescit ergo omēs aduerterūt despectū quēdam cū voce lugubri et discorpati in angulo cōstitisse neq' eū aliq's ambigebat sup quez vox descenderat extitisse. **Q**uātū aut malū sit in psalmodijs et cāticis spūalib' dormitare euident' ostendā. **E**rat monach' vt me legisse recordor qđ ad matutinas frequētissime dormitatē solebat. **C**ōtingit aut vt eo ad matutinas in choro in laudib' dormiēte videret in somnis demonē teterrimū cū pice in patella liquata monachos in gulos visitare et dormientib' qbus dā offerre ferreū coclear pice plenū. **N**ō se vero cū venisset demoniū. et coclear feruēs ori dormitātis offerret. retracto subito capite ad accubitū seditū cui innitebat offendit. et lesus euigilās se sauciū et vulneratū inuenit. **A**niauertit ergo in facto cō

sequēter quātū negligētia circa horas dīnas dño displiceret. et qntuz in ea demonib' cōplaceret. **U**nde etiā accidit. qđ p illas q vere nouerūt audiui eadē. de qua supius fecim' mentionē de argēsones venerabilis abbatissa. cū demon neq' oēs in ouentu moniales somno fallacie delusisset et nulla earū ad matutinaruz officiū euigilasset. illa demonē cachiinnis irridētē omnib' vidit. q fusa pce ad dñm cum vībilē mltis ostendit. **I**nunxitq' singulis in conuentu p negligētia penā. et de cetero cōtra astutias diaboli q impediē sēp officiū nīti dīnuz cūctas reddidit cautioēs. **S**imul ergo apes fidelium aggregate. mēte cōsequēter et voce suauiter cantāt. vt in aures dñi sabaoth dulci' modulent' et mediantib' aurib' cōgruent' deuotio in mentib' fidelium excite't.

Quod ex suauitate cant' dulcedo et deuotio mētis sit trahēda. Ca. lx.

Nō habent gratā mirāq' vocis suauitatē. **Q**uid ei gratius quid suauius laude dei? **S**i fm aug'. ingratitude maximuz diffini' peccatum. ergo virt' maxima gratitudo. **I**deo omnē psalmodiaz et cātuz in laudis gloriā tminam'. **N**ī nato ad redēptionē oim in betlehem saluatore. **G**loria in excelsis deo etc. cantauerunt angeli vt p pace in terra dāda hominib' omnib' laudis materia preberet. **Q**uamq' et grata mirāq' vocis suauitas cōtemplatiue anime mentalis iubilus possit intelligi. qui pze magnitudine

celestis gaudiū ocept^o interius nec
fieri potest nec exprimi. et hec tuba
dicitur iubilea que lata quidē interi
us et capax est sed loco vbi ozi oīū
gīt angustat. **H**uiusmodi tubam
in bzabancie partib⁹ monialez vidi
que vbi aliquid de iocunditate eter
na et celestibus gaudijs audiebat
rapiebat in spū et cū ad horaz pau
lulū quicūisset incandescibat vultu
et clausis oculis tā miris vocib⁹ iu
bilū emittebat. vt nullū melos musi
cū posset eius dulcedini cōpari. **E**t
hic quidē sonus nulla articulata
voce penit⁹ promebat. sed inter pe
ctus et guttur armonia illa mirabi
lis resonabat. **H**ec est illa de qua be
atissim⁹ aug⁹. dicit otemplatōis ipe
cies. que rapit omnem animam de
siderio suo tanto ardentiorē quāto
mundiorē. et tanto mundiorē qnto
ad spūalia resurgentez. et tanto ad
spiritualia resurgente quāto carna
lib⁹ desiderijs et terrenis affectioni
bus moriente. **A**d hanc otemplati
onem ipe gloriosus aug⁹. rapt⁹ fuit
Cū sicut beat⁹ possidius calamen
epus de eo testat sine vllō cibo po
tu ve in otemplatione celestīū trib⁹
dieb⁹ et noctib⁹ continuis pmaneret
De seipso quoq; in libro ocessionuz
testat aperte dicēs. Aliqñ intromit
tis me in affectū multū inusitatū in
trosus. nescio ad quā dulcedinem.
que si pficiat in me. nescio quid erit
quod vita ista nō erit. **S**ed recido
in his erummosis ponderib⁹ et resor
deor solitis. et teneor et multuz fleo
et multū teneor. **I**dic esse valeo non

volo illuc volo nō valeo. miser vtro
biq; **E**st aut gaudiū quod nō dat
impijs sed his qui te gratis colunt
quoz gaudiū tu ipe es. **E**t ipa est
beata vita gaudere de te. ad te per
te. **I**pa est et nō alia. **Q**ui autē pu
tant aliud esse gaudiūz sedantur il
lud non tamen verum. **I**n vocibus
igitur mentalis iubili gratus eris
dō grat⁹ āgelis. nec mirabili⁹ aliqō
sub celo nec iocūdi⁹ poteris expiri.
Qui nolunt decipi omnia faci
ant cum consilio. **Ca. xli.**

Nobent priuatim consilia. et
hoc sū salomonem. **E**rit sa
lus vbi multa consilia **C**on
tra in deuteronomio moyses in canti
cis de reprobis dicit. **B**ens absq;
consilio et sine prudentia est. **T**ho
bias filium suum instruens verbis
dicit. **C**onsilium a sapiente semp re
quire. **S**ultū est enī volūtati pprii
motus inniti. **E**t propter hoc salo
mon diligenter ammonuit dicens.
Ifili sine consilio nihil facias et post
factum non penitebis. **C**onsiliariuz
autem habe illum qui prouidus et
discretus est et cui conscientiam et
viam tuam in omnibus reuelasti.
Iustum et tutissimum est nec omnē
hominem inducere in domum tuaz
Unde in prouerbijis dicitur. **C**onsi
liarius tibi sit vnus ex mille. **E**rat
vir bonus sed simplex valde sicut
indubitabili relatione percepi in fi
nibus galliarū cui diabolus in spe
cie et visione angelica frequentius
apparebat. **C**ui et dixit. **D**iuers⁹ qp
pe voluntatibus fluctuas et quid

facere debes ignaras. In hoc ergo missus sum ut meo regaris consilio. et consilium aliud omne postponas. quacumque autem hora prodideris me consilio meo et sincera visione carebis. Nec mora. ubi miserum ille pactum cum morte spopondit. visitat illustrat se renat et in tanta tranquillitate cordis et corporis quieuit ut vix se hominem inter homines sed super homines angelum estimaret. Hinc cum temptator astutus in familiarē sibi supbiaz per nimia sinceritate hominem extulisset. paulatim cepit ei mollicies blandiri et per hanc tandem miserum inclinavit ut in crimen maximum prope corrueretur et ipsius corporee mortis precipicio propinquaret. sed eum diuina misericordia preuenit et tali remedio liberauit. Erat in vicinia eius vir sagax ingenio et expertus multa. cui ille confiteri consueuerat plus quam in laqueum diaboli cecidisset. Hic ut vidit hominem solitariū incedere et absentantez se ab omni societate bonorum eum alloquitur in hunc modum. Miroz carissime cuius diu iam regaris consilio et mutatis pristinis moribus nec confiteri te video nec loqui viris spiritualibus nec predicationē ecclesiasticā frequentare. Videas ergo ne decipias te metipsum et irretiaris laqueis diaboli temptatoris. Et ego quidem te simplicem noui et facilem quo te solum priuatim consilio callidus hostis elidat et non habeas subleuantem. Ad cuius verba mox homo rubore perfusus. credebatur illi omnia que gesta erant per spiritum patuisse commotusque et effusus in lachrimis arguenti se. totam conscientiam patefecit. Nec mora consilio eius a temptatione solutus est et persequens a temptatore.

De prouida circumspectione preteritorum presentium et futurorum cuncta sunt prospicienda. Ca. xlii.

Tempora prenoscent. Et in hoc diligēs fidelium cautela notat. Unde paulus. redimētes inquit tempus quoniam dies mali sunt. Mali quidem dicuntur dies non quia mali sunt sed quia mala in eis sunt. Hos ergo redimimus in bonum si per cautam conuersationem aut curam aut spiritu prouidentie malignantium contra nos insidias declinamus. Sunt autem plerique fidelium qui in his que presentia sunt oculos apertos habent et claros. Ea vero que futura sunt non attendunt. Beata illa animalia que vidit Ezechiel oculata erant ante et retro. totiusque corporis eorum plenus oculis erat. Quod plucide datur intelligi omnem vitam nostram preteritis presentibus et futuris oportere prouida circumspectione munire. Erat quidam nobilis adolescens qui valde sagax ingenio. regi patri successit in regno. Hinc accidit ut in regia ciuitate nudinis constitutis. rex cum sodalibus suis ad inspicendos institores et res venales sollicitus circumiret. et videns hominem grandævum etate sedentem in nundinis querit quid sit. si quid venale haberet. Cui ille. Dicoz inquit pater.

sapientiaz venalem habeo. Ad hoc gaudius rex et subridens bene inquit ut iuuenes constitutum in regimine competat sapientiam habere. Tu autem videas quantum velis vendere centum marcis. Et senex rursus inquit tibi per statuto precor dicam bene tenebis optime per illud regeris et reges. Temere nil loquaris. Temere nil attemptes nisi prius cogites quid sequatur. Si plus volueris addas et precium. Ad hoc igitur omnibus concitatis in risum. Rex considerantius verbi pondus aduertit. Et primo statim solui precium imperavit. Verbus autem quod acceperat in supercilium palatium et in mensis et in cithis aureis et manutergis scribi fecit. Hic postea successu temporis rex in sapientia et virtute proficiens instituit fortiter animi eripere populum humilem de manu potentium qui a nobilibus terre grauius premebatur et regnum suum in omni iustitia gubernare. Pro quo nobiles sui in seditionem versi cum nequaquam in manifesto propter fauorem populi contra eum auderent aliquid attemptare. occulte quendam rasorem precio contulerunt ut regem in eodem clauis radendum nouacula iugularet. Ergo ubi rex adoleuita barba se radendum exhibuit dictus rasor in manutergio quod erat circa collum regis scriptum legit. Temere nil attemptes nisi prius cogites quod sequatur. Et super proposito sceleris pauescens expalluit et manum tremulam mox retraxit. Quo viso rex exegit. nec sine causa euentum considerans. Dissi-

mulantes rasorem quasi hoc sibi ex infirmitate contigisset extendit ad penam et veritatem rei cum tormentis extorsit. Sic ergo rex liberatus a morte vere didicit quia melior sapientia cunctis opibus et omnia que desiderantur huic non valent comparari. Possumus tamen ad litteram precognoscere tempora futurorum non tamen quasi ex nobis sed reuelante illo qui dixit discipulis suis. Non est vestrum nosse tempora vel momenta que pater posuit in sua potestate. Fit autem hoc per spiritum interius suggerentem vel per somnum in enigmate vel per coniecturas ut homines sagaces ingenio de preteritis vel presentibus futurorum causas eliciunt spiritu reuelante. Prefatus frater henricus de colonia ordinis predicatorum antequam ipse ordo inchoatus fuisset sicut per ipsum didicimus futurum predicatorum ordinem precognouit. Habuit patruum militem sedulum in cultu dei in partibus theutonie opido montis martis. Hic dictum iuuenem henricum sagacem videns etate adultum et optime grammaticis institutum misit pariter ut dialecticam et artes ceteras assequeretur. Quod ut factum est patruus eius defunctus est et intermissum est eius studium annis tribus quibus in predicto opido scholas rexit. Hic quando elapsus apparuit ei patruus suus precans. Sumes in remedium pene quod crucior in purgatorio iherosolimitanam crucem quam in theutonia predicat et transferetis et exacto ibidem tempore cum redieris perges pariter et iuenies novum predicatorum ordinem quem intrabis. Hauptatē

eorum ne verearis et non despicias
 paucitatem quoniam in salutem mul-
 torum felicissime coalescent vel sua
 lescunt. **A**d hec verba dictus clericus
 stupefactus sine ulla turbulenta cum
 citatione quod iussus erat aggredi
Et facta peregrinatione ubi rediit.
 et venit parisiis inuenit ordinem
 predicatorum nouiter in partibus albigensium
 tunc inchoatum domumque iam inceptam
 parisiis et sine hesitatione aliqua
 in puerum post tempore ordinem est adeptus
Ubi cum annis pluribus deuotissime
 profecisset iterato illi apparuit pa-
 tris dicens. **P**ena qua cruciabar
 te iuuare solutus sum. **T**u autem ne cum
 iteris iterato transire mare si te se-
 niores tui elegerint transmittendum
Et hoc quodam cum dictus frater heinricus celatum
 haberet a magistro ordinis et diffinitori-
 bus prouincialium fratrum in terram sanctam
 transmissus est a quo postea rediit. tercio
 quoque a felicissimo rege francie ludouico
 in socium sue peregrinationis ad trans-
 marinam terram deductus. **E**lapso autem
 tempore cum rediret in viam que reuertebatur ad
 gallias felici morte defunctus est. **Q**uam-
 tum autem vir iste predicacione profecerit in
 clero presbitero quanto uectilio aut etiam
 alias ubi diuersi populi et clericis
 predicauit ad plenum posse inuenire
Quod etiam homines sagaci ingenio futura
 prouideant tali exemplo probabo. **C**omes
 ioseph in officio brabacie ludouicus
 nomine phisicum ex partem valde in comita-
 tum habuit. qui cum per villas quadam iuxta
 chozeam quadam haberet transiitum pu-
 ella quodam pulchra facie cum mira sua

uitate vocis chorizantibus precipuebat
 quam quodam comes per hanc oram nimis inu-
 erit diligenter cum familia pertransiit. et cum
 stupetere videret phisicum. **M**iraris in-
 quid o comes vocem et pulchritudinem
 precipue magis iam miraberis mori-
 turam. **M**ix haec obpleuit phisicum et cla-
 mor valido in villa sblat. **E**t cognouitque
 directis nunciis dictam precipue
 morte subita corruisse. **E**t non lector
 quod phisicum non credo alias nisi vocis
 caritatis vix idagabili vicio. mortem in
 puella subita precipue potuisse.
Ducissa etiam brabacie nobilissime aley-
 sa ante quod nobilissimum heinricum ducem
 ducem per phisicum presbiterum sui ducis bur-
 gundie prouidisse ipsa referere cogno-
 uim. quod primo conceptu vix nato et
 baptizato. primum prouidisse. secundo de-
 debili. postmodum letare. quod quodam eui-
 detissime vidimus nos. **E**t hoc forte phi-
 sic potest prouidisse cognita qualitate et
 debilitate misericordis. **S**piritus autem propheticus
 ioseph sonia. sagacitate homines quoniam
 quod et maxie deones tempore prouidisse.
Sonio quodam imminetere mortem prouidisse
 vixisse cognoui. **I**n una quodam domo
 nos decem sacerdotes et duo diaconi
 in studio dedicati morabamur et spe-
 ro quod sine labe peccati mortis. **I**n ergo
 nostrum visum sonium sic narravit. **M**issam
 me in sonis celebrare putabam et ecce
 vidi sacramentum sanguinis christi in calice
 crescere usque ad superciliem et effundi.
Tunc unus ex nostris suspirans grauiter
 dixit. **C**alix passionem signat et
 nunc lumen prepara aiaz tuarum ad tem-
 pationem validissimam vel ad mortem

Nec mora. scda nocte ita graui in-
firmat^r vt mori subito crederet. Ter-
cia at^r nocte quidam ex socijs dictis
matutinis orare volens dormita-
re cepit. et ecce vox intomuit et dixit
Vigila et ora. hoc cu^m scio fieret et e-
tio dormiret subito accurrit faul^r
q^{uod} custodiebat egrotu^m dicēs eū mor-
tuū aut inexcitabiliter dormiētem.
Attoniti omnes qui eramus in do-
mo cucurrim^{us} inuenim^{us} hoīem mor-
defundum et verificatum somniū et
interpretacionez eius i misterio cali-
cis p^{ro}signatum. Nota ergo in excita-
cōne dormitantis quantaz diligen-
ciam quantam instanciā orationis
velit circa moriētes clementia salua-
toris vt ab inimici insidiantis calca-
neo nostro tueantur incurſu. Multuz
ergo reprehendēda est negligencia
quorūdā religiosoz. qui sine cōpas-
sione. sine corde sine itentissima etiaz
obsecrationis ope ita vidēt fratres
quasi pecudes morientes. Et tales
quidē timere debent ne eisdem iusto
dei iuditio rependatur in fine et sine
auxilio destituti āgustissime a demo-
nibus arceantur. In quibusdam re-
gulariuz monasterijs approbabilis
valde consuetudo tenetur vt immi-
nente fratris sine disciplinas acer-
bissimas singuli cum inuocatione sā-
ctorum accipiant in propulsacionez
demonū et subsidiū morientis.

O tribulationes et persecutōes
patienter sint tollerande. Capi-
tulum .xliij.

Nediuinant enī imbres vē-
tosq^{ue} et tunc se continent te

dis. Quid in imbre nisi tribulatio. et
in ventis nisi conatus demonum de-
signatur. Paulus quidez aduersus
se tribulationem erigi videns a fra-
tribus per murum in porta demiss^{us}
est et sic in nomine domini manus p^{ro}-
positi persequentis effugit. Et hoc
qdē dñs in euāgelio inuoluit. Et vos
in vnam cinitatem persecuti fuerint
fugite in aliam. Hoc nuper fratres
minores et predicatoros in vngarie
poloni regnis et postea terre sancte
prouincijs irruentibus tartaris et
corosminis simili racōe fecerūt. Ubi
de duce quodam qui ordinem pre-
dicatorum intrauerat quoddaz me-
morale a fratribus ferebat. **D**ux
quidam in vngaria potentissim^{us} re-
lictis in principatu filijs in ordinem
predicatorum intrauit. Erat autem
suffitienter litteris instructus et fa-
ctus est egregius picdicator. Irruē-
tibus ergo tartaris et priore dom^{us}
cum fratribus fugiente petiuit idem
frater quondam dux vt in solatium
mitteretur debiliū populorū. se autē
confedum senio et etiam si non occi-
deretur a tartaris se tñ in proximo
morituz. **P**ermisus ergo imāsit i
domo firmā et amonicōne dulcissima
paupib^{us} et debilib^{us} q^{ui} fugā ūre nō po-
terāt ad patiēciā confortatis ipse vsq^{ue}
ad irrupcōez barbaroz i orōe et la-
crimis i ecclia p^{ro} i modū crucis ex-
tēl^{us} āte altare iacebat et sic ab ipjs
ē occis^{us}. **R**ecedētib^{us} ego tartaris ad
domū frēs fuerū sūt et fratrē quon-
dam duccm lanceis terebratis ma-
nibus et pedibus atq^{ue} ossis omib^{us}

membris et cerebro excusso de capite corā altari vt dictū est inuenerunt. Quo piaculo cū cūcti fratres nimirū ad lacrimas mouerēt. qdā pre ceteris horēs ingenuit dicens Tu dñe deus quare tantū viz tā inīq morte et pessima passus es interire. Cūq; in luctu et lacrimis et redargucōe iudicō p dei trib' dieb' et noctib' fere ieiun' et sine sōno penit' pmaneret. tandem in excessu mētis rapt' vidit occisū quē fleuerat dicētē sibi. Nūq; oportuit xpm pati et ita intrāre in gloriā suā. Nō sūt igitur odigne passiones hui' tps ad futurā gloriā q reuelabit in nobis. et hec dicens disparuit. et ffrī q rulatū diuina iudicia q in scrutabilia sunt. Ab op breuitate et auctoritate conclusit. Igit si tribulationū ymbres si vētos tēptationū et suggestiōes demonū imminere pūderis nisi p defensiōe fidei et iusticie cal' emergat. te tectis tutis utineas aut fugias in remotis. Meli' est ei fugere bene et latē q; bello succūbere et pugnare. Vñ paul' apostol' sapienē nos admonet dicēs. Fugite fornicationē. Qd et dñs amonuit vtra regez hay et postea vtra filios benyami et sic hostes populus sublata fuga deuicit. Vel sic imminente inter fratres rixa aut vento discordie. p mū si potes labores ad pacem. si non potes conuiescas aut fugias. qui enim se miscet rixe alterius vt dicit salomon quasi qui canem auribus apprehendit.

Quies mentis et corporis mltū iuuat ad contemplationē scripturarum. Capitulum xliij.

S dies futurus est mitis p uolant vniuerse. Nota q hic puolare ethiologice q si pcul volat id est remote. Unde dauid optat dicens. Quis dabit mihi pennas sicut columbe et volabo et requiescam. Et sub infertur. Ecce inquit elō gauī fugiēs et mā si insolitudine. Et dicitur hic solitudo contemplationis in deū vel solitudo meditationis in studiū scripturarū. Pacis enī tempore opera iusticie liberius exercentur. Et ideo alibi dicitur In tempore valetutatis id est pacis scribe iusticiā quasi diceret. quod tpe belli nō poteris. Unde in libro machabeorū fit oratio vbi dicit. No periat dominus cor vestruz in lege sua et in pceptis suis et faciat pacem vt scz subinfereat modius fieri precedētia si subditū se qreēt qd est pax. Salomō pacis tpe dilatauit qsi physon sapientiam. Job enī post dira tribulationis certamina moralem illam philosophice sapientiam scripsisse creditur. Dauid post datas victorias psalmorum hymnos in laudē dei cecinit. Esdras et neemias post reuersionem in iherusalem libros suos commodius ediderūt. Ipse autez dñs Ihesus christus a turbis. quia vbi turba ibi turbatio in mōte discipulis. et in cenaculo ante passionem spiritu alia predica

uit. Sz et in signuz quietisin studio ipse theologus iohannes euangeli/ sta super pectus ihesu saluatoris re cūbens fluente euangelij de ipso do minici pectoris fonte potauit. Nec non eundem in pathmos insulaz di uino nutu credimus relegatū ibi dem sine impedimento apocalipsum id est diuinas cerneret visiones et in erudicione ecclesie studiosius scriberet que vidisset. Sed etiam quen dam parum ante nostra tempora in episcopatu leodiensi beatissime vite ma gistrum fuisse percepimus qui cum qđdā opus theologicū ichoasset et cum clerus grauissimis persecucioni bus impediret tandem in locum soli tarium diuina voluntate translatus est. Et in eo ceptum opus apparente sibi apostolo paulo et necessaria mi nistrante cōpleuit. Ergo apes fidei liuz quibus deus sciencie talenta cō misit apparente die temporis a per secucionibus mitiori in campo scrip turarū prouolent vniuerse. et ibi qđ textus iudicat consequentē attingāt

Quod multū sit vtile insistere studio san ctarum scripturarum. Capitulū. xlv.

Quodcedentes per rura redo lencia inhyant floribus et su gentibus riuus per gramina et herbis dulcibus inherentes curio se satagūt redolencias experiri. Ecce qđ manifestissime apparet studiosorū delectabilis fructus scrutinio scriptu rarum. Unde dominus in euange lio. Scrutamini scripturas in quibus vos putatis vitam eternam habere

Et notandū que sunt rura. flores ruri. herbe dulces. In textu enim hec quatuor distinguūtur. Et potest in hīs quatuor pertita sanctorum scrip turarū species assignari. Prima spe cies legem continet sub qua et diuer se historie continentur. In secunda specie prophete sunt quibus tres libri salomonis liber sapiencie et ecclesia sticus coniunguntur. Tercia autem species in quatuor per se euangelio rum libruz et hec nihil habet adinu ctuz. In quarta specie actus aposto lozum et epistole compilantur. In le ge ergo rura redolencia sumas et b ē ager odore plenus. Qui scđm ver ba ysaac benedixit dominus. hunc cum eodem ingrediaris ad meditā dum in agruz. In prophetis vero dul ces flores accipias de quibus spō sus in canticis dixit. Imber abiit et recessit flores apparerūt in terra no sta tempus putacionis aduenit. In euāgelij riuos fugiētes hoc est des cendentes per gramina deuotes de quibus in principio genesis dicitur Fons egrediebatur de medio padi si hoc est cristus de corde patris qui dixit. Exiui a patre et veni in mūdū. De hoc diuātur quatuor flumina euangelioz que orbē irrigant vni uersum. In actibus vero vel epistol apostolorū herbas dulces itelligas qđ dñs in principio mūdi tercia die germinare pcepit vt hanc virtutē potē ti aiaruz nrāz diuersi morbi effica cissime pellerēt. rurib' ego florib' riuus herbis dulcib' inherētes curiosus sa tagem' i singul' virtutis redolencias

experiri instamus tamē primo ora
tioni et postea lectioni vt oratio p
ueniat studium et pparet intellectu
De studio autēz lectionis glorio
sissim^o loquit^r augustin^o dicens. Nu
tri animaz tuā lectionibus diuinis
parabunt enim tibi mensaz spirita
lem. delectatio enī diuinorū eloqui
orū dulcedo est palato cordis. Et
dū cū auaritate pcipitur vtilis ē si
teneatur. In hac enim presenti luce
nihil puto iocūdius poculo scriptu
raz quo oīa mella superātur. **H**o
mo timens deum voluntatem ei
us in scripturis sanctis diligēter in
qrat et ne amet certamina. pietatem
mansuescat. prius enī affectus pe
netrat quo supba loquacitas non
accedit. quod in daniele patuit cui
denter. **Q**uid autem pbi de stu
dio sapientie sentiāt breuiter videa
mus. Rem maximā pmittit tibi sa
pientia vt te reducat tibi. **T**alē tibi
animū statuas vt mltē in illo artes
sint. multa pcepta multaz etatū et
empla. **N**ihil autem habere ad qd
exciteris nisi firmitatē animi tui tē
ptes. **S**ed in ocio incōcussio iacere
non est trāquillitas s; malicia. **M**a
gna et pciōsa res est sapientia. va
cūo illi loco opus est. **N**ō dabit se
in angustiis dñus. laxū spaciūz res
magna desiderat. expellant omnia
totū illi pectus vacet. liberaliū arti
ūz consectatio molestos verbosos
intempestiuos et sibi placentes fa
cit. **V**ideo non discētes necessaria
quia supuacua didicerūt. **N**ō ergo
ista perspiciēda sunt. sed prospicien

da tñ et breuiter salutanda. tā diu
enim immēorandūz est qd diu nō il
animus agere maius potest. **P**ut
plus a liquid scias sed quod meli^o
Quid est quare estimem non futu
rum sapientem eum qui litteras ne
scit. cum sapientia non sit in litteris
s; res tradit in verbo. **E**t nescio an
terior memoria sit qz que nullū ex
tra se subsidūz habet. **N**os omnia
nobis difficilia faciliū fastidio feci^o
Sufficiet ad id natura quod possit
Queris quid sit amplissimum spaci
um vsqz ad sapiēciam puenire. q
ad illam venit attingit non longi
simum sed maximum non est q im
becillem aciē committas improbo
lumini. a tenebris primo et vmbro
sa pcede. deinde plus aude et pau
latim claram lucem assuesce. **Q**ue
cunque salutaria sunt sepe agitari
debent. sepe versari vt non tñ no
ta sint nobis sed etiam parata. **D**i
scas quod oportet et quod didi
cisti augendo confirmes. **N**am qui
didicit et faciēda. et vitanda per
cepit. nondum sapiens est. nisi in ea
que didicit eius animus transfigu
ratus sit. **A**ntiqua sapientia. nihil
aliud quam faciēda aut vitanda
pcepit et tunc longe meliores e
rant viri. postquam vero docti tñ
prodierunt boni esse desierunt. **E**i
plex illa et aperta virtus in obscu
ram et solertem scientiam versa est.
docemurque bene disputare. non
bene viuere. **S**implex erat ex
causa simplici valitudo. non mul
tum ad fructum cōfert locus nisi se

prester animus. Omnes vacant qui volunt. neminem res sequuntur. Si vis ista quibus vigeris effugere nō alibi sis oportet sed ali^o. Feruire sapientie libertas est mira leticia et illuminatio mentis integratio vera et quies a tumultibus iocundissime serenata. **V**idi adolescentē in partibus gallie in ordine regulariū. Hic sciencie tenuissime fuit et hebes ingenio instanter tamē posuit animū ad discendum et studio scripturarū deuocius incubebat habebat autē cōsuetudinez vt eo reuelante cognouit qd semper omni vespere post seculā orationem totius diurni studiū memor ēēt et sic se in lectulo deponerat. **H**ic mor vt vole sonus in excitatione fratrū de nocte ante temptabat. **I**lla extrema recordatio lectionis euz qua vespere obdormierat ei in memoriaz veniebat. et cum illa ad chorū ad matutinas pergens clausis oculis stabat. **A**pparebat autem ei quasi amplum altum longum et pulcherrimū palacium tota series scripturarum. et eam in illa hora ita perfectissime intelligebat. vt nulla ei etiam difficillimarum questionum insolubilis videretur. Et enia occulta scripture quasi quinque digitos in manu lucidissime discernibat. si quādo vero vlt ad idū oculi oculos aperire visio fugiebat nec minime particule visionis ipsius nisi superficialiter tantū memor esse poterat. reclusis autē oculis visio repente redibat. **E**t erat illud in hac visione super modū mirabile cum eo psallente cum ceteris

in nullo penitus vel contemplacōne vel eius admirāda dulcedie frustra batur. Et diuidebatur quodāmodo psallentis et contemplātis intencio et vtriusq; fructu inestimabiliter fruebatur. **E**t hoc est quod phs insinuat dicens. **U**tinam quēadmodū vniuersi mundi facies in conspectū nostro venit ita phia nob tota posset occurrere pulcherrimū mūdi spectaculū exhiberet. **P**rofecto enim omnes mortales in amiracōez sui raperet et derelictis his que veri ignorancia magna credimus. paulatim per partes in cognitionem totalis veritatis facili^o deduceremur. **E**t in campania quod dicitur galliarum proninciarū. in monasterio ordinis cisterciensiu. quod dicitur argesoles vidimus abbatissam que si ne vlla litteratura artis grāmatice non solum libros theologie verum etiam libros gloriofissimi augustini de trinitate plenissime intelligebat. et difficillimas questiones eorum lucidissimis solucionibus exponerat. et hoc quidez sicut venerabilis robtus abbas vaciller michi retulit et probauit. impetrauerat a domino annis plurimis ante mortem. **H**ec eadem cum videret quodāz tempore ceruici comitisse campanie domine blanche que monasteriū fundauerat cum gladio angelum imminere. supplicauit cum lacrimis domino vt comitisse parceret et correctionis inducias daret. **C**ui dominus diffinita inquit sententia lata est eaz mori oportere vel te morituram idū

gladij ferientis accipere. Et illa felix inquit mors qua comitissa sententia damnationis euadat. Et ego cupiens dissolui et esse cum christo ab incolatu misere carnis absoluar. Nec mora post hec verba decubens ad potiora transiit. Et quod in hoc facto nisi illud christi maioris caritatis exemplum. Quod quilibet in studio maneat in lumine fidei sancte romane ecclesie. ca. xlvii.

Unus patrie limine clauduntur et in hoc unitas ecclesie et integritas fidei designatur. Ut enim dicit sponsus in canticis. Una est columba mea eius ecclesia sine ullo infidelitatis felle contestans quam sine macula sordis in scelere. et sine duplicitatis ruga paulus affirmat sicut unus deus et pater omnium sic fides et unus baptisma in sinu matris ecclesie ministratur. Ab hac igitur testatissima veritate quicunque turpiter exciderunt seipsos a militantis inferius ecclesie numero et a superius triumphante merito perderunt. In iheremias dicitur per populo dixit. Eramus incredibiles ad dominum deum nostrum et dissipati recessimus ab eo ne audiremus legem vel roces illius ideo adhererunt nobis multa mala et male dictiones quas constituit dominus moysi. Et hoc idem sapiens in ecclesiastico dicit. In gente incredula exardescit ira dei. Tales enim sunt qui illam tunicam domini in consutilem signi fidei unitatem. quam milites crucifigentes scindere noluerunt passim lacera re contendunt. Unde in ecclesiastica

hystoria reperitur. Cum enim dominus noster Iesus christus apparuisse cuidam episcopo scissa tunica. et quesisset. episcopus cum lachrymis quis hoc fecisset. Respondit dominus. Artius hoc fecit. Nec mirum quod inter omnes hereticos excepto manicheo nullum eam crudelius scidisse putat. Et et quidam nostro tempore in urbe antwerpenensi brabacie super maritima guilhelmus cornelius nomine supra modum irrationabili heresi scindere dominicam fidei tunicam est conatus. Iste quidem ypocrisis et simulationi deditus et diutius conuersatus. prebende beneficium quod sub textu prefate pauperis dimisit et tam luxurie deditus erat totus. Dicebat autem sic rubiginem igne sic donec peccatum paupertate consumi et ante dei oculos annullari. Meliores esse publicam meretricem pauperem quam aliquem castum perfectissime continentem aliquo in sui subsidium retinentem. Et propter hoc omnes presus religiosos esse damnatos. Quod autem dicebat pauperi luxuriam non esse peccatum fuit blasphemia maxima quam esse vellet iniustior iustissimus deus illis quibus precepit. non misereberis in iudicio pauperis. De isto autem certissima relatione didicimus quod cum defuncto eo atque in ecclesia beate virginis cum honore sepulto. quodam die tertia ipsam ecclesiam introisset vidit corporalibus oculis sepulchrum dicti Wilhelmi cornelii vacuum et aptum manifestissima significatione presagens future damnationis eventum. Nam post annos quatuor

agnita denudata ac pbata neq̄ssi
me heresis illi⁹ nequicia et malicia
p venerabilem patrez nostrū nico-
lauz cameracen. ep̄m cadauer eius
de sepulchro q̄si stirps. inutilis fm
ysaiam loquētē de nabugodonoz
loz pietū est et obustū. **U**ni⁹ ergo
ecclesie q̄ romana et catholica dici-
tur vni⁹ vere fidei claudaris limine
ne hostio clauso tibi eū fatuis xgi-
b⁹. excludaris a sp̄so 7 i seditione
choze a flāmis vlticib⁹ deflozeris.

Quod modus pius habend⁹ sit in
studio scripturaz. Ca. xlvij.

Non transgrediūt terminos
ostitutos. **T**ermin⁹ ostitur⁹
dicitur pius. modus intelli-
gentie scripturaz. **I**n hunc modū añ
baptisma gloriosus august. adhuc
mūdi philosophus ignorabat. qm̄
tūmēs inani p̄bia volebat hūana
ratione comprehendere qd̄ pia mēs.
vīuacitate fidei nititur apprehēdē
Multū enī graui⁹ rephendēdi sūt
qui q̄stionibus vel p̄dicationibus
difficilimis vel sup̄uacuis ab intel-
lectu pturbant potius q̄ instruunt
auditores. **C**ontra tales dominus
p moysen in libro numeri precipit
dicens. q̄ qm̄ congregand⁹ est po-
pul⁹ erit tubaz clāgoz. qd̄ salomō
videtur exponē in puerbijs dicēs
doctrina p̄uocētū facilis. **E**t ecclesi-
asticus. **N**on abscondas sapientiaz
et doctrinā eius. **P**ropter hoc ysai-
as de bonis p̄dicatoribus vel do-
ctoribus p̄dicat dicens. **C**ōflabunt
gladios suos in vomēs 7 lanceas
inas i falces. **Q**uid p gladium nisi

acute q̄stiones in disputationibus.
Et quid per lanceas nisi verba pre-
dicantium in s̄tilitate sermonis q̄
quidem in vomeres et in falces be-
ne cōflamus q̄ndo ad aptitudinē
intelligētie. disputationes audiētū-
um. vel p̄dicationes salubriter or-
dinam⁹. **T**ali vomere sicut dicit in
libro iudicuz p̄cussit sangoz dūcen-
tos. et sampson in mādibula asine
philistinoy mille p̄stravit. **P**aulus
in lege doctissim⁹ p̄cepit p̄dicare
nō in sapiētia xbi vt nō euacuetur
crux xpi. sed cōplacuit inquit deo.
p. stulticiā p̄dicacōis saluos facere
credētes. **A**udi qd̄ de doctozib⁹
curios p̄bs sēciat. **Q**uēadmodū in
q̄t rez oim sic q̄i ūlibz l̄raz intēpe-
rātia laborā⁹ nec vite p̄biaz h̄ sco-
le discim⁹. **N**ullos pl⁹ vereri de oī-
bus mereri mortalibus iudico q̄s q̄
p̄biaz velut qd̄dā artificii didice-
rūt scz vt. q̄lī⁹ viuēdū eē sit p̄cipiāt
Et qd̄ necesse est ad alienā x̄turē ex-
ercēdā vt q̄s exerceat 7 suā. **E**tude
certis et bonis morib⁹ nō q̄stioib⁹
q̄ finē nō hnt. **E**tudeas nō mltā le-
gēdo p̄currē h̄ q̄ vtilia tātū. **I**fasti-
diētis stomachi ē mltā degustāē q̄
vbi vāia sūt 7 diuersa in q̄nāt non
alūt. **P**rebatos itaqz sp̄ lege 7 si a-
liq̄n ad alios diuerti. libuerit ad p̄-
ores redi. **E**xplurib⁹ q̄ legis aliq̄d
app̄hēdas hodiernū solz ei caut⁹
miles in aliena castra trāsire nō tā-
q̄ trāsfiga h̄ velō exploratoz. **N**ā
dū est aliq̄d itūallū aio vt nō resol-
uatur sed vt remittat. **A**rcus nō re-
missus aut frangitur. aut mollescit.

Ociū tamē sine lris mors est et viui
hoīs sepultura. **N**ō multū autē re/
fert vix omittas studiū vel remit/
tas h̄ eorū more que intensa dissili
unt vsq; ad inicia sua r̄enrit qđ a
cōtinuacōe discessit. **V**ocam⁹ autē
cōtinuū cōtinentie vel t̄pantie mo
deramē vt fatiscendo non cōsumat
ingeniū h̄ cōsumet. **N**on semp in
actu sis h̄ interdū animo tuo requi
em dato sed et requies ipsa plena
sit sapientie studijs et cogitationi/
bus bonis. **P**rudēs ei nunq; ocio
marcet. aim aliqñ remissum habet
nunq; solutū. **S**apientia aim fōrt
et fabricat vitā. disponit adiones
regit agendas. omittenda demon
strat sed et ad gubernaculū et per
ant cipia fluctuantū dirigit cursū
accelerat tarda pplexa expedit. ex
equat ardua. infima leuat. dura tē/
perat. aspera mollit. cogita hūc cē
sapie effectū gaudiū q̄litate. **S**au/
diū hoc non nascit nisi ex virtutum
conscientia et vita pura. **P**uritas
eni mentis ex p̄is magna existiat
ex aptis obscura. ex p̄imis remo
ta ex p̄tibus tota. **N**on te moueat
dicēis autoritas nec q̄s dicat sed
quid dicat intēdito. **N**ō quere qđ
potes inuenire. **N**ō disce quod po
tes scire. **N**ō opta qđ optari. coraz
bonis p̄t. **N**ō q̄ multis sed q̄lib⁹
placeas cogita ne altiori rei te im
ponas in qua stanti est tremendū
descendēti cadendū est. **H**ortor vt
p̄biam in p̄cordia tua dimittas et
vt expimentū p̄fectus tui capias
non orōne nec scripto sed animi fir

mitate cupiditatū diminucōe. **N**ō a
rebus p̄ba facere docet p̄bia v̄ea
non dicere tantum. maximū hoc ē
et officiū sapiēcie et iudiciū vt ver
bis opera cōcordent et vbiq; ani
m⁹ par sibi idē sit. **Q**uid te torques
in illa questione et laceras quā sub
tilius et meli⁹ cōtemplisse q̄s soluere
Nihil inconsiderācius nihil stulti⁹
q̄s questiōib⁹ et rebus aim occupa
re q̄s nec scire vtile ē nec expiri ho
nestū. **M**oueat te q̄stio honesta mo
rib⁹. cogitationib⁹. pacis accōmo/
da. speculationis diuine terminos
nō excedēs. **I**mpossibile et idignū
est att ngere velle summum p̄inci
piū cum ipsa naturalium rerū p̄i
cipia in omni arte agitari. p̄bacio
ne non sustinet. **H**abet et ipsa na/
ture rō metas. h̄z et fines que soli
nature deo note sūt et apte. **Q**uid
te illas hūana supbia. **Q**uo tende
ris. q̄ assurgis forcius tāto turpi⁹
cōquassaris. **A**udi illū de q̄ beatus
volusian⁹ in laude mirabili testatur
dicēs v̄l scribēs. **I**n alijs inq̄t sacer
dotib⁹ p̄ m̄dū ē mō cūq; tollerāt
iniciēcia id ē ignorācia. **C**ū at ad
augustinū gloriōsū v̄tū fuerit legi
dei dēse credit q̄cqd eū atigēt ig
noraē. **Q**uid at tā magnifico vi
ro sup p̄fū dirate f̄monis et ardu/
arū rez disputacōe atigerit audia
m⁹. **I**ntē miracula qđā augustini. t̄le
de eo miraculū inuenitur. **E**o i tpe q̄
beat⁹ aug⁹ libzū de f̄nitate cōposuit
illi tale miraculū de⁹ oñdit. **I**ponē
f̄ citas africe nobil⁹ q̄ br̄is aug⁹.
episcopatus admostrat sup lit⁹ ma

ris pulcherrime sita erat. **B**eat⁹ autē
augustinus incōsuetudinem habebat.
ut p⁹ diurnū studiū et laborē
vespe sup lit⁹ maris sequētib⁹ a lō/
ge epis et clericis q̄ eū p cōsilio et
negocio vniuersalē ecclie fr̄q̄tabāt
solus aīcedens deābulabat. ne scz
ei⁹ vteplationē aut studiū colloq̄/
tiū fabulatio ipediret. **C**ū g⁹ sic so
lus iccedēt puerulū mire pulcritudi
nis sup lit⁹ maris sedētē iuenit. qui
facta i terra fossa. puula sicut pueri
in plateis ludētes solēt. cocleari ar
gēteo aquā de mari hauriebat. in
illā fossā paruulā effūdebat. quē ut
beatus aug⁹. ita seriose sedentē vi
dit. pedem mor p̄sistit et stetit proce
dens inde puez salutem et inquit
qđ agat. **E**t puer cuz magno serio
respōdēs. **N**olo inquit. totū istud
exhaurire mare et isti fosse si possū
infundere. **Q**uo respōso quasi puer
rili. vir sanctus in risū decēssimū
concitatus respōdit. **E**t quomō in
quit o bone puer hoc poteris igēs
est mare et paruum coclear quo ex
hauris. fossa paruula in quā fūdis
Et mox puer. possibilis inquit m̄
est hoc facere qđ intendo qđ te im
plere qđ cogitas. **A**d hoc beatus
augustinus mirabiliter stupefactus
qđ hoc esset interrogat. **E**t puer. co
gitatu ait voluis estimās volumie
breui ocludere quid sit. illud indiu
due trinitatis inexplicabile sacmē
tū. **E**t hoc quidē anteq̄ possis. isti
fosse paruule potius maris vndas
infundam. **N**ec dicens puer repen
te disparuit. **B**eat⁹ v̄o aug⁹. xpm

in facio gloriificās qđ verū puer o
rerat mox aduertit. **I**de ergo qđ
iple gloriōssimus aug⁹ huic rei cō
sonus in libro de baptismo loquit.
Abi de re inquit obscurissima dis
putat nō adiuuātib⁹ diuinariū scrip
turaz certis clarisq̄ documētis co
hibere se debet humana p̄sumptio.
Sine dispendio enī p̄misse salutis
humane multa possumus ignorāē
Erutande tñ sunt diuine scripturē
nec eaz supficie debemus esse cōtē
ti. que ad exercitationē nostrā ita
modificate sunt ut intus semp p̄e
sentare velint. **E**t vide quid dicat
idem beatus aug⁹. in libro de ope
monachoz ad illos qui sine edifi
catione fidelū scripturis sacris in
sudant. **C**onferam⁹ inquit cū si atri
bus qui ad nos ab isto seculi veni
unt fatigati. alle c̄mur ces. cō/ole
mur. exhortemur p̄uocemus ces.
edificemus in eis si quid in vita co
rum p gradu suo deesse p̄spicim⁹
talīa opa si non facimus piculose
a domino ip̄a spiritalia alimenta
suscipimus. **Q**uā vera eūt et qđ ef
ficax sit illa sententia ysaiē confun
dentis omnes p̄cedentes et texen
tes subtilia exemplo euidentissimo
sub nostro fere tempore videem⁹.
Magister symō de toraco parisi⁹
i theologia r̄gebat. **E**t ēat excellēs
ille suo tpe h̄ cōtra decētiā tal̄ offi
cij incōtinēs et supb⁹. **H**ic cū super
oēs doctōēs ciuitatis auditores
habēt et in scola corā oib⁹ de h̄ u
militate altissime t̄ c̄drine xpi cōstioe
disputatōne p̄chabita terminaret

in fine tandem datus in reprobum sen-
sum in execranda contra cristū blas-
phemie verba prorupit. Tres sunt
inquit qui mundū sedis suis ⁊ dog-
matibus subiugarunt moyses. crist⁹
et machometus. Moyses primo in
daycum populum insatuauit. secun-
do cristus a suo nomine cristianos.
tercio gentilem populū machome-
tus. Nec mora eueris ocul⁹ pro hu-
mana voce mugitum emisit ⁊ epilen-
cia statim elisus in terram. die tercio
eiusdem morbi vindictam accepit.
Plaga ergo insanabili euz percussit
omnipotens et omni sciencia vsq; ad
prima litterarum elementa priuauit
et grauiori quidez in anima cū hac
plaga percussus est euz vsq; in diez
mortis sue quasi mutus conpatus
est iumentis incipientibus et in luxu-
rie feditate permansit. Et vide sum-
me amiracionis miraculū. Aleidem
fornicariā concubinam suam noia-
re poterat et sciebat. Boeciūz vero
de trinitate qui iuxta euz ad specta-
culum ponebatur quem oliz corde
tenus scierat post inditam plagam
nec nominare nouerat nec valebat.
Non transgrediaris ergo terminos
constitutos et pium modum semper
hēas in scripturis.

De predicacōe scripturaz fidelium aie
ad vite pfectionē puocāt. Ca. xlvij.

Quidēt plausu ⁊ tinnitu cris-
tis natura sonora est ⁊ in
ea predicationis sonozitas
Unde ysaie precepit domin⁹ dicēs
Clama in fortitudine quasi tuba exi-
alta vocem tuam. Tubam hic dūdi

lē que ex ere vel argēto fiebat scdm
preceptum moysi que etiam dicitur
iubilea quia talibus utebantur in fe-
stis et neomenijs sacerdotes. Per
has predicatorēs verbi dei reditisse
figurantur. quorum vox quasi tuba
vehemens nunc terret impios nunc
iustos ad resistendū hostib⁹ exhor-
tatur. Hinc roborat exemplis debi-
les. hinc alios in tribulacōibus con-
solat. Nunc dulciter congaud⁹ pijs
nūc merens de malozū interitu quē-
latur. Et notandum q; in textu duo
ponuntur in quibus gaudent apes
scilicet plausus et tinnitus. Plausus
fm psalmistam manibus fit qui di-
cit. Omnes gētes plaudite manib⁹.
et significat boni operis exercitium
cum virtutis conamine quod pre-
dicationis tinnitui sociatum miruz
reddit fidelium apum auribus mo-
dulamē. Ad plausum igit boni ope-
ris ⁊ tinnituz predicationis gaude-
ant fideles apes et eorum modula-
mine ad vite pfectionem et deside-
rium celestis patrie puocēt. Exēpli
grā reseram⁹ qdōā qd valuit mul-
tis ad icitamentū virtutis. Erat i gal-
lie pb⁹ vir nor⁹ ⁊ car⁹ pdicator q;
dā iohānes noie agnomēto polin⁹.
Hic tunc qdēz qñ istud accidit erat
canonic⁹ regularis in monasterio de
elsoynes. Ict pōstea ad ordinē pre-
dicatoz in verbum dei alligatū de-
uota mēte trāsiuit. Hic iuxta came-
racen. urbē in mōsterio religiosio ⁊
deuoto cātipcen in choro canoic⁹
regulariū pntib⁹ beginis multis cū
populo in festo a; o. loz philippi

et Jacobi predicauit. **T**uncq; illud
verbum. qui manet in me et ego in
eo. hic fert fructum multū haberet
in manibus et illi crebris versacio/
nibus miris modis insisteret. virgo
quedam anicula feruentissima spui
tu cepit primo intra se fremere p̄ ni
mio deuotionis ardore et concuti
omnibus mēbris suis. **S**ed cuz ter
aut quater aliquādiu reprimēt cir/
cumfidentium pulsibus sociarum.
tandem vbi predicator inseparabilez
mixturam exprimeret quasi vini et
aque anime beate cuz deo. spiritus
eius quasi mustum absq; spiraculo
lagunculaz cordis eius cuz valida
effusione sanguinis et clamore diru
pit. et in conspectu omnium expira
uit. **E**cce breuis i volatilibus apīs
qualiter ad predicatōnis sonore ti
nitum gauisa est. nec se postea tristī
bus miscuit. que gaudium intrans
domini inira super dilectum suauī
ter requiescit. **N**ebet et dyabolus
tinnitus lufiores. suos quorum ap/
plausu serui eius et subditi gaudēt.
Annum horuz genus est. torneamē
tis milites ac satellites dediti. **I**sti
a deo fidelib; populis et plebee mlti
titudini maxime nociui sūt vt dam
nabilibus et intolerabilibus expens
eorum. vir vlla copia terrarum suf
ficiat. **E**xheredantur diuites rustici
ciues vrbium deuastantur. expoli
antur pauperes et vir eis relinqui
tur frustum panis. **E**t hoc totum
fit aut vt tinnitu applaudenciuz hy
strionuz longe lateq; nomen probi
militis deferatur. **E**t certe perijt

nomen eorum cum sonitu quia vo
cum strepitus pertransiuit. **Q**uid
habet in tali laude probus miles
equo baiardo magis. **G**uillhelmus
de berris nostro tempore miles op
timus dictus est. insonuit nomen ei
dum vixit iam mortuo nō auditur
Baiardus vero equus tempore lza
roli vixit quingentis et eo ampli
ānis et mortuus est et adhuc supest
eius fama. **B**ucephalus equus mag
ni alexandri regis macedonum. ob
honorem sui mortuus meruit con
strui ex suo nomine bucephalem ci
uitatem. **E**t tu miles tu satelles pro
bitate tua quid simile meruisti;
Audiui quid nostro tempore gestū
sit teste tota teuthonia. **A**nno circi
ter ab incarnatione domini. **M**.cc.
xliij. **I**uxta nusiā super renū
opidum nobile ad torneamentum
multi nobiles duces comites baro
nes ac milites congregati sunt. **S**u
perueit quidaz frater barnardus de
ordine predicatorum cum socio. ro
gauit suppliciter et quasi cuz lachry
mis vt sibi parcerent et desisterent
ab inani proposito compaterentur
q; cristianitati et afflicte matri ecclie
que illo tempore in vngaria colonū
a quionia et polonia a tartaris mi
serabiliter vastabatur. **E**t cū multi
essēt q; ad preces eius libenci; desti
tissent. qdā comes de castris alias
de marla dñs subsamnavit frem
et dñciētes eidē. **E**t agregatis tur
mis militū ferale illud torneamētū
infelix infelicissimus inchoauit.
Mane autem eiusde; diei vt a pluri

bus ferebatur q̄si gleba ingēs et la-
ta sup aera videbā. et circa globā
ac supra quali coruini generis volu-
cres crocitādo diuci⁹ volitare. **N**ec
credo aliud q̄z demones has fuisse
qui futuri mali prodigiuz hoc dede-
runt. **N**ec mora .cum torneamētum
hoc fieret milites ac satellites in tan-
ta strage et in tāta multitudine plu-
rimi in mortem nonnulli in vesaniāz
pleriq̄z etiam in languozes perpetu-
os ceciderūt vt null⁹ ambigeret lu-
dum hunc nō tantū hominū. sed ve-
rissime vlcione diuina demonuz exti-
tisse. **O**mnes vero mortui vsq̄z ad tri-
centos. lxxij. computati sunt. **I**nter
quos etiam primus dicitur mortu⁹
comes ille de castris. qui dicto fr̄i p̄-
dicatori contumaciter contradixit.
Sub eadez nocte quo die hec facta
sunt in speciebus militum armatoz
iuxta villaz brabantie que ylla ma-
ior dicitur congregacōes fieri a de-
monibus presbitero ville teste cog-
nouim⁹ ⁊ hoc credo in signuz leticie
tantī mali. **F**uit in theutomie par-
tibus sicut a fratre ordinis predica-
torum audiuius qui illius terre in-
cola fuit. miles potens mire dedit⁹
torneamētis. **M**ortuus est autez mi-
serabiliter sicut vixit. **R**eliquit autē
vxoꝝem valde deuotam et sanctam
que mortuo marito vt ipsamet ma-
gistro alberto fratri ordinis predi-
catorum cum fletu magno narrauit
et ipse mihi. **R**apta est inq̄z ad excelsū
mentis et vidit circa animā viri
sui demones in magna multitudine
congregatos. dixitq̄z vnus eminen-

cior ceteris ad consortes. **N**onite
caligas in pedibus eius quarū spi-
cula penetrent a plantis pedū vsq̄z
ad cerebrum. **H**inc eum lorica in-
duite cuius spicula ante et retro pe-
netrent totum corpus. hanc galeam
capiti eius inponite cui⁹ similiter spi-
cula descendēdo trāseat vsq̄z ad plā-
tas hinc scutū collo ei⁹ inpmite cui⁹
pondere mēbris omnibus conquat-
setur. **H**ec omnia cum ad iussuz prin-
cipis demonum in animam miseram
complerētur dixit iterato demonib⁹
Consuetudo istius erat vt post tor-
neamenta balneis foueretur et post
balnea deponeretur in lectū et iux-
ta euz puella tenerior cuius amplex-
ibus in coitu fruebā. **I**oh̄s oib⁹ ap-
tate filia. **N**ec mora flāmis balneari-
b⁹ aia cruciata in lectū cādētē ferre-
uz deponit et iuxta eū bufo terribili-
b⁹ ocul⁹ ad magnitudiez et lōgitudi-
nē lecti. cui⁹ cōplexu cōtactu et oscul⁹
adeo exhaust⁹ ē vt magis euz bufo-
nis illius horribilis q̄z armorum p̄-
dictozz terribilium balnei vel lecti
veratio cruciaret. **H**ec q̄z digna sit
pena talium. **I**lla autem beata mu-
lier que hec dispensante deo de ani-
ma mariti vidit ōnib⁹ dieb⁹ vite sue
ex recordacōe vīisionis adeo afflicta
fuit. vt nullus posset ambigere qui
eam antea cognouisset quin illa su-
pra quod credi potest cordis icou-
modo vexaretur. **V**idi consobri-
nam patris mei mulierē annoz cen-
tum. xxx. **H**ec in villa in q̄ nata erat
leues. s. iuxta bruxellam i brabācia
factum hmōi suo tempore referebat

In hac villa lx. milites arma portantes sparsim p parrochiaz morabantur vbi vix vnus est mō. hi omnes alijs militibus circūiacentium regionum sine vlla armorū presidio exceptis lanceis scuto ⁊ galea induti necnō ⁊ plicata linea tunica. torneamenta frequētius faciebant. Et contigit frequenter vt in congressu operis miles male pcedus clipeo i corde lancea feriretur. Cum graui ergo luctu ad domū ppriam corpus eranime sic delatum in locello conponitur. Excubias vero faciētibus parentibus. et amicis sit media nocte circa corpus mira cōfusio ⁊ post horam egresso famulo et misso pro negotio ppe villā. obuius ei i equo nigro factus est miles occisus. et dixit illi. Ascendas retro me et feram te ad locum quo mittaris ppe villā. Territus autem famulus vt iussus est ascēdit et cum brachijs tenerz se ad latera sedentis in equo et nesci manu vulnus lateris tetigissz dixit miles. forcius infige manuz vulnere et extrabe ferrum lancee q̄ p̄cussus fui. Tremebund⁹ igitur famulus fecit quod est iussus. Ad locuz autēz vbi transmissus est. famulo veniente dixit miles. Descende nunc et occisori meo specialiter dicas et alijs omnibus quibusuis vt veniant ad talem locum et videāt iudicium dei factum de me ⁊ in signum huius q̄ me veraciter videris ferrum lancee ostendas eis. Mane autēz factō famulus ea que iussus est fecit.

Et cum ventum esset ad locum vbi venire mandauerat cum alijs occisorem. inuenerunt coruorum et miliorū multitudinē infinitam qui validis moribus cadauer miserabile discerpserunt. Sed hinc forte querendum est quomodo occisus resurgere viuere loqui et equitare dicat. Et respondemus q̄ i vita beati benedicti abbatis assercio sci gregoriū pape sufficiat. vbi dicit pistoris mortui corp⁹ de tumulo surrexisse ⁊ reuersum ad propria et ad pinsendum familiam excitasse. Possumus tamen saluo iudicio meliori probabilem satis reddere racionez Manēte adhuc mortui corporis organizmo. velut vestem homo. corpus organizatus potest dyabolus subintrare. et ad voces ⁊ ad vba fformare fauces et motum membrorum arteas reuocare. Non in longum tamē hoc potest quia naturaz corporis fluxibilem sine anima vegetabili in robur debitum conseruare non potest q̄n adlentato humore cic⁹ corumpatur. Est et aliud genus ludorum plenum vanitate sub sole. Sunt enim lusores tesserarum qui adeo nociui sunt mundo vt vix aliquis illis nequius reputetur hoc ludo pauperes nudi fiunt. mendici diuites nobiles ingrati et suis rusticis viliores. Ex tesseraꝝ at ludo desperatissimi hoies fiūt sic fures raptōes ⁊ hoicide assueti tabilib⁹ defacili n̄ desistūt. Ardor tā⁹ inest luscib⁹ vt oēs vēcūdiā poāt vsqz ad ve-

renda nudati. **¶** Fui in quadam villa
cāpanie vbi iudeus cuz cristiano in
sacra nocte pasceus in tesseras lu-
do conſedit. **¶** Cuius iudeus multam
pecuniam perderet et ex hoc inpatiē-
tius turbaret tandem in cristū retor-
quens iniuriā blasphemauit. et mox
cum ad iactandū hazardū tesseras
collegisset man⁹ eius cum tesseri-
bus cōtracta. **¶** Qui reprobo furore su-
census cuz ipsa manu contracta mē-
sam lusoriarū pcutere niteret iterato
in cristū et matrem eius blasphemā-
am turpissimā euomēs statim euer-
sis oculis terribiliter cecidit et expi-
rauit. xpian⁹ vero collusor eius pa-
uore nimio in amenciam versus elā-
guit ⁊ vitam miserā dira morte fi-
niuit. **¶** In brabantie partibus vrbe
louanio ciuem vidimus generosum
et bonum qui in nocte sancta para-
ceus ad matutinas surgens transi-
bat ante cellariū in platea in quo p-
ditissimi adolescentes ad ludū tesse-
rarum sedentes blasphemis et iura-
mentis adinuicē ostendebant. **¶** Transi-
ens aut ciuis inuenit hoīes platee
an cellariū qui cū magno murmure
plangebant hominem quēdam igno-
tū plagatū miserabiliter et sangui-
ne cruentatum. **¶** Qui cum quereretur
auctorem lesionis tante quis esset.
Respondērunt. **¶** Isti inquit iuue-
nes qui hic in cellario ad tesseras lu-
dunt. Mox igitur ingressus ciuis im-
properat ludētibus tali nocte ⁊ eos
diris verbis interrogat cur hominē
ignotum ingressum ad eos tam cru-
deliter verberassent. **¶** Attoniti autē

iuuenes negant aliquē ad eos itraf-
se postq̃ cōsederant. nullū dō ab eis
verbo vel verberare lacessitū. et mox
cū ciue surgētes omnes querūt ho-
minem cruentatū nec inueniunt. **¶** Cō-
uersi q̃ singuli ad seipsos aiaduē-
runt iuramentis suis terribilib⁹ rursū
xpian⁹ dominū cōtumeliis affectum
rursū in properis cruciari. **¶** Hec cū
mibi frater ordis predicatorū sub
dubio retulisset. **¶** Ego ipse in dicta vr-
be pueniens interrogauī pro viro
iuueni hominem. quesitū veritatē rei
sub prestitō iuramēto. narrauit ille vt
scripsimus. **¶** Addidit q̃ dominus do-
m⁹ in cuius cellario lusores sederāt
in dicto facto tāta strictione permo-
tusest vt mediante ciue illo qui hoc
narrauit cum vxore omnia bona diui-
deret ⁊ que per vsuram rapuerat in-
suriatis restitueret et vitā suā bea-
tissimē terminaret. **¶** Frater q̃z or-
dinis predicatorū bonus et veridi-
cus narrauit mibi q̃ quidam nuda-
tus ludo tesseraꝝ adeo despatus ē
vt arrepto arcu sagittā in aere iace-
ret quasi ipsum celi dominū percussu-
rus. **¶** Et mox sagitta reuersa ante fa-
ciem iacentis sanguine fūcenci tota-
liter infecta repta est. **¶** Qui mox in ir-
remediabilib⁹ lacrimis fūsolutus fra-
ter ē qui hēc narrauit ad duo mili-
aria quesitū inuenit et cōfessus vitā
suā cum mira penitencia et deuoci-
one correxit. **¶** Est et tertium corizā-
tium ludorū genus qd q̃z nociuū
sit i libro de ciuitate dei beat⁹ aug⁹.
insinuat. vbi narrat nauticā scipio-
nē romanorū nobilissimū ducē sub
sella de theatro sustulisse. ne romani

qui de nouo triumphauerat in bello contra carthaginem. diu inimicā imperij chozeis et ludis veneris dediti vacare possent. et p hoc effeminati inuiderent alterutrū et cessantibus bellis extrinsecis. intestinis malis ad discordiā mouerent. Signū in chozeis est euidentissime manifestum qd ad sinistram circueuntes. in qua parte eoi maledicti ponent regnum perdituri sunt. quod benedictis ad dexteram a iudice conferet. Si autem secundū veridicam augustinianā sententiā melius est dominico vel festo die arare qz chozeas ducere. et opus seruale quod ē arare mortale fit in festo die. ergo multo grāuius ē chozeas ducere qz arare. Excusantur tamen in pte sed non in toto que in nuptijs fidelium sūt in quibus solatium modesti gaudiū habere decet illos qui ad vitā laboriosi matrimonij conuenerūt. Unde vulgariter dicit. virum dignū habere pernam cum aurea catena suspensū qui infra annum de suscepta vxore non deluerit. Et quidem quāta mala in chozeis inueniāt mulieres et pte nouerūt tam ex visu qz in auditu tam in fabulationibus qz in cōplexibus. In villa quadā brabantie vt mihi frater ordinis p̄dicatoz narrauit. mulier procax et vana erat q in omni fere festo chozeas iungere consuevit. Et factum est vt iriueibus viris ad saltum iuxta chozeas ludentibus. vni eaz pilam ferire conātī. baculus de manu sambucalis euaderet et dictam mulierem ducē

tem chozeā percussā in capite mortuū necaret. Nec enim vt viderunt oēs confusi sunt et corpus ad domū p̄priā detulerunt. in feretro posuerūt. Presbitero vero cum clericis dicturo vigilias veniente ecce thaur⁹ nigerimus ymmo demon pessim⁹ cum mugitu accurrens feretrū cum corpore deiecit. et cornibus illud dissipās mebratim cōfodit. ita vt viscerib⁹ hinc inde disperfis fetor intolerabilis sp̄geretur. Fugientibus ergo cunctis cadauer laceratū vsqz ad crastinū solūz relinquitur. quousqz euaporato fetore proximī eius itrare possēt ad corpus et sublatū extra cimiteriū sepelire. In gallia iuxta laodunū sicut a presbitero ville p̄cepim⁹ quidam corizantes saltibus super pontem disrupto ponte fortissimo subito i aquis validis totaliter sūt summersi. Et vidi et ego adhuc puer in chozeis procacissimam saltatricē que me presente post chozeas insolēter cum adultero luctabā. et cū cessasset subitanea morte percussa mirabiliter expirauit. Est et quartū illorum gens qui in aubus celi et p canes ludunt quoz damnatio maxime in clericis manifesta est. qui p vagationem talium debitum cristo obsequium non exoluūt. s; et laicis nobilib⁹ esse ista dānabilia cognoscas si ordēs quotidianas et missas neglexerit et spreuerint propter illa. Unde cū a treueri ciuitate cum fratribus p̄dicatozibus de theutonia per renū descenderē in coloniam agrippinam et multa memorabilia

ab eis discerem. **I**nter cetera frater quidam narrauit dicens. **F**uit in theutonia nobilis quidaz venationibus in tantū dedit^r q^d in nullo saltem dominico vel festo die missā audiret sed semp venationib⁹ intent^r esset. **C**orripiebat aut^m eū frequētius vxor sua deo deuota. et ille qⁱ mulieres monit^r nō curabat. **A**ccidit at^m vt ipa vxor post multos partus editos impregnata puez pareret abortiuū habentem caput venatici canis pendentib⁹ aurib⁹ et porrectis. **C**onfusa ergo matre et multis matronis nobilibus que astabant. consiliū fuit omniū vt terra cicius paratus obrutus tegeretur. **V**eniente ergo a venatione marito eius quesitū. quis puer esset quem editum habuisset. **D**issimulantibus autem omnibus cum pudore instat miles detraho gladio vt ei paratus ostendatur. **E**t mox timore compulsa mater eijci de terra iubet prolem in triste spectaculum monstruosum dicens. **E**cce q^d manifesto prodigio insipientiam tuam vindicauit omnipotens qui nullum honorem diebus sacris nullam reuerentiam sacramētis xpī corporis tribuisti. sed magis vanis ludis venationum indiscretis temporibus institisti. **H**ec vt vidit nobilis correxit se et egit penitentiā de commissis. **I**tem et quidam alius potentissimus miles cum multis ex subditis cogeret secum vacare quotidie et venationibus insudare. et p^{er} hoc pleriq³ culturas agroꝝ et ppria negocia dimittentes ad pauperiez

et inopiam cum vxoribus et filiis veniebant. **A**ccidit vt vna dieꝝ cum priuata familia dom⁹ sue miles ingressus nemora ferā impeteret. et agitātibus canibus equo residens sequeretur. **A**t cum nihil proficeret tota die sed semper videret feram antefugā in amentiam versus cum suis omnibus feraz de nocte secutus est. et ex ista die nullus hominū vidit aut scituit quid de eis fieret aut eueniret. **D**ixerunt nonnulli et bene credimus q^d sicut dathan et abyron a terra viui absorpti sunt et ad inferna transmissi. **E**st et quintum ludorum genus quod dyabolus in condemnationem multorum modis diuersissimis adinuenit. **Q**uis ei dubitat ebsecnis et venereis cantibus corda etiam religiosorum ac beneꝝ fidelium multotiens permoueri? **I**n istis est tinnitus demonū. et istis applaudūt vanissimi spectatores. **I**stis merito coniungunt^r cum suis gesticulationibus et verbis turpissimis ac scurrilibus histrioues. **T**alibus dare vt dicit aug⁹. ē demonib⁹ sacrificā. q^d nociua sūt ista p^{ro}phs dicit. **N**ihil tam vānosū bonis morib⁹ q^d in aliq^o spectaculo residē. **T**ūc enī p^{er} voluptatē facili^r vicia surrepūt cum eoz similitudines aut exēpla sensib⁹ visibilib⁹ imprimunt. **S**ubducēd⁹ est g^o p^{ro}p^{ri}o teneraim⁹ et paz tenax rō q^z vnū ex^m luxurie aut alteri⁹ mali multa mala faciunt. **Q**uāt⁹ tūc deōnes applaudūt p^{er} generosū et de scm viz gosiwinū dñm dyelpia militē in ducatu brabantie veridica relatiōe suscepti. **H**abebat

ille vt mihi retulit famulum quēdā nocturne custodie deputatum qui obscenus nimis et lubricus congregationes puellaz ac iuuenū canēs tibia et fistulis faciebat. **H**ic cum semel vespere in tibia caneret et gesticationibus ac saltibus concreparet. vidit dīct' miles manifestissime demonem cornutuz villosum vibratibus et igneis oculis ante tibicinē saltitare et fm motum illius diuersi mode congaudere hoc cū seruo dominus intinasset et ille nollet desistere a damnabili ludo et maxime pro uocacōes in obscenis carminibus puellarum dimisit eum ac repulit.

Ille vero post paucos dies re pba morte percussus vitam miseraz terminauit. huius exempli multo terribiliorē euentum in huius libri vltimo capitulo vbi legitur de infidijs demonū diligens lector inueniet.

Quā autē obscena carmina finguntur a demonibus et pōitoz mentibus immittunt. quidā demon neq̄simus qui in niuella vrbe brabācie puellam nobilem anno domini. M. cc xvi. plequebat. manifeste populi audientibus dixit. **T**antū hunc celebrem de martino ego cuz collega meo cōposui. et p diuersas partes gallie. theuthonie pmulgaui. **E**rat autem turpissim' et plenus luxuriosis plaufibus cātus ille. **E**st et alius sextus tinnitus demonū dānabilis valde et nociu' valde fidelīū animab'. de h' fratrē ordinis pōicato/rū audiui cui accidit quod subiūgo. **N**ō predicādū villā intrauerat. sol

larium vespere ad pausandū. et ecce in opposita domo duo pōiti adolefcentes ad fun' defūcti cōuenerāt. et obscenis vacātes lusib'. vigilabant. **H**ec et vidit frater et audiuit. p oppositā fenestrā cui incūbebat. flere cepit vberrimē pōitoz insanias miserat'. **N**ec mora vbi se deposuit super lectū vigilāti qdā astitit dicens. **L**egatione fūgor aiāz in purgatorio purgandaz. **H**ec enī mādauit suis in derelictis possessionib' cōstitutis. **M**iseremī mei miseremī mei saltē vos amici mei qz man' dñi tetigit me. **E**t mox facti. **E**x his iquit verbis cras tibi sermonis thema suscipies et reueles ludos execrabiles quos vidisti. et induces p cōtrariū homines vt defūctoꝝ amicoꝝ pie subueniant aiabus. **N**ec distulit frater i crastinū sepulto corpe mortui iniunctā legationē cōueniētibus populis indicare tātūqz in illo fmone pfecte vt oēs a minimo vsqz ad maiore ad tātā lachrymaz abūdāciā commoueret. vt mir' feruor excitaret in populo defūctis primis subuenire. et ludos quos pōixim' execrabiles remouere. **A**bominētur ergo apes fidelium tinnitus dyaboli. et applaudentium consortia detestē.

Quā nihil iocūdus gaudio bone conscientie et nihil tristabilius tristitia male conscientie. **Ca. xlix.**

Illaritate et nitore apuz sanitas estimat'. **E**t h' est idem qd salomō in puerbijs dicit. **A**nim' gaudēs etatē floridā facit spūs tristis exiccat ossa. **T**estimo

nio consciencie bone nichil letius. credo nihil gaudiosius in hac vita testimonio vero male cōsciētie nihil credo tristius nihil horribili⁹ in terrenis. **D**e hoc gaudio nō solū spūs veruētiā p̄cipiat et caro. **J**uxta illū psalmiste. **C**or meū et caro mea exultauerūt in deū viuū. **H**oc idē credim⁹ et vidim⁹ de tristitia cōsciētie gehennali vt aīmo interi⁹ meroē turbato corp⁹ exteri⁹ stabescat. **D**e h qdōā supra modū p̄babile certissima relatiōe cognoui. **E**rat vir multis notus et clar⁹ in burgūdie partib⁹ qui qdēz aliq̄nto tpe in iuuetute sinceriter ouerfat⁹. postea a virtute tepescens cepit ad vitā malā declinare. **N**ec mora. squalenti mente tabescens incidit in languorē nec tñ dei manū castigātis agnouit. h mala malis accumulās pallore vult⁹ et macie q̄i homo ad penā ignis eterni miserabili⁹ habilitabāt ad penā. **C**ūqz nulla medicorū cura p̄ficeret nec saltez languentis vite cāz ei ali q̄s aperiret tandē in se reuersus solā cāz languorē aīme diuina miseratione p̄uent⁹ penitēs intellexit. cōfusus ergo cū lachrimis cuiōā sanctissimo sacerdoti statim vbi bñficiū absolutōis accepit. in silitudinē ferebusonū i facie. h diuersificata posterius aīalia. cute teterrima et parua q̄i vicioz. vii. demonia de ore simul eiecit. **M**ira res. **V**ix modico spacio t̄p̄is infiecto in tabē aīalib⁹ resolutis re florē cepit caro p̄sus et facies penitētis mēteqz et corpore integer rime sospitat⁹. multis postea p̄fuit

ad exemplū. **P**roinde valde notā dū est q̄ in ip̄o textu dicit⁹ q̄ nitore etiā apū sanitas estimatur. **Q**uid ergo hic in nitore nisi cōsciētie puritas designat⁹ de qua qdēz in libro eccle siastico dicit⁹ **Q**ui diligit cordis mū ditiā habebit regē amicū. **E**t illū q̄ dixit. **B**eati mūdo corde qm̄ ip̄i deum videbūt. **T**ales fuerūt et sūt oculi p̄phetaz q̄ a p̄ncipio mundi ea q̄ erūt et sūt luculētissime cōtemplātes nūc implicite nūc explicite nūc integumētis medijs nūc vbi bis euidentissimis p̄oixerūt. **I**ui⁹ nitore puritatis et grē q̄i lacte cādidiſſimo loti sūt oculi colūbaz. sātaz sēz aīarū q̄ in nubib⁹ et sup nubes volant et ad fenestras suas a lōge p̄riaz celestē specularē. et eā aīde h nōdūz valētes intrare salutāt pariter et lu spirāt. **I**ntrāt tñ cū paulo nōnulli et in paradīsū p̄ spiritū rapiunt⁹. h hora et mora breui. **M**onialis genere et vita nobilis elisabeth diēta de waris in monasterio brabācie gallice quod aquiria dicit⁹ a cunabilis xp̄o deuotissima fuit. cuius sanctitati parentes eius simpliciter inuidentes eam militi probatissimo licet inuitam in coniugium tradiderūt eūz quo in vno lecto annum integrum agens virgo tamen impolluta permansit. hanc pene totaz fere tribus annis imago crucifixi vndiqz sequebatur. et si quando immūduz quio aut noxiū cogitasset manū de cruce porrectam eius pectori superponebat et incommodum protinus effugabat. **N**ec angelicis sepe assuefa

ita colloquīs ad amena virētis pa
radisi die quadā euecta est vbi que
dam sicut mihi confessa est nō soluz
ex viuīs adhuc et tunc natis. verū
etiam postmodū nascituris. eoz in
q̄z qui ab illo tempore visionis vsq̄
in finem mundi saluādi erant simili
tudines vidit. Et qđ mirabilius est
in quo statu coniugij vel virginita
tis singuli significandi essent spiritu
reuelante discreuit. **H**os ergo cum
postea videret in vita quoz simili
tudines in celo viderat licet eos an
tea nō nouisset specialissime ex facie
cognoscebat. et subito in ictu oculi
in singulis mentiū vel statuū differē
tias discernebat. **U**t autē mihi chri
stus iudex ⁊ testis sit in die iudicij si
falsum loquar ipsemet veritatē rei
in me certissime cōprobaui. cū mihi
statum meum quem nisi cōfessor me
us nullus hominū nouit luce clari
us indicaret. **H**oc et multis alijs q̄
bus idem fecit certissima relatione
cognoui. **A**uauit autē illud valde
miraculū qđ in illa nobili puella eli
zabeth de asca euidentissime cōtigit.
Hāc cū vidisset in pompa et orna
tu glorie secularis vtpote illaz per
quā pntes eius de posteritate gau
dere cupiebant cōstāter dixit ad eā
Frusta tu conaris et tui. qm̄ preui
di te in statu virginittatis certissime
morituram. Quomō autē hoc ⁊ qđ
mira occasione sit factū ipsamet pu
ella nobilis ⁊ oēs qui audiere mira
ti iunt. **E**st et gaudiū sicut dicit bea
tus augustinus in libro cōfessionū
quod non dat imp̄s h̄is qui eū

gratis colūt. qđ est sola certa iocū
ditas qđ dicimus gaudiū de cōsci
entia bona et fide nō ficta. **H**oc so
lo fere gaudio viuere putant illi q̄
mortē habēt in desiderio et vitā in
paciētia qui vitā hāc putāt exiliū
et terrene inhabitatiōis dulcediez
incolatūz. hī risū mundi reputāt er
rorē et gaudiū decipi dicūt frustra
Vidi mulierē iuuenulā pulcrā val
de nobilem. et rebus mūdi affluen
ter pollentem. hec a puellaribus ā
nis viro nobili matrimonio copula
ta cito postmodum spreuit mundū
et in se omnes concubinas annulla
uit. **I**n domo mariti velut ācilla hu
milis seruiebat. et tamē vt mihi vir
eius dicebat. graciosior illi erat vxor i
vili habitu q̄z in pomposo. **H**ec vir
ridere vnq̄z visa est nūc cūz deuotis
et bonis et tunc solū iocūditate mi
rabili replebatur. **C**ū ergo vir eius
aliquos dilectos hospites et secula
res habēt. q̄s ex more festiuare vo
lebat deuotos aliquos occulte mā
dabat. vt vxorem hospītibz letaz
redderet p̄ aduentū et societatez il
loz. **C**onsummata autē in breui venit
ad mortem. **E**t cū diu sine voce et
exterior sensuū exercitio iacuisset
tandē suppliciter oculis eleuatis in
cachinnū et risū maximū excita
ta ē. et sic repēte emisso spiritu cū ip
sa disposicōe ridētis. facies iubilo
et leticia plena p̄p̄o mirāte remāsit.
Nulli p̄culoubio dubiū ē. qui illa
ad cōspectū āgeloz astantiū exulta
ret. **C**auēāt tñ q̄stūcūq̄ deuoti ⁊ p̄i
ne p̄prio motu i morte gaudē vide

anē sed timore et reuerentia diez vl
timū expectare et ad hoc exemplū
manifeste enarrabo. **¶** Warner⁹ q/
daz canonic⁹ regularis in monaste
rio sancti iohannis in vineis apud
sueffionez in gallia vir mire sanctita
tis et innocentie vt vidim⁹ añ mor
tem infirmitate grauissima labora
bat. **¶** Et ecce diabol⁹ q̄ semp infidiā
calcaneo nro immisit menti ei⁹ pre
sumptuose exultatiōis tripudiū ita
q̄ lingua ⁊ facies eius tanto iubilo
resultaēt q̄ omnes circūstantes eū
crederent iā celestem patriā ⁊ glori
am intueri. et q̄ omnes sancti in ma
gno deuotionis et exultationis spi
ritu eius exituz expectabāt. **¶** Solus
aut quidā walterus cognomento
paruus. magn⁹ tñ merito sādītatis
de hui⁹ tripudio morientis tacitus
tristabat. **¶** Cūq; moriens agonizare
inciperet p̄ spaciū t̄pis ab illa exul
tatione refractus flere cepit vberri
me. **¶** Ad euz ergo quidā de fratrib⁹
querit causaz tristitie post tantā ex
ultationem. **¶** Et ille. **¶** Facias mihi cō
uentū fratrum totaliter uenire. **¶** Nec
moza. factū est vt rogauit. **¶** Et mox
omnib⁹ dixit. **¶** Heu carissimi vidistis
in me suggerente diabolo vane ⁊ p̄
sumptuose exultatiōis audaciā. sed
nō pmisit me piclitari mī misericor
die et dñā que me redarguit ab in
epte vanitatis leticia et admonuit
potius cū spei moderamie et dei ti
more diē vltimū expectare. vos aut
fres carissimi deum rogate vt mī de
ista noxa et alijs multis ignoscat et
iudicet me nō p̄m opa mea s; p̄m mi

sericordiā suā saluet me. **¶** Mox vt hec
verba opleuit et omēs respōdissent
amen. solutis in fletū oculis expira
uit. **¶** Et hoc quidez illius hester dig
nissime f̄cordamur q̄ sup omēz glori
am mūdi constituta dixit. qm̄ omēs
iusticie nostre quasi pannus men
struate. **¶** Sed hic notandum est q̄
multos in morte legim⁹ exultasse. et
q̄si iaz celestem patriā p̄uenientes
in iubilo dulciter exultasse. et hoc vt
exemplo pateat audiam⁹. **¶** Quodaz
frater ordinis p̄dicatoz in brugen
si flandrie domo fuit. **¶** Hic grauer
infirmat⁹ cū letissimo vultu appropi
quā videre⁹ mori. q̄daz frater cū
lachrimis flagitauit vt si quid oīo
lationis accepisset a dño libi dicere
dignaret. **¶** Cui ille silere nō valens p̄
gaudio. **¶** Vere inquit accepi qz dñs
ip̄e ihs se morti mee p̄ncialiter adē
se. **¶** pmisit. **¶** Cui frater. et ego inq̄t per
eū dē dñm otestor te vt mihi digito
vel nutib⁹ innuas cū eū videris p̄n
tem. **¶** Cui ille. faciā inq̄t libenter liqui
dez pmiserit dñs. **¶** Die postmodum
tertia morbo ingrauescente tabula
p̄cussa est et f̄res in infirmariāz cu
currerūt. **¶** Prestolātib⁹ ergo et oran
tib⁹ f̄rib⁹. fac moriēs digitū cū ma
nu ad certū locū extendit. et circūsu
sis oculis cū cantu lenissimo dicere
cepit. **¶** In galilea ihs vidim⁹. sic dixit
nobis alfa quo finito statim expira
uit. **¶** Qui dñs p̄ntes fuerūt mī hec ea
dē cū gaudio ⁊ lachrimis retulerūt.
¶ Ad idēz quoq; accidit vt ego ⁊ me
cū quidā p̄sbyter sancte vite cuius
dam muliercule paupercule domi

ciliū iterarem⁹ erāt et ibi duo ffrēs oz
 dinis pōicatorz q̄ ea de causa vene
 rūt q̄ et nos. Et ecce casu iuuenim⁹ in
 fantē iacētē et agonizātez in cunis
 Nec moza vidētib⁹ et amirātib⁹ no
 bis morte puer amarissia torq̄bat
 āgebat vultu et ocul⁹ et caput anxi
 uz torq̄bat. Subito paululū ocul⁹
 dep̄ssis et itez adaptis. suspicere in
 celū cepit. et adeo vehemētissime vul
 tu mēbris et ocul⁹ exultaēvt risus et
 cachinos ei⁹ sicut i tū puero audiri
 extra domū clari⁹ potuisset. et nisi ei
 us mēbra fascia stricti⁹ cingerent⁹ ex
 tra cunas q̄si tripudiās exilissiz. Nec
 dubitauit⁹ q̄ hec vidi⁹ vllō mō quin
 ad visionē ieffabil⁹ gl̄ie et iuitū āge
 loz q̄ puris et inocētib⁹ ocul⁹ appa
 rebāt i tali puero tā dire et tā anxie
 moziētī oīra naturā talis exultatio
 oringebat. Quid aut⁹ p̄bus de gau
 dio et nitore cōsciētie dicat audiam⁹
 Haudū inq̄t vez tū sapiētī etigit
 ē ei elatio animi. sincēa q̄dā et mera
 leticia suis bonis verisq̄ fidētis. et
 hoc tū ex d̄tute. cōsciētia p̄pens⁹ in
 spirata. Nihil enī iocūdi⁹ cōsciētia
 bona. Magna ps beatitudinis etiā
 est in p̄nti nihil sibi cōscia. nihil i men
 te r̄sistē. hāc solā vitā quietā dicim⁹
 quā interi⁹ mēte pacata iuenim⁹. Il
 lud ergo efficias q̄d r̄mordet q̄d ā
 git q̄d displicet q̄d nullo alio teste
 arguit nisi te. Haudū q̄d foris est
 leu⁹ euanesce nec stabili pede figit⁹
 illud aut⁹ q̄d intus ē p̄manet incon
 cussū et si mille impulsib⁹ q̄tiaē. Ibi
 laritate ergo et nitore cōscie apes si
 deliuz gloriētur vt in eis sanitas in

uolabilis et intermiabilis cōfirmet⁹
 Q̄ multo felicius sit in p̄nti p̄cā
 p̄ penitētiā abluē q̄ i futuro. Ca. l.

Sunt qui dicunt apes reui
 uiscere si intra tēda hyeme
 seruent⁹. et ad solē verno tē
 pore reponāt. Sic post p̄ntā gr̄az
 q̄ vita aie est d̄tus vere penitēcie de
 notat. quā vtiq̄ d̄ns p̄ ezechielē p̄
 phetā indicat dicēs. Nolo mortem
 p̄ccōis. Tēda q̄ apes fideliū suāz
 debēt vnitas eccl̄ie ē aduersus quā
 porte inferi nō p̄ualebunt. dūmō
 desperacōe nō fracte. soli mie poti⁹
 q̄ iusticie x̄po spe venie p̄ penitētiā
 se cōponāt. vt sic cordis duricia q̄si
 hieme fugata peccati. verna vnita
 tis temperie gr̄az capiāt rediuiue
 Dūq̄d q̄ cecidit nō r̄surgz. Istis cla
 mat ysayas. Eleuare eleuāz cōsur
 ge. Et paul⁹. Ifidel⁹ p̄mo et omni ac
 ceptione dign⁹ ihs x̄ps veit in mū
 dū p̄ccōres saluos facē q̄z primus
 ego sū. Ihinc ergo vē penitēcie sub
 meo tpe exēpla facta p̄ponā. In
 germanie p̄tib⁹ q̄dā nobilis comes
 h̄ ferus paupm spoliator. ex miser
 cordissia pietate diuina graui infir
 mitate ē corrept⁹ et amarissia p̄fecti
 one stritus. oia ad restitutionē po
 suit q̄ habebat. et irremediabilib⁹ la
 chrymis q̄tōie lectū rigās āgelos
 ac scōs dei ad impetrādā miam
 inuocabat. Decumbēs vero corpe
 suo tātū supplitiū igerebat vt talos
 pedū et crura fricaret ad lignū et cu
 tez et carnē ac nervos violenta assi
 duitate diuellerz. Aquā frigidā in
 hieme tāq̄ ad bibēdū acceptā. clā

peccatori supfundebat vt in hac glaci
ali frigore torq̄ret. **N**ec diu p̄ hec
posu' in agonia tāto spū replet' est
vt sic xps de publicano euāgelistaz
ita de isto faceret pphetā. De seipso
ei p̄dixit q̄ sine purgatorio ad re
quie euolaret. et eo mortuo ac hein
rico rege defuncto tota turingia ma
ximis calamitatib' subiact' qd̄ ita
etiā factū vidim'. **F**uit et ali' nobil'
eiusdē patrie miles h̄ p̄redo pessim'
hic p' annos p̄les ad p̄nie lamenta
ouerſus. et facta restitutioe ad ere
mū trāſijt. et ibi multa inedia mace
rat'. seipm p se v' p sociū omī inter
dū vespe cū flāmea ardētis cādele
cera inaudit o passiōis genere cruci
abat. **I**hic p̄p̄ securiorē vite modū
ad p̄dicatoz ordinē trāſiens. miris
gestis clauit et exēplis. **V**enerabi
lis ⁊ deo digni mgrī bonifacij quō
daz lausenenſ epī relatiōe agnouit
⁊ idica q̄ qdaz nobil' sue dyocesis
venatū circa mōtes alpiū p̄gens fa
miliā suā inclinata iā die cū canib'
p̄dixit solusq̄ in siluā est reuersus.
Illo ergo horrete solitudinē et siq̄
audiret diuti' expectāte. tādē duos
ex canib' auscultat q̄s venabulo in
sonāte cōfortās. reptādo manib' et
pedib' ad locū conat' ascēdē vbi la
trātes caniculos audiēbat. **A**t vbi
cū difficultate puenit iuenit locū pla
nū pulcrū valde atq̄ gramineū in
tra mōtes. **I**n q̄ q̄i hoiez magnū et
elegātē forma. facieten' p̄stratū vi
dēs duas clauas ferreas ad vtrūq̄
lat' iacētis. horretib' oculis intueſ
tūc miris plagis et vulnerib' cruen
tatū. vidi duo canes venatici latra

tib' circubāt. h̄ mor ad aspēdū dñi
sui militis obmutescūt. p' horroz
āt assūpto spū p̄strato dixit. **S**i ex
parte dei es loq̄ris et q̄s sis aut vñ
venēis edicito. **C**ui ille ex pte dei sū
et ordiatiōe dīna tibi t̄lis appareo.
vt i me misero penitēcie sumas ex.
mortu' sū lz tibi corp̄alis appareaz
Miles fui viuēs p̄cor imāssim' ea
tēpestāte q̄ richard' rex āglie oīra
philippū regē frācie p̄liacitauit. **I**n
illa g' expeditiōe q̄ a brabantigenis
in pictauiā et gasconia facta ē. ego
iselix luxurijs homicidijsq̄ debacha
bar. nec i his alicui cōtōni v' sexui
flex' miseratōe pepci medio igit' tpe
validissimā febze acutā incurri ⁊ tñ
nec tē cōtrit' sū nec cōfess' nec xpi cor
pis sacramta suscepi. **I**nstāte āt ho
ra mortis obmutui. et ecce sup spēa
tū mia dīna p̄uent' sū ⁊ valida cōri
tōe cordis p̄mor' q̄ lz loq̄ nō possē
tñ lacrimas excussit. et i his vitā deo
p̄piciāte finiui. **N**ec mora. defūct' sū
et duob' demōib' tradit' neq̄ssimis
istar clauaz istaz ferreaz tormētis
vsq̄ in diē iudicij cruciād'. ⁊ hodie
qd̄ p̄ ascēdū mōtiū istoz meā misē
rā aīaz impuleſt. et itez p̄ abrupta
eoz eā cū dictis clauis fēreis p̄cipi
tē depuleſt. t. scias tñ tormētū istud
tā magnū ⁊ tā diuēnū. spe venie qm
i fine mūdi habitur' sū mirabilē fle
uari. nec mora. vbi spūs ille vba ista
finiuit corp' qd̄ videbat' acceū cum
dictis clauis fēreis q̄i funi' euāuit
Miles āt q̄ hec vidēat ⁊ audiat a
rapis paupez et mala vita ouerſ'
cōrrecti' amodo vixit et mltos ali
os p̄cores ad exēpla p̄. ic suā nar

ratioe pmouit. **A**lius in theutonia multis rapinis et cedib⁹ p passaz de bachat⁹ capt⁹ ad decoliadū posu⁹ petiuit a iudice et obtinuit tps plixi us penitēdi. **E**t mox astātū iuueni v sobrino ait. Si de amie⁹ es. coopator esto mī misero i salutē. **A**ffer obsecro instrumētū ferreū qd denēx v̄z q femie stiliāt linū suū. **Q**d vt scīm est dixit iuueni. **S**uccessiue mī man⁹ vlnas brachia vsqz ad t.ūeros. pedes v̄o et tibias et crura vsqz ad nates. postea genitalia aures oculos nasū labia. caput aut ad vltim apu tabis. **I**uueni igit etū cū doloē qd rogat⁹ fuerat exequēte penitēs ipse vnūqzqz mēbz anteqz cruciaret in strumētū ferrei dētib⁹ p u. flexiōes mī triplices et perualidas diuti⁹ affligebat dicēs. **H**ic penā v̄raz p pte vilissima mēbz suscipite. qb⁹ ad u. nefario scelēa ppetraui et deū creatore meū offēdi et rōptozē. **E**xtremo igit p⁹ omiez penā trūco corpis cū solo capite supstite hilari vultu dixit. **V**tinā tormentū istō qd respēu scelez meoz paruū sustinui reiteraē semel itez ac tertio licēt mī mīfrimo et in eo diuti⁹ cruciari. **E**t h̄ dicens orat cū lacrimis pplm circūstātez se qten⁹ sibi misero i elemosinis pauperū et orōib⁹ sbueniret. **I**his dictis extendit caput et mox a iuuenē decollat⁹. **S**z hic forte dicet qd necessaria q mortē. et si penaliozem accepit qd meruit. **Q**uāta etiā erga tales pccōres dīne sit mīe magnitudo. glōsus p̄ aug⁹. in li. collationū vtra noua tū insinuat dicens. **Q**uēcūqz nēcitas cogat ad pniāz nec qntitas criminis

nec buitas tps nec vite enormitas nec hore extimitas. si pura fuerit voluntatū mutatio excludit a venia. **S**i aplissimos sin⁹ suos mī caritas reuertentes suscipit p̄digos et velit. **N**olit nouat⁹ hēt. c⁹. ip̄ de penitēte suscipit xps. **E**t alias idēz dicit p̄p⁹ adulteriū p̄ditionē et hoicidiū dauid dixit. peccaui. et nathan a dño missus sbintulit dicēs trāslatū ē peccatū tuū. **O** dulce vbum peccaui **O** tres sillabe q portas apuīt paradisi. **A**ude g⁹ dicē peccaui. nō te terreat pudor hois. nec timor diaboli. nec despēatio p pccō enormi. **Q**uid penitēti n̄ ignoscit cū effus⁹ xpi sāguis ignoscit. **Q**uis hoicida desperet cū in spē reditur⁹ est a q xps occis⁹ est. **B**n et optie dixit. **A**lit ei nec maria magdalena veniā. nec petr⁹ fiduciā nec paul⁹ grāz ipetrasset. **A**dhuc et si supuacue pbādum qd dā qd n̄o tpe accidit fideli relatōe tradi tū nō filebo. **A**d illū venēabilē viz mgm perz d corbuel senonēse archiep̄m qdā peccator q p̄riā filiā oppresse rat violētē gratia pfessionis venit. **C**onfessus igit in maxima et mirabili p̄tritione et lachrimis. quesiuit. si nunqz posset vllō dolore v̄l. pena a dño veniā impetrare. **C**ui p̄sul. **I**ta inquit indubitāter si penitētiā subire volueris tanti mali. **E**t ille vehementer exclamās. **V**olo inquit v̄l mille mortes me sustinere volueris. **C**ollacrimat⁹ g⁹ infelici immo iā felicissimo pccōri. **E**t ego inq̄t septennē tibi tñ penitētie penā ipono. tūc ille. **Q**uid est ait q penitentiam tñ michi flagitiosissimo septennem in/

lūgis. qui si viuerem vsq; in finem
mundi tantū facinus penes innume
rabilibus diluere non valerem. **C**ui
presul. **M**ade inquit et tres tantuz
in pane et aqua ieiuna dies. **T**ūc a/
plius ille plorans et contūdēns se.
rogabat vt penitentiam iniūgeret
salutarem. **S**upra modum ergo ad
miratus et hilaratus episcop⁹. tan
dē diffinitū precepit homini vt ab
iret. et vnum tm̄ pater noster dicēt.
sciretq; p̄ certo peccatum iam esse
dimissum. **N**ec mora dirum ille eu/
latuz emittens et in terrā p̄cīdens
expirauit. **N**ec dubia fides est sicut
deo dignus episcopus postea p̄oi/
cauit qui idē penitus sine vlla alia
purgatorij pena. tm̄ validissima cō
tritione purgatus. ad gloriā euola
uit. **E**t qm̄ multi sunt qui ad reli/
gionem in morte cōfugiūt. quid eis
habitus ordinis valeat in vltima
necessitate susceptus dubitare pluri
mi voluerūt. exemplū ad hoc indub/
itable et cōgruētissimū enarrabo.
Et impie quidem nonnulli religio/
soz in extremo vite penitētibus ha
bitū negare solēt quasi tunc indig/
ni sunt recipi qui neq; validi intra
re voluerūt. **C**hristus norma iuris
omnimodi. sero penitentes in cruce
latronē p̄dissi ianuās comitē intro
duxit. **S**icut supradictō waltero de
meysenborch fratre ordinis p̄dica/
toz narrāte cognoui. **C**ōtigat q
quidā magn⁹ prepositus ciuitatem
meydenburgensē vespe quasi in cra
stinum recessurus intrauit. **E**t ecce
in p̄mo somno subita infirmitate cō

pulsus. p̄iozem fratrum p̄dicatoz
cū festinatione mandauit. **V**eniē/
tem ergo p̄iozem rogauit p̄epos/
tus instāter cū lachrymis vt euz re
ciperet ad ordinem et mox vestiret.
Cui p̄ior. **E**ras inquit fiet. quia in
hoc fratrū cōsensus est requirēdus.
Et p̄epositus. **S**cio inquit scio qd
sentio. **C**rastinū vix habeo. **S**i dili/
gitis salutē anime mee festinate reci
pere penitentem. quia certus suz q
in seculo non saluabor. **E**t ergo in/
statiā viri p̄ior vidit prexit domū
excitauit conuentū requirit consen/
sum. **A**llegat sufficientiā viri ad or/
dinez etiā si adhuc adiuuat. **A**nnu/
it mox conuētus. desertur infirmus
in domū receptus. induit. coicā. in
ungit. et ante diē vita defūgit. **N**ec
mora. in monasterio p̄mo ciuita/
ti quedā monialis vidit in sōnis q
vā patrēfamilias in loco cōmodo
f̄sistere ad quē cū multi f̄res ordinis
p̄dicatoz q̄si post labores p̄ dena
rio diurno accedē viderent. extrēo
qdā ignotus frater tarde tm̄ p̄ten
dit manū vt denariū acciperet tanq;
f̄r quē p̄familias diligēter intuitus
denariū inq̄t h̄ nō mō accipies mul
tis prius f̄medis expurgā. **N**ec
cū dicta monial p̄bitero monaste/
rij recitasset. q̄suisset qz si quis f̄m
p̄dicatoz defūctus esset cū p̄biter
se fuisse de vespe in domo fratrū in
firmū vel defunctū neminē inuenisse
respōderz. **M**ane post primaz venit
sup̄p̄ior f̄m p̄dicatoz q̄ p̄miserat
p̄dicare cōuentui. dixitq; p̄dicā se
nō posse. quia defuncti tal' fratris

sepulture inesse deberet. Ita ergo
verificata est predicta viio monial
et manifeste monstratū est. qz mltū
pdest collar? habit? penitēti dūmo
do pura fuerit mutatio voluntatis
Est et aliud ingens malū in quibz
dā religiosi q in recipiēdis aposta
tis penitentib? numis difficiles sūt
imites. Noui quendaz frēz ordinis
picatorz lfratū q magnū q cū apo
stotasset ab ordine et grauissima in
firmitate correct? regressū ad ordi
nē peteret nec impetraret. impacien
tissime desperat? mortuus est. et ap
paruit in aquaria monasterio bra
bacie. gallice sctissime moniali ostē
dens se perpetue odemnatū sic ab
ipā eadez accepim? que hoc vidit.
Et ego quidez dico q noliem illi in
morte penitenti ordinē vel habituz
p cūcto auro arabie denegasse. cre
do enī et cert? sū q occasionem illi
mortis ppetue prebuerūt q el in ex
tremo mortis piculo miaz negaue
rūt. Rogo ergo et testor omnes p
aspirationem sanguinis dñi nři. Ihu
xpi vt tale qd caueat omnis ordo.
qz sicut p peccato achor quondaz
elect? dei populus flagellatus est.
ita et nunc p tali excessu qui tñ ma
ior in infinitū esse dinoscit. Quid enī
regula aurea vl palli coccineū ad
animā xpi sāguine pccioso redem
ptā? Nec tantū solus delinquēs qz
vepetiā tor? ordo vel osentiēs vel
dissimulās flagellat. Discant ergo
apes fidelii ethi qñ mortue p pecca
tū intra tecta ecclesie p bona interi
opera pmanere. nec frangi despera

tione vel tedio. si mor plene ad libi
tū in viuudū robur grē nō resurgāt
A peccatis igit mortalib? pmo cū
virtute resiliant. deinde oscientia sti
mulati humiliē oterant. vt hinc con
fessione cū lachrimis vel doloze p
penitentiā remiscāt. Quante autē
prudencie sit penitentiā agere in hac
vita exemplū subsequēs demonstra
bit. Erat vir fidelis et bon? sicut pre
dict? magister albert? frater ordis
predicatorz sibi ab his qui rē famili
ariter nouerant traditū referebat.
qui post diurnā penitentiā quam
sanus fecerat incidit in languorem
grauissimū. quo p annā nō modice
tribulat? rogauit cū lachrimis dñm
vt tātō dolozi finem imponeret da
ta morte. Nec mora. missus ad eum
angelus dñi dixit ei. Fraudiuit do
min? precem tuā sed eligas qd vis
Aut trib? dieb? purgatorij pena tor
queberis si nunc discedis. aut si ad
huc p annū in languore manere vo
lueris. sine vilo purgatorio ad supe
ros euolabis. Tunc ille presentem
penā recolens. nec futurā aduertēs
respōdit. Mori potius eligo et non
tñ trib? dieb? sed quantū dñō pla
cuerit in purgatorio tribulari. Fiat
inquit angelus fm verbū tuū. Nec
mora. languens morte solutus est. et
eius anima in purgatorio deporta
ta. Tūo ergo exacto die. venit an
gelus ad locum purgatorij vbi ani
ma torquebat et dixit. Quid nunc
agis o anima que pro languore vni
us anni tribus diebus elegisti in
purgatorio detineri? Cui anima

O seductor inquit nō āgele qui me
 in penis multis annozū circulis p
 tribus diez spacjjs fefellisti. Et an
 gelus non mora inquit. s̄ inestima
 bili tortura decepta es. quia nō nī
 si vnum diem de tribus in purgato
 rio exegisti. Cui tamen adhuc si re
 tractaē volueris dominus miseret̄
 vt ad corpus tuum quod nondum
 sepultum est reporteris. vt p annuz
 vnum languorem quem exptus es
 patiaris. Cui anima Annuo inquit
 vt non per vnum annum tantū sed
 vsqz in finem mundi languore etiā
 derinear acrizi. Hoc dicto anima
 reportatur ad corpus et per annū
 in languore detenta. multos quib⁹
 hec retulit ad penitentiā animauit
 et post vnum annum iterato defun
 cta transit ad superna. Proinde cir
 ca annum millesimum. cc. xvi. incar
 nati domice res mirabilis accidit
 in opido niuelsenī. In hac vrbe. vt
 pluribus adhuc notū est viuētib⁹
 mulierum deuotarum que beghine
 dicunt nunc late diffusa per vrbem
 religiositas inchoauit. Parum plu
 res q̄ magis spirituales erant igne
 sacro acriter sunt accense et hoc in
 membris tñ in quibus magis pec
 cauerant postqz ad agnitionem ve
 narant veritatis. Alie in lingua cō
 tra ingluuiez vel loquacitatez. Alie
 in auribus contra susurrium. Alie
 in manu contra opus illicitum vel
 contactuz. Alie in pede vel tibia cō
 tra immoderatum discursum. Atqz
 alie in pectoris medio contra cogi

tationes turpes vel temptationum
 consensum mirabiliter torquebant̄
 Et hoc per tempus secūdū maius
 et minus quo peccatis et negligē
 cijs fuerant irretite. In ecclesia
 ergo sancte Herodidis virginis de
 portate extinde sunt. et membra q̄
 ignis exusserat. vt in alijs consuetū
 est denigrata speciali miraculo con
 tra naturam ad colorem et formaz
 et vigorem pristinum redierunt. Et
 ne hoc casu et non miraculo fieri p
 baretur. Quedam puella vite
 secularis de suburbio niuelsenī alla
 ta est igne sacro succensa clamans
 et dicēs. O sancta Herodidis vir
 go. beghina non sum vt quid ego
 succendor. Nec mora. manus eius
 adusta cum parte brachij a parte
 reliqua cecidit quasi carbo. Et hoc
 velut beata Herodidis puelle ma
 nifesto miraculo responderet beghi
 na non es et ideo tibi sicut beghine
 non fiet. Plures ex his que dicto
 modo curate sunt vidimus post et
 ante. Beati ergo et felices illi sunt
 que hic et non in futuro peccata lu
 ere meruerunt.

De totam vitam suam christia
 nus exerceat in gratia septiformis
 spiritus et decalogo legis.

Capitulum quinquagesimūprimū

Ita apum longissima septē
 nis. nunqz autem vltra. x. ā
 nos durare possunt. Quid

autem in septenario numero nisi septiformis gracia spiritus sancti. Et quod in denario nisi legis decalogus designatur. Ex his duobus tota vita pendet christiani. In his versentur apes fidelium preter hec nil libeat. nil liceat in hac vita. Mandata tibi sunt quod forma vite moralis et modus et ex his resultat gracia septiformis. Et vide qualiter ut scilicet spiritu sapientie quo ad deum homo regatur interior. et ad contemplationem divini cultus validius accendat. Spiritu vero intelligentie in necessariis vite quo ad proximum pars mentis inferior ordinetur. et ad sui regimen homo interior gubernetur. Spiritu autem consilii super precepta ut vendat omnia et det pauperibus. nudum christum sequatur. nudus terrenis altior extollatur. Spiritu vero fortitudinis contemptis prosperis contra adversa et aspera solido. Spiritu autem scientie legem implere festinet et in compage caritatis per unitatem pacis et fidei coniungatur. Spiritu vero pietatis per compassionem liquefiat et mollescat ut in omnibus et per omnia pietas ordinetur. Postremo spiritu timoris pondus anima capiat in proprium modum et per hoc in ea omnis rubigo peccati et macula destruat. et hec septiformis gracia secundum septem proprietates vel effectus ignis qui spiritum sanctum significat. diversitatem donorum in eodem spiritu plenius operatur. Et hi septem effectus vel proprietates ignis sunt. quibus signantur actus spiritus sancti in septem

donis Retrograde tamen ponuntur secundum ultimo et ultimum primum velut ordo postpositus attendatur. Unde versus. Destruit emoluit coniungit consolidat quod Altius attollit illuminat ignificatque. Ignis enim destruit rubiginem et spiritus timoris expellit peccatum. Ignis secundo emoluit id est liquefacit. et mentem spiritus pietatis per compassionem.

Ignis tertio coniungit multa scilicet ligna in unum cinerem. Et spiritus scientie qui est caritas multorum mentes in unam pacem et fidem.

Ignis quarto consolidat quia vasa figuli probat fornax. et spiritus fortitudinis mentes fidelium contra adversa roborat. Ignis quinto altius attollit. et spiritus consilii non solum in preceptis sed etiam super precepta mentes erigit. Ignis sexto illuminat et spiritus intellectus docet nos omnem veritatem oris cordis et operis. Ignis septimo ignificat id est ferventem efficit siue facit. et spiritus sapientie id est sapientie scientie mentem ad contemplationem accendit. Beatum ergo tabernaculum dei in hominibus quod in vicissitudine temporum septiformi talibus septem lucernis in omnem decorem et gloriam illustratur ut ex his in decalogo legis precepta domini lucidissima resplenderent.

Hic igitur et si columna lucis in nocte a tenebris reveletur. in ipsa tamen die presentis vite ignorantia status sui quasi nubis caligine ne evanescat interius adumbratur.

Nescit enīz homo an amore dign⁹ sit an non. **S**uper hoc dubio cū illa pia et beata luytgardis i aqua ria monialis vt in vita eius descrip tum est langueret diutius. quoridi anis lacrimis certificari se posceret etiā in p̄senti vocē ad se manifestissi mam factam audiuit. **S**ecura esto carissima quia placet dño vita tua. **N**o horaz ergo pia luytgardis ex ultans cepit itez vt prius nihilomi nus formidare. secundo autem visi tata est v̄ sic renuit cōsolari. tercio non est eā passus misericors domi nus diutius tribulari. **C**ū ecce vir spectabilis et ignotus omnib⁹ locu torium vbi moniales sederāt intro iuit. salutatis omnibus breuiter pi az postulauit luytgardim ocus ac cerfiri. **Q**ue vt venit salutauit eam et omnibus audientibus dixit. hec tibi mandat omnipotens **I**az secu ra viuas de cetero quia in te domi no bene complacuit. hec dicens iu uenis sine mora disparuit nec vltra restabat querere vñ venerat aut q̄s fuerit. **V**idimus in lianū quēdā canonicum cantipracens cenobij. q̄ cū diu vitam innocentē tenuisset. a demone nocte quadam quasi suus episcopus esset territus. plena voce clamās ⁊ eiulans rogauit dominū vt si saluandus esset ei aliq̄d signū demonstraret. **N**ec mora. patēte ce lo et lumine circūfusus. ad spem vi uā cōstātissime solabatur. **N**ec hoc mirū erat. quia beatus homo cui ce lū patebat **Q**uid aut de bono mor tis et beata morte p̄bi sentiant au

diamus. **D**um est vita grata. mor tis est conditio oportuna. **G**ratāz aut vitāz intelligas quādo nihil in consciētia reprehēibile sentiēs mor tem gratāter expectas. **M**ori felicius est. dum in pace versatur. **T**olerabi lior est qui mori velit q̄z qui male vi uere. **N**on enim viuere bonū ē bene viuere. **U**nde sapiens. **S**emp cogi ta qualis vita nō quāta sit. **C**icilius autem mori. aut tarde ad rem nō p tinct. **B**ene autēz mori. est effugere male viuendi periculum. **N**ihil meli us eterna lex fecit q̄z q̄ nobis vnū introitū dedit et exitus multos bo no loco res humane sūt q̄ nemo ni si vicio suo miser est. **N**is aduersus corpus hoc liber esse. tanq̄. migra turus semper habita. **C**um venerit dies illa qui mixtīm hec diuina hu manaq̄z secernet tempus hic nisi fu erit in quā vbi me mihi reddet nec nunc tamen sine me ipse sum. ē gra ui terre mole detineor per has mor tales moras quibus illi meliori vi te preludis. **Q**uicq̄o circa te iacet te cum semp hospitātis loci sarcinam spectat. **T**ransēdūz est excutit natu ra redeūtez sicut intrātē. **N**on licet plus efferre q̄z intuleris. **N**ōne ex eo etiā qd ad vitā intulisti ps magna pōnēda est. **E**quo aio igit membra tā supuacua dimitte et corp⁹ in ha bitatū diu pone. **S**cideē obzueē. ve niet qui te reuelet dies. **T**ūc nature tibi arcana retegēt. discutiet ista ca ligo. et lux vndiq̄ clara circūdabit. **I**maginaē tecū quāt⁹ ille sit fulgor vt sideribus inter se lumē miscētib⁹

dies et nox aeris infima cessabunt.
Tūc in tenebris te vidisse dices cū
 totā lucem et tot' aspexeris. quam
 nūc p angustissimas vias oculorū
 obscurissime intueris. et tū admira/
 ris illā iaz pcul. **Q**uid tibi videbit
 diuina lux cū illā suo loco videris.
Quā stolidū illi spei illi beatitudini
 inniti vt hinc let' ereas in id qd sp
 mortis opēdio mutes quod in per/
 petuū nō tollat. **H**oc igit discas vi/
 tā cōtemnere. **N**emo enī illā bene re/
 git aut custodit nisi q cōtemplat. **V**ita
 nobis pfecta est. si ē honesta. vbi/
 cūqz desines tota est. **N**ō est mag/
 na res viuere. magnū ē honeste mo/
 ri prudēt et fortit. **N**am vita si mo/
 riendi virt' abest seruit' est. **Q**uō fa/
 bula sit vita nō qz diu sed qz bñ acta
 sit refert. **M**ix cernes si prudens ad/
 uerteris. vitā sequēs. fugit illa. mor/
 tem fugis. et illa psequit'. nec ē vn'
 oīm qui euadat. **M**ide ergo mors
 mē sequit' fugit vita. **A**duersus hoc
 doce me aliqd efficere vt ego mor/
 tem nō fugiā nec vitā sequar. **E**t ma/
 iori animo debem' accedē ad emen/
 dationē nrī quo semel nobis tradi/
 ta est ppetua boni possessio. **M**ors
 quā ptimeſcim' et recusam' intercū/
 pit vitā nō eripit. **V**enit itē q nos
 in lucem reponat dies. et ideo equo
 animo debet reditur' exire. **S**ic nos
 gerere debem' nō tanqz ppter cor/
 pus viuere debeam' sed tanqz pos/
 ſim' sine corpe. **S**eneca añ senectutē
 curauit vt bene viuerem. in senectute
 vt bene moriar. bñ aut mori est libē/
 ter mori. **U**t satis vixerim' nec ani

nec dies fatient h' aim'. **M**ors aut si
 nis est aut transit'. **N**ec ergo desine
 re timeo id esse quod incepisse nec
 transire quia nusqz taz anguste ero.
Noli huic tranquillitati confidere.
In momento mare euertit'. **E**odem
 die vbi luserant nauigia sorbentur.
Nullius rei felicioz amissio est qz q
 desiderari amissa nō potest. liquet
 tantū hoīm imprudentiā vt timore
 mortis cogant' ad mortem. **V**ere
 beata mors que melioris cōscia cō/
 ditionis leta suscipit' nec vitā desere
 re querulat' que potius ingerit tedi/
 um qz solet. pperat inuenire qd fixū
 est et perpeti sorte mansurū vbi est
 pperemus et relinquimur. agit non
 agitur velox dies. **I**nsch' rapimur.
 omnia in futurū deponim' et inter
 precipicia leti sum'. **T**u ergo fidelis
 anima vitā tuā cōtinues et semp ex/
 erceas in gracia septiformi vt cā in
 decalogo legis pfecte cōsummes.

De veneratione corporū sancto/
 rum et suffragiis defunctorū exēpla
 plura. **C**apitulū. lī.

Neme latent et tunc vescu/
 tur melle qd estiuo temp'e ē.
 congregarunt. **H**icinez et v/
 cim' mediū temp' quo anima exu/
 ta corpore transit ad requiē vel ad
 penā vt diem resurrectionis vltimā
 quo aia sociabit' corpori et immor/
 talitate perpetua vescietur. **E**t bene
 dicit' latent ex hoc corpe in sepulcz/
 quod **D**aniel propheta in puluere
 dormire distinxit. **E**t bene dixit in
 puluere quia scdm q primo homi/
 ni dictum est puluis es et in puluerē

reuerteris corpora in puluerē generaliter resoluuntur. **D**e hac conditione excipitur corpus christi quod nō vidit corruptionem quia die tertia resurrexit. **D**e hac s̄m veridicus augustinus corpus excipitur matris christi. **D**e hac vt vere credimus et euangelista iohannes. qui sicut fuerunt socij passionis ita iuste sunt et consolationis cum christo iā immortalitate vestiti. **V**idimus et corpus cuiusdā sancti quod annis secentis integraliter manserat incorruptum. qua autē occasione hoc factus sit iudicium breuiter enarrabo. **I**n vrbe germanie treuerē totius europe antiquissima ciuitate structura quedā mirabilis erat que helene constāntini matris palaciū dicebāt hoc ne ab inimicis p̄occuparet i periculū ciuitatis a ciuibus est destructum. **I**n cuius latere a pte aquilonari oratorium p̄uū inuētur est i quo altare ex alabastro candidissimum erat. et in latere dextro sepulchrum. **S**criptura vero super sepulchrum in pariete legebatur. **S**ancte theodulphe nostri petim' miserere. **N**ō sepulchrū igit ciuibus pariter adunatis vocati sūt fratres p̄dicatores. **E**t ego casualiter superueni. **D**eposito ergo lapide corpus inuenimus incorruptum et apto scemate ad coopiendū nature secreta manus sup verenda dimissas. **D**e permissione vero ciuiū manū ei dexteram quaz in sacrificio corporis christi viuēs extenderat. mox abscondi et fribus p̄dicatoribus dedi. **H**ui' reli

quias capilloz et vnguium in antiquissimo monasterio iam dicte ciuitatis quod in horreuz dicitur cū su percriptione veteri et alijs reliquijs sanctorū inueni. **D**e h̄ beato viro et eius fratre beato theoderico qui in alia pte structure supra dicte incineratus est fama antiquissima ferebatur. **F**uerūt ambo filij sororis cuiusdam impatoris romanoz. quorū beatus theodolphus iussu auctuli filiaz regis britannie desponsa uerat adhuc puer. **U**q; adolescēs factus spe gratioris vite sp̄saz nollet accipere in vxorem sed virgo in perpetuum remanere. cesar indignatione p̄motus illuz de patria expulit. **Q**ui treuerim veniēs et habitu monachalem suscipiens quasi in artissimo specu in loco quē diximus se reclusit. **E**rat autem et lectus ei' lapideus cum cervicali lapideo iuxta oratoriū quod p̄dixi. **S**ecutus v̄o creditur frater eius et vitam beatā in eodem loco duxisse. **D**ecreto aut consilio populi ciuitatis sacrum corpus in ecclesia fratrum p̄dicatoz trāslatū est et retro altare digna veneratione locatū. **R**euolui autē postea cronicā tempm. et de his duobus fratribus scriptū legi quia sub clodoneo rege francoz hi viri sancti floruerūt. **C**redo tamē saluo meliori iudicio. digne quidē beatū theodolphum pro signo et in corruptione virginitalis in carne incorrupti omis gloriā etiā in corpore suscepisse. **U**nde in libro sapiētie dicit. **I**n corruptio facit proximū esse deo.

Justicia eni ppetua est et immortal
iniustitia etiā est immortalitatis ad/
quisicio Mirabilis deus in maiesta
te sua qui etiā puluerē nrm ita glo
rificat in pnti vt digne in eo future
resurrectionis gloriā pleno pecto/
re ⁊ fiducia sperare possim⁹. Simi
liter plurima sctoꝝ innocētū cor
pora sub herode passorū vidimus
incoꝛrupta. Quantum ergo et qre
sanctoꝝ corpora veneramur beatus
aug⁹. in libro de ciuitate dei declar
rat dicens. O q̄s venerāda sūt cor
pora defunctoꝝ sanctorū. Si enim
paterna vestis et anul⁹ tanto cari
ora sunt filiis q̄to erga parentes
maior affect⁹ multo magis corpora
beatoꝝ quib⁹ dignius atq; pfecti
in om̄e opus bonū vsus est spirit⁹
sanct⁹. ¶ Certū est q̄ qui honora
uerunt et dilexerunt sanctos mltā
per eos bñficia sūt expti et de hoc
quidem exempla plurima. ¶ Fra
ter ordinis predicatorū cui hoc ac
cidit qđ subiungo narrauit michi
nūq̄ se p ānos plures aliqđ dor
miuisse. ¶ Iacebat in infirmaria spi
ritu vix herente. mire autē deditus
seruicio matris cristi. Dictis autē a
fratribus matutinis nocte quadā
vsq; ad laudes dñā nostra cum in
gēti lumine apparuit fratri infirmo
dicens. Ego mater cristi patrona
ordinis tui premunire te veni quia
in similitudine habit⁹ tui dyabol⁹
vt malus frater aduenit. sed o tra
hūc verbis huiusmodi te signabis
Bñdicat me deus pat̄ q̄ cūcta cre
auit ex nihilo. Bñdicat me deus si

lius qui hoīem poitū reparauit ex
sanguine pprio. Bñdicat me deus
spiritus sanctus cui⁹ me saluet pie
consolacionis infusio. nec diu scenci
es ptracte debilitatis incōmoduz
S; cōuenientibus fratrib⁹ in vnu
facies qđ inspirabitur tibi et inte
gram recipies sanitatem. Ihec dicens
pietatis mater repente dispauit. ¶
Frater autē qui per plures ānos
vix ad dormiēdū oculos clausēat
spacō psalmoz qui in matutinaꝝ
laudib⁹ dicebantur protin⁹ obdor
miuit. Excitatus autē in cantico be
nedict⁹ dñs deus israhel vidit dy
abolum in specie fratris in habitu
venienteꝝ qui paulatiz crescēs do
mus fastigiuz attingebat. Ihec mo
ra verboꝝ memor que a matre pie
tatis didicerat consignauit se. et
mox dehiscēte terra hosti ātquo
patuit ruina magna. Paucis inde
diebus quo hec gesta sūt euolutis
de predicatione fratres vndiq; cō
uenerūt. qđ lotis et rasis dict⁹ frat̄
debilis fm vba patrone ordinis
inspiratus dixit. O deus onipotēs
pioꝝnm laboꝝ misericors retribu
tor seruoꝝ tuorū sudores q̄s gra
tis oculis intueris. respice nunc ad
me indignū famulū tuū vt me pti
cipem digneris efficere eoꝝ que in
istis sudorib⁹ et laborib⁹ famli tui
meruerūt. Ihec dicens sordes lotu
re fratz in vno alueolo cōgerens
suo capiti supfudit. ⁊ sanitatem nō
solū capitis verūctiā toti⁹ corpis
cū oi integritate recepit. ihūc pos
tea ad laboꝝ rē mltōꝝ paciētissimū

vidimus et in p̄dicationibus conti-
nuis expeditum. **F**uit sacerdos
quidam vita et offitio dignus qui
beatum bartholomeuz apostoluz
specialiter diligebat et in sua solen-
nitate plures q̄ alio tempore pau-
peres recreabat. **A**ccidit autem vt
in festo eius celebrata missa demo-
nem in specie mulieris pulcherrime
honesti habitus et decentis extra
ecclesiam stantem inueniret quā sa-
lutataz rogat vt secuz ad prandiū
declinaret. **Q**ua annuente introdu-
cta est et ad mensam. cuz sacerdote
resedit. **I**uxta solitum autem null⁹
pauperū inuitatur. **N**on immemor
ergo beatus bartholomeus deuo-
ti erga se presbiteri et frequentis fi-
uitutis venit ad portam illius in
specie pauperis et mendici. **Q**uo
clamante occurrit famulus dom⁹
ingressum negat precipit post prā-
dium elemosinam expectare. **C**ui a
postolus benigno vultu bene inq̄t
expecto. sed interiz dicas dñō tuo
vt rñdeat et renūciet m̄. qđ illd̄ sit
qđ in reb⁹ mūdi mirabili⁹ sit vel est
et tñ vnus. pedis spacio terminat̄.
Subridens g⁹ famul⁹ venit ad. do-
minum exponit illi mendici homi-
nis questionem. **C**ui cum sacerdos
respondere non posset susurravit ei
mulier inuitata i aure facies homi-
nis est. que in tot hominibus diuer-
sificata cōsistit vt nulla sit similis al-
teri specie vel natura. **Q**uestionem
ergo solutam remittit presbiter et
cum solutam laudasset apostolus.
vade inquit adhuc et q̄ras ex par-

te mea qđ sit magis p̄p̄iū hominū
in rebus habitis. **R**egressus igit̄ p̄-
uius querētis verba p̄posuit. **S**up
hoc etiā nescio sacerdoti mulier in
aure respondit. **P**rop̄riissimū hōis
in rebus habitis est in peccatū. **S**o-
lutionē ergo p̄uius susceptā a dñō
refert ad portā quā cū itez laudat̄
set apls. sapienter inquit due q̄stio-
nes solute sunt. **A**d huc addā et ter-
ciā et tūc q̄scā. **M**ade et queras a
dñō ex parte mea. quot miliarib⁹
via ab inferis extendatur. **R**egres-
sus p̄uius tercius verba p̄ponit. et
hoc q̄q̄ p̄stitero ignorātī mulieri
aure susurrat. dicēs. **H**oc nemo me-
lius nouit q̄ qui viā sepi⁹ eūdo ad
inferos mēsurauit. **N**hāc cū fu⁹ sus-
ceptā a dñō suo r̄spōsionē r̄portat̄
set ad portā. **B**ene inquit apls rñ-
dit dñs tuus. **M**ade ergo et dic illi
Et q̄s est ille qui viā sepi⁹ ad infe-
ros mēsurauit nisi nequissimus de-
mō qui in specie mulieris p̄adētis
tecū leniter susurrat. et te ad cōcu-
bitū illedur⁹ erat nisi ego bartholo-
me⁹ apls cui duote fuisti temiseri-
cordiē. p̄uenissē. **N**ec mora. vbi hec
seruus domino suo nunciauit. statim
ab oculis eius demon euauit qui
stupēs a mēsa surrexit et currēs ad
portā vt sui libēatorē cernēt nō in-
ueit. **Q**uatuor eccl̄ie. sc̄ cathedrales
eccl̄ias. sc̄e sp̄ali vsu dignitatis et
scribi solēt et dici vt sancta rōna ec-
clesia. sancta iherosolimitana. lācta
treuerens. et sancta coloniēns. nō ab-
re venēabiliter nuncupantur. **S**an-
ctus enī dicit̄ quē si sanguine tinct⁹

Fuit eni sancta rōna ecclesia sang/
uine tincta p̄cipue apostolor̄ pe/
tri et pauli et innumerabiliū marti/
rum alior̄. Sancta vero iherosoli/
mitana ecclesia ipsius cristi glozio/
simo sanguine dedicatur. Sancta
vero treuerens ecclesia p̄ricularis
martirij exceptis quib⁹ a p̄cipio
fidei frequē extitit coronata. tril/
bus vicibus tñ tota illa ciuitas p̄
xpo legitur martirisata et occisa.
Sancta vero coloniens eccia ab il/
lo glorioſo x̄ginali collegio cuius
numez solius dei dicitur sciēcia cō/
prehendit noscīt triumphata. Licz
igitur duodeci milia x̄ginuz et mul/
ta milia virozum mulieruz x̄ginū
nobilium et ignobilium cuz illis in/
euncium et redeuncium a roma cō/
iuncta et cum eis martirisata sunt
vt merito ex profluuiō sāguinis sā/
cta id est sanguine tincta dicatur.
Unde q̄dam ciriac⁹ papa et multi
epi reges et regine q̄z noia cū cor/
poribus lapidibus inscripta inter/
tumulos sacrarum virginuz reper/
ta sunt et leuata. Hoc meminerim
idcirco vt miraculum quod dictu/
rus suz graci⁹ audiat. Bruxel/
la vrbz nobil⁹ est et magna brabā/
cie. In hac hospitale pauperū ē p̄/
cipue caritatis et religione precla/
rum. in isto sorore quādā vidimus
m̄lto labore satagētē circa frequē
misteriuz. que graui infirmitate de/
tēta rebus humanis exempta est.
Cūq; ab hora diei tertia vsq; ad
vesperas mortua iacuisset reuixit
subito et exiit se. Conuocatisq; so

zorib⁹ et omib⁹ que presentes erāt
dixit Virginalē illū exercituz co/
loniensū viuens quotidie venera/
ta sum et eaz p̄cibus nūc a pur/
gatorio libēata et ob hoc ad vitā
redire opulsa sūz vt omib⁹ eaz dig/
ne mēoriā hñtibus a futura morte
eaz oracōib⁹ suffragia nūciarē dū
mō de vita tales exeāt q̄b⁹ oracio
valere possit. In hoc testimonio red/
do spiritū itēato. Nec mora. hec di/
xit et fecit. Narrauit tñ dñs ḡuillb⁹
d̄ assa villa brabācie p̄e bruxellā
ad .ij. milia vīr nobil⁹ et deuot⁹. q̄
cū extra terrā positus in expeditōe
fuiſſet infirmat⁹ ē vsq; ad mortē et
penit⁹ a medicis despat⁹ febre aut
acutissima laborabat. Fuerat at̄ sēp
deuotus et supplex erga glorioſaz
x̄ginē m̄fēz xpi. et vbi vidit nulluz
se habere vlt̄ sperare remediuz me/
dicorum ad patronam suam tā/
q̄ ad p̄piciatoriū dñe maic̄ statis
fida mēte ouersus ē. et facta nocte
media apparuit ei maic̄ gloriosa et
dñā cū p̄xide medicaminis saluta/
ris. quo p̄ndū sub momēto sana/
uit. et dixit ei. Ecce san⁹ factus es
vitaz tuam cum oportune poteris
commutabis et vt desiderasti mee
postmodū mācipaberis seruituti.
Mane igit̄ post hoc factō intranit
phiscus et cōtra naturam sine vlla
cresi inuenit hominez integraliter
sospitatus. Pic postmodū vxoris
viculo diu violentē detēt⁹ ē h̄ post
ea licēciat⁹ ab illa die cōsilio n̄ro ad
domū milicie theutōie hospital̄ sā/
cte marie cum magna deuocione

transiuit. Post quem et alium quē-
dam et filium eius milites intrasse
cognoui. Quod post quartum mensem sui in-
gressus iuxta toletū obiit. et eadez
nocte in brabantiā amico defunctus
apparuit. Secundoque apparēs. ge-
nus pene. tercioque peccati speciem
per quo in purgatorio puniret ostē-
dit. Ihuuimodi ordinis fratres cō-
mendabiles valde referūt. et fideles
terte sancte et in eis milites strēu-
os preminere. Sed et aliud de ve-
neratione sanctorum deuotū valde et
stupe. dū audiui miraculū ab his
fratribus ordinis predicatoz. qui per
sonas per quas gestū est cognouit.
In theutonie partibus miles qui-
daz ad deponendā herbā de pra-
to conduxerat falcatores. Illis er-
go falcantibus in vigilia cuiusdaz
sacti. ubi vesperinū aduenit per villas
in circuitu cōpulsabat. Et mox vnus
ad socios falcatores desistamus
inquit ab ope quia. iaz vespe opul-
sabant. Sed cū illi nollent imo ma-
gis vbi confunderēt. ipse mox ope
derelicto. iuit ad vespertas. Tercio
autē die ad opus impedituz cū cete-
ris rediens viditque antecedentibz al-
liis. se solū falcare posterius oportere.
Et propter hoc ab omnibz est veri-
sus. pacienter tū ferens risus omni-
um et cachinnos. ubi manū ad fal-
cem posuit. ante pendentē in sarcu-
lo graminis dragmam mire et inui-
se magnitudinis aureā. mox inuēit.
Curuatus ergo in genibus lachry-
mis dominūz. benedixit. Quo clamā-
te concurrunt. socy concurrunt et mi-

les pratorum dominus. Videt diuinū
miraculū scripturamque miles. Frat-
in numo voce patria legēs. hoc ut
interpretari potuim? continebat. Ma-
nus dei me opegit. et in domū me
redegit paup. qui nō infregit diē
sancto celebrē. Hāc dramā vxor
fere militis martha erga pauperē
emit. et multis postea in rei geste o-
stendit. **I**n hollādie partibus relique
beate Katherine virginis in hospi-
tali quodā celebres continent. **I**n
illas nūc hospitis ad diuersas
ecclesias cōferebāt. Et accidit vna
diez ut in via positi fluxū maris se-
cūdū solitū obuiū sibi venire viderent.
At quā diuertere nō poterant
a fluxu turbati sunt. vsque ad mortē
Tunc vnus confidētia plen? cū capi-
sa. ubi erat relique fecit circulū i are-
na et flexis genibus in orōne et la-
crimis intra circulū adiutorii. Ika-
therine inuocabat. Mira res. Veni-
ens flux? circulū circuit eleuauit se
mare et spumās intumuit. ita ut pa-
tulo desup celo ascēderet ad cubitoi
quoraginta. In circulo autē seō nec so-
la aque gutta deflaxit. Viri autē qui
itra erāt nouē nūero quū vnū videri
m? expectauerūt quisque maē recurreret
ad sinū suū nā sūm poetā moderni
tpis. Et venit et portat dira carib-
dis aq̄s. Et cū exētes per totā trā-
iauditū miraculū per trāsitu. iorda-
nis osonis laudibz vulgauerūt. Ita
da aut sūt hec anno circū incarna-
tione domini. M. cc. v. Testes geste
ei fuerunt et illi qui in nauigio po-
sitis in circulo succurrere voluerūt

hæc suffragia sanctorum quantum ad viuos. ¶ Ad mortuos vero sanctorum suffragia plurima referunt de quibus nonnulla que sunt vlla hesitatione cognouimus referemus. ¶ Ibi quodam canonicus cameracensis ecclesie qui se in religioso cantipra/censi cenobio ad ordinem transulit regularem. Hic cum beatum apostolum et euangelistam iohannem in vita feruentissime dilexisset post mortem illius cuiusdam canonici eius socio speciali in visione visum est apparitionem huiusmodi se videre. ¶ Accersit idem apostolus ad gloriosam virginem matrem christi rogans eam suppliciter et sic dicens. Ecce anima amici nostri torquetur in penis. veni as obsecro liberes eam. quia et si in vita perfecte non vixit tamen vitam suam pro magna parte correxit. ¶ Nec mora anuit virgo virgini et ad purgatorium descendentes animas liberatam adducunt. et secum testimonium perhibuit et scimus quia verum est testimonium eius. ¶ Hæc me ergo presentis temporis quod sub multis tribulationibus ducitur. sancti in corpore quasi in puluere latent et dormiunt. et melle pro cibo vtuntur quod estatis tempore congregantur. ¶ Tempus estatis est vita gratie in presenti in qua fidelis quique sanctis actibus meruerunt ut secundum apocalypsis opera eorum sequuntur eos et in medio tempore inter diem future resurrectionis et mortis. anime eorum eternis epulis perfuantur. Si vero nequaquam in presenti perfecte puri

gate sed purgande post hanc vitam ab hoc seculo decesserunt tunc viuorum possunt suffragiis adiuuari. Et hos dicere possumus cibos quibus anime fidelium exire a corpore auissime recreantur et hoc tamen si in vita bonis operibus meruerunt. ¶ Frustra enim cum diuite epulone guttam et cum fatuis virginibus oleum flagitant alienum qui non dederunt hic proprium et si non ad totalem liberationem sufficiens habuerunt. ¶ Quanto autem desiderio anhelant anime in purgatorio ut amicorum suffragiis adiuuentur manifesto miraculo quod in galliis accidit demonstra bo. ¶ Erat presbiter quidam admodum pauper et tenuis sed deuotus valde erga animas que in purgatorio torquebantur adeo ut omnibus diebus nullo excepto missas pro fidelibus defunctis celebraret. ¶ Accusatus ergo apud episcopum citatus est et confessus veritate simpliciter. ¶ Compellebatur ut mandato staret episcopi. iuraret et fideiussorem poneret pro emenda. Iurauit igitur presbiter sed angustia batur ubi fideiussorem acciperet quod pro ipso responderet. ¶ Nec mora oculi episcopi compellentis sunt aperti. et plures quam mille manus in aere quasi ad spem dedum per presbitero vidit extensas. ¶ Quo viso presul attonitus presbitero dixit sufficientes habes qui spem dunt pro te. ¶ Vade et de beneplacito christi et meo misse officium pro defunctis exerceas sic presbiter septem autem mois suffragiorum iuari aias in purgatorio libenter habeo presbiter ostendit ubi symon

pyramides circa sepulcrum paren-
tum suorum ⁊ fratrum legitur sta-
tuisse. Et possunt sumi hec septem
pyramidarum suffragia in vno ver-
su. *Fle. pete. ieiuna. vigila. da. red-
de. celebra. Fle.* hoc est ploza nō si-
cut ceteri qui spes nō habent. s. s. m.
ecclesiasticum in mortuum produc-
lacrimas id est in altum duc. ad de-
um scilicet Lacrimae enim temperāt
calorem ignis purgatorij. Si autē
lacrimas alias immoderatas pro
mortuo fleueris inanes sunt. ⁊ nul-
lum refrigeriū prestant. *Matris*
relacione didici quod narro. *M*aria
mea filiū primogenitū habuit in-
dole insigni et decore precipuum q̄
mortuo inconsolabiliter doluit nec
forte sine presagio futuri mali. *M*az
post illum alium habuit qui pōpa-
ritatis ille d. dilapidator fuit. *M*a-
ter ergo vt dictū est primogenitū
inconsolabiliter lamentante. appa-
ruerunt ei iuuenes in via quadam
vt visum est et cum ingenti gaudio
gradientes. *Cū*q; memor filij eum
inter illos non esse videret et flieret
ecce post alios filij suū lento gra-
du subsequentem agnouit. *Cui* ma-
ter euz graui clamore dixit. *Et* q̄
est fili q̄ solus et non euz alijs gra-
deris retardatus. *Cui* ille in toga
lateralī magnum aque pond⁹ ostē-
dens. *Ecce* inquit mat lacrimae q̄s
pro me inaniter effudisti quaz pō-
dere ab aliorum persecucione re-
tardor. *Ad* deum ergo lacrimas
commutabis et in presentia officij
corporis cristi euz elemosinis pau-

perum pro me corpiū. et deuotiū
effundas. et tūc liberabor ab in-
modo quo nunc grauor. *Nota*
tamen lector dispensacione diuina
vel ad consolacionem vel ad cor-
rectionez matris se dixisse mortuū
iuuenez inanibus lacrimis a comi-
tatu sodalij retardatū. quia me-
ritis quidem viuencium defuncto-
rum anime adiuuari possunt. s. pro-
sus de inmeritis impediri. *Beati*
dum defunctorum suffragium no-
tatur. vbi dicitur pete id est ora.
Unde in secundo libro machabe-
orum dicitur. *S*ancta ergo et salu-
bris est cogitacio orare pro defun-
ctis vt a peccatis soluantur. *Refe-
ram* ergo quidam vnde istud luci-
dius pateat sub exemplo. *O*ttone
impetatore mortuo quedam cog-
nata eius in monasterio virginum
perat q; zelo castimonie circa sub-
ditas mire seruebat. *O*bseruans
ergo die quadam fenestram locu-
torij summo mane quedam leniter
pulsantem audiuit. qua aperta ac-
ce imperator apparens. matertere
dixit. *D*efunctus ego sū. et in pur-
gatorio penis excrucior. *D*irigas
ergo nuncios ad diuersa et deuo-
ta cenobia ⁊ decies mille psalteria
p me legi facias. *I*ta vt ad singu-
los psalmos accipiat decies iduū
disciplia ⁊ ad vnūq; q; dñi aduat
salutacō āgelica. *Aue* maria ⁊ ora-
cio dominica pater n̄r. psalm⁹ dñi
de profundis quādo accipit disci-
plina dicatur. *T*alibus remedijs
post mortem viuēs merui liberari

Et nota q̄ idēz otto benignissim⁹
 impator p̄cedēti anno mortē suaz
 infinitā annonā tpe caristie diuers⁹
 mōsterns pauperib⁹ diuiserat lar-
 ga manu. **D**ec moza. missis nūchs
 vt p̄cepit martertere negociū ei⁹
 ab omnibus summa cum deuocōe
 susceptum est et perfectū. **A**pparēs
 ergo dicte martertere ad eundē lo-
 cuz fenestre quez diximus in auro
 ra tanta claritate circūdat⁹ ē. vt
 nullo mō cerneret eum s̄ audiuit.
Gracias reddo tibi et pro me mi-
 sericordissimo dño gr̄as age quia
 iam a penis ereptus suz et ad glo-
 riam trāseo sempiternaz. **D**ec mirē-
 ris lētor quia ab illis audiui q̄ in-
 terfuerunt diutio languori eius et
 morti q̄ omni die sacerdotib⁹ xp̄i
 suum tradidit corpus flagellādū
 et eius otricio tāta fuit vt ille cui⁹
 superius fecim⁹ mētionem vere dig-
 n⁹ conrad⁹ hyldeſcmenſ episcop⁹
 testaret⁹ vir se posse credē q̄ otto i-
 perator post tantam otricionis pe-
 nitenciam vel ad horam post mor-
 tem purgatoriū sustineret. **T**erci-
 um defūctoz suffragiū est ieiuniū
Unde dauid ieiunauit vsqz ad sol-
 occasuz mortuo abner. et tu similē
 sup mortuum tuūz quousqz feruorē
 vindicte dei qui sol iusticie dici-
 tur senseris mitigatū. **I**n villa p̄pe-
 louaniūz opido brabacie iuuenis
 quidaz dissolutus et leuis languo-
 re decubuit. **R**ogatu ergo matris
 lambertus p̄sbyter leprosozū vir
 pius ⁊ deuot⁹ ⁊ zelator maximus
 animarūz venit ad iuuenem et eūz

ad confessionēz peccatorūz et peni-
 tenciāz sedulus inuitauit quo mor-
 in multa valde contricioe cōfesso
 ⁊ non multo post mortuo mater p̄
 eo continuauit in interpolate ieu-
 nia ⁊ vsqz ad q̄nqz annos quasi ir-
 remediabilib⁹ lacrimis protelauit.
Ergo vt ipsum tempus explet⁹ ē
 die quodaz dominico dictus lam-
 bertus mortuus est et sepultus. **S**e-
 quenti autem quinta feria p̄cedēti
 iuuenis manifeste apparuit m̄ri sue
 dicens. **E**cce nunc mater carissima
 adiutorio tuo ad requiem transeo
 de grauissimis penis quas pertuli
 pro peccatis ⁊ meūz dominus lā-
 bertus p̄sbyter qui me ad cōfessi-
 onem et cognicionem meozūz sau-
 bziter prouocauit pro quo et alijs
 multis quos ad penitenciam salu-
 tis adduxit multa mercede cumu-
 labitur premiorum. **M**ide ergo le-
 ctōz quante mercedis sit docere in-
 scios viam salutis ostendere et ad
 confessionem et penitenciam trabe-
 re peccatores. **D**ec hoc quoqz sine
 grandi mercede negauerim. viuen-
 tes cōpati mortuis et eos quomō-
 cumqz in oracionibus vel ieiunijs
 adiuuare. **Q**uartum suffragium
 defūctorum est vigilia vel labor
 alius in afflictione corporis tui. **U**nde in libro regūz secundo dici-
 tur q̄ respha filia haya concubina
 saul ab inicio mensis strauit sibi ci-
 licium super terraz et non permisit
 aues et bestias lacerare corpa sus-
 pensorum donec stillaret aqua de
 celo super interfectos. **Q**uid per

per suspensos nisi excruciate in purgatorio anime designatur. has res pharisaeus fidelis amicus iuuare debet. vigilis vel labore ab initio mensis hoc est defectus vite in morientibus secundum quod in ecclesiastico dicitur. Super mortuum plora defecit enix lux eius. **H**as aues et bestias id est tortores demones lacerare non sinas. dominum suppliciter exorando nec a labore cesses donec stillat aqua de celo super interfectos. pietate diuina eas confidas et consideras liberatas. **H**uius suffragii exemplum in vita venerabilis necnon et mirabilis cristine descripsimus. **L**odouicus comes losensis nobilissimus inter theuthonios erat vir sagax ingenio et in armis exercitatus ac strenuus. hic virginem christi cristinam miro compledebatur affectu. **Q**ui cum in extremis ageret vitam christinam ad se vocari fecit et in colloquio secum sedentibus omnibus remanere. **N**ec mora. comes virtute qua potuit erexit se et supplex ante pedes christine toto corpore factus enim omnia peccata sua cum maxime lachrymis recitauit et hoc non pro indulgentia quam dare potuit. sed ut magis ad orandum pro se tali periculo moueretur hoc fecit. mortuus ergo comes eidem christine manifeste apparuit et se traditum acerbissimis in purgatorio tormentis ostendit. **C**ui pia mulier non modice turbata respondit. **A**ge nunc et vade hinc. et secundum diuinam misericordiam penas pro peccatis exolve. **E**go vero

in meo pectore eradura supplicia dimidiam purgatorii tui partem excipio. **H**is itaque gestis videres christinam multo tempore certis horis secundum quod anima comitis alenis doloribus torquebatur. flammis vaporibus. interdum vero frigoribus algoribus cruciari. **L**oca vero in quibus comes peccare vel insanis falsis gaudere solebat lachrymis irremediabilibus irrigabat. **L**ongo post tempore ante mortem suam et idem comes apparuit et gratias agens ei ea contemplante ad superna transiuit. **Q**uintum pro animabus suffragium est dare elemosinam. **U**nde in libro secundo machabeorum dicitur. quod vir fortissimus iudas collatione facta viginti milia dracmas misit ierosolimam offerri ea ibi pro peccatis mortuorum. **N**ec mirum cum in ecclesiastico dicitur. **E**cce aqua exstinguit ignem ita elemosina exstinguit peccatum. **E**t in danieli dicitur. **P**eccata tua elemosinis redime. **S**uper hoc suffragiorum articulo in gestis sancti et magni regis karoli legimus quod subiungo. **E**idem regi miles quidam in armis strenuus seruiert annis multis. **P**er ad extrema perductus ad se consobrinum suum clientem quem solum habebat supstitem. euocauit dicens. **I**n comitatu regis annis iam praestiti sexaginta nihil in mundo praeter possessionem nisi quod ad militiam pertinebat. **E**t ecce solum equum optimum habeo et ex hoc statuo testamentum. **M**e ergo mortuo vendes equum et pecuniam pro anima mea totaliter erogabis. **P**ollicitus

est cliens vt ei precepit auunculus.
Mortuo ergo milite satellites vidit
equū validū et audacē et eū nec vē
didit nec pecuniā pro eo soluit h̄ eū
retinuit. statutū auūculi pūpēdēs
Circa dimidiū 30 āni trāsactū spa
ciū anima defūcti apparuit satelliti
manifeste dicens. **N**on curasti facē
qđ pro anima mea statueram libe/
randa et ideo medio tpe quo p ele/
mosinas liberari debuerā pass' sū
graues penas **E**z ecce nūc iudiciū
dedit operuz pōderator omnipo/
tens. et omnes eius assessores āge/
li esse iustū decernūt vt anima mea
ad requiem transeat. et anima tua
penas recipiat quas actur' adhuc
fuerā in tormentis **H**is dictis repē
te disparuit et mox satellites grauissi/
mā infirmitatē incurrēs q̄ gesta e/
rant confess' est sacerdoti et multo
post mortu' penas q̄s merebat' ex/
soluit **V**idi ergo lector quāti pec/
cati sit et delicti amicorū aut pntū
tardare vel negligere testamēta q̄/
bus si effectus haberēt accelerarēt
ad gloriā. aut si nō habeant a glia
differant. **S**extum remediū de
functorū est reddere si quid iniuste
rapuerint. **T**este enī veridico au/
gustino non dimittitur peccatū ni
si prius restituatur ablatum **E**t il/
lud terribilissimum quod dicitur in
scripturis. **N**e q̄ predaris. nōne et
ipse pōdaberis **H**uius regi exempla
plurima quorū vnuz familiarissime
nouī. **N**arrāte enim fratre ordi/
nis pōicatoruz his verbis audiui.
Patre ait meo cōtra cōmilitonē suū

virum diuitem et potentem inimici/
tias exercente fabzū habuit in vi/
cino qui equos suos et eorū qui se/
cū erant multo tēpore sufferrabat
Post hec faber cecidit in languorē
et expensas per obliuionē vel in cu/
riam nullus fabro soluit. **M**ortuus
est autem post annos fere triginta
pater meus et apparuit manifeste p
diē cuidā fidelissimobuo suo gerēs
in maibus flāmātia ferramēta eq/
rū dicens. **D**icas vxori. mee vt sol/
uat tali homini tale debitū quo sic
veroz **P**ost hoc nō mlti dies efflu/
xerant et ecce seru' ille cū amarissi/
mis lachrymis venit ad me. et qđ
vidisset exposuit **C**ollachrymatus
seruo ambo ad matrē ingredimur
Audit illa quid actū sit. addit et la/
chrymas. **A**ccessit ad fabzū diuitia/
tabe ppe si sumptū. q̄rit si pat' me'
ei in aliq̄ moriēs tenebat'. **E**t tunc
ille cū lacrimis suspirās dixit **P**eu/
lmia dñā. imo etiā fere in jyna mar/
tha h̄ affcūs lōgo tedio i monēdo
postmodū isidi i magnū lāguorē
et sic filui vsqz mō. **N**ec mora. mat'
soluit paupi integz debitū. et mox
solutio isto cū. alijs mltis debitis vt
in illa secrete narrauit ei pat' me' in
hūc modū apparuit **V**idebat' ei vt
dere illū. in balneo a sūmo capitis
vsqz ad ima pedū q̄i recte lōga tōli/
ter inuolutū. **C**ui ille dixit. apphēde
funē et soluas me. mox illa iniciū fu/
nis accipiēs paulatī ligatū exoluit
et statī illi solucōe gratulās et grās
agēs **S**ic inq̄t p' fuerā obligat' in
pena q̄ adusqz soluēs quo tenebar

Septimum et vltimum remedium
defunctorum est celebratio missarum
Oblatio eni corporis christi absol
uit a debito culpe et pene. vñ in egi
pto post dimissionem et esum agni
populus israeliticus liberabatur et
sanguis agni paschalis in suplimi
naribus ponebatur contra angelum vasa
tozem. et serpens eneus in palo ere
ctus est contra morsus serpentum. Et
psalmista. Parasti in conspectu meo
mensam aduersus eos qui tribulant
me. Beatus papa gregorius in dia
logo scripsit quendam fuisse a pur
gatorio liberatum per quo. xxx. diebus
sacrum corpus christi oblatum est in altari
Sed et frater quidam ordinis predi
catorum qui terras et maria multa
peregrinando pagrauit. Narravit
michi quod dux diues et potens valde
supuacuis expensis deditus erat to
tus et glorie seculari. quod ad correcti
onis viam sedula predicatione eu
iusdam ouerfus conuocatis omni
bus suis dixit. Ut vere video. In vi
ta quas actus duxi michi salus non
est et vitam inutiliter et damnabili
ter iam expendi. Volo igitur expen
sis parcere minuere familiarum vi ab
lata restituere et elemosinis recomen
dere peccata que feci. Et factum est sic
Hoc ut viderunt sui detrahere ce
perunt domino suo. Nec propter
hoc dux sapiens destitit ab inceptis.
qui prius reitutis iniurijs lar
ga manu cepit erogare pauperibus
instituere capellanas maxime ad
celebrandas missas in subsidium a
nimarum que in purgatorio torquen

bantur. Quod cum sedulo ageret. vi
dit dyabolus et inuidit. et nobiles
illius contra eum crudeliter instigauit
qui pariter coniurantes regem quem
dam contra eorum inimicicias exercere
rem sed imparem viribus adierunt.
dixeruntque regi. diu iam contra do
minum nostrum ducem grauem a
nimam habuistis licet vobis ad pla
citum non successerit. Nunc igitur
iuvenire tempus poteris oportunitatem
ut te vindices ad optatum. Dux ei
solum clericorum consilijs deditus
segniter suos expendit et improbe
et nulli suorum nobilium impendit
beneficium et honorem. pro quo fa
cile vobis erit ut per nos. contra e
um in subsidium vestrum totus ter
re istius populus deuoluatur. Nec
moza ut audiuit rex letus efficitur
Et habito consilio nuncios trans
mittit ad ducem. occasiones cal
uas ingeminans. quomodo eum
sepius per iniurias oppressisset. nunc
vere si illi velle reddere talionem
si se redderet et sua et in hoc illi co
stitueret certum diem. Hec ut au
diuit dux mandauit nobiles et pro
ceres terre sue. Et quid rex sibi ma
dauerit insinuat. Et illi quasi vno
ore respondentes dixerunt. Adhuc nos
ut seruos et fatuos reputasti solis
mundi seductozibus clericis adhe
sisti. nunc te iuuent illi et consulant
in aduersum. Tibi autem nec succurrere vo
lumus. hec ut vidit et audiuit dux ve
hementer expaui. Et mox se offerens
ad castrum munitissimum solius dei
auxilium implozauit. Medio autem

tempore conditi diei p̄spectante
duce per p̄pugnacula cum q̄busdā
vidit ingentem exercitū albatōzū
in equis albis clipeis cruce rubea
cōsignatis eminus venientem. Et
mor stupens dixit suis. **Nūq̄t** vide
tis illa q̄ video. Et illi. nihil inq̄unt
Et mor ōnes cuz duce supplices p̄
ces dātes ad dñm viderunt innu
merabiles exercitus albatōz. Tūc
dux cuz quibusdā suis exiēs cur
uauit genua. Cui obui⁹ vn⁹ ex mul
tis militibus eleuauit eum dicens.
Ne verearis fidelissime p̄ncipum
venturi regis aduentū. **Assunt** illi
diuino iussu pati te iuuat quos ele
molinis et missarum suffragiis de
purgatorio liberaſti Medio autez
tempore cōdicti diei liberabunt et
aliq̄ qui nobiscum in tuoz adiutorz
ium sunt vēturi. Et hoc dicto ōnis
illa turba alboz disparuit. dux ve
ro reuersus in castrū cū suis ōnib⁹
benedixit dñm. Ad diem ergo tpe
p̄cedente rex cum infinita multitu
dine suoz vel altoruz nobiliuz qui
contra duce dñm suuz totū terre
populum adduxerant quasi de vic
toria certus aduenit et in planiciē
p̄pe castrū cuz mira multitudine se
diffudit. **Venit** et illi obui⁹ dux i
mirū alacri vultu et animo incon
cussus. **Statiq̄z** vbi castrū cū pau
cis exiuit. illi tāta et tam innumera
bilis multitudo celestis exercit⁹ est
cōiuncta. vt ex aduerso castrorū ce
lestiū. multitudo regis q̄i t̄ba mo
dica videref. **Qd** vidit rex et om
nes qui secum erāt. validissimo pa

uore percussi sūt. et aduertētes mag
nalia dei p̄dictis armis obuiss ma
nib⁹ in terrā p̄strati sūt et ad volū
tatē ducis cū ip̄a vita et reb⁹ tota
lic se dederūt. **Nec** mora dux dñā
misericordiā in se recognoscēs cuz
ōnib⁹ misericordiā fecit. et firmis
iudiciis ordinatis obſides pa
cis accepit. **Et** vbi pax inter ducem
et regē oimoda cōſeuit. cōgregacio
celestis exercitus disparuit repēte.
Ihic deniq̄ factū ē vt reb⁹ in sūma
trāquillitate pactis grās deo exer
cit⁹ p̄soluerēt et glorificarēt in suis
uirabilib⁹ dñz maiestatis et sic q̄q̄
cū gaudio ad p̄pria remearūt. Et
nos veridica valde flacōne didici
m⁹ q̄ndā defūctū s̄bito ad purga
torizū trāseūtē. cuiusdā s̄ctissimi vi
ri p̄cib⁹ reuocatū ad vitā. **Ihic** tale
q̄d visuz et audituz in purgatorio
referbat. **Nā** cuiusdā quē p̄ in vi
ta cōgnouerat grauissie torq̄bat.
In medijs ergo ignib⁹ s̄bito exali
tabūda clamauit. eya misericordis
sie de⁹ nec in finē oblit⁹ es mei. **Cui**
aia cōfors in pena. **Inde** inq̄t tibi
miserria in taz horrēdis supplicijs
exultacō. Et illa merito inq̄t exulta
būda cōpudio q̄a m̄ scire a dño da
tū ē in hoc istāti puez natū. q̄ lon
go p⁹ futur⁹ ē p̄stet in cui⁹ missa p̄
ma quam celebrabit ab hīs penis
ad redēz euolabo. **Et** et p̄fēz meū
vt me adhuc puez ad līaz studiū
et vitā celibē p̄uocarz sepi⁹ m̄ cuz
lacrimis et deuocōe referētē audi
ui. **Cū** mare inq̄t trāsissez trā s̄ctā
ierosolimā visitare. veni in mōtē q̄

nigrū vocant vbi sparsim multi vi
ri sancti eremite domino seruiebant
Uni igitur eorū peccata cōfessus
respōsū accepi me de facili culpas
meas p penitēciā nō posse diluere
Sz si filium habere et hūc ad fr̄as
ponere fiētq; sacerdos ydone? xpo
potissime p hūc posse me iuuari hu
ius occasione cōsiliū in scolam dūd?
sum et par? et spero dīna suffragā
te grācia tā p me et si min? ydone/
uz q; p alios q; publice in sermoi
b? vñ secrete in cōsilio ad orādūz p
illo inducere efficaciter potui adiu
tus sit multis modis. Mihi q; xps
testis sit q; si quādo p eo celebrat
distulisset alias impedit? ipse m ap
parebat in somnis et maib? ostens
plagis plurib? vulneratis me vtiq;
qre patrē filius non iuare sincerē
arguebat. **E**z in austrie pibus
sicut p abbatissaz quādam piāz re
ligiosaz audiui quādam sanctissime vi
te cisterciē ordinis mōch? fuit qui
in missa celebrata p mortuis an
te picipacōez corpis xpi cū dicerz
agnus dei qui tollis peccata mun
di dona eis redēm audiuit voces
a remotis clamantium. **F**estinate
festinate pacem recipere quia iam
missa propinquat ad finē. qui mox
vt stabat corp? cristi tenens in ma
nibus sit raptus in spiritu et vidit
innumerabilium animarum multi
tudinē festinantem ad pacem et
alijs recedētibus alijs clamantib?
percepta pace. festinate festinate qā
iā missa propinquat ad finem. **S**ic
monachus stetit a prima fere ho

ra dici vsq; ad horam nonam pre
stulātibus alijs et mirantibus qd
stans haberz immobilis. **T**andez
ergo reuersus ad se finit missam
et precipiente abbate cūctis quid
vidisset exposuit et post paucos di
es ipsemet monachus vitaz finit
ih̄is lector auditis quis saluo ta
men meliori iudicio dubitatē potue
rit vt spiritu sancto cōmodius or
dinante in ecclesia dei antiquitus
est constitutum vt in missa pro fide
libus mortuis nec pax precetur vi
uentibus neq; datur sed requiescāt
in pace. **C**ompendiose quibus po
tui rationibus septē defūctorū
suffragiis euolutis. generaliter de
statu triplici animarum que ex hoc
seculo transeunt visione mirabilē
et indubitabilem referemus. **C**ū
in brabantie partibus gallice pre
dicarem et vt vna dierū dicta mis
sa in centumaulas socium itineris
prestolarer. venit ad me homuncō
rusticanus et pauper habitu et for
ma despectus deuotissime petens
vt eum audirem. **A**nnui conseruit et
dixit mihi. **A**nnus iam fere elapsus
est cum ecce in domo mea in nocte
vigiliarum sancte latherine super
stramina iacens audiui campanaz
vt mihi videbatur istius ecclesie re
sonantez. **S**urgens ergo vt perge
rem ad ecclesiam vxor mea que in
lecto alio quiescebat clamauit ad
me. **Q**uo vadis inquit. **E**t ego. ad
matutinas vado quia pulsatum ē
Et illa. **S**piritus inquit nequā agi
tat te quia in pmo somno adhuc ē

Nihil autem curans quid illa diceret usque ad atrium ecclesie properauit. Et ecce occurrit illi sacerdos qui dam ignotus vestibus sacris indutus stola per modum crucis in pedore redimitur. qui dixit mihi. **A**ppone cor ad ea que tibi monstrauero. Et mox super atrium edito signo crucis surrexit populus tantus ut eum vix spatium quinque iugerum capere potuisset. Et erat populus ille super hoc quod dici potest aut credi miseria miserandus nudus penitus et per omnia seuis plagis et cruentatis vulneribus laceratus. Nec mora. sacerdos ille iterato edito signo crucis disparuit populus et alius multo minor numero et horrore surrexit habitu quidem pauper et colore pallidus videbatur quasi multa macie et tabe confectus dissimiles tamen persone secundum maius et minus. Iterato post hec sacerdos signo crucis edito populus repetere discessit. et surrexit populus prius numero quem soli atrium spacium continere potuisset longe dissimilis claritate et gloria omnibus hominibus mundi quos unquam vidit. Erant autem vestimenta eorum sicut nix a sole irradiata et facies omni splendoris iocundiores. Et dixit illi sacerdos. discreuisti trium populorum dissimilitudines quas vidisti. Prima illa miserrima gens sine ulla contritione discedens a seculo eternaliter damnata est. Secundo apparentes cum contritione sed non perfecta penitentia mortui sunt et illi quidem adhuc penis grauissimis detinentur sed tan-

dem purgati peruenient ad quietem. Tercia autem gens populus electus est. qui perfecta penitentia cum domino gloriatur. Hoc dicto cum ipso populo sacerdos disparuit et mox ad matutinarum officium campana pulsatur. Ego autem auditis matutinis et missa de die regressus sum domum et tribus mensibus elagui post istam terribilem visionem. Peracta igitur narratione diligenter pertractatus sum quisnam esset homuncio talis et inueni eum conuersationis huiusmodi circa octo iugera terre arabilis habebat cum domo ex quibus sibi et suis victum necessarium sed tenuissimum elaborans partes etiam pauperibus erogabat. ter in ebdomada ieiunabat sine lineis sine calceis indiscretis temporibus incedebat pernoctabat frequenter in precibus nunquam super lectum aut culcitram recumbebat. Quid plura. Talis erit homo qui mihi fidem in omnibus de his que digne narrauerat faciebat maxime cum in verbis eius et facie diuinam videre gratiam relucere.

Ad felicitate et gaudio sanctorum angelorum. Capi. liij.

Estate prodeunt quia longo hiemis tedio satigate extensis membris et alis et excussis exuuiis multiplici exultatione in auras liberas spaciantur. Ipsi manifestissime post finem mundi resurrectionis gloria denotatur. Et istas ei qua apes prodeunt tempus ultime resurrectionis insinuat quo ille bonorum anime post diutine pestolatio

nis tedia corporibus suis vniri de-
siderant. **T**unc scōm pphetaz per
euigilacionē sonit⁹ clāgoris et tur-
be exuueijs carnis excussis de pul-
uere mēbra singula in locis debitis
et moribus proprijs redient ad cō-
pagem alasq; contemplacionis su-
per latitudine celi non in enigma-
te sicut nunc. sed per ipsam speciem
acutissime dilatabunt. **Q**uod ysay-
as propheta in magna cordis ex-
ultatione declarat dicens. **T**unc
videbis inquit et afflues et mirabi-
tur et dilatabitur cor tuuz. **I**n quo
vero statu beatitudinis bono pcaro
resurget. propheta iob et caute ni-
mum et plane describit. **S**cio inq̃t
q̃ redēptor meus viuit et in nouissi-
mo die de terra surrecturus suz et
in carne mea videbo deuz saluato-
rem meum. quem visurus sum ego
ipse et oculi mei conspecturi sunt et
non alius. reposita est hec spes me-
a in sinu meo. **Q**uid est autē q̃
in textu multiplex exultacō dicitur
nisi quia sanctis i illa celesti patria
diuersorum erit occasio gaudioz.
Fideli enim seruo teste cristo in fi-
ne dicetur. **I**ntra in gaudium dol-
mini tui. **Q**uid est autē intrare gau-
dium. nisi sicut piscem aquaz super
se et infra et ante et retro a dextris
et a sinistris occasionem gaudij et
exultacionis habere. **G**audiū ego
sci intrans in eo q̃ vident ista sex.
nota. versus. **P**rimo supra de-
um. subius contraria victa. **A**n-
te sacros cetus. retro pericula lu-
rus. **S**antos in dextra. dam-

nos parte sinistra. **I**gitur pri-
mo supra deum sancti vident et de
hoc speciale gaudium habebunt.
quia videbunt eum tamq̃ solū do-
minum supra se ad distinctionem et
euationem malorum dominorum
quos olim in terra perpeffi sunt.
Quod ysayas propheta gratula-
bundus ostendit. **I**n illa inquit
die eternitatis intellige incuruabitur
omnis altitudo virozum et ex-
altabitur dominus solus. **E**t inde
augmentum gaudij secundum the-
ronimum. **M**onte cuius pedes inq̃t
horrendi reges nudato letare pal-
pitabunt. **E**t notandum valde
est q̃ beatissimuz et felicissimum est
videre cristum in patria. sitam dul-
ce petro fuit euz videre in terra vt
tria optatz hic fieri tabernacula v-
bi nichil habetur nisi miseria. **V**erū
tamen dulce et bonum fuit faciem
illius videre que resplenduit sicut
sol adhuc in carne passibilem. sed
dulcissimum et optimum erit vider-
e illum super celum clarissimum
per diuinitatis gloriā immorta-
lem. **H**ec enim est vita eterna vt
cognoscant te solum deum et quē
missi ihesum cristuz sicut ipse dicit.
Audiui super hoc q̃d oā dignissi-
mūz relacōe ab ore beate memo-
rie berthie nobilissie muliers abba-
tisse mōsterij cisterciē. q̃d iuxta in-
sulā in flāoria rēlimatoziū nūcupat.
Hec euz adhuc eēt in aq̃ria moial
cōtigat vt sādissiaz quādā ex soci-
ab⁹ p negocio q̃rēt in stēplacōz
diuini vult⁹ raptus in āgnlo ecclie

solitaziam inuenit. Que ubi a facie illius velū incircumspecte dimouit vultus eius omni flamma radiantius coruscavit. Cuius fulgore subito contuentis temeritas repersa fere exanis cecidit insipia. Quid miri. legimus qd facies moysi splendida scā sit ex illa enigmatica colloquutione diuina et ideo timentes filij israel in tabernacula diffugerunt. **S**ed et illius memorabilis ade cuius supra fecimus mentionē post qd in visione christi venerat insiar lucidissimi speculi eius oculi micuerunt. Secunda occasio gaudij erit vidē subitus contraria vidā. hoc est demones. qui nos olim in diuersis temptationibus afflixerunt. et hoc fuit signatum in libro iosue ubi quinque reges amorreorum qui affligerant populum dei comprehensi sunt et vinctis manibus et pedibus ab omni populo viliter conculcati. Et hoc signum est atq; figura qd aduersarij nostri demones nullas post illud extreme examinis iudicium potestatem temptandi habebunt in sanctos. Et vide quāta ista occasio gaudij futura sit. **L**egim⁹. in vitaspataz qd quidam stimulatus in feminam tantum sensit interius libidinis incentuum vt digitis manuum cōsumptis ad ignem exterius lesionē nō sentiret. Quid miri. fordidior ignis impexit ad fortē et inualuit. cui aqua materialis ignis luxurie triumphat. **V**idi fratrem ordinis predicatorum qui de fratre adhuc viuentē vt credo narravit qd diu incentiuo

libidinis impugnatus cum vincisse pene videret dyabolo transuersa/ li veretrum sibi succidit et tisticulos et mortem cum maximo discrimine vix euasit. **N**ec hoc recito factum approbans. sed demonum violentiam nō ultum mirans. **T**ercia occasio gaudij erit videre ante se sacros cetus hoc est angelos qui in mensa christi ante conspectum eius in singulis officijs deuotissime ministrabunt. Et in signum huius regina saba in libro regum tercio dixisse legitur salomoni. **B**eati serui tui et hi qui assistunt coram te omni tempore. **G**audēbimus tunc letissimis visionibus angelorum qui uiuentibus nobis in omni processu virtutis magnifice congaudebant. Et nos itaque multiplicibus adiutorijs circumstantes contra demones et diuersa pericula tuebantur nosque frequentius circumseptos sua presentia solabātur. Et vt hoc exemplo pateat euidenti quid inde verissima relatione didicimus referamus. **E**lizabeth de gramont apud niuellam in brabantie virgo deuotissima fuit. **H**ec cū sororia deuota et bona quem uiuentē adhuc et magistrā nunc duarum milium beghinarum prodece noluit de niuella in lalons ad duo fere miliaria pperabant. et contigit eis in via qd deuia sunt secute. **P**arefacte ergo ppter filia primā flere ceperūt quibus flentibus vehementer subito iuuenis apparuit coram eis.

Erat autem iuuenis vt mihi vna ea
rūdem narrauit crine crispo et cro/
ceo alba indutus tunica et albo pa
riter collobio supducto. salutatis at
illis. ab eis q̄ pgerēt inq̄siuit. Respō
dentibus eis. in talons ire vellemus
si viam scīr̄z inquirunt. ¶ Scio inq̄t
me sequimini Illo igitur cūz silencio
precedente sequuntur et ille. Nec fu
it aliqua earum que aliquid loq̄ po
terat pre nimio gaudio vel stupore
At vbi pperantes viderūt villā sub
ito in itū oculi ductōr̄z iuuenēz per
viderēt. Que mox prostrate in terrā
amare ceperunt flere q̄ ductori tan
to nihil ampli⁹ sūt locute. Ad cor at
post lacrimas redeūtes deum mag
nifice collaudauerūt et sepius dulce
factum ad memoriā reducētes ex
inde spūali vita tali solacio pfecerūt
¶ Consimile ppe duobus fratribus
ordinis predicatorū vt per fratrem
heinricum de colonia predicacōe ele
gantissimum inter fratres indubita
bili relacōe didicimus. Contigit in
partes galliaz illo ordine nouit in
choato gradientibus duobz fratri
bus predicatoribus ieiuniorum tpe
ante pascha cum iam instaret temp⁹
prandij hora nona et secū quererēt
quis fideliū eos ad refectiōem reci
peret in terra rara hominib⁹ et igno
ta. subito affuit iuxta eos vir elegā
tis forme et habit⁹ peregrini dicens.
Quid ¶ fertis inter vos fratres mei
Illis aut̄ verecūdatibus dicere q̄d
dixisset ait eis. Modice fidei de hoc
inter vos dubij querebatis q̄s vos
ad refectiōē recipet in terra hōib⁹

rara et ignota xpo credite veritati
qui non hesitātibus et in se cōfiden
tib⁹ p̄promisit dicens. p̄mū q̄rite ignū
dei et hec oīa adficiēt vob̄ Credidi
stis in hos xpo vt tpalia ista p̄ illo
dimitteretis et paup̄tate regnūz se
culi querere. et nunc de xpo diffidi
tis vt vos sine refectiōe dimittat
et non q̄si filios pascat. Et hoc vob̄
signū. transibitis campūz istūz et in
valle quodā villam paruulā iuenie
tis illic intretis ecclesiā iuitabit vos
presbī affectu magno supueniet mi
les q̄ vos violēter auferz sacerdoti
Et cum vos deducz persona loci q̄
alter patron⁹ dicat maximis precib⁹
optinebit vos a milite et ambos in
ustratores vestros militem scilicet et
presbītez vobiscum largissimis fer
culis repabit. Confide ergo in deū
et fratres ordinis vestri exēplo isto
cōfidere faciatis. Nec vt dixit repē
te disparuit Illi aut̄ per ordinem vt
eis predixerat omia reppererūt et re
uertentes parisiis dicto fratri hein
rico de colonia et fratrib⁹ q̄busq̄z
alijs que sibi cōtigerāt f̄tulērūt ¶ Et
notandum q̄ non solūz crist⁹ s̄ nob̄
in mēsa eius āgeli ministrabāt. An
de ipse cristus suos confortās dixit
Ecce ego dispono vob̄ sicut dispo
suit mihi pater meus regnūz vt eda
tis et bibatis sup̄a mensaz meaz in
regno meo. ¶ Quarta occasio gau
dij erit videre et retro picula luxus
que super sanctis dum ad huc viuē
rent in timore fuerunt. An̄oc beatus
sim⁹ augustin⁹ in libro. xix. de ciuita
te dei dixit. Quādiu vicij spugna

mus plena pars nō est quia illa que
resistunt p̄culoso debellātur p̄elio
et illa que victa sunt nō dum securo
triumphatur ocio sed adhuc solici-
to p̄ nūtur imperio. **I**n illa ergo re-
surrectionis glōria dicere confiden-
ter poterimus. laqueus contritus est
et nos liberati sumus. **E**t ysayas.
In illa inquit die precipitabit domi-
nus mortē in sempiternū. **Q**uin-
ta occasio gaudij est videre s̄ctos
in dextera quibus dicet venite vos
benedicti patris mei. **M**agnus enī
erit gaudium habere societate cum
matre christi patriarchis et aposto-
lis quoz sola etiā hinc audita me-
moria cor exultatione iam repletur
Si ergo hic dici potest. **E**cce q̄ bo-
nus. i. vbi tñ boni p̄mixti sunt pessi-
mis. quid erit ibi vbi nullus deerit
bon⁹ nullus p̄mixtus malus **Q**uid
autem sup hoc cuiusdam nobilissimo
gētili tpe nostro dominus omnipo-
tens ostendere dignatus est refera-
mus. **C**ū anno ab incarnatōe dñi
M.cc.lx. deuotissim⁹ rex frācoz bea-
tus ludouicus cum fratribus suis
roberto comite attrebacensiu. et al-
fonso comite p̄itauiensium et Ra-
rolo comite andegaueniu in sancte
terre subsidium transfretaret et da-
miatā ciuitate. n̄ egipti nobilissimā
obtineret audiuit q̄ rex tartarozū
matrem christianam haberet et licz
ñlius gentilis esset cristiane tamē si
dei diligeret sedatores. **P**ater enī
eius regem indie christianū occide-
rat et filiā eius duxerat vxorē **S**pe-
rans ergo pius rex francie q̄ regē

tartaroz tam matris aut aui gra-
tia mouere posset ad cristiane fidei
pietate. misit ad illum duos fratres
minores p̄ quos misit eidem capel-
lam ex bisso instar tentozij et omnia
vtenilia illius aurea quibus altari
necessaria inferrentur cū alijs ence-
nīs preciosis. qui multas terras et
maria pagrantes venerunt ad illū
et ab illo solenniter sunt recepti. **F**u-
erunt autem apud illum multo tem-
pore sed in conuersione regis nihil
penitus profecerunt. **V**iderūt autē
ibidem in exercitu virum nobilez re-
gis scilicet consobrinum de quo ta-
lia ferebātur. **C**um idem nobilis
adhuc gentilis febre acutissima la-
boraet et matēia ad cerebrū ascēde-
te in furiam raptus et dormientib⁹
omnibus qui circa illum erant ausu-
git nudus et tribus diebus et trib⁹
noctibus p̄ eremū vastissimam ab-
errauit **T**ercia igitur nocte digesta
materia ceticauit et ad se rediit cō-
pos mentis qui in tenebris horres
solitudinem quid faceret quo se ver-
teret nesciebat. **E**cce q̄ post instās
modicūz discussis tenebris vidit in
montis cacumine ingens lumē. **R**e-
ptās ergo manibus et pedib⁹ ascē-
dit in montem et ecce sup omnez so-
lis fulgozem regem ammirabile vi-
dit in throno aureo resedentē et ad
eius dexteram reginam incompa-
rabili decore fulgentem. **V**idet mi-
rtim seniores et iuuenes in thronis
aureis assidentes ministros ex om-
ni parte vultibus fideis rutilātes
Hec vt vidit gentilis sup id qd cre-

di potest obstupuit. **N**ec mora. vn⁹
 ministroz a rege missus cū vestib⁹
 nudū induit et ad regez duxit. **C**ui
 rex. **N**ihil ait in rebus humanis si-
 mile quid vidisti. **E**t ille. nihil inquit
 dñe. **E**t rex ad eum. **E**go sū inquit
 xpianoꝝ de⁹ rex et dñs sempitern⁹
Tu autē redibis ad populū tuū et
 pquirens inuenies ingente vngari-
 ca q̄ immixta est gēti tue duos p̄sbi-
 teros xpianos talis habitus et tal-
 forme a quibus erudieris ad noz-
 mam fidei christiane. **N**ec vt audi-
 uit gentilis reuuit bonoz societate
 frustrari. **E**t mox ad eū rex. **I**mpo-
 sibile est inquit talē te remanē nobi
 scūz. **S**i christianoꝝ fidē suscepis
 vt p̄cepi societate ista iocūdiſſima
 pfrueris. **H**oc dicto miles sedēs in
 equo albo suscepit illuz et in exerci-
 tu tartaroz p̄p̄o mirante reduxit.
Suitq; apud illū dieb⁹ trib⁹ et post
 repēte disparuit. **N**obilis autē vt ius-
 sus erat p̄sbyteros q̄sui et inuenit
 et eruditus ad fidē cū multis militi-
 bus tartaroz sacz baptisma susce-
 pit et xpiane postmodū ac sādē vi-
 xit. **V**estes autē quas vt dixim⁹ nu-
 dus accepēat precipui coloris atq;
 molliciei opus vero eaz plumaziū
 id est ex acu factuz aduerti poterat
 nec textrinū. **S**i sup̄ dñe artificiū ho-
 minis diuina virtute secretū. **D**ictuz
 igit virū fratres missi a rege frācie
 sepe viderūt et postea reuerſi in gal-
 liā sribus rē gestā vt narrauim⁹ re-
 tulerūt et post vt ab vno fratre p̄-
 cepti mox memorie et lris omēdaui
De hac societate glorioſissimus

pater aug⁹. in libro de ciuitate dei
 elegātissime dicit. **N**ec illa beata et
 gloriosa ciuitas in se magnū habe-
 bit bonū q̄ nulli sup̄iori null⁹ inferi-
 or inuidebit. **S**i sicut nec in corpore
 vult ocul⁹ esse quo digitus est nec
 pes quo ocul⁹ cū mēbz vtzq; cōi-
 neat carnis pacata cōpago. sic erit
 pacatissimo deo die vinculo eniz q̄
 maius bonū accepit obſtrict⁹ vt suf-
 ficiat sibi donū qd̄ alio min⁹ acce-
 pit et nolit ampli⁹. vbi ioseph iebria-
 biſ cū fratrib⁹ suis. **S**exta et vlti-
 ma occasio gaudij erit videre dñi
 natos a parte sinistra. q̄bus scz po-
 sitis a sinistris rex dicitur⁹ ē. **I**te ma-
 ledicti in ignē eternū. **D**e his p̄p̄
 pheta letabit iustus cū viderit vin-
 dictā. **E**t ysaias in p̄ſōa xpī Ingre-
 dientē sup̄le ſcī et videbūt cadauēa
 mortuoz q̄ p̄uaricati sūt in me vī-
 q; ad ſacietatē dñis carnis. **M**irati
 autē nōnulli solēt simpliciū q̄ ſcī i ex-
 tremo iudicio pntū et aīcoꝝ suoz
 vīſa dānacōe nullaten⁹ turbabunt.
Si ſtultā hāc admiracōez ois fidelis
 anim⁹ r̄putabit q̄ ſcōs p̄petua exul-
 tatiōe firmatos turbari vel dolere
 poſſe nō ābigit. **S**i eniz a p̄ſcō q̄
 libz in p̄nti req̄rit vt diuine iusticie
 cōcoꝝ ad omnib⁹ vniat. qd̄ mire-
 ſi de ſcō iā gloriſicato credit q̄ vīſo
 q̄libz eſtiſſimo. in t̄renis nō trīſtet.
Sup̄ hoc autē qd̄ olim audierim
 a venerabili et deo digno m̄grō io-
 hāne quōdaz leodien. decano. ſcō
 postmodū de oīgnies r̄glari cano-
 nico cui⁹ ſup̄ius mentionem fecim⁹
 ad inſtructionem legentium refera-

mus. **D**ixit enīz mihi q̄ hoc ipsum
quod narrare intēdo ab ore beate
marie de oīgnies supra modūz mi/
ratus audiuit. **H**ec illa beatissima
mulier cuius vitaz venerabilis iaco/
bus achonenſis quondā episcop⁹
postea romane curie cardinalis dis/
creto sermone cōscripsit. **H**ec ergo
animabus valde cōpatiens que in
purgatorio torq̄bantur sup anima
quoqz matris sue defunde sollicita
batur in spiritu sed hoc a carne vt
iam patebit. **H**anc itaqz ppter ele/
mosinas et honeste vite modū quo
inter mundanos ipsa quoqz mūda
na vixerat sperabat quidem posse
saluari sic tamen quasi p ignē. **S**up
hoc tñ dubio cuz ipsa timeret quia
iudicia domini abissus mltā roga/
uit dominū vt eā certā reddere di/
gnaret. **C**ūqz multas in hoc lacry/
mas funderet accidit die quadam
vt ad missaz in ecclesia iuxta altare
q̄si ad pedes dñi maria sederet ip/
sa horrore ocussa videret ppe se spi/
ritū tenebrosūz astare. que mox sig/
no cruc. timorē fugato audacter q̄s
esset interrogat. **E**t spūs ego suz in/
quit mater tua. **C**ui illa. quō inq̄t ti/
bi est mater. **T**unc illa male inquit
Nihil me tue iuuare potuerūt pre/
ces cū me quidē dānatam ppetuo
infernī claustra detineāt. **M**ox filia
elato gemitu heu inq̄t mater que
causa dānatōis tue. cui illa enutri/
ta inquit fui ⁊ vixi in his que per in/
iusta mercimonīa et vsuras adqui/
ta fuerunt ⁊ cōscia mihi mali nō ab/
lata restitui. **N**ō curavi aut aduer/
tere volui quid cōtra deum in meo

hospicio et mihi a subditis agere
sed tortuosas mundi vias ingressa
indignum misera iudicauī pro geni/
torū meoz vestigia declinaē. **P**re/
ui arguētē me sup his et alijs ma/
lis meis. nec in vllō penitui et idēo
infructuosam vitam morte commu/
tās a futura seculi vita deperī. **H**ec
dicēs mater repente disparuit. **A**n/
cilla vero xpī cōsideratis p ordinez
omnibus etiaz in matre dānata iu/
stum dei iudiciū bñdixit nec fleuit ā/
plius ppetue morti traditaz p quā
carnis inīcia sūperat. quia ratio in/
tellectual anime quā solus creauit
omnipotens iudici vnīuersozū deo
subdita cōcordabat. **I**ste ergo apes
future beatitudinis sūt que sextupli/
ci exultatione supius inferius ante/
rius posteri⁹ adextris etiaz ⁊ a sini/
stris dñi sui gaudiū introibūt. et sic
in auras liberas spaciabūtur. **H**ec
sunt illa que vixerāt apes supple in p/
feti vita. **E**t pnt hic diuerſe tēptacō/
nes et ludificationes demonū assig/
nari. **N**ō enīz sp vnū modū decipiē/
di hoies habēt demonia. Sed quia
mēoria sagacitate et ingenio p om/
nibns mortalibus pollent defacili
videre pnt quis mod⁹ sit in decipiē/
do habilior. **S**unt autē qnqz modi
fm q̄ in textu considerari potest.

De temptacōe dyaboli trāsfigu/
rantis se in angelum lucis.

Capitulum. liiij.

Rūdines ⁊ alie aues depo/
pulātur easdem. **P**er irūdi/
nes et alias aues illi quidē

p z

demonēs designāt q̄ se trāsfīgūrāt
in āgelū lucis vt qui alias essēt ho
minib⁹ horrozi p̄ter et timori specie
bitudinis et deitatis assūpta i nul
lo suspecti simplicib⁹ habeāt. **Q**uez
admodū aut trāsfīgūrāt se in āge
lū lucis qz hoc frequēt legi narra
tionē in hac pte suspēdo. referāqz
q̄dā cūctis iuditū q̄ sup̄bissime
ipsa diuinissima ac āgel⁹ fuerētissia
sacmēta dyabol⁹ ausus sit simulare
Non tamen lectorem tedeat si scā
mirabilissima ac scribilia referā que
nre p̄secutiōis articulum p̄cellerūt
¶ **M**e in episcopatu cameracē in
brabantie p̄tib⁹ tūc manente cū in
illa dñice passiōis sexta feria añ pa
scha cōfessiōez audiēs i ecclia reho
rē aduēit puer ānoꝝ fere .xv. m̄. ar
doloe mirabili p̄cides ante pedes
q̄ dixit **M**iserē m̄ dñe miserē qz m̄
ribile q̄d accidit in ista die **O**bstupe
factus ergo q̄d tā horredū tali pu
ero otigillz hortabar etiā ipm̄ cūz
lachrimis vt audacter edicēt q̄d f
esset. **I**hēu inq̄t dñe sedebā in cāpo
cū socijs iuxta oues incidi hastulā
ad sagittaz faciēdū et ecce hastula
sū vllō mō vulnē v̄llesione sanguie
ticta ē et resp̄sa **H**oc cū audissē mi
rat⁹ sū et gauis⁹ q̄ p̄uero nihil graui
us accidissz eē tñ futuri signū ifor
tunij mor aduertī. **C**ōfortatū g⁹ ā
monitū et absolutū puez dereliq̄.
Nec vir dieꝝ septē spaciū inēcessit
tū ecce m̄ failias eiusdem pueri pu
ez nūciat grauiē infirmari et meū
aduētū cū lacrimis postulaē. **N**ec
mora surrexi et veni ad puerū cōfē

sus est peccatuz in tali etate granis
simū q̄ ei feria sexta post dieꝝ pa
sche contigerat. et adiunxit huius
inquit sceleris horrore contabui et
statim elangui. **N**octe ergo media
cū solus iacerē in lectulo m̄ visus sū
mori et ecce viri turpissimi meā ani
maz rapientes p̄ vallez fumo terre
rimam et longissimam portauerūt
et puteum altissimū flāmeis colo
ribus estuantem quasi molam gla
ciei frigentē in ignibus proiecerunt
Nota lectoz mirabilem oparatōez
a tali puero vt m̄ xps testis sit rec
tatam **C**ūqz ibideꝝ miris incēdij
cruciarer ecce vocē audiui quasi di
ceret **P**arcatis puero parcatis eta
ti. subito creptus suz et restituit⁹ vi
te. oculos autem statim apiens vidi
mire pulchritudinis dñaz astātē m̄
et dicentē. **N**e timeas fili care doli
isti et veniā cōsequis. a te nunc cum
recessero dyabolus ventet in specie
sacerdotis ne credas h̄ mādā illuz
cui cōfess⁹ es añ pascha. **H**ec dicēs
disparuit et subito astitit m̄ q̄m vir
reuerēdus in specie sacerdotis alba
indutus casula et velut nix cādida
p̄xioc p̄ferēs sacmēta **M**e ergo ad
cōfessionē et sacmētoꝝ sūptionē reho
rēs hortabā. cui cū signo crucis
diutius reluctarer et ille nihilomin⁹
a remotis tñ ficta ingereret sacmē
ta tandem post lōguz agoneꝝ bea
tam mariam virginem inuocaui et
mor seductor ille disparuit et me pe
tente materfamilias vos manda
uit **H**ec vt audiui supra modum
miratus sum et audaciā et p̄sūmp

cionē dyaboli qui fictione sua teme
re tēptauit viuifica sacramēta. **C**re
do ergo et certus sum quia puer nī
si fuisset a glorioſa chriſti matre et
virgine premunitus accepisset qdē
figmenta dyaboli et p̄ hec ad min⁹
ctaminatū corp⁹ possidens introiſ
set. **F**lorificauit ergo dñm et multi
pliciter benedixi quia tali puero in
telligentiā et constantiā dedit et p̄
eum et in eo sue benignitatis ⁊ ami
rationis opa cōfirmavit. **I**ussi ergo
mor̄ prochiānū ei⁹ p̄sbyterū accersi
ri et eum sacramētis salutarib⁹ pze
muniri. sicq; die ecclia ab hac vita mi
grauit et cōsumatus in breui tpa pe
riculosa cōpleuit. **P**otest ⁊ aliud
temptationū gen⁹ yrundinum qua
rum stercore tobias cecatus vel ali
arū auiū veratio designare vt sub
virtutū specie vicioz mēbris inuol
uamur. **M**erbi causa. **C**aptat quis
diues fieri et cōgregare diuicias vt
in fine cōstruat vberius testamentū
faciat q; heredem chriſtū. qui copi
arū suarum dereliq̄t vel dños terre
vel parētes aut cliēticulos suos vel
raptōres quoslibet neq̄ssimos pos
sessores. **H**oc maxime in clericis vi
dimus quoz cū bona paup̄z esse
deberent ⁊ que eis omni die supflu
unt nō in marsubijs vel in arca sed
indigo ori famelici et ventribus esu
riētū deberent liberaliter erogare.
Audiui⁹ de venerabili guilhel
mo nato aluernie parisiensi episco
po cui cum nūciaret q; canonic⁹ ec
clesie parisiens⁹ intestatus decessiss⁹
et ip̄e de iure canonico in tribus mi

libus marcharū succedere deberet
eodem cōplosis manib⁹ rñdit. **A**bſit
B a me. sed heu misero pecunia sua
secum sit in p̄dicionē. **E**t hec dicēs
p̄cepit pecuniā in vsus paup̄z ero
gari. bene et digne dixit et fecit

Qu dyabolus facili ter temptat
debitos vicio gule. **Capitu. lv.**

Insidiant et his supple ap/
bus aquatibus rane. **H**oc
est ad aquā bibētibus. **D**ul
lus enīz decipiēdi efficacior dyabo
lo locus est q; cū fideles sup cibos
et potus immoderacius se effūdūt
et tūc ad xboz ineptias p̄tracti fa
cili⁹. nō solū inania s; etiā ad p̄pha
na deliramēta p̄cedunt. **H**ic iob ti
mens filijs suis vascētib⁹ et biben
tibus vinū mittebat et s̄ctificabat
eos. offerrebat holocausta p̄ singu
los ne forte inquit bñdixerint. id est
maledixerit dñō in cordib⁹ suis. **E**t
hoc idē naturalit̄ p̄dere et signare
videt̄ in ebriosis lingue titubantis
lubricitas post nimie potationis ex
cessū. **Q**uid at hinc gestū sit cōgrue
et oportunissime videamus. **I**n
gluuiet iuramētis ⁊ maledictionib⁹
in loquēdo gallia p̄ ceteris fere ter
ris studet audius. **I**n hac vt a fra
tre ordinis predicatorū audiui acci
dit qd̄ subiūgo. **S**edebāt qdā viri
honesti quātū ad seculū in taberna
et bibebāt. **E**t cū incaluisse mero
ceperūt conferre de diuersis ad in
uicem. **E**t inuēctus est sermo quid
futurū sit post hanc vitā. **T**ūc vn⁹
vanissime inquit a clericis istis deci
pimur qui dicunt animas sine cor/

poribus viuere post ruinā. Hoc di-
cto in rīlū omnib⁹ ocitatis aduenit
hō statira fortis et magnus et reli-
dēs cū illis vinū postulat bibit. q/
rit q̄s sit p̄mo inter eos. De aiabus
inqt ille qui supra. Si q̄s essz q̄ meā
vellet emere foro optimo darez eā
et de p̄cio eius in cōi omnibus ad-
bibēdū. Tūc cachinātib⁹ ille q̄ sup-
uenēat talē inqt mercatorē q̄ro pa-
rat⁹ sū eā emere dicito quāti dabis
Et ille elato vultu tanti inqt. Mor-
duenietib⁹ eis in p̄cio soluit emptor
stati pecuniā et lerantib⁹ omnibus
biberūt pleno calice nō curante ad-
primū illo q̄ animaz vendidisset
Vespe aut facto tps ē inqt ēptor
vt q̄qz n̄m ad p̄p̄ia fuerat vos
tū aūqz separemur date iudiciuz sū
q̄s equū emerit capistri vīculo alli-
gatū nūq̄o euz eq̄ in ius emētis ce-
det ⁊ capistz. Cui oēs p̄f r̄nderūt
vīqz cederet. Nec mora vēditorez
q̄stionis et r̄fisionis horroē tremen-
tē ēptor cū anima et corpe videnti-
b⁹ oib⁹ surū leuauit in aera et secū
vt certū ē ad inferna p̄traxit. Oya/
bol⁹ ei erat in hoīs spē. Quis ei ali⁹
se aiāz dicēt m̄catorē nisi ille i cui⁹
figura oli ad abrahā dcm est da m̄
aiās cetēa tolle tibi. De
demōib⁹ aerē pturbātib⁹. C. lvi.

Uespe p̄sequunt⁹ eas ⁊ impu-
gnāt eas odio naturali. ve-
spaz q̄qz generi triū x̄mū
species adiungunt blade scabzōes
atqz stupefres et his q̄tuor demor-
moz spēs figurāt. Vespe q̄ iracun-
de sūt et hoīes acutissime pūgunt

strepitu q̄z tubali p̄ aera currūt de-
mones illos signāt. q̄z vltiōe p̄mit-
tēte dīna tēpestatib⁹ aēis et tonitru-
is se immiscēt et in his terrēt hoīes
dānificāt et occidūt. Et de his tri-
bus exēpla ponam⁹. ¶ In theuto-
nia circa ānū dñi. M. cc. lvi. tantos
vētoz coruscationū tonitruoz et
grādinū fragores iualescē vidim⁹
vt hoīes p̄ ciuitates q̄i amētes icē-
derēt ⁊ imminē diē iudicij formida-
rēt. Circa treueri vineas demolitas
penit⁹ siluas ⁊ arboēs antiq̄ssimas
fūdīt enersas insperim⁹ ⁊ excelsoz
edificioz fastigia corruisse. Fuerūt
qui dicerent demones se vidisse q̄si
bestias diuersas in aere sibi inuicēz
ex ventis strarijs occurrisse. Hoc
de terrorib⁹. ¶ In puincia puicie
apud lemonicas tpe etatis nōstre
pore fratru p̄dicatoz eiusdē ciuita-
tis narrāte dīdicim⁹ tāte magnitu-
dinis grādines cecidisse vt in vrbū
bus villis atqz cāpestrib⁹ tecta frā-
gerent. demolirent vinee. fruges ⁊
digerent in paleas. hoīes ej tecta
volucres in agris ⁊ pecora necarē-
tur. Qualit⁹ his se imiscuerit satha-
nas breuē audiam⁹. Vinearū cu-
stos sub tugurio in cāpestrib⁹ im-
minentibus tempestatib⁹ latitabat
et audiuit clamantiū voces in aere
Caue caue. et alius r̄ndebat. Quid
cauebo. ⁊ p̄m⁹. Vineā petri richar-
di ne leseris. Sopita g⁹ postmodū
tempestate sola vinea petri richar-
di imunis est reperta a lesura. Erat
aut petri richard⁹ sic enī binominus
dicebat vsurarius pessim⁹ ⁊ obnox

ius multis malis. **E**x quo cōsiderā dum est q̄ in comitatu spiritūū nefandoꝝ amicos imo potius inimicos vt sanius loquar demones habuisset qui ei bona sua et si ad vite solatiū tñ ad perpetue dānationis cumulū cōseruasset et si q̄ntū ad dāna. Ad occisionem vero hominum q̄liter pmittēte deo coopant demones audiam⁹. In marchia flandrie atq; brabantivilla. populosissima ē sita in qua dedicatio celebrata multos ad spectaculū traxerat et ad lusu. Inter quos vt a magistro guilhelmo bono et lfrato p̄sbitero et de eis deꝝ p̄ribus nato p̄cepim⁹ qui dā tubicina erat qui corizantes iuvenes et puellas saltacōnib⁹ et gesticulacōnibus suis ad carmina obsecna et turpia ocitabat. Hinc celo nubib⁹ circa vesp̄as obscurato qui q̄ ad p̄pria redierūt. solo aut tubicine nondum lusibus faciato p̄ viā ad solita remeante. et canente tibia ac saltante et posteriorū sonitib⁹ turpiter insonāte duo pueri pastores vbi choruscationes et tonitrua imminere viderunt ad dumeta fugerūt et eis vidētibus in tubicinē fulmen cecidit et extinxit et eius brachiū amputauit. Nec mora. viderūt q̄ duo nigerrimi canes ex insperato venerunt. et inter se pendulū extincti brachium deportarūt et cadauer mortui ad p̄pria detulerūt Mane aut dicente p̄sbitero quia in atrio fidelū sepeliendus nō esset quē in ludis turpibus taz notabiliter tonitruū occidisset. Rñderunt amici. et si extinct⁹

tonitruo tñ ad dedicationē ecclesie pegrinus cum alijs occurrisset p̄pernit ergo p̄sbit̄ et si dolens vt in atrio sit sepultus. **E**t vide reatitudinem diuini iudicij. Mane facto sepulchrum patēs inuentū est et locus in quo iacuerat vacuus et eiet⁹. **E**t dāuer vero vt optime credi potest sicut et eius brachiū a demonibus asportatū. **N**ō ergo lectoz quia tali vindicta digni sunt et si eos p̄cente deo tales casus semp nō puniat q̄ turpibus ludis et cātibus sacra fidelū atria et ecclesiā inhonorat.

Secunda species vespaz est blatta. de quibus liber in natura rerū dicit q̄ lucifuga et in tenebris abulat. **H**oc ferme demonia signatur q̄ nocte hoib⁹ apparēt in somnis et eos visionib⁹ fāsmaticis polluit et illudūt. **D**e hoc quidā ridiculo sū me legisse memini. **C**uz quidā monachus ad obsessū energuminū accessisset. circūstantē populo mltō eū cū irrisione mordaci demonū in clamauit. **E**ia frater cia nūquid pulchrā tibi in hac nocte mulierē in sōnis adduxi. **Q**uipevt post cōfusione mōchus retulit in somnis polutus fuerat illa nocte et nō cōfessus fuit. **S**ed et in nocte q̄dā demonia virtutē nocēdi et apparēdi accipiūt quā lucente die habē nō p̄nt. et hoc ad fidē fidelū roborādā. facilius ei homo nocte q̄ die terref. **N**ihil eni dyabolus sicut dicit beatus aug⁹. vel nocte vel die potest nisi p̄missus. **E**t vide q̄ pulcro et euidentē exēplo. **V**idimus in villa niuelle aginez

deo dignā de qua verissime narra-
bat. **M**ortuis p̄ntib⁹ in domo fr̄is
militis flicta est p̄ cisterciē. ordie
diu laborās nec ad effectū poucē
valens fortiter in animo statuit h̄z
posse suū etiā in seculo ordinē ob̄-
uare. Incessit ergo s̄n lineis. obser-
uauit ieiunia. silentiū tenuit. caruit
carnibus. hora matutinaz surrexit
ecclesiāz intrauit. horas regulares
exoluit. **C**ontigit aut̄ vt ea ignorā-
te mortuū cuiusdāz defuncti corp⁹
velpe ad ecclesiā deferret̄ et solū in
feretro relinquere. **S**urgens ergo
media nocte h̄go quā diximus in-
trauit ecclesiā. inuenit q̄dem mor-
tuū h̄ parū aut nihil timuit. reledit
horas incepit. **I**hoc vt vidit diabo-
lus inuidit et corp⁹ mortuū intrās
loculū p̄mo monit. **V**irgo igit̄ cō-
signans se ostanter ait et inclamat
diabolo. quiesce miserrime quiesce
q̄a nihil poteris cōtra me. **E**t mor-
dyabol⁹ iurgēs cum corpore. vere
inquit nūc potero cōtra te et meas
iniurias a te passas frequenter vin-
dicabo. **I**hoc vt illa vidit imperter-
rito corde baculū cum fixa cruce ā
babus manib⁹ rapuit et in capite
mortuū feriens ad terrāz picit et
sic fidei audacia demonem effuga-
uit. **D**iu ergo virgo xpi cū magna
angustia laborauit vt cadauer de-
iectū in feretro relocaret̄ h̄ frustra
q̄z non potuit. **A**liens autēz ma-
ne presbiter cum custode miratur
deiectum corpus et vulneratum in
capite querit q̄d actum sit. **F**atec̄
h̄go cū lacrimis rogat obnoxius

releuari corpus negat ille dicēs vi-
sup̄ poti⁹ p̄p̄m et p̄ gestā rem exci-
tādū in laudē xpi. **M**or̄ t̄bata h̄go
vbi p̄sbiterū innincibile et inextora-
bile vidit vanā nimiz gloriā et eru-
bescētiā r̄formidās domū fr̄is cog-
nacōez et patriā dereliquit et nūq̄z
ad eā postea redijt h̄ vīq̄z ad mortē
in nūella p̄māsit. **T**ercia speci-
es vespaz sūt scabrones et vt dicit
liber de natura rez scabronū fetuf
ineqlis et barbar⁹ est alius in aqua
narat. ali⁹ sup̄ terrā repit ali⁹ in ter-
ra manet atq̄z ali⁹ in aera volat et
in his om̄ib⁹ multiplicitas deōnū
opatur. **S**unt enī deōnes q̄ in aq̄s
manēt et hos poete neptunos vo-
cāt. **A**lij sup̄ terrā et hos incubos
Alij in terra sicut in spelūcis mōtiū
Alij i siluis et hos dufios vocat au-
gustin⁹. **A**lij in aera et hos spūalia
neq̄tie in celestibus apostolus vo-
cat. **D**e his q̄tuor in suis locis ha-
bēt dñū p̄mittēte tñ illo q̄ oia i nu-
mero pōdē et mēsurā dispoit. **N**on
nisi singularit̄ neptun⁹ ponit ab ari-
stotele h̄z neptunos pluralit̄ h̄z pona-
m⁹. **D**e neptūoz sc̄is ridiculosa et
magna mirabilia referūt et certa fi-
des ē q̄ frequēt̄ audiūt ab hoib⁹
et vidēt. rari⁹ tñ n̄ris t̄pib⁹ post
q̄z fides cepit enucleat⁹ p̄dicari.
Narrauit tñ vir bon⁹ et sc̄s et sa-
cerdos et frater ordinis p̄dicato-
rū nobilissima ducū p̄apia ozun-
dus de gētib⁹ comanoz. **H**ic ad fi-
dē christi ouersus fuit illo t̄pe quo
gens ipsa comana percussa effuga-
ta est a populo tartaroz. **H**ic pu-

er ad huc gētilis vt referebat mihi
annoz fere septē cū sorozib⁹ suis et
puellis alijs in ripa flumis iocabat⁹
et subito int⁹ ludēdū de aqua egres
sus q̄i vir teterzim⁹ et pilc⁹ sus ludē
tes inuasit dicēs qđ me inquinatis
o pueri. **C**ūdis ergo fugientib⁹ di
cū puerū fugā ceteris tardiorē fa
ciētē in dorso claua pcussit et mox
occidit et regressus in aquaz salta
uit. **S**orores aut⁹ mortuū puc⁹ ra
pientes eā ad tabernaculū deuile
runt nō dū enī comani demib⁹ vte
bant⁹. **A**ggregatis ergo pntib⁹ sit
p puerō planct⁹. **H** ante mediā no
ctēz cū multa suoz leticia mortuo
restituta est vita. **C**redo fidētius si
cut postea patuit qđ extunc in pue
ro salutis op⁹ diuine p̄destinatōis
benignitas causabatur. **A**liud
mihi idem optim⁹ frater licz ad rē
nō ptineat qđ nūc habent⁹ in mani
bus narrauit quā ad edificatiōē
legētū breuiter enarrabo. **I**pse a/
dolescentul⁹ baptizat⁹ et a p̄iore
ordinis p̄dicatoz in yngaria rece
ptus ad ordinē in habitu seculari
in scolā dat⁹ est. **P**receptū est autē
illi vt nihil sic frāt sine licentia age
ret p̄latoz. hoc qđ et si in plurib⁹
obseruauerit atigit tñ vt lotrici sue
tunicā veterē sine licentia daret.
Post hoc autē cepit grauer in fir
mari et acuta febricitas sine cōfessi
one sine viatico vt ei videbat⁹ ad
extremā p̄duā est. **N**ec mora vbi
demonēs cū rape voluerūt affuit
ēgelus cū miro nitore pennaz di
cens **N**ili ne timeas. michael ange

lus ego suz te oītra demōnes defē
sabo. **E**cce dētib⁹ ergo ceteris vn⁹
demon cauillacioz alijs tridente
animā rape conabat⁹ quē graui mi
chael aiaduēsiōe corripēs effuga
uit. **N**ec mora aīaz ad paradisi ianuā
introducere voluit h vir grādū qđ
magne auctoritatis p̄sistere n̄sus ē
dicēs **A**nimā michael ad corp⁹ re/
ducas et cū alijs peccatis p̄cipue
inobedientiā corrigat. **E**tati vt a/
nima reducta ē ad corp⁹ adolescēs
cretico sudore p̄sū se inuenit qđ o/
culos aperiens p̄ore ante se sedētē
vidit. **C**ui mox cōfessus quid vidissz
exposuit hic post studia litterarum
oportune fratrē indutū et in sacer
dotē p̄motū vidim⁹. qđ sue gēti po
stea fidē exponēs romanoz popu
lū nō modicū baptizauit. **H**inc
de incubis demonib⁹ sequit⁹. **I**ncu
bos dēones opprēssisse feias qđ oīa
alias venereis cōfabulationib⁹ ad
ocubitū allexisse in cōfessione pluēs
audiuim⁹ qđ vnā x̄ginem in religi
oso habitu vidi qđ cū p̄mo diceret
nūqđ se in ocubitu cōfessisse plurimū
at mirat⁹ sū quo iudicio hoc potu
isset in aīa non cōfentiēte oīpotēs p
misisse. **E**ret ē ergo illi nullo mō vo
lens horificis iuramētis x̄ginē cō
testatus et tādeq ab ea violentē ex
torsi et cum maximis lachrymis et
erubescētia se p̄mo mente qđ carne
corruptā. **E**t vide qđ oculū et mi
rabile iudiciū cōtatis. **I**lla vt qđ cū
postea quasi dolēt ad mortē qđ con
fiteret cū lacrimis cōrimo nulla arte
vel studio ab incubo potuit demo

ne liberari ita vt nulla ei valeret crucis signatio. nō aqua benedicta. nō ipsa corporis xpī etiā ipsis angelis terrifica sacramenta donec post annos oratione et ieiunio pie luytgar dīs demon incub⁹ totaliter fugaret. **E**t nos quīdez credim⁹ et fatemur saluo tñ iudicio sentēcie melioris q̃ postq̃ de peccato suo amare fleuit et doluit potius ei dēbit⁹ pena culpe q̃ culpa fuit. **D**e hac eadez muliere verata. venerabilis et deo digna monialis d̃ valleducis in brabācia **C**ristina nomine mihi narrauit qz cū illa in vigilia penthecostes negaret se cū lachrimis suscipe sacramenta eo q̃ a demone importuni⁹ vexaret. dixit ad eā in magna opafione cristina. vade quiesce securius cras corpori omnicatura domini. co ego aut in me recipio penā tuaz. **R**ecessit illa gaudens dormiuit in pace cum alijs ad orationez de nocte surrexit. **M**ane cū omni trāquillitate sacramēta suscepit **C**ristina qñ nihil ponderans q̃ in se penā verate susceperat vespe dormitum iuit. **N**ec mora cū se sopori dedisset audit p̃ter solitum in stramento cubil⁹ sui quasi porcellum commouentē se et inquietius agitātē. **S**urrexit illa in nullo suspicata dyabolum colorem quem habebat ad lectum fugare nititur quicq̃ esset. **R**ecūbit illa itez itez iterūqz h̃ pauidius molestata surrexit. et cū h̃ pluries attēptasset manifeste tandē sensit ⁊ vidit euerfstraminibus q̃ demoniace prauitatis vexaret nequitia. **D**imisit ergo

lectum tota nocte pmanfit in sōnis et cū ozare vellet demonis succutiebatur insultu. **Q**uid plura dixit et vere credidi q̃ nūq̃ añ tanta et talia prulisset. **M**ane factō cum p̃dicta mulier communicata fuisset. **C**ristina ad eaz veniēs renūtio inquit renuntio pene tue. **N**ix sine vite discrimine violentiā crudelissimi temptatoris euasi. **I**ncubus generatē beata in historijs britonū et multe alie scripture testantur. **Q**ua aut ratiōe hoc fieri potest nō video nisi hac sola q̃ virile semen effusū mox in vas muliebze cuz debita temperatīe q̃litate trāsfundant. sed sic generare p̃prie incubum nō dicim⁹. **I**nfinitas tñ rationes latere hūanis ingenijs in rerū secreto natre plenissime cōfitemur ⁊ paucissimas r̃spectiue hominum sentibus apparere. **H**inc de dūfjs vel dūfionibus que est tertia species demonū sequitur. **D**ūfioꝝ demonum opa multa p̃cepim⁹ et sunt quibus gentiles lucos plantatos antiquitus cōsecrabāt. **H**is et adhuc prulie gentiles siluas estimant cōsecratas ⁊ eas incidere nō audentes nūq̃ ingrediuntur easdē nisi cū eis dñs suis voluerit immolare. **H**i sunt etiā demones de quibus gloriofissimus augustinus in libro de ciuitate dei euidentissime scribit. qui hominū viuētium corpora vt dyane subito ex hominibus rapiabant et cū ea. delusi homines in alias regiones delata vidiſſet que apud se mortua estimabant illa iā immortalia facta credebāt et in dei

orum numero cōputabant. Sic et nos tempibus modernorum etiā frequenter audiūm⁹ quasi in agone mortis positas mulieres subito rapti et eaz loco a demonibus figmentū deponi et ipsa figmenta similia raptis corporib⁹ quasi mortua sepeliri. visas vero feminas et inter homines ouersatas. Nunquid magi in egipto coraz pharaone virgas suas in dracones ouertē. rānas fecerūt et aquas fluminis in sanguinē mutauerūt. Et autē dicit veridicus augustin⁹ per mundū demones discurrentes occulta semina deserūt. per que subito figmenta pcedunt. Et utiq; illa q magi in egipto fecerūt utpote dracones rānas et sanguinem. vera signa fuerūt. et hoc nō fallaciter licet nequiter sed veraciter ostenderūt. Quid ergo culpatursi quis dixerit q demones subito figmentuz humano corpori simillimū faciant et p sublato corpore ponant. Quis eni dubitet de moēs ingenio sagaciori callē q; homines in infirmitate cōlibz iudicāe possint de facili oualescentia hoīs vel de morte et scdm hoc si oualescēt d; pōt cū et ad aliena trāferre. Et hoc qdēz si deōnes possūt. ad tps tñ pñt et nō illud diu durabile figmentū simillimū corpi pōt efficē et corpi⁹ inuisibile facē qd supponūt. Si eni p adiūtionem lapidis estolamī vel p nigromāticas incantatōes aliq; inuisibilis hoīb⁹ reddi pōt qre nō poti⁹ ope et ingenio demonū. In pñb⁹ theutonice plenissima

fīrm pōicatorz et minorz attestatōe pcepi puellā nobilissimā esse filiam comitis de suanenborch i claustro moīaliū enutritā q p aliq; horas a deōnib⁹ nocte raptē et in ipso raptu inuisibilis et incōtredabilē pbat. Et hoc cū qdaz frater ci⁹ carnalis de ordine fratzz mioz experiri cercius voluiss; accepit dictā puellā sororez suā in gremio et brachijs eā fortissie strixit et tenuit et tñ veiente hora raptē de manib⁹ tenētis inuisibilē et incōtredabilē tollebat. Hoc exemplū magister albertus fī ordinis pōicatorz theolog⁹ in disputatiōe pñus adduxit cum corā epō pñien pōca qstio de raptu muliez talū moueret sicut ab illis fide plena pcepimus q in disputatiōe fuerūt. Mentem hō trāslati hominis qliter demones alienent videre nō possū nisi eo mō quo homines p inergīā opatiōez et mentis infirmitatē (ut que fiāt cū eis penitus nō aduertāt) efficiunt amētes. Cū hō vol. ntate diuina vñ hoīm diligētia ita capti a deōnibus hoīb⁹ restituūt et mēti nūq; tñ sic restitūūt in integz sanitati qui sp eorū cor suspensū sit et pñuz ad reditum sicut illi qui semel amētiā passi sūt facillima occasione ad amētiā relabunt. Qd qdam referūt q viderunt facies sic raptarū q palida sup macie et luida. et oculi magis instabiles q; in non raptis. Guurtena brabantie villa est solennis et nora. In hac qdā iuuenis puellam virginem adēmauit. Cuz

Pro eius nuptiis. illius parentibus loqueretur et ille renueret puella medio tpe incidit in acutam. quating. auiscete mori omnibus visa est. **A**udu ergo facte capane quasi pro mortua pulsate sunt. **N**ec mora. iuuenis amator puelle. de villa eade in crepusculo noctis pgebat ad aliaz et cu p dumeta trāsiret audiuit vocem quasi femine lamētātis. **S**ollicitus ergo discurrens ⁊ qrens auditā inuenit puellā quā mortuaz estimabat. **C**ui ille dixit. **M**ortuaz te plangūt tui et hic vñ venisti. **E**t ecce ait vir ante me vadit qui deducit me. **S**tupefactus ad hoc iuuenis cū ne minē aliū nisi solā puellā videret audacter rapit et in domū extra villā p̄tinus occultauit. **H**inc regressus in villā amicis suis loquit̃. **I**ngreditur ad patre puellē cū amicis sedentē ad funus. q̄rit si sibi suā filiaz quā quasi mortuam plāgebat. **C**ui pater amiratus respōdit. **N**ūquid p̄ deo mihi es vt mortuaz suscites et accipias in vxorē. **E**t iuuenis tñ ait libens spondeas vt filiā tuā habeā in vxorē si viuā reddidero ⁊ sanā. **C**ui pater cōsentiēs dictū corā omnibus cōfirmavit. **M**ox iuuenis releuato lintheo quo coopta putabat figmentū mirabile quale a nullo hominū fieri potuit inuenerunt. **D**icit aut̃ ab his qui figmēta hui⁹ modi dyabolica inspexerūt ea esse interi⁹ putrido ligno similia leni exterius pellicula supducta. **H**inc reducta puella est et patri reddita. sanāq; post dies aliquot dictū iue-

nem maritū accepit et vsq; ad tpa nostra incolumis p̄durauit. **¶** **S**i mili ppe mō. cū quidā in cōfinio flandrie sororē languidā et mortuā putatā. sub eadē die. anq; sepeliret figmentū. inter arūdineta iuxta maris litora repperisset fouit eā ad p̄pria et ingressus domū vbi ab amicis q̄si mortua plāgebat discooptū figmentū extracto gladio in frustra cecidit horribitus. cūctis et clamantibus cur in funus sororis tāta crudelitate seuiret. **E**t mox subridens **C**rudelis inquit videor in sororem. **N**ō ē illud sororis corp⁹. s; figmentū et illusio demonū. **E**t hec dicēs secū cūctos adduxit et duxit ad domū p̄pria et eis sororē reductā cōdit ⁊ hec vsq; ad tpa nra pmanit. **Q**uis nō obstupescat in tā videlicet inexplicabilē casū rez ordinē et ratioez nature super id qd estimari poterit variari. **E**go quidē talia fieri pmitte occulto dei iudicio p opationem demonū nec inficioz nec cōfirmo. **S**ed quia obijciētibus talia et verissima assertionē firmatibns s; terfugē dissimulaciōe nō potui. ista mihi narrata et inculcata conscripsi et alijs discutiēda reliqui. **¶** **F**ratius tñ disputatē et determinatē sup̄ p̄missis l̄ratiozē aliquē et magis exptū optare audire q̄ de his p̄prio ingenio temē diffinire. **I**ntrogaui sup̄ hoc supradictū magistrū albertū sed ille dissimulauit ⁊ noluit aliq̄t diffinire. **¶** **Q**uō etiā in mōtibus idēz demones dūsi habitae dicantur et seducere ac dementare

deceptos manifeste monstrabo. anno
ab incarnatione dñi. **M.** cc. xxi. pōicā
te in theutonia mēso orado extra
hēricos et ab eisdem felici morte p
empto. hēric⁹ qdā vt p frēz oradū
pūcialē fīm pōicatoz p theutoni
am añ mltos ānos suscepi seduct⁹
a dēonib⁹ frēz quēdā orōis pōica
toz ad hēsim inuitabat. **Q**uē cū vi
derz instātissime frutētē dixit fratri
p̄p̄tinat valde es in fide tua. nec
tū de hac nisi p scriptaz qdā aliqd
ceret⁹ insperisti. **C**redē autē si velles
dictis meis. xpm tibi et matrē ei⁹ ac
scōs oculata fide mōstrare. **M**ox il
le illusionē dēonū suspicat⁹ volēstā
dē pbaē qd esset. non imerito inqt
tibi tūc crederē si pmissa duceres
ad effēm. **H**auis⁹ t. hēricos diē fratri
statuit. **I**frat⁹ dō p̄ixidē cū sacmēto
corpis xpi claz secū sub capa porta
uit. **D**uxit g⁹ frēm t. hēric⁹ in specu cu
iusoā mōtis in āplū valde palatiū
qđ claritate mirabili flucebat. **P**ec
moza. vt īferiori pte palaciū puene
rūt viderūt thronos positos qī ex
auro purissimo. **I**n qbus rex fulgo
re et chousco circūdat⁹ et iuxta eū
regina sereno vultu pulcerrima et
ex vtraqz pte sedilia in qb⁹ senioēs
qī p̄iarche vel velut ap̄i astātē p
maria multiendie āglōz. et hi oēs
luce liderea coruscātes et nihil mi
nus qz dēones putarēt. **P**os mor
vt vidit hēric⁹ cadēs in faciē et a
dorauit. **D**ict⁹ autē fr̄ immot⁹ stetit
h̄ tāto spectaculo vehemēnt obstu
puit et mox ad eū oner⁹ hēric⁹. qre
inqt filiū dei intuens nō adoras. **q**

Pronus accedēs adora quē videt
et ab ore eius fidei nrē secreta susci
pies. **T**ūc fr̄ accedens p̄tin⁹ attra
xit p̄ixidez et obtulit regine in solio
residenti dicens. **S**i regina es mat
xpi. ecce filius tu⁹ quez si susceperis
te velut m̄rem dei recognoscā. **C**ū
hac p̄tin⁹ voce totū illud fāsticū
euanesceat et ānihilato fulgore tāte
tenebre densuerūt vt vix frater euz
ductōē suo ad mōtis exitū regredi
potuerūt. **C**ōuersus ergo heretic⁹
ad fidem redit et mirā demonis a
stutiā stupefactus expauit. **¶** **P**e
q̄rta specie demonum dicem⁹ quos
ap̄ls spūalia neq̄cie in celestib⁹ vo
cat. **E**t nota qđ dicit spūalia neq̄cie
ad disindionez dēonuz alioz qđ se
corporalib⁹ apparitionibus frequē
ter immiscēt. **I**sti dō spūaliter ma
gis et neq̄ter atqz subtilius i decep
tionem et dānationē hominum de
bacchantur. **I**lli enim simplices et
ydiotas decipiunt p istoz vtro ne
quissima et astutissima tēptamēta eti
am homines p̄fectissimi cadūt. **I**lli
interduz temptare cessant isti nūqz
Cōtra hos petrus apostolus ora
tionibus p̄cipit inuigilāē fideles qz
aduersari⁹ vī dyabol⁹ tāqz leo ru
giēs circumit q̄rēs quē deuoret cui
resistere fortes in fide id est p opa
fidei resistamus. **C**ircūire autēz dy
abolus dicitur vt si superare non
possit in vno. vexet te tamen vt suc
cumbas in alio. vel si ad horam ei
in temptatione resistitur. nihil omi
nus tamē in geminare quod semel
vel pluries sprueris non veretur.

hinc sit qd qñq; multo tpe resiten-
tem hominem temptat. quē tandem
victū tedio virtutis statim eneruat.
hinc quoddam accidit qd sine vl/
la hesitationis dubietate cognoui.
Erat puella quedā in brabantie
ptibus inter pceres generosa que
in amorez cuiusdā iuuenis per mul-
tos ānos mire demonū stimulaba-
tur insultur. **H**ec cum mihi frequen-
ter cum multis lachrymis in confes-
sione dyabolicas insidias aperiret
cōsului vt sumope caueret ne nutu
aut vbo iuueni temptacōnis occa-
sio pberetur. **E**t paruit illa diligen-
ter vt monui. **T**ūq; adeo grauitur
temptaret vt somni et sibi perderet
appetitum accidit nocte quadaz vt
tāto demonū agitare impulsiu qd
supuiente auroza surgere cogita-
ret et clam adire iuuenem qui in vi-
cino maebat. **H**ec mora. vbi surgēs
oculos aperuit vidit xpm quasi pla-
gis recentibus crucifixum leni smō
ne dicētem sibi lingua patria. Moī.
dois. amor. ie. sui. tres viās. liboms
liōs. et li. tres. gēs. **Q**d nos latie
coloratis vbis exponi? Me diligas
qui sū formosus bon⁹ dulcis genēo
sus. vñ xpus **D**ilige formosū dulce
qz bonū generosus. **H**ec vt dixit re-
pēte disparuit et puellā in omni pace
et gaudio et graciaz actōe ab om-
ni temptatōne liberrimā dereliquit.
Bene ⁊ veredice de se xps asseruit
diligendus ē enim p omnibus quia
speciosus forma p filiis hominuz et
hcut splēdor glorie et figura substā-
tie patris. **C**ontra de homine dicit

Omnis caro fenuz. **D**iligēdo⁹ est qz
bonus a quo omne bonū. **C**ontra
de hoibus. **N**emo enim. bon⁹ nisi so-
lus deus. **D**iligendus est etiā quia
dulcis cuius labia fauus distillās
Misericordia enim eius sup omnia
opa eius. **C**ontra de homine salo/
mon qrit. nequius oculo quid crea-
tus est. qui tñ est lucerna corpis no-
stri **D**iligēdus est etiā qz generos⁹
quē pater deus constituit heredē vni-
uersoz p quē fecit et secula. **C**ōtra
de hominib⁹ dicit malachias. **H**un-
quid nō pater vn⁹ omniū nrm. qua-
re despicit vnusq; qz pxiū iū. **M**e-
rito ergo puelle iuuenē diligētē xps
p hec verba clusit et se potius dili-
gendū formosū bonū dulce genero-
sū oprobauit. **S**imili ppe modo cui
dā militi ad cisterciē. ordinē trāse-
ūtū xps in visiōe clusit. **N**az. cū ille
grauissime a dyabolo ad exitū tēp-
tare et de nocte in noctē meditare
tur apostatare p fugaz semel para-
to ad exitū et quasi omodioz ho-
rā noctis in lectulo prestolāt⁹ semi-
uigilāt⁹ xps apparuit in forma pso-
nātissimi viri. cū ab illo qrit qd sic
iacēs habēt mali. **R**ēdit ille. volo/
rē cordis habeo ⁊ magnū defectū
debilitatis i mēbris. **C**ui dñs gros-
sum panē ordeaceū offerens dixit.
Surge ⁊ comedē panē istū. **Q**uē ille
turbat⁹ intuit⁹. quō inq̃t panē istuz
grossū comedere q panē monasterij
simulagīneum māducae nō possum.
Tunc dñs detecto latere vulncri
pectoris sanguine et sanie pfluenti
ordeaceū panē admouit et tali pro

fluio madefactū iubet comedere lā-
guescentē. **M**ox ille cū horrore mē-
bris dissiliens. heu inquit dñs quō
talit̃ pollutū comedere quē ipollutū
recusabā. **E**t dñs qñ minaci vultu
innuēs refutāti. oportet inq̃t vt gu-
stu saltē attēptes qđ sapiat panis
iste. **C**ūq; ille diffugiū nō habet; et
susceptū panē tremebūdus sūmis
vix labiis attigisset sensit in pane su-
per oēs suauitatē dulcedinem mira-
bilē. quē hyanti qđ ore otrectās
torū subito cū mira auditate ome-
dit. **N**ec mora. dñō disparētē temp-
tat' ille ad se reuersus ē et qđ vidis-
set et sensiss; sincero corde tractās
ab omni dolore mētis et carnis tē-
ptatione qualuit et in magna tran-
quillitate sp̃s vsq; in finē vite pmā-
uit. **Q**uid miri. **O**rdeaceus panis au-
steri ordinis mellea xpi lateris p̃ui-
sione linitus est. **E**t hoc gen' dēo-
niorū cū aliter decipe hoīes qñz nō
possūt demōstrationes in aere faci-
unt quib' simpliciū corda in amira-
tiōez insolitā excitati prātē faciētū
talitā venerēt et qñ sup ōne miracu-
lū qđ a sc̃is in terra fieri vident' sic
vēciter sit in diuersitate morborū
illa spūalia neq̃cie qđ ē in aere curi-
ositate gaudētes attollant. **I**n his
rñdēdū ē et oculata fide mōstrādū
qđ licet talia fieri videāt in re tñ nlla
p̃sus sūt. sic nec vlla q̃ simillia ve-
ris et subsistētib' reb' in speculo con-
tinent cū nulla tñ exñtia vel verita-
te subsistant. **I**n speculo mox obiecto
sublato obiecti silitudo strah. ē in
videre. **Q**uid at hīc sub verissia at-

testatōe otigerit audiam'. **¶** **I**fra-
trē hēricū theutonicū quōdā lecto-
rē fratrum p̃dicatoz in colonia virū
in omni sc̃ia cum sanctitate aspici-
um de quo superi' fecim' mētionēz
attestātib' fr̃ibus narrantē audiui.
Cū qđā frater nobil' genere et reb'
pollens de britānie partib' ordinē
p̃dicatoz intrass; apđ lugdunum
gallie cū fr̃ib' morabat'. **A**ppropin-
quātē tpe p̃fessōis sue petiuit a p̃-
ore suo redire ad frā suā. vt dispo-
neret de rebus suis. **E**t anuit prior
cū eoq; iter arripuit. **C**ūq; venisset
in desertis britānie viderūt stupen-
dū miraculū. **E**t prior qđ ē illud. et
frat' illū ducēs ad fōtē lucidissimū
sup quē lapis instar altaris in colu-
mis marmorcis locabat' aquā p̃ti-
nus supfudit. **N**ec mora. et tenebra
to celo ceperūt nubes occurrere mu-
gire tonitrua. ymbres ruere. fulgu-
ra chozuscare statim qđ tanta inun-
datio facta est vt circa locū ad leu-
cam vnā tota terra obrui viderēt.
Quod vt vidit prior est miratus et
hoc audiente dido fratre henrico
magistro ordis beate meōrie fra-
tri iohāni episcopo et alijs plurib'
enarravit. **H**oc idem audiui a p̃re
meo ante ānos. xl. qđ illis in partib'
sub rege richardo anglie militauit.
Hec cū didus frater henricus mi-
hi et multis alijs recitaret quesui
vtrum ista fieri potuissēt et respōdit
qđ sic arte magica ignota mō homi-
nibus et ministerio demonum qui
ad tempestatē et pluuias aera pos-
sunt impellere et concitare cum vo-

lunt occulto tamen dei iudicio per
mittēte. **E**undem fratrem heinricū
et istud valde mirabile narrātem
audiui. **E**o existēte priore prouinci/
ali fratrum predicatorū in partibus
transmarinis accidit vt in acconen/
sem ciuitatem gracia visitandi fra/
tres secundum ordinem aduenisset
facta autem cena vno vespere fm
morem suum conuentū totū vt col/
lationē eis facēt extra claustrū am/
bitum cōuocauit. **E**st autem locus
prope mare ad partem occidentāz ci/
uitatis. **C**onfidentibus cunctis sup
mare prope litus nebula concende/
bat qua p paululū annullata appa/
ruit sup mare mons altus et diffus⁹
⁹ sup montem structura in modum
castri murorū ambitu turribus ac
palacijs decentissima dispositione
mirabilis et ab ipso castro vsqz ad
litus pons ingens cū multa diffusi/
one protensus per quem ⁊ equites
et pedites diuersi scematis atqz fi/
gure ascendere et descendere vide/
bātur. **T**um igitur fratres aliqz diu/
tali spectaculo nimirū attoniti tene/
rentnr dixit fratribus dictus pro/
uincialis frater heinricus. **E**urga/
mus fratres camus ad orationem
illud enim dyabolus oculis nr̄is
vt curiositate nos teneat ⁊ a dei o/
pere torpeamus. **R**ecedētibz fra/
tribus aliqui curiositate ducti vsqz
in finem euentus immobiles pman/
serunt. **V**iderunt qz instante nocte
vt prius. maris vndas nebula sup
spergi et post modicum nebula dis/
pergente nullaz illius structure sub

sistentiam comparere. **N**oz similia
videri antiquitus in anglie parti/
bus dicebantur h̄ p̄dicatione verū/
tatis signēta nunc credimus anul/
lari. **S**ive igitur dormiat siue vigi/
let siue studeat siue ambulet quis si/
delis fm shieronimum semp manu/
pingat crucem domini que contra
demonēs est totius virtutis insigne
Dormiētes enim ac si vigilarēt nō
solum in anima sed etiam in corpo/
ribus verant et eos s. rgere ambu/
lare et loqui faciunt et ad facinoro/
sa sepius prouocant et impellunt.
Habui in scolis sociuz qui me vi/
dente et audiente non soluz facta h̄
et dicta lectionesqz de die receptas
dormiēs recitabat. quod vt certus
fui vigilans nullatenus potuisset.
huius rei sunt exempla plurima.
De vigilante vero venerabilis
Bonifacius quōdam lausonensis
episcopus me audiente tale qd nar/
rauit. **E**rat in villa qdaz cecus qui
daz qui vaccas totius ville in pas/
cuis custodiebat repellebat a frugi/
bus et ad certa loca pascuis vberi/
ora ducebat et quod maioris erat
p̄digij colēs ⁊ statū singularū vac/
carū specialiter decernebat. **V**erbi
gracia vt si vaccā talis coloris ab/
hoie petuisses sine difficultate vac/
cam talem tibi apprehensā in corni/
bus obtulisset. **A**d locū autem cuz
quidam episcopus aduenisset et de/
ceco audisset talia et probasset que
fuit ab illo si confirmationis sacra/
mentū ab episcopo suscepisset. **P**t
ille. nō inquit. **N**ec mora episcopus

confessum confirmavit cecū et mox ab eo vaccarū discretio est sublata qm̄ demonū ope et ministerio hoc fiebat. ¶ In studēte autē quid factū sit a fratre ordinis p̄dicatoz hoc audiui. Frater quidaz post matutinas residere in cella voluit vt stude-
ret. et mox vt oculos obijecit libro dormitabat. Tūq; sepius reluctare-
tur nec p̄ualeret impacēs dixit sibi. Quid est q̄ contra solitū tibi p̄ua-
let somn⁹. Et mox dyabolus ad e-
um. Nondum clausē sunt porte. Et
ille. q̄uo inquit claudēt. Et demō
¶ A vertice vsq; ad pedē ab aure vsq;
q; ad aurē. Et nota lector q̄ in hoc
crucis misteriiū demonstrant. ¶ Si
mili p̄pe mō magister albertus the-
ologus frater ordinis p̄dicatoz
narravit mihi q̄ parisijs illi demō
in specie cuiusdā fratris apparuit vt
euz a studio reuocaret sed mox cru-
cis virtute discessit. ¶ Quid at de a-
bulatione factū sit audiam. ¶ Nar-
rauit mihi frater ordinis p̄dicatoz
q̄ in itinere posu⁹ in specie socij sui
qui retro se a via parum declinans
remāserat dyabolus vidit p̄cedere
et cū illū sociū credēt et eū assequi
vellet nec posset tādēz cū villam in-
gredere et ille non opareret solus
q; videret se mire turbatus est. q̄ ve-
ritus sine socio intraē domū reledit
merens. Nec diu post socius et ipse
turbat⁹ intrauit villā et inuenit an-
xie residentē. qui p̄ ammiratione si-
gnātes se et quid actū sit cōferentes
ambos se illusos a demone repper-
runt. Caueāt ergo fratres predica-

tores et minores ne sancte et excellen-
tissime institutionis regulā exceden-
tes sociū nō nisi expectatū a visu p̄-
cedere vel subsequi paciantur quia
certus sū q̄ ista et multa maiora ho-
rū picula de socioz momētanea di-
uisione frequētius cuenerūt. ¶ Neq;
enim nescius futuroz piculoz atq;
maloz crustus salutis p̄nceps huāe
extitit vel esse potuit q̄ cōbinatorie
discipulos ordinauit expti sūt mul-
ti. ¶ Est et aliud nocēdi genus Est
frater ordinis p̄dicatoz in cōsan-
guinitate cōiunctus cui hoc accidit
q̄ subiuigo. ¶ Jacebat vno mane
in dormitorio vigilās añ primā et
ecce videt demōnē in specie pulcer-
rime mulieris in dormitorio venien-
tez et turbari grauiter cepit q̄ mu-
lier illic et hoc illa hora intraē p̄mis-
sa fuisset. demonez hāc esse minime
suspiciatus. Nec mora. progrediens
mulier se iuxta fratrem in lecto q̄ risu
iocūdo illū allitiēs collocauit q̄ statim
horrēs et signāse se volēs nec valēs
dorsū tādēz ad parietē ponēs et pe-
dibus latus illius cōcutiēs cū pūg-
no eius faciē pcutē voluisset os de-
mon late diffusus aperuit et a lecto
detrusus repēte disparuit. ¶ Tantus
autē colluctatiū fratris ipius et deo-
nis strepitus fuit vt a fr̄e in p̄ximo
lecto quiescētē et stupētē clarius au-
diret. ¶ Clamare autē frater pass⁹ vio-
lētā demonis cū voluisset vt m̄ nar-
rauit nō potuit sed tm̄ quasi mutus
irrugit. Et mirz valde q̄ virtute qua
arte demō hoc potuit et hoc maxie
cōtra iuuenē q̄ dei gracia plen⁹ fuit.

Sed hec questio citius soluit si de
lupis beati ambrosij sententia in her
ameron videat. Homo quem lupus
prius videt atque citius et anticipatus
obutu nocentis licet clamandi vo
luntatem habeat. non habet tamen
vocis ministerium. despicit quod eum
tanquam victor vocis ablatus. Et ratio
naturalis lupus rationis oculorum suo
rum immixtis homini eius spiritus vi
biles desiccant in instanti. quibus desic
catis siccant arterie et sic raucus ef
ficiet instrumento vocis obligatius
impedito. Si ergo luporum natura ta
lem violentiam per solum obtutu habere
probat quam potius natura demonum quam
multo subtilior sagacior et potentior
est ut presentia sue malicie vocem obli
get in homine visumque pariter et audi
tum. Et mihi simile quod accidit per
quod etiam ista probant. Accersit ad con
fessionem inimicitias que inter duos
fratres carnales gravissime versa
bant cum fuisse eorum sacerdote preclaro
iter arripui. Tunc ergo sacra nocte
ante vigiliam pasche in cenaculo iace
bam in spacio trium miliarium aut quat
tuor ante diem euigilaui. et hortabar
ut sacerdos descendens inferius ig
nem in candela deferret qua inspec
to libro matutinorum officium cantare
mus. paruit ille. et cum candelam accen
dere debuisset tanto tremore concus
sus est ut sine igne recurreret dicens.
Ignem ad presentem non habeo expectate
vos diei lucem oportet. sic ille vita
uit mendacium et pusillanimitatis sue
verecundiam. non detexit. Annui mox
verbis illius. quod suscitare quempiam
illa hora de familia non decebat. Et

go ubi obdormiui non euigilaui
usque ad ortum solis. Excitat igitur et
dolens tam diu dormiuisse surgens in
lecto consedi. Apertis autem oculis ad
fenestram vidi quod socium meum calio ca
pite nudato inguine. et asinino vere
tro velut ad vrinam faciendam demo
nem statem. Indignatus ergo socio
meo vehementer cum eum increpare vel
lem non possem ablata voce. audiui
mox stertentem socium. quo cum stupore
surgente dixi ridens. Ecce iuxta me
ad fenestram in specie tua cum quanta
inordinatio stat diabolus et me con
tra te commouit. Idem dicens vidi quod
malignus ille per fenestram quasi fumus
evanuit. Dictis autem matutinis festi
navim ad locum ubi vocati pariter
fueramus. Idem mox ubi sequenti die
pasche celebrauimus predicauimus et
comedimus cum me vicino diuo in po
merio ad somnum meridianum deposui
isse et oculos clausissem ut dormire
audiri eminem iuxta me quod susurrantes
aliquis summissem. Merens autem et co
gitans ne forte aliqui te expectent ut
eis satisfeceres apui oculos et surre
xi et neque videns reclinavi et clausi
oculos. Statimque audies alii iam et eu
denti murmurantes surrexi nec ullum
vidi. Sed nec tunc aliquod de nequitia de
monum suspicatus tercio me deposui.
Idem inesticius aliquod clausis oculis
incessanter cum maiestate vocem audire in
hec verba. Ecce inquit cum quanta sup
bia vilis iste nos facit dormiens ex
pectare. Ad hec igitur cum mox aper
tis oculis surrexissem nec aliquez in
uenissem conieci procul dubio de
monum iniquitatem qui me et tur

bare voluerunt et iudiciū future nequicie demonstrare. Quarta autē feria sequenti infra octauaz pasche conuenerunt amici fratrum illorū quos ad pacē reducere debebam⁹ et inter agendum tanta inter se fratres discordia sunt omoti vt in eodem loco vbi ante demones audieraz mīrmurātes nūi maxima parētum et amicoz violētia restitisset se inuicēz insiditū demonū validissime pēmissent. **V**icim⁹ tñ dei gracia nequitia demonū et pacē r̄formauim⁹ inter fratres. **P**rop̄ hoc igit̄ duo cōsiderari possunt in re gesta quā retuli q̄ p̄ntia demonis quē primo vidi vox mihi ablata est ne clamarem secūdo aut̄ cū plures eoz ter audis̄ se visus mihi ablat⁹ est ne viderē. **V**ide ergo lectoz q̄ntas et quales nocēdi artes dyabolus attemptet et q̄ sollicitum esse hominez aduersus illum semp̄ oporteat nec frangi vllis iniurijs nec allici blādimentis. **A**nno presente. M. lcz. cclviij. ppe ciuitatē colonie agripinā in villa q̄ opidum regis vocat̄ quodā solēni die ingens chorea demonū in habitu alboz monachoz in planicie cāpi visa est vocibus altisonis tripudiāns et exultans. **C**ongregatis igitur cū sacerdote suo hominibus ville cum ad choream accedere voluissent demones fm̄ q̄ homies appropinquabant chorifando pcedebant ad fluuiū quoad vsq̄ se totalis illa malignantiū turba in fluuiū annullauit. **E**t hinc q̄z nequitia demonum cōsideranda est q̄ quasi ad

exemplū spūaliū viroz ad ludū ne fariū chorifantiūz hominū simplicitatem inducere voluerūt. **A**d hinc spiritualia mire nequicie in celestib⁹. **B**eate memorie iordan⁹ frater et magister ordinis p̄dicatoz ḡfa visitandi fratres romā venerat. qui accepta b̄ndictione in domo fratrum a fratrib⁹ legit missam. intrauit postea infirmariā videre languentes. et inuenit fratrem ouersuz quasi sane mentis esset tñ diligentissime cōpeditū. **Q**uerit ergo magister ab illo cōpedito causam. respōdet ille alienatū se fuisse acten⁹ sed in aduentu eius integre restitutū. **E**credidit magister spiritui nequicie cicius q̄z decebat et cōpeditū solui p̄cepit. **N**ec mora. felix papa honorius audito aduentu eius mandat eū facta dozmitione post prandiū intrare curiā facturū clero sermonē. **H**inc postea venit ad prandium mandat venire frater ouersus qui fuerat cōpeditus accubuit ille sensate se habuit. **E**t vbi factū prandio et dictis gratijs. magistro stratū est ad pausandum venit demoniac⁹ ille et accepto rasorio guttur magistri dormiētis incidit. sed nō ex toto nōduz certo loco vulnē dato. **Q**ui subito lesus euigilans manū obiecit rasorio et duobus aut trib⁹ digitis vsq̄ ad emulatiōē vt credebāt lesionē accepit. **E**xp̄gefacto ergo in tumultu toto ouentu accurrūt fratres magistrū quasi seminecē inueniūt et elato flutu cū clamorib⁹ eiulabāt. **T**unc p̄or dom⁹ impato silentio p̄cepit ne res

in scandalū ordinis diffunderet et ne inuenteret ab emulis secularib⁹. celaret. Venit ergo hora predican- di et prior frat^r vice magistri predi- catur⁹ accessit. At ubi themate pre- libato psequi sermonē debuit sub- ito resolutus in fletū cū clamore va- lido mugitū emisit. Attonitis autez omnib⁹ cardinalib⁹ quidaz familia- rissim⁹ ordini priorem trahit ad par- tem querit quid cause sit. Ifatetur. Nec mora ambo ingrediunt^r ad pa- pā aperiūt infortunū exclamat ad- plandū papa dicens. Heu dñe de⁹ quid actū est. hodie magna colūna ecclesie cecidit. Quid plā Accedunt chirurgici pspiciūt ptractant vulne- ra. diuinū poti⁹ q̄z humanū suadet adiutoriū cū omni precū instantia postulandū. Tertia aut^m die huius infortunij illucescēte innuit magister adolēscenti nouicio vt sibi altare p- paret in occulto. Stupefactus igit^r nec miruz iuuenis priori indicat qd sibi precipi^t qui quasi rapt⁹ stupore nimio currit ad magistrum querit si deliret an falsum sit q̄ missam in su- premo vite periculo velit celebrare. Magister ergo intuit⁹ priorem auer- sis oculis innuit vt recedat. quo pa- rente et rem expectāte taz grandis euent⁹ surrexit. mgf vt potuit sacris vestib⁹ se induit. celebrauit et sūpto corpore viuifici sacramenti vulnera manus et gutturis secunde abluti- onis in calice liquore perfudit et sic in integrū suspitat^r eadē die in am- mirationē omniū qui rem sciuerunt in consistorio corā papa et cardinali-

bus et omni clero gloriofissime pre- dicauit. Pōc postea factū est vt ipse papa et fratres in curia deuotissimi erga predicator⁹ ordinē eū incōsue- tis autoritatib⁹ et pūilegijs exalta- rent. Unde successor ipi⁹ pape ho- norij dñs papa gregorius fratri io- hanni dicto de argentina quondā bosnensi episcopo magistro ordinis predicator⁹ facto cuz magna deu- otione dixit. Me tibi carissime q̄si pro- incude papam orbis constituro. lin- guam autez tuam ponam pro mal- leo. vt fm omnia priuilegia que or- dini tuo expediunt. vel priuilegia q̄ alijs etiā religiosiis quibuscūqz vsqz in presens ocessa sūt priuilegia scri- bi facias et bullabo. Nec mora ma- gister et qui cū eo erant fratres om- nibus registris apostolicor⁹ inspec- tis omnia priuilegia que sibi cōmo- da et vtilia pro confirmatione ordi- nis essent vel fore possent consensu cardinalium et curie bullata et sup- scriptōnibus insignita solenniter ac- ceperūt. Hinc ad beate memorie ior- danuz redeamus et quid fecerit vel de eo sit factum videamus. Igitur ubi dies venit quo accepta licentia a cardinalibus exire curriā debuit a domino papa inuitatus contra consuetudinem nunq̄z visam ad mē- sam eius in modum lune cornicula- tam sedere cōpulsus est et post prā- diuz sic dimissus. Et vide quid actū sit. Extra romā ad sex fere miliaria noctis tenebris dephēsus hospiciū eū suis a sacerdote ville quesuit et nō accepit. Sed cū recept⁹ fuisset a

paupere et pre penuria recipientis
incenat' vespere remansisset dixit cū
ingenti gaudio fratrib' qui secum
erant **B**enedict' presbiter ille q' no
bis negauit hospiciū qz mihi gloriā
abstulit qua hodie cum summo or
bis pontifice in vna mensa conledi.
Ihinc p alpiū iuga nō longe a mon
tis pede digressus acutā feb're gra
uissimaz labore itineris fatigat' in
currit **E**t vide lector qz calide et hu
ic insidiat' est diabolus sancto viro
Epūs ciuitatis ad quā declinauit
vt audiuit tāti p'ris aduentū hospi
tio recepit infirmū et violenter in p
pziū sui secreti thalamū et in lectum
pprium collocauit. **H**abuit aut ma
gister secū pziorē sui ordinis virum
discretū litteratū valde et puidum
in morib' pbatū et phisicū qui ma
gistri sciens ppositū etiaz in infirmi
tate durissimū dixit. **O**portet vt ma
gisterio exinancias te et mihi sis obe
diens et subiect'. **C**ui magister hu
militer. **I**fiat inquit. **M**ox ergo con
tra cōsuetudinē ordinis suauiter in
plumis stratū est infirmāti. **P**rimo
ei vt vidim' in lectis plumeis iacere
fratrib' nō licebat. **S**ed qz in mltis
locis et terris maxime apud paupe
res paleaz copia vel stramenta nō
sunt statutū est vt sicut sterneret fra
trib' iacere liceret. **N**octe igit' magi
stro solo in thalamo quiescenti ap
paruit diabolus transfiguratus in
angelū lucis dicēs **E**st ne magister
iste iordan' qui fama celeb'is et vir
tute pater tanti pzodicatorz ordis
clarescit? **D**ubitare poterā nisi ante

longo tpe te nouissem. **O** qz vilis et
impudēs fact' es qui qī dñator ter
re in lecto plumco et sericis reqēscis
O miser quale exemplū ordini tuo
et frib' relinqs. sed nō est tui de' ob
lit' in finē qui ad redarguendum te
misit me **E**t tu igit' surge et terre sup
plex incumbas. **N**ec mora diabolo
disparēte territ' magister in terram
corruit et sic iacens mane a dicto p
ore et fratrib' inuenit. quē p'or val
de seuerē corripuit et p obedientiaz
in lecto iacere coegit. **S**equēti autē
nocte sathan iterauit audaciā duri
us qz p'us sibi inobedientē red argu
it et magistro ad terraz descendere
mox precepit. quē cū de mane pzior
iterato inuenisset ad terrā grauiter
indignat' dixit. **M**iroz vestrā nō tm
vt ita dicā stulticiā imo p'is infaniā
qui in periculū nō solū corporis s; etiā
anime cōtra obedientiaz hoc facere
voluistis. **E**t ego testor altissimū q
nollē p toto mūdo ita graniter cō
tra deū et ordinē excessisse. et hec di
cēs flere cepit vberrime. qd vt vidit
collachimat' est et mgr. et p'cidēs
ad ei' pedes cōfessus est qualē ei vt
ab eo verius cernere trāsfuratur
in lucis angelū diabol' illuisset. tūc
p'or admirat' mitigat' est valde. et
pcepit vt lectū ascenderet et tps cre
ticū expectaret. **E**rat autē debilitat'
valde et indurata matēia vix habe
bat spūs ad pausandū. **T**ertia autē
nocte nō destitit diabol' triplicare
vesaniā. et vix mox ad increpandū
vba cōposuit. puenit cū vir beat' et
dixit. **O** nequissime humani generis

inimice quomodo simplicitate me
am quasi per zeluz qualemquē ad
ordinē illudere voluisti. **E**t ego qui
dem nisi hoc omnipotentis dei dis/
pensatio pmisisset sapientius aduer/
tissē q̄ melior est obedientia q̄ stul/
torum victime et q̄ quasi genus ari/
olandi est nolle adquiescere. sed et
hinc mihi miserrime accessit gloria.
tibi autem confusio sempiterna. **E**t
statim his dictis in faciem ymbrati/
cam expuit disparētis. **M**agister au/
tem postq̄ cum alacritate spiritus
et sine perturbatione quieuit circa
diem septimum optime ceticauit.
qui infra paucos dies ab egritudi/
ne recreatus integerrime conualuit.
Quid autē sibi in ipsa sua infirmita/
te contigerit ad exempluz posteris
affuturum fratribus enarrauit. **H**inc
et aliud per illusionem demo/
nis in bononia contigit. **C**elebra/
uit idem beatus vir missaz die qua/
dam vt solebat fere quotidie in se/
creto. sensit autem tam mirifici odo/
ris fragrantiam in susceptione diui/
ni sacramenti vt nulli esse posset du/
biū hanc non esse nisi a deo nisi for/
sitan alicui qui discretionē spiritū
habuisset. **O**s mire odorifex p lon/
gū tps habebat et man⁹ ita vt vir/
ei cibus saperet ore sumpt⁹. palato/
tñ cordis interius discernebat qz o/
dor ille recreationē spiritui nō psta/
bat. **A**bijt ergo dñm deprecari qd
sibi vellz odor ille resperius inuanū
7 reuelatū est ei qz demonis arte sit
gestū et crucis signaculo mox cessa/
uit. **E**odē tpe cū idēz mgr iorda

nus multos litteratos clericos ad
ordinē ouertisset et in bononia rece/
pisset et multi ex eis grauissimis de/
monū impulsib⁹ temptarent. et p h
mgr mira orationū instantia repu/
gnaret. **U**na diez demō libera vo/
ce locutus est ei. **F**acias inquit fres/
tuos cessare a predicatione et cōfessi/
onibus hominū audicndis. et ego
cessare faciā socios meos ab omni/
moda temptatione fratru et ludā.
Consensit mox magister ad temp⁹
et effectum mox cōsecutus est sponsi/
onis. **N**ec multi post hoc dies efflu/
xerant cum magistro oranti dictum
est ita. **Q**uid est qd facere voluisti.
vt inires pactū cū morte? **O**rent fra/
tres p tempore. et p tempore stude/
ant proximoz instructionib⁹ et salu/
ti. et pculdubio pure et vigilātis in/
stātia temptationes demonū repel/
lent. **N**ec mora vbi hoc magister in/
capitulo fratrib⁹ indicauit et illi mā/
datū eius miro spiritus feruore cō/
plerent. virtus demonum enervata
est et fratres in cōmuni omēs mira
alacritate mentis ab omnibus tem/
ptationibus quieuerunt. **E**t hinc no/
ta lector quid in hoc articulo dicat
gloriosissimus **A**ug⁹. **O**rationibus
mundamur. lectionibus instruimur
vtrūqz aut bonū est si vacat. si vero
nō melius est orare qz legere. **I**n le/
ctionib⁹ agnoscim⁹ qd agere debe/
am⁹. in orōnib⁹ percipim⁹ que saluti
necessaria postulam⁹. **O**rationibus
nutritur anima. lectionibus excitat⁹.
Mouit semp oratio sine lectione pfi/
tere sed lectio sine orōne rarissime.

Unde et discerni pōt defacili quāti
 sit periculi et laboris paz vel nichil
 ozare et semp legere et nunq̃ ad sa
 pidam scientiā puenire. **A**ldi et
 certissime exptus sum sicut auditor
 eius p multuz tempus q̃ venerabi
 lis ille frater ordinis predicatorum
 magister albert^{us} cuius superius feci
 mus mentionem multis annis fere
 quotidie cuz tñ in cathedra theolo
 giam legeret. tantū de die et nocte
 orationib^{us} incūbebat vt psalteriuz
 dauitici legeret et interdum dictis
 horis et lectionib^{us} et disputatiōib^{us}
 terminatis cōtemplationi diuine et
 meditationib^{us} insudaret. Quid mi
 ri ergo si talis homo in scientia p
 fecerit qui tā sancte tā integre in v
 tute pfect^{us} est? Tertū est ergo vt in pce
 dentib^{us} dictū est orōnū instantiavir
 tutē demonū eneruari. et nō tñ stu
 diū scripture. verūetiā omnis virtu
 tis gratiā p orationis vigilantiam
 augmentari et in robur pseueratiē
 cōseruari. **D**e ipso aut pie memo
 rie et vere sancto viro magistro or
 dinis predicatorū sancto **J**ordano
 quid ad petitionē fratrū in p̃sa po
 suerim indice. **P**aude felix theuto
 nia tempus instat leticie. quondam
 virtus glorie surgit virore gr̃e. **R**o
 rem misericordie spondens in abun
 dantia si vas sit capax venie. **R**iuū
 rorantē edidit fons aquis indefici
 ens. qui patēs idē indidit riuus in
 de scaturiens quē bibens ager sitiv
 ens fructū centenū reddidit. **T**riplo
 centenū faciēs p̃r iordan^{em} effluit. vt
 riuus fonte gr̃a quez nunq̃ q̃s imi

nuit bibēs ex indigētia. sed stat mise
 ricordia plen^{us} qui pressos voluit di
 ra mūdi miseria. **A**llexit ore melleo
 mltos vt xpo viuerēt sp̃reto cultu
 phalereo cultū cordis induerent et
 verba vite spargerēt ore flāmātes
 igneo frigus peccati pellerēt. **S**an
 ctus orbat^{us} oculo fabro lumen resti
 tuit. et fame presso populo multipli
 catū prebuit panes turbe dñi eguit.
 xpm sequēs miraculo p quez h̃ mu
 nus habuit. **P**recepto sancti creperat
 vxor viri bohemiē plem sancto do
 nauerat ob spem maioris gr̃e. **S**ed
 abortiua spem nesciuit qd cōmiserat
 s̃cti p̃ris custodie. **P**eradis horis
 plurib^{us} voti memor efficit. inelamat
 sanctū precib^{us} et in fletū resoluatur.
Nec mora. vite reddi^t puer datus
 vagitib^{us}. et sic iordan^{em} dicitur. **S**a
 than sanctū aggredi^t temptat mo
 dis mirificis. odor fuscet^{us} spargit.
 dū sacris instat mysticis. sed nō va
 let artificis diu volus dum p̃dit in
 precepto viri supplicis. **H**inc terrā san
 ctā adi^t ffes illic inuisere. h̃ cū maē
 redi^t mergēdo cepit psallere xpm
 bñdicē. sicq̃ celū subi^t vt signis da
 tur credē. **N**ec mora mox incanduit
 colūna lucis maria q̃ dū de celo mi
 cuit membra lustrās sanctissima. in
 quo trāsi^t anima vidētes scire vo
 luit in re manifestissima. **A**diecto
 sancto litozi celi lāpas emicuit q̃ ter
 sup̃stās finit. quarto q̃z resplēduit
 in hūc quē secū habuit. et sic recursu
 celeri rapta nube non patuit. corp^{us}
 fragrās mirifice curat a fidelib^{us}. a
 grecis danē vnice latinis et gētilib^{us}

laudes xpo cū fletibus et sic veruz
magnifice sub tribus patet testib?
hinc in achondilicia fert pater ma
gnificus recipit euz gloria fit mor
signo mirificus saluatur paralyticus
sicq; virtutū gracia p̄palatur mag
nific? **A**niqua tūc p̄digia iubar
nouum recipiunt prece s̄cti demo
nia victa clamant et fugiunt et sur
di sonos audiunt claudos soluit le
ticia ceci lumen recipiunt **H**ec p̄ris
tam eximij sequamur nos vestigia
vt digni p̄ris filij p̄ris ditemur gra
tia. sicq; secum in gloria sortē sperā
tes p̄mij ducamur ad celestia amez
Hic vir beate memorie natōe theu
tonicus de Westphalia natus est
qui mira p̄ditus gracia ordini p̄
dicatoz p̄fuit mltis ānis **F**ra
ter quō daz ordinis p̄dicatoz ele
ctus et bon? arnoldus noie ex par
tibus treuerensib? natus et p̄or fra
trū in opido Wilburgenſi dictū bea
tum virū magistz iordanū vt ipse
met retulit mihi statim defunctum
vidit in choros āgeloz ap̄lozum
p̄ hāz manib? angeloz ferri. et h̄
q̄oēz vt ipse audiui brā luytgardis
a q̄rie monialis de magistro iorda
no in spiritu rapta videt **E**t q̄dem
liz p̄az digrediar apte tñ de supra
dicto fratre arnoldo p̄ore Wilbur
genſi visionē pulcerrimā enarrabo
Retulit m̄ frater pius et bon? qui
hoc ipsū ab illius ore p̄cepit q̄ an
nis paucissimis ante mortez deſide
riū magnuz habuerat vt sup̄ statu
suo cui vt p̄p̄iū est bonaz mentiū
nō modice metuebat a dño solare.

tur **A**ccidit ergo vt semisigilātū do
minus ihs xps in forma speciosa p̄
filij hōim glorioſiſſi? apparēt quē
vt statū in p̄mo intuitu agnouit co
gitaē cepit **Q**uā tñ oñderes do
mine me esse cū saluādis in libro vi
te conscriptū **E**t mor dñs in p̄cto
ri suo libz vite demōstrās eius co
gitationi r̄ndit **E**cce inquit liber re
uolue cū et nomē tuū ascriptū inue
nies. **E**t mor gaudio cordis exiliē
vertit libz et legēs l̄ris aureis scri
ptum vidit et in eo reperit nomen
suū. et merito q̄dem in libro vite pe
ctoris xpi se scriptū vidit qui vita
p̄electedus et ope verbū vite cristū
in p̄ctore gerebat et ore p̄ q̄d deo
et hominib? amabil? apparebat. **I**p
se enī assumpt? in sociū a dño vnga
rie fratres sui in Wilborch nullū ali
um p̄iozē eligere voluerūt donec
eis redditus remaneret. **C**ui succes
sit magister raymūd? vir l̄rat? val
de qui in vtroq; iure rexerat. ecclesi
astico sez 7 ciuili **H**inc successit ve
nēabilis iohānes de theutonia na
tus qui multo tpe p̄itētarius dñi
pape in roma cū bosnensī episcopū
ecclesie p̄fecit **E**t cū habēt in epi
scopatu plus q̄ octo milia marca
rū in redditib? quasi nihil. tamē in
vlus p̄p̄ios expendeat h̄ omnia
pauperib? erogabat. **N**ec solū qui
dez equum habuit sed azellū qui li
bros et episcopales insulas depoz
tabat. ipse vero pedes euz fratrib?
incedebat. **H**ic postmodū absolu
tus ab episcopatu elect? est in ma
gistrum ordinis p̄dicatoz et his

presuit multis annis. De hoc venerabili viro certissima relatio precepimus quod ei puero existenti adhuc in etate annorum. x. ordo predicatorum qui nondum erat tunc et quod episcopus futurus esset et omnis status vite sue a domino reuelatus sit et ostensus. Multa quoque facta ab eo mirabilia referuntur ex quibus vnum breuiter enarrabo. ¶ Venit in romaniam partibus tunc magister intrauit hospitium pauperrimi sacerdotis. decubuit super scamnum itinere fatigatus. et dum anxius cogitaret unde pauperrimo hospiti aliquid obveniret. vñ se cum fratribus reficeret fatigatos venit auis quā corniculā dicimus et de supremo aere eius pedibus aduolauit. que pedes magistri frequenter rostro concutiens iteque ad aera reuolauit. Quo viso magister surgens in consuetam magnitudinis spissitudinis et latitudinis numisma argenteum quod corniculā ad pedes magistri posuerat mor inuenit. aduocās sacerdotem munus cornicule iussit accipere et necessaria fratribus ministrare. ¶ Hunc ante episcopatum a iuuentute cognoui nec vnquam aduerte re potui minus eū deuotū tunc minus quod sollicitum de propria vel salute aliena quam postea cum episcopus vel magister ordinis extitisset. Obijt autem in maximo seruoze spiritus apud argentina urbem theutoniam. Ad cuius tumulum crebra miracula facta narrantur. ¶ Eleuatum est autem corpus mirabile a domino moguntinensi archiepiscopo et electo argentinensi anno ab

in carnatione domini M. cc. lxxvi. In eius eleuatione fratribus predicatorum ad generale capitulum congregatis illustri regina vngarie mandauit per litteras solenne miraculum quod subiungo.

¶ Filius suus primogenitus congregato exercitu magno dimicare voluit contra patrem pro quo regina mater nimirum grauissime turbata tota nocte precedenti quam sequenti die futura congressio putabatur in oratione se et lachrymis dedit. tamen pro filio quam viro rege sollicita. ¶ Fiduciali tamen ad magistrum iohannem oratione directā quem multum in vita dilexerat et fratrem quandā eiusdem ordinis quem iam defunctū confessorē habuerat ambo eidem regine seminuigilanti apparuerunt. ¶ Cui magister iohannes sereno vultu prodixit in quibus quoniam in nostris orationibus mediante clementia dei fiduciam habuisti. ecce predico tibi quoniam hodie antequam comedas nuntius dicet quod pacificati erunt pater et filius in bonū omnibus ordinatis. ¶ Mandauit et alia dicta illustris regia quod eodem anno pro meritis dei episcopi et magistri iohannis suscitatus mortuus fuisset filius et alia infinita miracula claudorum cecorum surdorum obsessorum a demonibus et aliarum infirmitatum pro eius meritis origines. ¶ Huic successit venerabilis hūbertus vir generosus et spectabilis generus de burgundie provincie nativus. quod gratia predicationis insignis lektor fratrum antequam in magistrum proficeret emicuit. ¶ Hinc postmodum in tuscia partibus prior provincialis fratrum predicatorum factus ad eoromanam curie

gracior et car⁹ fuit vt cū plures
cardinales in papā eligerēt eo tem
pore quo dicit^r Innocentius qrtus
est in apostolicū assumpt⁹. q̄ postea
p̄uincialis francie fact⁹ magister to
tius ordinis est effect⁹. At qm̄ nō in
utiliter lz longe a materia digressi
sum⁹ spūalem nequitia demonū p̄se
quamur. ¶ Est et aliud fallendi ge
nus demonū vt homines fallāt spa
cio penitentie vel vite p̄lixioris p̄
misso. Unde mihi frater ordinis p̄
dicatoz quiddā valde mirabile re
citauit. Erat quidā nobilis in West
phalie partib⁹ vir armis strenuus
et p̄potēs inter suos. In hac nocte
quadā p̄siliā terribilem transiens
audiuit voce⁹ mulieris q̄i in vicino
cantātis. Et dixit suis. Est ne quis
vestrū qui mecū vadat mulierem vi
dere cantantem. Omnib⁹ ergo dissi
mulantib⁹ et p̄hibentib⁹ illū p̄xit
solus et inuenit stantez sub arboze
quali nigrā monialē extensis in cel
lū manib⁹ cantantē. Quā cū interro
gasset ille quid ageret. respōdit hic
laudo deū meū. Credēs aut ille ali
quē sanctoz esse. rogauit eā dicens
Dic mihi obsecro qd̄ futurū est mi
hi. Et illa. multa inquit mala fecisti
et adhuc facies. deuictis inimicis tu
is crucē transmarinā suscipies tras
fretabis et in xp̄i seruicio morieris.
Ad hec verba gauisus ille recessit.
et vt illi predictū est facta cede ho
minū inimicos deuicit. Qui cū p̄sto
lare⁹ crucis signationē vt transfre
taret incidit in acutissimā febrē. Ro
gantib⁹ ergo et cōsulentib⁹ phisicis

et amicis vt cōfiteret^r peccata et pe
niteret cōmuniret qz se ecclesiasticis
sacramentis q̄a ei periculū iminere
videret. noluit ille nullo modo se re
putans moriturū. Cūqz super hoc
phisici mirarent^r. fratrē illius carna
lem magne indolis clericū manda
uerūt. Qui fratris periculū intiman
tes super salutē anime illius ad mo
nendū instantius cōsulebant. Mor
ad fratrem ingressus clericus argu
it periculosius insu mantem. Qui mi
les ait. et tu vt alij stultus instas mi
hi qui optime scio qd̄ nequaquā mori
riar. Qui clericus cū lachrimis dixit
Et vnde hoc habes frater carissime?
Et ille tandem. Sic et sic dictum est
mihi qd̄ crucem acceptur⁹ sum et in
terrā sanctā moritur⁹ in xp̄i seruicio.
Ad hec verba frater eius tact⁹ do
lore cordis intrinsec⁹. vere inq̄t fra
ter carissime. ille antiquus hostis di
abolus tuo nunc insidiat^r calcaneo
qui mendatio suo te nunc nitit^r deci
pere moriturum. Age ergo salutis
causaz et penitere et impleas quod
rogaris. Nec mora decumbens pe
tit aduocari p̄biterū postulat ve
niā crimina cōfite^r. statuit testamen
tum recipit corpus christi inūgitur
exhalat spiritum. et sicut credimus
ab insidijs demonum libera^r. Nec
diu postea defuncti frater clericus.
bonitatem christi in fratre mortuo
recognoscens p̄dicatozū ordinez
intrans multa cōstantia seculū vere
liq̄t. Circa finē libzi videndū est que
et qualis. vbi et vnde p̄as demonū
qua nō solū gentilib⁹ aut falsis vel

peruerſis xpianis verſuetiam et bo-
nis ad vexanduz eos illabi videan-
tur. Et reſpōdemus q̄ illa eſt in ma-
lis correption vel vindicta. in bonis
vero probatio purgatiua. Qualis
autē hec ſit vel q̄liter hec fiat breuiter
videat̄ q̄ per inergiam operatiōez
Nulli vero habeatur dubium quin
in corpore non in anima. ſolus enī
deus non creatura per inhabitantē
gratiāz illabitur animabus. Unde
aut potestas dmonū ſit planiſimū
q̄ ex deo. Et quidem excessus quā-
doq̄ hominū p̄ bonos ſiue malos
angelos puniuntur. Per bonos vt
in Saul. Hinc nuper ad designan-
dum meritum deuotiſſimi regis frā-
cie ludoivici quiddāz accidit quod
ſubiungo illis mihi recitantib⁹ qui
viderunt q̄z gratū deo ipſius regis
frācie exemplum altiſſime humilita-
tis exiſtat rex omniū xpūs tam eui-
denti miraculo demonſtrauit. **C**o-
mes gelrie otto curſorem cum litte-
ris pariſius miſerat curſu propero
rediturum quem redeuntem comes
otto interrogans queſiuit ſi regem
francie ludoivicum vidiſſet. At ille.
vir more ſubſannātis contorſit col-
lum. Vidi inquit vidi illum miſerū
papillardum regem capucium ha-
bentem capitis ſuper ſcapulas. hec
dicens faciem contorſit ex aduerſo.
et ſic facies contorta remanſit. Eru-
beſcat theologice cathedre vilis ille
preſūptor qui p̄dicauit ipm de quo
ſcripſim⁹ regē nō debere vtī omuni-
bus veſtib⁹ ſed ſemp purpuratū in-
cedere nec plures miſſas audire q̄z

vnā. Mortaliter autē peccatē dicebat
fratres predicatorēs intelligēs om-
nes illos qui predictū regem indu-
cerent ad huiusmodi deuotionis ⁊
humilitatis exempla. Min⁹ ſane im-
mo velut inſaniſſim⁹ intellexit q̄ ſa-
lutis nrē p̄nceps Ihs ex cōpatione
culpauit illos qui in domib⁹ regum
mollibus veſtiunt. cū nobiliſſim⁹ ille
baptiſta Johānes ex pilis camelo-
rum induit⁹ zona pellicea cingereſ.
moderatores orbis et reges frequē-
ter vidimus omunis panni lanei ve-
ſtibus vtī. nō niſi camelini coloris
veſtib⁹ auus ipſius regis glorioſiſ-
ſimus philippus rex indiſcretis xpib⁹
anni vtebat̄. Ludoivici autē filiū ei⁹
etque regē glorioſū ⁊ bonū iſtius re-
gis ludoivici p̄ez nuncq̄ vidiſſe me
memini purpuratū ikarolus ille ma-
gnus poſtq̄ in roma coronat⁹ eſt.
impator nuncq̄ poſtea voluit vt de
eo ſcribit̄ in ſula pompoſi habit⁹ in-
ſigniri. Quantū illi predicto deuotiſ-
ſimo regi francie ludoivico totalis
vniuerſalis eccleſia teneatur. nemi-
nem poſſe arbitroz eſtimare. qui ſa-
ne videre voluerit quanta animaz
iactura fuiſſet. ſi illa intolerabilis ſu-
perbia de qua ſuperius in contro-
uerſia clericorum pariſius compen-
dioſo ſtilo digeſſimus in deſtructio-
nem duoz ordinū frat̄z ſc̄z predi-
catoz atq̄ minoz p̄ceſſum aliqua-
ten⁹ habuiſſet. Egit enī dictus rex
p̄ſcriptionib⁹ iniquoz. egit et litte-
ris apud papaz beatiffimū alexan-
drū et fr̄es curie cardinales qui tñ
om̄es gratia dei et ſua mire ⁊ mere

negocio fauorabilis extiterūt vt fili
nem haberet malicia et in suo vigo
re iustitia et innocētia tueret. **T**estor
deū. testor sanctos. testor et fideles
omnes q̄ nunq̄ aliq̄s regū. nunq̄
aliquis p̄ncipū tā necessario q̄ntuz
ad salutē et pacē fidelīū p̄terit eccle
siam. dotauit munerib⁹ et veris ho
noribus exaltauit. **Q**uid enī xp̄o in
diuicijs. quid illi et honorib⁹ mūdi
vel in hominib⁹ p̄ncipari? **D**ixit vt
veritas et vere dixit. **R**egnū meum
nō est hīc. **A**plausus enī pilati q̄si
de gente sua ⁊ p̄t̄ficib⁹ nō curauit
sed cōstanter p̄stitit p̄ populo mori
accelerās passiōē qua in sup̄nis ef
ficeret regnū quod nō habet finem.
Age ergo nūc superno regi salutis
tui p̄ncipi xp̄o. **A**ge inq̄ ecclia age
tu precipue p̄dicator et minor. **A**ga
mus et om̄es solenniter gr̄as q̄ ta
lem istis t̄pib⁹ regē dedit qui in for
ti manu teneat regnū tuū et nihilo
min⁹ pacis caritatis humilitatis ex
empla prebeat vniuersis. **E**que enī
gladius incisionib⁹ apt⁹ est et tñ nu
dus exor̄it et cū retracta manu con
uertit in vaginā. **V**idi in bzabā
die partib⁹ in monasterio cystercien
monialem quandā religiosam val
de et vita purā. quā cū visitarem et
eam vt poteraz cōsolarer subito de
mon pessim⁹ qui in ea latebat p̄ ho
ram verba salutis ferre nō valens.
cepit latrare vt canis et hianti ore
et collo storto euerfis q̄ luminib⁹
blasphemaē. **C**ui dixi. **O** miserrime
qui in d̄ci laudib⁹ cū bonis angelis
insistere nolūisti. nūc canū latrans

et bestias imitaris. **V**idi et alias
in eadem terra mulierē diuitē et ho
nestā possessam a demonio. quā cū
rogante presbitero religioso visita
rem. inuenim⁹ eā a vexatiōe demoni
nis quiescentē et sensate loquentem
vt sanā. **T**ūc occulte nullo aduertē
te versum cāticū moysi in dentrono
mio fm q̄ a sancto quodā viro au
dierā tertio repetiui ad p̄uocandū
demoniū in oblecta. **D**eu qui te ge
nuit dereliquisti et oblit⁹ es dñi cre
atoris tui. **N**ec mora mulier pallere
cepit labijs atq̄ vultu et due vene
in collo eius ad grossiciē pollicis in
tumescere. **T**unc ego. quare inquit
pessime vexare seminā p̄sumpisti
Mortuo inquit viro suo cōpassa in
subidiū anime illius stultit. quicq̄
boni fecerat in hac vita. et ex h̄ na
ta occasione vas vacuū mori intra
ui. **C**ui ego. **M**entiris miserrime. ex
hoc enī qd̄ dedit mediante caritate
cumulatū est bonū eius. **E**t ille cuz
cachinno. mēdax inq̄t sum. nec miz
si mentior. **M**ox ego. **E**st ne illa tam
pulchra vt diciē celestis p̄ria quam
p̄didisti? **E**t respondit. **I**n infinituz
pulcrior q̄ dicaē. **E**t ego. velles ne
redire ad illam si posses? **E**t ille. vel
lem inq̄t q̄ posses vsq̄ in diē iudicij
om̄ia excogitata supplicia sustinere.
Cui dixi. **E**t ego p̄mitto tibi in pe
riculū salutis mee p̄uisse si mēdax
inueniar. ilā p̄ditaz gloriā recupe
rare te posse si tñ hec dixeris. **D**ñe
deus peccaui ignosce mihi. **E**t mox
ille storto collo exclamat horrifice
domine dñe. **C**ūq̄ hoc sepius cum

clamore valido psonaret nec vltra
in verbis pcederet. **I**mpossibile enī
sciebā illi vt deū suū dñm recognos
cēt et se fateret peccasse atq; sibi p
care ī ignosci. tandē subiunxit. **D**ñe
deus margarete sic enī obsessa mu
lier vocabat deū recognoscē dñm
suū indignat. **T**ūc ego. o infelicissi
me omniū creaturaz supbia elisit te
et de celo depulit. te redire in expia
bilis supbia nō pmittit. **N**ec mora
osus obmutuit et post paucos di
es nō tñ tūc feminā dereliquit. **A**u
di et de alio obsessō mizz dei iudiciū
Erat circa cameracū ciuitatē qdaz
hereticus astur valde qui metuens
inqui et cōburi a fratrib' predica
toribus qui in dicta ciuitate eo tpe
plurimos oburebant finxit se arrep
tū a demone. et ob hoc ad sanctum
aychariū in aspria obsessos curare
potentē ligat' ab inimicis vel ami
cis deduct' est vt in eo non heresim
ppalatā h' furiā putarent. **E**t vt au
diuit qdaz cleric' obsessus a demo
ne et ligat' q' eligius boogris sic ei
vocabat ligat' ponere in locū. sub
sequenti nocte idē obsessus clericus
diuino nutu solut' est. et aggregās
mattas et stramina atq; ecclesie scā
na sup ligatum hereticū cumulauit.
Ludū aut et furiā credens ille dissī
milat quoadusq; cleric' ignez de lā
pade sumens oburere hereticum ce
pit. et tunc heretic' clamauit. **N**o cu
ius vocem expgefati custodes cū
ignem extinguere niterent clericus
arrepto gladio quē casu iuxta lectū
inuenit omnes violentē abegit et he

reticū in igne obussit. **N**ec mora di
uino exacto iudicio cleric' a demo
ne liberat' et plene sospes apparuit
At nunc qm fallacias demonum ex
magna parte deterim' p quas vex
ari apes fideliz osueuerunt. **H**inc
operi nro finem imponim'. lectoēs
libri hui' attentius flagitantes ne
dictis detrahant min' qz decuit bñ
dictis. sed in exempluz virtutis tra
hant quicq; inuenerint bñ dictum.
Peto aut simpliciter ab his marie
qz man' xpi sanguine osccrate sūt
in altari quaten' p me specialiter et
p cunctis fideliz aiabus vnā missā
celebrent. vel si sacerdos nō est cele
brari faciat lector libri. **E**t rogo vt
si aliquid in h' labore vel alijs vnqz
meruerim illū tanqz me participem
faciat **I**hūs xps dñs noster qui cū
patre et spiritu scto viuit et regnat
deus p omnia secula seculoz **A**mē.

ExPLICIT liber apum qui dicit bonū
vniuersale quia de prelatis et subdi
tis tractat. de quo sit deus benedi
ctus in secula **A**men.

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUSSINGW

Prinicia singulorū capitulorū
totius libri. naturā apum simpliciē
ex pmentū incipiunt feliciter Et pri
mo de prelatīs.

Rex apum mellei coloris
est ex electo flore et ex o
mini copia est factus. Ca
pitulum primum.

Reges plures in vno alueario sepi
us inchoantur. Capitu. ij.

Qui cum adulti esse ceperint cōcor
di suffragio omnes deteriores ne
cant. Capitulum. iij.

Rex apū nullū habet aculeū mani
feste tñ armatus est. Capitu. iij.

In vno alueario vnus tñ pnceps
est. Capitulum. v.

In fronte maculam quasi pro dya
demate habet. Ca. vi.

Notabili signo cultus alterius rex
pre ceteris nō ornat. Ca. vij.

Forma egregior et duplo ceteris
maior est. Capitu. vij.

Alle eius breuiores sunt. Capi. ix.

Dum procedūt apes rex in medio
eorum est. Capitu. x.

In officio illius conspici se gaudēt
Capitulum. xi.

Cum pcedit rex vna est totū agmē
et circa eum globatur. Capitu. xij.

Siqua alam regis transiens iuxta
destruxerit nō effugiet agmē. ca. xij.

Migraturo agmie nllē exire audēt
nisi rex pū fuerit egressus. Ca. xij.

Reliquo tempore cū apib⁹ in labo
re est. operantes circuit. Ca. xv.

Circa eum sunt satellites assidui cu
stodes auctoritatis eius. Ca. xvi.

Sunt et circa eum seui lictores qui
puniunt delinquentes. Ca. xvij.

Intus semper est sollicitus et facile
sine causa cerni non patit. Ca. xvij.

Non foras egreditur. nisi agmine
migraturo. Capitu. xix.

Siqua lassata aberrauerit eam rex
odore suo prosequitur. Ca. xx.

Regis benignitas et sollicitudo ma
xima est circa populos. Capitu. xxi.

Circa regem mira populi obediē
tia obseruatur. Capitulum. xxij.

Rex in expeditione a plebe sustollit
tur. Capitulum. xxij.

Regem fessum humeris sustollunt
validiores et ex toto portant. Ca
pitulum. xxij.

Rex si mori cōtigerit tristis po
pulus circa eius funera glomcrat.
Capitulum. xxv.

Secundi libri principia capitulorū
vt supra incipiunt de subditis.

Secunda pars illarum apū
est q̄ iuuentutis vigore opa
multa prestant. Ca. primum.

Disciplina matribus subdite sunt.
nec quicq̄ agunt sine maiorū impe
rio. Capitulum. ij.

Tertia pars apum que fuce dicun
tur. he sunt sine aculeo velut imper
fecte apes. Capitu. iij.

Iste sunt quasi clientes et quasi ser
ui primarum et verarum apum. Ca
pitulum. iij.

Ibas prime expellunt in opere tar
dantes et sine clementia necant. Ca
pitulum. v.

Apes iuniores luce nō in opere tm̄
sed et in fetu adiuvant matres. **Ca-**
pitulum. vi

Communis est omnibus labor **Ca-**
pitulum. vii.

Omnes indifferenter ad opera ex/
pellunt. **Capitulum. viiij.**

Nullus cum per celum licuerit ocio
perit dies **Capitulum. ix.**

Omnes vnam incolunt mansionē.
Capitulum. x.

Communis est omnium cibus **Ca-**
pitulum. xi.

Simul silent: aduersperascente enim
die in alucario strepunt. **Capi. xij.**

Max inter eos precipua. **Capi. xij.**

Pro conuehendis floribus rixa in
ter apes fit. **Capitulum. xiiij.**

Merarum apū singule habent acu/
leum. **Capitulum. xv.**

Que aculeum perdunt mella de ce/
tero facere nequeunt. **Ca. xvi.**

Sunt apes rustice aspectu horride
multo iracundiores. **Ca. xvij.**

Apes cōmunem sobolem habent ⁊
eis cōmunis est fructus. **Cap. xvij.**

Mira amicitia fouentur inuicem. **ca-**
pitulum. xix.

Sunt et hospitalitatis virtuti dedi/
te. **Capitulum. xx.**

Venus apum nullis auaricie spur/
ricijs scatet. **Capitulum. xxi.**

In apibus quasi habitualiter toti/
us virtutis insigne reperies **Capi-**
tulum. xxij.

Inter apes diuersa sunt officia. **Ca-**
pitulum. xxij.

Omnes certant de munere. **Capi-**
tulum. xxiiij.

Alie inuigilāt q̄redo vidualia **Ca. xxv**

Alie d̄ castris solcite sunt et diligen/
ter custodiam adhibent. **Ca. xxvi.**

Quibus est adolescentia ad opera
creunt. seniores intus operantur.

Capitulum. xxvij.

Integritas est cunctis apibus cor/
poris virginalis. **Ca. xxvij.**

Apes inter se nullo oscubitu miscen/
tur. **Ca. xxix.**

Et licet nō omisceant tamen maxi/
mum examen emittunt. **Ca. xxx.**

Nocte in expeditiōe deprehense ex/
cubant supine. **Ca. xxxi.**

Licet posite sint sub lege libē tamen
sunt. **Capitulum. xxxij.**

Sicut regem ordinant sic et popu/
los creant. **Ca. xxxij.**

Prerogatiuū examen iudicij tenēt.
incoꝛrigibiles necāt. **Ca. xxxiiij.**

Miro modo innocue sūt. **Ca. xxxv.**

Ifructib⁹ nullis nocent. **Ca. xxxvi.**

Non solum ab odoriferis sed etiaꝝ
a fetidis herbis mellis alimoniam
trahunt. **Ca. xxxvij.**

Mira mūdicia circa eas. **Ca. xxxvij.**

Pariter oꝛgregate suauiter cantāt.
Capitulum. xxxix.

Habent gratam mirazqꝫ vocis su/
auitatem. **Ca. xl.**

Habent puatim oꝛsilia. **Ca. xli.**

Tempora pꝛenosunt. **Ca. xliij.**

Prediuiuat imbzꝛs ventosqꝫ et tūc
se oꝛtinent tectis. **Ca. xliij.**

Si dies futurus est mitis puolant
vniuerse. **Ca. xliij.**

Procedentes per rura redolentia.
inhiant florib⁹. **Ca. xlv.**

Ani⁹ patrie claudunt limie. **ca. xlvj.**

Non transgrediunt terminos con-
stitutos. **Capitulum.** xlvij.
Gaudent plausu et tinnitu eris.
Capitulum. xlvij
Ihilaritate et nitore apum sanitas
estimatur. **Capitulum.** xlix.
Apes mortue si infra tecta hieme si-
uētur reuiuiscūt estiuo tpe. **Ca.** l.
Vita apum longissima septennis.
Capitulum. li.
Ihieme latent et tunc vescuntur mel-
le. **Capitulum.** liij.
Estate prodeunt. **Capitulum.** liij.
Iirundines et alie aues depopula-
tur easdem. **Capitulum.** liij.
Insidiatur et eis ad aquā bibētib⁹
rane. **Capitulum.** lv.
Despe q̄q̄ psequūt easde. **Ca.** lvi.

Explciunt capitula. **A**men.

Tabula p̄ntis libri s̄m alphabe-
ti ordinem incipit feliciter

Abbatissa quedam illustris
accusata est. sed frustra eo
q̄ p̄dicatozib⁹ et minorib⁹
plura bona faciebat q̄ ceteris reli-
giosis. **libro.** ij. **ca.** ix.
Abstinentia et temperantia magne
virtutis est. **libro.** ij. **ca.** xi.
Accidia dormitationis in choro re-
prehendit. **li.** ij. **ca.** xxxix. et lvi.
Accusatio aduersus prelatus vel
presbiterum non facile admitti de-
bet. **libro.** ij. **ca.** iij.
Adam venerabilis canonic⁹ sancti
victoris parisijs beatam virginem
vidit. **libro.** ij. **ca.** xxvij.
Adiutorium mutuū senioz et subdi-
torum. **libro.** ij. **ca.** vi.
Adomonitio mutua subditoz et cor-
reptio utilis et salutifera est. **libro.**
ij. **capitulo.** xv
Aoulerius quantū malum sit et q̄
deforme omnipotēs de⁹ in quodā
milite demonstravit. **lib.** ij. **ca.** xxix.
Albertus frater ordinis predicatorū
fratres suos rome liberauit a p̄-
secutorib⁹ eoz et de figura et forma
faciei eius vide **libro.** ij. **ca.** ix.
Amicicia vera et mutua inter homi-
nes vigere debet. **li.** ij. **ca.** xix. p̄ totū
Animaz curam deserere vel minus
p̄donio ommittere magnū periculū
est. **libro** primo. **ca.** xix.
Anime eni non p̄pter monasterium
sed monasteriū p̄pter animas insti-
tutum est vt patet per exemplū cu-
iusdam monachi. **li.** ij. **ca.** vi.

Anima p̄mi tripliciter seducitur
peccato. exemplo et cōsilio. libro. ij.
capitulo. xxvi.

Animab⁹ fidei in purgatorio pie
subueniendū est vt patet p̄ exēplū
libro. ij. Capitulo. xlvij.

Animas in purgatorio existens iu-
uari septē suffragioꝝ modis ostē-
ditur. li. ij. capitulo. lñ. per totum

Animaz suam quidā potator et lo-
quax dyabolo vendidit. li. ij. ca. lv.

Angelus duos p̄sbiteros diuersis
tpibus. in terrā iandaz et de terra
sancta duxit et reduxit ad p̄p̄ia in
p̄uo tempore. li. ij. capitulo. xxxix.

Angelozū vocalis laus vñ sit in
regno celoꝝ. li. ij. capitulo. xxxix.

Apū naturā totalē fm l̄ram. vide
in fine totius libri.

Archiep̄us qdā reuthonie in mar-
imo cruciatu visus est expoliari et
iudicari p̄pter malam vitam suam
libro p̄mo. ca. iij. ⁊ de alio qdā

Arpia avis est indie que p̄mū hoi-
nē quez viderit fert occidere ⁊ mo-
ralizacio eius. li. f. mo. ca. xxv.

Auaricia cauenda est quam etiā
p̄bi detestantur. Exempla sup̄ hoc
lege. li. ij. ca. xxi.

Aue maria salutacō angelica mul-
tos ad amiciciam beate x̄ginis p̄-
duxit. li. ij. ca. xxvij.

Augustini sancti de dōzis corpus
ap̄d papiaz lōgebardie ciuitatez
conditum iacet cum boecio nobili
p̄fo. libro. ij. capitulo. xxi. De codē

li. ij. ca. xlv. ⁊ ca. xlvij.

Baptista iudeus quidē
elegantis forme simulato

animo suscepit et monasteriū fide
intrauit. li. ij. ca. xxvij.

Baptisata fuit qdā iudca cū duo
b⁹ filiis suis instrūta p̄mo a qua
dā cristiana. li. ij. ca. xxvij.

Bartholomeum apostolum sacer-
dos qdā specialiter diligens et
honorans liberatus fuit a spū for-
nicacionis. li. ij. ca. lñ.

Beneficioꝝ pluralitas cum salute
stare non potest vñ modo vñ suf-
ficiat. li. p̄mo. ca. xix. p̄ totū.

Blaspheṃia maxime cōmittitur a
resterarum et alcarū lusoribus. li.
secūdo. ca. xlvij.

Boecius nobilis p̄bs ⁊ martir cō-
ditus iacet apud papiaz lōgebar-
die ciuitatem. li. p̄mo. ca. xxi.

Bona ecclesiastica iusticius quidā
a patruo suo abbate accipiens iu-
ste depauperatus est. li. p̄mo. ca. xxvij.

Bos qdāz elegantis forme ob de-
sideriū paupercule mulieris imp̄g-
nate occisus iterum resuscitatus est
li. ij. ca. xxij.

Bufo quidāz magnus terribilib⁹
oculis suis oplexu quēdam militē
exhaussit eo qd luxuriose ⁊ delicate
vixerat. li. ij. ca. xlvij.

Canonici qdāz lubricus
p̄pter disciplināz humiliter
susceptam saluatus est. li.
p̄mo. capitulo. xij.

Cant⁹ apū ad laudez venerabilis
x̄pi sacramēti a qdāz viro deuoto
auditus est. li. ij. ca. xxxix.

Carmia obscena et cantus lasciu-
etiam corda religiosoz plerūq; p̄-
mouent. Que etiā a demonib⁹ fin-

guntur et pōitorū mētibus inmi-
tūtur. li. ij. ca. xlvij. vsqz ad finem
Castitatis virtus multū commēdabi-
lis est. li. scđo. ca. xxvij.
Claustales spāliter cauere debent
ne exeat sepe. li. ij. ca. ij.
Clericorū triplex viuēdi mod⁹ disti-
guitur. li. ij. ca. ix.
Cogitatōnes malas fouere et per
eas alluci ad cōsensū magnū malum
est vt pz p ex^m. li. ij. ca. xxix.
Cōfessio peccatū verecūda primū
tenet locū ad innocentia et vide su-
per hoc plura. li. ij. ca. xxix.
Cōscientie puritas cōmēdatur. li.
scđo. capi. xlix.
Contentio exorta inter bonos fa-
ciliter sedatur. li. ij. ca. xliij.
Copulatricis et cōsiliatricis ab hor-
renda societas multas virgines et
puellas innocētes ad fornicationē
instruit. li. ij. ca. xxix.
Corisare qđ nociuus ludus sit bea-
tus augstin⁹ in libro de ciuitate dei
satis eleganter insinuat libro secū.
capitu. xlvij.
Corpus cristi apparuit in specie fa-
ciē venustissimi pueri libro scđo
capitulo. xxix.
Corpus cuiusdā scti anis fere sex-
cētis integraliter reptū est incorru-
ptū p^r mūdiciā carnis. li. ij. ca. liij.
Corpora sanctorū qre veneramur
libro. ij. capitulo. liij.
Cor. ctionis aculeum et zelum nō
habentes in quāto periculo stāt vi-
de p exemplum. li. ij. ca. xvi.
Cristianus totā vitā suā exercere
debet in gracia septiformis spirit⁹

et decalogo legis. li. ij. capi. li.
Crucis signum in corde cuiusdā
prioris ordis predicatorū sculptū
inuentum est post mortem libro. pzi-
mo capitulo. xxv.
Crucis chusti signum cōtra demo-
nes est totius virtutis insigne lib.
secū. capi. lvi.
Crucifixa membra tenere debem⁹
cum christo vt nō incidam⁹ in tem-
ptationem. li. ij. ca. ij.
Crux apparuit in celo. et multa ibi
de cruce. li. ij. ca. ij.
Crucem suscipientes p fide catho-
lica integralit^r penitētes et cōfessi
nulli dubium quin plenam inoulgē-
tiam omnium peccatorū recipiant
libro. ij. Capitu. ij.
Crucis suas etiam tyabolus sin-
git. li. ij. capitu. ij.
Crucifixi ymago caput suūz humi-
liter inclinauit. iniuriarū inimico suo
qui fratrem suū occiderat remit-
tenti. libro. ij. ca. xvij.
Curiosi doctores etiā repēdūt
apbīs. li. ij. ca. xlvij.
Omnatos vidē a parte sini-
stra erit vltia occasio gau-
dij sanctorū. li. ij. ca. liij.
Decipi nolentes omnia cuz cōsilio
faciant. li. ij. ca. xli.
Defunctorū suffragia vtilia et ve-
neratio scōz corporū. De quibus
exempla plura. li. ij. ca. liij.
Demones aliqui aerem pturbant
p tonitrua et choruscationes libro
secun. ca. lvi.
Demoniorū quātorū genera figurāt
p quātorū vmes. x. li. ij. ca. lvi.

Demonia quādam nocte hoib⁹ ap-
parēt in somnis et eos visionibus
fantasmaticis pollunt et illudunt
Unde exemplum. li. ij. ca. lvi.

Deum qui te genuit dereliquisti et
oblitus es dñi creatoris tui. Per/
sus iste demonem ab hoie obsesso
ēficere solet. li. ij. ca. lvi.

Dyabolus etiam habz tinit⁹ et lu/
sores quoz applausu serui ⁊ subdi/
ti gaudent. li. ij. ca. xlvij.

Dyabolus sepe transfiguratur se in
angeluz lucis de quo exempla plu/
rima. li. ij. ca. liij.

Dyabol⁹ sēp tēptat hoiez et rādē
assiduitate ⁊ importunitate sua vi/
cit eum vt patet exēplo. li. ij. ca. lvi.

Dyabol⁹ omni bono aduersatur.
li. ij. ca. lvi. p totū.

Diabol⁹ adeo super⁹ est. vt nō pos/
sit ad dominū deū dicere. Dñe de⁹
peccaui ignosce mihi. libro. ij. ca. lvi.

Disciplina humiliē suscepta salua/
uit quendam adolescentez canonē
cum lubricū. li. pmo. ca. xvij.

Docere inscios ⁊ eis viam salutis
ostendere et ad cōfessionem et pe/
nitenciaz trahere peccatores. mag/
ne mercedis est apd dominū. libro
secundo. ca. liij.

Dus h̄ vel dusiones terra demonū
species et qles sūt. Et vide sup hoc
mirabilia exempla. li. ij. ca. lvi.

Ecclēsticus ordo sub tri/
plici ordinat diuisione scz
in epis in presbiteris et in
clericis. Sic et ordo laycorum In
prohemio secundi libri.

Ecclēsie quatuor iter cathedrales

ecclēias sādte speciali vsu dignitatis
et scribi solēt et dici li. ij. ca. liij.

Eligendi plati modus quomodo
fiat vide exempluz pulcherrimum.
libro. pmo. ca. primo.

Eligendus est in prelatus qui in/
genio pollet. li. pmo. ca. ij.

Electio prelatozum a deo et a sub/
ditis debet esse. li. ij. ca. xliij.

Elemosinarum largicō et pietatis
opera nūqz hoiez deficere pmiserūt
li. ij. ca. xliij. p totum.

Elemosinaz dare pro fidelibus de/
fūctis suffragiū magnū ē. li. ij. ca. liij.

Emeriti viri plures glorioza mori/
te defuncti sunt. In prohemio secu/
di libri vsqz ad finem.

Homes catholica et sādte ro/
mane ecclesie semper i om/
ni studio est seruāda. libro.
secundo capitulo xli.

Filij honorare debent parētes su/
os ⁊ vicē eis repellere. li. ij. ca. vi.

Florū diuerse sūt spēs. li. ij. ca. xliij.

Fornicacōnis sex sunt vie et de sin/
gulis exempla. libro. ij. ca. xxix.

Futura curāta sunt prospicienda
prouida circūspēctione et de futu/
rozum precognicōne. libro secūdo
capitulo. xli. p totū.

Gaudēt in cel atiphonā illā
audiuit quidaz regularis
pp̄ meritū paciēcie. li. pmo. ca. xi.

Gaudio bone consciencie nihil ioi/
cundius libro. ij. ca. xlix.

Gaudiū sci dicūt itraē eo q sex vi/
dēt genera gaudiop. li. ij. ca. liij.

Gaudere in morte non est tutuz. li.
secundo ca. xlix.

Generatio filioꝝ spiritualium mul-
tuz placet deo quia teste gregorio
nullum deo tale sacrificiũ quale ze-
lus animaz. vt patet p̄ exēpla pul-
cerrima. li. ij. ca. xxx.

Ser druidis & go. sca. beginsas plu-
res ⁊ & gies a sacro igne liberauit
libro secundo. ca. l.

Gloria propria non est querenda.
libro secundo. Ca. xvij.

Gule vicio deditos dyabolus faci-
liter temptat de quo exemplum ter-
ribile libro ij. ca. lv.

Habitum deponere vel ad-
horaz alicui religioso quā-
te enozmitatis sit vide ex-
emplum libro primo ca. vij.

Habitus religionis plurimũ valet
etiam in vltima necessitate suscept⁹
libro secundo Capitulo. l.

Hospitalitas sine simulatōe prela-
ra virtus comprobatur libro. secu-
do Capitulo. xx.

Hugo de sancto victore secundus
in scientia post sanctum augustinũ
a quolibet dyabolo idum validũ
suscepit eo qd disciplinam et corre-
ctionem cū alijs concanoicis suis
in vita non accepit li. ij. ca. xv.

Humilitatis et deuotionis exēpla
apud deum grata sunt et accepta
vt patet in lodouico rege francie.
libro secundo Capitulo. lvi.

Ieiuniz in sabato vel feria
q̄rta valde acceptũ est brē
virgini vt patet per exem-
plum libro secundo Capitulo. xxvij.

Ieiunare pro defunctis est valde
salubre. libro secundo. Capitu. li.

Ignis septem habet proprietates
vt patet libro secundo. capi. li.

Incubi demones vtrum generare
possunt libro secundo. Ca. lvi.

Iniuriaruz et culpe remissio p̄ duo
exempla p̄clara deducitur. libro se-
cundo Capitu. xvij. p̄ totum.

Innocentia et simplicitas miram
quandoq; virtutem ostendunt vt
patz ibidem p̄ to. li. ij. ca. xxv.

Innocens quidam puer ⁊ simplex
ferrum ignitum contrectauit sine
lesione. libro secundo. ca. xxv.

Innocentia boni hominis et iusti
nemini cupit nocere. sed omnibus
prodesse libro secundo. ca. xxvi.

Insolentes reprimendi sunt ab of-
ficijs et dignitatibus ne detur eis
occafio malignādi li. pzi. ca. iij.

Inuidoz oculi mali sunt. li. ij. ca. ix.

Judea qdā nomine rachel. onersa
est ad fidem. li. ij. ca. xxvij.

Judea quedam sara nomine con-
uersa est de qua res mirabile refer-
tur. libro secundo. Capi. xxvij.

Judeis a quadam vetula vendita
est puella quedam christiana. septē
annozum. libro secundo. Ca. xxvij.

Judicium iustum comes quidaz iu-
stissimus in proprium ⁊ vnicum fili-
um seruauit. li. ij. ca. xxvij.

Iustorum vita et veritas conculca-
ri quidem et tribulari potest ad tē-
pus extingui aut nūq; li. ij. ca. ix.

Iusticie rigor et correctionis zelus
i capitulo. stricte ē suādo. li. ij. c. xxxvij.

Ratherine & gnis fliq; in ho-
pitali qdā celebres continent in
hollādie partib⁹ li. ij. ca. liij.

Labor vñ vigilia in afflictōe
corpis magnū defūctorū
suffragium est vt pz exēplo
li.ij.ca.lij.

Laboris cōis sedulitas. liij. ca. viij.

Labor cōis ex caritate sumptus et
labor manuū quante vtilitatis vi
de exemplum. li.ij.ca. viij.

Labor manuū cur a predicatorib⁹
et minorib⁹ nō exercetur obīci eis
potest. li.ij.ca. ix.

Lacrime pie temperant calorem ig
nis purgatorij. li.ij.ca. liij.

Laycorum seruicio humile purgat
eos. li.ij.ca. iij.

Layci pueri expellēde sūt. li.ij.ca. v

Letos in morte plurimos fuisse et
in iubilo exaltasse legitur per exem
pla. libro. ij. ca. xlix.

Lib talmuth parisi⁹ oburi⁹ p ludo/
ricū regē frācie. li. pmo. ca. iij.

Libtas vera ē q̄ in xpī fuitute com
probat. libro. ij. ca. xxxi.

Liguā nō posse refrenare maximū
malum est. li.ij.ca. xxxvi. in fine.

Luxuriā ⁊ impudiciā etiā pbi de
testant et vituperāt. li.ij.ca. xlix.

Maria virgo cuidam puelle
psalterium pcurauit. libro.
primo. ca. xxiij.

Maria patrona ordinis predicato
rū reduxit quēdaz eiusdē ordinis
frēm temptatū et exire volentes ob
uiando illi ad portā. li.ij.ca. ix.

Mariā glōsā dei geitricē iuueis q̄/
dā salutauit qnq̄gita ric b⁹ ōni die
⁊ ob h̄ eā vidit corpaliē. li.ij.ca. xxviij.

Maria xgo cū medicina corpali nō
bilē quēdā ifirmū sanauit. li.ij.ca. liij.

Maria quādam iudeaz ouersā ad
iuuit et custodiuit in vita bona. lib
secundo. capitulo. xxviij.

Maria qndaz despatissimā mōiale
impgnataz a p̄e pprio liberauit a
desperacione. li.ij.ca. xxviij.

Maria quēdā viz flagiciosū libera
uit eo q̄ sabbato in ei⁹ honore ie/
iunauerat. li.ij.ca. xxviij.

Maria multos libēauit a diuersi pla
gis ⁊ piculis sicut patet p exē pla.
libro. ij. ca. xxviij. q̄ p totum.

Mechtildis xgo illustris filia regis
scocie mirabilē et scissimā ouersacō
nē hūit cū frē suo alcrādo. li.ij.ca. ix.

Meretrices sp nitūf oēs trahē ad li
bidiez et maxime religiosos vt pa
tet. libro. secundo. ca. xxix.

Misericordiā in pauperes etiā pbi
magnifice laudant libro secūdo ca
pitulo. xxiiij. p totū vsqz ad finem

Missaz celebracio maximū defun
ctorū remediū ē. li.ij.ca. liij. p totum

Missam audire bonum est presbite/
rū p̄serti in die festo. li.ij.ca. xlix.

Missaz pro se celebrari compositor
libri desiderat. li.ij.ca. lvi

Mōchoz opa ignis sūt. li. i. ca. xxviij.

Monachi quidā abbatem suum p
uenerūt ob quam causam digne ex
puli sunt libro pmo. ca. xxi.

Monachi pedes et etiā man⁹ sunt
ligati ne possint exire. li.ij.ca. ij.

Monachi duo p̄pter gulaz et in/
gluuiem miserabiliter extincti sunt.
libro secundo capitulo. xi.

Mori quidam religiosus maluit q̄
carnes in nō debito tempore come
dere **I**n phemio secundi.

Mors acerbior etiam in bello bonis
non obest. li. ij. ca. pmo.

Morti christi quidam instantiū com
passus est ut ruptis cordis vitalib⁹
sp̄m exhalaret. li. pmo ca. xxv.

Mortis bonorū de morte beata p̄bi
q̄o sentiunt. li. ij. ca. li.

Mulier quedam orauit deum ut se
da fieret ne cōcupisceretur. a viris
libro ij. ca. xxix.

Mulierū conforcia semp sunt vitan
da. li. ij. ca. xxix.

Nescit enim homo an amo
re vel odio dignus sit. Ali
de super hoc dubio pulcrū
exemplum li. ij. ca. li.

Mocere multis modis vitat homo
homini et p̄cipue tribus modis scz
corpus occidendo animam seducē
do et vitaz infamādo li. ij. ca. xxvi.

Numerus septenarius septiformez
sanctispi. ritus gratiam designat. ut
patet li. ij. ca. li.

Obedientia q̄nta virtus sit
libro pmo. ca. xxij.

Ociositas multa mala do
cuit libro. ij. ca. v.

Ociū fugiendū est. li. ij. ca. ix.

Oculorū luxur habet in visu ut p̄z
p exemplum. li. ij. ca. xxix.

Ocasionez se emēdādi et proficiēdi
non solum a bonis sed etiaz a mal
sumere debet. quilibet christianus.
libro ij. ca. xxxvij.

Odiū inter laycos et ordinez cle
ricalem in claustris esse non debet.

Item odiū quadruplex inter qua
tuor animaliz genera. Item odiū
perpetuum inter p̄uersum laycum

et sacerdotem de quo exemplum.
libro. ij. ca. iij.

Officiatorum vigil debet esse tura.
libro ij. ca. xxv.

Orationis fiducia p aureuz numū
spissum et latum designata est libro
primo. Ca. xij.

Orationes fidelū magne virtutis
apud deū sunt li. pzi. ca. xxiij.

Orationes bonorū et iustorū hoim
repellūt barbaros et malos hoies
volentes inuadē eos de terra illa
libro ij. Ca. pmo.

Oratio ē ala eleuās hoim ad deū
de huius noctis tenebris et plura
de hoc li. ij. ca. xxxi.

Orare p defūctis sācta et salūbris
est cogitacio. li. ij. ca. liij.

Oscula incitamenta sunt ad forni
cationem ut p̄z p exempla pulchra
et iocūda. li. ij. ca. xxix.

Papa quidaz derogare vo
lens ordini p̄dicatoz palisi
p̄cussus est li. ij. ca. ix.

Papa vtrum committere potest sy
moniam. li. ij. ca. ij.

Parētes suos senes et debiles m̄ste
aues legunt fouere q̄d tñ miser ho
mo nō obseruat. li. ij. ca. vi.

Parētes non sapienter agunt qui
filijs suis totū dāt et sibi parūz vel
nihil retinent ut patet per exemplū
libro ij. ca. vi.

Passioni xp̄i quidam instantiū com
passus est ut ruptis cordis vitali
bus expiraret. li. pzi. ca. xxv.

Paciētia est magna virtus et neces
saria ut p̄z p exempla. li. ij. ca. xliij.

Pauperis suffragiū quātum valz
fi ei de necessarijs prouideat. libro.
primo. ca. xij.

Pauptatez omnes fere pbi in scri
pturis suis commendabilem relique
runt. li. ij. ca. ix.

Pauperibus subueniendū est scilicet
dare panem esurienti. hospitem
suscipere. nudū vestire. non despiciere
proximum et de singulis exempluz
libro ij. ca. xxiiij. pto.

Pax in omibz suari debet ab oi
bus libro pri. ca. xxi.

Pax multiplex distinguitur libz. ij.
Capitulo xij.

Peccator qntūcūqz magn⁹ despa
re nō debet vt patet de agnete mo
niali. li. ij. ca. xxvij. **E**t de qdā alia
peccatrice li. ij. ca. xxx.

Pecunia ex quo in honoē esse cepit
xtus honori cedit. li. ij. ca. ix.

Penitens quātumcūqz peccator
per confessionem semper meretur
adquirat misericordiaz dei libro. ij.
Capitulo. l.

Penitentia abluere peccata in pre
senti multo felitius est q̄ in futuro.
libro secū ca. l.

Petri commestoris discipulus du
os versus ad laudē gloriose virgi
nis oposuit in phemio secundi.

Pompa glorie secularis nōbilitate
rephendit. li. pri. ca. vij.

Predicatorz ordo qre sic dicit̄ ⁊ re
commēdatio eorūde. li. pri. ca. ix.

Predicatorz et minoz ordinibus
obijci potest cur laborem manuz
non habeant li. ij. ca. ix.

Predicatoribus et minorib⁹ vinuz

distribues et tunicas lotas quēdā
abbatissa accusata est si d frustra.
libro. ij. ca. ix.

Predicatores sub pallio gloriose
xginis quiescere qdā deuotus ho
mo in visione vidit. li. ij. ca. ix.

Predicatorum ordini papa quidā
derogare volens per litteras suas
papales paralū eodem die pcuss⁹
est li. ij. ca. ix.

Predicatoruz emuli qtuoz nitētes
eos destruere dcūcti sunt et conclu
si per magistrum Albertum et ma
gistrum humbertum quod quidē
factum cuidam sancto viro duob⁹
annis ante ostensum fuit vt patet
libro. ij. ca. ix.

Predicatorz psecutores mire post
in fine vite penituerunt et aliq̄ pun
ti sunt. li. ij. ca. ix. p to.

Prelatus summus ecclesie est xps
cui omnes prelati subduntur. li. p
mo. ca. pmo.

Prelato cuilibet duo sunt necessa
ria. scilicet bona consciencia quātū
ad se et bona fama qntum ad pri
mum et multa ibi de prelatis libro
primo. ca. primo

Prelatus eligi debet ex redolētia
bonie fame li. pri. ca. pri.

Prelatus boi us subditos bonos
facit. li. pri. ca. primo.

Prelati vnus clectio facta est per
beatam virginem vide exemplum
libro. pri. ca. primo.

Prelatus qualis esse debeat. libro
primo. ca. primo.

Prelatus ingenio pollere debet. li.
primo. Capitulo. ij.

Prelati o q̄ durum iudiciū susti-
nebunt. **I**de exemplum super hoc
valde terribile cuiusdam episcopi. li.
bro primo capitulo. iij.

Prelatus esse debet sine crudelita-
te libro primo capitulo. iij.

Prelati seueritas culpabilis est vt
patet p̄ exēplū. li. p̄mo ca. iij.

Prelatus vn̄ debz esse in ecclia cui
oēs subditi obediāt tāq̄ filij patri
et ecōtrario p̄latoz multiplicitas
q̄ntū malū in ecclia dei. li. p̄mo c. v.

Prelat' eloquētiā in voce et puri-
tatē in ofīcia habē dz. li. p̄mo ca. vi.

Prelati supfluius vestitus valde re-
prehēdit. li. primo ca. vij.

Prelat' elegi debet extra gregem
p̄ opē p̄bitatē quia forma gregis
esse debet li. primo capitu. viij.

Prelatus qui bene p̄ceſt duplici
honoē dign' ē nec d̄q̄ri debet p̄p̄
ad ministratiōem. li. primo ca. ix.

Prelat' dz suis subditis hilarē fa-
ciē p̄stare ⁊ coēz se oibus exhibē vt
patz in q̄dā abbatissa. li. p̄. capi. x.

Prelat' suis s̄bditis ex^m bone vite
ostēdē debet vt patz p̄ exēplū pul-
cerrimum libro primo ca. xiiij.

Prelat' subditoz opa inspiciē de-
bet et eos exhortatiōe et etiā mai-
bus iuuare li. primo capitulo xv.

Prelat' sp̄ secū habeat senioēs et
p̄batioēs ⁊ robustioēs li. p̄. ca. xvi.

Prelat' bon' fideles custodes auto-
ritatis et innocētie sue habē debet
vt patet p̄ exemplū li. p̄mo ca. xvi.

Prelatus dz esse sedul' in corrigē-
dis ⁊ extirpādis vicijs. li. p̄. ca. xvij.

Prelatus non facile foris vagari

debet libro primo capitulo. xvij.

Prelatus necessario deum egredi-
ens. exoret vt eum tueatur egredi-
entem. libro primo capitulo xix.

Prelatus debet errantes reducē
et lassos releuare. libro p̄zi. capi. xx.

Prelatum quendam negligentē
petrus apostolus seueriter et hor-
ribiliter corripuit. li. p̄mo. ca. xx.

Prelature vel dignitatis suscep-
tio magni periculi est vt patz per duo
exempla pulchērima. libro p̄mo ca-
pitulo. xx.

Prelatis malis per dyabolum ser-
mo talis factus est quomodo tor-
fere orbis per eoz exempla ad in-
ferna deuoluantur. libro primo ca-
pitulo. xx.

Prelatus debet esse benignus et so-
licitus pro pace seruanda. libro p̄zi-
mo capitulo. xxi.

Prelatorum custodia debet esse di-
ligeucior erga subditos suspectos
vt patet per exemplum. libro secū-
do capitulo xxvi.

Prepositus quidam ad iudiciū dei
vocatus fuit eo q̄ iuuenem quen-
dam consanguineum suum a religi-
one monasterij sancti iacobi in leo-
dio retrahere voluit libro secundo
capitulo. xxiiij.

Puer quidaz in religione sub disci-
plina coartatus post mortem cum
maximo splēdore gracias egit suo
p̄iori quia euz sub ⁊ disciplina tenue-
rat. libro primo capitulo. xvij.

Puer quidam q̄nquennis in flan-
dria ordinem minorum intrauit. li.
secundo capitulo. xxvii.

Puer quidā alius ānoꝝ. xiiij. nobi-
bilissim⁹ rligionē itrauit. li. ij. c. xxvij.
p̄puerum ihesum quidam religios⁹
inuenit in niue iacentem. In prohe-
mio secundi libri.

Puella q̄daz psalteriū impetrauit
a beata v̄gine. li. p̄mo. ca. xxij.

Purgatoriꝝ pena tāta est q̄ nulla
pena v̄l tribulatio h⁹ mūdi huic cō-
pari potest vt patz. p̄ exemplū pul-
cerimum li. ij. ca. l.

Om̄ies mētis ⁊ corpis multuz
inuuat ad cōtēplationem s̄crip-
turaz capitulo. xliij.

Rapt⁹ muliez ⁊ maxime pu-
erperaz et puelliaz. Vide
sup̄ hoc mirabilia exempla
libro secundo. ca. lvi.

Rationem reddē debet quilibet p̄
commisissis sibi officijs. libro secun-
capitulo. xxij. p̄ totum

Religiosi non debent esse difficiles
ad recipiēduz penitētes et apostā-
tas emēdaē se volētes. li. ij. ca. l.

Restituere si quid iniuste ablatū ē
multū valet pro dimissione pecca-
torum. Et de p̄donib⁹ vide ex-
emplum libro ij. capi. liij.

Resurrectionis gloria maifestabi-
tur post finem mūdi vbi tantū ap-
parebit felicitas et gaudiū sancta-
rum animarum li. ij. ca. liij.

Ridentē aliquē et plenū leticiā mo-
ri facit mundicia et consciēti puru-
tas vt patz li. ij. capitulo xliij.

Rusticus quidā diues factus est
ex bonis claustralibus et male. Vide
de finem libro p̄mo ca. xvij.

Sacerdos quidā sine sacra-
mentis obiit et sepultus est
extra cimiterium tanq̄ be-
stia eo q̄ predicatorēs prohibuēit
ne sacramenta ministrarent ⁊ con-
fessiones audirent li. ij. ca. ix.

Sacerdos quidam gulosus ⁊ luxu-
riosus miserabiliter damuat⁹ est li-
bro ij. ca. xxxix.

Sacramētū corporis cristi ab ap̄-
bus paruis irrationabilib⁹ animā-
tibus reuerendissime inuenitur tra-
ctatum quod ab hominibus tā ne-
gligenter veneratur. libro secundo
Capitulo. xxxix.

Sacramentuz corporis cristi inoi-
gne tractātis cuiusdaz sacerdotis
os et mentum et lingua computruē-
rūt vt vix ab amicissimis suis possit
sustineri et aliud exempluz simile se-
quitur li. ij. ca. xxxix.

Salue regina post completorium
omni die cuz processione cantari a
predicatoribus parisijs. ē statutuz
libro ij. ca. ix.

Salue regina misericordie deuote
cantatum cessare facit tonitruum
libro. ij. ca. xxvij.

Sancti quicq̄ diuersis v̄ijs ad vnā
patriā dirigunt li. ij. ca. xliij.

Sancti hominibus illis. qui eos ho-
norant a deo suo multa beneficia
impetrare possunt. libro secūdo ca-
pitulo. liij.

Sapientia cundis opibus et om-
nibus que desiderantur non valet
comparari vt patet per pulchrum
exemplum regis cuiusdam. libro. se-
cundo. Ca. xliij.

Sciencia inflat. caritas autem edificat ut patet per magistrum symonem parisiensem qui terribiliter fuit plagus propter superbiam et luxuriam quod uis esset magnifice litteratus. li. ij. **Capitulum xlvij.**

Scolares duo insolentissimi correctionem magistri sui non ferentes horribiliter post mortem magistri a demone visibiliter apparente in specie magistri correcti et extincti sunt. li. ij. ca. xv. **S**colaris quodam puer propter puritatem et innocentiam demoniacum liberauit libro secundo cap. xxv.

Silentiū precipue ab ysaiā commendatur dicente. **C**ultus iusticie silentium. et plura alia de silentio et paucitate verborum per exempla manifestissima libro secundo cap. xij.

Simoniā utrumque papa committere potest. li. ij. cap. ij.

Studio sacrarum scripturarum multum est utile insistere. li. ij. ca. xlv.

Studij scripturarum modus pius habendus est. nec termini constituti sunt transgrediendi. **D**e cuius contrario exemplum vide horrendum li. ij. ca. xlvij. p. to.

Subditus bonus non tamen ad oculum seruit sed magis coram deo. li. primo capitulo. xi.

Subditi orare debent pro vita et profectu bonorum prelatorum. li. primo. ca. xij.

Subditi non debent perturbare contemplantium prelatorum. li. primo. ca. xij.

Subditi obedire debent suis prelatibus. li. primo. ca. xij.

Subditi etiam per orationes suas deuotas prelatos iuuare debent. li. primo. ca. xij.

Subditi perfectiores prelatos suos in officiis releuare debent ut patet per exemplum quarundam sororum suarum cum priorissa sua infirma. li. primo ca. xij.

Subditi in morte boni prelati merito et iure tristantur. li. primo. ca. xxv.

Subditi vigere debent in bona operatione quod diu possunt. libro secundo capitulo primo.

Subiectio humilis quante virtutis sit. li. ij. ca. ij.

Suffragia plurima sanctorum et specialiter septem referuntur ad mortuos de quibus plurima exempla scribuntur. libro. ij. ca. liij.

Supbros humiliari bonum est nec sepe per oraciones pro eorum liberatione exaudivuntur. li. ij. ca. primo.

Ad vberem et pudorem valde incitat ad fornicationem et vide super hoc exemplum terribile. li. ij. ca. xxix.

Calmuth parisiensis comburitur per ludovicum regem francie. li. primo. ca. ij.

Cesslerius aut taxillus ludus desperatissimos homines facit. libro. ij. capitulo. xlvij.

Tolerancia tribulationum et persecutionum pacienter est habenda. li. secundo. capitulo. xlvij.

Thomas de aquino respondens prelaturas et altum seculi statum intravit ordinem predicatorum contra voluntatem parentum suorum. libro. primo. ca. xx. usque ad finem.

Tonitruo se dyabolus ut plurimum immiscet. li. ij. ca. lvi.

Torneamentum est maximum malum libro. secundo. ca. xlvij.

Traditionis horribile exemplum.
libro primo. Ca. xxiij.

Treueris ciuitas illa tota trib' victi-
bus p xpo legi' martirizata et oc-
cisa. li. ij. Ca. liij.

Tristitia male conscie nihil tristabi-
lius qd patet p exempluz satis no-
tabile li. secun. Ca. xlix.

Uenatio p canes et aues in
omnib' et marie in clericis
ordenat li. ij. ca. xlv. ij.

Verboz luxur ad fornicationem
via est vt pz. ij. ca. xxi.

Viciu cōtra naturā valde detesta-
bile et abominabile est corā deo vt
patz exēplis et sctēcijs doctoꝝ plu-
rimis. li. ij. ca. xxi. qd p totū.

Vidus paritas et coitas equalis
debz esse in mōsterijs. li. ij. ca. xi.

Virginitatis exempla ad exhorta-
tionem xginum pulchre differunt
libro. ij. ca. xxvij.

Virginitatis dec' cōtra illos qui
pferūt nupcias xginitati glorioſi-
lime omēdatur. li. ij. ca. xxvij.

Virginū vndecimilia venēata fuit
qdā soroz ppter qd ab eis i morte
psolata fuit. li. ij. ca. liij.

Virtutis omendatio et laus et vi-
de sup hoc virtutis exempluz qzuis
difficile. li. ij. ca. xxi. p to.

Virtutū diuersitas et certamē at-
tendi in sanctis li. ij. ca. xxiij.

Vita social' multū recōmendat qd
ve soli si ceciderit non habet suble-
uantem. vide super hoc exemplum
libro. secundo. ca. x.

Vocum consonantia in psalmodijs
vigili mēte ē suāda. li. ij. ca. xxxix.

Vocalis laudis āgeloz miraculū
pulchrū respice quod in monaster-
rio monialium ordinis cisterciens.
in bzabantia. li. ij. ca. xxxix.

Vsurarioꝝ duo exempla crudelia
quō etiā in hac vita puniātur. li. ij.
Capitu. xxi. p to.

Vuln' ingēs in latere puella qdaz
habuit ppter otinuā passionis xpi
meditationē. li. pmo. ca. xxv.

Xpus est sūmus platus ecclesie
cui ōnes plati tenēt obedire.
libro. pmo. Ca. pmo

Xpus in specie pueri apparuit i al-
goze et niue cuidaz religioso In p-
hemio secundi.

Xpus cuidā apostataē volēti gros-
sū panē dulcissimū fecit li. ij. ca. lvi.

Xpus dominus rursus crucifigit
blasphemijs et impropertijs lusozū
et taxillatoꝝ. li. ij. ca. xlvij.

Vpocrita qdā sub simulatōe p-
fede pauprtatis nū' est scindē
unicā dñicam. li. ij. ca. xlv.

Selus iusticie et correctionis
stride est seruandus. libro. ij.
capitulo. xxxvij. p to.

Sodomia et sodomiticum viciuz
qz malum et contagiosum sit. vide
libro. ij. ca. xxxix. quali p to.

Explicit tabula.

Sim.

Hain * 11783

Pro. 2692.

Reuss. Otmar

